Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Papiret er spækket med mørke nistre og meget bulet, det sidste får siderne til at fremstå skæve, og beggte dele vanskeliggør OCR. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

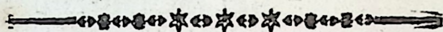
https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

Udarbejdet 2025 af Niels Jensen

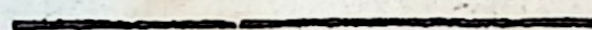

At samle paa ædle Ting er en varig Glæde
EX
BIBLIOTHECA
&
PINACOTHECA
IOHAN FRIEDRICH
ERICHSEN

Nyeste

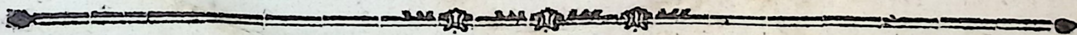
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af S. Soldin.

Tre og Tredivte Bind.

Kjøbenhavn, 1820.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos J. H. Höecke.

FREDERIKSBERG KOMMUNEBIBLIOTEKER

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 1.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 Januari 1820.

Veiviseren. *)

Veed til et Fadfuld Meel Du Vei? —
Jeg veed vel een, der skuffer ei;
Dig Dagningen til Hvedemarken vinke!
Forlad den ei, før Nattens Stjerner blinke!

Pløi Fure op, pløi ned igjen,
mens Dagen staaer Dig bi som Ven!
Da gaaer Din Vei igjennem Lo og Lade
til Kjøkkenet og til de fulde Fade.

Veed Du til en Rigsdaler Vei? —
Jeg veed vel een, der skuffer ei;
Hver, som den lille Skilling stolt foragter,
faaer ei Rigsdaleren, han eftertragter.

*) Af denne, saa originale Digters naive Naturskildringer, forfattede i den alemanniske Dialect, leveres herefter et lidet Udvalg. Kobberstykker ere jo ikke Originalmalerierne selv; men forlystes ved dem kan dog derfor gjerne Enhver, som ikke eier disse. Conversations-Lexicon, 4 B. 3 H. S. 104.
J. D.

Veed Du til Søndagsglæder Vei? —
Jeg veed vel een, der skuffer ei;
kun at i Flid hver Søgnedag henglider,
da kommer Søndag af sig selv omsider.

Naar Løverdag først nærmer sig,
er ikke Søndag langt fra Dig.
Hvormed mon den en Flittig vederqvæger?
Med Kjød i Gryde og med Viin i Bæger!

Veed ogsaa Du til Armod Vei? —
Jeg veed vel een, der skuffer ei;
gak ofte ind, hvor Værtshuusskildter kalde,
hvor der er Punsch, og Ni om Kongen falde!

En Pose i det sidste Huus,
betaler Dig de tømte Kruus.
Tag den kun paa, naar man Farvel Dig byder,
og see, hvor net Dig Tiggerposen pryder!

Der er af Træ et Bæger i;
det staaer som sidste Ven Dig bi.
Naar paa Din Vandring Sol og Tørst Dig dræbe,
fyld det med Markens Vand og lædsk Din Læbe!

Veed Du til Fred og Hæder Vei? —
Jeg veed vel een, der skuffer ei;
elsk Gud som Fader, Mennesket som Broder,
og vær ei Jorden ond, den er Din Moder!

Naar Du paa tvilsom Korsvei staaer
og seer ei, hvor man rettest gaaer,
staa stille! spørg Samvittigheden sagte!
den kan sit Dansk, og paa dens Raad Du agte!

"Hvor er til Kirkegaarden Vei?"
Nu spøger Du, men spørger ei;
thi, hvor Du rider, gaaer, hvad heller kjører,
hver Vei, Du seer, til Kirkegaarden fører.

Gaa frem med Gudsfrygt, flink til Daad!
Det er mit sidste Venneraad.
En lønlig Port oplades for de Brave,
og Herrens Salighed see de bag Grave.

Hebel pinxit. John Barthold sculpsit.

Den indbyrdes Underviisning.

Ifølge allerhøieste Befaling af 14de November f. A. sammentraadte Premiermajoren i Artilleriecorpset, Major v. Bille med Divisionsadjutant v. Abrahamson, Ridder af Dannebrog, for at indføre den indbyrdes Underviisning i Artilleriecaserneskolerne (d. e. den classenske Stiftelse for Artilleribørn).

Corpset commanderte Captainerne M. v. Glahn og v. Friis, Ridder af Dannebrog, til at træde sammen med ovennævnte Herrer, den 1ste, som allerede fungerende Skolecommissair, den 2den, som Forstander for Artilleriecorpsets Underofficeersskole.

Commissionen indkaldte samtlige Artilleriebørn, der end ei vare i Skole og dog havde fyldt

deres 6te Aar; den lod strax Inventariet deels anskaffe, deels forandre, Tabellerne forfatte, og imidlertid Læreren underviſe i Caserneskolen. De gjorde det saaledes muligt at presentere den ene Skole færdig d. 24 Decbr. f. A.

Det samme Princip er der fulgt, som ved Caserneskolerne. Ikkun paa Elementerne anvendes den indbyrdes Underviisning, medens en ældre Classe strax tillige er indrettet, aldeles efter den gamle Læremaade, for Underviisningen i Religion, Retskrivning og Historie, samt Vedblivelse af det i yngste Classe Lærte. Ogsaa her er en 3die Classe, ligesom i Caserneskolerne Underofficeersskolerne ere det, kun med den Forskjel, at Artillerie-Underofficeerskolen strax modtager de Subjecter, der ere bestemte til det Militaire, saasnart de ere tilbørligen underviste i 1ste eller yngste Classe (indb. Underviisning); den behøver ikke, saaledes som de andre Underofficeersskoler, at blive indtil Drengene ere confirmeerte og underviste i den 2den eller høiere Classe, saasom dens større Omfang og mere udbredte Organisation, giver den Midler i Hænderne, til selv at lære dens Elever Religion, Retskrivning og Historie, Gjenstandene for Underviisningen af samtlige Elever i 2den Classe i Caserneskolerne.

I den classenske Artilleriskole findes nu 64 Børn; af dem ere 15 i den 2den eller øvre Classe og 49 i den 1ste eller yngste Classe. Disse 49 er det, der gives den indbyrdes Underviisning.

26 af dem ere Drenge, 23 Piger, og har denne Skole i saa Henseende en ny Interesse, i det Drenge og Piger her ere sammen, hvilket end ei var Tilfældet med den indbyrdes Underviisning i Danmark.

Man er nu ifærd med at sætte den anden Skole sammesteds, efter indb. Underv., i Gang, nemlig Skolen for Haandarbeid. Dens Elever skulle være bemeldte 23 Piger og 8 Piger der ere i 2den Classe (blandt de ovennævnte 15 Børn, der formere denne Classe). Om nogle Uger vil rimeligen denne Skole ogsaa være istand.

Om Agerdyrkning og Landvæsen.

Af Pastor Wedel i Everdrup.

5.

I Skilderiet No. 102 f. A. er taget til Gjenmæle mod det, jeg yttrede i No. 87. Da Forfatterens Pen er moderat, bør jeg besvare ham med al den Modestie, der egner Mænd, som kunne være af forskjellige Meninger om et og samme Emne. Naar jeg taler om Luxus og mindre Flittighed, saa er Sætningen kun om nogle Enkelte, hvilket den hele Sammenhæng noksom udviser i den hidsatte Legende om Mogens og hans Adfærd med sig selv og sine Børn. Mon det ikke er mueligt, at denne Legende kan blive virkelig eller har været?

Sandt er det, at der hviler mange Byrder paa Bonden her og alle dem, som drive Bondejord; men de samme Vilkaar ere jo og i de andre Provindser, og de Fleste rede dog for sig; thi Luxus er der mindre, og Flittigheden almindelig mere udbredt, især i Jylland.

"Bønderne ere nu ikke saa fattige som for 30 a 40 Aar siden", siges i bemeldte No. 102. Det er ganske sandt, men kun for saare enkelte Steder. Hvor mange Bønder have vel nu Poser med Sølvpenge paa Kistebunden? Hvor mange ere de formeente Nødvendigheder, som Bonden nu endelig skal have og hvilke forhen ikke kjendtes?

Man siger, at Bonden skal have den Glæde og Moroe, at drage to Gange ugentlig til Fastemarkederne. O, ja vel! Men hvad de forsømme hjemme, da Folkene nok veed at lempe sig efter Hosbondens Fraværelse; hvad der tabes i flere Henseender (som kunde opregnes i mange Linier), det tales der intet om. O, ja vel! lad Vanen her have Overmagten. Klever- og Hørfrøe kan Bonden faae hos de fleste Kjøbmænd i det sydlige Sjelland, og Sælgeren svarer dertil. For denne Aarsag til Markedsreiserne er kun saare liden og kun tilsyneladende vigtig Grund, som anføres No. 102.

Mange Steengjerder ere satte i det sydlige Sjelland, og ingen veed det bedre end jeg, som begyndte dermed 1786 og har nu min hele Mark saaledes indhegnet, hvilken indeholder mere end 100 Tdr. Land. Nogle enkelte iblandt Bønderne have og viist rosværdig Flid i den Henseende, og derfor erholdt Præmier og Belønninger; blandt Fæstebønder findes der ikke mange flere, som ved dette Arbeide have gjort sig fortjente, end netop dem, som Herskabet har opmuntret og understøttet; men dog ere nogle, som i saa Henseende fortjene Høiagtelse, da de ere Fæstere og ikke Selveiere. Her i Egnen er hele Strækninger, hvor Markstenene endnu ligge paa Agrene, saaledes som de laae 1784, da jeg kom hertil, og Sjelland har mange Egne, hvor man slet ikke har kundet frembringe Steengjerder, da der neppe paa Agrene findes de nødvendige Steen til Brolægning i Gaardene.

Der gives maaskee Tilfælde, hvor tvende Fæstebønder boe jevnsides i een Bye af samme Hartkorn, hver af dem have 3, 4 Børn, og dog ere de saare ulige i deres Forhold, skjøndt Hoveriet og Afgivterne ere eens for begge. Jeppe, f. Ex., sætter Steengjerder, anbringer Grøfter, planter levende Hegn, anskaffer reent Sædekorn, høster godt, holder de nødvendige Folk, betaler Herskabet og Andre, og anskaffer sig nu og da et Stykke fornødent Boskab, gode Vogne og Gaardsredskaber. Ludvig, derimod, lader fem være lige, holder ikke de fornødne Folk, glæder sig over ethvert Marked og Gildeslaug, og kan hverken betale Herskabet eller Andre; Stenene ligge paa hans Mark saaledes som de laae for 50 Aar siden. Mon ikke mindre Flittighed da her er Aarsagen, som var min Paastand i No. 87? Blandt Bønder, Præster, Skolelærere kunne være mange duelige, retskafne og agtværdige Mænd; og gid man kunde sige, at det Modsatte ikke ogsaa er Tilfældet.

"Skolelærerne have bedre og vissere Indkomster end mangen en Præst." Jeg havde i No. 87 og har endnu her Hensigt især til Jylland. Jeg vil ikke tale om de mange smaae Øe-Kald omkring ved Kysterne, men virkelige Landsbye-Kald, og mange af disse indbringe Præsten ikke aarlig 100 til 150 Rbdlr., naar Skatter og Udgivter ere fradragne. Mange Præster i

disse smaa Kald leve kummerligen, i Haab om Forflyttelse, (hvilken og ofte indtræffer), og kunne da neppe forskaffe sig en anstændig Kjole, uden saa er, at han har andre Indtægtskilder, men maa nøies med hjemmegjort Tøi; vanskeligt er det ofte for ham at faae af Almuen det, han skal have, af flere Aarsager. — Skolelæreren har derimod Alting sikkert og vist, hvor der ingen Degn er (see Forordn. 1814, 29 Juli, flere Ær), og efter denne Anordning har han, beregnet efter sidste Capitelstaxt, Febr. 1819, over 400 Rbdlr. aarligen, og desforuden: 6 Tdr. tiendefrit Land, fri Bolig og Hauge, som Sognet maa vedligeholde, Offer til Høitiden, af Barnedaab, Bryllupper, Liigbegjængelser og Kirkegangskoner m. v.; desuden frivillige Gaver af Sognet: Melk, Brød, Gjæs; 4 Læs Høe à 32 Lispd. og 8 Læs Halm m. m. desl. Alt dette Extraordinaire kan vel beregnes, foruden det Anførte, til 15 Tdr. Byg aarlig; thi Offeret skal deles, hvor der er to eller flere Kirkesangere; men første Kirkesanger faaer ogsaa meget mere end den anden, efter bemeldte Forordning. — Hvor mange Præster i de smaae Kald i Jylland vilde ikke takke Forsynet for saadanne visse Indtægter? Ja, naar man betænker, at en Præst maa have opoffret 6 til 8 Aar i Skolen og lige saa længe ved Academiet, med stor Bekostning for Forældre eller Venner, og saa omsider faaer saadant et lidet Kald, da var det bedre, at han havde brugt Pleilen og Spaden til det 17de Aar, da gaaet paa et Seminarium, og efter 3 Aars Forløb erholdt et godt Levebrød, hvor der om Sommeren kun fordres 6 Timer og Vinteren 5 til Underviisningen; desuden have disse, imod en Præst, kun lidet Skriverie, lidet Ansvar, faa Kabaler at afvæbne og gaae i Møde.

Hvor mangen en duelig Haandværksmand i Kjøbstæderne maa ikke leve maadeligt. Han har opoffret sin Tid og Flid (som der anføres i No. 102 om Skolelærerne) i 6 Aar som Dreng, vel længer som Svend, og maa nu som bosat Borger leve kummerligen; dog, her tales kun om Enkelte, ikke om Alle; og denne Borger maa alligevel slide 12 à 16 Timer om Døgnet mere end Skolelæreren.

Hvad have de omgaaende Skolemestere for

al deres Flid? At de oplære Almuen saare godt i Christendom, Regning og Skrivning, behøver intet Beviis, naar man veed, hvor meget visse Provindsers Ungdom har forud i Kundskab, og det blot ved saadanne simple Lærere, der koste Sognet saare lidet. Kan kun den Unge af Bondestanden først disse tre Ting tilgavns, saa er det saare godt, om han kan lære mere, overalt det, som kan være anvendeligt i hans hæderlige Stand, og ei det superfine Ubrugelige.

Lad enhver klæde sig anstændigt, men dersom en Præst, Borger eller Skolemand overdriver denne Pligt, saa har man Aarsag til at smile, naar han hefter al sin Værd i Klæder, der ere for ham upassende, og i det Udvortes. Det er derfor urigtigt, hvad der staaer i No. 102 om en heel Kjole og at spise sig mæt; thi saa lavt kunde jeg aldrig tænke; men jeg vilde kun give Vink om det Overdrevne i Klæder og Levemaade; kun at enhver skulde ansee sin Stand hæderlig, men ei anderledes end tilbørligen; jeg vilde kun, at alle skulde glæde sig over at gjøre hvad de kunne, efter deres Stilling, og glæde sig naar deres Foresatte bevidnede deres Duelighed, Flid, Moralitet, anstændig Opførsel o. s. v.

Mit hele Stykke i No. 87 er en blot Legende; men at den har foraarsaget Migræne hos Nogle, kan jeg ikke gjøre noget for. Jeg har forhen, især i de sidste tre Decennier, læst saa mange Satirer over Præsterne; men jeg har kun smilet derad; og naar noget syntes at kunne have Hensigt til min egen Stilling, har jeg stræbt at opføre mig anderledes og efter de Vink, Satiren yttrede. Den, der yttrer Misfornøielse over hvad han burde være, er en lille bitte ussel Taabe.

---

* * *

Efter en i Alt. Mercur No. 187 fra Altona under den 21 November indrykket Anmeldelse af et i Hammerich og Heinekingschen Bogtrykkerie udkommen Skrift: "Die Bevölkerung der beiden Herzogthümer Schleswig und Holstein in früheren und späteren Zeiten, dargestellt von A. C. Gudme, geogr. und oecon. Landinspector", ere adskillige vigtige Forhold, som dette Skrifts

Tabeller indeholder, bekjendtgjorte. At i denne Angivelse, hvor det hedder: "In Schleswig, dessen Bevölkerung sich zur Bevölkerung Holsteins verhält, wie 5 zu 6, sind 250 Prediger und 73 Aertzte, in Holstein sind 199 Prediger und 280 Aertzte", har indsneget sig en Trykfeil, kan sikkerligen ei have undgaaet Læserens og i Særdeleshed Statistikerens Opmærksomhed; thi selv den ukyndige Læser maatte det være paafaldende, at i tvende Provindser, hvor Befolkningen forholder sig som 5 til 6, forholder Antallet af Lægerne sig næsten som 1 til 4. For at forebygge alt, som dette urigtige Forhold kunde foranledige, vilde Læseren istedetfor 280 Læger i Holsteen, læse 100. Ved denne Leilighed bemærkes og, at i benævnte Skrift, S. 57, Lin. 14—20, har indsneget sig enkelte Feil, hvilke herved kundgjøres og rettes.

I Aaret 1803 var de Reformeertes Antal i begge Hertugdømmene 352. Fra Aar 1803 til 1817 fødtes 354 og døde 405, altsaa 51 færre; bliver tilbage i Aaret 1817: 301, istedetfor de der anførte 429.

I Aaret 1803 var de Romersk-Katholskes Antal i begge Hertugdømmene 1088. Fra Aaret 1803 til 1817 fødtes 426 og døde 429, altsaa 3 færre; bliver tilbage for Aaret 1817: 1085, istedetfor de der anførte 1091.

F....

Nogle Ytringer angaaende Almueskrifter: Anders Johansens eller den brave Bondes Levnet o. s. v., af H. C. Götzsche.

audiatur et altera pars.

(Udtog af et Brev.)

— — — Jeg maa endnu, førend jeg slutter min Skrivelse, ikke glemme at takke Dem for Tilsendelsen af Bogen: Anders Johansens Levnet o. s. v. Jeg har læst den tvende Gange med

megen Opmærksomhed, og min individuelle Mening er, at man med Føie kan sætte den iblandt de fortrinligste af de ikke faa, især oversatte og lokaliserede, Almueskrifter vi eie. Det er stedse min Maade, naar jeg nøie har gjennemlæst et Skrift, at jeg, saa godt jeg formaaer, henstiller under min nærmere Overveielse og til min egen Underviisning disse tvende Spørgsmaale: "Hvad er aabenbart Forfatterens Hensigt med dette Skrift?" og "Hvorledes har han udført den?" Hvis jeg nu ikke aldeles feiler, da er omtalte Bogs Hensigt denne: Ialmindelighed at fremstille den danske Bonde et skjønt og følgeværdigt Mønster paa, hvorledes En af hans Stand ved Retsindighed, Duelighed, Driftighed og Flid arbeidede sig frem til at blive en velhavende, en lykkelig, en agtet Mand. Mandens Levnetsbegivenheder indeholde Intet ualmindeligt; men de forskjellige Stillinger, hvori Bonden, der selv skal tjene og arbeide sig frem, kan komme, ere naturligt og utvungent fremførte og fremstillede. Gudsfrygt og Retsindighed, driftig Arbeidsomhed og Nøisomhed indskjærpes ved passende Lærdomme og Exempler. Den hele Fortælling aander en saadan jevn kristelig Fromhed, som vist Enhver inderlig maatte ønske udbredt iblandt Almuen.

At give egentlige Landoeconomiske Lærdomme og Forskrifter, seer man tydeligt nok ikke at have været Forfatterens Hensigt — vi have jo desuden ingen Mangel paa saadanne Anviisninger — men hvad der i Almindelighed ei noksom kan anbefales og drives paa som Hovedsag i al Landoeconomie, nemlig Selvtænksomhed, Driftighed, Orden og Tarvelighed, det indskjærper Bogen ret alvorligen.

Hvad nu det Andet angaaer, nemlig: "Hvorledes Forfatteren har fremsat sit Emne", da vil vist Enhver med Fornøielse læse det rene, rigtige og skjønne Sprog, som denne Bog har forud for Mængden af vore Almuebøger. Kun dette forekommer mig at kunne med nogen Føie erindres, angaaende det passende Sprog i en Almuebog, at Forfatteren havde gjort vel i, mere at nærme sig til Almuens Tale og Udtryksmaade; — uden dog, med Somme af saadanne Bøger, at opvarte med fuldkommen Bondepassiar — thi adskillige Fremstillelsesmaader og Udtryk fra det mere dan-

nede Bogsprog, som forekomme i Skriftet, synes ikke at være saa ganske passende hos eller for Almuen, hvem man dog iøvrigt ikke maa ansee for saa aldeles uvant til Bogsproget, at den ei kunde forstaae eller finde Behag i andet end Hverdagstale. — — —

Just som disse Linier vare nedskrevne, og mit Brev skulde afsendes til Dem, fik jeg Litteraturtidenden No. 46, og læste der fra Pag. 730 til 736 en Anmeldelse af det her omtalte Skrift. Vist nok vil Ingen, som interesserer sig for at kjende et Skrift, nøjes med at læse Anmeldelser deraf, eller bygge sin Dom paa disse, thi det er i Almindelighed en meget mislig Sag. Det vil altsaa tilkomme Enhver, som læser omhandlede Skrift, selv at dømme, hvorvidt Recensentens Yttringer derom ere billige og grundede. De selv, min Ven, behøver hverken min eller Recensentens Veiledning for at kunne bestemme deres Dom om Bogen; men da jeg nu er kommen ind i denne Sag, maa De undskylde, at min Interesse derfor — der iøvrigt er aldeles reen — bebyrder Dem med en endnu længere Skrivelse, i det jeg, saa kort som mueligt, fremsætter min uforgribelige Mening angaaende hiin Recensents Yttringer. Hvad han især anker paa er Følgende.

I. Bogen er for meget Ideal, saa at man ved Skildringen af Anders Johansen og hans Familie "troer sig hensat paa en anden Klode." Ja der vil desværre vist nok ikke findes mangen saadan Anders Johansen iblandt vore Bønder; men er det dog ikke aabenbart Forfatt. Hensigt, at skildre os i A. J., hvad Recensenten selv tilstaaer han er: et følgeværdigt Mønster, som Bondekarl, Mand og Fader? Og da kunde Forfatt. vist nok ikke aldeles hente sit Billede paa en Saadan fra det, som Bonden almindeligst er, og allermindst fra Junges genialske Bog om den nordsjællandske Almue. Men det har jo aldrig været anseet for utidigt, at fremstille Idealer til Efterligning.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem Generalpostdirectionen er, under 14 December f. A., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Paa Generalpostdirectionens derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling, har Hans Majestæt Kongen ved allerhøieste Resolution af 26de f. M., allernaadigst behaget at bifalde, at de ved Plakaten af 10de Martii 1800 under Litr. E. givne Bestemmelser i Hensyn til de ved Postkontorerne som uindløste henliggende Pakkepostsager, maa forandres derhen, at Breve med Bankfedler, Obligationer, Dokumenter, Pakker og andre Sager, der ere ankomne med Pakkeposten, skulle, saasnart vedkommende Postkontorer forgjæves have forsøgt at opspørge enten Afsenderen eller den til hvem de ere bestemte, indsendes til Generalpostdirectionen og der aabnes, samt forsaavidt deres Henliggen kunde medføre Tab eller Skade for Eierne, strax foranstaltes realiserede, og Eierne i ethvert Tilfælde indkaldes i vedkommende Provincial-Avis, Statstidenden og Altona Merkur med 3 Maaneders Varsel, og naar ingen i dette Tidsrum har meldt sig, Pengene eller den Værdie hvortil det Forsendte udbringes tilflyde Direktionens Fattigkasse."

Ligeledes er igjennem bemeldte Direction, under 25 December f. A., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Hans Majestæt Kongen har paa Generalpostdirectionens allerunderdanigste Forestilling allernaadigst resolveret: at den ved allerhøieste Resolution af 24de September sidstleden, for de 3 Maaneder, October, November og December d. A. bestemte, og ved Placat af 25de s. M. kundgjorte Vognmandstaxt for Danmark, af 1 Rbdlr. 6 ß. for et Par Forspands-Heste eller stemplet Vogn med 2 Heste, og 5 Mk. 10 ß. Sølv pr. Miil for en mindre Vogn med 2 Heste, uforandret maa vedblive for de næstfølgende 3 Maaneder, Januarii, Februarii og Martii 1820."

Ved Aarets Begyndelse er Antallet af de tjenstgjørende Kongel. Danske Søe-Officierer: 2 Admiraler, 1 Vice-Admiral, 9 Contre-Admiraler, 11 Commandeurer, 6 Commandeur-Capitainer, 17 Capitainer, 25 Capitain-Lieutenanter, 41 Premier-Lieutenanter, 38 Second-Lieutenanter. — Ved Søe-Indrolleringen og Lodsvæsenet m. v.: 6 Commandeurer, 1 Capitain, 1 Capitain-Lieutenant. — Søe-Cadet-Corpset har sin Chef, 4 Subalterne-Officierer, 1 Auditeur, 16 Lærere i de forskjellige Videnskaber og Sprog, og bestaaer af: 10 Cadetter (af hvilke 6 ere Under-Of-

ficierer) med 100 Rbdlr. Gage, 27 Cadetter med 50 Rbdlr. Gage, og 10 Indskrevne. — De under Admiralitets- og Commissariats-Collegium sorterende civile Kongelige Betjente bestaae, foruden 4 Justitsbetjente, af 15 Contoir-Chefer og Forvaltere ved Magazinerne o. s. v., 23 Fuldmægtige, 21 Copiister. — Ved de Kongelige Værfter ere ansatte 22 Mestere og Mestersvende og 3 Skippere. — Ved Søe-Etatens 2 Divisioner ere ansatte: 2 Divisions-Chirurger, 3 Reserve-Chirurger og 3 Under-Chirurger.

I Kirkeaaret 1819 ere i Fyens Stift: Ægteviede 1201 Par; Fødte, af Mandkjøn 2098, af Qvindekjøn 2076, udenfor Ægteskab 554, ialt 4728; Døde, af Mandkjøn 1200, af Qvindekjøn 1126, tilsammen 2326; altsaa 2402 flere Fødte end Døde. Iblandt de Fødte er 58 Par Tvillinger, og en Kone har født Trillinger. Iblandt de Døde ere 164 Dødfødte og 861 ere bortdøde Børn i en Alder under 10 Aar. Usædvanlig høi Alder have opnaaet: 316 en Alder fra 70 til 80 Aar, 201 fra 80 til 90 Aar, 26 fra 90 til 100 Aar, og 1 over 100 Aar. 4 Mennesker ere pludselig døde, og 24 omkomne ved ulykkelige Hændelser. Af Selvmordere have 13 hængt sig, 3 druknet sig, og 2 overskaaret Halsen. — I Odense Kjøbstæd ere: Ægteviede 80 Par; Fødte, af Mandkjøn 109, af Qvindekjøn 94, udenfor Ægteskab 32, tilsammen 235; Døde, af Mandkjøn 88, af Qvindekjøn 80, tilsammen 168; altsaa 67 flere Fødte end Døde.

Middelfart, den 25de Decbr. 1819. Efterat østlige og nordlige Vinde i omtrent 14 Dage kun sparsomt lønnede Marsviins-Jægernes møisommelige Bestræbelser; (thi disse Vinde have en ugunstig og høistvigtig Indflydelse paa Fangstens Held) belønnedes deres Taalmod og Strabadser ved en heldig Fangst af 40 Stkr. den 23 og 17 Stkr. den 24 Decbr. Enkelte af de i Almindelighed fangne Sviins Vægt er 2, 3, 4 høist sjelden endnu 5 Lpds. Vægt pr. Stk. Som forhen meldt, kan saavel Flæsk som Fidt daglig erholdes for de fastsatte Priser. (Hempels Av.)

Odense. Hr. Goldkette hjelper Os i denne Juletid at forjage Termins-Griller med sine physiske, mekaniske, magnetiske og eqvilibriske Kunster, samt Skuespil, der opføres af Børn. Søgningen skal være meget god. — Juleaften saaes en Ildebrand i Vesten for Odense, som erfaredes at have været en Bondegaard i Radbye ved Hesberg. — Deres Høiheder Prinds Christian Frederik med Gemalinde ankom den 3 dennes til Venedig, hvorfra Høistsamme fortsatte Reisen den 8 til Padua, og den 9 til Ferrara.
(S. Bl.)

Viborg, d. 27 Decbr. 1819. Vinteren vedvarer med jevnlig Snee, skjøndt Frosten dog ikke er meget streng. Sneen bebudes os af de i Stuerne oplevende Fluer og Kragerne, der lade sig see i Gaderne. Men, det mærkeligste Forbud paa Snee eller streng Vinter havde man her i Gaar (anden Juledag), da en Uhrfugl fløi over Stadens Torv og søgte at sætte sig i Lindetræerne omkring Latinskolens Have. Vandmangelen vil formodentlig vorde afhjulpen, som vel er, da nu og her vare mange tomme Brønde; men Hestene, især de ulykkelige Leieheste, der hele Dag og Aften maae trave for Kanerne, vilde vist nok ikke faae en glædelig Juul.

Blandede Efterretninger.

Christiania, den 24 Dec. 1819. Ved Auctionen den 7de Decbr. over Valløe Saltværk med Tilbehør, efter Reqvisition af Udlægshaveren, Peter Wilhelm Bergs Boe, bleve Kjøbmændene Carl Stoltenberg og Niels Bull i Tønsberg Høistbydende med 10,100 Sølvspecies, hvilket Bud paa Auctionsstedet blev approberet af en tilstedeværende Fuldmægtig fra Reqvirenten. (Dette Saltværk ligger i Jarlsberg Grevskab, ½ Miil fra Tønsberg. I Aaret 1739 blev gjort Begyndelse med Anlægget for Kongel. Regning. Det frembragte omtrent 20,000 Tdr. Salt aarligen, og kunde frembringe endnu mere, dersom Afsætningen havde været betydeligere. Man pleiede der aarligen at forbruge 4000 Favne Brænde. Folkemængden ved Værket var 1790 omtrent 360 Personer. Til det virkede Salt gjordes 12000 Salttønder aarligen.)

Kjøbenhavns Børs d. 31 December 1819.

Cours. Hamb. 2 M. 307, a vista 310. London 2 M. = Rbd. Spec. 309. — Specier solgtes for 18 Rbmk. 9 ß. a 18 Rbmk. 10ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr.) 82½ a 82¾. Norske Rigsbanksedler 19½ a 20. Svenske Sedler 66ß. — Disconto 6 PC.

Indbydelse til en ny Indretning.

Som denne Stads Borger og Laugsmester har jeg i en Række af Aar søgt at opnaae en vis Grad af Fuldkommenhed i min Profession.

Som den, der ikke er ganske blottet for videnskabelig Dannelse, troer jeg at besidde saadanne Kundskaber, som udfordres til practisk og theoretisk at kunne komme de yngre og mindre erfarne Mænd i mit Fag til Hjelp, ved at give dem Underviisning i de Dele af Skræderprofessionen, som ellers kun kan læres ved mange Aars Øvelse, og som, forenet med deres egen Flid, kan tjene dem i Fremtiden til videre Uddannelse.

Flere Gange har jeg gjort Forsøg paa, at virke personligen, hvor det gjaldt om Noget til gode og gavnlige Indretningers Fremme; især naar Næringssorger og Armod blandt mine Medbrødre derved kunde afværges, i det mindste hos dem, som endnu ere i den Alder, i hvilken Haandværkeren kan og bør være virksom; men stedse mødte mig saadanne Hindringer, som, altfor vanskelige for mig at bortrydde, standsede mine Bestræbelser.

Jeg har derfor troet det gavnligt at ophjelpe den i min Profession mindre Kyndige, ved at meddele ham alle de Oplysninger, som henhøre til hans Fag; at hjelpe duelige og erfarne Laugssvende, og Andre, frem til det Maal hvorefter de hige. — Derved vil jeg søge at bringe Skræderprofessionen frem til den Grad af Fuldkommenhed, der bør kunne findes blandt Mestere og Stadsborgere, som den alt for mange Aar siden paa denne Maade har opnaaet baade i Engelland, Tyskland og Frankrige. — Dette vilde efter min Formening være det kraftigste Middel til at forebygge Arbeidsmangel og den deraf flydende Armod.

Dersom dette her Fremsatte maatte finde Bifald og af de Paagjeldendes Foresatte skjenkes Opmærksomhed, samt Sidstnævnte vilde opmuntre deres Undergivne til, ogsaa paa denne Maade at arbeide for deres eget Vel, da venter jeg, at mine Idrætter vorde lønnede, og jeg vil snart kunne begynde med mine Underviisninger, een Gang ugentlig i to Timer, efter mathematiske Grundsætninger.

Efterstaaende Avertissement har jeg fundet nødvendigt at indrykke i Adresseavisen, og saaledes søgt at bringe mit Forehavende til Almeenkundskab paa en Maade, som jeg tillige troer, kunde hurtigst lede til min Hensigts Opnaaelse; af samme Aarsag har jeg ei heller villet undlade at gjentage berørte for nærværende Blads Læsere.

"Undertegnede agter fra Nytaars Begyndelse af og fremdeles, at give theoretisk og practisk Underviisning i de vigtigste Dele af Skræderprofessionen: Maalet, Beregninger, Tegning, Snit m. m. Foreløbigen har jeg herved troet at underrette de Paagjeldende om fornævnte nyttige Læreanstalt, hvor de i en kort Tid vil kunne opnaae en vis Grad af Fuldkommenhed i Professionen; Skrædere menes her, hvad enten de ere Frimestere og staae i eet af de borgerlige militaire Corpser, Laugssvende, som snart agte at blive Mestere, eller andre Berettigede, som vil beære mine Foredrag med deres Nærværelse. Da fornævnte Læreanstalt vil være forbunden med adskillige Bekostninger for mig, saa vil en ringe Betaling pro Persona blive uundgaaelig, hvilken Betaling erlægges hver Gang der bliver givet Underviisning. Stedet hvor, samt Tiden naar jeg begynder, skal nærmere vorde bekjendtgjort."

"De Lysthavende vilde behageligst henvende dem i store Helliggeiststræde No. 150 1ste Sahl, de Søgnedage imellem Kl. 2 og 5, hvorefter nærmere Aftale skeer, og de blive antegnede."

Upaatvivlelig vil der findes Dem, som gjerne ville søge at sætte mig og mit Forehavende i et ufordeelagtigt Lys hos dem, hvor jeg ikke personligen kan legitimere mig; men jeg beder den Bedretænkende at bære skaansomt over med Daarens Dom.

With.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 2.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 4 Januari 1820.

Skrivelse til en Ven paa Landet.

Ligesom man i Mandsminde ikke har seet saa mange Folk kjøre dagligen Lysttourer, som i afvigte Sommer, saaledes erindre nu kun Faa, at have oplevet en saadan Kanefart, som i disse Dage. Næsten de fleste Hyrekudske have faaet adskillige af deres Kurvefadninger satte paa Slæder, og fra om Morgenen til om Aftenen har man i de sidste Dage hørt en uafbrudt Bjeldemusik paa Hovedstadens Gader. Alt dette skeer paa en Tid, da man fortæller os, at mange Folk vansmægte af Hunger og Elendighed. De meest erfarne Statsoeconomer svimle ved Opløsningen af saadanne mørke Gaader. Min Ven Z., som nu eengang er bleven saa smittet af Klynkesystemet, at, efter hans Spaadom, Menneskene allerede for syv Aar siden skulde sultet ihjel, raaber uophørligen, at man efter Sligt ikke maa bedømme den almindelige Nød! Blandt 100,000 Mennesker maa der altid være 20—30,000, som endnu kunne leve rask. Men gaae til Forligelsescommissionen, til den lille Gjeldscommission o. s. v., raaber han, saa vil Du faae andet at vide. — Jeg vilde give ham Ret — dersom Sporene til denne Jammer og Elendighed kun savnedes paa enkelte Steder, men hvad enten De kommer paa offentlige Steder eller i Klubberne, i Familieselskaber, eller paa Tracteursteder — intetsteds mærker man til synderlig Indskrænkning. Derpaa svarer nu igjen min Ven Z.: det beviser intet. Den, som ikke har mere end ti Rigsdaler tilbage, han kan ligesaa godt kjøre i Kane, gaae paa Comoedien, tractere nogle Venner, end gjemme paa dem; thi lige rig bliver han. Men kunde denne Indvending end gjelde i Henseende til enkelte Letsindige, saa kan den dog umueligt være anvendeligt paa endeel Tusinde. Langt være det fra mig at ville nægte, at mangfoldige Familier lide under Tidens Tryk. Det er Noget, som vor egen Erfaring giver os de tydeligste Prøver paa. Men hvad jeg nægter er, at Nøden er saa stor og almindelig, som man vil bringe os til at troe. At efter syv Aars Krig og de mange Forvirringer i alle borgerlige Forhold, som den medførte, mange maatte ruineres, medens Andre maatte komme i Veiret, er en saa almindelig Erfaring, som ingen Forstandig kan eller vil undres over. Men hvor mangfoldige Mennesker vare ikke selv Skyld, jeg vil ikke paastaae i deres Uheld, som Tidens mangehaande Sirener maaskee lokkede dem til, men i deres fuldkomne Ruin? Hvor mange levede ikke over deres Kræfter, og fortvivlede, da Omstændighederne tvang dem til at nedspænde den for stærkt spændte Bue? Hvor mange forlode ikke, af Lyst til at leve paa en større Fod, deres vante Næringsveie? Ulykken fortjener vel, endog selvforskyldt, vor Medlidenhed, men ingen Fornuftig vil søge i de udvortes Omstændigheder det han først og fremmest bør søge Aarsagen til i og hos sig selv. Den Nød, som ellers findes blandt os,

udspringe iøvrigt af andre Kilder. Den første er: Higen efter at ville leve over sin Stand og Evne, og Ulyst til at ville arbeide saa meget, at vore Fornødenheder, virkelige og indbildte, paa en tilbørlig Maade kunne tilfredsstilles derved. Den anden er forringet Medfølelse og Hjelpsomhed, der deels er en Følge af Tidsalderens grændseløse Selvkjerlighed, deels af de slette Frugter, Hjelpsomheden i vore Dage sædvanligen bærer. Kants Grundsætning, at man bør betragte Mennesket som Øjemed, ikke som Middel, er i omvendt Forstand blevet herskende. Den Rige vil bruge den Fattige, den Lade den Arbeidsomme, som Middel. Man vil leve godt, men paa Andres Bekostning. Derfra den evige Misundelse over den, som ved sin Flid har samlet sig Noget og ved sin Tarvelighed bevaret det. Denne Mangel paa gjensidig Hjelpsomhed, denne uophørlige Omsorg for sit eget Jeg og denne fuldkomne Ligegyldighed for Alt hvad der foregaaer uden for denne saa snævre Sphære, har bidraget og bidrager mere til at forøge Trangen blandt mange Mennesker, end man virkeligen forestiller sig. Nøden pleier ellers at forene Folk, at gjøre dem milde, medlidende og hjelpsomme. Men Krigen har frembragt et modsat Særsyn; selv Opdragelsen synes kun at arbeide paa at danne egoistiske, for ei at sige følesløse, Væsener. Aldrig have Menneskene trængt mere til hverandre end netop nu, men aldrig syntes de mere voldsomt at sønderrive de Baand, der i saa velgjørende Øjemed binder dem sammen, end netop nu. Dog, de ville med hver Dag alt føleligere og føleligere erfare det til deres egen Skade, at eet af de høieste Lovbud er: Du skal elske Din Næste som Dig selv. Hvert Skridt, der fjerner dem fra dette store Buds Opfyldelse, fører til Barbarie.

De Mennesker, som der hos os, efter min Formening, nærmest burde sørges for, ere de af de lavere Classer, som ikke have lært noget Haandværk, men som maa leve af Handel og Skibsfart, der nu for en stor Deel ligge. De kunde sysselsættes paa forskjellige Maader, til at anlægge Veie, Canaler, Skovplantninger, eller Ting, der kunde tjene tilkommende Slægter til Vederlag for de af vore Byrder, de komme til at bære. Enhver Stat bør benytte sig af sine overflødige Hænder, medens den har dem. Der kan komme Tider, hvor den forgjeves søger dem. Fabricanter lade jo, for at beskjæftige deres Arbeider, forfærdige Artikler, som de ikke for Øjeblikket kunne afsætte, men gjemme til bedre Tider. Skulde Staterne ikke kunne gjøre omtrent det samme? Overalt, hvor vigtigt er dette ikke for det Almindelige at menig Mand er sysselsat? Staten taaler ingen Løsgjængere, men den bør ogsaa sørge for, at den, som vil arbeide, ikke mangler Arbeide. Selv med Opoffrelse er det dens Pligt at forskaffe ham det. Man har i Almindelighed troet, at det var af Forfængelighed og for at forevige deres Minde, at Pharaonerne lode opføre deres Pyramider og mange af Oldtidens Store de colossalske Bygninger, som næsten have overlevet deres Navn. Men jeg troer snarere, at de gjorde det af en anden Aarsag, nemlig for at sysselsætte den store Befolkning, der den Gang ikke som nu, hvor de menneskelige Fornødenheder ere voxne tilligemed Culturen, kunde bruges til andre Arbeider. Det være som det vil, saa synes det uden for al Tvivl, at man allerede for Aartusinder indsaae Nødvendigheden af at sysselsætte Hoben.

Dog, hvad der meget trykker det største Antal Mennesker af alle Stænder, i det mindste her i Hovedstaden, er Huusleien. Da Coursen i Fjor blev sat pari, ansatte de fleste Huuseiere deres Leie enten til rede Sølv eller Sølv efter Qvartalscoursen. 300 Sølvværdie, som da Coursen stod 600, vare 50 Specier, bleve nu ansatte efter en Pari-Cours til 150 Spec. Den, som altsaa boede for fire Aar siden for 50 Specier, skal nu svare tre Gange saa meget. Det er for meget, og kan kun af de færreste Leiere udholdes. Men hvorledes forandre det! Middelclassen og de højere Stænder lide ligesaa meget derved som de simpleste Classer. 400 til 500 Rbd. i rede Sølv eller efter Qvartalscoursen for en Etage paa 5—6 Værelser, udgjøre allerede nu 6 til 800 Rbd., altsaa over en Tredie deel af mangen Mands hele Indtægt. 40 til 50 Rbd. eller 20 til 25 Specier om Halvaaret for en Bagsahl, borttager endog den flittigste Haandværksmands bedste Kræfter. Han betaler dem eet Halvaar, han betaler

dem det næste, men omsider brister det dog for ham. Verten tager hans Indbo — hans Redskaber, og den overdrevne Huusleie bliver en Hovedaarsag til hans Ruin.

Nogle Yttringer angaaende Almueskriftet: Anders Johansens eller den brave Bondes Levnet o. s. v., af H. C. Götzsche.

(Sluttet; see forr. No.)

2. Recensenten spørger, "hvorvidt vel saadanne Skildringer (af gode ædle Mennesker, der gjøre saa meget Gavn og Godt som de kunne) vil være efter Bondens Smag, hvor villig han vil være til at lægge de gode Formaninger paa Hjerte?" Dette Spørgsmaal, mene vi, vedkommer hverken Bogen eller dens Forfatter; thi Sandhed, og den, der forkynder samme, skal vel dog ikke bære deres Brøde, som forskyde den. Men maaskee skulde det her være Forfatterens Skyld — saaledes yttrer sig nemlig Rec. — forsaavidt som han ei paa rette Maade har fremstillet sit Emne. Dette er tydeligt nok Recensentens Mening, i det han saare besynderligt sammenligner denne Bog med — "Hjorts tørre moraliserende Soldaterviser." Man læse selv Skriftet og dømme da! Thi saavist som hine Viser ere — hverken Poesie eller Prosa, men rimet Kjedsommelighed, saa vist er Bogen: "Anders Johansen" en skjøn og hjertelig Fremstilling af Emnet: Den brave Bonde. Recensentens Frygt for at Bogen ei skulde blive læst af Bønder, kan jeg iøvrigt saa meget bidrage til at betage ham, at jeg kan melde: Bogen er allerede begyndt at læses og høres med Deeltagelse og Bifald i adskillige Aftenlæsninger paa Landet.

3. Recensenten bebreider fremdeles Skildringen "Mangel paa Individualitet o. s. v.; man veed hverken om Scenen er sat i Lolland, Sjelland eller i Fyen." Men her maa man med Grund spørge: Var det vel da Forfatterens Hensigt, bestemt at skildre en lollandsk eller en fyensk Bonde? eller var det ikke tydeligen hans Hensigt, at skildre den brave

Bonde ialmindelighed? Hvortil da nogen nærmere Individualisering? Hvad enten han f. Ex. kaldte Anders Johansens Fødebye Vallerup eller Skallerup, Ørby eller Skjørby, det kan vel, som blot fingeret Stedsnavn, være aldeles ligegyldig.

4. Recensenten indrømmer dog, "at mange Optrin i Bogen ere skildrede efter Naturen, og Formaningerne til Vindskibelighed o. s. v. vel motiverede." Hvad det første angaaer, da kunde han have tilføiet, at Optrinene ere skildrede langt mere naturligt efter den danske Bondestand og Bondelevemaade, end adskillige i mangen anden Almuebog, f. Ex. i "Herremanden Brahe og Bønderne i Ørbye." Men derpaa bliver R. atter misfornøiet: "Foredraget — saa hedder det Pag. 732, Lin. 13 — gaaer i det Brede — — Moraliseringen er for hyppig — — Bibel og Psalmebog spille en Hovedrolle i Bogen" og denne anseer R. som en Commentarius over den Leveregel: ora et labora, nam mors est ultima hora. Her fristedes jeg til at yttre mig vidtløftigere end denne min Skrivelse kan tillade, jeg vil altsaa blot sige: Man skulde næsten tro, at Bogens religiøse Tone har stødt Recensenten. Og dernæst vil jeg spørge: Er det ønskeligt eller ikke, at Folket har Agtelse for Guds Ord, og at sand religiøs Aand findes i huuslig Omgang og Samliv, og at Saadant skildres med levende Farver? Veed Recensenten desuden nogen bedre Viisdomsregel end denne: "Tro paa Gud, gjør din Pligt, tænk paa Død og Evighed, og mon den ikke fortjener at lægges paa Hjerte? Den idelige Fremplappren af Bønner, som Recens. omtaler, kan jeg, efter nøieste Gjennemlæsning ei finde; thi Skildringen af hjertelig, from, huuslig Morgen- eller Aftenandagt — Noget der vist nok nuomtide ellers er res incognita — vil han vel dog ei belægge med saadant Navn. Hvad det angaaer, som Recens. kalder det "Brede og Vidtsvævende i Fortællingen, da vil Enhver, der ikke blot fra sine Barndomsaar, men ved flereaarig Omgang med og Underviisning for Landalmuen, tilstrækkeligen kjender denne, noksom have erfaret, at det korte, tankefyldige men ordknappe Foredrag aldeles ikke passer for Almuen; en vis Omstændelighed, Gjentagelse o. s. v., er just her aldeles

nødvendig; ogsaa i denne Henseende mener jeg Forfatterens Foredrag har truffet den rette Maade.

Hvad Recensentens — noget tvetydigt fremsatte — Ytringer om det Landoeconomiske i Bogen angaaer, da henholder jeg mig til hvad jeg forhen har sagt. At der især drives paa Saadant, som Bonden endnu har allermindst Sands for, dette fortjener dog neppe at dadles. Sprogets Reenhed og Korrecthed lader R. vederfares Ret. Iøvrigt henholder jeg mig ogsaa her til hvad jeg allerede har yttret. At Foredraget kunde have været mere i Almuetonen, kan gjerne indrømmes, uden at det just derfor behøvede at være grundtvigsk. At forresten Bonden ikke skulde forstaae saadanne Talemaader som: "at brænde af Begjerlighed", det modsiges af Erfaringen; og at han, ved Talen om "den Glæde det er at modtage gode Menneskers Tak", skulde, som Recensenten mener, være istand til at rime: "o hvilken Snak!" det kan man kun antage under den urimelige Forudsætning, at Bonden havde hverken Forstand eller Hjerte.

Den glade Landmand.

Det stunder til min Arne hjem;
thi bør Tobak og Pibe frem.
Til Hvile trænge Mand og Hest,
og hjemad gaaer det altid bedst.

Naar ogsaa Kongen, træt af Daad,
gaaer hjem til Hvile fra sit Raad,
han takker vel sin Gud for Ro,
imens han stopper Piben fro.

Dog, smøger han med nar den Lyst? —
Nei! Kaaben sidder trang om Bryst,
og Kronen tynger Dag og Nat.
Hvad veier vel mod den min Hat!

Han mangen herlig Skilling faaer;
men, som den kommer, og den gaaer.

Af Bønner skeer han Last og Skam,
og Alle hjælpes vil af ham.

Har end han hjulpet, sørget, slidt,
fra Dagning af til Aften tidt,
og venter nu blot simpel Tak,
opvartes atter han med Snak.

Naar Kampens Stund er vel forbi,
og Fjenden slagen, Marken fri,
da smøger sagtens Seirens Helt
med Fryd en Pibe i sit Telt.

Dog nei! han savner mangen Ven,
der kommer aldrig meer igjen.
Saavidt han svunget har sin Hær,
de Faldne ralle fjern og nær.

Een ender Qval ved eget Skud,
en Anden bander ham og Gud.
Her døer en Fader, hist en Mand,
og Byer rundtom staae i Brand.

Naar Kræmmer kommer med en Pung,
fra Marked, af Ducater tung,
ihast han vel faaer Piben frem
og smøger, mens han tæller dem.

Dog, Piben smager ikke ret;
han Kummer har, det sees let.
O! det fordømte "Eengang Een"
paa Hjertet trykker som en Steen.

Hvo der er vant at bære Guld
faaer sjeldent Sækken noksom fuld,
thi der er meer, hvor det kom fra,
og aldrig smager Piben da.

Mig smager den; min Mark er klar,
jeg al min Sæd i Jorden har.
Guds Aande, Morgenrødens Dug,
velsigner Hvede, Byg og Rug.

Ad Viv og Born det lakker hjem;
og sød er Maden mellem dem!
Til Fadet lee saa fro de Smaae,
som hele Verden deri laa.

Hvor Piben qvæger Sind og Hu! —
Jeg stopper sagtens een endnu.
Er neden grønt, for oven blaat,
og hjem det gaaer, Alt smager godt.

Hebel pinxit. John Barthold sculpsit.

Sprog-Løier.

Nummer 2.

(See No. 104 forr. Aarg.)

Gigt. — Paa Angelsachsisk betyder gichta Kløen, Krillen, paa Jislandsk Ikt Lamhed i Lemmerne, Gigt. J. G. S. — Jechen, ichten, iechten, bekjende, tilstaae; deraf bichten, beichten. W. A. W. Gicht, Bekjendelse; af gichen, der eengang betydede: bejae, bekjende. Gichten, forhøre med Anvendelse af Pinebænken. Ordet Gicht skal i Bremen endnu (1767) være saaledes brugeligt. Naar en Misdæder føres ud, for at straffes paa Livet, bliver han, efter en gammel Skik, ført for Byfogden, der sidder offenligen paa Torvet, under Raadstuebuerne, og fordom forestillede Erkebispen, men siden den verdslige Herre, Hertugdømmet Bremen var faldet til Deel. Nægtede Misdæderen der sin Forbrydelse, beraabte den paa Raadstuen forsamlede Øvrighed i Byen sig paa hans forrige Bekjendelse og lod erklære ved Bysvenden: "dat se de Gicht darin geven"; hvilket vilde sige "at Raadet beraabte sig paa, hvorlunde Misdæderen havde forud bekjendt ved Inqvisitionen sin Brøde." Derpaa blev han overgiven i Skarpretterens Haand. B. N. W.

Gniddrende, gnidrende sort. — Gneter-swart, begsort. Gnetern blive Koraller af det Slags, man kalder Granater, kaldte. De ere sortladne, og, jo sortere de ere, des skjønnere. B. N. W.

Hval, Hvalfisk, en. — Angelsachsisk: hwæl. Islandsk: hvalur. Man kan udlede dette Ord enten af wallen, syde, da Havet synes ligesom at syde, hvor Fisken devæger sig, eller af walo, lunken, da den har varmt Blod, eller rettest af Wal, en Afgrund. Nogle udlede og Navnet af Val, et dødt Legem, da Fisken aldrig fanges levende. J. G. S. og B. N. W.

Hønsetyv, en. — Honer-deef, et Menneske, der ikke seer frit ud af Øinene. He glupet van undern up, as een Honer-deef, han seer ud som den onde Samvittighed. He dukt as een Honer-deef, han sniger sig derfra som Ræven fra Dueslaget. B. N. W.

Hulter til Bulter. — Hulter de Bulter, over Hals og Hoved, i uordenligste Hast. B. N. W. og N. J. H. — Huller um Buller, sammenblandet, forvirret, Upl. V. G. Hult um Bult, det samme, V. G. Suder: J. S. D. L. — Muligviis dannet af Ordene Hale og det gamle Boll, Hoved, og brugt til at betegne den bagvendte Orden, i hvilken det Øverste kommer nederst, og det Nederste øverst. J. G. S.

Kalas, et; Gjæstebud, stort Selskab i det Øiemed — Kaland; et Gilde, hvor det gaaer ødselt til. Af de saakaldte Kalands-heren, eller Kalenderbroderskabet; Personer, der i det 13de Aarhundred traade sammen og gjorde sig berygtede ved Svirerier. B. N. W. — Kaland, et Slags Synodalforsamling af eet Landskabspræster i Schleswigholsteen. S. H. J.

Kandeel, Viinkandeel. — Kandeel, Wien-kandeel, eller Wien-kandeelken; ophedet Viin med Sukker, Krydderier og Æg. Af Kandel, eller Kanne; fordi man pleier at varme Vinen i en Tinkande. B. N. W. — Kandeelken, Wienkandeelken; en Suppe af Vand og Viin, lige Dele, med Krydderier, Kardemomme, eller Kaneel, af hvilket sidste i Formindskelsesform brugte Ord Navnet maaskee blev til. S. H. J.

Krabask, en, og krabaske. — Karbatsche, Pidsk, Svøbe. Af Kur, Skind, og Batsche, et Redskab til at slaae med, eller batten, slaae. Det bør bemærkes, at Tyrkerne ogsaa kalde en Svøbe af Remme Karavazza. B. N. W. og J. G. S.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Under 1ste d. M. har Hs. Majest. allernaadigst udnævnt Hr. Justitsraad, Høiesterets-Assessor A. C. Kierulff, til Politiedirecteur i Kjøbenhavn og Justitiarius i Kjøbenhavns Politieret.

Natten fra den 2den til d. 3die d. M. opkom Ild i Huset No. 366 i Dronningenstvergade, tilhørende Hr. Klædefabrikør L. C. Modeveg. Ilden greb saa stærkt om sig, at den snart udbredte sig til den tilstødende Bygning, hvorved alt Træværk afbrændte, saa kun Murene bleve staaende tilbage. Ved Brandcorpsets utrættelige Anstrængelser blev Ilden dæmpet henimod Kl. 7, da der afkimedes. Alle til Fabriken hørende Maskiner bleve et Offer for Luen, men den største Deel af Ulden og Forraadet af Klædevarer blev reddet. Dog uheldigviis havde Ilden taget fat i et Værelse, hvori et Oplag af spansk Uld fandtes, som fortæredes af Flammerne. Høist beklageligt er det, at hverken Maskinerne eller Klæde- og Uldforraadet vare assurerede. Denne Fabrik, der ved sin Eiers Stræbsomhed, selv under de ugunstigste Tidsomstændigheder, blev dreven med Iver, sysselsatte over 100 Mennesker, der for Øieblikket ere satte ud af Virksomhed. Anmeld. ønsker den drivtige Eier Kraft og Styrke til at bære dette uventede Stød, og er overbeviist om, at ved hans Stræbsomhed Fabriken snart igjen vil reise sig af sin Aske, og, selv fra det Offentliges Side, ikke savne understøttende Hjelp.

Hr. Suhrs optiske Panorama er i disse Dage blevet beriget med nye Prospecter af 1) Heidelberg ved Neckarfloden. 2) München ved Iser. 3) Potsdam og dens Omegn med alle de Kgl. Slotte. 4) Bondebyen Blankenese i Holsteen ved Elben.

Skrivelse fra det Holsteenske, af 28 Decbr. 1819. Vinteren har indfundet sig tidligere her i Landet end man havde kunnet vente, da man almindeligen troede, at denne Vinter vilde blive ligesaa mild, som den forrige. Megen Snee er falden, saa at man belaver sig paa, endogsaa at kjøre i Kane til Kieler Omslag, hvor Mange ogsaa i dette Aar vil indfinde sig, Nogle for at laane og Andre for at udsætte Penge. De, som have sikkert Pant, kunne faae Penge nok, men for Andre derimod vil det være vanskeligt. —

Antallet af dem, som i forrige Sommer studerede ved Universitetet i Kiel, beløb sig til 230. Af samme vare 68 Theologer, 103 Jurister, 52 Mediciner og 7 der dyrkede Philosophien.

Mariboe, d. 28 Decbr. 1819. I Radsted Sogn, Grevskabet Hardenberg, har ialt 35 været angrebne af Blodgang, 10 bleve et Offer for Smitten, der alle vare gamle, udlevede og afkræftede Mennesker. Saasnart Sygdommen sporedes, og Een var bleven et ulykkeligt Offer for denne om sig gribende Epidemie, blev, i Overeensstemmelse med de kgl. Anordninger, de fornødne Forholdsregler tagne ved Grevskabets Læge, Hr. Regimentsfeldtskjær Rasmussen, for at hindre og standse Ødelæggelsens Vederstyggelighed; hvilke Forholdsregler bleve desuden for Sognets Beboere bekjendtgjorte fra Prædikestolen ved Sognepræsten Hr. Pastor Harder, med alvorlig Formaning, at holde dem samme nøie efterretlige, dersom de vilde undgaae alle de ulykkelige Følger, som de i modsat Fald kunde vente dem; hvilket gjorde den bedste Virkning og bidrog især til Smittens Standsning. Ved denne Leilighed viste Herskabet, hvad det i en Række af Aar havde været og er, nemlig sande og ægte Menneskevenner for deres Undergivne, da det ikke allene omhyggelig sørgede for de Syges Pleje, men forsynede dem endog med Lægemidler, Viin, o. s. v. — I afvigte Aar er her i Mariboe ægteviede 10 Par. Fødte af Mandkjøn 19, af Qvindekjøn 24, ialt 43; deraf 4 uden for Ægteskab. Døde af Mandkjøn 9, af Qvindekjøn 15, ialt 24. Altsaa 19 flere fødte end døde. Mærkværdigheder: 1 Kone fødte Tvillinger og 1 Trillinger. Af de Døde var 8 under 10 Aar. 2 oplevede hver 80, og en 93 Aar. 3 Dødfødte, 3 kort efter Fødselen, 1 af Forkjølelse, blandet med Gigt, 4 af Krampeslag, 1 efter Abortering, 1 af Tæring, 5 af Brystsvaghed, 1 af langvarig Sygdom, 3 af Alderdom og 2 af Vattersot. (Mariboe Av.)

I sidste Kirkeaar angives hvert 7de nyefødte Barn i Odense for at være uægte; der tales nemligen allene om dem der ere fødte udenfor Ægtestanden! I det hele Fyen sammentaget var det dog kun omtrent hvert 9de. I Krigenstid blev vel meget skreven paa Cantonnementets Regning, men Facit var dog omtrent det samme. (Iversens Av.)

Blandede Efterretninger.

I Tøihuset i London seer man 100,000 Flinter opstillede i den skjønneste Orden. Under Løbet af sidste Krig blev det sex Gange tømt. Det er 345 Fod langt. Levninger af den berygtede uovervindelige spanske Flaade, som, under Elisabeths Regjering, skulde underkue Engelland, gjemmes ogsaa her. De bestaae af Faner og Crucifixer, Agerdyrkningsredskaber og Rosenkrandser, Stridsøxer og forgiftede Pile o. desl. Ligeledes opbevares her den Øxe, hvormed den skjønne Anna Boleyn, Elisabeths Moder, i Aaret 1536, og den smukke Greve af Essex, samme Dronnings Yndling, bleve halshuggede.

De Gravmæler, Støtter, Taarne og andre Mindesmærker, som til Hæder for Nelson findes i Engelland, ere saare mange. Paa Guildhall findes eet, der bestaaer af følgende Gruppe: Neptun, af Kjæmpestørrelse, ligger udstrakt, og en qvindelig Figur, der i den ene Haand holder en Skuemynt med Nelson, som hun opmærksom betragter. En tredie Figur udgraver paa en Pyramide, der udgjør den bagerste Deel af Gruppen, Ordene: Nil, Kjøbenhavn (!), Trafalgar. Det Hele er af hvidt Marmor.

Negernes ædle Talsmand, den bekjendte Wilberforce, er en liden, sygelig og værkbruden Mand, som gaaer med langsomme Skridt og seer ud som en Blind. Men alt, hvad han siger, er fuld af Kraft og Ynde. — Den navnkundige Perceval er ligeledes liden af Vært, svag af Kræfter og meget bleg af Ansigtet. Han ligner en Skygge, taler i en langsom Tone, men dog tydeligen, uden at støde an, men tillige uden Varme. At hans store Aand boer i et saa hivende Legeme er ikke at undres over, naar man betænker, at han arbeider den hele Dag og debatterer den hele Nat. — Whithbread er en rask, barsk, noget haard Mand, med mere Kraft end Smag, og hvis Spot er skjærende.

Det brittiske Rige i Indien er eet af de mærkværdigste politiske Særsyn. For omtrent 200 Aar siden havde det mongoliske Rige under Aurang-Zeb naaet den høieste Pynt af sin Storhed og været i Besiddelse af den hele indiske Halvøe imellem Ganges og Indus, d. e. omtrent alle de Lande, som nu udgjøre det engelske Rige. Dets Indkomster var 32 Mill. Pd. St. og dets Milits 1,200,000 Mand. Den tatariske Regentstamme blev for 30 Aar siden, efter Aurang-Zebs Død, underkuet af 100,000 Perser, og efter ham bleve Mratterne Halvøens Herrer. I Aaret 1792 besadde Engellænderne kun en Provinds paa 100 Qvadratmile ved Mundingen af Ganges, hvis Hovedstad Calcutta de befolkede med en halv Mill. Mennesker. Derfra indtil Madras havde de kun paa to Steder en uafbrudt Kyststrækning. Men siden 1792 indtil nu have de femdobbelt udvidet disse deres Besiddelser, og nu ere de Herrer over en Masse af Lande, der tælle 60 Mill. Indbyggere. Dette gjorde de deels ved Erobringer, deels ved Subsidieforbund, der ere Forspil for disse. Man gav en Fyrste visse aarlige Subsidier og Hjelpetropper, underkuede denne Vens Fiender, og siden Vennen selv. Mærkværdigt er det, at en Stat har bemestret sig Lande, der ere de frugtbareste paa Jorden og som tælle fire Gange saa mange Indbyggere som den selv, og dobbelt mærkværdigt, at denne Stat ikke engang er en uafhængig europæisk Fyrste, men et Selskab af Kjøbmænd, der er blevet deres Herrer uden endog at ville være det. Det er bekjendt, at Selskabet altid meget har modsat sig Erobringssystemet. Det brittiske Parlament satte 1784 et Opsynsraad over dets Foretagender, og erklærede, at det er imod Folkets Ære og Tarv at Compagniet udvider sine Besiddelser i Indien ved Erobringer, hvorhos det anbefalede Maadehold og Retfærdighed mod de indiske Fyrster. Imidlertid have Compagniets Statholdere og Generaler dog, man veed ei hvorledes, gjort Erobringer, som hiint Raad stadfæstede. Erobringerne koste mange Penge. I Aaret 1803 havde man i Indien en Magt af 125,000 Mand, nemlig 25,000 Mand Europæere, 90,000 M. indiske Tropper og 10,000 M. Invalider, uregelmæssige og lascariske Tropper. Denne Hær beløber sig nu til 150,000 Mand, og derved er een Gjeld opstaaet i Europa og en anden i Indien, af Beløb 35 Mill. Pd. St. Den aarlige Indkomst af 15 Mill. Pd. St. opsluges aldeles af Militair- og Civilvæsenet, og Gjælden voxer dagligen. Compagniet maa uopholdeligen sende Remesser til Europa, for udrustede Skibe og Tropper, Lønninger, Pensioner o. s. v. Man maa

derfor sende fra Indien en vis Mængde Varer til Engelland, men som er for stor til dette Lands Forbrug. 1798 indførtes for 4,667,000 Pd. St. indiske Varer, 1808 derimod kun for 1,191,000 Pd. Indførslen var altsaa sjunken til $\frac{3}{4}$ i 10 Aar. Paa det, som indførtes 1798 vandtes 298,000 Pd. St.; paa det, som indførtes 1808 tabtes derimod 264,000 Pd. St. Selskabet driver ingen Handel paa Indien mere, men det lader kun komme saa mange af sine Landsindkomster, der bestaae af indiske Varer, som det behøver til at dække sine Betalinger med i Europa. Actieeiernes Dividende udgjør 10 P. C. Gjelden er saa stor, at Selskabet vinder mere, naar det betaler 8 PC. i Indien end 6 PC. i Engelland. Mange af de unge Eventyrere, der aarligen i Compagniets Tjeneste gaae til Indien, søge mere deres Fordeel paa Biveie end paa Compagniets Skibe, og hjemsende til Europa Varer, der kun forøge den allerede alt for store Mængde. Manufacturerne i Indien ere ogsaa i Forfald *). Betragtet fra denne Handels-Synspunkt er det ostindiske Compagnie et Intet, og naar man veed at Oppebørselsomkostningerne overstige Indtægten, saa skjønnes let, at Landet aldeles intet indbringer. Engelland kan heller ikke faae nogen Nytte af de 60 Mill. Undersaatter, men er endog nødsaget til at underholde der 20—30,000 Mand Tropper, som Climatet hurtigen bortrykker. De Fordele, det har af Indien, ere: at nogle Privatfolk uhyre beriges og at mueligen Laanene lettes derved. Vel hedder det, at Compagniet skaffer

*) Lord Lauderdale fortæller følgende to Anecdoter om Gentoes, som Bevis paa de indiske Manufacturers Forfald. I Bengalen forfærdigede man et Slags Musselin, Abrovian kaldet, til Brug i Seraillet, der var saa fint, at det, udbredt paa fugtigt Græs, neppe var synligt. Det kostede 400 Rupier eller 200 Spec. Da en ung Prindsesse, Aurang-Zebs Datter, blev udskjældt af sin Fader, at Huden skinnede igjennem, undskyldte hun sig med og viiste, at hun havde syv Skjørter paa. — Ved en anden Leilighed slugede en græssende Ko et saadant Stykke Musselin, der var glemt paa Marken, tilligemed Græsset.

50,000 Mennesker Brød, men naar Arbeidet, de forrette, er unyttigt, saa er det Publicum, ikke Compagniet, der føder dem.

Dette er altsaa den uudtømmelige Guldgrube, om hvilken man indbilder sig, at den udgjør Engellands hele Styrke. Dette Rige vilde i Grunden tabe ligesaalidet ved at miste det, som forhen ved de americanske Coloniers Frafald.

Paafaldende er det at see hele Menneskefarer, ligesom i Folkevandringens Dage, strømme til America, for at oprydde Jorden i en fjern Verdensdeel, medens i deres eget Fødeland store Landstrækninger ligge øde og forgjeves vente paa en dyrkende Haand. Saaledes klagede Alderman Wood nyligen i det engelske Underhuus over, at der i Irland ligge 6,000,000 Acrer Land udyrkede, medens Parlamentet har bevilget de Englændere, der udvandre til Godthaabs Forbjerg, 50,000 Pd. St.

Hertugen af Malboroughs aarlige Indkomster anslaaes til 700,000 Pd. St. (2,800,000 Specier). Han har 80 Betjenter til sin Huustjeneste, og 100 til Tjenesten uden for Huset, hvoraf 30 bruges i Haugen.

For et Malerie, forestillende Christus som helbreder de Syge, fik dets Forfærdiger, den berømte West, 3000 Pd. St. (12,000 Specier). I hvilket andet Land end Engelland belønnes Konsterne saa Kongeligen?

Kjøbenhavns Børs d. 4 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 305, a vista 308. London 2 M. = Rbd. Spec. 306. — Specier solgtes for 18 Rbmk. 6 ß. a 18 Rbmk. 6½ ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 82 a 83. Norske Rigsbanksedler 19 a 19½. Svenske Sedler 66 ß. — Disconto 6 PC.

Trykfeil i forrige Aargang.

No. 103, sidste Side, 2den Linie fra neden, staaer:

"Ei! lad da Manden gaae!"

men skal være:

"Ei! lad da Munden gaae!"

No. 104, Side 1660, Lin. 18 nedenfra, for: 1—33. læs: 1—133.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 3.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med [illegible]posterne.

Løverdagen den 8 Januari 1820.

Fordum og Nu.

I de ældste Tider, siger G. Schøning i en Afhandling om Agerdyrkningens muelige Forbedring i Norge *), ei allene før, men og længe efter Christi Fødsel, vare de Lande i Europa, som man nu anseer for de bedste og frugtbareste, ikke et Haar bedre end Norge eller Sverrig nu ere. Tydskland var, efter Tacitus's Beretning, i hans Tid et Land, der kunde sammenlignes med Lapmarken eller Grønland i Henseende til dets skrækkelige Skove eller Moradser. Kreaturene vare smaa, Husene af Træ, og hverken Landsbyer, Kjøbstæder eller Frugttræer havdes der. Ikke meget bedre var det, efter Justinians Beretning, i Gallien eller Frankrig. En Italiener fra Clusium var den første, der bragte Viin derover fra Italien, for derved at lokke Indbyggerne did. Dog frembragte de sydlige Dele allerede ved Christi Tider alle de Frugter, som voxte i Italien. Men selv dette havde faaet sine Vine og Viintræer allerførst fra Indien, og Silkeormen blev i Justiani Tid bragt fra China til Constantinopel. I Diodori Siculi Tid var Vinen endnu ikke kommen til Spanien. Silkeormen og Silkeværker vare i Frankrige saa sjeldne, at det blev anseet for stor Stads, at Kong Henrik d. 2den (født 1519, død 1547) havde et Par Silkestrømper paa, da han dansede til sin Søsters Bryllup. Nu ere Silkeorme saa almindelige, at de have vænnet sig til den svenske Luft, og ere næsten at finde i hvert Land. Kirsebær, som kort før Christi Tider allerførst bleve frembragte i Italien, voxe nu almindeligen, endog nordenfjelds i Norge; ei at tale om mangfoldige andre Slags Haugevexter, som ere komne fra fremmede Steder, og nu ere gjængse der i Landet. Endnu for 40 Aar siden lod man komme endog Kaal og andre Kjøkkenurter fra Udlandet, især fra Holland, men som allerede i Schønings Tid voxte i Mængde og bedre i Norge selv. Suhm beretter, at for 86 Aar siden en Berghauptmand Dreyer forgjeves anvendte Flid paa at frembringe Meloner i dette Land, men at man allerede avlede dem 1793, da han skrev dette, ja de norske Haugefrugter, som Jordbær, Kirsebær, Blomkaal, Erter, Bønner havde endog en finere Smag end de danske. — I Island har Haugedyrkningen altid været i en slet Forfatning, og det blot af Fordom. Da 1780, siger Conferenceraad M. Stephansen i sin Bog: Island i det 18de Aarhundrede, Landhuusholdningsselskabet kronede en Afhandling om de opmuntringsværdigste Naturprodukter i Island, blev Haugedyrkningen modtagen af en uvidende og raa Hob med Foragt og Spot, ja endog med haanende Viser, aldeles i Gadedrengenes Smag. Man foregav at det var uanstændigt for Menne-

*) Saga, et Fjerdingaarsskrift, 2det Hefte, S. 359—418.

ſket at æde Græs med Fæet. Følgen deraf var, at da Mange ikke kunde formaae deres Tjenestefolk til at spiſe Kaal og Haugevæxter, bleve med Haugedyrkningen kun enkelte Forsøg gjorte, ſom alle faldt vel ud. Men i det Hele var Fordommen derimod ſaa ſtor, at denne Dyrkning blev paa de fleſte Steder ganſke forſømt og i de paafølgende Uaar Mennesker bortdøde i Tuſindviis af Sult. — Selv i Omegnen af Kjøbenhavn og paa Landet i Sjælland var Haugedyrkningen lige til de nyere Tider i en ſaa høiſt maadelig Forfatning, at Landhuusholdningsſelſkabet maatte udſætte Præmier til dens Opmuntring. Lige ſiden Chriſtian den Andens Tid (1517) overlod man denne vigtige Dyrkning næſten ene til Amagerne, der deels antoges for at forſtaae den bedſt, deels troedes at have de til Kjøkkenurters Vext beſt ſkikkede Jorder. De bleve virkeligen og ſaa formuende derved, at man traf Amagerbønder, der eiede 100,000 Rdlr. og derover i gamle Penge. Endog ſjællandſke Bønder kjøbte hos dem deres Haugeurter, og de kjørte omkring i Kjøbſtæderne og falholdt der deres Grønt. Endeligen har man nu lært at indſee, at der ogſaa uden for Amager lader ſig i Sjælland frembringe Kjøkkenurter, og ikke allene Gartnere omkring Kjøbenhavn levere nu Kjøkkenurter til Salg, men ogſaa Bønderne omkring paa Landet have ved Landhuusholdningsſelſkabets Opmuntring paa ikke faa Steder anlagt Kjøkkenhauger.

Allerede 1793 ſkrev Suhm, at Anlægget af den botaniſke Hauge har indført her rare og nye Væxter. Men ſiden den Tid har denne Hauge faaet en overordentlig Tilvæxt. I Aaret 1801 eiede den ikke over 5000 virkelig forſkjellige Arter, men 1813 derimod 7500 (ſee Athene f. Aug. 1813). Reſeda, Heliotropium, Geranium og flere, ſom nu ere ſaa almindelige, ere efter Suhms Beretning førſt komne herind mellem 1751 til 1765. Han ſaae i ſin Barndom ingen Canteluper, Reineclauder eller Ananas. Derimod voxte i hans Faders Hauge i Kjøbenhavn ſaa ſtore og ſkjønne Aſparges, ſom han ikke ſaae 1793, og hans Fader døde 1758. Sukkerrødder kjøbtes da almindeligen paa Torvet, men ere nu ſjeldne. Beurrégris vare ikke rare, ſkjøndt de nu næſten aldrig ſees, Morbær temmelig almindelige før den ſtrænge Vinter 1740,

Pferſkener ſavnedes faſt aldrig, Figentræer ſtode ude omſvøbte med Straae, og bare dog modne Figener. Heraf ſlutter Suhm, at Sommeren maa forhen have været bedre. — Conditorkonſten er i nyere Tider ſtegen her i Kjøbenhavn til en høi Grad. Chriſtian den Sjette døde, efter Suhms Mening, bort, uden at kjende Iis, ſom nu den ſimpleſte Haandværksmand nyder.

Kartofler, ſom nu ere ſaa almindelige, at der aarligen avles mange 1000 Tønder, vare endnu for 50 til 60 Aar ſaa ilde agtede, at de betragtedes blot ſom paſſende til Svineføde. Allerede 1565 bleve de indførte fra Nordamerica, der anſees for deres rette Fødeland, i Irland, og derfra, ved et Skib, ſom leed Skibbrud, i Engelland. Men det varede over 40 Aar førend de dyrkedes der, eller at nogen bekymrede ſig om deres egentlige Nytte. Førſt 1662—63 anbefalede Buckland at lægge Potatos, eller Battatas (deres oprindelige indiſke Navn) ſom et Middel til at forekomme Hungersnød. I Norden var man endnu utilbøieligere til at dyrke dem. Trods Linnées utrættelige Beſtræbelſer, begyndte man i Sverrig førſt 1764, altſaa 200 Aar efter deres Indførelſe i Europa, at plante Kartofler, ſkjøndt Karl Skytſe allerede 1747 havde anbefalet i Videnſkabers Academiet at benytte dem til Brændeviinsbrænding, for at ſpare Korn, ſom Sverrig havde Mangel paa. I Danmark var Juſtitsr. Fogt paa Kragerup i Sjælland den førſte, ſom i Aaret 1750 begyndte at dyrke denne Frugt. Men den, ſom ved ſit Exempel, ved Sædekartoflers Uddeelſe og et lidet i dette Øiemed forfattet Skrifts Udgivelſe, opmuntrede til dens almindelige Dyrkning, var den fortjente Provſt Lüders i Glücksborg. Vel var en viis Mand allerede 1741 kommen herind for at anbefale denne Plante, men det gik hermed ſom med ſaa mangen god Sag. Ukyndighed og Egennytte paa den ene Side, Fordom og Vrangvillie paa den anden, gjorde, at et for det Hele ſaa høiſt gavnligt Foretagende blev betragtet med Ligegyldighed.

I Engelland iſær udgjør nu Kartofler den vigtigſte Næring for Mennesker og Kreature. Dem tilſkriver man den ſaa voxende Befolkning i det ſidſte Aarhundrede. Bønderne fortære 6—7 Pund Kartofler paa et Pund Brød. Hvo ſkulde

troe at en Kartoffel og en Ko engang skulde give Verden en anden Skikkelse? Og dog er det en Sandhed, at Kartoflerne og Kokopperne have forøget Europas Befolkning i den Grad, at det synes umueligt at beregne Følgerne deraf.

De Store hos os have langt tidligere været betænkte paa at forskaffe sig selv alle Himmelegnes Vine, end de fattigere Folkeclasser en saa sund Føde, som Kartofler, der saa let formere sig. Suhm fortæller, at man for 60 til 70 Aar siden endog havde flere Slags Vine end nu, og at der hos Geheimeraad Berkentin, hver Gang han gav et stort Maaltid, under hver Serviet laae en Liste paa ligesaa mange Vine som der var Gjæster.

Indenlandske Efterretninger.

Under 22 December f. A. er udfærdiget en Kgl. Placat af følgende Indhold: "Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark, &c. &c., gjøre vitterligt: at Vi, med Hensyn til de forskjellige Tider af Aaret, i hvilke Landmanden i Almindelighed har større eller mindre Indtægt af sit Landbrug, eller mere eller mindre Leilighed til med Fordeel at sælge sine Varer, ville, til Lettelse ved Ydelsen af den ved Vor Forordning af 15de April 1818 i Vort Rige Danmark paabudne Landskat, herved allernaadigst have befalet, som følger: 1. Af den ved Vor Forordning af 15de April 1818 i Vort Rige Danmark paabudne Landskats aarlige Beløb skal, i Stedet for, efter bemeldte Forordnings §. 10, i hvert Qvartal at betales en Fjerdedeel, i Fremtiden erlægges en Tredіedeel i hvert Januarii Qvartal; en Siettedeel i hvert April Qvartal; en Siettedeel i hvert Julii Qvartal, og en Tredіedeel i hvert October-Qvartal. 2. Denne Forandring tager sin Begyndelse fra 1ste Julii 1820. I næstkommende Januarii og April-Qvartaler erlægges altsaa Landskatten endnu, som hidtil, med en Fierdedeel hver Gang. 3. For Resten forbliver det ved, hvad ellers om Skattens Forfaldstider og dens Erlæggelse i fornævnte Vor Forordning af 15de April 1818 er fastsat. — Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette."

Fra 21 December 1818 til 21 December 1819 er, ifølge en authentisk Fortegnelse, i Residents-Staden: ægteviede 789 Par; fødte af Mandkjøn 1742, af Qvindekjøn 1667, tilsammen 3409 (af hvilke 1000 paa Fødsels- og Pleie-Stiftelsen); døde, af Mandkjøn 1478, af Qvindekjøn 1308, tilsammen 2786 (af hvilke 25 Qvinder og 425 Børn paa Fødsels- og Pleiestiftelsen, og 293 paa det almindelige Hospital, samt 189 Fattige, som ere døde udenfor Hospitalet). Ere altsaa 623 flere fødte end døde. [I Aaret 1818 vare kun 725 Par ægteviede, altsaa 64 Par flere i 1819; i Aaret 1818 fødtes kun 3245, altsaa 164 flere i 1819; i Aaret 1818 døde 3068, altsaa 282 færre i 1819.] Heraf følger, at der i Aaret 1819 ægteviedes og fødtes flere, og derimod døde færre end 1818. — De Døde ere bortrykkede af følgende Svagheder: Afsindighed (Raserie, uroelige Tanker) 4, Alderdom 208, Barselseng 64 (næstforrige Aar 112), Beenskade 4, Betændelsesfeber (Inflammation) 26, Blodstyrtning 13, Brystkrampe (Asthma) 11, Brystsyge (Lungesyge) 456 (næstforr. A. 529), Bylder 4, Druknede 42 (næstf. A. 76), Dræbt sig selv 14 (næstf. A. 21), Durkløb 49 (næstf. A. 34), Dødfødte 125 (næstf. A. 118), Engelsk Syge 2, Falden til Døde 6, Feber (hidsig Feber, Forkjølelse, Flodfeber) 15 (næstf. A. 32), Flod (Saltflod, Fnat, Saar) 20, Forraadnelsesfeber 42, Forstoppelse (Obstruction) 11, Frisler 1, Fundne døde 13 (næstf. A. har ikke denne Angivelse), Galdefeber 7, Gigt (Værk, tør Værk) 31, Guulsot (Leversyge) 11 (næstf. A. 5), Halssyge 11, Hastig døde 15, Hoste 47, Hovedpine 2, Indvortes Svaghed 33 (næstf. A. 55), Kighoste 38 (næstf. A. 46), Kirtelsvaghed 36 (næstf. A. 23), Koldbrand 3, Koldfeber 1, Krampe 204 (næstf. A. 203), Kræft 13 (næstf A. 7), Langvarig Svaghed 12, Mavepine (Kolik) 12, Moersyge 8, Nervefeber 75 (næstf. A. 81), Nervesygdom 63 (næstf. A. 66), Nyfødte 53 (næstf. A. 48), Orm 5, Podagra 1, Rosenfeber 7, Skarlagensfeber 7 (næstf. A. 31), Skjørbug 3, Slag (Krampeslag) 353 (næstf. A. 348), Slagflod (Apoplexie) 53 (næstf. A. 75), Slimfeber 7, Sprinkler 1, Steen 4, Stikflod 1, Sting (Pleuris, Sidesting, Hold) 3, Svindsot (Tæ-

omig, tærende Syge) 210 (næstf. A. 227), Trodsfke 38 (næstf. A. 49), Tænder 113 (næstf. A. 119), Ulykkelig Hændelse 18 (næstf. A. 24), Vand i Hovedet 3, Vattersot 141 (næstf. A. 132), Venerisk Sygdom 6, Uangivne Svagheder 7. — Vi see af denne Sammenligning, at Hovedsygdommene her til Lands: Brystsyge og Svindsot have i Aaret 1819 ikke bortrykket saa mange Mennesker som det næstforegaaende Aar. Ligesaa er der død 48 færre i Barselseng. Derimod er de Dødfødtes Tal steget, og Kighoste har kostet 8 flere Livet. Ogsaa af Vattersot er der død 9 flere. Af Selvmordere angives 7 færre end 1818, derimod ere 13 fundne døde i 1819.

Følgende er en Fortegnelse over Antallet af samtlige Lauges Interessentere og Mestere i Kjøbenhavn i afvigte Aar 1819, tilligemed en Angivelse af Nogle, ved hvilke mærkelig Forandring har havt Sted, hvorledes sammes Antal var 1818: Bagere 55, Barberere 11, Blytækkere 4, Bogbindere 39 (næstforr. Aar 37), Brændeviinsbrændere 309 (næstforr. A. 302), Bundtmagere 7, Bødkere 55, Dreiere 15, Dugmagere 31 (næstf. A. 33), Feldberedere 3, Garvere 36, Gjørtlere 6, Glarmestere 33, Grov- og Kleinsmede 132, Guldsmede 98 (næstf. A. 100), Handskemagere 23 (næstf. A. 18), Hattemagere 20, Hjulmænd 17, Hørkræmmere 31, Isenkræmmere 24, Kandestøbere 5, Knapmagere 11, Kobbersmede 29, Lygtemagere 31 (næstf. A. 29), Malere 68, Muurmestere, Gibsere og Steenhuggere 36, Møllere 29, Naalemagere 11, Nagelsmede 12, Parykmagere 36 (næstf. A. 40), Posementmagere 9, Reebslagere 22, Remmesnidere og Sadelmagere 39 (næstf. A. 37), Seil-, Flag- og Compasmagere 10, Silke-, Ulden- og Lærredskræmmere 127, Silkevævere 3 (næstf. A. 4), Skippere 908, Skoemagere 457 (næstf. A. 445), Skorsteensfeiere 5, Skrædere 345 (næstf. A. 336), Slagtere 82 (næstf. A. 92), Snedkere 223 (næstf. A. 214), Stolemagere 32 (næstf. A. 25), Sværdfegere 3, Tobakspindere (de privilegerede Fabriker iberegnet) 41, Tømmermestere 30, Tøimagere 24 (næstf. A. 19), Uhrmagere 24 (næstf.

A. 26), Urtekræmmere 193 (næstf. A. 179), Viinhandlere og Fasbindere 45 (næstf. A. 42), Vognmænd 54 (næstf. A. 56), Vævere 16. Ialt 3909 Interessentere og Mestere (næstforr. A. 3863). Hos disse vare i Arbeide og Tjeneste 3563 Svende (næstf. A. 3656), og 2181 Drenge (næstf. A. 2119); desuden aparte Arbeidere og faste Folk 1825, af hvilke 233 brugtes ved de her i Staden i Drift værende 59 Bryggerier (i næstforr. Aar var de aparte Arbeideres Tal kun 1739).

Følgende er det væsentlige Indhold af Regnskabet over Nationalbankens Indtægter og Udgivter for Bankaaret fra 1ste August 1818 til 31te Juli 1819, samt Bankens Status til sidstnævnte Dato.

Indtægt og Gevinst. Indkomne Renter af Bankens Udlaan fra 31 Juli 1818 til 31 Juli 1819, i Sølv 35,400 Bankdaler 34 ß., i Sedler 343,649 Bdaler 94 ß. — Renter af Obligationer, som Banken eier, i Sedler 785 Bdaler 53 ß. — Disconto og Renter af Omsætninger med Banco fra 1 August 1818 til 31 Januar 1819, i Sedler 24,381 Bdaler. — Disconto af Omsætninger med Banco, Renter af Udlaan i Banco, og Avance paa Sølv solgt for Banco fra 31 Januari, i Sølv 47,932 Bdaler 22 ß., i Sedler 3,446 Bdaler 87 ß. — Ved Slutningen af den Kielske Committees Bøger, blev et Overskud paa dens Vindens og Tabens Conto, i Sølv 18 Bdaler 5 ß. — Indkomne Renter af de Banken tillagte Hæftelses Kapitaler: I Danmark for Aaret 1818 til 1 Oct., i Sølv 533,471 Bdaler 89 ß., i Sedler 475,495 Bdaler 48 ß; I Hertugdømmene i samme Tidsrum, i Sølv 243,072 Bdaler 73 ß., i Sedler 57,665 Bdaler 82 ß.; I Danmark for den 1ste Termin af Aaret 1819 eller til 1 April, i Sølv 3,634 Bdaler 79 ß., i Sedler 210,848 Bdaler 73 ß.; I Hertugdømmene i samme Tidsrum, i Sølv 4,548 Bdaler 62 ß., i Sedler 11,564 Bdaler 47 ß. (Anmærkning. Restancerne for Danmark for Aaret 1818, som udestode den 31 Juli 1819, beløbe, al Anstrængelse og Paamindelse uagtet, 95,769 Rbdlr. 66 ß. Sølv; Restan-

cerne for Hertugdømmene for 1818, som udestode den 31 Juli 1819, beløbe 530,969 Rbdlr. 80½ ß. Sølv.) — De ved Indbetalinger af Hæftelser i Hertugdømmene efter Patentet af 4 Juli 1818 indkomne Contanter ere, i Sølv 16,642 Bdaler 76 ß., i Sedler 12,040 Bdaler 7 ß. — Et Overskud som er vundet ved Ombytning af myntede Penge mod Barrer, i Sølv 18 Bdaler 67 ß. — Af de af Circulationen uddragne Tolvskillings-Tegn er solgt 3095 Pd. Kobber, udbragte til 1,289 Bdaler 56 ß. i Sedler. — Summa som viser Bankens Indtægt og Gevinst 884,740 Bdaler 27 ß. Sølv, 1,141,168 Bdaler 14 ß. Sedler. Naar modstaaende Udgivt i Sølv fradrages med 92,496 Bdaler 90 ß. Sølv, bliver et Overskud af Indtægt i Sølv 792,243 Bdaler 33 ß. — Men da Bankens Vindens og Tabens Conto skal vise det endelige Overskud af Indtægt imod Udgivt i Sedler, eftersom dette Overskud er bestemt til Seddelinddragelsen, saa ere følgende Operationer foretagne for at opnaae dette Øiemed: 1) Under Omverlings-Conto for Banco, var i Løbet af Aaret solgt: Bcomark 631,337. 8 ß. reducerede al pari til Sølv 420,891 Rbdlr. 64 ß., som har udbragt til forskjellig Cours, Sedler 461,192 Rbdlr. 32 ß. Denne Summa i Sedler er belastet Omverlings-Conto og taget til Indtægt paa Vinden og Taben, hvorimod ovenstaaende Summa i Sølv er godtgjort Omverlings-Conto for Banco og ført til Udgivt paa Vinden og Taben med 420,891 Bdaler 64 ß. Sølv; 2) Den endnu overskydende Summa i Sølv, Bdlr. 371,351. 65 ß., blev bestemt til at overtages af Banken og henlægges til dens Capital i Sølv efter en Cours af 245 PC., saaledes, at paa Capital-Conto føres til Indtægt og paa Vinden og Taben til Udgivt 371,351 Rbdlr. 65 ß. Sølv, og paa Capital-Conto til Udgivt og Vinden og Taben til Indtægt 454,905 Rbdlr. 76 ß. Sedler. — Modstaaende Overskud af Sedler fradraget med 44,787 Bdaler 50 ß., bliver den Netto-Indtægt i Sedler, som er bestemt til Circulations-Massens Formindskelse, 871,310 Bdaler 58 ß., og af Bankens fælles Bestyrelse er endvidere bestemt, at af Bankens øvrige Midler skal til Tilintetgjørelse anvendes en Sum i Sedler og Tegn af 1,137,955 Rbdlr. 59 ß.; tilsammen bestemt til Tilintetgjørelse 2,009,266 Rbdlr. 21 ß.

Udgivt og Tab. Rente og Afdrag af Finantsernes Reservefond: for 11 Dec. 1818, Rbd. 210,000 Sølv, til Qvartalscours 250 PC., 262,500 Bdaler Sedler; ligeledes for 11 Juni 1819, Rbd. 210,000 Sølv al pari, 210,000 Bdaler Sedler. — Udbetalte Renter af Bankens Obligationer, udstedte til Indløsning af Sl. Holst. Skatkammerbeviser, Speciesbanksedler og Assignationer, efter Patent 19 Dec. 1810, 366,644 Bdaler 71 ß. i Sedler. — Renter af Obligat., udstedte for Indlaan i Bankens Casse, i Sølv og Sedler, 21,399 Bdaler 91 ß. Sølv, 212,580 Bdaler 24 ß. Sedler. — Renter af Obligat. for Indlaan i Banco, Bcomark 4,420. 9 ß. al pari, 2,947 Bdaler 4 ß. Sølv. — Beregnede og godtgjorte Renter af den for det Kgl. Guldtaffel udstedte Obligat., 5 PC., 11 Dec. 1817 til 11 Juni 1819, 15,520 Bdaler 30 ß. Sedler. — Godtgjørelse for falske Rigsbanksedler, fra 31 Juli 1818 til 31 Juli 1819, 2,614 Bankdaler 48 ß. Sedler. — Lønninger og Omkostninger ved dennu ophævede Committee i Kiel, Banken til Last med 5,395 Bdaler 15 ß. Sølv. — Renterne af de ved Committeen i Kiel modtagne Indlaan 310 Bdaler 58 ß. Sølv. — I Bankens Sølv-Omverlings-Contoir er fra 4 Sept. 1818 til Dato indverlet Rbd. 2,234,665. 80 ß., hvorfor er udgivet Sedler Rbd. 2,719,800. 39 ß.; i samme Tidsrum er solgt Sølv til Beløb 2,237,250 Rbd., hvilket er udbragt til 2,694,553 Rbd. 48 ß. i Sedler; følgelig Tab ved Omverlings-Conto 2,584 Bdaler 16 ß. Sølv, og 25,246 Bdaler 87 ß. Sedler. — Omkostningerne ved Fabricationen af de af Nationalbanken, til Indverling af de nu i Circulation værende Rigsbanksedler, udstedte Sedler, bestaaende af Papirets Indkjøb, Trykning, Stempling, og Lønninger til Numeranter og Underskrivere, 13,702 Bdaler Sølv, og 41,715 Bdaler Sedler. — Omkostninger ved Bankens Administration, hvorunder er indbefattet Lønningers Beløb, hvad for Porto, Bankbygningens Reparation, Bøger og Skrivmaterialier o. s. v. er udgivet, Sølv 46,158 Bdaler 2 ß., Sedler 49,133 Bdaler 92 ß. — Summa, som viser Bankens Udgivt og Tab, 92,496 Bdaler

90 ß. Sølv, og 1,185,955 Bdaler 64 ß. Sedler. — Naar modstaaende Indtægt i Sedler fradrages med 1,141,168 Bdaler 14 ß., bliver et Overskud af Udgivt i Sedler 44,787 Bdaler 50 ß.

National-Bankens Status til 31 Juli 1819. I. A. Efter de, Directionen for Rigsbankens Bestyrelse overleverede, Oplysninger, udgjorde Bankhæftelsens Capital for Danmark d. 1ste August 1819: 17,211,037 Rbdlr. 77 ß. B. Bankhæftelsens Beløb for Hertugdømmene Slesvig og Holsteen udgjorde til 1ste August 1819: 12,333,282 Rbd. 18 ß. II. Bankens Seddel-Gjeld udgjorde d. 1 August 1819: 31,109,202 Rbdlr. 6 ß. Denne Seddel-Gjeld vil nu blive formindsket med den Sum som Bankens Overskud for dette Aar udgjør, nemlig 871,310 Rbd. 58 ß, og der bliver da igjen 30,237,891 Rbdlr. 44 ß. III. Bankens ved Octroyen paalagde Obligations-Gjeld er 6,470,084 Rbd. 52 ß. IV. Efter den fra Rigsbankens Bestyrelse skete Overleverings-Forretning, den af samme meddeelte Balance, samt givne yderligere Oplysninger, var Rigsbankens Saldo, da samme den 31 Juli 1818 blev overtaget af Nationalbanken, følgende: a) i Sølv 1,831,103 Rbdlr. 44 ß, der bestod i Banco 1,748,975 Mk. 14½ ß. = 1,165,983 Rbd. 90 ß., og i rede Sølv 665,119 Rbd. 50 ß.; b) i Sedler 4,644,349 Rbd. 89 ß., og c) extraordinaire Activa i Obligationer 192,020 Rbd.; hvorimod samme var skyldig i Obligationer 281,100 Rbd. — Den 31 Juli 1819 var Nationalbankens Status med Hensyn til denne Deel af dens Formue følgende: A. I Sølv eier Banken eller har tilgode: 3,221,762 Rbd. 11 ß.; i Sølv skylder Banken: 1,038,031 Rbdlr. 48 ß. — Saldo 2,183,730 Rbd. 59 ß. Summa 3,221,762 Rbd. 11 ß. — Saldoen bestaaer i Bcomark 1,965,307. 2½ ß. = 1,312,204 Rbdlr. 12 ß., og i Sølv 871,526 Rbd. 47 ß.; tilsammen 2,183,730 Rbd. 59 ß. — B. I Obligationer eier Banken: 940,810 Rbd. 61 ß., og skylder: 281,100 Rbd. — C. I Sedler og Tegn eier Banken: 3,643,640 Rbd. 6 ß. — 1818 eiede Banken i Sølv 1,831,103 Rbd. 44 ß, 1819 eier Banken i Sølv 2,183,730 Rbd. 59 ß., Overskud i Sølv 352,627 Rbd. 15 ß.; 1818 eiede Banken i Sedler 3,859,756 Rbd. 40 ß., 1819 eier Banken i

Sedler 3,643,640 Rbd. 6 ß., Deficit i Sedler 216,116 Rbd. 34 ß. — Bankens nuværende Capital-Conto er i Sølv 2,183,730 Rbd. 59 ß., og i Sedler 3,643,640 Rbd. 6 ß.

Regnskabet er undertegnet:

Directionen for Nationalbanken

O. Warberg. J. Thomsen. D. Koefoed. Chr. Thomsen. P. Möller.

Ved næste Regnskab bliver at fremlægge Beviis for, at de i den Directionen tilstillede Act afgivne Decisioner ere opfyldte; i øvrigt meddeles Bankens Direction og dens Betjente fuldkommen Qvittering for rigtig aflagt Regnskab. — Nationalbankens Repræsentantskab den 6te December 1819.

Zeuthen. Ryberg. Holm. Lerche. Neergaard. Holstein. Moltke. Deurs. Erichsen. Trier. Stemann. Harboe. Holten. Frölich.

Kjøbenhavn, den 7 Januari. Med eet have vi faaet streng Vinter. Endnu i Onsdags var Søen ganske aaben, og fra Toldboden saae man Skibe seile, ligesom det kunde været midt om Sommeren; nu er Vandet i Færd med at lægge til, og vi have 12 Gr Kulde. Denne Skibsfartens pludselige Standsning sætter mange Skippere i Forlegenhed. Imidlertid føler man Kulden stærkere end den virkelig er, deels fordi den kommer saa at sige med eet, deels fordi man endnu ikke har vænnet sig til den.

Efter Breve fra Møen ere Godserne Nordfeldt og Aalebek ikke solgte, men skulle sælges her i Staden i Februari Maaned. Til det første hører 1000 Tdr. Land Ager, Eng og Skov, til det andet henved 200 Tdr. Land Ager og Eng. Bondegodset bestaaer af 86 Bøndergaarde og en deel Huse, alt udskiftet, samt Borre Sogns Kongetiende, som er meget god. I Aaret 1806 bleve disse Eiendomme betalte med 245,000 Rdlr.

Mariboe, d. 30 Decbr. Til Havnens Opmudring i Nysted er nu bygt en splinterny Mudderpram, og til Foraaret kan ventes nok en Dito. I det øvrige synes det at være ret paafaldende, at i Nysted ere Fødevarene langt lettere og billigere end noget andet Sted her i Stiftet. — I Vanthore, Grevskabet Christiansholm, er for no-

gen Tid siden druknet 2de Børn i en Vindevove paa Stranden. Saasnart dette Uheld blev anmeldt, indfandt sig paa Øjeblikket Stedets practiserende Læge Hr. Børsting og Sognepræsten Hr. Gesner, som, uagtet al anvendt Flid og Umage, dog ikke vare istand til at bringe dem til Live.

(Mariboe Av.)

Viborg. Aarets sidste Dag 1819 bebudede de regnbuefarvede Skyer i Østen af guult, lysgrønt og ildrødt den sneesvangre Luft (saa Uhrfuglen ikke spaaede urigtig). Høitideligt Skue var disse skjønne Farvers af den opgaaende Soel oplivede Skjær. Nytaarsmorgen stod Solen klar og skyefri op, ligesom hilsende Aaret og heldbebudende. Sneen er ikke udeblevet, det sneer hver Dag, og endog her i Gaderne maae kastes Driver bort, for ikke at hindre Færslen.

Blandede Efterretninger.

Om Veirligets Beskaffenhed i indeværende Vinter yttrer Prof. Dittmar den 10de Novbr. sidstl. sin Formening saaledes: "Ifølge de Efterretninger, der ere mig meddeelte fra Europas forskjellige Lande, med Hensyn til Vindenes Gang fra Efteraars Jevndøgn til Slutningen af October, kunne vi ikke vente os saa mild Vinter iaar som ifjor. Endog Begyndelsen af December vil ikke blive saa taalelig som i forrige Aar. Alle høie Europæiske Bjerge ere allerede nu bedækkede i alle Retninger med Snee, hvis Smeltning i de lavere Bjergegne danner nye Dunster, der ville drage fra Sydvest til Nordost og tvertimod, og disse ville da atter lægge sig paa Bjergene i Form af Snee, som vil blive liggende til en varmere Aarstid, og da foraarsage Regn. Saaledes vil Solens tiltagende Synken imod Horizonten medføre koldere Dage end i November. Næsten fra alle Kanter ville Vindene blive kolde, og endog Synden- og Sydvest-Vindene ville blive mindre lumre, da enhver Luftbevægelse paa denne Side af Bjergene kun kan træffe en ubetydelig Grad af fri Varme. — Efter alle meteorologiske Grundsætninger er det at formode, at Vinden under den anden Halvdeel af December vil afvexle imellem Nordvest og Nordost, og at Kulden vil tiltage. Før Slutningen af Aaret vil den sikkert stige til mere end 8 Grader. Endog de sydlige og sydvestlige Bjerge i Europa ville endnu i Aar bedækkes med Snee, og de fra disse Egne kommende mindre varme Luftninger ville saaledes tilføre os i Form af Snee de Dunster, der opstige fra de Transalpinske, d. e. imod Ægvator vendende, Bjergsider; paa den sydlige Side dermod ville de forvandles til Regn. Den 20de Decbr. er Solen sjunken ned til sin laveste Punct, og dens Straaler danne en stump Vinkel, hvorfor deres Brandpunct er mindre virksomt paa Jorden end paa den over Jorden svævende Dunstkreds. Adskillige fra Sydvest kommende Dunster ville i December foraarsage mørke Dage; og, da Nord- og Østen-Vindene crystallisere dem til Snee, ville de dermed bedække de Nordøstlige Lande. Andre mørke, af høitgaaende Taage foraarsagede Dage ville ogsaa i denne Maaned fremvirke stærke Stormvinde i de mod Nordost liggende Lande. — Den 15de Januar er Solen omtrent ligesaa langt over Horizonten som den 26de November. I Løbet af disse 6 Uger mister Jordskorpen i den nordlige tempererede Zone sin meste Varme, uden at faae nogen Erstatning derfor, hvorfor Kulden ogsaa sammesteds vil tiltage; dog ville maaskee ogsaa i Januar nogle lumre Luftninger fra de sydlige og sydvestlige Egne naae hen til os, og forvandle nogle Frostdage til Tøveir. Bjergsneens bestandige Tiltagende ligefra Slutningen af October til Midten af Januar, saavel paa Pyrenæerne som paa de fra disse Hovedbjerge udløbende Grene igjennem det nordlige Spanien og sydlige Frankrige, vil bortrage en større Varmegrad, end det skede i forrige Aar. Paa samme Maade har Snefaldet allerede begyndt i de mere nordlig liggende Lande, Scotland, Sverige, Norge, Rusland, samt de sydlige og sydvestlige Bjergegne af Tydskland. Denne Snemasse vil, i Henseende til den deraf opkomne Kulde i Luften, mærkelig tiltage lige til Januar, og formindske Solstraalernes Virkning paa Jordskorpen. Saafremt derfor fugtige og milde Dage indtræffe i Januar Maaned, ville disse medføre Snee i alle de i Nærheden af Bjerge liggende Lande. De store og langsomt flydende Floder paa den nordlige Side af de Europæiske Bjerge

ville fryse til ved den i Januar opkomne Kulde; men de smaae og hastigere flydende ville, da Kulden ikke bliver streng eller langvarig, kun fryse til paa kort Tid, og mange aldeles ikke bedækkes med Iis. Paa den nordlige Side af vor Verdensdeel ville dens Indvaanere glæde sig ved nogle faare vakre Vinterdage i den sidste Deel af Januar, thi de overalt snedækte Bjerge, den afkølede Jordskorpe, de kolde nordlige og østlige Vinde ville borttage den frie Varme, ligesom Solens Hælding og dens fra Sneen tilbagekastede Straaler endnu mindre kunne formilde Kulden. Af samme Aarsag ville Vestenvindene ikke altid medføre Fugtighed, men tværtimod ofte være meget kolde. — Den derpaa følgende Februar vil i de første Uger medbringe Kulde, mørke Dage, Nattefrost, men ogsaa nogle klare, behagelige Dage. Vildgjæssene ville tidlig begynde deres Flugt fra de varmere Egne, og Vindene ville for størstedelen, endog lige til Midten af Maaneden, blæse fra Vest og Sydvest samt tillige bringe Regn og Slud. I den anden Halvdeel af denne Maaned vil Veirliget blive meer og meer mildt, Luften endog varm om Dagen, men om Nætterne afvexle med Frost og Regn. Mod Slutningen af Maaneden ville østlige Vinde tilbringe de nordlige Lande noget Snee, som maaskee turde blive liggende paa Bjergene, indtil Sommerregnen begynder, men derimod snart vil gaae bort paa Sletterne. — En varmere Luft og klare Eftermiddage vilde udmærke den første Uge i Marts, dog i Forbindelse med nogle Regndage, der have deres Oprindelse fra de ved Bjergfødderne liggende og endnu ikke af Solstraalerne smeltede Snemasser. I den anden Uge ville sydøstlige, sydlige og sydvestlige Vinde afvexle tilligemed nogle behagelige Foraarsdage, men dog ogsaa ledsagede af adskillige skyfulde Regndage samt Taage, der driver fra Øst til Nordost; og dette vil desuden i de nordøstlige Lande frembringe nogen Nattefrost. — Efter alle meteorologiske Principer, som berettige mig til de her opgivne Gisninger angaaende den forestaaende Vinters Beskaffenhed, vil den overhoved ikke blive saa mild som den forrige Aars, men dog heller ikke saa streng, som den ufeilbarligen vilde bleven, hvis vi nu ikke i de sidste Aar havde den Fordeel, at Nordpolens Iisrand saa betydeligen har fjernet sig bort fra os."

Den 22 December f. A. var i Stockholm Juryen forsamlet, for at dømme i Sagen angaaende det af Hof-Cantsleren med Seqvester belagte Skrift, kaldet: "Försök att omvända opinionen, i frågan om Rösgren och tortur"; med fem Stemmer imod fire frifandtes Forfatteren deraf for den mod ham anlagte Action, og Skriftet blev frigiver. Ifølge den Svenske Trykkefriheds-Forordning kan Forfatteren nu gjøre Paastand paa et Hundrede Rigsdaler Banco, af Actor eller den, der har aabnet den i det Trykkerie, hvor Skriftet er trykt, hvilende Navneseddel.

I No. 158 af Zeitung für die elegante Welt findes Slutningen af et Brev fra Berlin, hvori følgende Beretning gives. "Den 23 Juli henrettedes Morderen Jacobi. Det er vel værd at bemærke, at han ikke har yttret mindste Anger over sin Forbrydelse, men erklæret, at han følte sig tvungen af en uundgaaelig Skjebne til at begaae denne Udaad. Den nu saa tidt i æsthetisk Dragt fremstillede Lære om et blind Fatum synes da allerede at ville gaae over i det praktiske Liv." Theaterbestyrere ville sagtens ikke lægge Saadant paa Hjerte, thi at føie Døgnets Fordringer passer bedst i deres Kram; men agtsomme Forældre og forstandige Opdragere ville maaskee henskrive det i Erindringsbogen. Fred med Din Aske, salige Holberg!!! Ei vædes den af nogen eneste forbandende Taare.

Kjøbenhavns Børs d. 7 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 303, a vista 306. London 2 M. = Rbd. Spec. 306. — Specier solgtes fra 18 Rbmk. 6 ß. til 18 Rbmk. 9 ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 82 a 83. Norske Rigsbanksedler 19 a 19½. Svenske Sedler 66 ß. — Disconto 6 PC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 4.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 Januari 1820.

Nordboen og Sydboen.

Leve og Levebrød ere Ord, som man hvert Øieblik hører gjenlyde fra de fleste Læber. Hvad gjør man ikke for at leve? er et almindeligt Mundheld, og med dette undskyldes tusinde Ting, som for den Kantianske Philosophies Domstol ikke saa let vilde finde Undskyldning. "Der hører meget til at leve", siger Faderen, naar et ungt Menneske frier til hans Datter. Vi ville alle leve, siger Brødtyven, naar han stjeler den sidste Bid ud af Næstens Mund, og Optrækkeren naar han skiller den redelige Mand ved sin suurt erhvervet Daler. Naar jeg skal kunne leve, siger Aagerkarlen, kan jeg ikke udlaane mine Penge under 50 PC. — Efter Levebrød løbe Alle. Skolepogen, eller, som Shakespear siger,

the whining school-boy, with his satchel
And shining morning-face, creeping like snail
Unwillingly to school. *)

stiler, uden selv at vide det, til det store Maal: Levebrød. Julius Cæsar, Virgil, Horats, Homer, og hvad alle de store Heroer hedde, har han sammensnøet i sin Rem, for ved deres mægtige Beskyttelse at ledes til et Levebrød. Hvorfor lader den ømme Moder, der ellers er saa bange for at et Fluestik skal saare hendes stakkels Jensemand, pine sit spæde Hoved med Latin, Græsk, Hebraisk, ikke paa min Ære for Andet end for et Levebrød — men et fornemt og let Levebrød. Hvorfor gjør man ofte Credencer og Reverencer? Hvorfor krummer man Ryggen som en Aal for de Rige; hvorfor danser man som en Bjørn efter enhver formaaende Bjørnetrækkers Sækkepibe? Ikke for andet end for et Levebrød. Hvorfor sukker saa mangen skjøn Jomfru i Maaneskin, hvorfor klager hun over hysteriske Tilfælde, hvorfor lader hun sig magnetisere, hvorfor strander hele Lægens Konst paa hendes uudgrandskelige Sygdom? Skaffer hendes Hjerte Elskede et Levebrød, saa er hun helbredet for stedse. Hvorfor gjøre Folk saa mange Spilop, hvad vil Gale Jonas og Gale Hunt i Engelland? Maaskee en Radical-Reformation? Ingenlunde. Giv dem et Levebrød, og Alting er i sin Orden. Alt hvad Enhver ønsker for Sig og Sine er at leve. At Andre leve det er ham ligegyldigt og det er kun Galanterie naar Nogen siger, man maa lade Andre leve med. Kan det skee, uden Afbræk for ham selv, saa har han intet derimod, men skal det koste ham en eneste Daler, saa siger han, vi skulle jo alle engang døe, og med dette Raisonnement kommer Sagen snart til mindelig Afgjørelse for hans Samvittigheds Forligelsescommission.

Men — hvad hører der ikke ogsaa til at leve under skandinavisk Himmel? Hvilken uhyre Masse af Fornødenheder indbefatter ikke her det

---

*) Den flæbende Pebling, som med sin Bogsæk,
Med glindsende Morgenaasyn, træven,
Lig Sneglen hen til Skolen kryber.

Ord Levebrød? Hvad maa en Mand ikke Alt have førend han kan sige, jeg har mit Brød? Var dette ikke Tilfældet, saa gaves der ikke heller saa mange forældede Jomfruer og gamle Ungkarle. Det gaaer med det daglige Brød som med det moderne Smørrebrød. I fordums Dage var Smørrebrød, Smørrebrød. Naar der laae Kjød eller Ost paa, saa var det hvad det skulde være. Men nu gives der ligesaa mange Sorter Smørrebrød som Dage i Aaret. Og byder man sin Ven i disse saa tidt beklagede Tider paa Smørrebrød, saa betyder det hverken meer eller mindre end at man vil tractere med ti Sorter Steg, Anchioser, røget Tunge &c. under den beskedne Titel Smørrebrød. Brødet bliver saaledes kun et Vehicel til under et tarveligt Navn at kunne fortære et ødselt Maaltid.

Hvor ganske anderledes er det med Sydboen? Hvor saare lidet behøver han til sit daglige Brød og Levebrød?

"Det er sandt, siger Goethe, man gaaer kun faa Skridt (i Neapel) uden at møde et sletklædt, ja et laset Menneske, men dette er derfor endnu ingen Dovner, ingen Dagtyv. Ja, jeg turde endog fremsætte den Paradox, at der i Neapel forholdsviis maaskee endnu findes den meste Industrie i de ganske lavere Classer. Vist nok maa man ikke sammenligne den med en nordisk Industrie, der ikke allene har at sørge for Dag og Time, men og paa gode og muntre Dage for onde og mørke, om Sommeren for Vinteren. Derved at Nordlænderen tvinges af Naturen til Forsyning og Indretning, at Konen i Huset maa salte og røge for at forsyne Kjøkkenet for hele Aaret, at Manden ikke tør glemme Brændeved og Frugtforraad, Foder for Qvæget &c., derved berøves os Nydelsens skjønneste Dage og Timer, og anvendes til Arbeide. I adskillige Maaneder (her i Danmark 6 til 7) holder man sig gjerne fra den fri Luft og bevarer sig i Husene mod Storm, Regn, Snee og Kulde; ustandsede følge Aarstiderne paa hverandre, og enhver, der ei vil gaae til Grunde maa være en Huusholder. Thi her er aldeles ikke Spørgsmaalet om han vil undvære; han tør ikke ville undvære; han kan ikke ville undvære, thi han kan ikke undvære. Naturen tvinger ham til at skaffe tilveie, arbeide

forud. Sikkerligen have Naturvirkningerne, der i Aartusinder blive sig selv lige, bestemt de i saa mange Henseender agtværdige nordiske Nationers Character. Derimod bedømme vi de sydlige Folkeslag, som Himlen har behandlet saa mildt, fra en alt for streng Synspunkt. Hvad Hr. v. Paw vover at sige i sine Recherches sur les Grecs, ved at omtale de cyniske Philosopher, passer fuldkomment her. Man gjør sig, troer han, ikke noget rigtigt Begreb om saadanne Menneskers usle Tilstand; deres Grundsætning at undvære Alt begunstiges meget af et Clima, som yder Alt. Et fattigt og tilsyneladende usselt Menneske kan i de derværende Egne ikke allene tilfredsstille de nødvendigste og nærmeste Fornødenheder, men ogsaa nyde Livet paa det fortræffeligste, og saaledes vilde en saakaldt neapolitansk Tigger forsmaae en Vicekonges Post i Norge *) og frabede sig Æren, naar Keiserinden af Rusland vilde overdrage ham Gouvernementet over Siberien."

"Visseligen vilde i vore Egne en cynisk Philosoph ikke holde det godt ud, da derimod i sydlige Lande Naturen ligesom indbyder dertil. Det lasede Menneske er der endnu ikke nøgent; den, som hverken har sit eget Huus eller boer til Leie, men om Sommeren tilbringer Natten under Tagene og paa Dørtærskelene af Paladserne og Kirkerne, og i haardt Veir kryber i Skjul hos Een eller Anden for en ubetydelig Natteleie, er endnu ikke et forstødt og usselt Menneske. Naar man kun betænker, hvilken Masse af Næringsmidler det fiskerige Hav, hvoraf disse Mennesker efter Loven maa ernære sig nogle Dage om Ugen; hvorledes alle Sorter Frugt og Haugeverter paa enhver Tid af Aaret i Overflødighed ere at faae; hvorledes den Egn, hvor Neapel ligger, har gjort sig saa fortjent til Navnet Terra di Lavora (ikke Arbeidets, men Agerdyrkningens Land) og hele Provindsen fører Hæderstitelen den lykkelige Egn (Campagne felice), saa skjønnes snart hvor let det er at leve der."

---

*) Det er atter en Prøve paa Franskmænds geographiske Kundskaber. De tænke sig ikke sjeldent Danmark og Norge som Nabolande af Grønland.

Man seer her hvilken Forskjel der er imellem sydlige og nordlige Lande, og at Diogenes vilde have spillet en ussel Rolle, om han havde prøvet paa her i Kjøbenhavn at vælge en Tønde til sit Vaaningshuus. Næsten skulde man troe, at det aldeles ikke har været Naturens Plan, at Menneskene skulde have et stadig Ophold her i Norden, men at de selv, enten ved physiske eller politiske Omvæltninger fordrevne fra en blidere Hjemstavn, trængte sig frem mod Egne, der med saa store Anstrængelser maa gjøres skikkede til Beboelse. De gamle Skribenters Efterretninger vise os noksom hvad selv Tydskland har været for endnu neppe to Tusind Aar siden. Det sammenlignedes med Grønland og Laplandet, og var fuldt af Skov og Moradser. Indbyggerne, lade og dovne, boede i Jordhuler, og klædte sig i vilde Dyrs og Sælhunde Skind; Qvinderne vare som Mændene, og de Fleste førte et omflakkende Liv. Ikke bedre var det her i Danmark, og de Legemer, man i nyere Tider har optaget af Tørvemoser, viste os, at en Oldnordboes hele Paaklædning bestod af en ugarvet Kohuud, som endog Halen endnu sad ved. Island var for endnu neppe 1000 Aar siden en øde Øe, et Tilflugtssted for vilde Dyr, og hvad det har været da, har Sjælland maaskee været for to, tre Tusinde Aar. Den sande Aarsag til de store nordiske Folkevandringer er os vel ubekjendt, men ikke usandsynligt er det, at Folkene her, da de alt for stærkt formerede sig, liig Trækfugle, af et Slags Naturdrivt, igjen droge til de sydlige Lande, som den Punkt, hvor de oprindeligen vare gaaede ud fra. Sikkerligen førte Nordboerne den Gang ligesom Teutonerne et nomadisk Liv, og opholdt sig paa ethvert Sted kun saa længe, som det ydede dem Næring. Vort Norden er siden ved Konst blevet til hvad det er: et Drivhuus for Menneskeliv, som for Planter. Men hvad der gjør Levemaaden her suur og vanskelig er Nordboens Higen efter at ville leve og nyde som Sydboen, uden at besidde en saa frodig Jord og blid Himmel som denne. Derfor er han ogsaa nødsaget til en ti Gange saa stor Anstrængelse. Han lever for at arbeide, istedet for at hiin kun arbeider for at leve. Han maa paa tusinde Maader bepantsere sig mod den udvortes Naturs Anfald. Syv Maaneder af Aaret forfølges han af Vinterens Barskhed, og ved konstig Varme og tætte Vægge maa han, som en Grønlænder, afholde Aeolus's Pile fra sin Bolig. Hans meste Aarstid er Vinter, hans Liv for det meste Søvn. Sit Legeme maa han indsvøbe i Uld og Peltsværk ligesom sine Træer i Halm. Selv Vandet ophører at flyde for ham og han maatte tørste ihjel, dersom han ikke forstod ved Konst at tøe det op. Hans Liv er forbunden med hundrede Gange saa mange Møisommeligheder som Sydboens. Hvad Under, at man i saadan Himmelegn gjør Alt for at leve og at et Levebrød er der det høieste jordiske Maal?

Ulykkelige og lykkelige Hændelser.

I den Hempelske Avis af 4 Januari d. A. læses følgende Jobshistorie, under Overskrift:

Ulykkelige Hændelser.

Indsenderen, Arvefæste-Eier af en betydelig Landeiendom, kom formedelst Krigsaarenes Besværlighed og tilstødte Uheld i en Gjeld af 20,000 Rbd. Sølvværdie. Denne Kapital blev opsagt Aar 1817, og da den ei kunde tilveiebringes, blev den efter Kreditors Forlangende omskreven efter en Kours af 375, til den Summa 37,500 Rbd. N. V., hvilke, da de atter bleve opsagte til Udbetaling i 11 Juni 1819, maatte tilveiebringes ved et nyt Laan af 37,500 Rbd. Sølv, formedelst den daværende pari Kours.

Kort efter 11 Juni Termin 1819 afbrændte for mig endeel Gaarde og Huse i en Bondebye. Assurancen blev udbetalt i Sølv efter pari Kours den 29 Septbr. sidst. Nu da Regningerne skulle betales i Terminen (11 Decbr.) og disse ere akkorderede deels i Sølv, deels i rede Sølv, tabtes herved næsten 50 pro Ct. af Assurancens Beløb. Var Udbetalingen skeet 3 Dage senere, maatte Assurance-Kassen have betalt efter den nugjeldende Qvartals-Kours.

Foruden disse Uheld har jeg oppebaaret, som sædvanlig, min hele Jordebogs-Indtægt ved Michaeli (Septbr. Maaned) da pari Kours gjeldte,

og da denne Indtægt stedse har været brugt til at dække og klarere October og Januar Qvartalers Skatter med, saa bliver der, formedelst Qvartal-Koursens pludselige Forandring af $\frac{5}{18}$ Forhøielse i October Qvartal, en Deficit af $\frac{5}{18}$ for October Qvartal og sandsynlig mere for den kommende Januar Qvartal 1820. Ogsaa Folkelønnen er akkorderet i Sølv og maatte i sidstafvigte November betales med $\frac{5}{18}$ Forhøielse, medens Indtægten dertil kun modtoges efter pari Kours.

Endnu kommer hertil, at Indsenderens perpetuerede Arvefæste-Afgivt er stipuleret at erlægges i Rug og Byg efter Middeltallet af 10 Aars Kapitelstaxt, som erlægges hvert Aars Martini (d. 11 Novbr.) og beløber for i Aar pr. Td. Rug 7 Rbd. 4 Mk. Sølv, pr. Td. Byg 4 Rbd. 4 Mk. 11½ ß. Sølv at erlægges efter indeværende Qvartals-Kours i Sedler og Tegn pr. Td. Rug 10 Rbd. 6 ß., pr. Td. Byg 6 Rbd. 1 Mk. 10½ ß., hvilket overstiger Landeprisen med mere end det dobbelte, da Rugen kjøbes allevegne for 4 Rbd. og Bygget for 3 Rbd. i Sedler.

Foruden hine Tab mødte endnu flere betydelige, saasom ved en Kjøbmands ulykkelige Fallit, strax efter at denne Kjøbmand var af Indsenderen betroet endeel Korn og Fedevare, ved Defraudationer m. v.

Til alle disse Uheld stødte et endnu mere uforudseet, det nemlig, at Indsenderens Hollænderie-Køer, 100 i Tallet, i sidstafvigte Efteraar, formedelst et Leed, som nogle Reisende havde ladet staae aabent, vare komne ind paa Naboens Grund og spadserede der omkring i en ubesaaet Mark en halv Times Tid. Naboen, der ellers altid havde været en fredelig Mand, tog denne Gang Køerne op og fordrede i Overeensstemmelse med den nye Anordn. 300 Rbd. Sølv i Optagelsespenge. Da jeg foreholdt ham det lidet billige i denne Behandling, saameget mere som hans eget Hegn var aldeles uforsvarligt og jeg desaarsag havde hele Sommeren maattet vogte mit eget Qvæg for hans Uefterrettelighheds Skyld, tilstod han for mig: at kun hans egen Nød (da han just faa Dage efter skulde exeqveres for Skatte-Restancer) havde bevæget ham til at benytte Leiligheden og at foretage saadant Skridt mod en god Naboe, som han ellers ikke billigede.

Disse med endnu flere Uheld, som her vilde være for vidtløftige at melde, men hvoriblandt kun anføres, at Indſ., forend Forordn. af 5 Jan. 1813 udkom, var en meget holden, ja riig Mand, men at hans da udestaaende Formue alt blev ham udbetalt kort førend Forordn. og smeltede altsaa ind til lidet eller Intet, har nu voldet hans og Families totale Ruin efter 20 Aars Slid og Slæb, i en allerede fremmelig Alder og uden mindste Udsigt til Opreisning.

Som Modstykke heraf kan anføres følgende

Lykkelige Handelser,

der synes grundede paa ligesaa autentiske Kilder som hine ulykkelige.

"En Landmand solgte sin Eiendom, som han 1803 havde kjøbt for 6,000 Rdlr. D. C., i Aaret 1812 for 50,000 Rdlr. D. C. Otte Dage derefter kjøbte han sig en dobbelt saa stor Eiendom for 80,000 Rdlr. D. C., og inden han havde faaet sig den tilskjødet, afhændede han den til en rig Kjøbmand, der vilde fikkre sine Penge, for 130,000 Rdlr. D. C. Med denne Capital, som han paa eengang fik udbetalt, reiste han til Kjøbenhavn. Aaret 1813 nærmede sig, og efter en Vens Raad, kjøbte han sig for disse Penge 20,000 Pund Caffebønner, til omtrent 5 Rdlr. D. C. Pundet. Han havde adskillige Gange gjerne villet sælge dem, men der fandtes ingen Kjøber, og han maatte lade dem ligge. Med eet begyndte de at stige, og da de vare stegne til 30 Rdlr. D. C. Pundet, solgte han det hele Partie til en Speculant, som var færdig at løbe ham Dørene ind, og han fik nu en Capital af 600,000 Rdlr. D. C. Da Coursen stod 14,000, paadrog han sig over Sedlernes daglige Forværrelse en Galdefeber, som holdt ham fjorten Dage til Sengen. Da han kom op igjen, besluttede han, at skille sig ved sine Sedler til enhver Priis; men Spørgsmaalet var: hvad skulde han kjøbe for dem? Længe var han raadvild, men omsider kjøbte han, af lutter Fortvivlelse, Obligationer, som da stode 50 Rbdlr. N. V. for 100 Rbdlr. S. V. Obligationerne vilde ikke reise sig, og han var mange Gange i

Begreb med at sælge dem, endog med Tab, men af en hoist heldig Vægelsindighed blev der intet af Salget. Endeligen stege de i Juni Maaned 1818 til 100 Rbdlr. N. V. pr. 100 Rbdlr. S. V., og nu solgte han dem for 220,000 Rbdlr. N. V. Nu var han igjen i ligesaa stor Forlegenhed med sine Rigsbanksedler, som forhen med sine Courantsedler; men efter en Vens store Overtalelse, som han ikke kunde modstaae, udsatte han dem til 5 PC., imod at faae Forskrivninger, lydende paa N. V. Imidlertid døde hans gamle Fader i Jylland, og for at ordne dennes Efterladenskaber, saae han sig nødsaget til at reise derover. Da hans Moder just faldt i en svær Sygdom, saa maatte han blive to Maaneder længer i Jylland, end han havde foresat sig, hvilket fortrød ham meget. Omsider tiltraadte han Hjemreisen, men ved Modvind blev han opholdt i tre Uger. Da han endeligen var kommen tilbage til Kjøbenhavn noteredes Coursen pari. En gammel Bekjendt af ham skulde just nu udbetale en Capital af 100,000 Specier, der vare ham opsagte af et Fideicommis, som havde dem staaende paa første Prioritet i begge hans Godser i Holsteen. Vor Lykkelige vilde meget ugjerne skille sig ved sine Navneværdie-Obligationer, da de svarede 5 PC.; men hvad gjør man ikke for at redde en gammel Ven, der staaer paa Randen af sin Ruin? Han solgte altsaa sit Navneværdie, og satte 100,000 Specier paa første Prioritet i sin forlegne Vens to Godser. Denne er noget derefter saa heldig, at vinde det store Lod i det engelske Lotterie, og udbetaler Vennen sine 100,000 Specier. Nu eier den gode Mand, som i Aaret 1803 kun besad en Gaard, der var 6,000 Rdlr. værd, 100,000 Specier eller over 300,000 Rbdlr. i Sedler."

Sprog-Løier.

Nummer 2.

(See No. 2.)

Karnøffel og karnøfle. — Karnuffeln, Knuffeln; gjennembanke, slaae tilsamme, B. N. W. — Karnyfla, give Een Drefigener, Rosl. Verml. J. S. D. L. — Egenligen

skal Ordet Karnüffel betyde Skade paa Skindet. Karnøffel har endog været Navnet paa Brokskade. N. J. H.

Kighoste. — Kink-Hooft; en tør Hoste, hvorved Brystet ligesom klinger. Hollandsk Kink-hoest; Engelsk Chin-cough for Chink-cough; thi chink betyder hos dem at give en klingende Lyd. B. N. W.

Kvinkelere, qvinkelere. — Klinkeleren, synge med klar Stemme. Quinkeln, quinkeleren, synge høit, fiint, pibende som Fugle. Udentvil af quinteren, quintelere n, famle paa Qvinten af et Strængeinstrument. B. N. W. og N. J. H. — Som vel ikke aldeles ubeslægtet hermed synes her Ordet Klinkirink at være, hvormed somme Steder i Sverrige Barneskrig betegnes. J S. D. L.

Kniks; Knix, et. — Kniks, en Knæbøining. Saavel dette Ord, som Verbum knikken, bøie, kommer af det theotiske hneigan, bøie sig; med Tillæg ke, eller ki foran, kehneigan, kehneigit, hvoraf da Kenigs, Keniks, Kniks selv gaae frem. B. N. W. — Kneka, synke i Knæ, Norrl. Kneke, bære noget Tungt, saa at man synker i Knæ, O. G. J. S. D. L.

Kornuter; f. Ex. jeg hader baade ham og hans Kornuter. — Kornuten, et slet og toileløst Menneskes Staldbrødre, Spilleselskab og Svirelaug. At det er det gamle Ord Kornoten, eller den hemmelige Rets Medlemmer, er synligt. Men det almindelige Had, som Faemnoterne, Kornoterne, den hemmelige Rets Dommere, med saa megen Ret paadroge sig, er Skyld i den forhadte Betydning, hvori dette Ord nu tages. B. N. W.

Krippelkop, en. — Kribbelkopp, Een, som let ærgrer sig. Kittelkopp, ligeledes, men enten en fordærvet Udtale, eller og af kiddeln, kildre. Kribb-kopp og Kribbelkopp, et opfarende Menneske, der let ægges til Vrede. B. N. W. — Krepsk, gnaven, af kribben, opirre. J. G. S.

Krusedulle r. — Krusedillen, Krusedillken, Manchetter. Af krusen, kruse, og maaskee af Dirrel, eller Diddel, en kort Ende. B. N. W — Egenligen et Ogenavn, Almuemanden gav fordom de lange Haandmanchetter, Herrer og Damer brugte. "Legg' du dine Kru-

Sedullen af, so "bûst du wedder in de Reeg" sagde et vittigt Hoved dengang til en Anden, der bar Manchetter og klagede over, at han ved en Tredies Fallissement havde tabt Meget; "bæringen Manchetter længer, saa sparer Du igjen Det, Du tabte." S. H. J. — Krusedulla, Ogenavn til et med megen Pynt udsmykket Fruentimmer; O. G. J. S. D. L.

Krausemause. — Kruse=musi, alt i hinanden slynget Arbeid. Det skrives ogsaa Krûsimûsi og forklares ved Blandingsgods, hvor Alt ligger kastet uordenligen hen mellem hinandrn. B. N. W.

Kukelure. — Kukeluren, lure skjult, vente længe og forgjæves, være indespærret, vente i Fængsel. B. N. W. — Kukkeluur, alle Slags Søsnegles almindelige Navn, efter Strøm i hans Beskrivelse over Fogderiet Søndmør i Bergens Stift, 1ste Deel S. 181.

Kunkelfus. — Kunkelfuse, Kunkelfuserye, underfundig Forvirring, hemmelig Indvikling, Intrigue. B. N. W. — Kunkelfusen, Forvirringer i Regningssager, Skjelmerier. D. P. W. — Det synes, ei at indeholde Begrebet af Forvirring alene, men og af Underfundighed. R. J. H. — Kunckelfus, Taskenspilleri, Øienforblommelse, Bedrageri. Kunckla, hos de gamle Scandinavere bedrage ved Gjøglerire; fus, hurtigen, hasteligen, som naar Gjøglekunster udkræve Behændighed. J. G. S.

Lakmos. — Lakkmoos, Lakkmuus, Lakkmoos=blau, en af visse Urter kogt blaa Farve, der falder i det Violette og blandes deels med den Kalk, der bruges til at hvidte Væge, deels med den Stivelse, som bruges til Lintøi. Lack, Ital. lacca, Arab. lach, rød Farve overhovedet, og Moos, Grød, saasom det først koges ud til tyk Grød og siden tøres i langagtige firekantede Stykker. B. N. W. og D. P. W.

Liigtorn, en. — Liek=doorn; af det gamle Lic, Liek, Kjød, formedelst den Smerte, det som en Torn volder i Kjødet. B. N. W.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I Kjøbenhavn forevises paa Høibroplads No. 1 en ved Gilleleye nyligen fanget Fisk, som er den saakaldte egentlige Havkat, Chimæra monstrosa, paa Norsk Haaemuus, Guulhaae, Ingalte, Søræv, Sørotte, Sømuus, Haakonge. Den findes afbildet hos Bloch, T. 24. Dens Længde, fra Hovedet til Halens Spidse, er omtrent $1\frac{1}{4}$ Alen. Den ligner i Dannelse Haaskjæringen. Huden er glat, og graa= eller guulagtig. Den har to Rygfinner, hvoraf den ene har foran et Torn, og den anden forlænger sig paa Halen. Snuden neden under er rynket. Den lever i de nordlige Have, men er sjelden i vore Vande.

Det har før været meldt, at Vandet endnu i Onsdags var ganske aabent og seilbart. I Søndags og i Mandags var det aldeles tillagt, og hele Skarer Fodgjængere vandre ud til Lunetten og Trekroners Batterie. Hvor for fire Dage siden Skibe seilede, kjøre nu Slæder, og midt paa Veien til Batterierne er endog opslaaet et Telt, med Borde og Bænke uden for, hvor de Vandrende kunne faae Forfriskninger og tage ind ligesom i en Kro.

Maribce, d. 4 Januari. 1ste Juledag 1819 hensov den ædle og fromme Grevinde Hardenberg Reventlov, født von Reitzenstein. Efter hendes egen sidste Villie blev hun jordet uden al Pragt paa Radsted Kirkegaard den 31te December. Da hendes Liig førtes til Kirken, indfandt sig en talrig Mængde af Slægt og Venner, Embedsmænd, Geistlige og Andre, som uindbudne fulgte Kisten. Ved Kirkegaarden modtoge Grevskabets Skolelærere, som ligeledes mødte af egen Tilskyndelse, Liget med en Sang. — Saavel fra Værelset over Gaarden, som fra Kirkeporten og til Alteret, bare Slægtninge og Venner Liget, ellers bare Radsteds Sogns Bønder. For Alteret sattes Liget ned, medens kun Sørgetoner fra Orgelet løde. Derpaa fremtraadte Stedets Præst, Hr. Harder, og med inderlig Bevægelse tolkede, hvad alle Tilstedeværende dybt erkjendte, at den Hedenfarne var moden til Himlen. Da Psalmen No. 424 var afsjungen, overraskede Hs. H. Biskoppen Forsamlingen ved at tale endnu nogle hjertelige, rørende Ord til den Afdødes Ære. Un-

der Sørgetoner førtes derpaa Liget ud af Kirken til sit Hvilested, hvor, efter Jordpaakastelsen, Skolelærerne igjen sang 2 Vers. — Paa hendes Grav er, efter hendes egen Anordning, opreist et sort Kors, hvortil er lænet en Plade med denne Indskrift: "Jeannette Grevinde Hardenberg Reventlov fød v. Reitzenstein i Bayreuth d. 14 Nov. 1777, gift 18 Septbr. 1795 † d. 25 Decbr. 1819." — I hendes sidste Villie havde hun anmodet hendes elskede Mand, at uddele til samtlige Grevskabets Sogners Fattige saameget, som hendes standsmæssige Jordefærd ellers vilde have kostet; og saaledes vilde hun ogsaa efter hendes Bortgang være en Skytsengel for dem, hun i Livet elskede saa saare.

Odense, d. 7 Januari. Deres Høiheder Prinds Christian Frederik og Gemalinde ankom i høieste Velgaaende den 14 Decb. til Florenz, og fortsatte Reisen derfra d. 18 s. M. til Rom. — Med det nye Aar er Frosten bleven strængere end hidtil, og var igaar især meget haard med stærk Sneefog, hvorover Hamborger-Posten først indtraf hertil om Eftermiddagen Kl. 4. Det sjeldne Kaneføre benyttes ogsaa her i Vinter. Saaledes foretog et Selskab i Søndags en Kanefart til Langeskovs Kroe, og i Tirsdags blev af et andet gjort en Lystrour til Skibhusene, hvorefter Man om Aftenen fornøiede sig med Dands i den Ældste Klub.

Aalborg, den 4de Januar. Frosten er her i disse Dage temmelig haard, og man vedbliver at gaae over Fjorden, ja har endog begyndt med at kjøre over samme. — Det høieste Frosten hidtil har været er 9 Grader. — Udi Aalborg ere i Aaret 1819: Copulerede 53 Par, Fødte af Mandkjøn 87, Qvindekjøn 80, tilsammen 167 af begge Kjøn; deriblandt 13 Uægte. Døde af Mandkjøn 110, Qvindekjøn 96, tilsammen 206 af begge Kjøn; deriblandt 12 Dødfødte. Altsaa 39 flere Døde end Fødte.

Aarhuus, d. 4 Jan. Endnu er det kun faa Steder her i Danmark man har fornyet hiin gamle hellige Skik, at festligholde Aarets sidste Aften i Herrens Tempel, og aldrig aabner Hjertet sig dog villigere for ædle Følelser, end i Nytaarsaftens høitidsfulde Stund i Guds hellige Huus. Enten det nu kommer af at Mængden føler dette

eller og det bidrager til at det er noget Nyt, nok er det, aldrig synes Folk saa begjerlige efter Guds Ord, som netop denne Aften. Hs. H. Hr. Stiftsprovst Ridder Secher, som man desværre altfor sjeldent har den Fornøielse at høre, prædikede atter dennegang. Cantatens herlige Ord vare af Hr. Adjunct Blache, Musiken dertil af Hr. Cantor Kabell. — Ved den vedvarende Snee ere Landeveiene mangesteder heromkring næsten ufremkommelige, og hist og her sees Bønderhuse næsten begravede under sammenfygede Sneedynger.

Viborg, d. 5 Jan. Endnu vedvarer Sneen med Byger daglig. Alle Veiene ere deraf fulde og paa mange Steder ufremkommelige. Frosten er stundom meget alvorlig. Det vil altsaa ikke mangle Jorden paa Vand, naar Tøeveir kommer. — Dagsposten, som formedelst Veiens Ufremkommelighed først Kl. 2 Eftermiddag ankom, medbringer intet betydeligt Nyt, hverken fra Udlandet eller Kjøbenhavn. Sneen ligger heromkring saa tyk, at den de fleste Steder gaaer til Knæerne.

Blandede Efterretninger.

Blandt Londons Mærkværdigheder regnes med Rette Ølbryggerierne, og det betydeligste er det, der tilhører Barcley & Comp. Alting sættes der i Bevægelse ved en Dampmaskine af 30 Hestes Kraft, og endskjønt henved 200 Mennesker og et stort Antal Heste bruges deri, tjene de dog kun til de udvortes Arbeider. I det Indre af denne uhyre Fabrik seer man intet Menneske, en usynlig Haand forretter Alt. Store Stænger stige op og ned, og røre om i Kjedler af 12 Fods Dybde og omtrent 20 Fods Gjennemsnit, fulde af Humle og satte paa Ilden. Hævemaskiner skaffe dagligen 2500 Skjæpper Malt til den øverste Deel af Bygningen, hvorfra den ledes igjennem forskjellige Canaler til de Steder, hvor den skal bruges. Tønderne skaffes bort, uden at man rører derved. Dampmaskinen selv, som bevirker alt dette, er bygget med saadan Nøiagtighed, der finder saa ringe Stød eller Gnidning Sted, at den, uden Overdrivelse, gjør ligesaa liden Støi som et Uhr, og at man overalt vilde kunne høre en Knappenaal falde paa Gulvet.

Karret, hvori Kogningen gydes, efterat den har faaet den første Tilberedelse, er af Kjæmpestørrelse. Det største kan indbefatte 3000 Fade, og i hvert kan der gaae 36 Galloner, hvilket, naar 8 saadanne Fade regnes paa hver Tønde, kan lignes med et Skib paa 375 Tønder, og af saadanne Fade findes her 40—50, hvoraf det mindste indeholder 800 Fade og følgeligen 100 Skibstønder. Denne Flaade staaer under eet og samme Tag, svæver eller hviler i det mindste paa et Tømmerværk, hvorunder man kan staae opreist, og see saavel det Øverste som det Nederste. Det mindste Kar er, naar det er fuldt med Øl, 3000 Pd. St. (12000 Spec.) værd, og naar man efter dette Forhold anslaaer de øvrige, saa vil man finde, at denne Kjelder indbefatter en Capital af 300,000 Pd. St. (1,200,000 Spec.) Allene Fadene, hvori dette Øl tilbringes Kjøberne, koste 80,000 Pd. St. (320,000 Spec.) og sandsynligviis bruger den hele Anstalt en halv Mill. Pd. St. (2 Mill. Sp.) som Drivtscapital. Bygningen er ildfast, thi Gulvene ere af Jern og Murene af Steen. Bryggeriet leverer aarligen 250,000 Fade Øl, hvormed en Flaade af 150 Skibe, hvert paa 200 Tønder, kan lades. 100 Heste bruges allene til at kjøre Øllet omkring i Staden. Hver af dem ligner en Elephant. Man fodrer dem med en Blanding af tørret Klever, Halm og Havre, hvilket, hakket imellem hverandre, de kunne æde endog naar de have mistet deres Tænder. I Skat betaler dette Bryggerie 400,000 Pd. St. aarligen, skjøndt dets Afsætning kun er beregnet for Forstaden allene. Staden selv tæller 12 saadanne Hovedbryggerier, foruden et stort Antal andre. Uagtet Afgiften og Folkelønnen efterhaanden er steget til 120 pCt., er Øllets Priis dog kun steget fra 50 til 100.

I Stein ved Anger opdagede i Juni f. A. en Landmand der vilde opdyrke et Stykke Jord, en romersk Begravelsesplads. Man har allerede opgravet og fundet deri Steen-Sarkophager med Skeletter, Urner med Aske, Lamper med Indskrifter, saakaldte Taareglasse, mange Slags romerske Guld-, Sølv- og Kobbermynter, Pile, Ringe, ægte og uægte Perler, Guldkjæder og andre Kostbarheder. Sabaria eller Stein ved Anger var en berømt romersk Colonieſtad i Pannonien, anlagt i det første Aarhundrede af Keiser Claudius.

Kjøbenhavns Børs d. 11 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 309, a vista 312. London 2 M. = Rbd. Spec. 313. — Specier solgtes fra 18 Rbmk. 12 ß. til 18 Rbmk. 13 ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 82 a 83. Norske Rigsbanksedler 20. Svenske Sedler 64 a 65 ß. — Disconto 6 PC.

I Begyndelsen til mine "Bidrag til nordisk Archæologie" indrykt i det nu udkomne 5te Hefte af Maanedsskriftet Hesperus, have, formedelst min Fraværelse, adskillige Trykfeil indsneget sig. De ville vel blive rettede i næste Hefte, men jeg ønsker dog strax at maatte gjøre mine ærede Læsere opmærksomme paa disse, som forstyrre Meningen ganske, nemlig:

S. 411, L. 23: Isteden for et Bogstav (i) bør sættes et Distinctionstegn (;). — S. 416, L. 21: Jøder l. Inder. — S. 425, L. 25: Odinsöe l. Odinsve. — S. 439, L. 6: Udvendige l. Indvendige. — S 444, L. 19: Freyrs l. Freya's. — S. 446, L. 12: de høje l. da stige. — S. 448, L 14: udenfor l. indenfor. — S. 448, L. 17: til l. lig. — S. 449, L. 15: perisphærisk l. peripherisk.

Finn Magnusen.

An P. s. r,

Verfasser der französischen Reimerey im Dagen No. 11.

A. Wer mag der P. s. r wohl seyn?
B. Verse in den Tag hinein
und französische obendrein
macht nur P. s. r ganz allein.

Bewundren muß man G's. Pfeiffen,
Doch kann ich wahrlich nicht begreiffen
Daß auch das Publicum nicht pfiff,
Als er so falsche Töne griff.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 5.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 Januari 1820.

Om Kulden.

For neppe fem Maaneder siden meddeelte jeg dette Blads Læser, mat af Hede, nogle Betragtninger over Varme. Nu sidder jeg ved isbelagte Vinduer, for at nedskrive nogle Betragtninger over Kulden.

Varme og Kulde have, som bekjendt, to hinanden modsatte Virkninger. Den første udvider, den anden sammentrækker. Endog de haardeste Metaller og Stene, selv Diamanten, sammentrænges af Kulden i et snævrere Rum. Vandet udvider sig vel mærkeligen, naar det er fast, men Aarsagen dertil synes snarere at ligge i visse dermed forbundne Omstændigheder, end i Kulden. En Undtagelse er Jernet, som ved sin Overgang fra den faste til den flydende Tilstand udvider sig. Mange Lande og Egne ere, formedelst deres Beliggenhed, langt koldere end andre, der ligge under samme geographiske Brede, altsaa i samme Grad ere udsatte for Solstraalerne. Jo høiere i Almindelighed et Sted ligger over Havets Flade, desto koldere er det. Derfor ere selv i Peru, midt i den hede Zone, Toppene af mange Bjerge bedækkede med evig Snee og Iis. Ogsaa Vindene have stor Indflydelse paa Kulden, naar de hidføre Luft fra koldere Jordstrøg. Hos os er især Østenvinden den føleligste.

De strængeste Vintere her tillands, fra 1768 til 1797, altsaa i en Række af 30 Aar, vare:

1785, Januari, da den største Kulde var 13′ 8.
1788 — — — — — — — — 14′ 2.
1789 — — — — — — — — 17′ 5.

Hvilken sidste var den strængeste i hele disse 30 Aar. Den ringeste Kuldegrad var i dette Tidsløb 1787, da den største Kulde i November kun var 3°.

Men en Kulde af 17′ forekommer os kun at være yderst stræng. I Kuldens sande Hjem, Siberien, er den uforlignelig stærkere endog paa Steder, der have en langt større Brede. Vel ere Opgivelser af f. Ex. 150′ og 157′ ikke at lide paa, da alle de Opgivelser, der overstige Qvægsølvets Frysepunkt, hvor dette Metal ophører at være en rigtig Maalestok for Temperaturen, ikke ere tilforladelige. Men saa meget veed man dog af de Beretninger, troværdige Reisende, som en J. H. Gmelin, Pallas, Laxmann o. fl. have meddeelt, at f. Ex. i Dec. 1734, Kulden i Jeniseisk, der dog kun ligger omtrent 3 B. G. nordligere end Kjøbenhavn, Frosten var saa stræng, at Luften syntes ligesom frossen og ganske var opfyldt med Taage. Og denne Taage tillod ikke den fra Caminen kommende Røg at stige i Veiret. Spurvene faldt døde til Jorden og frøs ihjel, naar man ikke strax bragte dem i et varmt Værelse. Aabnede man en Stue, saa opstod pludseligen en Taage deri, og Vinduerne frøs til saaledes, at der satte sig ¾ Tomme tyk Iis derpaa i 24 Timer. Om Dagen, hvor kort den end var, fandtes stedse Ringe om Solen og Bisole. I det nordlige Siberien er

Kulden endnu strengere. I Jakutzk (62° N. B.) fordærvede den alle Prof. de l'Isle de la Croyeres Barometre og Thermometre. Jorden var frossen saa haard som Marmor, og de tykkeste Jernredskaber, man vilde opgrave den med, sprang itu. Det sneede der ofte saaledes, at man troede Luften kun bestod af lutter Snee. Selv i Nærheden af Ilden frøs Fingrene bort.

Den største Grad naturlig Kulde har man antaget at være 42 Gr. Reaum. og $62\frac{1}{2}$ Gr. Fahr. Saaledes befandtes den at være den 12 Jan. 1785 i Hudsonsbay af dem, som den berømte Naturkyndige Cavendish havde sendt did, for at anstille Jagttagelser med de meest udsøgte Instrumenter.

Men uagtet disse Lande og Egne synes at være Kuldens rette Hjem, saa er der dog selv i sydlige Lande allerede indtruffen Frost, der anrettede store Ødelæggelser. Saaledes frøs i Aaret 1709 næsten alle Olie- og Frugttræer i Languedoc og Provence. De stærkeste og ældste Træer gik hyppigst ud, fordi deres ubøielige Fibrer ikke mere kunde give Vandets Udvidelse ved Frysningen noget efter. Det samme er ogsaa Aarsagen, hvorfor Kar springe, naar de fryse. — I den strænge Vinter 1746 gik i Danmark den største Deel Morbær- og Valnøddetræer ud. De første ere nu en Sjeldenhed her, og af de sidste sees kun for det meste saadanne gamle Træer, der enten under Frosten stode i deres fulde Kraft og overlevede den, eller som da vare spæde, følgeligen havde meget bøielige Fibre.

Efter de paa Kjøbenhavns Observatorium anstillede Jagttagelser kan man antage, at der, efter Middeltal, indtræffe her i Kjøbenhavn hvert Aar 67 Dage Frost under ° R. Denne medtager saaledes over $\frac{1}{5}$ Deel af Aaret.

Den Blæst og Taage, som her ere saa almindelige, gjør Vinteren langt føleligere hos os, end i Norge, Sverrig, ja selv Finland, hvor Kulden vel er stærkere, men Luften klarere og Veiret som oftest stillere. Brystsvage Mennesker, som komme herfra til Norge eller Sverrig, døe af denne Aarsag meget snarere der end her, hvor Luften er langt fra ikke saa reen. Kjøbenhavns Beliggenhed ved Havet, som ved sine Uddunstninger modstaaer Forraadnelse, virke gavnligen paa Sundheden. Vi ere ogsaa i Almindelighed langt bedre tjente med en fugtig end med en tør Luft. Erfaring synes at lære, at der er flere Mennesker syge, naar det fryser og blæser, end i Regn, Taage og Slud. Er man end ikke saa munter i de mørke Dage som i de klare, saa er man ogsaa mindre udsat for de hos os saa herskende gigtagtige og rheumatiske Tilfælde, som Kulde og Blæst befordre og forværre.

Men da Kulde nu eengang efter de evige Naturlove maa indtræffe, og den overalt styrker Legemet, opmuntrer Sindet, sætter Blodet i en raskere Bevægelse, renser Luften, forebygger smitsomme Sygdomme, saa bør vi betragte den snarere som en Ven end som en Fiende, men som en Ven, vi bør vogte os vel for at fornærme. Den Sunde har vist intet at frygte af Kulden. Han venter og favner den som en kjerkommen Gjæst, og derfor siger man almindeligen, Vinteren har ogsaa sine Behageligheder. En Spadseretour paa en skjøn Vinterdag i den fri Natur er, som Enhver veed, høist behagelig. Den kolde, alvorlige Olding har vel ikke de Ynder, som hans varme, muntre Søster Flora. Men har han ikke Sommerens Roser, saa har han Isens Lillier om sit Haar. Prunker hans Klædebon ikke med Haabets Grønt, saa viser det os dog Uskylds hvide Farve. Spores ikke Glædens lyse Blik i hans Aasyn, saa ligger derimod Kraft i hans Muskler, Liv i hans Nerver, og Sundhedens Rødme paa hans Kinder. Men vi bør her, som altid, ikke stifte for hastigt Venskab. Lidt efter lidt bør vi vænne os til at række den sneehvide Kjæmpe Haanden. Løbe vi ham for hurtigen i Møde, saa perser han, lig Hakon Jarl, Mosten af vore Fingre. Dog uden Billede — vi bør vogte os vel for enhver pludselig Overgang fra Stuevarmen til Kulde; thi det er ikke Kulden, men den ved den pludselige Overgang frembragte Undertrykkelse af Uddunstning, der bliver Aarsag til Forkjølelse og de deraf flydende Sygdomme. Meget af den Gigt og Rheumatisme, som her ere saa gjængse, vilde kunne forebygges, naar Folk vare lidt forsigtigere. Men hvilke Badestuer finder man ikke paa vore fleste Contoirer? Hvilken vestindisk Hede, besvangret med alskens mephitiske Dunster, træffer man ikke i vore Klubsahle? Hvo kan vel,

efter at have siddet tre, fire Timer i saadan Dunstkreds af 20 Graders Varme, uden at skade sin Helbred, med eet træde ud i 10 til 12 Gr. Kulde? — Om vore Damer taler jeg ikke eet Ord. De forsyne sig med Peltsstøvler, forede Peltse, Pillegrimer o. s. v., saa længe de ere paa Gaden eller i Kareten, men aldrig saasnart ere de indtraadte i Balsahlen, i Comedielogen, eller Selskabsstuen, førend de paa eengang, affastende Vinterdragten, ligesom ved et Trylleslag, staae forvandlede fra Laplænderinder til Grækinder. Følgerne af denne Forvandling kjende vi, men det er nu engang saa, og hvad nytter det at præke for døve Øren?

Plan til en Jomfruauction.

Paa en Tid, da der deels klages saa meget over Næringsveienes Aftagelse, deels udruges Planer og Projecter uden Ende, deels jamres over, at gifteførdige Piger hensidde i den forhadte Jomfrustand, synes det ikke af Veien at foreslaae en Plan, hvorved mangen redelig Mand kunde komme til Brød og mangen Jomfru til Mand. Ideen er en Jomfru-Auction, der allerede, efter Herodots Beretning, fandt Sted hos Babylonierne.

Hvert Aar forsamlede man nemlig paa et vist Sted de gifteførdige Piger. Auctionarius opraabte den ene efter den anden til en bestemt Priis. De rigeste Borgere bøde hverandre over, alt ligesom Pigerne anbefalede sig ved deres Skjønhed og Ynde. De Penge, som indkom for de smukke, anvendtes til at anbringe de hæslige, som ingen, der besad nogen Formue, skjøttede om. Naar Auctionen over de smukke Piger var forbi, saa begyndte man med en Licitation over de stygge. Opraaberen beskrev nu de tilovers Blevnes Hæslighed, og spurgte, om nogen ønskede den Opraabte med den Sum Penge, han angav. Ligesom nu ved Auctionen den Ene opdrev Prisen for den Anden, saaledes gik det omvendt ved Licitationen. Den, der var fornøiet med den ringeste Priis, fik den Hæslige tilslaaet. Paa denne Maade gik man fra den Styggeste

til den mindre Stygge, ligesom forhen fra den Smukkeste til den mindre Smukke. Dette Middel til at befordre Ægteskaberne skal have været brugeligt hos forskjellige Nationer. For at betrygge de hæslige Piger mod Bedragerie var det i Auctionsconditionerne fastsat: 1) at ingen Kjøber turde tage den kjøbte Pige med sig, undtagen han stillede antagelig Caution før, at han vilde ægte hende; 2) at i det Tilfælde Mand og Kone ikke skulde kunne enes, Pengene skulde gives tilbage; 3) og at Ingen maatte tillade sig at behandle Pigerne haardt eller føre dem til fremmede Lande. — Ikke allene Grækeren Herodot, men ogsaa Franskmanden Goguet, anbefaler dette Institut som særdeles klogt og gavnligt.

I Kjøbenhavn vilde en saadan Pige-Auctionsholder ikke savne Næring; thi paa Kjøbere og Sælgere vil der aldrig mangle. Erfaringen lærer, at Alting betales bedre ved Auction end underhaanden, da Caprice spiller her som oftest en vigtig Rolle. Det kunde let hænde, at et Par skjelmske Øine, et Smilehul i Kinden, en stumpet Næse kunde, naar netop to eller flere Libhavere indfandt sig paa eengang, drive Prisen høit i Veiret.

Sprog-Løier.

Nummer 2.

(See forr. No.)

Marktenter. — Marketenter, en Feldkok. Af Markt, Torv, og Tent, Telt; altsaa Een, der under Telte, f. Ex. i en Leir, holder Torv med Levnetsmidler. B. N. W.

Mops, en. — Af et Ord, som Englænderne udentvil have fra Angelsachserne, to mop, gjøre en styg Mund, bøie Munden op efter. Deraf have da Mopshundene faaet Navn, ifølge deres indbøiede Braknæse. B. N. W.

Ny, nøgen. Splinterny; splitternøgen. — Spelder-nij, spoolder-nij; aldeles ny, slet ikke brugt endnu. Splinter-naked, reent nøgen, som Træet mellem Bark og Marv, (sædvanligviis Spint kaldet, men dog i nogle tydske Provindser ogsaa Splint) naar Barken er

afskrællet. B. N. W. — Splitter, en Splint, en Spaan. Oversachserne sige ei alene splitternackend, men endog Splitter-Fasen-nackend, saa nøgen, at selv ei en Splint, eller en Trævle er at see derpaa. N. J. H. Splinterny vilde da sige: saa ny, at selv hver mindste Deel er ny, eller: af et saa nyt Udseende, som, naar Barken er afskrællet, Træet der indenfor, Splinten.

Plumpkjølle; slaae til med Plumpkjøllen. — Plumpkûle, en grov, tyk Knippel; egenligen den Stang, hvormed Fiskere slaae i Vandet, for at gjøre Fiskene urolige og jage dem i Garnet. He kümmt mit de Plumpkûle, han kommer afsted paa en grov Maade. D. P. W.

Plumprian, en. — Plumperjaan, Johan, et uopdraget, uslebet Menneske. B. N. W., S. H. J. og N. J. H.

Poppelsi, Poppelsislag, et. — Poppelsie, Gigt, Lamhed, Slag. Engelsk: *Palsey*. Hollandsk: *Popelsy*. Disse Ord komme af paralysis, men ere blevne lemlæstede. B. N. W. Mon ei før de komme af apoplexia?

Qvalster. — Qualster; seig tyk Sliim. Angelsachsisk: Geolster, Sliim, Edder, Voer og Blod. En flad og ildelugtende Torbist af guulgrøn Farve, baade Dyr og Mennesker skadelig. B. N. W. — Qualster, O. G., en liden rød Orm, som siges at volde Hestene Sygdom. Af Qual. J. S. D. L.

Qvantsvis, Qvansviis, paa. — Quant; Hovedbetydningen af dette Ord er endnu hos Hollænderne, hos hvilke Quant betyder deels en Legebroder, deels Den, med hvem man handler og omsætter Vare. At omsætte Vare kaldes quantselen i Holland. At spille under Dække med en Anden i Handel om visse Vare, at gjøre Kneb med og mod ham, hvilket ligefuldt skal have Udseende af en ordenlig Handel, kaldes i Holsteen quanten. Derfor kaldes, i anden Betydning, den Handling, vi ei mene Alvor ved, ogsaa Quant. Quantswies, Quants-wise, paa Skrømt. B. N. W. — Maaskee det, som flere plattydske Udtryk, kommer af Latinen, af qvasi. S. H. J. — Nogle ansee det og for at være, forkortet og i haardere Udtale, det tydske gewandsweise, for et

Syns Skyld, brugeligt i Schlesien og Nedersachsen. J. G. S.

Sammensurium. — Sammelsurium, en væmmelig Ret af adskillige sammenrørte Madvare. I Hamburg Sammelsur af sammeln, samle, og suur. B. N. W., N. J. H., S. H. J. og D. P. W.

Skjøge, en. — Schoke, Schøke, Scheuke betyder baade i det Bremiske og, især, i det tilstødende Friesland en utugtig Qvind, ellers og kaldet Schute. I Osnabrück Schoike. Af det gammelfriesiske schechen, eller scheken, hvilket bruges om Døttre, der uden Forældres og Slægtningers Vidende, samt mod deres Villie, give sig ikast med en Mandsperson og løbe bort med ham. Hos Vestfrieserne og Nederlænderne betyder schaeken, ontschaeken, at bortføre et Fruentimmer; og Mandfolket, der gjør det, kaldes Schaeker. B. N. W. og W. A. W.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Prof. J. C. W. Wendt, Ridder, har udgivet et høist læseværdigt Skrift: Bidrag til Historien af den veneriske Sygdoms Begyndelse og Fremgang i Danmark, indtil Midten af det 18de Aarhundrede; Indledning til en Forelæsning. 40 S. 8vo, med 2 Afbildninger i Steentryk. Efterat den veneriske Sygdom henimod Enden af det 15de Aarhundrede havde vist sig i adskillige europæiske Lande, kom den ogsaa snart til Danmark. Den udbredte sig saa meget hurtigere, som de offentlige Fruentimmer ikke stode under noget egentligt medicinsk Politie. Først 1496 bestemte Kong Hans en egen Dragt for dem, nemlig en halv rød og halv sort Hue, et ringe Sort Klæde, og Lærred, der ikke maatte koste over en Skilling Alen. Christian II. fastsatte, at de skulde boe paa en vis Plads i hver Kjøbstæd. Men dog vilde han, at de skulde kunne bære gode Klæder og Andet, eftersom de formaae, kun ikke Kaaber, paa det man kunde kjende dem fra andre Dannegvinder og ærlige Folk. Derimod skulde den, der gjorde dem nogen Overlast med Slag eller Saar,

have forbrudt deres Hals, og den, som drak sine Penge, Klæder &c. bort i deres Huus, ikke kunne søge dem for Retten. Carmeliter-Munken Poul Eliæ nævner 1527 Franzoser eller Pokker som et stort Onde, og giver den første Idee til et Hospital for Kjøbenhavn, da alle Spedalske og smitsomme Syge skulde være uden for Byen og indlægges i Pesthuse. Palladius beretter, at i den første Femtedeel af det 16de Aarhundrede de franske Pokker grasserede i den Grad i Danmark, at man maatte ødelægge alle Badstuer, især i Ribe. Ch. Pedersen, Kannik i Lund, kjendte allerede til Mercurialfrictioner og giver Anvisning til at lave en Unguentum mercuriale; men mærkeligt nok er det, at Batskjærere og Qvaksalvere maatte her bryde Isen for de virkelige Læger, da disse sidste frygtede for at anvende Qvægsølv. Christian den 3die befalede 1546, at løsagtige Qvinder, som vare veneriske, ikke skulde modtages i noget Hospital, og troede derved, sært nok, at vænne Folk fra løsagtigt Levnet, dog anbefaledes det Lægerne i Kjøbstæderne at gjøre deres Bedste for saadanne Syge. H. Smid beskriver i sin 1557 trykte Lægebog Smitten temmelig nøiagtig, og giver omtrent samme Raad som Pedersen. Efter hvad han anfører var den temmelig almindelig den Gang. I Frederik den 2dens Ordinants (1588) nævnes den som Ikke-Grund til Skilsmisser. I Slutningen af det syttende Aarhundrede var det Mode, at fordrive Smitten ved Svedecuur. Man havde blandt andet hertil egne Svedestole eller Svedecasser, hvor man overlod den Syge som oftest til hans egen Skjebne. Qvaksalvere forsøgte at indgrave disse Ulykkelige indtil Halsen i varm Hestemøg, lode dem umaadeligen svede og dertil drikke et vist Decoct. Man satte Patienten paa en Stoel, hængte et Lagen omkring ham, og antændte i et Kar Viingeist eller Brændeviin under ham, tildækkede ham derpaa i en varm Seng, og lod ham der drikke det varme Decoctum. Man lagde ham ogsaa i en Seng under Bedækning af Tepper og Lagner, som vare udbredte over Tøndebaand, og lod ved Rør under denne hule Bedækning indlede varme Dampe af Vand eller Brændeviin, eller man lagde den Syge i Sengen, omgav ham med varme Teglstene eller varme Sandsække, indtil han kom i en stærk Sveed. Ved denne Methode

maatte da endeligen Simon Pauli Forskrift: "at de maa svede at de saa got som maa bryste eller smelte oc faa Skam og Pocker" bogstaveligen opfyldes. I Kjøbenhavn maatte altid den yngste Mester i Barbeeramtet være Pestmester og besøge de smittede Syge. Indtil Slutningen af det 17de Aarhundrede vare ikke allene Badskjærerne, men ogsaa andre egentlige Qvaksalvere i Ry for deres Curer i denne Sygdom. Blandt de sidste var Skarpretteren i Kjøbenhavn, A. Liebesknecht, den berømteste og meest søgte. Hr. Forf. er i Besiddelse af en af denne Mand 1695 skreven Cureerbog. I det 18de Aarhundrede var Sygdommen i Aftagen. Vel synes det af den anførte Fortegnelse over de i Hovedstadens Hospitaler behandlede Veneriske, at være betydeligen tiltaget, men Forøgelsen maa søges deri, at mange flere Patienter, især af det andet Kjøn, ved det forbedrede Sundhedspolitie nu tilholdes under Straf at melde saasnart de føle sig smittede, at de offentlige Visitationer skee hyppigere, og at de Smittedes Optagelse i Hospitalerne paa ingen Maade hindres. — Efter Anmelderens Skjønnende synes det vanskeligt at bestemme Smittens Tiltagelse eller Aftagelse efter Tallet af de i de offentlige Hospitaler behandlede Syge, da nok et lige saa stort, om ikke større, Antal behandles uden for samme. Men sandsynligt er det, at ved en fornuftigere Behandling, ved mere udbredt Kundskab om Sygdommens farlige Følger, naar den forsømmes, den efterhaanden maa aftage, i det mindste sjeldnere vise sig i sine yderste Grader.

Hr. Prof. Finn Magnusen bemærker i sine interessante Bidrag til den nordiske Archæologie, at den udmærkede Yndest, som Oluf Høskuldsen, der for sin Pragtlyst kaldtes Paa eller Paafugl, og var Høvding i Dalene i Island i det 10de Aarhundrede, viste for Billedhuggerkonsten, paa en forunderlig Maade, er vaagnet ved hans Efterkommer i 25de Led (i Følge de paa Sagaskriveres og Annalisters Beretninger grundede Slægtregistere), vor berømte Thorvaldsen.

Allerede i Onsdags ere Slæder komne hertil over Isen fra Hveen.

I et Brev hertil af 19de October f. A. har Prof. Rask berettet, at han lykkelig og vel er an-

kommen til Mosdok ved Terck (i Caucasus), efter at have tilbagelagt Reisen fra Astrakan med en Karavane af 100 Vogne. Han var den eneste Kristen i det hele Reiseselskab, paa en armenisk Kjøbmand nær, som dog snart maatte blive tilbage, da hans Heste bleve borte ved Nattetide. Alle de øvrige vare Tartarer. Prof. Rask roser deres venlige, ja endog hjertelige Omgang, hvortil dog hans egen Beredvillighed til at rette sig efter deres Skikke og Levemaade ikke lidet bidrog. Saaledes drak, eller rettere at sige, spiste han med dem, deres kalmukkiske Thee, som bestaaer af Kager, udkogte i Vand, hvori Salt og Fidt eller Smør kommes istedenfor Sukker og Fløde. Iøvrigt beklager han sig over at han ikke kan opholde sig længe i de kaukasiske Egne, for at undersøge Indbyggernes Sprog og Sæder, formedelst de der herskende Uroligheder; — ej heller kan han, efter sit første Forsæt, rage landveis til Indien, da Krigen raser i det østlige Persien; — derimod agter han at gjennemreise dette Riges vestlige Deel, for at naae Søkysten, og derfra indskibe sig til Indien paa et brittisk Fartøi.

Blandede Efterretninger.

Efter Fortescues Beretning, vare under Henrik VI. flere Tyve blevne henrettede i Engelland i eet Aar, end i Frankrig i syv Aar. Under Elisabeth steg Henrettelsernes Tal i eet Aar til 400, som udgjør under hendes 45aarige Regjering 18000; men under hendes Fader blev der endog henrettet 2000 Mennesker om Aaret, hvilket udgjør 76,000 under hans 38aarige Regjering. Alligevel have Tyverierne ikke aftaget, men snarere tiltaget i dette Rige. Gives der et bedre Bevis for, at Livsstraffe ikke formindske eller forebygger Tyverier? Rigtig nok ere af 3426 Arresterede, som 1806 stilledes for den store Jury, kun to Forbrydere blevne henrettede, 1807 kun een af 3492 Arresterede, og 1808 af 3748 ikke en Eneste; men den sande Aarsag dertil maa ikke søges i en mindre Grad af Strafskyldighed — thi hvor er det muesligt, at der blandt 10,000, som Øvrigheden fandt Anledning til at forlange arresterede, kun 3 skulde være virkelige Forbrydere

— men i Lovens alt for store Strænghed, som lægger Hindringer i Veien for dens Anvendelse. Det nytter derfor ikke at true med meget strænge Straffe, naar man enten ikke kan eller ikke vil fuldbyrde dem. Det kan være nødvendigt, stundom at lade Naade gaae for Ret, men naar det bliver alt for mærkeligt, at man formilder Straffen blot fordi man selv føler, at den er for stræng, eller naar man, for nogenlunde at motivere Formildelsen, ængsteligen søger efter Undskyldninger for en udøvet Forbrydelse, saa tabe Straffelovene alt for meget af deres velgjørende Øjemed, at afskrække fra at begaae Forbrydelser. En forsømt Opdragelse, en slet Underviisning, Nød og Trang tale for Moralitetens Domstol meget til Undskyldning for Forbrydelsen, men da den største Deel grove Forbrydere hører til den Classe, hos hvilken de anførte Egenskaber som oftest kunne forudsættes, saa synes det, i Tilfælde, hvor den lovbestemte Straf er for stræng, men af visse Aarsager dog maa bibeholdes i Loven, rigtigere at henstille Sagen til Monarkens Benaadnings- eller Formildelsesret, end at tage sin Tilflugt til anbefalende specielle Grunde, der nødvendigen maa komme ofte igjen, og tilsidst give den fastsatte Straf Udseende af en blot Formalitet, uagtet den dog, under visse Omstændigheder, kan blive til Realitet.

Det er ikke længer end omtrent 50 Aar siden, da man i Engelland endnu druknede Hexemestere. Endnu 1751 bleve to gamle, for Troldom mistænkte, Qvinder, arresterede. Under de Forsøg, Pøbelen gjorde paa disse to Ulykkelige, dyppede man dem adskillige Gange i en Dam, og druknede dem omsider nogle Mile fra London, paa et Sted, der kaldes Tring.

Penant fortæller følgende paafaldende Exempel paa Laster og Dyder hos de skotske Bjergboere. Da Prætendenten, efter sit Nederlag, flygtede fra et Tilflugtssted til et andet, og der var sat 30,000 Pd. St. paa hans Hoved, skjulte ham to Brødre, ved Navn Kennedy, en Tidlang. Ofte stjal de, for at skaffe ham Føde, og deres Dristighed gik saavidt, at de overfaldt en Generals Bagage, paa det Fyrsten ikke skulde lide Mangel paa Skjorter. Nogle Aar derefter blev een af disse Brødre hængt i Inverness, fordi han

havde stjaalet en Ko af 30 Shill. Værdie. Og denne Ulykkelige havde modstaaet Fristelsen at fortjene 30,000 Pd. St. (120,000 Specier). En saadan Characteer fortjente snarere en værdig Behandling i et Sørgespil end de mange, man med Engstelighed opsøger i Middelalderens dramatiske Rustkammer.

Det er bekjendt, at Engelland, ved den mindste Misvæxt der indtræffer, lider stor Kornmangel. Indførslen af fremmed Korn, fra 1793 til 1804, har kostet det 33 Mill. Pd. St., og allene i Opmuntringspræmier til Kornindførsel, har Regjeringen, fra 1800 til 1803, betalt 2,043,491 Pd. St.

Skjøndt London er eet af de rigeste Stæder paa Malerier, da den hele Orleanske og andre Samlinger ere komne did i Revolutionstiden, saa er den engelske Malerskole dog ikke ældre end 40 Aar. Sir Jasuha Reynolds kan betragtes som dens Stifter. Han bragte især Portraitmaleriet til saadan Høide, at det under hans Hænder blev historisk. Han var den første Præsident i det Kgl. Academie, levede prægtigen, havde det bedste, fornemste og lærdeste Selskab i London hos sig, og efterlod en Formue af mere end 50,000 Pd. St., som han drog fra sine Medborgeres Forfængelighed. De havde vel rost, men aldrig belønnet hans Talent. For et Hoved lod han sig betale 50 Pd. St. (200 Spec.), og for et Stykke i Legemsstørrelse 200 Pd. St. (Vor Juul fik aldrig mere end 100 Rdlr. D. C. eller 80 Spec. for et Portræt, og han var sikkert en større Maler end Reynold.)

I det brittiske Museum gjemmes 41 islandske Haandskrifter, som Sir Joseph Banks, der for adskillige Aar siden gjorde en Reise i Island, har foræret Museet.

Den bekjendte Sir Francis Burdett eier en meget stor Formue, og yndes meget af sine Forpagtere, fordi han bortforpagter sine Jordeiendomme til meget billige Priser. Som Taler har han meget store Gaver, men som Statsmand tillægger man ham mere Iver, end Klogskab og Dømmekraft. Da han vil for meget, opnaaer han Intet. Han sløver og forbruger sine Vaaben i en liden Krig, og vinder aldrig nogen betydelig Seier.

Et Skib fra Sydamerica havde bragt til

Grenock i Skotland et Alligator-Æg, hvoraf der fremkom en Unge, som beqvemt kunde holdes i Haanden. Da man ikke forstod at føde den, levede den 6 Maaneder, uden anden Næring end Vand, indtil en Naturforsker fra Edimbourg forsøgte en hensigtsmæssig Behandling. Fra den Tid af voxte Dyret hurtigen, og blev snart 3 Fod stor, og man troer at det vil naae 20 Fod. Man holder det i Vand, nær ved Ild (fordi det kommer fra et varmt Clima) og føder det med Fisk, Østers og Kjød. Det skal være saa klogt, at det om Natten, naar det mangler Vand, gaaer til Opvarterens Seng og stryger ham, naar han sover, saalænge med Halen, til han vaagner og afhjelper dets Trang, og naar det fryser, fordi Ilden er gaaet ud, saa kryber det ind under hans Dyne.

Morning Chronicle siger i Anledning af Vigtigheden af Florida for de forenede Stater: Florida er af langt større Værdie for de forenede Stater end man i Almindelighed troer. De vinde derved en regelmæssig Tilførsel af Skibsbygningsmaterialier, som Beg, Tjære, Terpentin, Master og Planker, især af uhyre store Ege, hvoraf Florida har overalt Overflødighed. Denne Floridas Eeg har saa stærkt Veed, at det, naar det omtrent i 100 Aar har været udsat for Veirligets Indvirkning, bliver saa haardt som Steen, og modstaaer Instrumenter, der ere gjorte af det haardeste Staal. Regjeringen i de forenede Stater veed at sætte Priis paa dette Træ. Dens første Fregatter bleve byggede af Egetræ, som man havde faaet i Sydcarolina og Georgien. Men i disse Lande gives nu kun nogle faa adspredte Træer af denne Art, maaskee ikke flere end at man kan bygge en Fregat deraf. Halvøen Ostflorida har en Havn, der er een af de bedste og sikkreste i America. Den kan rumme 50 til 100 Linieskibe. — Man seer heraf hvilken vigtig Besiddelse Florida er for de forenede Stater, og at det neppe uden den høieste Nødvendighed vil skille sig derved.

I Reole (Gironda-Depart.) har en Dreng paa 7 Aar, ærgerlig over, at han maatte blive hjemme hos sin to Aars gamle Søster, dræbt denne med en Hangekniv. Da Faderen kom hjem, fortalte han grædende, at en Ubekjendt havde udøvet Gjerningen, hvilken Paastand han haardnakken

vedbliver, endog nu, han er overgivet til General-Procuratoren.

I Caen lokkede en Kone en ung Pige, som var bleven besvangret ved hiins Ægtemand, ind i en Hauge, under det Paaskud, at ville, uden Mandens Vidende, give hende en Understøttelse, og stak, efter at have pidsket hende med Qviste af Vinranker, ved Hjelp af en Medhjelperske, en med heedt Beegplaster omviklet Kjæp ind i Livet, hvorpaa hun, under de skrækkeligste Smerter, opgav Aanden. Morderskeu er nu arresteret.

Kjøbenhavns Børs d. 14 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 315, a vista 318. London 2 M. = Rbd. Spec. 319. — Specier solgtes fra 19 Rbmk. 3 ß. til 19 Rbmk. 2 ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 82 a 83. Norske Rigsbanksedler 21 a 21½. Svenske-Sedler 66 ß. — Disconto 6 PC.

An einen Virtuosen.

"Meide Narren-Lob!"

Dosen, Ringe und Ducaten
Nimm und freu Dich drob,
Doch muß jeder Freund Dir rathen
"Meid' des Narren Lob!"
Auch das Feinste wird dann grob
Wenn die Plumpheit es regiert,
Und aus Lob, wird Eigenlob,
Wenn die Narrheit es dictirt.

Der Landsmann
Reimschmidt.

Gjentagende søger jeg hermed at bringe min nye Læreanstalt i Erindring, tilføjende, at alle mine Foredrag, betræffende de vigtigste Gjenstande af Professionen, som deri afhandles, samt alle mine

Beregninger og Afrids, efter forkortet Maal, som deri forekommer, vil i indeværende Aars Mai Maaned samlede forlade Pressen, til hvilken Tid jeg har bestemt at have gjennemgaaet Alt eengang. Endvidere finder jeg nødvendigt her at angive den Betaling, som jeg agter at tage, og som i min Bekjendtgjørelse af mig kaldes ubetydelig. Forudsat at et saadant Antal Skræddere melde sig til Underviisning hos mig, at jeg med deres Bidrag kan see mine Udgivter dækkede, da vil een Rigsbankmark i rede Sølv blive at erlægge, som og kan betales efter Dagens Cours med Rigsbanktegn, for hver Gang; ligesom jeg ogsaa herved vil erklære, at jeg begynder mine Foredrag saasnart et saadant Antal er complet.

Da det imidlertid er kommen mig for Øre, at jeg skulde have nægtet afskedigede Kongelige Militaire Adgang til min Underviisning, saa maa jeg erklære saadant for at være Usandhed; thi disse Subjecter (NB. som have lært Professionen førend de kom ind i Tjenesten) ere mig ved denne Leilighed lige saa kjære, som enhver anden Skrædder, om han endog bar Navn af Mester; isvrigt er det netop min Hensigt, at bibringe Saadanne, tilligemed fornævnte Skræddere og Laugssvende, lige Kundskaber i deres Fag, da hine saavelsom disse, efter fuldendt Tjenestetid, som oftest ønske at fortsætte Professionen og ernære sig deraf i den civile Stand.

At enhver ny Indretning, om den end har de ædleste Hensigter, stedse møder sine Vanskeligheder, er noksom bekjendt, hvorfor jeg billigen indrømmer, at der her skal Tid til at betænke sig, ligesom Tid til alle andre Ting i det daglige Liv. — Enhver, som tager Deel i mine Underviisninger, vil lettest kunde anvende foranførte nye Lærebog i alle forekommende Tilfælde; saaledes har jeg Grund til at troe, at endnu Mange ville melde sig hos mig i dette Øjemed, ligesom jeg ogsaa formoder, at en stor Deel vil prænumerere paa den nye Udgave, ved hvilken Prænumeration de vil kunde spare en Trediedeel af Bekostningen, og sikre mig for Tab ved første Oplag.

With.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 6.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 18 Januari 1820.

Om Agerdyrkning og Landvæsen.

Af Pastor Wedel i Everdrup.

6.

Men hvortil skal alt dette Skriverie fra Everdrup. Indbilder Præsten sig maaskee, at han gavner Landvæsenet med sine Skrifter? Indbilder han sig at forbedre Sæderne og omdanne gamle Fordomme ved sine forskjellige satiriske Yttringer? Hvad vedkommer det ham at skrive om En og Anden, som derved finder sig truffen? Var det dog ikke anstændigere for ham — naar han endelig har den Sygdom, idelig en at gribe til Pennen — at skrive Prædikener, Bønner, Psalmer o. s. v., som er hans egentlige Fag? Mon det ikke var bedre, at han taug stille og lod andre leve, som de tykkes, da han selv nu nærmer sig de 70 Aar? Saaledes er Omtalen og Bedømmelsen af mine Skrifter hos en stor Deel, baade i og udenfor Bondestanden. Jeg maa altsaa møde disse Indvendinger saavidt mueligt.

At mine Skrifter siden 1792 dog have gavnet Nogle, da jeg paa den Tid var den første der skrev — fra 1792 til 1799 — et systematisk Værk om Landvæsenet, i 5 Bind: det haaber, troer og veed jeg af flere Bevidnelser fra agtbare Mænd i og udenfor Bondestanden. Selv den uforglemmelige, ædle Provst Høegh i Gjentofte har anpriist mine Skrifter til Efterfølgelse i hans skjønne Bog for Almuen. Men, det forstaaer sig, da nu saa mange herlige Bøger i det sidste Decennium ere udkomne om Agerbruget, saa erkjender jeg gjerne, at jeg af dem har lært meget, som jeg ikke før vidste, af Olufsen, Thaer, Rafn, Rønne, Drewsen, Mourier, samt forskjellige periodiske Blade, og maa her sande det gamle Ordsprog, at Landmanden bliver aldrig fuldkommen klog; men om Snese Aar kunne maaskee Andre give os fuldkomnere Underretninger, saa at disse brave og ædle Mænd glemmes.

Min satiriske Pen har aldrig nævnt nogen personlig, men ligesom de Latinske og Græske, ja de nyere Tydske og Danske have skildret Laster og Uskikke, saa har jeg tildeels dannet mig efter disse; og at Peer eller Povl troer at være truffet i Beskrivelsen af det Satiriske, er ikke min, men deres egen Skyld.

Der er Feil og Unoder i alle Stænder, ja mange i de Stores Selskaber, Klubber, Assembleer og Lystigheder; men disse forstaaer jeg ikke, kjender dem ikke, og jeg indskrænker mig blot til at tale om Almue og Landsbyfolk, som jeg har kjendt i 50 Aar, af hvilke 35 som Præst. Nogle Unoder ere dog nu afskaffede blandt Bønderne; men om det just er bevirket ved mine Skrifter, der førte Anke over Fastelavnsløben, Julestuer, Gildeslaug o. s. v., tør jeg ei bestemme, da andre brave Mænd ogsaa have taget disse Emner til at klage over og deri viist det Upassende.

At give Prædikener til Pressen, det vover

jeg ikke, da jeg i ingen Henseende kan eller tør maale mig med en Bastholm, Clausen, Gutfeldt, Palludan, Rønne, Cramer o. a. fl.; men at prædike for Almuen efter deres Fatteævne, det kan jeg, og har gjort i 35 Aar, saa Kirken altid har været fuld af Tilhørere, i Høsten undtagen, og mine Foresatte have og beviднet deres fuldkomneste Bifald med min Embedsførelse baade for Unge og Gamle. Desuden have vi saa stort et Forraad af gode og ypperlige Prædikener udgivne i Trykken, at den, der nu tør udgive saadanne Taler, maa føle sig overbeviist om, at hans Arbeide er bedre end mange Andres. Hvor faa læse iøvrigt i vore Dage saadanne Bøger? Forpagtere, Herremænd, Møllere, Selveiere — ja, de have langt andre Beskjæftigelser; de fleste ere kloge nok, og veed, hvad der staaer i saadanne Bøger.

At tie ganske stille og ikke at skrive, vilde være saare kjedende for mig. Enhver har gjerne noget at more sig med; jeg forstaaer ikke Musik, Jagten, Kortspil eller lange Aftenlystigheder; det, der morer mig, er: Læsning i forskjellige Sprog, — Dreierbænken, — at opsætte skriftlig noget af det meget, jeg har læst; thi at jeg har læst mange, mange Bøger, er en Sandhed, dog saare sjeldent Romaner eller saadanne, hvoraf jeg ikke kunde excerpere noget til Brug for Agerdyrkning og Landvæsen.

Jeg maa og skal, saalænge muesligt, skrive i det af mig saa yndede Fag: Landoeconomien, — jeg vil og skal tale om Uskikke og Unoder blandt Almuen; bliver da Peer eller Poul vred — Herre Gud — saa gaaer det mig ikke værre end Holberg, der havde mange Store imod sig formedelst sine Satirer; — ja, flere ældre og nyere Forfattere have skaffet sig Uvenner, naar Satirens Svøbe rammede den eller den; det er dog bedre at blive kundbar paa denne Maade, end at være en Døgenicht, om hvem intet andet kan siges, end:

"Er lebte, nahm ein Weib, krigte Kinder, fraß und starb."

Sprog-Løier.

Nummer 2.

(See forr. No.)

Slampamper. — Slampamp og Slampamperije, overdaadig Fraadsen. I Osnabrück og hist og her hos de bremiske Bønder er Slampamp en slet Kost, i hvilken flere Slags Ting ere rørte sammen. Slampamper, Slampamperske, et Ødeland, Mand, eller Kone. B. N. W., R. J. H. — "Det kalder jeg at slampampe" lod en *** Hærtug skrive i sin Krønike, da han med sine Hoffsinder havde fortæret fire Mark paa Apotheket. S. H. J. — I gamle Skrifter findes Ordene Slampamp og slampampe brugte om store Anretninger og ødsle Gilder. D. P. W.

Slukøret. — Slukk, nedslagen, modfalden. B. N. W.

Snurrepiberier. — Snurr-pipen og Snurr-piperrije, Skramleri, unyttigt Tøieri, gamle og ubrugbare Ting, usselt Bohave. B. N. W. — Snurrpiperijen, Smaating, Legetøi. D. P. W.

Stakkel, en. — Stakkel, Stakker, Staker, Een, der arbeider med Stang, eller Høtyv; i Ditmarsken et usselt, ringe Menneske. B. N. W. — Stakker, et kraftesløst og usselt Menneske. Man hører Ordet meer brugt i god og medlidende, end i fornedrende Mening. D. P. W. — Stackare, usselt, fattigt Menneske; sammentrukket istedetfor Stafkarl, en Person, der gaaer ved Stav, som Tiggere det pleie. J. G. S.

Studs, Stuts, paa en. — Stuts bruges i up den Stuts. Uppenstuts, pludseligen, uventet, paa en Stuts. B. N. W. — Up'n Stutz, uventet, i Øieblikket. D. P. W. — Stuss, Slump; på en stuss, slumpeviis. J. S. D. L.

Top! — Topp bruges som en Interjection, hvormed man betegner, at et Kjøb sluttes, en Contract indgaaes, et Veddemaal gjøres, et Haandslag i den Anledning gives. Contrahentere pleiede fordom, sige Nogle, at holde, til Tegn paa et indgaaet Forbund, Tommelfingrene mod hinan-

den og derved udtale Ordet topp, hvilket da skulde være blevet til af to hoop, tilsammen. Andre omtvivle Rigtigheden af denne Forklaring, da f. Ex. ogsaa de Franske have i deres Sprog et lignende tope! det være saa! og et Verbum toper, sige Ja til Noget. B. N. W. og J. G. S. — Da det Plattydske har Talemaaderne "He will nig Topp holden, He sall wol Topp hollen", Han vil ikke holde, eller Han skal vel holde sin indgangne Forpligtelse, i hvilke Talemaader vi lade et Trop høre, f. Ex. Han vil ikke holde Trop, Han skal nok holde Trop, saa spørges: om ei dette urigtige Trop burde ombyttes med det langt begribeligere Top?

Valen om Hænderne. — Dvale, en Dødssøvn, Tilstand mellem Liv og Død, Fluernes og flere Insecters Tilværelse Vinteren over, Dvalen, valen, kold om Hænderne som en Død. Nogle paastaae, at det kommer af et gammelt Ord Valur, der skal have betydet Frost. J. G. S. — Valna, fryse. Valen, forfrossen. J. S. D. L.

Har jeg nu paa denne min Dialectvandring været heldig nok til at belyse den mulige Besvarelse af mangt et Spørgsmaal, mangen een af mine Læsere har mangen en Gang gjort sig, saa tør jeg maaskee komme af og til igjen. Saaledes maatte det, mener jeg, more at høre endeel Ord og Talemaader, som disse Dialecter eie, vi mangle, men kunne optage, og hvorved det comiske Sprog upaatvileligen vilde vinde. Naar Mandkjønnets værste Plet, den Feige, kaldes en Bangebux [1]), vidtløftig Tale langtraadet Snak [2]), Den, der gjerne forhindrer Andre i deres Forretninger, en Staaeiveien [3]), Den, der enten gjør utidig Støi, eller er, hvor det gjelder ham og hans, rede til at rose, en Stødihorn [4]), Den, man ikke kan blive af med, hvor gjerne man end vilde, tro som en Luus [5]), Den,

[1]) Bangboks. [2]) Een lang-dradigen Snak. [3]) Sta-im-wege. [4]) Stöt-in't-horn. [5]) so trou as ene Luus.

der altid frygter for sit Liv, selv hvor de høieste Formaal vinke, livsbange [6]), Det, der er, thi man kan jo tænke sig saadant, endnu værre end Bysnak, Gadesnak [7]), da vandt man ved at tilegne sig disse og lignende Udtryk. Dog, derom ved en anden Leilighed.

John Barthold.

[6]) lives-bange. [7]) Straten-snakk.

Indenlandske Efterretninger.

Under 31 December f. A. er for Danmark udfærdiget en Placat af følgende Indhold:

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, ꝛc. ꝛc., gjøre vitterligt: at, ligesom Vi, efter gjenerhvervet Fred, Tid efter anden have nedsat de paa Jordbrugerne hvilende Afgifter til Vor Kasse, og derhos, ved Vor Forordning af 15de April 1818, have givet denne Deel af Skattevæsenet den muligste Simpelhed, saaledes have Vi og været betænkte paa, hvorledes Jordbrugernes Kaar kunde lettes med Hensyn til de paa dem hvilende Commune-Afgifter. Foruden hvad Vi i øvrigt, i dette Øiemed, have anordnet og foranstaltet, er det fundet tjenligt, at de forskjellige Udgifter, som skulle fordeles paa hvert Amts eller Stifts Hartkorn, lignes under eet; at Udgifterne udredes betimelig og i taalelige Terminer; og at Yderne, saavidt muligt, sættes i Stand til forud at vide, hvad de, til hver Termin, have at udrede. — I Betragtning heraf have Vi fundet for godt, med Hensyn til Udredelsen af Delinqventomkostninger og alle de øvrige Commune-Udgifter, der, efter de gjeldende Forskrifter, skulle lignes paa hvert Amts eller Stifts Hartkorn i Vort Rige Danmark, at byde som følger:

§ 1. Til bemeldte Omkostningers og Afgifters Udredelse skal, fra næste Aars Begyndelse, aarligen udskrives indtil 64 Rigsbankskilling Sølv af hver Tønde privilegeret eller uprivilegeret Ager og Engs Hartkorn, og halvt saa meget af hver Tønde Skov- eller Mølleskylds Hartkorn, alt til Erlæggelse paa samme Maade og i samme Terminer, som for Vore Skatter ere gjeldende.

§. 2. Større Hartkorns-Bidrag maae ikke udskrives, uden Nødvendigheden deraf hver Gang forud er godtgjort for Vort Rentekammer og Udskrivningen af dette Collegium er bifaldet, i hvilket Tilfælde Extratillægget ligeledes skal fordeles til Udredelse i et heelt Aars ordinaire Skatteterminer.

§. 3. Hvor Udgifterne kunne bestrides med mindre Bidrage end ovennævnte, skal hver Amtmand især nøie paasee, at af Udskrivningen en forholdsmæssig Deel bespares i det følgende Aar. Dette bør i Særdeleshed altid skee, naar ved Aarets Udgang, efter at alle didhørende Udgifter ere afholdte, er i Behold ¼ Deel af hvad i samme Aar, efter den stedfundne Udskrivning, er indkommet, med hvilken Forskrifts Jagttagelse ogsaa ved Regnskabernes Revision i Vort Rentekammer bør holdes Tilsyn.

§. 4. Det, som, ifølge de ovenmeldte Udskrivninger, indkommer, forbliver, under Benævnelse af Amts-Repartitions-Fonden, indestaaende i Amtstuerne, indtil det efterhaanden afbenyttes til de løbende Udgifter efter Amtmændenes Udgiftsordrer.

§. 5. Hvor Commune-Afgifter hidtil ere bestemte at skulle udredes af et heelt Stifts Hartkorn, saasom i de Tilfælde, der omhandles i Forordningen 18de Martii 1778 §. 3, og i Forordningen om Delinqvent-Omkostninger af 5te April 1793 Cap. 1. §. 2, samt i Rescripterne af 14de Martii 1788 og 2den Julii 1790, bør Stiftamtmanden allene opgive for de vedkommende Amtmænd, hvor stort et Bidrag der bliver at udrede af hvert Amt især, i Forhold til sammes Hartkorn, da dette Bidrag derefter af Amtmændene foranstaltes udbetalt af Amts-Repartitions-Fonden, og

§. 6. Stifts-Repartitioner af de Delinqvent-Omkostninger, der i en enkelt Sag overstige 200 Rigsbankdaler Sølv, skulle, i Stedet for efter Forordningen af 5te April 1793 Cap. 2. §. 6, at forfattes i Vort Rentekammer, herefter behandles af vedkommende Stiftamtmand, paa den i §. 5. bestemte Maade.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

I Følge Bekjendtgjørelse af 31 Dec. f. A. kan Enhver fremdeles og indtil videre erholde Species og Rigsbankdalere udmyntede ved de Kgl. Mynter, imod at erlægge nedsatte Myntomkostninger: 1 PC. for hele Species og 1½ PC. for Rbdalere naar det leverede Sølv bestaaer i Barrer eller Myntsorter; men naar det bestaaer af forarbeidet Sølv, da 1½ PC. for hele Spec. og 1¾ PC. for Rbdlere.

Hr. Etatsraad og Professor Thorwaldsen har under sit Ophold her i Vinter forfærdiget Deres Maj. Kongens og Dronningens samt Hds. K. H. Kronprindsesse Carolines og Prindsesse Wilhelmines Büste, og arbeider nu paa et stort Basrelief, der skal anbringes over Døbefonden i Cathedralkirken. Det forestiller Jesus, som døbes af Johannes, med flere Grupper, der komme for at døbes.

Fra Bornholm. Det lader til, som om det, der hidtil var skjult i Mørket angaaende Østersøens mærkværdigste Øe, nu skal komme for Lyset. Foruden det, at de Herrer, Professor Ridder Ørsted og Justitsraad Esmarch, have allerede ved Trykken ladet bekjendtgjøre, og hvorom findes en Anmeldelse i Skilderiet, kan man af dem vente en rig Høst fra forrige Sommer. Et Cabinet, indeholdende Exemplarer af de til Udgangen af Aaret 1818 opdagede kostelige Mineralier, have de leveret til Øens Efterslægts-Selskab, paa det at enhver, som maatte have Lyst til, nøiere at kjende Bornholms Mineralrigdomme, kunde have fri Adgang til samme. — Herr Landinspecteur N. Lund, — bekiendt for Udgivelsen af Nordisk Landvæsens- og Landhuusholdnings-Magazin; en Afhandling om Tørvemosers Opmaaling og Beregning m. v., og som i Danmark er den eneste Mand, der har vundet Præmie af det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab for Opdagelse af Mærgel-Arter — har afvigte Sommer bevandret en stor Deel af Øen, for at undersøge og beregne Tørvemoser samt opdage Mærgel, som hidtil ikke var bekjendt. Hans Undersøgelser om Tørvemoser ere ikke uvigtige og hans Opdagelse af Mergelarter endnu mindre. Til den bekjendte Landmand, Herr Lieutenant Lind, i Olskjær Sogn, har han leveret Prøver af de i denne Egn forefundne mægtige Mærgelstrækninger, og ved Hjelp af denne kyndige Landmand bliver allerede foretaget Prøver om Mærglingens

Nytte. Endeligen fandt Landinspecteuren saa mange saare kostelige Oldtidsmindesmærker, at han besluttede, at de ei formedelst Landbrugets Fremvext burde — hvilket i Danmark ved de smukkeste er Tilfældet — forglemmes; derfor har han opmaalt og aftegnet saa mange, som han efter hans omhyggelige Omvandringer kunde finde, for, om mueligt, at opbevare dem til en skjønsom og taknemmelig Efterslægt. — Bornholmerne velsigne Kongen og hans Mænd for deres Bestræbelser, ligesom det øvrige Danmark sikkerlig glæder sig ved slige Efterretninger.

I Aaret 1811 var Tallet af de Studerende ved Kieler Universitet 111. Men efter den Tid har Tallet tiltaget, og i dette Semester studerede der 234, nemlig 67 Theologer, 107 Jurister, 48 Mediciner, 12 fra andre Universiteter. Paa 4 eller 5 nær, ere alle Indfødte. For 20 Aar siden studerede her kun 9—10 Mediciner, ti Aar sildigere dobbelt saa mange og nu femfold. Universitetsbiblotheket, som alt for adskillige Aar siden talte 60,000 Bind, er blevet saa betydeligen forøget, at det snart mangler Plads til de aarligen ny tilkommende Bøger.

Politiemesteren i Kiel, Justitsraad C. D. Christensen, har nu udgivet paa Tydsk Beskrivelse over de i Aarene 1802 til 1817 i Hert. Slesvig og Holsteen, i Hamborg, Lübeck og tildeels i Hannover og Mecklenborg, straffede, eller ved Stikbreve forfulgte, Forbrydere, 3172 i Tallet, ordnede efter Alphabetet, tilligemed nogle Bemærkninger og et Register og Hovedtegnene. Værket bestaaer af tre Dele.

Mariboe, d. 11 Jan. Efter Indberetning til Øvrigheden vare Priserne paa Korn og Fedevare, samt Kreature, i afvigte December Maaned f. A., følgende: Hvede 6 Rbd., Rug 4 Rbd. 3 Mk., Byg 3 Rbd. 3 Mk., Havre 2 Rbd. 2 Mk., graae Erter 5 Rbd., hvide Erter 5 Rbd., Bønner 4 Rbd. 3 Mk., Vikker 5 Rbd., Kartofler 2 Rbd. Tønden. Røget Flesk 1 Mk. 12 ß., fersk Flesk 1 Mk. 4 ß., Kjød 8 ß., Smør 2 Mk. 8 ß., Ost 6 a 8 ß., Talg 2 Mk. Pundet. Et Slagternød 30 Rbd. Et Sviin 22 a 24 Rbd. Et Faar 2 Rbd. 3 Mk. Alt i Rigsbankpenge N. V. — I afvigte Kirkeaar er i Lollands Falsters Stifts ægteviede 627 Par; fødte af Mandkjøn 1077, af Qvindekjøn 1023, uægte 115, ialt 2215. Dødfødte af Mandkjøn 34, af Qvindekjøn 32, ialt 66. Døde af Mandkjøn 620, af Qvindekjøn 609, ialt 1229; altsaa 986 flere fødte end døde. Iblandt de Fødte ere 20 Par Tvillinger; døde 436 under 10 Aar. Høialder have opnaaet: 176 fra 70 til 80 Aar, 96 fra 80 til 90 Aar, 4 fra 90 til 100 Aar og 1 over 100 Aar. Ved ulykkelige Hændelser ere omkomne: 1 Mand efter Operation af Steen, en druknet ved at bade sig, 6 druknede i Brønde, Moser og i Stranden, 2 hængt sig, 1 slagen ihjel ved at falde fra en Hoestak, 1 død i en Gruusgrav, 1 fandtes død paa Marken, 1 død af Kræft i Tungen, 1 ved løbske Heste, 38 af Bladgang og 1 Kone død i Barnsnød uden at blive forløst. — I Hyltofte Boe, Baroniet Sønderkarle, har i denne Tid en Bonde skudt sig, ved at sætte og aftrykke en ladt Bøsse paa sit Bryst, som han om Aftenen sad paa sin Seng, udi hvilken laae et lidet Barn. — Imellem den 8de og 9de d. M., om Morgenen Kl. 5, opkom i Nakskov Ild i den af Hr. Secretair Foss beboede Gaard i Bredegaden, hvorved det Huus, i hvilket hans Contoir var, blev, paa nogle Sidevægge nær, aldeles lagt i Aske. Førend Ilden bemærkedes, havde Luerne allerede gjennembrudt Tagværket; men ved Brandcorpsets hastige Nærværelse og utrortrødne Iver blev den i mindre end en halv Time saaledes dæmpet, at ingen Fare mere var at befrygte. Hvad Nakskov ved denne Leilighed skylder Hr. Secretair Foss, der har givet Brandvæsenet her i Byen den ypperlige Organisation, det for Tiden har, føler sikkerlig enhver retsindig Borger med Erkjendtlighed; ligesom man ogsaa herved bevidner det hele ærede Brandcorps, der staaer under denne agtede Mands Inspection, sin skyldige Taksigelse for den utrættelige Anstrængelse, hvormed enhver især af Corpsets Personale saa skjønt virkede til at afvende en Fare, som ved dette sørgelige Tilfælde truede det gamle Nakskov med Ødelæggelse.

Odense, den 11 Januari. Den længe forventede alvorlige Vinter har indfundet sig i al sin Strenghed med 9 til 12 Gr. Kulde af N. O. Det lader som den allerede i Efteraaret omtalte forventende strenge Vinter nu vil blive af Varig-

hed, men ogsaa, naar Vindene ville fæste sig sydlig, vi snart kunne vente pludselig Tøe, ligesom i Tydskland, hvor Vandmangelen nu er mere erstattet, end man havde ønsket. Mange Steder her i Fyen maa man tøe Snee for at skaffe Kreature Vand. Vel kan det, naar Jorden er sneedekket, fryse med alle Vinde, og allerstærkest med Søndre Vind; men det varer da sjelden i 3 Døgn, inden det med denne Vind slaaer om til Tøe. (Iversens Av.)

Odense, d. 14 Januari. Beltet er saa tillagt med Iis, at Transporten foretages med Iisbaad imellem Halskovs-Rev og Knudshoved. De til Corsøer den 9de Januar ankomne Pakke- og Brevposter bleve befordrede i Isbaade til Fyen. — Igaar den 13de var den strengeste Kulde vi i denne Vinter have havt; i Dagningen mellem 13 og 14 Gr. med N. N. O. ved stille Luft, og endnu ved Solens Nedgang var Kulden med O. N. O. 11 Gr. Den fortyndede Lufts Blaae har ikke hele Vinteren endnu viist sig saa klart som igaar hele Dagen. Efter Solens Nedgang begyndte det at blive taaget, og det er sandsynligt at Nyemaanen, som indtreffer paa Løverdag Eftermiddag, snart bringer os Forandring ved omspringende Vinde. Bliver derimod denne Vind staaende, som Gud forbyde! kan Kulden endnu frygtelig forøges, da Snee- og Iisdækket skjuler baade Jord og Hav omkring os. Jorden har nu, her i Fyen, endskjøndt ikke dybt frossen under Sneen, ikke været optøet siden 17de Novbr., altsaa nu paa 9de Uge, som endog i de meget strenge Vintere 1799 og 1800 ikke var Tilfældet, eller af de ældste Folk mindes her tilforn. — Brevposten kan ikke mere befordres over Assens, den gik allerede i Søndags over Middelfart. — Igar har Frosten været stærkest, sikkert over 15 Gr.; men imorges med Solens Opgang gik Vinden vestlig, og strax viste Thermometret kun 11 Gr., som med hver Time tabte over 1 Gr., og ved Middagstid kun viste 5 Gr. Maatte det nu saaledes vedblive, saa har det Udseende til at det ovenfor yttrede Haab om Nyemaanens Indflydelse d. 15de (hvorpaa man seer at ogsaa Prof. Dithmar nok grunder sin Forventning) bliver opfyldt. (S. Bl.)

Aalborg, den 8de Januari. Kulden var i Gaar 11, og sidste Nat 8 Grader. — Torve-

priserne vare i Dag følgende: Rug 5 Rbd. 3 Mk. Td.; Byg 3 Rbd. 2 Mk.; Havre 2 Rbd. 2 Mk.; Oxekjød fra Landet 1 Rbd. a 1 Rbd. 2 Mk. Lpd.; fersk Flesk 14 ß Pundet; saltet Dito 16 ß. Pundet; Ost 7 a 8 Mk. Lpd.; Herregaards-Smør 1 Mk. 12 ß. Pundet; Bondersmør 20 a 24 ß. Pundet; gule Ærter 4 Mk. Skjeppen; grønne Dito 5 Mk. Skjeppen.

Aalborg, den 10de Januar. Den Grev-Schimmelmannske Fayencefabrik ved Gudumlunds Canal med tilhørende Indretninger og Mesterens Bolig brændte i Løverdags tidlig. De øvrige Gudumlundske Fabrikker og andre Bygninger bleve lykkeligviis reddede.

Ribe, d. 11 Januari. Søndagen den 2den Januari sidst om Aftenen Kl. henved 9, opkom Ild i den søndre Ende af det vestre Fløihuus, af Ladegaarden paa Bramminge, tilhørende Hr. Cancellieraad Ølgaard. Ilden greb saa hurtigt om sig, at det var med yderste Fare at Hestene og Vognene blev reddet, af Husets nordre Ende; derimod indebrændte 50 gode Staldstude og 1 Tyr, som stod opstaldet i den Deel af Huuslængden hvor Ilden opkom, og saaledes afbrændte overordentlig hurtigt den hele Længde, bestaaende af 53 Fag. I den tilgrændsende store Lade havde Ilden ofte tændt, men ved de tilstædekomne Menneskers yderste Anstrængelse, og ved Hjelp af det tykke Lag Snee som laae paa Taget, lykkedes det dog hver Gang at faae Ilden slukket, som ellers uden Redning ville have fortæret saavel den skjønne Lade, som det deri indbygte østre Fløihuus. Ildens Aarsag er endnu ikke opdaget. — I Egnen af Varde skal efter Rygtet være fundet 6 Børn, som vilde gaae hjem fra Præsten, ihjelfrosne i en Sneedrive.

(Ribe Av.)

Viborg, d. 10 Januari. Siden i Onsdags have vi her en mageløs Frost; saa Melk, Eddike o. a. m. fryser. — En Mand fra Meilgaard nær Viborg, som Posten fandt om Aftenen ihjelfrossen, bragte han hertil, og det lykkedes Hr. Krigsraad, Distriktchirurg Bagger, at bringe ham tillive. Efter Brev fra Ribe er paa Brammingegaard, tilhørende Hr. Cancellieraad Øllgaard, den 2den Januar Qvægstalden afbrændt tillige med 50 fede Stude; (den ligger i Gjørding

Herred, Ribe Stift, har Hovedgaardstaxt over 37 Tdr.) — Som et Forbud paa Snee ere endog i denne grønlandske Kulde Fluerne paa Færde i varme Værelser. Barometret stod i Løverdags og i Gaar over alle Mærkerne; saa høit har dette Barometers Qvægsølv ikke i 30 Aar staaet. — I afvigte Kirkeaar 1819 ere i Viborg Stift copulerede 600 Par. Fødte: Ægtebørn af Mandkjøn 1004, og af Qvindekjøn 951, tilsammen 1955; desforuden udenfor Ægteskab 153, og af Dødfødte: 53 Drenge og 34 Piger. Døde: af Mandkjøn 710 og af Qvindekjøn 645, tilsammen 1355. Mærkværdigheder ved de Fødte og Døde: Thisted Sogn: et dødfødt misskabt Drengebarn, uden Hals og med 4 Fingre paa den ene Haand, kom til Verden i den 7de Maaned af Svangerskabet; Hjermind Sogn og Annexer: et Barn fødtes med Mave og Tarmer udvendig (blev foreviist Stiftsphysicus) og levede 3 Uger. Gjedsted Sogn: en Mand opnaaet en Alder af 103 Aar. (Viborg Samler.)

Blandede Efterretninger.

Efter franske Statistikeres Beregning er hver enkelt Menneskes Skattebidrag i følgende Stater aarligen saaledes:

Engelland	52	Franker	17	Centimer.
Nederlandene	28	—	7	—
Frankrig	19	—	71	—
Forbundsstater (de tydske)	16	—	6	—
Rusland	15	—	83	—
Danmark	14	—	60	—
Portugal	13	—	58	—
Preussen	13	—	14	—
Spanien	12	—	60	—
Sardinien	12	—	3	—
Østerrige	11	—	68	—
Kirkestaten	9	—	49	—
Sverrig	9	—	31	—
Toscana	9	—	12	—
Tyrkiet	9	—	4	—
Sicilierne (begge)	7	—	97	—
Schweitz	5	—	47	—

Her maa imidlertid lægges Mærke til, at denne Beregning er skeet efter Gjennemsnit, men at deraf ikke kan sees, hvor svære Skatterne i Almindelighed ere, da det ganske beroer paa deres meer eller mindre rigtige Fordeling. Hvor f. Ex. Toldafgivterne af Varer, som kun de rigere og fornemmere Classer bruge, ere høie, der maa de simplere Stænders Afgivter naturligviis blive meget mindre end de, efter en Gjennemsnitsberegning, synes.

Sagkyndige paastaae, at Algierernes Røverier skulle være en egentlig Nødvendighed for dem; thi de tyrkiske Troppers Betaling, følgeligen hele Regjeringens Tilværelse, d. e. Deyens Liv, beroer paa disse Hjelpekilder. Hine Caperier drives deels ene for Deyens Regning, deels til Fordeel for nogle Store, der enten ere de saakaldte Rais eller Skibsførerne selv, eller staae med disse i Forbindelse. Deyen har imidlertid en bestemt Andeel i alle Privatpriser. Ved et Krydstog mod alle Barbaresker, kommer der, naar Sagen betragtes oeconomisk, intet ud af, for de enkelte Nationer. Man maa omsider dog slutte Fred, og man har imidlertid tabt en Deel af Fragtfarten. Denne Flag-Jalousie og Skibsfartskappestrid tillader aldrig en Forening. Naar denne Omstændighed ikke fandt Sted, havde det allerede længe været ude med Algier. Saaledes raisonnerer en svensk Flaadecapitain i den af Fischer nyligen udkomne Reise v. Livorno nach London. I et andet ligeledes i Aar udkommet Skrift: Einige Briefe über die Seeräuberey d. Barbaresken v. F. W. Wittich, betragtes Sagen fra en anden Synspunkt. Han foreslaaer blandt andet, at de europæiske Fyrster skulde have en Generalconsul i de barbariske Stater, men i Forveien maatte man søge at komme i venskabelige Handelsforbindelser med disse Staters Kjøbmænd i de forskjellige Havne, hvor europæiske Handelshuse maatte oprettes. Denne Generalconsul maatte søge hos Barbareskerne, at vedligeholde den Tanke, at hvert fiendtligt Foretagende vilde blive haardt straffet, og at de ikke kunde vente andet end Tab deraf. En betydelig Flaade maatte stedse ligge slagfærdig lige for de barbariske Kyster, og hver europæisk Stat, der havde noget at frygte for sin Skibsfart, maatte levere et forholdsmæssigt Antal Krigsskibe og i

adskillige Aar underholde den. De, som ingen Skibe havde, maatte forskaffe sig dem hos Andre. Overcommandoen, troer Forf., maatte betroes Sir Sidney Smith. Flaaden burde være stationeret ved Indløbet til Middelhavet, og deles i 2 Escadrer, hvoraf hver i 3—4 Maaneder maatte gjøre Streifetog mod de barbariske Kyster, og ankre for hver betydelig Havn. Denne Flaade maatte man skaffe den Ret, at undersøge alle fra Middelhavet kommende Papirer. — Dette Forslag kan være meget godt, men Forf. synes at have glemt, at en saadan Flaade og et saadant General-Consulat maaskee vilde koste langt mere end de Foræringer, de barbariske Stater nu faae, kunne beløbe sig til, og at en saadan Harmonie mellem de europæiske Stater vel for nogen Tid, men neppe i en Række af Aar, lader sig tænke.

Kjøbenhavns Børs d. 18 Januari.
Cours. Hamb. 2 M. 317, a vista 320. London 2 M. : Rbd. Spec. 318 — Specier solgtes fra 19 Rbmk. 2 ß. til 19 Rbmk. 1½ ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 83 a 83⅝. Norske Rigsbanksedler 21 a 21½. Svenske Sedler 67 a 68 ß. — Disconto 6 PC.

(Forlangt Indrykkelse.)

I den Iversenske Avis No. 2 d. 4 Januari d. A. findes anført de Ord: "I Sorøe er død en gammel Cadet, 75 Aar gammel." At dette kan være sagt i den Formening, at der var død en 75aarig Land- eller Søecadet, kan ei antages; thi man har ikke gamle Cadetter, som forhen gamle Fændrikker. Det skal vel altsaa være et Slags Spøg med den nylig afdøde værdige Oldings, Fægtemester Cadet Supiots Navn. Men en saadan Spøg synes saare upassende, og, i et Øjeblik, hvor den brave Henfarnes Familie og Venner sørge over deres Tab, meget utidigen anbragt. Da man imidlertid formoder, at en ung, ubesindig Spotter — thi af en ældre, fornuftig Mand kan formeentlig sligt ei ventes — er Forfatter til ovennævnte Avertissement, som af en Feiltagelse maa være kommen ind i Avisen uden Redacteurens Forevidende, saa giver man sig den Frihed herved at advare imod saadan Misbrug, for en anden Gangs Skyld.

Auf den Tod der Frau Gräfin Hardenberg-Reventlov, geborene von Reitzenstein, d. 25ste Decbr. 1819.

Hochverklärte, Himmelhohe!
Die hier prangte wie ein Stern
Mild und hehr; der Zähren quillen,
Heiße Zähren, nah und fern,
In der Hütt' und im Pallast,
Weil Du uns verlassen hast.

Kurzes Leben, lange Leiden,
Selige, das war Dein Loos!
Gerne wollt'st Du bey uns bleiben,
Und Dich birgt der Erde Schooß! —
Tausende mit nassem Blick
Wünschen Dich umsonst zurück.

Nicht nur Alle die sich müh'ten
Deines Beyfalls werth zu seyn, —
Ach sie alle, die Bedrängten,
Die sich Deiner Milde freun:
Denn man senkte die ins Grab,
Die so schön, so gerne gab.

Hier schon Muster lautrer Tugend,
Schwingt sich schneller dort Dein Geist
Mit gewohntem hohen Fluge,
Der sich los vom Niedern reißt:
Darum wandelt'st Du der Ruh
Auch so fromm ergeben zu.

Und warum schon? — Ja die Erde
Harrete der Hülle, die
Ihrer Seele Zauber mehrte;
Und der Himmel wünschte Sie,
Weil Sie seine Kron' erwarb:
Darum winkt' er — und Sie starb! —

Φ......

Kiøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 7.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 Januari 1820.

Havregrøden.

Havregrøden er færdig; saa lader os bede tilsammen:
"Alles Øine vogte paa Dig!" Nu spiser, men smører
ikke mig Ærmerne til; thi sværtet er Potten af Ilden!
Spiser, Børn! Velsigne Jer Gud, saa I voxe og trives! —
Fader udsaaede Havren, I mættes ved; det var i sidste
Foraar. "Gaa Du kun hjem!" saa bød den himmelske Fader;
"jeg skal sørge derfor, at den grønnes, og blomstrer, og modnes!"
Børn, saa betænker og bare: i hvert et Korn, som I skue,
ligger der skjult en Spire saa spæd! Dens Aande er aldrig
hørt; den sover saa sødt; ei taler, ei heller den spiser,
ligger som død i Jorden, der pløiedes, rører sig ikke.
Men, opvarmes kun først, bedugges den harvede Fure,
da fuldendes og lønlige Søvn; den voxer og strækker
Lemmerne. Ret som en Glut, der dier ved Moderens Bryst, saa
suger den Mælk af Kornet, det saftige; græder kun ikke.
Siden rører den sig; i Løn forskjønnet og større,
smutter omsider den ud af sit Svøb, men borer med Roden
flux i Jorden en Gang, for selv at forhverve sig Næring.
Snart Nysgjerrighed driver sit Spil; og, hvorledes det har sig
oppe, den gjerne gad vidst; thi pipper den lidt over Jorden,
lønlig, forsigtig, beskeden. Ja, tro mig, det hover den artigt!
Dages det nu, Gud siger til Englene: "bringer den lille
"Spire en Draabe Dug og byder velkommen den være!"
Lædsket derved, og godtet, og fro, den strækker sig vældigt.
Solen har reist sig imens, pænt ordnet Haaret og vadsket
Ansigtet; alt den kommer bag Bjergene. Som den nu vandrer
ad sin himmelske Vei, lig blid og arbeidsomme Moder,
strikker og seer til alle de Børn, den forsørger paa Jorden,
smiler den og til Spiren, sin Glut. Det qvæger den Lille
ned i dens dybeste Rod. "Hvor naadig", saa tænker den, "er dog
"ei den fornemme Frue ved Dig!"

Men, Hvad mon da Solen
strikkede? Skyer af Duft! Alt drybber velgjørende Regnen;
Spiren mættes; der lufter en Vind, og atter den tøres.
"Ikke", saa tænker den nu, "for nogen Priis jeg gad krøbet
"ned igjen; lad det gaae, som det vil; jeg forbliver heroppe!"
Spiser, Børn! Velsigne Jer Gud, saa I voxe og trives! —
Men, snart nærmer sig Tiden, den farlige; Himmelen hylles
ind i Skyer saa sorte som Nat; da skjuler sig Solen;
Bjerget bedækkes med Snee, og nede i Dalen det hagler.
Hu, hvor skuddrer og ryster af Kuld, hvor beklager sig Spiren!
Haard er Jorden som Steen, og liden den Føde, der vanker.
"Er Du da død, oplivende Sol!" saa sukker den ofte;
"Hvi fordølger Du monne Dit Aasyn? Frøs Du tildøde?
"Vee mig stakkels Forladte! Var blot jeg forbleven, hvor eengang
"dog jeg befandt mig saa vel! O, laa jeg endnu i det lille
"melede Korn, bedækket mod Frost i Skjødet af Jorden!"
Børn! saaledes det gaaer. I faae det engang at erfare,
naar I forlade Jert Fædrenehuus, omvanke imellem
Fremmede, trælle for Brød og slide fra Morgen til Aften.
"Sade vi dog i vor Kakkelovnskrog hos Moder der hjemme!"
vil det da hedde saa tidt. Nu, Gud befalet! omsider
endes det bedre, end Nogen forventede.
Hører fremdeles,
Hvad der mødte vor Spire! En Maidag lunedes Luften;
Himlen var klar; fra Bjergene saae med oplivende Varme
Solen saa kraftfuldt ned og gav den et Kys til Godmorgen.

See, da vaagnede Livet igjen, og Glæden med Livet!
Enge begyndte at grønnes; med Blomster bedækkedes Dale;
sneehvidt Kirsebærtræet stod, og med svolmende Knopper
kappedes Blommen at komme iforveien; Agrene klædtes,
een med Rug, eller Byg, en anden med tætteste Hvede.
Tænkte da Havrespiren som saa: "jeg ene den Dovne?
"Nei!" Sit Blad den udbreder; Hvem hjælper den dermed tilrette?
Op den og skyder sit Straa; Hvem driver vel Saften fra Roden
gjennem fine, usynlige Rør ud lige i Spidsen?
Axet da smutter frem og vugges i venlige Luftning.
Komme et Christenbarn og fortælle mig: mon vel alene
Spiren, med kunstvant Haand, paa Silketraader har ordnet
hine Knopper de spæde? Har Andre ei gjort det? og Hvem da?
Ak! Hvem Andre end Englene vel? De vandre imellem
Furerne, op og ned; de vandre i saligste Arbeid;
Straa for Straa de vandre omkring, velsignende alle.
Blomst nu hænger ved Blomst; som i Kirkestolen en Pige,
smykket med Brudekrandsen om Tindingen, bryster sig Axet.
Snart udvikles i Kornene Mælk; de voxe umærket;
snart og min Havre forstaaer, Hvad Dagen herefter vil bringe.
Komme de glindsende Fluer ihob, og nærmer sig Torbist,
alle, imens de omsurre den, syngende "Eia Popeia!"
Men, naar Torbisten slumrer, og Fluen er gangen tilhvile,
flux er og Sancthansormen der med sin skinnende Lygte.

Spiser, Børn! Velsigne Jer Gud, saa I voxe og trives! —
Høet derefter kom ind; afplukket var Kirsebærtræet,
Sommerpærens Grene alt rystede, Rugen i Lade,

Hvede og Byg kjørt' hjem, kun Stubbe tilbage
paa Marken.
Samlede vare de tabte Ax, om Dagen af Byens
fattige Børn, om Natten . . . ja, gjet! af de fattige Markmuus.
Havren blegedes nu; betynget med meelfulde Kjerner
hang den og tænkte saaledes: "min Tid, jeg veed
det, er omme;
"ene jeg staaer imellem Kartoflerne; hostes jeg
ikke?"
Ginge de Karle da ud; saa rappe svunge de Leen;
op kom Havren paa Læsset ihast og kjørtes til Laden;
Pleilerne sattes istand, og snarligen Straaet var
tærsket.
Vinden blæste, og Mølleren malede; fineste Gryn i
Sække bragtes os hjem, men Alle beundrede Havren.
For at forsøge de herlige Gryn, tog Moder nu
Koens
fedeste Mælk. Hvad gjelder? den Grød, hun beredede, smagte!
Lægger Skeerne bort! Istemmer: "vi takke
Dig, Herre!"
Saa til Skolen! anstændigt! paa Bordet jo Bøgerne ligge;
agter paa Lærerens Røst! adlyder ihast hans Formaning!
komme mod Aften I glade derfra, da vanker der
Æbler!

Hebel pinxit. John Barthold sculpsit.

Er Underviisning i Landsbyskoler om Agerdyrkning gavnlig eller ikke?

Dette Spørgsmaal har flere Gange her i Skilderiet været ventileret. Nylig er i No. 98 f. A. yttret den Mening, at Underviisning om Agerdyrkning i Almueskolerne er ikke alene overflødig, men endog skadelig, hvilket der ved adskillige Grunde, spørgsmaalsviis fremsatte, søges at bevise. Sagen er for Inds. vigtig at faae afgjort, da han er i den Stilling, at han i sin Kreds kunde bidrage til at faae i flere Skoler slig Underviisning indført, ifald den er gavnlig, thi

hvis ikke, vil han aldeles ikke tænke derpaa, og endnu mindre, om den skulde være skadelig. Hans Ønske er det derfor, at Forf. af ovenmeldte Paastand og flere kyndige Mænd ville tage til Gjenmæle, paa det at Sagen kan blive alvorlig drøftet. For dertil endvidere at give Anledning, vil jeg ikke undlade at yttre mine Tanker om den meerbemeldte Paastand, dog ingenlunde ved noget inhumant Angreb paa ovennævnte Forf., men kun ved rolig Undersøgelse af Sandheden.

Ved at bedømme slig Underviisnings Gavnlighed eller Skadelighed, vil det først og fornemmelig komme an paa, hvorledes Underviisningen skeer, og efter hvilken Lære- eller Læsebog den meddeles. Dersom Bogen nedriver alt det Gamle, tilraader med Et at gjøre Alt om, og fremsætter lutter nye Projecter, da vil jeg gjerne tilstaae, at Underviisningen kunde blive skadelig. Men dersom Bogen tydelig og grundig, med tilbørlig Korthed, fremsætter, hvorledes Bondens Haandtering med Indhegning, Pløining, Saaening, Indhøstning, Mergling og alt andet Bondearbeide kan udføres paa den bedste Maade, grundet paa sikker Erfaring, samt og viser den bedste Sædskifte paa forskjellige Jorder, og den bedste Dyrkningsmaade af forskjellige Sædearter, og tillige tilraader fornøden Varsomhed med Forandring af Sædskifte, eller Indførelse af nye Sædarter, hvilken altid først bør skee i det Smaa til Forsøg; saa indseer jeg ikke, hvorledes saadan Underviisning kan være skadelig. En saadan oeconomisk Bog, passende for Skolerne, have vi for Tiden ikke; Høeghs Anviisning er hertil for vidtløftig, og Fleischers Agerdyrknings Catechismus vil vel heller Ingen ansee dertil passende. Hvorvidt den for Jylland forleden bebudede oeconomiske Lærebog for Bonden bliver passende eller ikke, vil Tiden lære, ifald den udkommer.

De Spørgsmaale, Forf. gjør, for at bevise sin Paastand om Skadelighed, ere følgende:

1. "Ere vi ikke allerede i mange Tilfælde noksom bekjendte med Følgen af al overfladisk Kundskab?" — Hvem siger, at denne Kundskab blot skal være overfladisk? Kan Bondedrengen ikke gjerne faae saa grundig Kundskab, som han i sit Fag som Tjenestekarl eller siden Gaardbruger kan behøve, uden at

studere den oeconomiske Videnskab i sin fulde Udstrækning?

2. "Vilde ikke maaskee ofte den 14 Aars Pog troe sig klogere end Faderen med al sin lange Erfaring og nøie Kundskab om enhver Plet af det Jordsmon, han igjennem mange Aar har dyrket?" — Det er vel, at Forf. tilsætter et maaskee; thi det vil dog vel heller ikke altid blive Tilfældet. Af samme Grund kunde man paastaae, at Drengen ei heller skulde lære at skrive eller regne, thi derved kan han og troe sig klogere end Faderen, som ofte ingen af Delene har lært.

3. "Vilde da ikke ogsaa her ofte Ægget lære Hønen m. m.?" — Skulde en næsviis Dreng paa nogen uanstændig Maade begynde paa Sligt, da vil en hidsig Fader nok give ham paa Øret, og en fornuftig nok vide at vise ham til Rette.

4. "Er Staten vel tjent med, af den opvoxende Land-Almueslægt i sin Tid at erholde til Agerdyrkere vindige, indbildte Projectmagere, med Hovedet fuldt af umodne, ufordøiede Ideer? — Nei visseligen ikke." — Men — hvorfor skal endeligen Bondedrengen blive en indbildt, vindig Projectmager, fordi han i Skolen faaer nogen Theorie om det Samme, som han hver Dag seer sin Fader at udøve i Praxis. Forf. maa, da han nedskrev dette, have gjort sig et underligt Begreb om den meddelende Underviisning, og han maa have tænkt sig en Lærebog fuld af ny upracticable Projecter. Skulde den 14 Aars Bondedreng strax tiltræde en Gaard — ja — saa kunde Forfatterens Frygt maaskee ei være ganske ugrundet; men sædvanlig forløbe endnu 14 og flere Aar, inden han faaer Noget for sig selv, og da er her Tid nok til, at de i Skolen bekomne Ideer kunne modnes og fordøies.

5. "Forf. tilraader, at vi ei maae glemme hiin gyldne Regel festina lente, og ei tragte efter ved pludselige Spring at naae Fuldkommenhed." — Vist nok er denne Regel vigtig. Men hvem siger, at Drengen, fordi han i Skolen fik nogen Theorie om Agerdyrkning, og lærte visse Regler at handle efter, derfor

strax skal reformere Alt, naar han selv faaer Noget at bestyre. Besidder han mindste Smule Tænksomhed, vil han vel selv overveie, hvad der af det Lærte efter Omstændighederne kan for ham være anvendeligt eller ikke. Hvad kan det vel skade at forene Theorie med Praxis? Naar 2 Børn med lige Flid og lige Opmærksomhed lære at skrive, hvilket Barn vil da snarest komme til Maalet at skrive godt, enten det, som slet ingen anden Underviisning faaer af Læreren, end at han blot skriver for, eller det, som underviises af en Lærer, der fra først af veileder Barnet ved at gjøre det opmærksom paa hvert enkelt Bogstavs Træk, og viser det Feilene? Hvem lærer bedst at regne, enten den, som af en dulig Lærer underviises om Grunden til enhver Regningsart, eller den, som blot mekanisk gjør Regnestykkerne efter det i hans Bog opsatte Exempel? den Sidste kan vel og lære færdig at regne alle Stykkerne i hans Bog, men naar siden Noget indtræffer, hvorpaa han ei har Exempel i hans Zifferbog, forstaaer han ei at hjælpe sig, eller rigtig at opsætte Stykket.

6. "At begynde, siger Forf., et forbedret Jordbrug med den 13aarige Pogs Underviisning om Agerdyrkning, det er alene at udstrøe reen Sæd i den slet tilberedte Jord, og Tidsel og Udkrud vil vorde den visse Frugt." Hvorfor skal den Jord, som den rene Sæd her saaes udi, være saa slet tilberedet? Har den dulige Lærer, som han bør, i Skoleaarene stræbt at danne Barnets Forstand og Hjerte, saa vil dette jo forebygge, at Barnet ikke i sin Tid skal gjøre urigtig Anvendelse af de erhvervede Kundskaber.

7. Forf. tilstaaer selv, at endnu saare Meget staaer tilbage at forbedre i Bondens Agerbrug; men han vil, at Forbedringen skal fremmes alene ved Exempler. Gjerne tilstaaes, at Exempler ere hertil det virksomste Middel, men hvorfor kunne ikke baade Exempler og Underviisning række hinanden Haanden? I hvor mange Egne fattes endnu ikke gavnlige Exempler!

(Fortsættes.)

Om Capitelstaxten.

(Indsendt.)

Da Tiden til Capitelstaxtens Sættelse nærmer sig, fremsættes i den Anledning følgende Spørgsmaale:

Da Capitelstaxten jo skal sættes i Sølv, burde ikke da de Indberetninger, hvorefter den bestemmes, være afgivne i Sølv, beregnet efter den for hver Maaned gjeldende Qvartalscours? — og forsaavidt dette ikke er skeet, bør ei da de i Sedler gjorte Indberetninger af de Vedkommende reduceres til Sølv efter nævnte Regel?

Vel vil dette have en høiere Seddelpriis til Følge end den, som fandt Sted i afvigte Aars sidste Maaneder, men de Sedler, som nu faaes, ere jo igjen saa meget ringere, og bør ikke billigen Sedlernes aftagende Værdie i dette, fremfor i de foregaaende Qvartaler, komme Sælgerne lige saameget til Gode i Aar til en høiere Priis i Sedler, som deres voxende Værdie i Fjor blev Mange til Tab, eller — om man hellere vil udtrykke det saaledes — blev Aarsag til en ringere Priis i Sedler? Thi det er notorisk, at mange Sælgere, der i Decbr. 1818 kunde erholdt for deres Byg 8 Rbd. Sedler pr. Tde., maatte, efter et halvt Aars Credit, hvor Betalingstiden var bestemt til 11 Juni Termin 1819, lade sig nøie med 6 Rbd. 1 Mk. 13 ß. Sedler.

Indenlandske Efterretninger.

Deres Hoiheder Prinds Christian Frederik med Gemahlinde ankom i ønskeligste Velgaaende til Rom om Eftermiddagen den 23 Decbr., bivaanede Messen i Pavens Kapel i Qvirinalpalladset den 25de, og aflagde derefter et Besøg hos Hs. Hellighed. Den 5 Jan. agtede de hoie Reisende at fortsætte Touren til Neapel.

Mariboe, d. 13 Jan. Frosten bliver meer og meer alvorlig. I Morges havde vi over 14 Graders Kulde. Over begge Indsøerne ligge en tyk uigjennemtrængelig Iisbroe. — Et Pd. Oxekjød koster i denne Tid her i Byen 9 a 10 ß. — Præsten Hr. Graae paa Langeland har i afvigte Aar efter 5 Skjeppers Udsæd af den saakaldte St. Hans Rug avlet 25 Tønder, hvis Kjærne er befunden af særdeles god Beskaffenhed.

Odense, d. 18 Jan. Fyen er nu saa ganske omlagt af Iis, at man gaaer over fra Ærøe til Fyen, og fra Svendborg til Thorseng og Langeland. — I store Belt er seet et optaarnet Iisbjerg; som nogle mene at have været et af de fra Nordpolen løsrevne; men kan gjerne være optaarnet af Beltets egen Driviis fra en eller anden Fjord i Østersøen. — Som man ventede forandrede Luften sig med Nyemaanen i Løverdags Aftes, da Vinden sprang om til S. V., der bragte saa kjendelig Milde, at de frosne Vinduer aldeles optøede; men efter Midnat gik Vinden igjen til N. V. og med Dagningen havde vi atter 7 Gr. Frost. Igaar havde vi alvorlig Sneefog indtil over Middag, og da Vinden nu er S. O. var Kulden imorges 5 Gr. Det lader imidlertid som Vinden vil gaae mere sydlig, og da, naar den blev der staaende, torde man vel omsider haabe Tøe. Her er falden megen Snee; men det er dog intet imod den der er falden i Jydland, især i Hede-Egnene er det gyseligt for Eneboerne, der ikke kunne komme frem til Naboer eller Gjenboer, da de ikke kunne øine andet end Luft og eens sneedækket Jord, Moser og Aaer; og da der ingen Træer eller Huse kan tjene dem til Veiledning, ikke uden største Fare tor vove sig udenfor deres Boeliger. Mange Ulykker vil spørges, som Følge heraf. Følgende høres allerede: Nytaarsaften gik en Karl fra Mariager hjem til sin Faders Gaard, der ikkun laae en halv Fjerdingvei fra Byen, men forvildede sig og blev næste Dags Morgen funden ihjelfrossen 2 Bøsseskud fra Gaarden. Formedelst de tilsneede Veie brugte Posten den 8de Jan. ikke mindre end 20 Timer til at tilbagelægge Veien mellem Aarhuus og Randers. (Iversens Av.)

Aarhuus, d. 14 Jan. For nogle Dage siden fandtes ved Landeveien mellem her og Randers et ihjelfrossent Fruentimmer med et ligeledes dødt Barn ved Brystet. Et andet Sted Norden for Aarhuus skulle tre Karle være blevne borte i de stærke Sneefog.

Viborg, d. 17 Jan. Frosten og Snefoget vedvare endnu i Dag. I Løverdags kundgjordes

ved Trommeslag i Gaderne, at Asmild-Closters Forpagter lader ophugge Søen langs Landet, hvorved de Gaaende og Kjørende maae over Broen og erlægge Bropenge.

Blandede Efterretninger.

I udenlandske Blade læses en Skrivelse fra den danske Minister ved det franske Hof, Hs. Excell. Frih. v. Waltersdorff, til Vicomte Pimont, hvori han melder, at Kongen Hans Herre, ønsker at bidrage 2000 Fr. til det Mindesmærke, der skal oprettes for Malesherbes, da Hs. Maj. føler Trang til at dele den ædle Følelse, der forener saavel Fyrsterne som Privatpersoner, Udlændinger saavelsom Medborgerne af Hr. Malesherbes, til at bevare Minder af den berømte Øvrighedsperson, der tillige var sin Konges tro Tjener, den ulykkelige Monarks kjekke Talsmand og et Mønster for alle offentlige og private Dyder.

I en Anmeldelse af Archiad. Harms Skrift: "Daß es mit der Vernunftreligion nichts ist" i sidste Hefte af allg. Repertorium, hedder det: "Da dette i vore Dage uventede Skrift har vakt saa almindelig Sensation, og Bedømmelser derover noksom ere udkomne, nøjes vi med at bemærke, at efter Fremstillingen af forskjellige Definitioner paa Fornuften hos forskjellige Philosopher, følgende Hovedsætninger forsvares: Fornuften har aldrig været, er ikke bleven og er endnu ikke Religionens Princip og kan heller ikke være det, ved hvilken sidste Sætning Forf. opholder sig længst. I Foredraget hersker en ikke ubetydelig Sammenblanding af Begreber og Uorden."

I det af Dr. Paulus udgivne Tidskrift Sophronizon, findes et af den berømte Digterveteran, J. H. Voß meddeelt Stykke, der har gjort megen Opsigt. Det er især M. Claudius, eller Asmus, som han, liig Ægypterne i Fortiden, holder Dom over efter Døden, og den afdøde F. Stollberg, som han critiserer. Om M. Claudius siger han, hvad den Afdødes Svigersøn Boghandler F. Perthes i Hamborg har taget haardt til Gjenmæle imod: "Nød, med Kone og mange Børn, bøiede den høisindede Claudius; tilfældige smaae Foræringer, Draaber for Tørsten, fordrede hver sit særlige: Mange Tak. Af Nød og Taknemmelighed nedtrykket, forklarede Claudius i Skriftet: Om den ny Politik, Naturligheden af adelige Forrettigheder ved Lignelsen rc. — til det (Grevelige) Familieforbunds fuldkomne Tilfredshed." Fremdeles: "I den største Nød skrev C. et nyt Asmusbind, de sidste Bind tildeels med omtaaget Aand, med tungsindig Gudelighed, med tvungen Vittighed, mistroisk, forgræmmet."

Under Form af Spørgsmaale, som Forfatteren stedse selv besvarer nægtende, læses i den norske Rigstidende Adskilligt angaaende Norges Financevæsen. Blandt andet troer Forf., at der ikke gives den Balance i dette Riges Handel, som Enkelte paastaae; at dets Bank, kun ved at modtage sine Sedler til Ombytning med Sølv, kan forskaffe dem god Credit i Landet; at fordi den Tid er forbi, da Rigets Banksedler i sækkeviis kunde faaes for faa Mark Banco eller Pd. St., saadan Tid ikke vil fremdeles udeblive, naar Banken ikke opfylder sin egentlige Bestemmelse; at der ikke kan være Handelsvirksomhed, naar Sølvpengene tilbageholdes i Banken; at det ikke vilde være uden al Indflydelse paa Norges Circulationsmiddel, om dette i Kjøbenhavn eller paa andet fremmed Sted blev benyttet til Vexelhandel for Norges Indbyggere.

I norske Blade foreslaaes nu ogsaa en Orden for Norge. Den skulde hedde St. Olufs Orden, være inddeelt i fem Grader, og anvendes til at belønne enhver overordentlig Tjeneste imod Staten, eller enhver overordentlig Fuldkommenhed i hvert Nationen nyttigt Fag. Foruden et for Kongehuset bestemt Stor-Commandeurkors, skulde Ordenen have 6 Storkors, 12 Commandeurkors, 30 Ridderkors og 100 Sølvkors.

Fra Stockholm meldes under 6te d. M. følgende: "Den i den senere Tid i alle Svenske Blade saa meget omtalte og ved den Deel, han havde taget i den mod de tvende uskyldig anklagede Personer paa Wermdön anvendre Tortur, saa almindeligen forhadte Lensmand Røsgren, er forleden Mandag død i Arresten. Man vilde i Gaar, efter Sigende, aabne hans Krop, for, om muligt, deraf at erfare Anledningen til hans Død."

To af Kotzebues Modstandere ere nu fulgte ham i Evigheden. Den ene er Satirikeren Friedrich, som han havde en Strid med. Det Stykke af Liter. Wochenblatt, hvori han svarede ham, skal Sand have havt i Lommen, da han begik den bekjendte Udaad. Den anden er Dr. Wieland (Digterens ældste Søn), med hvilken han ligeledes havde en Strid. — En tredie af hans Modstandere, A. W. Schlegel, som i sin Tid skrev mod ham der hyperboreische Esel, vil gaae fra Berlin, hvor han hidtil havde Tilladelse at holde Forelæsninger, til Frankrig.

I Genf har man gjort heldige Forsøg med at tække Huse, hvis Tage ere ganske flade, med vandtæt Carduspapir, der ved Hjelp af Jordbeeg gjøres saa uigjennemtrængeligt, at det i Tæthed overgaaer hvert andet Tækkemiddel, og allerede almindeligen bruges af det engelsk-ostindiske Compagnie. En Engellænder har ved Genf anlagt en Fabrik deraf.

Af Træbark skal, ved Hjelp af Ætsemidler, Allo 2c., kunne beredes en i Farverie brugelig guul, rød 2c. Farve, som ligner den, Løvet har om Høsten.

I Aaret 1815 talte de offentlige Blade om en forhenværende Nonne, i et ophævet Augustinerkloster i Westphalen, som, efter Foregivende, blot levede af Vand, og paa hvis Legeme der viste sig blodige Kors, som ikke vilde læges. Sagen blev længe en Gaade, og Overtroen fandt deri Næring. Endeligen er det nu blevet opdaget, at denne Nonne er en Bedragerske, og Bedrageriet vil med det første fra vedkommende Øvrigheds Side blive offentligen oplyst.

Den berømte Chemiker Davy i London holder Forelæsninger i det Kgl. Institut, hvilke besøges meget af den derværende skjønne Verden. Hans Foredrag er ganske forskjelligt fra det i Engelland sædvanlige videnskabelige, digterisk og billedlig. Ofte fordyber han sig endog i Moralphilosophien. Hans Fremstilling er meget declamatorisk. Han kaster sig i Brystet, stiller sig paa Tæerne, og gaaer over i Bas. Han sætter endog sit Halsforklæde tilrette, og overlader sig ikke til sine Indskydelser, førend han er vel forberedt. Imidlertid høres han dog af de Fleste med Henrykkelse. Men den yttrer sig ofte paa en temmelig uanstændig Maade. Fra Bifaldsklap indtil Piben er kun eet Skridt.

Capitain Roß fandt paa sin Reise ad Nordpolen, i Baffins Bay's Bjergegne store Sletter bedækkede med rød Snee, hvoraf han siden meddeelte Londoner og Pariser Lærde Prøver til Undersøgelse. Ved Mikroskopet befandtes, at denne Snee var blandet med røde smaae Kugler eller Blærer, hvoriblandt der ogsaa var, skjøndt i ringere Mængde, hvide af samme Skikkelse. Hr. Wollaston mener, at den røde Snees Bestanddele ere af dyrisk Art, men Hr. de Candolle forkastede denne Mening, og antager for temmelig afgjort, at hine smaae Kugler eller Blærer er en Svamp af samme Art som Branden i Kornet, Vredo foetida kaldet. Hr. Bauer har iagttaget dens Fortplantelse. En klæbrig, olieagtig Fugtighed, som den udsveder, avlede ny smaae Kugler, der dog vare uden Farve, som de yngre, der allerede fandtes i Sneen og ikke formaaede at fortplante sig. Hine mange Mile lange og mange Fod dybe Sneesletter bestaae saaledes af lutter levende Planter, men som ere saa smaae, at 2 Mill. 560,000 kunne rummes paa en Quadrat-Tomme. Hr. Bauer har foreslaaet at kalde denne Svampart Vredo nivalis.

Fra Bonapartes Fald af kom de nederrhinske Fabriker i den sørgeligste Forfatning. Aarsagen dertil er deres Fabricaters fuldkomne Udelukkelse fra Frankrig og østerrigsk Italien, alle muelige Slags Paalæg fra andre Sider og det engelske Smuglersystem. I det Piemontesiske 2c. kunde de maaskee finde nogen Afsætning, men Forsendelsen er bekostelig, og den treefoldige Transittold og Forbrugsskatten af 10—16 pCt., stoppe ogsaa denne Afløbskilde. Derimod indføre Engellænderne de samme Fabricater uden Transittold i Liverno, Genua 2c. I de øvrige østerrigske Stater ere de nederrhinske Fabrikvarer kun tilladt Gjennemgangen. Salget er strængt forbudet. Til Spanien og Portugal saavelsom til Colonien, er Forsendelsen vanskeliggjort ved Transittold af $3\frac{1}{2}$ pCt., hvortil kommer den belgiske og hollandske, og Engellændernes Begunstigelse; thi de sidste Fabricater betales i Spanien 15 pCt. mindre end de preussisk-nederrhinske. I Portugal have Britterne endog udvirket et fuldkomment Forbud mod aachenske

Klæder og Casimirer. Belgierne og Hollænderne betale i begge Riger 8—10 pCt. mindre end de nederrhinske. I de gammelpreussiske Provindser, paa hiin Side Elben, var Afsætningen af fine Klæder fordum vigtig. Men ved Nabofabrikers Begunstigelse er den næsten ganske ophørt. Det samme er Tilfældet med Belgien og Holland, hvor en Indførselstold af 9½ pCt. er lagt derpaa. I Rusland maae Casimirer endog betale 25 pCt., Klæder, efter deres Finhed, 30 til 40 pCt., begge enten de forblive der eller gaae blot igjennem. Sort Klædes Indførsel er aldeles forbuden. Knappenaale betale 60 pCt. Et Paalæg af 30 Fr. paa hver metrisk Centner Ulds Udførsel fra Frankrig, bragte de ringere Uldsorter i de sydlige Provindser til at falde 25—30 pCt., hvorved de franske Fabriker bleve hjulpne og de i Aachen, som nu kunde undersælges 10—15 pCt., maatte lide. Fra Marseille forsynes Italien, Spanien, Sardinien meget lettere med fransk Klæde. En Virkning af alt dette er, at allene Totrediedele af de nederrhinske Fabriker ere deres Undergang nær; at over 30,000 Arbeidere vandre omkring som Tiggere, og at i det Hele tabes 50 Mill. Franker, hvoraf Halvdelen allene udgjorde Arbeidslønnen.

Americanerne og Engellænderne komme nu overalt i Berørelse sammen. Den samme Handel, den samme Vei, de samme Varer, den samme Foretagelsesaand. Stokfiskfangsten ved Newfundland og paa Kysten af Labrador drives af 500 americanske Skibe. Sukkeravlen tiltager aarligen i de sydlige Provindser, især ved Georgien, og snart vil America ikke behøve mere nogen Tilførsel af Sukker. De 8 Millioner Mennesker, som nu beboe Landet, ere ikke $\frac{1}{17}$ Deel af den Mennesкemasse, det ret godt kan føde. Folkemængden fordobbler sig hver 20 til 30te Aar, og saaledes maa der engang komme en Tid, da Nordamerica vil tælle ligesaa mange Mennesker, som nu hele Europa, hvis Befolkning anslaaes til 180 Mill.

Lancaster, Opfinderen af den bekjendte og efter ham opkaldte Undervisningsmaade, er egentligen en Qvæker, og vil derfor at Religionsunderviisningen i hans Skole skal skee efter hans Troesbekjendelse. Han har imidlertid ikke havt noget imod, at der oprettedes neutrale Skoler, hvori ingen Religionsunderviisning gives. I hans

Skole i Borough — egentlig en stor Træhytte, som oplyses ovenfra gjennem Taget, og er 30—35 Fod bred og 100 Fod lang — findes i Enden af samme en Altan af 2—3 Fods Høide, og ligefor Rade med Bænke, den ene bag den anden. Paa Ryggen af hver Bænk er et Pult for dem, som sidde paa den næste. Paa hver Side er en Gang, som gaaer omkring Muren. Her underviises 6 til 700 Drenge paa 10 til 12 Aar. De blive der i 3 Aar. Der gives her 30 Classer; de laveste lære Alphabetet, de øverste Regning. De Lærlinger, der udmærke sig, blive Monitører. M. Simond, som har besøgt denne Skole, vil ikke ubetinget rose den; derimod forsikkrer han, at alle de efter samme Plan i hele Engelland oprettede Skoler, fortjener al Priis. Alting bevæger sig deri med Eenhed og Kraft. Eleverne gjøre uforlignelig hurtigere Fremskridt end i de sædvanlige Skoler. I tre Aar saaledes sysselsatte uden Kjedsomhed og slette Vaner, vinde de mere derved, at de intet Ondt lære, end ved det Gode, de lære. Endeligen koster den hele Opdragelse kun 15 Shill. for hver Dreng. Og saa fortjener det at bemærkes, at af 4000 Børn, alle af de laveste Classer, som ere blevne underviiste i den Lancasterske Skole, endnu ikke en eneste (1811) var bleven stillet for Retten.

De Opoffrelser, som den franske Nation siden 1815 har gjort, beløbe sig til 4144 Mill. Franker, hvoraf Nationen selv har betalt ¾ Dele, og det øvrige er tilveiebragt ved Laan.

Kjøbenhavns Børs d. 21 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 311, a vista 314. London 2 M. = Rbd. Spec. 312. — Specier solgtes for 18 Rbmk. 10 ß. (i Dag d. 22de, 18 Rbmk. 8 ß. til 18 Rbmk. 3 ß.) Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 83. Norske Rigsbanki. 21 a 22. Svenske Sedler 67 a 68 ß. — Disconto 6 PC.

Eingebildete Bildung.

A. Warum regiert in diesem Haus
Nur lediglich der Schein?

B. In andren bildet man sich aus,
Hier bildet man sich ein.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 8.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 Januari 1820.

Forslag til at tilveiebringe Forbedring og Stadighed i vor Pengecours.

(Efter Indsendt.)

I Anledning af det i den oeconomiske Correspondent No. 49 Yttrede om adskillige Hindringer for Jordbrugere, fremsættes Følgende:

At den idelige Forandring af Cours mellem rede Sølv og Papirrepræsentativer har en skadelig Indflydelse paa Landbrugerne, som paa alle Næringsdrivende, er upaatvivleligt. Det er af de Fleste saa følt og erkjendt, at derom neppe behøves videre Forklaring. Kan nu rede Sølv ikke ligesaavel i Danmark som i Hertugdømmene bringes til at blive det eneste og rigtigste Betalingsmiddel, for at undgaae de idelige Forandringer, hvilket det ventelig ikke kan; vilde det da ikke være bedre, i det mindste indtil saa kunne skee, at søge at hæve Papirrepræsentativernes Credit ved samme Middel, dette fordum er skeet, nemlig ved at antage dem i de Kongl. Kasser lige med rede Sølv, paa følgende Maade:

1) At Hs. Kgl. Majest. allernaadigst bestemte, at Nationalbankens Papirrepræsentativer maatte i alle Kongl. og offentlige Kasser antages lige med rede Sølvmynt, efter deres Paalydende, da Hs. Maj. er og altid kan være overtydet om, at der ei udstædes flere af samme, end efter Bankens Hypotheker maa udstædes; dog imod at Banken forpligtedes til at forskaffe de Kongelige Kasser det rede Sølv, samme til visse Udgifter nødvendigen behøvede, mod sammes Sedler al pari.

2) Da Rigsbankdaleren kun er $\frac{60}{120}$ af en Sølvspecie, men derimod Courantrigsdaleren var $\frac{96}{120}$ Deel af samme, maatte alle Skatter og Afgifter, saavel Landskatter som Toldafgifter, der uforhøjede hidrøre fra Courantrigsdalere, erlægges med $\frac{3}{8}$ Dele mere, ligesom ogsaa alle Lønninger og andre faste Udgifter, der uforandrede hidrørte fra Samme, forhøjes med $\frac{3}{8}$ Dele, hvorimod disse Indbetalinger og Udbetalinger maatte skee med Papirrepræsentativer som rede Sølv.

Naar Repræsentativer saaledes modtages i de Kgl. og andre offentlige Kasser lig rede Sølv, vilde de ogsaa for det meste antages derfor i alle andre Omsætninger i Landet, enkelte Bestemmelser undtagne. Og saalænge Coursen mellem rede Sølv og Papir er omtrent 275, noget over eller under, vil ved de $\frac{3}{8}$ Deles Forhøjelse hverken tabes af dem, der skulle betale Skatter, eller vindes af dem som erholde Lønninger i rede Sølv; thi 100 Rbd. med $\frac{3}{8}$ Deles Tillæg er $137\frac{1}{2}$ Rbd. N. V. og det samme udgjør 100 Rbd. rede Sølv efter bemeldte Cours. Derimod formodes, at Pengene forbleve i mere Stadighed, og følgelig at ogsaa Priserne paa Ejendomme, Effecter og Vare, samt Arbeide, Leie og Folkeløn vilde blive mindre Forandringer undergivne, hvilket vilde opveje de faa Fordele der nu og da kan blive for Enkelte ved Coursens Forandring.

Som Følger af foranførte maatte ventelig bestemmes:

3) For at søge at hindre, at den i Landet værende rede Sølvmynt ikke skulde henligge som en aldeles død Capital, og ikke blive ført ud af Landet, mere end høist nødvendigt behøves, maatte Banken modtage alt det rede Sølv, som tilbødes mod dens Repræsentativer al pari, men tillige mod et særskilt Bevis for hver 100 Rbdl., hvorved den forpligtede sig til, naar forlangtes, uden mindste Vægring eller under nogenslags Paaskud, at udbetale samme Sum rede Sølv mod 100 Rbd. Sedler, hvilken Forpligtelse af Hs. Maj. allern. kunde garanteres saaledes, at hvis Banken nægtede dette, maatte strax uden Lov og Dom kunne gjøres Execution i dens nærmest forhaanden værende Hypothek. For sligt indleveret rede Sølv, der blev et nyt Hypothek, kunde det tillades Banken at maatte, under Control, udstede flere, dog med de øvrige eensdanne Repræsentativer. Den største Deel af det rede Sølv kunde da benyttes til Circulation i Landet, uden dog at tabes, da Vedkommende, naar de vilde, kunne igjen erholde rede Sølv, og disse Beviser paa Ret til Sølv i Banken, vilde alene blive Gjenstande mellem de Handlende, Rige og Speculanter, uden at samme havde Indflydelse paa de øvrige i Omløb værende Repræsentativer.

4) For at lette Betalinger og Omsætninger i Landet, burde Nationalbanken have Contoirer i de betydeligste Kjøbstæder i Provindserne, hvor Anvisninger mellem Stæderne kunde faaes, hvor der holdtes Conto med hvem, som vilde deponere Valuta, og mange Betalinger altsaa at kunne skee ved Fra- og Paaskrivninger, hvor rede Sølv kunde paa foranførte Maade modtages mod Beviser, hvor Indkassationssummen for Auctioner i Stervboer og deslige kunde med Sikkerhed deponeres, ja endog smaa sammensparede Summer kunde indleveres, og naar de ei hastig behøvedes, gives Renter af; hvor Vexler disconteredes og saa videre. Dette synes virkelig at burde ventes af en Nationalbank, hvortil de, der have Ejendomme i Provindserne, ligesaavelsom de i Hovedstaden og dens Omegn, maa give Hypothek til Bankens Sikkerhed.

5) Ventelig maatte nøjere bestemmes, hvorledes de under adskillige Benævnelser og paa forskjellige Tider laante Capitaler efter Billighed og de erholdte Penges virkelige Værd da de modtoges, igjen skulle tilbagebetales.

6) Paa det at rede Sølv med Tiden kunde blive det almindelige Betalingsmiddel, i det mindste til alle løbende Betalinger i mindre Summer, maatte Banken efterhaanden, naar det var beleiligt og passende, inddrage dens Smaasedler, først de 1 Rbdlrs. og siden maaskee ligeledes de 5 og 10 Rbdlrs., saa at kun større af 20, 25, 50, 100 og derover lodes i Omløb til store Summers Betalinger, Forsendelser og deslige, hvortil Sedler, naar de antages for rede Sølv, ere langt beqvemmere.

Det har i den henrundne Tid været tydeligt nok, at jo flere Smaasedler der sattes i Omløb, jo mere bortfjernedes Sølv- og Kobbermynt, om end den sidste, som blot Skillemynt, var af liden indvortes Værd. Men borttoges Smaasedlerne, kom strax Mynten frem igjen.

7) Blev nu endvidere bestemt og fastsat, som bestandig gjeldende, hvormeget Banken vilde laane paa Kongl. og andre offentlige Obligationer, Actier og deslige Papirer, kunde slige ogsaa bruges til Betalinger for den Deel og altsaa ofte afhjelpe Pengemangel.

Sandsynligt synes det, at endeel, om ikke den største Deel af den herskende Pengemangel, hidrører deels fra at nu mere end i fordum Dage saa mange Capitaler stikke i Kongl. Obligationer, deels henligge til Speculation paa disse og paa Speciecoursen, da derved i kort Tid kan vindes mere end adskillige Aars simple Renter. Kunde altsaa dette for endeel hæves ved at rede Sølv ikke længere behøvedes til Toldafgifters Betaling, Lønninger og deslige, følgelig rede Sølv ei saa meget blev søgt; deels ved at endeel Kongelige Obligationer kunde med Sikkerhed benyttes ved store Betalinger; ville mange flere Summer komme i Omløb til Laan og andet deslige, og altsaa Noget af Pengemangelen ophøre.

Til Kyndigeres nøjere Prøvelse indlades dette, og Forfatteren vilde være meget fornøjet, om han blot herved havde givet Anledning til noget Bedre.

Skrevet i November 1819.

Er Underviisning i Landsbyskoler om Agerdyrkning gavnlig eller ikke?

(Slutning; see forr. No.)

Efter min Formening kan en passende Underviisning i Skolerne om Agerdyrkning ei skade, men gavne, hvilket jeg haaber Følgende vil bevise.

Naar Drengen i Skolen har læst om, hvorledes Et eller Andet skal gjøres, og han siden seer, at hans Fader eller Hosbonde gjøre det anderledes, saa faaer han derved Anledning til at tænke paa, og tale om, hvad der kunde være det Bedste, og det kan han jo gjerne gjøre, uden at være ubeskeden. Ved slig Tale kan maaskee Fader eller Hosbonde bringes paa Tanke om, at Et eller Andet kunde gjøres anderledes, end de forhen vare vante til. Mueligt kunde de og faae Lyst til, selv at læse den Bog, hvorefter Drengen taler, da der i vore Tider ere mange videbegjerlige Bønder.

Ved oeconomisk Læsning i Skolerne vækkes hos Ynglingen Idee om det Bedre. Saalænge Sønnen gaaer hjemme hos Faderen, seer og erfarer ikke Andet, end hvad Faderen foretager sig, tænker han ikke engang paa, at Noget kan gjøres bedre. En nyttig Bog vil tjene til at oplade hans Øine, og vænne ham til Agtpaagivenhed og Eftertanke. Ikke sjelden er det Tilfældet, at en Bonde hører Noget om, at der i andre Egne bruges Et eller Andet, som i hans Egn endnu er ubekjendt f. Ex. Mergling, Klever- eller Hørsæd. Han faaer Lyst at prøve det: men Forsøget mislykkes, fordi han bærer sig urigtig ad. Var det her ikke godt, om han havde i sin Ungdom af en Bog lært den rigtige Behandling? Den kan han jo gjerne faae af en eller anden Bog, som vi allerede have? svarer man. Men — naar han ei har en saadan Bog, og ikke engang kjender den, er han jo nødt til at lade den være ulæst. — Bliver en passende oeconomisk Bog med Tiden i Skolerne indført, saa vil det give Anledning til, at Forældre og Andre blive bekjendte med en saadan ogsaa for dem nyttig Bog. Vi have jo allerede adskillige for Bonden skrevne oeconomiske Bøger af Hoegh, Rafn, Zeuthen, Aagaard og flere. Men i saare mange Egne ere disse for Bonden

aldeles ubekjendte. Hvorfor? fordi Ingen har gjort dem opmærksomme derpaa, og Ingen skaffet dem Samme i Hænde, endskjøndt mange Bønder ellers gjerne vilde have læst dem. Vel har Landhuusholdnings Selskabet stundom uddeelt Nogle; men hvad forslaaer disse i det Hele!

Ofte har man jo hørt klage over, at naar en oplyst Mand har villet i sit Agerbrug indføre et eller andet Nyt, finder han sine Tjenestefolk dertil trevne og uvillige, ja de tør vel endog paastaae, at Sligt vil han fortryde, og om de end endelig gjøre, hvad befales, skeer det dog med Misfornøielse, indtil de omsider indsee, at det er godt. Saadant vil bortfalde, naar en passende Agerdyrkningsbog er lært i Skolerne. I saafald vil det ikke blive vanskeligt at faae villige, duelige og tænksomme Avlskarle, der ikke dorske hænge ved den gamle Slendrian, fordi alt Nyt er dem fremmed. Den vigtigste og virkelig paa mange Steder grundede, Indvending, som Andre, der ere bange for, at der skal læres for Meget i Skolerne, have gjort, nemlig, at der bliver ingen Tid fra det Nødvendigste tilovers, har Forf. forbigaaet. Men ogsaa denne Indvending falder i velindrettede Skoler bort. Naar Læreren har det rette Greb paa Underviisningen, og dette lærer han jo paa Seminariet; naar stadig Skolegang finder Sted, og denne kan jo fremtvinges; naar Børnenes Antal ei er alt for stort, og saa kan jo den indbyrdes Undervisning hjælpe; da kan der i det sidste Skoleaar meget vel blive nogle Timer ugentlig tilovers fra Hovedtingene til andre nyttige Kundskabers Meddelelse efter passende Læsebøger; dette har Erfaring i flere gode Skoler viist.

Endnu til Slutning maa bemærkes, at naar Forf. siger, at Skoleforordningen af 29 Juli 1814 indeholder Alt, hvad der synes fornøden at læres i Skolerne, da har han fuldkommen Ret. Men naar han siden tilraader rolig, uden Sidespring, at fortsætte Underviisningen efter Forordningen, og dog slet ikke vil have Andet lært, end Læsning, læseligt Skrift, fornøden Regning og grundig Christendom, da synes det, som om han blot har lagt Mærke til Begyndelsen af Forordningens 23 §., hvor disse Ting endog med større Tryk ere udmærkede som Lærefag, men

hvad, der staaer strax bag efter i samme §., synes han at have overseet. Der hedder det: "Ved "Læsningen skulde fornemmelig saadanne Bø-"ger bruges som kunne give Anledning til at "danne Børnenes Sindelag, og som indeholde et "kort Begreb om deres Fædrenelandshistorie og "Geographie, som meddele dem Kundska-"ber, der kunne tjene til Fordommes Udryddelse, "og blive dem til Nytte i deres daglige "Haandtering." Staaer det ikke her tydeligt og reent ud, at Kundskaber skulle meddeles dem om hvad der behøves til deres daglige Haandtering, og denne er jo for Landmanden Agerdyrkning. Meget viseligere vil Forordningen, at disse Ting ei skulle ansees som egentlige eller almindelige Lærefag for Alle uden Forskjæl. Kuns vilden, at Børnene, som for at faae Færdighed, hele Skoletiden igjennem bør øves i Indenadslæsning, og dertil behøve flere Bøger at gjennemlæse, skulle have saadanne, der tillige meddele dem nyttige Kundskaber, og deriblandt kan da jo gjerne være en oeconomisk Bog. Lad da end Kundskaben blive kun overfladisk for Drengen, for Karlen og for Manden kan den siden blive grundig, saafremt Bogen ellers var hensigtsmæssig. Er han kuns i Ungdommen bleven bekjendt med den, og veed, hvad han deri kan søge, saa kan den siden blive ham en Veileder og Raadgiver.

Skrevet i December 1819.

Anecdoter.

I.

Under Krigen udgave mange Engellændere i Frankrige sig for Americanere. Deres Handelsvenner forsynede dem med de fornødne Passer, og saaledes bleve Adskillige endog forestillede Bonaparte. En Dag gjenkjendte en Dansk i en saadan maskeret Herre Engellænderen paa hans særegne americanske Intonation, der er noget dybere end den engelske, og sagde til ham: tag Dem iagt, min Herre, Keiseren læser strax i Deres Øine, at De er en Angloamericaner. Den desuden noget hypochondriske Engellænder blev lige-

som forstenet af Angest, og saae sig allerede omringet af Gensd'armer. I samme Øieblik nærmer Bonaparte sig, og seende ham stift i Ansigtet, spørger han: Hvor længe er det siden, De forlod America? — O, allerede længe! — Har De ogsaa været i Engelland? — O, allerede længe! — Hvor længe har De været i Paris? — O, allerede længe! — Har De ogsaa bereist de øvrige Dele af Frankrig? — O, allerede længe! — Hvad synes Dem om mine Værfter i Antwerpen? — O, allerede længe! — Drikker De om Morgenen? — O, allerede længe! — Er De en Nar? — O, allerede længe! — Bonaparte vendte sig bort, og Alle brast i Latter.

II.

Engang lagde Bonaparte Mærke til, at den americanske Consul stod ved Siden af den nys udnævnte russiske General-Consul. For at ærgre den sidste, gik han flux hen til den første, og sagde: Nu General! — Ikke sandt, man kan i America ogsaa leve ret godt uden engelske Varer? — Sire! vi prise os lykkelige at see vore Havne lukkede for disse vor Konstflids Fiender. — Bravo, General! Disse Kræmmere og Fabricanter maa føle, at de ere aldeles undværlige. — Uden mig havde de allerede for længe siden gjort Verden til Trælle. — Men jeg har taget den brittiske Achilles fat ved Foden. Her skal han bløde, om han end ti Gange var svøbt i Zobel.

Advocat X. havde, ved at frelse Mange fra Galgen, der tilkom den, og hjelpe Andre til Penge, som ikke tilkom dem, erhvervet sig en stor Formue. Disse Frugter af hans Rænker og Spidsfindighed forøgede sig med hvert Aar. Endeligen døde han, og hans eneste Søn og Arving vilde, som billigt, sætte ham et kostbart Gravmæle af Marmor, efterat han havde sat ham i Aviserne et af Papir. Han henvendte sig til Hofraad B., som just var blevet chicaneret af den Hedengangne, med Anmodning om en Paaskrift paa Hædersmindet. Efter nogle Dages Forløb sendte Hofraaden den taknemmelige Søn en Billet, hvori læstes følgende Linier af Lichtenberg. "For at

gjøre Ret i Verden, behøver man ikke at have lært meget, men for ustraffet at kunne gjøre Uret, maa man studere Retten."

Adrian Kraft var en berømt Konstner, der forfærdigede sine Arbeider i Steenstøbning, en nu glemt Konst, som med ham, der døde i stor Armod 1507 i et Hospital i Schwabach, skal være gaaet under. I Sebaldus-Kirken i Nürnberg findes af denne Konstner et fortræffeligt Hautrelief, forestillende Nadveren. Da det blev ham paalagt at fremstille Portræterne af adskillige Raadsherrer i Nürnberg i Apostelernes Person, saa befandt han sig i en stor Forlegenhed; thi han vidste ikke, hvo af de velvise Herrer, han skulde vælge til Judashovedet. Men han var ikke raadvild. For ikke at støde nogen af Raadet for Hovedet, fremstillede han Raadstueskriveren som Judas, og gjorde ham saa træffende, at ingen kunde tage feil af ham.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Bornholm. — Siden Aaret 1810, da Etatsr. Fr. Thaarup udgav kort Oversigt af Bornholm, kjendte Bornholmerne ikke nogen paalivelig Efterretning om Landets nyere statistiske Forfatning. Efter samme var Menneskeantallet der omtrent 19000 Sjele paa 10 □ Mile. Paa dette indskrænkede Rum, og iblandt denne ringe og isolerede Folkemængde, findes adskillige mærkelige Mænd, af hvilke vi for det første kun ville nævne: den gamle Toldinspecteur Lohmann paa Rabekkegaarden i Knudskier Sogn, der i mange Aar har samlet paa Oldsager og andre af Øens Mærkværdigheder, hvilken Samling han ønsker at ofre paa Almeenhedens Alter; forrige Proviantsforvalter paa Christiansøe, Bohne, i Rønne, har med store Besværligheder forskaffet sig et Cabinet af udstoppede Fugle, som deels høre hjemme her, deels trække til Øen, og han har tillige søgt at opbevare endeel sjeldne Fiske og Insecter i Spiritus. — En bønlig Hilsen formeldes til Kongens Fødselsdag fra Bornholmerne.

Skrivelse fra det Holsteenske, af 20 Jan. 1820. Enhver ønsker, at et blidt og behageligt Veirligt maatte afløse den strenge Vinterkulde, der for Mange er saa meget mere følelig og trykkende, da de forlode sig paa Spaadomme om en ligesaa mild Vinter, som den forrige, og desaarsag forsømte at forsyne sig med det fornødne Brændeforraad. — Overalt er falden megen Snee, og Veiene ere naturligviis paa mange Steder ufremkommelige, og Vanskeligheden forøges derved for Landmanden, at bringe sine Varer til Torvs. — Fra Omslaget i Kiel ere alt Flere komne tilbage med den Efterretning, at man der for antagelig Sikkerhed har kunnet erholde Penge nok, men at, da denne Sikkerhed af Mange ikke kunde tilveiebringes, Antallet paa dem, som vilde laane Penge, derfor langt oversteg Udlaanernes Antal. Ellers skal der paa Omslaget have været meget levende, og mange skjønne Rariteter baade at see og høre. Madame Hagedorn gav imidlertid ikke i Aar nogen Maskerade, som ellers sædvanligen, derimod gives der Maskerader i nogle andre Steder i Hertugdømmene. Saaledes har Forpagteren af Raadhuuskjelderen i Slesvig, ogsaa faaet allerhøist Tilladelse til at give 3 offentlige Maskerader i den nærforestaaende saakaldte Dom eller Markedstid. Maaskee kan der ogsaa ventes et Skuespillerselskabs Ankomst. — Enhver seer vor allernaadigste Konges Fødselsdag imøde med den inderligste Glæde og med de meest levende Ønsker, at en heldig Fremtid maa belønne Hans uafladelige Bestræbelse for sit Riges og Statens Vel.

H. H. Prinds Christians Ankomst til Rom og Modtagelse af Paven (see forr. No.), bringer Hans Høisalige Stammefader Kong Christian den Førstes Indtog og Ophold i denne Stad Aar 1474, i Erindring. Pave Sixtus d. 4de sendte da Kongen to Cardinaler i Møde til Ledsagelse, og da han nærmede sig Rom, kom næsten alle Indbyggerne ud imod ham og førte ham til det pavelige Pallads. Christian opholdt sig der i tre Uger. De Foræringer, som begge høje Herrer gjorde hinanden vexelviis, vare besynderlige. Kongens bestod i Sild, Bergfisk og Hermelin; Pavens i Aflad, hvide Haandklæder og Tørklæder, Velsignelser, Reliquier. Ogsaa fik Christian af Paven en i Elfenbeen udskaaren Altertavle, som er et

Altare Portabile, gjemt i en Æske med den Paaskrift: "Denne Alter-Tafle hafver Pafven foræret Salig og hoilofliq Ihukommelse Konning Christiern den Forste Aar 1474, der Hans Kongel. Maj. foer til Rom at besøge St. Pofvels og Peders Kircker, som var i Brug i de Dage." Denne Altertavle, som paa 9 Afdelinger forestiller Christi og de romerske Helgenes Historie, saavelsom den norske Kong Olufs Mirakler, gjemmes endnu paa Konstkamret i Kjøbenhavn. — En skjøn Forestilling af Kong Christian den 1stes Indtog i Rom, igjennem Porta del Populo hænger paa vort Konstacademie. Det er malet af den afdøde A. C. Rude som Receptionsstykke.

Hr. v. Besson i Kiel, forhenværende Officier i den franske Marine, agter at gjøre en Reise i alle Middelhavets Havne og Gammelgrækenland, Kysten af Natolien indtil Canalen ved Constantinopel, fra Kysten af Ægypten indtil Cairo, og tilbage til en Havn i Middelhavet eller Nordsøen, for at skaffe Natur- og Oldgrandskere Leilighed til, at besøge hine saavel i videnskabelig som anden Henseende saa mærkværdige Egne. Hans Skib Magdalena er bevæbnet med 6 Canoner og forsynet med et Tyrkepas. Reisen skal vare to Aar. Hr. v. Besson indbyder dertil alle Videnskabs- og Konstyndere. Syv Deeltagere have allerede meldt sig. Man henvender sig inden Januari Maaneds Udgang til ham selv. Han har allerede gjort tre Reiser til hine Vande, hvoraf den ene blev udført som Underviisningsreise med franske Marine-Elever.

Bibelselskabet i Altona har i sit sidste Regningsaar uddeelt 1275 Bibeler og 99 Exemplarer af det Nye Testamente blandt Trængende. Det besørger et af 10,000 Exemplarer bestaaende gjennemseet Oplag af den tydske Vulgarbibel, hvis Trykning er begyndt med det ny Aar.

Mariboe, d. 18 Jan. I Rasmus Erikfens udflyttede Gaard fra Godsted boer en gammel Kone i et afsides Kammer, i hvilket hun tilligemed en Pige, som er hos hende, blev vækket af deres Søvn Natten mellem den 19 og 20 Decbr. f. A., ved en Karl, som, ved at slaae en Rude ud, havde vidst at skaffe sig Vei ind til dem. Konens og Pigens Forsøg paa at undflye og gjøre Anskrig blev paa voldsom Maade tilintetgjort, hvorved især den gamle Kone blev meget forslaaet, og da hun desuagtet paa Karlens Trudsler ikke vilde give ham Nøglen til sin Kiste, sagde han: det var det samme, da han baade vidste hvor hun havde Nøglen og sine Penge; han fandt ogsaa, uagtet det var mørkt, strax Nøglen og den rette Kiste, hvori han, som han sagde, vidste hun havde en Tegnebog med Sedler og en Pose med Sølvpenge; begge Dele fandt han, drak derpaa af Økanden, betalte meget høflig sin Fortæring med 1 Mk. og bandt Døren til uden fra, for ikke strax at blive eftersat. Springe ud af Vinduet turde ingen af Fruentimmerne, da Karlen havde bildt dem ind, at han havde flere Folk med sig, som stode uden for. At Tyven har havt god local Kundskab, viser den Bestemthed, hvormed han er gaaet til Værks. Et Politieforhør er i denne Anledning optaget, men uden derved at være kommen paa noget oplysende Spor. — I Nykjøbing paa Falster har i Vinter været falbudt bornholmsk fersk Lax, Torsk og Harer, af hvilke endeel tidlig og sildig ankommer til Mariboe; et Skind betales med 4 a 5 Mk. — Den 12de d. M., omtrent Kl. 2 om Eftermiddagen, døde en Mand pludselig i Nysted, som han sad ved sit Bord og drak Caffe. En gammel fattig Kone er der frosset ihjel paa et Loft.

Odense, d. 21 Jan. Paa Regimentets Sygestue ligger i denne Tid en Dragon, som er kommet til den Elendighed, at synke en Stoppenaal, som han havde taget i Munden, og maa nu, da den er gledet længere ned i Maven udstaae de voldsomste Smerter; dog skal der endnu være Haab om at faae hans Liv reddet. — I Tirsdags havde vi Tøebrud og Natten derpaa en stærk Storm, ved hvis Ophør Frosten igjen tog fat og endnu vedvarer, skjøndt i en mindre Grad end tilforn. Samtlige Poster ere ankomne hertil.

Aalborg, d. 18 Jan. I Aalborg Stift er udi sidstafvigte Aar ægteviede 896 Par, Fødte af Mandkjøn 1633, af Qvindekjøn 1423, ialt 3056 Ægtebørn; desuden 289 Uægte og 90 Dødfødte. Døde af Mandkjøn 935, af Qvindekjøn 895, ialt 1830, altsaa 1226 flere Fødte end Døde. Blandt de Fødte ere 29 Par Tvillinger. Som Mærkværdigheder ved de Døde nævnes: Ved Skud ere dræbte 3, ved Lynild 3, druknede 27,

hængt sig selv 7, dræbt ved løbske Heste 2, ved Fald af en Hest 1, ved Feltning af et Læs Tørv 1, knust ved en Mølle 1, pludselig døde, uden foregaaende Sygdom 2, af venerisk Syge 1, et dødfødt Barn manglede for det meste Arme og Been, 2de Børn døde formedelst Feil i Ganen, 2 fundne døde. — Kulden vedvarer, i Aftes frøs det 9 og i Morges 6 Grader.

Blandede Efterretninger.

Hr. Michellau, Læge i Nemours, havde i Nærheden af Hjertet en kræftagtig Hævelse, som adskillige Gange var bleven udskaaren og udbrændt, men stedse fornyede sig igjen, fordi man hverken med Jern eller Ild kunde komme dens under Ribbenene skjulte Rod nær. Saarlægen Richerand afsaugede nu den Deel af begge Ribbenene, der bedækkede Udværten, efterat de vare blevne blottede for Musklerne ꝛc., uden at nogen stærk Blødning paafulgte, opdagede den egentlige Rod til det Onde og tog den bort, i det han bortskar af Ribbeenshuden et Stykke, som aabenbart var ganske raadent og kræftagtigt. Igjennem Saaret kunde man tydeligen see Hjertet; man bemærkede ved Berørelse dets ringe Følsomhed og Hjertepungens næsten glasagtige Gjennemsigtighed. Efter 27 Dages Forløb var Saaret allerede saavidt lægt igjen, at Michellau kunde kjøre til det medicinske Facultet, og betragte der de to Ribbeensstykker, Richerand havde afsauget og afleveret til samme. Richerand haaber, at denne Operation vil kunne anvendes med Held ved Vatersot i Hjertepungen og maaskee ogsaa i andre indvortes Sygdomme kunne anvendes med Held.

En Eleve af Professor Thorwaldsen, Nederlænderen Keßel, [illegible] Academiet i St. Lucca tilkjendt den halve P[illegible]ie af den ved Canova udsatte Priis. Opgaven var den hellige Sebastian. Canovas Colossalstatue af Kongen af Neapel er nu afgaaet til Pizzo, for at opsættes paa den Høi, hvor Murat blev tagen til Fange.

Om Rødhætten, som i Nov. f. A. blev opført i Leipzig, hedder det i Morgenblatt, at Stoffet, der vel er gunstigt for en Opera, er her behandlet med fransk Frivolitet, og næsten blevet blottet for det Romantiskes Ynde. Musiken har ikke fuldkomment svaret til den Forventning, Componisten ved sin Johan fra Paris opvakte. Man finder enkelte, glimrende og yndige Stykker, men det Hele holder sig ikke i en saa bestemt Characteer, som den anførte Composition.

Hvad man i Engelland kan vinde endog ved den ubetydeligste Opfindelse, naar den finder Bifald, derpaa tjener blandt andre den i Kjøbenhavn barnfødte og af sin botaniske Syrup bekjendte Doctor Brothom til Beviis. Men et endnu mere paafaldende Exempel er en vis Hr. Clarke, der ved Salget af et Pulver til at aftrække Rageknive, har erhvervet sig en Formue af 100,000 Pd. St. eller 1,000,000 Rbdlr. N. V. Han har en heel Række af Boder i Exeter-Change, hvor det stedse er ligesaa levende som paa et Marked. I en liden Hjørnestue, hvor der kun staaer en Stoel, træffes denne Millionair saavel om Dagen som om Natten. Sin Middagsmad lader han sig bringe i en Kurv. Boede denne Mand i Kjøbenhavn, saa maatte han have et Palais til at residere og en brillant Equipage til at kjøre i.

Universitetet i Oxford tæller 2—3000 Studenter, og er upaatvivleligen det største i Europa, næst det i Paris.

Saarlægen Thiel i Cassel i Rheinbaiern har brugt Træsyren med Held i kræftagtige Beenbylder. Den voldte, da Saaret blev vasket dermed, ingen Smerte, og, efter faa Dages Forløb, var det reent og det døde Kjød forsvundet.

Underbibliothekar Gleditsch i Petersborg har forsøgt at oversætte Homers Værker i russiske Hexametere. En russisk Oversættelse af Plutarchs Biographier er allerede udkommen siden 1814.

Pharthenon i Athenen, hvoraf Lord Elgin har bragt kostbare Levninger til Engelland, stod endnu for 150 Aar siden heelt og holdent, men da Tyrkerne havde gjort et Krudtmagazin deraf, kastede en Explosion en stor Deel deraf omkuld. Porticus og begge ydere Dele af Gavlen blev staaende. Tyrkerne gjennemrode Gruset, og brænde alt det Marmor, de finde, til Kalk. De hærjende Muselmænd lade sig ikke overtyde om deres Marmorstykkers Værd. Det er altsaa en høist fortjenstlig Handling, at frelse saa kostbare Konstlevninger fra Kalkovnen, ved at afkjøbe Tyrkerne samme.

De af de Sibyllinske Bøger, som ansaaes for tabte, udgives nu paa Græsk med hosføiet Oversættelse og Anmærkninger. Hidtil vare kun 8 Bøger deraf bekjendte.

Kjøbenhavns Børs d. 25 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 292, a vista 295. Amsterd. 2 M. 277, a vista 278. London 2 M. 12½ Rbdlr. Spec. 292 — Specier solgtes til 17 Rbmk. 9 ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) 83½. Norske Rigsbanksl. 20 til 21. Svenske Sedler . . — Disconto 6 PC.

Fra Etatsraad og Professor Bang.

Mon ikke vore Tider, endogsaa meer end andre, trænge til den Forbedring, Troe, Dyd og deraf følgende sande Lyksalighed, som Jesu Læres rette Brug og Viisdom kan give dem, og mon ikke andre Maader, end de, hvorpaa disse Midler hidindtil ere brugte kunne ønskes og anvendes til at befordre deres Hensigt? Jeg troer dette, og derfor udgav jeg for nogen Tid siden Skriftet: Udsøgte Bibelsteder til daglig Brug og Erindring; og til samme Øiemed sigter det nu fremkomne Skrift: Viisdoms-Lærdomme og Leveregler uddragne af Salomons og Syrachs Skrifter. Hvad Nytte der kan haves af dette, saavel for Alle, som især til at lede den uerfarne Ungdom klogelig og lykkelig frem igjennem Verdens Veie til Livets Maal, dette vil man kunne slutte af Skriftets, herved anmældte Fortale og Indholdets Oversigt:

Den skjulte Skat og den skjulte Visdom tjene begge til ingen Nytte. Denne Syrachs Tanke maa jeg anvende paa Salomons og Syrachs Viisdoms Skrifter. Disse Alderdommens hellige og mærkværdige Mindesmærker, saaledes, som de fremstilles i den hellige Skrift, ere ikke sammenføiede efter deres Lighed, men findes adskilte fra hinanden, og adspredte paa forskjellige Steder, og blandede med ulige Gjenstande saaledes at deres Anskuelse bliver besværlig, ufuldstændig og mindre nyttig. Af denne Aarsag besøges og besees dette Viisdoms Kunstkammer saa godt som af Ingen og sammes ypperlige Lærdomme og Leveregler forblive ubekjendte og skjulte.

Jeg besluttede derfor i Begyndelsen til min egen Nytte og Fornøielse at uddrage de mærkværdigste af disse Mærkværdigheder og sætte dem i saadan Lys og Orden at deres beqvemme og behagelige Form kunde være tillokkende til deres Brug og nyttige for saadanne, som brugte den. Denne Fremstillelses Maade bestaaer deri, at de lige og til en vis Gjenstand henhørende Lærdomme ere sammenføiede og at saadan Samling er mærket med en Overskrift eller Titel som tilkjendegiver Indholdet; saasom: om Gud — Troe til Gud — Kjærlighed — Visdoms Værdie — Visdoms Oprindelse — Visdoms Gaver, og saa fremdeles.

Vel er det mellem to og tretusinde Aar siden, at disse Viisdoms Værker bleve forfattede, saa at man skulde troe, at Menneskenes Visdom, i dette lange Mellemrum havde opnaaet betydelig Tilvæxt, men det gaaer ikke med hele Menneskeslægten som med enkelte Mennesker, hos hvilke Visdommen pleier at voxe med Alderen, thi Erfarenhed har tilfulde lært, at Visdommens Sol har undergaaet mange og langvarige Formørkelser, endskjøndt de, som have levet under saadannne Formørkelser, stolteligen troede at have seet ligesaa godt ja bedre end deres Forfædre; om og hvorvidt der bør fældes bedre Dom om nærværende Menneskeslægt vil jeg ikke afgjøre, men jeg er forvisset om, at enhver, som har haft Leilighed til i en udstrakt Levekreds at kjænde Menneskene samt betragter dem med Agtsomhed og bedømmer dem med Upartiskhed, maa tilstaae, at den allerstørste Mængde, i Henseende til Kundskab, Sæder og Dyder staaer langt nedenfor den Grad af Foredling, som anførte Visdomsskrifter kunne forskaffe den, af hvilken Aarsag deres flittige Brug fortjener meget at anbefales. (Fortsættes.)

An einen baronisirten Dichter.

Der Dichtung dankst Du, was Du bist
Und nicht des Zufalls Gunst;
Was mancher nur durch diese ist
Bist Du durch jene Kunst.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 9.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 29 Januari 1820.

Tale
paa
Kongens Fødselsdag,
efter Artilleriecorpsets Ønske skreven og holdt af
Frederik Høegh-Guldberg.

"Ære sin Øvrighed, elske sin Lige,
"trofast mod Land, og mod Konge, og Mø,
"saa tænke Alle, og, før vi skal svige,
"før skal vi døe!"
Th. Thaarup.

I Aaret gives Dage, mærkelige saa tidt de gjenkomme, til hvilke vi knytte mangt et Minde fra Fortiden, og paa dem vi gjerne, ligesom løsrevne fra det Jernaag, Nutid har lagt paa vore Skuldre, frigjorte overlade os til Betragtninger, der yde Mænd en værdig Glæde. Vor egen, Landsfaderens Byrdsdag høre begge ret egenligen hen til de Dage, om hvem dette gjelder.

Oplevе vi den Stund atter, paa hvilken vi fødtes selv, og ere ei blotte Hverdagssjele, de Tanker, hvoraf vi da gjæstes, skjønne vilde jeg vel kalde dem, høitidelige vel, men blide ikke let, fortrolige ei heller. Saa saare naturligt ledes vort alvorlige Blik ud mod som ud over Samfundet, det store, det, hvori vi ved vor Komme til Jorden indlemmedes. I os selv øine vi, paa den ene Side Sønnerne af Fortidens, de mange tusinde, de alle hedengangne Fædre; paa den anden Fædrene til Eftertidens, de mange flere tusinde, de Millioner ufødte Sønner. Hvor end vi see hen, overalt paa hele Jordens Kreds opdage vi Brødre. Fjernes imidlertid vi, faa Miles Afstand blot, fra det Sted, hvorpaa vi leve, forstaae disse vore Brødre ikke vor, vi ikke deres Tale, kjende ei de os, Ansigt til Ansigt, ei vi dem, hørte vi ikke deres, de ikke nogensinde vort Navn, fryder Det ei os, hvoved de forlystes, og ere de ligegyldige ved den Taare, der tung og bitter mørkner vort Øie. Ja! Krøniken melder os: at ofte grebe hine Brødre til Sværdet endog, i det de med Rovdyrets Glubenhed udslettede hinanden af de Levendes Tal. Dog skabtes jo de og vi af samme Gud, høre een Jord til, bestraales af fælleds Sol, ere lignende Tilfælde af Held og Vanheld undergivne; dog gaae vi omsider tilhobe i Graven og forenes eengang med hinanden i Hjemmet hisset. Dette underlige Forhold, denne — maatte jeg næsten sige — Nærhed i Fjernhed, og dog altid Fjernhed midt i Nærhed, kan vel slaae Sjelen med Taushed, vel vække Længsler efter Samlingsøieblikket, den Stund, da hiint store, navnløsstore Bekjendtskab aabnes; men de Følelser, det indgyder, de ligne den Vandrers, der oppe fra Bjergets øverste Tinde seer Miles Omkreds ligge udbredet for Øiet,

og sit, det lille Tag, sin Plet af Jord, et ubetydeligt Støvgran i det store Hele, neppe bemærkeligt at forsvinde mellem Stæder, Agre, Lunde, alle Verdens Riger og deres Herlighed. Han studser, tier, tilbeder — men, bedøvet, overmandet, er han Barnet lig, der skal gribe i Kurven med Blomster og veed, for de mange, ikke hvilken at tage.

Derimod paa Landsfaderens Byrdsdag, især om selv den ledeste gustne Vrangvillie ei seer sig istand til at nægte ham det faderlige Hjerte, da bindes og fastnes Tanken saa saare begribeligt til Fædrelandet. Som for os skal og han sørge for alle vore Brødre der; thi de have Sprog, Skikke, Pligter og Rettigheder med os tilfælleds. Den Almeenglæde, der opliver ogsaa mig, den Almeenkummer, der lynslaaer mig ogsaa, hiin bringer alle Hjerter, saavidt Landets Grændser gaae, til at leve op paa ny, denne dem alle til at ængstes som i Døden. Udmærker jeg mig ved mit Raad, min Pen, mit Sværd, min Plough, da er i fjerneste Provinds mit Navn saa kjendt som midt i Kongestaden; det er agtet, det er elsket, en Anbefaling for mig, hvorhen jeg end kommer. Luen forvandler mit Tag til Aske, Haglens skarpe Strøg ødelægger Sæden paa min Ager, Havbølgen bryder Dæmningerne og bortskyller mine Hjorder; men til vore Landsmænd taler en Ædling min Sag, og i Egne, hvor ei jeg mindes at have Ven, træde Ædlinger sammen, for at oprette, eller dog mildne mig Tabet. Fjender true Grændsen med Krav, Trudsler og slagvante Hære; det klirrer i Vaaben fjern og nær; fornyet Liv og een Villie gjennemstrømme Alle; den Rige ofrer sit Guld, Tænkeren sin Nat, Qvinden sine Smykker, og Ynglingen sin Arm; thi see! den er Hjerternes store og eneste Sag, det fælleds Fædrelands Frelse med Hæder. Disse Følelser tilhobe, ikke mindre høitidelige end hine, ere desuden langt meer blide, os langt meer tilvante, langt meer fortrolige. Vi besjeles af dem, og, som det gaaer Vandreren, i det han paa sin Vei bestiger den Høi, hvorunder hans Fædrehytte ligger, saa gaaer det og os; vanskeligen kunne vi rive os løs fra dem, og ikke kan han uden Vold forlade Stedet, hvor han kjender Alt, hvad han skuer, og elsker Alt, hvad han kjender. Vi ere, og han er, Barnet,

som i den med tusind og titusind spraglede Blomster overfyldte Kurv kun har Øie for og griber ene efter Rosen, der ligger øverst, den det gjenkjender fra Legene udenfor Faderens Huusdør. —

Ja! vel er det Sandhed, at Landsfaderens Byrdsdag er Tiden, paa hvilken Tanken om Fædrelandet vaagner lys og levende i vort Hjerte. De Glæder, vi der have nydt, og de Taarer, vi der have fældet, de Baand, vi have knyttet, de Tab, vi have liidt, de Solskinsdage, som blide have straalet ned over dets Kyster, men og de Orkan i dets Indre, de Stormstød ovenfra, under hvilke det har dirret, alle disse og mange lignende Billeder omsvæve os denne Dag, snart som Dødninger, opstandne af den Tidens Grav, hvori vi ønskede dem evig Hvile, snart som Trøstens Engle, de venligste i Guds Himmel. Dog, ikke de blot, ogsaa det mandige Forsæt, vi hellige Fremtiden, ogsaa de ædle Løfter, vi gjøre vor Samvittighed, ogsaa de fromme Ønsker, vi betroe den Evige, ogsaa de omsvæve os den Dag velsignende. Og endnu langt snarere gjelder dette, hvis Fædrelandet, vort elskede, har nys overlevet Trængsel og Nød, saa nys, at de neppe halvlægte Saar end bløde, Hjerter ømme sig ved Berørelse, og dybe Suk gaae over Læber. Kan jeg da vel nu, nu jeg en eiegod Landsfaders Byrdsdag skal staae frem for danske Mænd, kan jeg tage det itvil, at gjøre Fædrelandet og vort barnligskjønne Forhold som dets Sønner til min Tales Genstand? Nei! Det er og ene derfor jeg venter, at man med overbærende Opmærksomhed vil følge mig, i det jeg forsøger, med bedre Villie end Evne, at berøre et Dagen værdigt og Tiden vigtigt Emne, dette: hvilke Midler eie altid gode Børn til at formilde hinanden onde Tider?

Forvænnede ved langvarig Fred, i hvilken vor Handel blomstrede, vor Velstand fordobledes, og vort Land var eet af de saare faa, der kunde i Europa endnu dengang tilegne sig Navn af lykkelige, lærte en uundgaaelig syvaarig Feidestid os Sandheden af det tunge Sagn: at, "Hvad i mange, mange hundred Aar forud er samlet, kan i faa Dage Krigen adsprede". Ikke nok, at Kilderne til hiin Handel, hiin Velstand stoppedes; ikke nok, at derved vort som hartad alle Staters Pengevæsen forvirredes; men, og dette end værre,

fra visse, især af de ringere Stænder, der fortjente ved selve Krigen Meget og vilde fortære Alt, sneg sig opad, fra Stand til Stand, den meest fordærvelige Higen efter at overgaae i Glands de høiere Stænder. Deraf al den Uredelighed, de private og de offenlige Bedragerier, vore Dages Krønike tæller alfor mange af paa hvert eet af sine Blade. Intet Under, om Overspændelser af saa vrang en Natur have udbredet en almindelig Slaphed, der hader Kraft og nøisom leger med Tant, en saadan Drift til Størhed i Smaat, at, lettere end at finde een Themistokles, der jo kun forstod sig paa at hæve en ringe og uanseelig Stat op til at vorde vældig og stor, lettere blev det nu at finde mange Tusind, der, hvilket han erklærede sig fri for, forstaae sig kun paa at ansee for større, at stemme Lirer og synge Viser til Harper. Men, intet Under heller, om sandhedskjære vi tage det ei i Betænkning, at kalde de Tider onde, paa hvilke denne Skildring umiskjendeligen passer. — Dog lod sig vel og ved mangt af dens Træk medføie sige: ikke burde det saa at være! (Fortsættes.)

Noget om Forligelsescommissioner.

Ligesaa bekjendt, som Hensigten med Forligelsescommissioner er, saa bekjendt er ogsaa denne Indretnings Nytte. Imidlertid er Indsenderen af den uforgribelige Mening, at flere Sager kunde blive forligede, dersom det var Parterne paalagt, personlig at møde, og ei ved Befuldmægtigede at lade møde.

For at bevise Sandsynligheden heraf, vil jeg antage, at een af Parterne, af hvilkensomhelst Aarsag, gjør ubillige Fordringer; saa opsætter han disse skrivtligen, og overgiver dem til sin Befuldmægtigede. Denne tør naturligviis ikke overskride sin Fuldmagt, i hvor vægtige Grunde end Modparten kan fremføre for sin Paastand, ja Commissionens Hænder ere paa en Maade bundne, da den udstedte Fuldmagt tilbagestøder enhver Mægling, hvilken dog er Commissionens Øiemed. Da saaledes intet Forlig kan træffes, bliver Sagen henviist til den kostbare Rettergang, for derved engang at tilendebringes. Men hvad er ofte

Følgerne? undertiden een af Parternes totale Ruin, og altid indbyrdes Uvenskab, hvilke maaskee kunde have været forebyggede, hvis Parterne for Forligelsescommissionen vare mødte personlig, og ved upartiske Mænds Mægling, mueligt forligede.

Herimod kunde man indvende: i et saadant Tilfælde, som det her antagne, kan jo Sagen udsættes i nogen Tid, paa det Parterne kunde betænke sig. — Meget vel, men i denne Mellemtid raadfører man sig gjerne med Andre. Disse ere enten Familien, eller de saakaldte Venner; hine blændes let af Fordeel, og disse raade som oftest det, som Vennen helst vil raades. Imidlertid er det dog godt, naar ingen værre Raadgivere adspørges, men undertiden maa en Vinkelskriver her frem, og hans Raad er gjerne Djevelens Indskydelse. Dette sidste finder oftest Sted i den lavere Classe, der enten ikke har Tillid eller Formue til at hente fornuftige Raad hos en ordentlig Sagfører. Men hvorledes end Opsættelsestiden anvendes, saa havde den vist langt bedre Følger, naar den først blev givet, efterat Mægling ved Forligelsescommissionen, imellem selve Parterne, havde været forsøgt.

Dog kunde jo her, som i ethvert Tilfælde, Undtagelse finde Sted, f. Ex. naar een af Parterne var langvarig syg, og Sagen ingen Opsættelse taalte, eller naar een af Parterne var andensteds boesiddende o. s. v. Saalænge som Parterne have Tilladelse til, ved Befuldmægtigede at lade møde, kan en Indkaldelse for Forligelsescommissionen ofte ikke ansees for andet, end en Handling, man foretager sig, fordi den ikke kan efterlades, naar man vil søge Modparten ved Rettergang; men er dette ikke at misbruge den ædle Hensigt, hvori denne Indretning er stiftet?

I disse Tider, da Debitorernes Tal er Legio, og Executioner høre til Dagens Orden, vilde vist ofte den ædle Menneskeven, som Medlem af Forligelsescommissionen, see sig i Stand til ved sine fornuftige Forestillinger at bevæge (den ikke sjelden haarde) Creditor til Billighed, og derved forebygge mangen en stræbsom, men ved foranderlige Tider tilbagesat, Familiers Undergang. Imidlertid kunde det kun finde Sted ved Parternes personlige Møde.

Dette Forslags muelige Udførelse overlades til Sagkyndiges og Vedkommendes Undersøgelse.

Indenlandske Efterretninger.

Til Januar Qvartals juridiske Embedsexamen indstillede sig 6 latinske Jurister, af hvilke I udeblev fra den mundtlige Prøve, 3 erholdt Karakteren laudabilem, I haud illaudabilem og I non contemnendum.

Af de 36 danske Jurister, som havde indstillet sig til Examen i samme Qvartal, blevs 6 rejicerede ved den skrivtlige Prøve, I nægtet Adgang til mundtlig Examen, fordi han havde benyttet utilladelige Hjelpemidler ved den skrivtlige, og I forlod den skrivtlige Prøve. Af de øvrige udebleve 2 fra den mundtlige Examen, 18 erholdt Karakteren Beqvem, og 8 Karakteren et ubeqvem.

De Qvæstioner, som i dette Qvartal bleve opgivne ved den skrivtlige juridiske Examen, vare følgende:

For de latinske Jurister; den første Dag:

1. An et quatenus libertas dicendi, et quæ cogitaveris cum aliis quoquo modo communicandi ipso jure universali restringitur?
2. Consensus implicitus et tacitus quomodo differunt?
3. An tributum illud, quod e bonis civium emigrantium exigi solet, juri universali convenit?
4. An retorsio inter gentes vel in ipsa pace rite adhibetur?
5. Quænam est vis clausulæ codicillaris testamento insertæ jure Romano? quando utilis quandoque otiosa æstimanda est?

Den anden Dag:

1. Paaligger Sædegaardseieren noget Ansvar i Henseende til de Uordener ved Overformynderiet paa hans Gods, som have fundet Sted i hans Formands Besiddelsestid?
2. Kan 5—6—2 udstrækkes til anden Jord end Sædegaarde?
3. Kan en Fæstebonde forbryde sin Gaard, fordi han ikke tilbørligen udreder de Kongelige Skatter?
4. Er 6—13—10 endnu anvendelig, efterat Pl. 12 Jun. 1812 er emaneret?

5. Hvorvidt kunne tvistende Parter med Retsvirkning enes om Tilsidesættelse af Lovens Forskrifter i Henseende til Processen?

De danske Juristers Antal foranledigede at den skrivtlige Prøve varede tvende Dage. De den første Dag opgivne Spørgsmaale vare:

1. Om og hvorvidt kan Personlighed tillægges Børn og Galne?
2. Kan en Creditor transportere sin Fordring til tredie Mand, uden vedkommende Debitors Samtykke?
3. Kan Jaord endnu indgaaes af Privilegerede med fuld Retsvirkning?
4. Om og hvorvidt har en gift Kone Ret til at bortetestamentere sit Gods uden Mandens Samtykke?
5. Hvorledes straffes den, der eftergjør fremmede Bancosedler?
6. Hvad forstaaes ved enkelte Vidner? og hvilken bevisende Kraft kan der tillægges dem?

Den følgende Dag vare Spørgsmaalene disse:

1. Kan et aftvunget Løvte medføre forbindende Kraft?
2. Udfordres Overleverelse til at overdrage Ret i Tingen?
3. Kan en Enke paa egen Haand skifte Lavværge?
4. Er den, der finder Dannefæ, pligtig at oplyse det til Tinge?
5. Hvad forstaaes i Loven ved Stiemand?
6. Hvorvidt er Loven Gjenstand for Beviis i streng Forstand?

Til den theologiske Embedsexamen i Januari Qvartal 1820 meldte sig 6 Candidater, hvoraf 4 tilkjendtes Characteren Laudabilis, 2 Haud-illaudabilis.

I Gaar, d. 28 Jan. 1820, høitideligholdtes det Kongel. Døvstumme-Instituts Aarsfest. Indbydelsesskriftet var, som sædvanligen, forfattet af Hr. Prof. og Ridder P. A. Castberg, og handlede om den indbyrdes Underviisnings Anvendelse i Skoler for Døvstumme (8 S. 4to). Efterat Forf. har fremsat almindelige Bemærkninger over Døvstummes Duelighed til at kunne undervise deres Medbrødre, beretter han, at der i forrige Aar er skeet Begyndelse med at indføre

den indbyrdes Undervisning i Institutet, med de for Døvstumme nødvendige Modificationer. Hvad der ved denne Læremethode er udrettet her i det afvigte Skoleaar, bestaaer i følgende: "Den yngste Classe, der tildeels bestaaer af Elever der ere optagne i Løbet af Aaret, har lært at skrive Bogstaver og at angive deres Tegn ved Haandalfabetet. Den anden Classe har lært den første Ordsamling, at kjende og at sammenlægge Tal. Den tredie Classe har lært den anden Ordsamling, bestaaende af omtrent 2500 Ord, de fire Regnemaader med Tal, samt Ordforbindelser i Perioder, i Spørgsmaale og Svar. Den fjerde Classe har lært den store, af henved 9000 Ord, Ordforbindelser i beskrivende, befalende, spørgende, svarende Talemaader, de 4 Regnemaaders Anvendelse paa simple Opgaver, Naturhistorie, Jordbeskrivelse; ogsaa ere med dem anstillede Stiilsøvelser ved korte Fortællinger, som de have lært skriftligen at opsætte."

Hr. Landsoverrets- samt Hof- og Stadsretsprocurator N. C. Bierring har udgivet et lidet Skrift paa 24 Sider, under Titel: "Til Interessenterne i det Kgl. danske asiatiske Compagnie." Skriftet er nærmest foranlediget ved et Stykke der har staaet i Kjøbenhavns Skilderie af 15 Juni f. A., og taaler intet Udtog. Hovedankeposterne, som Forf. drøfter, angaae Directionens Dictatur, det foreslaaede Salg af Vilders Plads, Tilbudet fra een af Directeurerne, at overlade Compagniet et Skib, til at foretage en Fart til Sydvestkysten af Nordamerica; Standsningen af Capitain Stages Expedition med Skibet Christianshavn, hvorved, efter Forf. Formening, ikke allene et heelt Aar er gaaet tilspilde, men hvorved der under enhver Omstændighed tabes 3260 Piastre i Renter af Gjelden i China. Skriftet ender med den trøstelige Forsikkring, at man af Resultaterne af Directionens Bestræbelser ville i næste Forsamling see Compagniets gode Tilstand, og derfor saa meget hellere glemme indløbne Feil, og at Compagniet, naar den nuværende Justitsdirecteur, som hidtil, vil vedblive at virke for det, og tilbagedrive de muelige Anfald, der kunde vorde gjorte imod det, sikkerligen, saavidt de almindelige Handelsconjuncturer tillade, vil naae det Held, som enhver fornuftig Mand kan ønske det.

I Onsdags Eftermiddag Kl. 4 indtraf det høist besynderlige Uheld, at den øverste Etage af et Pakhuus ved Vestervold, hvor en stor Deel Rug og Ærter gjemtes, styrtede ind, og ved at falde paa et ligefor staaende Huus, knuste Vinduer og Vindueskarmene, og beskadigede adskillige Kjøkkener. Ved Indstyrtningen opstod en Røg, ligesom af en Ildebrand; intet Menneske kom derved til Skade, men en stor Mængde Rug og Ærter blandede sig med Kalken og Gruset, og er derved blevet bedærvet.

I Forgaars, d. 27 Jan., var Generalforsamling i det Kgl. asiatiske Compagnie. Blandt andet meddeeltes Interessenterne adskillige behagelige Efterretninger om at et Compagniets Tilgodehavende med det første kunde ventes; at der er gode Udsigter for dets Fordring hos Gouvernementet paa Batavia, og at den ny Octroy kunde ventes ved et Rescript for et Aar. Den til 11 April 1819 opgjorte Ballance blev forelagt, og Generalconsul Tutein og Conferentsraad Hauser paa ny valgte til handelskyndige Directeurer.

I Slagelse Avis af 25 Jan. læses følgende under Overskrivt: Indsendt. "At der behøves mere Foder til Kreaturerne i en streng Vinter end i en blid, eller i de Dage, da man har Frostveir, end i andre da man har Tøveir, dette er hos Landmanden i Almindelighed en saare velbekjendt afgjort Sag; men hvorledes denne Veirligets Indflydelse paa Kreaturernes Ædelyst tildeels kan forebygges, dette er hidtil af mange Landmænd ganske ubemærket. — Med Hensyn til det ringe Foder, som i sidste Aars Forløb er høstet paa mange Steder, og til den strenge Vinter, som tegner til at indfinde sig, føler en unavngiven Forpagter i Præstøe Amt sig stemt til, at tilraade alle Vedkommende, som maatte reflectere herpaa, snarest muelig at indrette deres Qvægstalde saa lugne, at de deri befindlige Creaturer kunne være i Stand til, at tilveiebringe en tempereret Stuevarme, og han formener da, at naar man i en saadan Stald iagttager det fornødne, med Hensyn til Reenlighed m. v., da vil man snart blive overtydet om Rigtigheden af det som er sagt."

Odense, den 25 Jan. Den forhen yttrede Bemærkning, at vort Veirligt allene styres af Vindenes Forskjellighed, har i denne Vinters lange

Vedvarenhed atter stadfæstet sig; saasnart vi i Onsdags fik S. V. indtraf pludselig stærk Tøe; men den vedholdt ikke længere end til mod Midnat, da Vinden igjen gik til V. N. V., Frosten atter indfandt sig og inden Solens Opgang havde naaet 7 Gr. Dog har den siden ved vestlig Vind aftaget, indtil S. V. idag atter bragte Tøe, og da denne har indfunden sig uden Regn, har man Grund til at haabe den bliver noget staaende, og at denne Vinters første lange Act dermed kunne vorde endt for dennegang.

(Iversens Av.)

Aalborg, den 20de Januar. Den 18de Januar, vor elskede Stiftamtmands, Hs. Excellence Geheime-Conferentsraad Moltkes Fødselsdag, feiredes i det dramatiske Selskab her i Byen, ved Opførelsen af Pigen af Marienborg og et Aftensmaaltid, som Hs. Excellence med Familie beærede med sin Nærværelse. Førend Stykket blev af Hr. Kammerraad, Prokurator Haasum fremsagt en af Hr. Professor og Ridder A. Oehlenschläger, i Anledning af Dagen forfattet Prolog og af Selskabet blev afsjungen en af Hr. Candidatus Theologiæ P. Testens forfattet Sang, som begge saa gandske udtrykke, hvad enhver Aalborgs Borger føler og ønsker for den Ædling, som Staden og Amtet skylder saameget gavnligt og godt, og deriblandt en hidtil savnet Leilighed til Udbredelse af Videnskab, Smag og nyttige Kundskaber. — Efter Maaltidet blev af adskillige af Selskabets Medlemmers smaae Børn af begge Kjøn opført en smuk og nydelig udført Ballet, der endtes med en skjøn pyramidalsk Gruppe af bemeldte Børn, som ved deres Stillinger og en i Hænderne holdende Blomster-Guirlande dannede et M og under samme Forestilling udbragte Ønsket: Længe leve vor ædle Moltke, der, som forhen efterat Prologen var fremsagt, blev paa det hjerteligste istemt af samtlige Tilstedeværende. — Posten for i Onsdags ankom først hertil i Gaar Morges; den medbragte ingen Kjøbenhavns Post, ligesom og de tydske Aviser udeblev.

Ribe, d. 25 Jan. Foruden den i disse Tidender forhen ommeldte ulykkelige Ildebrand, som den 2 Januari sidst opkom paa Bramminge om Aftenen Kl. 9, og hvorved det vestre Fløihuus af Ladegaarden afbrændte, samt 50 Stude indebrændte, er atter en gruelig Ildebrand indtruffen paa bemeldte Gaard. Mandagen den 24 d. M. om Morgenen Kl. 5 bleve nogle af Gaardens Tjenestefolk vækkede ved Qvægets Brølen og Urolighed. Ikke allene det østre Fløihuus af Ladegaarden, bestaaende af 56 Fag, stod i saadan Brand, at Ilden faldt igjennem Loftet ned paa de vækkede Folk, men den tilgrændsende skjønne grundmurede Ladebygning, bestaaende af 26 Gulve, og 22 Alen vid inden Vægge, stod i fuld Brand baade i den østre og vestre Ende. Derimod var ingen Ild at bemærke paa den betydelige Længde mellem begge Gaardene, hvilke dog meget hurtigt blev bespændt af Ilden. Med yderste Fare bleve Hestene reddet af det østre Fløihuus, hvor de siden forrige Brand vare overflyttede, men 20 gode Huusholdningskjør, nogle Qvier, 30 a 40 Faar, alle Vogne og Avlsredskaber, mange gode Bygnings-Materialier samt mange andre Effecter brændte op. Paa Gaarden haves nu ikke et eneste levende Kreatur, ikke et Straae af Foder, eller det mindste af Ildebrændsel, og intet Forraad af Æde- og Sædekorn. I Laden var flere Gulve utorsken Korn, og flere hundrede Tønder Korn af forskjellige Sorter, brændte. Af Gaarden er nu aldeles intet mere tilbage, end Vaaningshusene eller Borgegaarden. Efter den Maade, hvorpaa Ilden er opkommen, synes det at være uden al Tvivl, at samme er paasat til een Tid paa flere Steder paa begge Huse. — En tung Skjebne for Eieren, Hr. Cancellieraad Olgaard, som i henved 50 Aar har eiet og beboet Bramminge, og som selv har bygget Hovedbygningen og Lade, nu at see saa vidtløftige og skjønne Ladegaards Bygninger forvandlede i rygende Ruiner, tilligemed den hele Qvægbesætning og Udboe.

Viborg, d. 22 Jan. I de sidste 4 Dage har det sneet daglig og det med Vind af næsten alle Hjørner. En stærk Sydvest-Storm Natten til Onsdag bragte nogle Timers stærk Tøe med Regn; men allerede Onsdag Aften frøs det igjen og nu er Kulden ligesaa streng som før. — Den tillive bragte Mand fra Meilgaard, er død, Lægens megen Omhu uagtet. Han var i Kjøbmand Guldbergs Huus, hvor han nød omhyggelig Pleie. — (Den søndre Post ankom først hertil i Torsdags, og den Kjøbenhavnske samme Dags Aften.)

Viborg, d. 24 Jan. Vel har Kulden noget aftaget; men Sneen vedbliver. Vinden, skjøndt

vestlig, giver dog Frost. Vildtet, især Harene, fanges i Mængde i denne Tid. Endog Agerhøns ere saa forfrosne, at de i Flokkeviis kan dræbes ved Landsbyerne. De ere temmelig magre og dyre. Kornet er dyrere her end i Sjælland. Rug 6 Rbd. 4 Mk. a 7 Rbd. Tønden; Byg 4 Rbd.; Smør 28 a 32 ß. Pundet. En Snees Æg 32 a 40 ß.

Blandede Efterretninger.

Christiania, den 16de Januar. Den undvigte Gaardbruger S. T. Vrenne, der er mistænkt for det paa hans Broder forøvede Mord, og var bleven efterlyst overalt i Riget, er nu paagreben i Søndre Bergenhuus Amt, hvorfra han besørges henført til Kongsbergs Arresthuus. — I Midten af forrige Maaned er i Grans Præstegjeld paa Hadeland, paa en Gaard navnlig Jorstad, udbrudt en Forraadnelsesfeber, der angreb 17 Personer. Ligeledes er Nervefeber udbrudt paa Toten. — Under et, ved Christiania Byes Politiekammer optaget Forhør er det oplyst, at Vagtmesteren ved de paa Raadhuset værende Arrester har tilladt adskillige der indsatte Arrestanter at besøge Værtshuse, at indkjøbe Qvantiteter af Brændeviin, at modtage Besøg, at afsende Breve m. v., uden nogen dertil af vedkommende Øvrighed given Tilladelse, i hvilken Anledning det Fornødne fra Justitiens Side foranstaltes. — I Tellemarken tiltales for nærværende Tid en Pige, 22 Aar gl., for Fostermord, og hendes Forældre for Deelagtighed i Samme. Hun har tilstaaet, at have søgt eensomt Sted, at have født et levende Pigebarn, og at have dræbt det ved at hælde 3 Gange af sin Haand Vand i Munden paa Barnet, og derefter at nedlægge det under en Rodvælte, samt bedække det med Torv ꝛc. — En anden Pige sammesteds, der forhen har havt uægte Børn, har i sidstafvigte Høst paa en Sæter født i Dølgsmaal et Barn, som hun henlagde i et Skovkrat, hvor det blev fundet, medens et Sviin var ifærd med Samme, og allerede havde afædt dets Hoved og Hals, for det Meste begge Arme og Fødder, samt udrevet den største Deel af Indvoldene. Hun er nu undergiven Justitiens Tiltale. — I Jarlsbergs Grevskab er en Dreng, 10 Aar gammel, nyligen

bleven tiltalt og dømt for Kirkeran og adskillige andre Tyverier.

Fox's og Pitts Gravmæler i Westminster Abbediet staae i en mørk Krog, og paa samme sees ingen anden Indskrift end de grovt udhugne Bogstaver C. I. F. og W. P. Blot disse raa Stene dække deres Grav. Tæt ved dem ligger den berømte Parr, der døde i sit 152de Aar, og bogstaveligen af Alderdom, da hans Aarevæv var blevet til Been.

Fra Etatsraad og Professor Bang.

(Slutning; see forr. No.)

Til denne nyttige Hensigt tjener ikke alene Materien og Indholdet selv, men ligesaa meget Formen og Maaden, hvorpaa det er fremsat; fornemmeligen brugte disse gamle Vise tvende Midler til at gjøre Underviisningen fattelig og indtrængende. Det ene var at fremstille Lærdommene i korte, syndige og forstaaelige Sætninger, og det andet var at forbinde dem med passende og oplysende Lignelser, saasom: den hele Verden er for Gud som den lille Tunge i Vægtskaalen eller som en Draabe af den Dug, der falder paa Jorden om Morgenen — ligesom den stærke Vind virker skjøndt man ikke seer den, saa udretter Gud alle sine Gjerninger — som en Draabe Vand i Havet og som et Sandskorn, saa ere tusinde Aar at regne mod Evigheden. — Lad ei en gammel Ven komme fra Dig, thi en ny Ven er som ung Viin, men naar denne bliver gammel kan Du nyde den med Lyst — ved Steenkast forjager Du Fugle, og din Ven ved at foragte ham — blæs paa en Gløb saa optændes Ild, men spytter Du derpaa saa slukkes den, og begge Ting udgaae fra din Mund — ligesom Ulven ikke passer sig i Faarestien, saa passer den Ugudelige sig ei i Selskab med den Gudsfrygtige. Den synlige Gud paa Jorden, Menneskenes fuldkomneste Lærer, gik frem paa samme Underviisnings Vei, beviste derved dens Fortrinlighed og selv fuldkommede den. Hans Viisdom kjendte Menneskeaandens Fattelyst og Evne, derfor fremsatte han fornemmelig sine Lærdomme i enkelte Sætninger ved Lignelser, Exempler og Samtaler; saaledes at ringe

Opmærksomhed og den almindelige Menneskeforstand ere tilstrækkelige til at forstaae og erindre dem. Han stiftede derved den fuldkomneste for alle Tiders og Stæders Mennesker passende Lærebygning i Religionen, hvis fornyede Retagtelse og rene Anvendelse jeg anseer som eneste Middel til Gjenoprettelsen af virkelig og lyksaliggjørende Kristendom, hvilket jeg tilfulde har beviist i Skriftet: Jesu Christi Evangelium som eneste rette Lærebog og Religionsregel for Christne.

Jeg maa herved bemærke, at den rette og nyttige Brug af dette Skrift maae være idelig ja daglig Gjennemlæsning, da den er nødvendig baade for at bevare dens Lærdomme og Leveregler i Hukommelsen og for at gjøre dem saa levende i Sindet, at de falde os ind, naar deres Anvendelse er nyttig. Overbeviist om Gavnligheden heraf, tør jeg anbefale saadan Brug til alle, men haaber fornemmelig dennes ønskelige Virkning hos den endnu mindre fordærvede og mere bøielige Ungdom.

Dette Skrift findes tillige oversat i latinske Vermaalsvers, da jeg selv har fundet formeret Indtryk af saadan poetisk Form; og troer at kunne virke det samme hos dem, som forstaae det latinske Sprog.

Oversigt af Indholdet.

1. Gud. 2. Bønner. 3. Troe paa Gud. 4. Kjærlighed. 5. Viisdoms Værdie. 6. Om Viisdom til Kongerne. 7. Viisdoms Oprindelse. 8. Afdragelse fra Verdens Sysler som nyttig for Viisdom. 9. Viisdoms Eftersøgelse. 10. Viisdoms Gaver. 11. Viisdom i Taushed. 12. Viisdom i Ord. 13. Den Vise og Daaren. 14. Den Ugudelige og den Gudsfrygtige. 15. Børn mod Forældre. 16 Forældre mod Børn. 17. Den slette og den gode Hustroe. 18. Venner og Fiender. 19. Fattiges Understyttelse. 20. Den Gjerrige. 21. Den Rige og den Fattige. 22. Kongen. 23. Den Mægtige. 24. Hovmod. 25. Ukydskhed. 26. Kydskhed. 27. Løgn. 28. Vrede. 29. Trætte. 30. Bagvadskeren. 31. Lureren. 32. Synderen. 33. Frie Villie. 34. Synderens bedragelige Haab. 35. Synderens Omvendelse og Frelse. 36. Fasthed og Forsigtighed. 37. Den Lykkelige. 38. Omgang. 39. Raadførsel. 40. Ære og Roes.

41. Arbeide og Ladhed. 42. Sundhed og Glæde. 43. Vinen. 44. Om Lægen og Lægedom. 45. Bekymringer. 46. Alderdom. 47. Døden. 48. Tak.

Dette Skrift kan bekommes hos Forfatteren No. 33 i store Kannikestræde, for 10 Mk. N. V. paa Skrivpapir og 9 Mk. paa Trykpapir, og den, som ei kan betale, kan faae det omsonst, naar jeg skjønner at han kan have den Nytte deraf som er Skriftets egentlige Hensigt.

An den doppelt Unächten.

Einst saßt Du in Fortunens Schooß
und wähntest Dich Baron.
Doch kaum läßt Dich die Falsche los
wähnst Du Dich Musensohn. —
Wie kamst Du zu dem Doppel-Traum,
was bildest Du Dir ein,
Du hast von allen beyden kaum
den allermindsten Schein.
Bey Dir gieng leider Hand in Hand
die Kunst mit der Natur,
denn pünktlich gleichet der Verstand
der ganzen Creatur.
Du siehst, was sonst noch niemand sah,
und reimst was ungereimt,
darum erblickst Du Dich auch da
wo man von Dir nicht träumt.
Wer so, wie Du, von Dichterkron',
von Rang entfernet ist,
der ist — (man kennt den Vogel schon)
der ist ——— was Du nur bist.

Der Avanturier.

Kjøbenhavns Børs d. 28 Januari.

Cours. Hamb. 2 M. 285, a vista 288. Amsterd. 2 M. = , a vista = , London 2 M. = . Spec. 286. — Specier solgtes til 17 Rbmk. 1 ß. a 17 Rbmk. 2 ß. Oblig. (foruden Renter fra 11 Decbr. f. A.) = . Norske Rigsbanks. 20. Svenske Sedler 64 a 65 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 10.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Februari 1820.

Tale
paa
Kongens Fødselsdag.
(Slutning; see forr. No.)

Hvorledes tee nu vore Dages Mennesker sig i disse onde Tider? Somme, Slaver af deres Lyster, lægge Hænderne lade i Skjødet, og, saa længe blot endnu Midlerne dertil ere mulige at opdrive, leve de, ret ligesom Ondt havde alt naaet sin høieste Spidse, uden at kunne vorde værre, ret ligesom Øieblikket var det Sidste, vi havde tilbage, leve de dette deres Øieblik hen i Herlighed og Glæde, tænke aldrig paa Dagen imorgen, men enes da let med sig selv om Lovligheden af Maaderne at vedligeholde et saadant Liv paa. Nogle tillukke Øinene og lade som de det ikke vidste, hvorlunde den Uværdige, de søge og finde Bistand hos, er, enddog alle Øvrige forarmes, istand til at berige sig; thi, for at de ydmyge logre, mættes de jo med de Krummer, som falde fra deres Herres Bord. Andre klage blot og gjøre ved evige Klynk deres den trange Vei til ingen Nytte end trangere, tifold trangere baade for dem selv og deres Medmennesker. Ved Intet af Alt dette formildes, ved det tilhobe forsures derimod de onde Tider, forbittres de i det Uendelige. —

Uveiret bruser; Klippen staaer urokket; den vender de haarde Stød sin haarde Side til; og i det paafølgende Havblik kneiser derfor den end ubetvungen mod Skyerne. Planten giver efter, bøier sig og lader saaledes Veiret gaae over; thi det vil have sin Villie. Skulde der ikke i begge disse Vink af Naturen være Viisdom at hente? Jeg troer det stadigt!

I den Slægtkreds, hvis Ætlinger elske hinanden værdeligen, ikke i Ord og Tale, ikke i Sammenkomst og Glemsel, men i Handling, der betragter med Samvittighedsfuldhed og Glæde Enhver sin egen lille Eiendom tillige som det Fællesgode, han, hvor det behøvedes, gjerne deelte med sine Kjære. Dette hans ædle Sind viser især sig virksomt i Nødens Dage. Intet forøder han selv; Intet seer med Ligegyldighed han forødet i sin Nærhed. Mindre fiin er hans Kjortel; ved den ene Ret Mad paa sit Bord er han ligesaa lykkelig, som i bedre Tider ved de fire; kun paa Helligdagene gydes Viin i hans Bæger. Sit Boskab, skjøndt det længe var ude af Moden, beholder han uforandret. Han lærer sin Omgangskjæde at forlystes ved hans opfindsomme Hoved og derover glemme hans tarvelige Beværtning; men i Selskaber udenfor hans Døre, i Samqvem, der kræve stedse flere, stedse voxende, ham altid unødvendige Udgifter, søges han forgjæves. Hvert det Arbeid, hvorved lovlig og værdig Fortjeneste er at vinde, paatager han sig og udfører med Redebonhed. Derved da gjør han sig det altid endnu muligt, at beholde noget Lidet tilovers; dette Noget betragter han som ikke sit længer; det tilhører

hans Kjære; og skaansomt, og viseligen deler han det med, eller mellem dem saa langt det rækker. Er det end lidet, maaskee kun Enkens Skjærv i Templets Kiste, dog, hvis det blot er hans Mulige, da har det Velsignelse til Følge; og, synlig skal, saavist der er en Gud, den vorde hans Liv igjennem!

Saaledes samvittighedsfuld med sit Eget, foragter, hvor han ei anderledes kan straffe, han hver Den, som, for at berige sig selv, bestjæler sine Brødre. Hvis ei vi havde, først anseet det for mindre utilladeligt, siden betragtet det som endog et Slags Klogskab, at gjøre os selv Fordele af Det, Staten os betroede; hvis derimod Enhver, paa hvem med umiskjendelig Grund den offenlige Mistanke for ulovlig Berigelse hviilte, havde fundet glædeløst det Liv, han hizede efter at fylde med Glæde, og hæderløs den Bane, ad hvilken han ilede at tilforhandle sig Hæder; hvis han havde uhilset vandret om iblandt os, utiltalet og ubesvaret staaet i sømmelig Afstand fra retskafne Mænd, ene siddet ved det Taffel, han, for at lokke Ravne til Aadsel, overfyldte med Vine og Retter forgjæves, forsmaaet og forladt vanket omkring med sig selv i sine Skove, seet Mand at vende sig, hvor han traad hen, og Qvinde at staae op, hvor han tog Sæde; ja! havde han det, straffet havde han alt derved været, haardt, men retfærdigt; afskrækkede vare de svage Flere blevne, dem hans Held lokkede efter, og bedre vilde i det Hele vor Tilstand have været. Dog, saa mandig en Modstand kunde vi kun have viist Guldets skamløse Træl, naar stedse det havde været vor Vane, med et barnligt Sind at see i Statens Eiendom vor og vore Brødres; thi Den da, der bestjal sig selv, ikke Nidding, nei! men afsindig bør det ham at kaldes. Og hver Den, der, for at berige sig, undergraver og derved svækker det Fædrehuus, han tilhører, bringer dog selv den Grundvold, hvorpaa hans Velstand skulde støttes, til farligen at vakle. Saa handler ei den kloge, end mindre handler saa den gode Søn.

Det er endeligen ved Taalmodighed, at han, denne gode Søn, letter sig og sine Brødre de Byrder, han i Forening med dem maa bære. Klynk og Klage, saa veed han vist, gjøre kun modfalden; thi, som Graad og Skrig ikke hjælpe den

Lille, der snublede og faldt, af med Smerten, Stødet voldte, saa lindre og hine ikke Kummeren i Mandens Hjerte. De vække derimod, det veed han ogsaa, Utaalmodighed; og det Nærværende, det, vi fornæmme, adskilles da, som det dog burde, ikke fra det Forestaaende, det, vi befrygte. Derfor taler han Lidet, eller Intet om de ham ogsaa trange Tider, klager saare sjeldent, altid med Taalighed, lader endog gjerne en vis Munterhed tilsyne og bevarer uafladeligen Evnen til at deeltage i de Glæder, der endnu blomstre den Uforvænnede imøde. Hvert Beviis fra hine svundne Dage, vore Læremestere, hvert Beviis paa Frelse i Nød, uventet Redning fra oven, hvor intet dødeligt Øie skimtede Udvei, dvæler han længe ved, opleder han med Omhyggelighed, fro ved at finde utallige paa Krønikens fjerneste, tifold meer fro ved at see dem med uudslettelige stærke Træk paa selve Krønikens de nærmeste Blade, disse, der end leve i Mindet. Fast, som Den, der handler efter Grunde, gjør han i sin hele Adfærd det klart, at Rigdom og Anseelse ere ham det tilfældige Gode, det, han vel modtager med Taknemmelighed, men ei hyler ved at savne. Det væsenlige Gode derimod, det, som ei kan røves ham, det som er Skjoldet, gjennem hvilket aldrig Skjebnens Pile magte at trænge, det er: hans Forstand, det er: hans Hjerte. Sit Øie hæver han mod Himlen, og endnu seer han Skjebnens Kjæde i den Algodes Haand. Opdager end han ikke strax hvorledes, dog veed han, at altsaa er det ei Ulyst, ei heller Smerte alene, men Ulyst og Glæde, men Smerte og Lindring, der følge hinanden som Led i hiin, Skjebnens store Kjæde. Midt i egen og den almene Modgang er endnu han tilfreds med sin Verdens Indretning; han er følgeligen taalmodig i den ædleste og høieste Grad. Derved betrygget, saavel for at vove ubesindige Skridt, som for at hensynke i Mismods dybe Dorskhed, vandrer han om mellem sine Brødre med en Rolighed over sit Aasyn, der er agtværdig for den Sjelsstyrke, hvorom den lydeligen vidner, og elskværdig for den mildnende Lindring, den yder Alle i hans Nærhed. Saa gaaer Maanen op bag mørke, sorte Skyer; vel bringer den ikke fuld Dag med, men dog studser Vandreren ved at opdage, at Alt var ikke, som nys han skjælvende anede i Mulmet, Alt ikke Gjenfærd, eller Røver. —

Danske Mænd og Brødre! I bøde mig tale paa Dannerkongens Dag, mig, der som Faa kjender hans Hjerte. Ingen Første er til, der hellere end han saae Undersaatter lykkelige alle; thi talede jeg som jeg talede, og ville vi helligholde den Dag, paa hvilken han fødtes, som han det ene ønsker!

Uveiret bruser; Klippen staaer urokket; den vender de haarde Stød sin haarde Side til; og i det paafølgende Havblik kneiser den end ubetvungen mod Skyerne. Planten giver efter, bøier sig og lader saaledes Veiret gaae over; thi det vil have sin Villie.

Være vi Mænd der erkjende: at, føre Tider, ogsaa vi kalde onde, almeent i Europa samme Navn, da ere de Nationer ikke altid billige, som vælte Skylden derfor over paa deres Regjering ene, men de billigst, der tilstaae, at nogle Aar tilbage, da hiin fortærende Lue tændtes, som endeligen flammede sammen over Alles Isser, var der Ingen af os modig nok til at udmale sig en Fremtid, endda ikke værre. Det er Sandhed, at Krige adsprede, Hvad hundred Aar forud var samlet; men ogsaa en i Tingenes Orden og Gang grundet Sandhed er det, at mange mange Aar høre til, for at gjensamle, Hvad Krigene adspredede. Ved streng Sparsommelighed, ædel Tarvelighed, værdig Tilfredshed med vort Lands Eget, ved Fasthed i Forsæt, i Handling, i Liv fremskynde vi de mindre trange Tider! Med en Redelighed, der ingensinde staaer til at overdrive, vaage vi over hver den Skjærv, vore Medborgere, eller Staten betroer i vor Haand! At berige, selv kun at nætte os, dem, eller den til Skade, være os det Umulige! Ved ingenlunde at beære den Uværdige, som i denne hellige Sag forbryder sig mod Samfundet, med enten Blik, eller Ord, eller Omgang, sætte vi, disse og de kommende Dage til Held, atter Redeligheden ind i alle de Rettigheder, den har nydt, og den fremdeles bør blandt danske Mænd at nyde! Heri være vi Klippen, den urokkelige, den, der vender de haarde Stød sin haarde Side til, den, der omsider kneiser ubetvungen mod Skyerne! I derimod ei at dræbe hinanden med evige og nedslaaende Klager, men med et ved Religionen dannet, taaligt og muntert Sind at mildne os

og Andre de Byrder, der da dog altid lettes noget, deri være vi Planten, som giver efter, bøier sig og lader saaledes Veiret gaae over; thi sin Villie vil det have! Til dette Forsæt indvie, dertil hellige vi Dagen; og da? — da har Gud signet Fædrelandet, da har han signet Kongen.

Han signe begge!

Indenlandske Efterretninger.

Hans Majestæt Kongen har, under 12te Jan. d. A., paa Cancelliets derom allerunderdanigst gjorte Forestilling, behaget allernaadigst at resolvere: "At de Forliig, der indgaaes ved Retterne, herefter, ligesom de ved Forligelsescommissionerne afsluttede Foreninger, skulle have Executionskraft."

Ved Placat af 25 Januari d. A. er bestemt, at et uantaget Auctionsbud i Almindelighed ei skal forbinde nogen længer end 6 Uger.

Til skrivtlig theologisk Embedsexamen i Januar Qvartal 1820 fremsattes følgende Spørgsmaal:

1. Exponatur fundamentum atque ambitus officiorum, quæ Jesu Christo debentur!
2. Primo ostendatur, num stilus græcus Novi Testamenti sit purus dicendus, an vero hellenisticus sive ebraicus? deinde si tempus permiserit, exponantur exemplisque illustrentur regulæ hermeneuticæ v. c. ab Ernestio traditæ, quæ ad Ebraismos N. T. resolvendos spectant.
3. Exposita vi Babylonicæ, ut vulgo dicunt, captivitatis Paparum, enarrentur præcipuæ res a pontificibus Avenionensibus gestæ.
4. Constituta *notione* omniscientiæ divinæ tam juxta *principia* rationis, quam ex effatis S. Sræ. ostendatur, quænam inde deriventur virtutis incitamenta, et quænam lites dogmaticæ ex difficultate hujus notionis cum libertate humana conciliandæ originem duxerint?
5. Ebr. 3, 1—13.
6. Psalmus 103.

I Tillæg til Statstidenden for Jan. Maaned d. A. indkaldes Enhver, der troer at have Ret

og Krav til de i bemeldte Tillæg anførte Obligationer, udstedte til Samuel Sumbel i Aarene 1775, 76, 77, 78 og 79, og til Jph. d'el Sumb 1788, hvilke Obligationer, til Beløb 33,500 Piaster, savnes i den sidstes Dødsbo, og i Tilfælde af at Ingen melder sig, blive mortificerede. — Samuel Sumbel var egentligen for endeel Aar siden hidsendt som Gesandt fra Keiseren af Marocco til det danske Hof. Af særdeles Tillid til den danske Regjering indsatte han en anseelig Capital i den Kgl. Casse. Efter hans Død kom hans ældste Søn, Joseph Sumbel, hertil, og levede her af sine Capitaler, hvoraf han ogsaa satte endeel i Kongens Casse. I Aaret 1786, saavidt Anmelderen mindes, blev denne sindssvag og vilde spille et Slags Prophets Rolle. Han aflagde den europæiske Dragt, hvori han hidtil klædte sig, og iførte sig en brillant Tyrkedragt af Atlask, rigt galoneret, hvori han paraderede allevegne. Ved den saakaldte Fasanbakke i Frederiksberg Hauge vilde han en Dag holde en offentlig Tale, men blev forstyrret deri af den der forsamlede Hob. Omsider forlod han Kjøbenhavn, og paa hans Reise skal, efter Sigende, berørte Obligationer være gaaet tabte. Han døde siden i Pinneberg. To af hans yngre Brødre have i endeel Aar opholdt sig her i Kjøbenhavn. Hans øvrige Paarørende boe i Marocco.

I Schleswig døde nyligen Enkefrue Consistorialraadinde Schwollmann, født Struensee, formodentligen en Søster af den ulykkelige J. F. Stuensee, i sit 75de Aar.

Odense, den 28 Januari. I de sidste Dage har det været vedholdende Tøeveir og Regn, saa Snee og Slædeføre for denne Gang er ophørt. Med en Landsbyepost kom hertil igaar en sielden Passageer paa denne Aarstid, nemlig en levende Oldenborre, som den 25 Januar blev funden i noget Sand. At denne Sommergjæst har kunnet leve her tillands til en Tid, da Tappen var frosset i Tønden, er unægtelig et Særsyn.

Viborg, d. 26 Jan. I Tirsdags Aftes den 25de begyndte det at tøe, i 2 Nætter og i Dag har det vedblevet med tyk Luft. I Dag, den 26de, tøer det med Regn.

Ribe, den 22 Januari. Natten mellem Søndag og Mandag den 2den Januari, afbrændte

en af Ladegaards Længderne paa Bramminge ved Ribe. Denne Morgen, den 22 Jan., har Ilden atter raset, og aldeles ødelagt den store Lade med deriværende Forraad, samt den Østre Sidelængde. Alle Kreaturer og Faarene ere omkomne. Ilden opkom denne Morgen mellem 5 og 6, og udbrød 3 Steder paa Eengang, saa den upaatvivlelig er paasat. Meer end Halvtredsindstyve Aar har den ædle Olding, Cancellieraad Øllgaard, eiet Bramminge. Alle, som kjende ham nøie, maa med Sandhed bevidne, at intet Menneske med Grund kan have noget imod ham. Man oprøres frygtelig ved at see denne afskyelige Niddingsdaad, og kan ikke andet end ønske og haabe, der fra Øvrighedens Side maa blive gjort de strængeste Undersøgelser, om hvis Udfald, Indsenderen heraf skal give nærmere Beretning.

Blandede Efterretninger.

Laurvig, den 12te Januar. Ogsaa her har man talt Endeel om den store Arvepart, som skulde være tilfalden Alexander Boy, Lærer ved Søe-Cadet-Corpset i Frederiksværn. Hvad jeg derom veed, vil jeg her berette. Alexander Boys Fader var en Tidlang Dansk Consul i Livorno og siden i Marseille, men opholder sig nu paa en af de Danske Øer i Vestindien. Hans Huustroe, som er en Moder til Alex. Boy, opholder sig derimod i Regensburg, og en rig Onkel af hende døde for mange Aar tilbage i Veracruz i America, saaat Alexander Boys Moder, og ikke han, er Arvingen. Den gamle Boy har for længe siden søgt at gjøre sin Kones Ret til Arven gjældende, men under Krigen faldt Sagen bort; derimod fik han i forrige Aar fra Regjeringsraadet paa de Danske Vestindiske Øer Communication af en Skrivelse fra den Danske Gesandt i Paris, Grev Waltersdorff, til den Kongelige Danske Udenrigske Minister Rosenkrantz, hvori Waltersdorff søger Underretning om Alexander og hans Broder C. Boys Opholdssted, med Begjæring om at tilkjendegive dem, at deres Moder i Regensburg var tilfalden en Arv af nogle Millioner (hvilket Slags Millioner nævnes ikke) efter Onkelen, og at de havde at henvende sig til en Major og Overpostmester hos Fyr-

sten af Thurn og Taris, for at iagttage deres Tarv. Alex. Boy fik fra Faderen Gjenparter af hvad herom var skrevet, og tilskrev Majoren og Overpostmesteren saavelsom General-Toldkammeret i Kjøbenhavn, gjennem hvilket Collegium Sagen var expederet til Vestindien, men siden skal han Intet have erfaret.

Alexandria, d. 20 Octbr. Pachaen er reist til Cairo, man siger for at gjøre et Besøg i Övre-Egypten for at see det indenlandske Sukkerraffinaderie, og for at forvisse sig om hvorvidt der virkeligen i Nubien, saaledes som man siger, findes Sølv-, Bly- og Kobberminer samt Steenkul, som kunde lønne Umagen at bryde. — Det lader ikke som Pachaen har i Sinde at komme sine Skyldnere, Kjøbmændene, til Hjelp, hvorfor det staaer at befrygte, at Handelen vil snart komme i en stærk Crisis. Denne Frygt grunder sig paa, at de Handlende skylde omtrent 37 Millioner Pjastrer til Pachaen, og at kun faa iblandt dem kunne betale tyve Procent. Man paastaaer iøvrigt, at Pachaen vel er bestemt til at gjøre betydelige Opoffrelser med Hensyn til denne Fordring, men at han for Fremtiden ikke vil overlade Kjøbmændene Varer uden imod contant Betaling. Det være som det vil, Handelen i Almindelighed er ikke stort lykkeligere i Ægypten end alle andre Steder.

Den forhen i dette Blad omtalte Afhandling af J. H. Voß, i Tidskriftet Sophronizon, har til Overskrift: Hvorledes blev Fritz Stolberg en Ufri? Det Hele gaaer ud paa at vise Stolbergs Overgang til den papistiske Tro i sit Udspring, sin Udvikling og sine Følger. Voß, en 71aarig Veteran, agtet som Menneske og hædret som Digter, fremtræder her paa Gravens Bred, som sin Ungdomsvens Anklager. I Indledningen anfører han sine Grunde. Han siger, at det bliver alvorligere med det romerske Hierarkies Lokkelser. Hvad man før medynksomt smilede ad, som en smittende Pip blandt dorske Forkjelede, kan nu, naar man ikke sætter Skranker derfor, blive til en ødelæggende Aandspest. Det romerske Klerkeskab forbinder sig med Ridderskabet, begge med ledede Forfattere, for at fornye Middelalderens Raahed. Herskere, som man betragter for lige saa ukyndige om Fortiden, som om den

nu saa bevægelige Tid, skuffer man helst ved at blæse dem i Ørene, at de bør vente deres og Folkeslagenes Held fra den Side, hvor netop Faren truer. Krybere i alle Slags Former, snige omkring, hvidslende og giftsprudende. Mislykkes vil vel de nyere Hildebranders Plan; thi Snedighed er ikke Klogskab. Reformationen er Borgen for enhver letsindig Tilbagevendelse under det romerske Aag. Men meget Ondt kan i det Enkelte skee. Den, som Gud har forundt Indsigt og Hjerte, han advare, han ivre, han besværge. Atten Aar, siger Forf., har han tiet, i det Forsæt, stedse at tie; ogsaa efterat Grev Stolberg saaledes har besvaret hans oprigtige Advarsel ved sin ubesindige Overgang. Men ikke længer bør Veemod over en Ungdomsven overvælde ham; da St., ikke tilfreds med Selvberoligelse, vedbliver at forstyrre Andres Ro og Lykke, og i sin nyeste Afhandling om Tidsaanden aabenbart bekjender sin utrættelige Stræben for hierarkisk og aristocratisk Tvangsherredømme. Han vil vise, at de snart hiinsides, hvor ingen Ridder eller Klerk hersker, maae staae til Ansvar for Anvendelsen af de betroede Talenter. Ikke frank og frit at have vidnet for Sandheden, vilde, ved Opvaagnelsen fra den sidste Slummer, være det første, han havde at angre. Forf. viser nu, hvorledes en Mand af F. Stolbergs Aand, Søn af stræng-evangeliske Forældre, opvoxen i lærerig og munter Omgang med Joh. And. Cramer, Luthers og Melanchtons Sanger, med hans Huuslærer Funk, med den fromme Frederik den Femtes værdige Statsministere, den ældre og yngre Bernstorff, med Klopstock og hans yngre Venner Gerstenberg, Preisler, Schønborn, Sturz, Münter, Resewitz; hvorledes en saadan Mand, i sit 50 Aar, var istand til at gaae over til den papistiske Tro. Selv født Tydsker, siger han ved denne Leilighed: "Bernstorff havde bragt saa mange Tydske til Kjøbenhavn, at de Danske følte sig krænkede; ved hyppige Gnidninger tændtes det end luende Had, der gik over til Alt hvad der kaldes Tydsk." Omgangen med Klopstock medførte for F. Stolberg en sværmerisk Kjerlighed for Friheden. Men Klopstock vilde en velordnet Forfatning under lovlig Øvrighed, og afskyede Vilkaarlighedens Magt. Stolbergerne derimod tænkte sig ved Fornuftret nærmest adelige

Forrettigheder, fordum tilkjæmpede med Sværdet, nu fornuftmæssige. De vilde ikke lige Lov og Ret, men hvad den Gang i Polen og før 1772 i Sverrig kaldtes Frihed: Overmagtens Indskrænkning ved Fødselsadel, fornemme Slægters Friheder, Oligarchie. Skridt for Skridt følger Forf. Stolbergs Fremskynden til sin Overgang til Papisterne. S 77 siger han: Gleim fortalte mig i Sommeren 1799, at en Minister fra Berlin havde besøgt ham, og i en Samtale om Tidsomstændighederne sagt: Folket ræsonnerer for meget; man maa begunstige Catholikerne. — Lad Excellencerne kun tage sig i Agt, var Gleims Svar; I faae eders Folk saa raa, som min fordrukne Capuziner, som, da han nyligen travede forbi, svarede lystigen paa mit Spørgsmaal: Hvorhen Broder? Til en Syg; vil Herregud gjøre ham! — Da i Middelalderen Ridder og Klerk nøde et raat Velvære, blomstrede da ved deres Forening Folkeslagene i legemligt og aandigt Almeenvel? herskede da Love, Orden, Pligtfølelse, Kjerlighed for den lyksalige Forfatning? stode Tronerne faste? — Eder selv, I ubesindige Excellencer, maatte, naar ikke Hovmod og Sandselighed bedøvede eder, eder selv maatte det skrækkelige Raab fra eders ødelagte Borge trænge til Hjerte:

Lærer vardsled at gjøre Ret og ei at misagte
Jer Gud?

Med den usle Fornuftdannelse, som I fik fra den aandige Borgerstand, troe I eder snue nok til at dræbe Folkets Fornuft? Vee eder, om det kunde lykkes. Det fornuftløse Menneske bliver Fæ, det mishandlede Fæ bliver Skovbestie! — (Gyldne Ord i en viis og sandhedskjær Oldings Mund! Tydsklands nyere Historie har noksom viist, hvortil Mørke, Mysticisme, Munkevertro lede. Først arbeidede Digterne og Konstdommerne paa at frembringe Mørket, mange af Svaghed, Andre for at smigre de Mægtige. Hvad man theoretisk bearbeidede, er practisk fremstaaet. Hvad Lærde forkyndte paa deres Chateder — det løbe nu Drenge med paa Gaden!) — Efterat have gjennemgaaet Stolbergs hele Omvendelseshistorie siger V., at St. Paarørende og Tilhængere erklærede ham for intolerant; men christcatholske Brødre elsker han, ligesom Alle, der afvige i uskadelige Meninger, men papistisk Intolerance

maa være enhver Tolerant en Rædsel. En protestantisk Geistlig, der selv ikke kunne nægte sig den Fornøjelse at gaae paa Kjetterjagt, lod trykke: "sand Tolerance maa ogsaa taale Intolerance!" Den sande Tolerance taaler ikke allene, men vil, at man ikke skal taale Intolerance. Et saa barnagtigt Ordspil i en saa vigtig Sag! Brugt af Papister er det mere end barnagtigt, er det snedigt. — Ogsaa mangen Papist svæver den menneskelige Forfølgelsessyge kun paa Læberne, det menneskelige Hjerte modstræber den. Men anderledes er det med de Papister, der ere blevne det. For dem skrev Forf. Indskriften paa hans Lysthuus:

Ærlige Catholik
træd herind.
Du, som Fornuften afsvor,
nymystiske Papist,
Bliv ude.

Blandt de redelige Catholiker, siger han, har han Venner og Veninder. For 38 Aar siden tilskrev ham en lærd Benedictiner, at han vilde gjerne forlade sin forfølgelsessyge Religion, naar hans Venner blot kunde forskaffe ham et maadeligt Embede. Men Forf. svarede ham: Embedet vil nok komme af sig selv; men bliv hvor Forsynet har sat dig, og hjelp at lede igjennem Kjerlighedens Religion, ved Lære og Exempel, de Vildfarende paa rette Vei! — Afhandlingen ender med Betragtninger over Stolbergs Religionshistorie. Blandt andet hedder det her: I Theologer handlede ikke Ret i, at lade denne med alt for blødt et Riis revsede, fornem ydmyge, papistisk Bedragerie efterstammende Fabelbog, glide hen, fordi I foragtede den. Den er beregnet paa Uvidende og Svage. I glemte, at Saadanne ikke blot rage frem i Folkets Bærme, men ogsaa ovenpaa i Skummet, der, stolt af sin Brusen, ikke vil forædle sig til aandig Klarhed, nei, som, for at overstige det vogtende Kar, selv af Bundfaldet fremlokker Gjæring.

Der tales ofte om Americas stedse voxende Befolkning, men Maaden, hvorpaa denne Folkeformerelse skeer, er ikke meget bekjendt. To eller tre Huusfædre forene sig om en fælles Nybo, der saa at sige er Embryo. Der kommer snart flere, og saaledes tiltager det Hele fra Maaned til Maaned. I America ere Børn Rigdom; hver

Nyfødt er en ny Capital. En Mølle og en Smedie er nu det første, der anlægges. Komme saadanne Haandværksmænd ikke af sig selv, saa blive de ved gode Betingelser foranledigede til at komme. Dette trækker alt flere og flere Nybyggere, som Skomagere, Skrædere &c. did. Omsider kommer en rig Capitalist, som synes godt om Egnen og Anlægget. Han kjøber strax et tusind Morgen Land i Omegnen, lader det Hele opmaale, afdeler det i smaa Besiddelser og falbyder dem. En Mængde Kjøbere indfinde sig. De medbringe nye Capitaler, nye Haandværksfolk, trække endnu Andre til sig; snart komme ogsaa Kræmmere og Gjæstgivere, Læger og Lovkyndige, Chirurger og Skolelærere. Kort, det Hele forstørrer sig med utrolig Hurtighed. Saaledes fremstaae i faa Aar Flekker og Stæder af tusinde Indbyggere og derover, hvor ellers ikke var andet end uigjennemtrængelige Skove. De Jorder, som overlades, ere inddeelte i Districter, disse igjen i Reviere, og atter disse i Lodder. De sælges nu under Haanden eller ved Auction. I Almindelighed holdes altid $\frac{1}{10}$ Deel Revier tilbage for den tilkommende Stats Skolevæsen og Fattige. En Fjerdedeel af Kjøbesummen betales i det mindste strax og Resten om faa Aar. Den, som betaler hele Summen strax, faaer 8 pCt. Afdrag, men den, som ikke betaler sin Gjeld inden Udgangen af det femte Aar, taber sin Eiendomsret. Sjeldent sælges en Morgen Land under 2 Dollars. Den hele Befolkning af America er i uophørlig Bevægelse. Den ligner en uhyre Biekube, der stedse afsætter nye Sværme. Massen af Indbyggerne gjærer uafbrudt og forandrer Bopæle og Erhvervsgrene. Hele Familier, der ere bosatte i Nyork, Connecticut, Massachusets o. s. v., udvandre til Ohio og Missouri, til Gebeterne Illinois og Missisippi. Geistlige blive Advocater, Kjøbmænd Forpagtere, Chirurger Rhedere o. s. v., kort, Enhver vælger det, han troer at kunne vinde meest ved.

Lystslottet Portici i Neapel. — Anledningen til Opdagelsen af den gamle Stad Herculanum, som gik under for over 1700 Aar siden, er følgende: Prinds Elboeuf, Overanfører for den keiserlige Armee, formælede sig med en Prindsesse af Salsa. Krigen havde i Aaret 1706 ført ham til Neapel, og Kjerlighed

— gjorde ham til Fange. Han forblev i Neapel og byggede sig der et Landsted, ikke langt fra Havet. Da Prindsen vilde lade grave en Brønd, stødte man paa et Lag af Lava, gjennembrød det, og kom nu i et Tempel, hvori adskillige Statuer fandtes. Vicekongen reclamerede Antikerne som Danneſæ, og forærede Prinds Eugen samme til at udsmykke dermed sit Palads i Wien, og da Prindsen døde, kjøbte Keiseren Paladset, som nu kaldes Belvedere, og Kong August III. af Sachsen de tre herkulanske Statuer, der ere bekjendte under Navn af de Dresdner Vestalinder. Prinds Elboeuf fortsatte Efterforskningerne; men det er ikke blevet bekjendt, om hans Bestræbelser vare frugtesløse; imidlertid fandt Regjeringen for Godt, at forbyde ham Eftergravningen. Efter omtrent 30 Aars Forløb afkjøbte Don Carlos Prinds Elboeuf sit Landsted, og lagde Grunden til Portici. Brønden blev gravet endnu dybere, og man opdagede den rige Kilde af Antiqviteter, det gamle Herkulanum.

Napoleons Kroningskaabe, rigt broderet med Bier, af carmoisinrødt Fløiel, er bleven skaaret istykker til Messkjorter. Hans første Gemalindes Josephines Lystsited Malmaison, med tilhørende Hauge, vedligeholdes ikke mere. Møblerne ere flyttede derfra, tildeels sendte til Prinds Eugen, og de sjeldneste Planter i Drivhusene solgte, især til Kongen af Bayern og Banquier Rothschild.

I Paris fandtes nyligen et velklædt Fruentimmer paa 25 Aar svømmende i Taarer, fordi hendes tre Børn i tre Dage ikke havde havt noget at spise. Ved nøiere Undersøgelse fandtes, at de Smaa vare indspærrede i et koldt Værelse, som var ganske ryddeligt for Møbler. Den Ulykkelige er en Engellænderinde, og levede af Miniaturmalerie og Underviisning i Musik.

I Aaret 1819 var Caffeforraadet i Europa formindsket fra 69,378,000 Pd. til 37,255,000 Pd. Der var altsaa forbrugt 32,123,000 Pd. i eet Aar, hvilket for de 160 Mill. Mennesker, som man antager Europa indbefatter, udgjør omtrent $4\frac{3}{4}$ Pd. for hvert Menneske aarligen. Heraf sees, at Caffedrik ikke er saa almindelig i Europa, som man sædvanligen troer. I Engelland, Italien, Frankrig og Holland bliver den meste Caffe forbrugt. I Østerrige, Rusland og Sver-

rig synes den ikke at være saa almindelig. I Danmark forbruges en temmelig Mængde, hvortil vore Besiddelser i Vestindien vel ikke bidrage Lidet. De simplere Classer have saaledes vænnet sig til denne nervepirrende Drik, at den hos Mangfoldige maa tjene istedetfor Middagsmad. Caffe og Brændeviin ere to nødvendige Artikler til Livets Ophold. Man seer sig snarere istand til at leve uden Luft, end uden disse Livsfornødenheder. De gamle Skandinavier kunde ikke tænke sig et Valhal uden Mjød, de nyere, især af lavere Stand, vilde ikke kunne tænke sig det uden Caffe.

Paa et Caffehuus i Wien kom nyligen en Mand med Hovedet forbundet, holdende et Tørklæde uophørligen for Munden. Han forlanger heed Caffe, klager over meget heftig Tandpine, og samler ved sin Hylen snart mange Mennesker omkring sig. En af Billardspillerne lægger sin Queu fra sig, raaber: ih, jeg skal snart hjelpe Dem, jeg boer næstved og har de bekjendte Pariser Tandpinde, der paa Øjeblikket stille Smerten. Han løber afsted, og kommer tilbage med en Æske fuld af Pinde, der ere brændte paa Enden. Læg kun een, siger han til den Lidende, paa den Tand, De har Smerte i. Forsøget gjordes, men Patienten vedbliver at flæbe. Han lægger endnu een, og atter een paa, Smerten er stillet, og han river nu Bindet af Hovedet. "Vil De overlade mig 6 af disse Vidunderpinde?" "Net gjerne, men de koste mig 1 Gylden hver." "O, maa jeg ogsaa bede om 10 — og jeg om 5 — og jeg om 6" — raabte Adskillige af de Omkringstaaende. I faa Minuter var Pindene udsolgte. Da man nogle Dage derefter vilde curere een dermed, saa fandtes de at være skaarne af ganske simpelt Træ, og følgeligen uden mindste Virkninger. Man saae nu, at den, der havde Tandpine, og den, der curerede ham i Caffehuset, vare to Gavtyve, der her, som saa ofte, saare godt havde speculeret paa deres Medmenneskers Lettroenhed.

En god Deel af de betydelige Capitaler, som nyligen gik fra Engelland til Fastlandet, skal tilhøre Bonaparte og Savary. Af saakaldte Keiserkapere, under Bonapartes Flag, vil man hist og her have talt henved 13.

En fransk General G—d, friede i Hamborg til en Pige, der eier adskillige Millioner, men blev i sin Kjerlighedskamp overvunden af en ung Kjøbmand. Han udfordrede denne, og har nu desaarsag Huusarrest.

I Engelland døde nyligen en Dverginde i sit 21de Aar, som kun var 2 Fod, 10 Tommer høi, men velproportioneret og 20 Pund af Vægt. Hun kunde høre, men ikke tale.

Adskillige Slagtere i London have begyndt at dræbe Kreature med Qvælluft. Dyret skal lide mindre Smerte, Kjødet faae baade bedre Udseende og Smag derved, og lade sig bedre nedsalte og gjemme.

En Amethyst af 2 Fods Længde, 14 Tommers Brede, af skjøn grøn Farve og de prægtigste Cristallisationer, veiende 150 Pd., er ankommen til London, men da Eieren, en derværende Kjøbmand, for at spare Indførselstold, kun angav dens Værdie for 65 Pd. St., saa er den bleven tagen under Beslag af Toldvæsenet, og vil nu blive solgt ved offentlig Auction.

I Kirkestaten og Secilien ere Kornpriserne saa lave, at Landmanden ikke er istand til at svare Skatterne.

Det engelske Overhuses Sahl er endnu slettere udziret end Underhusets. Væggene ere behængte med gamle Tapeter, hvori man finder Armaden eller den uovervindelige spanske Flaade meget falmet og afslidt afbildet. Sæderne ere meget støvede, Kantslerens foregivne Uldsæk er meget laset, og af dens Indvolde kiger mere Hø end Uld frem. Een af Portnerne, som altid findes her, foreviser Sahlen for den bestemte Priis 1 Shilling.

Kjøbenhavns Børs d. 1 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 280, a vista 283. Amsterdam 2 M. : . London 2 M. 12⅓ Rbdlr. Spec. 279. — Specier solgtes fra 16 Rbmk. 12 ß. til 16 Rbmk. 11 ß. Oblig. 75. Norske Rigsbanksedler : . Svenske Sedler 58 a 60 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 11.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 5 Februari 1820.

Den indbyrdes Underviisning.

(Extract af en allerunderdanigst Beretning til Hans Majestæt Kongen fra Directionen for Garnisons-Skolevæsenet, dat. d. 26de Januari 1820.)

Hans Majestæt Kongen havde allernaadigst paalagt Directionen for Garnisonsskolevæsenet at sørge for, at alle Børn af Militaire i Kjøbenhavns og Frederikshavns Garnisoner, samt alle Drenge, som disse Garnisoners Regimenter og Corps maatte have antaget, kom i Skole.

Efter de indgivne Lister befandtes Garnisonen ialt at have 305 uconfirmeerte, men over 6 Aar, altsaa skolepligtige, Børn (dog 15 udenbyes, altsaa egentlig kun 290).

Directionen var nu saa lykkelig, at kunne forelægge Hans Majestæt en Oversigt, som viser, at alle disse Børn, uden Undtagelse, tilbørligen ere holdte til Skolegang.

Artilleriet. I Caserneskolerne 25 Drenge og 24 Piger; i private Soler 6 D. og 5 P.; ialt 31 Drenge og 29 Piger.

Garden til Hest. I private Skoler 6 Drenge og 14 Piger.

Garden til Fods. I Artillerie-Underofficierskolen 1; i Caserneskolerne 12 Drenge og 4 Piger; i private Skoler 4 P.; ialt 13 Drenge og 8 Piger.

1ste Liv-Regiment. I Caserneskolerne 14 Drenge og 4 Piger; i private Skoler 4 D. og 8 P; ialt 18 Drenge og 12 Piger, samt 1 Pige udenbyes.

2det Liv-Regiment. I Caserneskolerne 12 Drenge og 15 Piger; i private Skoler 3 D. og 6 P; ialt 15 Drenge og 21 Piger, samt 1 Pige udenbyes.

Kongens Regiment. I Caserneskolerne 4 Drenge og 5 Piger; i private Skoler 6 D. og 7 P.; ialt 10 Drenge og 12 Piger.

Prinds Christians Regiment. I Caserneskolerne 20 Drenge og 13 Piger; i private Skoler 2 D. og 2 P.; ialt 22 Drenge og 15 Piger.

1ste jydske Infanterie-Regiment. I Underofficierernes Underviisnings-Anstalt 6 Drenge; i Caserneskolerne 2 Drenge og 4 Piger; i private Skoler 9 Piger; ialt 8 Drenge og 13 Piger, samt 1 Dreng og 1 Pige udenbyes.

3die jydske Infant. Reg. I Underofficierernes Underviisnings-Anstalt 8 Drenge og 2 Piger; i Caserneskolerne 5 D. og 9 P.; ialt 13 Drenge og 11 Piger, samt 7 Drenge og 4 Piger udenbyes.

Sjellandske Jægercorps. I Caserneskolerne 3 Drenge; i private Skoler 1 Dreng og 2 Piger; ialt 4 Drenge og 2 Piger.

Jydske Jægercorps. I Caserneskolerne 7 Drenge; i private Skoler 3 Piger.

2den Husarescadron. I private Skoler 1 Dreng og 2 Piger.

Tilsammen have nydt Underviisning: 17 i Underofficierernes Underviisnings-Anstalt; 182 i Caserneskolerne; 91 i private Skoler, og 15 udenbyes; ialt 305. — Uden Underviisning have ingen været.

Det bemærkes herved, at Artilleriecorpsets Børn ei henhøre under Directionen; men den har, ifølge Befaling, for at gjøre Oversigten fuldstændig, taget dem med, og kunde det, da den havde de nødvendige Efterretninger, i det et af dens Medlemmer havde senest været med at ordne Underviisningsanstalten for bemeldte Corpses Børn.

Aarsagen at Garden til Hest og 2den Husarescadron ei endnu have Børn i Directionens Skoler, er, at deres Børn først ved et allerhøiest Rescript af 15de December 1819 er lagt under Directionen, som før kun havde Garden til Fods, de 6 Infanterie-Regimenter og de 2 Jæger-Corps under sin Bestyrelse. Først nu have disse Børn altsaa faaet Ret til at nyde Godt af de militaire Skoler.

I Sammenhold med ovenstaaende Oversigt, troede Directionen det Pligt at forelægge Hans Majestæt Kongen følgende over Skolegangens Tilstand for et Aar siden (1ste Februari 1819).

Garden til Fods. I Underofficierernes Underviisnings-Anstalt 1 Dreng; i Caserneskolerne 6 D. og 4 P.; i private Skoler 4 D. og 4 P.; ialt 11 Drenge og 8 Piger.

1ste Liv-Reg. I Caserneskolerne 12 D. og 3 P.; i private Skoler 2 D. og 4 P.; uden Underviisning 3 D. og 5 P.; ialt 17 Drenge og 12 Piger.

2det Liv-Reg. I Caserneskolerne 7 D. og 10 P.; i private Skoler 4 D. og 3 P.; uden Underviisning 9 D. og 8 P.; ialt 20 Drenge og 21 Piger.

Kongens Reg. I Caserneskolerne 3 D. og 2 P.; i private Skoler 4 D. og 6 P.; uden Underviisning 3 D. og 1 P.; ialt 10 Drenge og 9 Piger.

Prinds Christians Reg. I Caserneskolerne 11 D. og 7 P.; i private Skoler 2 D. og 1 P.; uden Underviisning 3 D. og 2 P.; ialt 16 Drenge og 10 Piger.

1ste jydske Inf. Reg. I Underoffic. Underviisnings-Anst. 3 D.; i Caserneskolerne 1 D. og 1 P; i private Skoler 3 P.; uden Underviisning 3 D. og 5 P.; ialt 7 Drenge og 9 Piger.

3die jydske Inf. Reg. I Underoffic. Underviisnings-Anst. 10 D. og 1 P; i Caserneskolerne 6 D. og 1 P.; uden Underviisning 4 D. og 7 P.; ialt 20 Drenge og 9 Piger.

Sjællandske Jægercorps. I Caserneskolerne 3 D.; i private Skoler 1 P.; uden Underviisning 1 D. og 1 P.; ialt 4 Drenge og 2 Piger.

Jydske Jægercorps. I Caserneskolerne 1 D.; i private Skoler 3 P.; uden Underviisning 5 D.; ialt 6 Drenge og 3 Piger.

Altsaa i Februari 1819 ialt 194 Børn (af hvilke 78 i Caserneskolerne, 41 i private Skoler og 60 uden Underviisning). Hertil kommer: I Slutningen af 1819 havde Artilleriet 60 Børn (af hvilke 18 i Caserneskolerne, 11 i private Skoler og 31 uden Underviisning), og naar det antages (man har ei Lister derover fra den Tid), at Forholdet ved Garden til Hest var da det samme som nu, nemlig 20, ved 2den Husarescadron 3 (begge i private Skoler), og 15 Børn udenbyes, er det ialt 292 Børn (af hvilke 96 i Caserneskolerne, 75 i private Skoler og 91 uden Underviisning, samt 15 i Underviisnings-Anstalten for Underofficierer og 15 udenbyes). — Altsaa var 91 uden Underviisning.

De militaire Skoler ere imidlertid ikke allene for Børn af Militaire, der endnu ere i Tjeneste, ogsaa afskedigede og ved Døden afgangne Militaires Børn kunne faae fri Skolegang i dem. Ogsaa i denne Henseende var Directionen saa lykkelig at kunne forelægge et tilfredsstillende Resultat.

I Februari 1819 fandtes i Skolerne 108 Børn, og deraf, efter ovenstaaende Oversigt, 78

af Militaire i Tjenesten; 30 vare altsaa de afskedigede og ved Døden afgangne Militaires Børn, som nøde Godt af Indretningen.

Nu derimod, i Januari 1820, ere 133 Børn af tjenstgjørende Militaire i Skolerne, og desuden, deels Enkers, deels afskedigede Militaires Børn (samt Garnisons-Syngeskolen) 58 Drenge og 26 Piger, hvortil endnu bør lægges Enkers o. s. v. Børn i Artillerieskolen paa Christianshavn 5 Drenge og 9 Piger, altsaa 63 Drenge og 35 Piger, eller ialt 98 Børn.

Men hvad i Særdeleleshed Sølvgadens Caserne-Skoler angaaer, da havde de ialt i Januari 1819: 108 Børn, og nu i Januari 1820: 217 Børn, nemlig: i øverste eller 2den Classe for Drengene, efter den ældre Underviisningsmaade, 27; i Haandarbeidsskolen, efter den indbyrdes Underviisning, 80 Piger; i den yngste eller 1ste Classe for Drengene, efter den indbyrdes Underviisning, 110 Drenge; er 137 Drenge og 80 Piger, eller ialt 217 Børn. Dette dobbelte Antal Børn undervises i samme Skolebygning, i samme Tid, og af de samme Lærere, men hvilket naturligviis havde været aldeles umuligt uden den indbyrdes Underviisning.

Hans Majestæt havde under 1ste August f. A. udnævnt Directionen; dens Arbeider ere deels for Underofficiererne og Spillemændene, deels for Børnene; dette er Resultatet af dens Arbeider, hvad Børnene angaaer, i det første Halvaar, siden den blev udnævnt, hartad ene bevirket ved den indbyrdes Underviisning:

1.) istedenfor at Garnisonen forrige Aar havde 91 Børn, ider ikke havde Skolegang, har den nu ikke et eneste uden samme;

2.) forrige Aar var i Caserneskolerne 78 Børn af Militaire, nu 133, og tages Artillerieskolen med, da er Forholdet 96—182;

3.) forrige Aar var 30 Børn af Enker o. s. v. i Sølvgadens Caserneskole; nu er der 84 saadanne Børn (med 25, som udgjør Syngeskolen) og 14 i Artillerieskolen;

4.) forrige Aar havde Sølvgadens Caserneskoler 108 Børn, i Aar have de 217; — forrige Aar havde Artillerie-Caserneskolen 32 Børn, i Aar har den 60; og

5.) det Hele udføres med samme Antal Lærere og Lærerinder, med samme Bekostning og i samme Locale.

Det behagede Hans Majestæt Kongen allernaadigst, under 27de d. M., at rescribere Directionen, tilkjendegivende den allernaadigst Tilfredshed med det Udførte, og befalende den allerhøiest, at bekjendtgjøre i de offentlige Blade Extract af dens allerunderdanigste Rapport.

Indenlandske Efterretninger.

Torsdagen den 3 Februar fandt i Regentskirken Universitetets aarlige Høitidelighed Sted i Anledning af Hs. Majestæts Kongens høie Fødselsdag, ved hvilken Leilighed Universitetets Rector, Hr. Professor, Doctor Medicinæ Herholdt, Ridder af D., udviklede i en latinsk Tale Ligheden mellem Staten og den menneskelige Organisme. Han oplæste derpaa Bedømmelserne over de i forrige Aar indkomne academiske Prisskrifter, og bekjendtgjorde de Studerendes Navne, som havde vundet Præmier. Talen endtes med Bøn til Gud for Kongen, for Landet, og for det Kongelige Huus. — Indbydelsesskriftet var forfattet af Hr. Etatsraad og Professor Thorlacius, Ridder af Dannebrog, og indeholdt en ikke forhen bekjendt islandsk Saga om Egill Vendelboeren. — Deres Navne, som tilkjendtes de academiske Præmier, vare: i Lovkyndighed: Christian Frederich Holm, Kandidatus Juris; i Medicinen: Peter Jungersen Estrup, Candidatus Medicinæ; i Philosophien: Petrus Christian Bøttger, Studiosus Theologiæ; i Mathematiken: Biørn Gunnlaugsen, Candidatus Philosophiæ; i Philologien: Carl Hassager, Studiosus Philologiæ; i Naturhistorien: Axel Møller Mørch, Candidatus Juris. — Accessit erholdt, i Lovkyndigheden: Otto Carl Blechingberg, Candidatus Juris; i Philologien: Buonaparte Borgen, Candidatus Philosophiæ.

Municipal-Afgiverne for Kjøbenhavn blive i Aaret 1820 ialt 302,313 Rbd. 58⅔ ß. Sølv, hvilket udgjør for hver Person, Stadens Folketal beregnet til 100,000 Sjele, noget over 3 Rbdlr.

Sølv eller 1½ Specie. I Paris ere Municipal-Afgivterne 20,300,000 Fr. eller 4 Mill. 60,000 Specier, hvilket udgjør for hver Sjel, naar denne Hovedstads Indbyggere anslaaes til 700,000, 29 Fr. eller henved 12 Rbdl. Sølv.

I Gaar solgtes ved Auction paa Børsen en Kgl. Obligation (svarende 3½ pCt.) for 62 Rbd. N. V. pr. 100 Rbd. S. (foruden 6 pCt. Omkostninger); 2 Finantscasse-Oblig (svarende 4 pCt.) for 85 Rbd. N. V. (6 pCt. Omkostninger iberegnede) pr. 100 Rbd. S.

Nationalbanken har under 4de d. M. aabnet et Indlaan i Sedler paa følgende Vilkaar: 1) Sedlerne modtages efter deres paalydende Summer, imod at derfor meddeles Obligationer, lydende paa en lige Sum i rede Sølv, og bærende 5 pCt. i aarlige Renter, ligeledes i rede Sølv. 2) Obligationerne ere uopsigelige fra Creditors, men opsigelige fra Bankens Side. 3) Af den indlaante Sum inddrages aarligen en vis Sum, i Forhold til Laanets Størrelse og Bankens Evne. Det bestemmes ved Lodtrækning, hvilke Obligationer der skal udbetales, og det første Afdrag finder Sted 11 December 1821. 4) Obligationerne gives et Hovednumer for hvert 1000 Rbdlr. Indskud modtages indtil 31 Mai 1820.

En Hovedaarsag til Coursens Dalen fra 310 til 279 var Rygtet om det Laan, Nationalbanken agtede at gjøre i Sedler paa gunstige Vilkaar for Indlaanerne. En Følge deraf var ogsaa Kgl. Obligationers Fald. De gik ned fra 83½ til 75 i en Tid af neppe 14 Dage. Bekjendtgjørelsen af Planen til Laanet har i Dag, den 4de Februari, ikke gjort det Indtryk paa Børsen, som man af Rygtets Virkning skulde ventet. Adskillige vilde tilskrive det den Omstændighed, at der i Bankens Kundgjørelse ikke nævnes den Sum, som den vil laane, og at det om Obligationernes aarlige Inddragelse hedder deri: "at det skal skee i Forhold til Laanets Størrelse og Bankens Evne." — Imidlertid er det godt, at Coursen ikke forbedrer sig for hurtigen; thi deels bliver Nedgangen for de Handlende, som have Varer liggende til høi Cours, derved mindre ødelæggende, deels er Tillokkelsen derved større til at indskyde Sedler i Banken, naar man ikke behøver at sælge sit Sølv med for stort Tab.

Suhm siger, at kun faa lige store Stæder i Europa have i hans Tid havt flere og bedre Bibliotheker end Kjøbenhavn, saasom det Thottske, det Grammiske, det Gernerske, det Woldikiske, det Kallske, det Klevenfeltske, Langebekske, det Sevelske, Kofoed Ankerske, det Luxdorphske. Anmelderen kan endnu tilføie Geheimeraad Stampe, som havde en Mængde herlige juridiske Værker; Cancelliraad Andersen, der eiede en just ikke stor, men udvalgt Samling af danske og tydske, meest til Fædrenelandets Historie hørende Bøger; Fuldmægtig Christensen, i hvis for nogle Aar siden solgte Bibliothek, der fandtes mange Sjeldenheder, og som havde det besynderlige Indfald, kun at kjøbe Skrivpapirsexemplarer. Mangfoldige Andre, som kun nogenlunde havde Raad dertil, samlede, efter den Tids Mode, i det mindste et lidet Haandbibliothek. Alle hine store Samlinger er nu adsplittede og ikke en eneste egentlig Bogsamler er mere tilbage. Tilforn kunde der udgives Bøger i alle Videnskabsgrene, og finde Afsætning. Endog af voluminøse Oversættelser, som af Michaelis Bibeloversættelse, kunde der gjøres Oplag af 2000 Exemplarer. Nu trykker man Oplag, som i det Høieste bestaae af 500 Exemplarer. Afsætningen er saa ringe, at der endog af de bedste Skrifter, naar man undtager Skole- og Lærebøger, neppe sælges saa mange, at Papiret og Trykkerløn derved kan betale sig. De periodiske Skrifter begynde ogsaa at hive, thi deels laaner man sig frem saa godt som man kan, deels læser man dem i Klubberne, hvor Nogle 100 Medlemmer slaae sig sammen om eet Exemplar, deels læser man dem hos Restaurateurer, hvor man kan forene den aandige Føde med den spiselige og drikkelige. Adskillige Blade ere ophørte og Flere ere i Begreb med at følge deres Fædre.

Den 8de d. M. holdes Hestemarked i Randers, som er eet af de betydeligste Markeder i Jylland. 3 til 4000 Heste, lige fra den prægtigste Stadsehest indtil den simpleste Stykhest, ere samlede her. De bringes til Markedet især af de saakaldte Hesteprangere, som opkjøbe dem hos Bønder. Markedet besøges af mange Fremmede, saavel fra det Brunsvigske og Mecklenborgske, som andre Egne. Man har gode Forhaabninger om dette Aars Marked.

Capitels-Taxt for Sjællands Stift for 1819 Aars Afgrøde. Rug a Tdr. 5 Rbd. 5½ ß. Repræsent. eller 3 Rbdlr. 3 Mk. 2 ß. Sølv, Byg 3 Rbdlr. 4 Mk. 5½ ß. Repræs. eller 2 Rbdlr. 3 Mk. 9 ß. S., Havre 2 Rbdlr. 4 Mk. 3½ ß. Repræs. eller 1 Rbdlr. 5 Mk. 5 ß. Sølv.

Vordingborg, d. 31te Jan. 1820. Vor elskede Konges Fødselsdag feiredes her af Embedsmænd og af Borgere, ved et Aftenselskab og et Bal, med al den Munterhed og Hjertelighed, som denne for Enhver, der føler sig Dansk, saa festlige Dag fortjener. Omtrent Kl. 7 forsamlede sig de fleste af Byens Embedsmænd og andre af Byens og Omegnens Beboere til en selskabelig Sammenkomst, hvor den muntreste og gladeste Stemning herskede, og hvor Alle eensstemmigt og inderligen følte og erkjendte, at vi i vort Land ere saa lykkelige, som vi efter Tidsomstændighederne kunne være, og at vi have det godt under vor gode Konges faderlige Regjering, der sørger saa kjerligt for sine Undersaatters Vel, og gjør Alt, hvad Statens Kræfter formaae, for at vi endogsaa med Tiden skulde have det endnu bedre. Ved Bordet bleve følgende Skaaler udbragte: 1) Længe leve vor gode Konge Kong Frederik den Sjette, der elsker sine Undersaatter, som en Fader sine Børn! gid han for sin Omhu for Landets Vel allevegne maa møde Kjerlighed og Hengivenhed til Løn for hans ædle Hjerte! 2) Gid vor Dronning maa leve i mange Aar, for længe at lindre den Lidendes Trængsler, og længe at blidne sin elskede Frederiks Dage! 3) For det hele øvrige Kongehuus. 4) Skaal for alle Statens Mænd, der med oplyst Hoved og ædelt Hjerte arbeide til Landets Tarv, og søge at fremme dets Indvaaneres Held og Lykke! 5) For gamle Danmark, "hvor vi leve skal og døe, som de Fædre gjøre; hvor vi slumre skal engang broderligt tilsammen!" Det blomstre og trives til Dagenes Ende! 6) Enighed er Rigernes Styrke. Gid da Enighed maa herske blandt Alle, og den bedste Stemning imellem Høie og Lave! Enighed herske paa Landet, Enighed herske i Stæderne, Enighed herske blandt os! 7) Gid snart ethvert Spor af de forrige Aars Uheld og Tidsomstændighedernes Tryk maa være forsvunden, og vi kun opleve glade og velsignede Dage! Skaal for en lykkelig Fremtid. — Festlige Sange afvexlede imellem Skaalerne, og deriblandt Ingemanns saa særdeles skjønne Sang: "Danevang! med grønne Bred ved den blanke Bove", som vi her have kaaret til vor Folkesang, da den Hjertelighed, som gjennemaander den fra Begyndelsen og til Enden, kan fattes og føles af alle danske Hjerter. Omtrent Kl. 12 begyndte Selskabet, under de inderligste Ønsker for Kongens Lykke og Velbefindende, atter at skilles fra hinanden. — Ogsaa af Byens Borgere festligholdtes Dagen med et Bal, der varede til den lyse Morgen, og hvor ligeledes herskede Munterhed og Glæde. Det begyndte og endtes med Kanonernes Torden, der ogsaa lode sig høre, da Kongens og Kongehusets Skaaler bleve udbragte.

Mariboe, d. 28 Jan. Natten imellem den 25de og 26de d. M. opkom Ildløs i Hr. Krauses Udflyttergaard, Hillested Sogn, Grevskabet Knuhtenborg, der greb saa rasende om sig, at hele Gaarden blev i mindre end 1 Time forvandlet til en Askehob, naar Skorstenen undtages, der ene stod fremragende over de sørgelige Ruiner. Ilden udbrød først fra Ladehuset, omtrent noget over Kl. 12 om Natten, saa at der er al Formodning om, at den har været paasat. 3 Heste, 1 Qvie, 6 Faar og 1 med Lam, 12 til 14 Kalkuner, 30 smaa Høns, alt Høe og Halm, omtrent 30 Tdr. torsket og 20 Tdr. utorsket Havre, 7 Tdr. Hvede, 36 Brød, 3 Tdr. Malt, 5 Tdr. Rug, endeel Forkorn, 3 Folkesenge med Lagener og Dyner, 2de Vogne, 2de Plouge og alt Seletøi blev et Offer for Luerne. — Uagtet bemeldte Hr. Krause med sin Familie kun reddede sig med Nød og Neppe, kom dog intet Menneske til Skade. Saa hastig som muelig ilede Sprøiterne fra Frihedsminde, Grevskabet Christiansæde og fra Binnitze til Hjelp. — For Tiden opholder den ulykkelige Familie, der er blottet for Alt, sig hos Sognedegnen Henningsen i Hillested. — Nok for den medlidende Menneskeven!

Odense, d. 1ste Febr. Hs. Majestæts vor allernaadigste Konges Fødselsdag feiredes som sædvanlig her i Odense: den 27de i Frimurerlogen; den 28de paa Gymnasiet ved en ypperlig og hjertelig Tale af Skolens Rector, Hr. Professor og Ridder Sartorph, og om Aftenen Bal paa Raadstuen af over 600 Personer; den 29de i Skue-

spilhuset med Prolog, Chore og Skuespil; den 30te ved Soupee og talrigt Bal i den ældste Klub, foruden ved flere Tafler i disse Glædesdage af Stiftsbefalingsmanden, af Biskoppen, af Regimentets Officierer og af adskillige borgerlige Selskaber. — Vi have nu i 8 Dage havt en velgjørende vedvarende kold Tøe, og derimellem kun et Pargange ubetydelig Natfrost, naar Vinden faldt lidt nordlig; men ellers har Vinden været S. V. eller V. til S. Da vi nu imorgen have Kyndelmisse, saa var det at ønske, at denne ikke maatte have nogen Knude bag Øret! men lade os beholde sydlige Vinde og vente Lærken. — Capitelstaxt for Fyens Stifts paa Aaret 1819, dets Afgrøde. Rug: 3 Rbd. 4 Mk. Sølv eller 5 Rbd. 1 Mk. 10 ß. Sedl., Byg: 2 Rbd. 4 Mk. 4 ß. Sølv eller 3 Rbd. 5 Mk. 6 ß. Sedl., Havre: 1 Rbd. 5 Mk. 1 ß. Sølv eller 2 Rbd. 3 Mk. 14 ß. Sedler.

Aarhuus, d. 1ste Febr. Hs. Majestæt Kongens Fødselsdag høitideligholdtes her ved stor Militairparade om Formiddagen, samt om Aftenen ved en festlig Sammenkomst i Selskabet Polyhymnias Locale, og Bal til næste Daggry. Overalt herskede den samme inderlige Glæde som paa denne fædrelandske Fest saa umiskjendeligen besjæler hele det danske Folk. — Bassangeren Hr. Paltzo er indtruffen hertil, og agter at lade sig høre næstkommende Søndagaften. — Capitelstaxten paa afvigte Aars Afgrøde 1819, er for Aarhuus Stift sat saaledes i Sølv: Rug a Tønden: 4 Rbd. 1 Mk. 11 ß., Byg: 2 Rbd. 3 Mk. 15 ß., Havre: 1 Rbd. 5 Mk., Boghvedegryn: 9 Rbd. 5 ß., Smør: 46 Rbd. 4 Mk. 12 ß.

Ribe, d. 1ste Febr. I Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag var der i Ribe forenede Klubselskab Bal og Aftenspiisning, hvori henved 100 Personer deeltoge. Da Kongens Skaal udbragtes blev afsjunget Ingemanns Folkesang: "Dannevang ved grønne Bred", som til denne Leilighed var aftrykket. Ballet vedvarede til den lyse Morgen. — Capitelstaxt for Ribe Stift i Aaret 1819. Ribe Amt: 1 Td. Rug 6 Rbd. 81 ß., 1 Td. Byg 3 Rbd. 59 ß., 1 Td. Havre 2 Rbd. 25 ß., 1 Td. Boghvede 3 Rbd. 25 ß., 1 Lpd. tør Flesk 2 Rbd. 19 ß., 1 Lpd. Smør 2 Rbd. 95 ß., 1 Potte Honning 31 ß. — Veile Amt: 1 Td. Rug 5 Rbd. 74 ß., 1 Td. Byg 3 Rbd. 49 ß., 1 Td. Havre 2 Rbd. 69 ß., 1 Td. Boghvede 4 Rbd. 3 ß., 1 Lpd. tør Flesk 2 Rbd. 74 ß., 1 Lpd. Smør 3 Rbd. 61 ß., 1 Potte Honning 33 ß. — Ringkjøbing Amt: 1 Td. Rug 6 Rbd. 15 ß., 1 Td. Byg 3 Rbd. 42 ß., 1 Td. Havre 1 Rbd. 79 ß., 1 Td. Boghvede 4 Rbd. 23 ß., 1 Lpd. tør Flesk 2 Rbd. 44 ß., 1 Lpd. Smør 2 Rbd. 88 ß., 1 Potte Honning 23 ß. Alt Rbv. Sølv eller Sedler og Tegn efter Qvartalscoursen.

Viborg, d. 31 Jan. Cimbrernes Hovedstad stod ingensinde tilbage i Troskab mod Konge og Fædreland. Skjøndt langt fra Danmarks Hovedstad, høitideligholde de glade Kongehusets Aarsfester. Den 28de Januar, den elskede Kong Frederiks Fødselsdag, feiredes her ved 3 Dages Høitideligheder. — Efterat Tøen havde varet i 4 Dage, have vi nu atter taalelig Frost siden Løverdag Aften. En stor Lykke var det, at Tøen saa ganske sagte virkede paa den store Mængde Snee, der dog nu er falden meget, og Vandet for det meste trukken i Jorden.

Blandede Efterretninger.

I Sophronizon, 3die Hefte, læses, som Tillæg til Afhandlingen: Hvorledes blev Fritz Stolberg en Ufri? en Skrivelse om den nyeste kirkelige Gjæring i Holsteen. Saalænge, siger Forfatteren, den store Bernstorff førte Statsroret og den uforglemmelige Kantsler Cramer besørgede det Kieler Universitets og det derværende Seminariums Anliggender, levede Fædrenelandet, i kirkelig som politisk Henseende, et virkeligt herligt Liv. Begge blomstrede under Geyser, Hensler, Eckermann, Müller. Henimod de 90 døde Cramer. Hans Plads blev en rum Tid ubesat, og ingen af hans Efterfølgere fordunklede hans Minde. Nogle Gnister af den da udbrudte franske Revolution fløi ogsaa over til Kiel. I mange Hoveder opstod en Frihedssvindel. Denne syntes betænkelig; endog, som det hedte, Bernstorff betænkelig. Aarsagen dertil syntes at være den lede Oplysning, som jo længer jo videre udbredte sig fra Universitetet og Seminariet af

over hele Landet. Selv Kantslerens Søn, Prof. Carl Friedrich Cramer, kunde ikke holde sig fri for denne Svindel, og blev, mere ved egen Uforsigtighed end ved Regjeringens Haardhed, afsat. Det lod til, at man paa høiere Steder ikke var ganske tilfreds med de hidtilværende liberale theologiske Foredrag. Efter Superintendent Struensees Død, blev Superintendenturen deelt mellem Adler og Callisen. Den første overdrog man Udarbeidelsen af en ny Kirkeagende, efterat Kantsler Cramer allerede havde givet Landet en ny Psalmebog og en ny Catechismus. Bernstorff befordrede den, og den udkom, forfærdiget af Adler, samtykket af Callisen, og befaledes d. 2 Decbr. 1796 indført i alle Menigheder. Men Bernstorff døde 1797 og oplevede ikke dens Indførelse. Der udkom en Skrivelse fra en foregiven holsteensk Sognefoged (som et almindeligt Rygte holdt for at være Grev F. L. Stollberg, der snart derefter gik over til den catholske Kirke), der offentligen erklærede sig mod denne Agende, som et ikke ægte luthersk Værk. Den godmodigsværmende Claudius og nogle svage Præster istemte dette Skrig. Endeligen udkom en Anordning, at det skulde staae hver Menighed frit for, om den vilde bruge samme eller ei. To Trediedele af Menighederne taalte ikke allene dens Indførelse, men ønskede den endog, saa at der nu kun gives faa Menigheder, hvor den ikke ganske eller tildeels er i Brug. Ved det ny Aarhundredes Begyndelse kom adskillige forhenværende Seminarister i Udraab for Ubeskedenhed mod Præster og Kirkepatroner. Det blev saa lydeligt, at der 1801 udkom et Skrift: "de Kieler Seminaristers Æresredning", som for dem var mere fornærmeligt end forsvarende. Directeuren for Seminariet, Müller, blev lastet for sin Læremaade. Han forsvarede sig derimod, men blev dog kaldet fra denne Post, og hans Eftermand blev Herm. Daniel Hermes, der ansattes som Overopsynsmand over Kirke- og Skolevæsenet. Men allerede i sine første Embedsaar forlod Hermes denne Post. Dr. Kleuker, der var bleven ansat i det theologiske Facultet, fremtraadte nu allerførst imod den altonaer Bibel-Udgave. I Aarene 1806—7 rykkede de Franske os stedse nærmere, og den politiske Interesse opslugede al theologisk og kirkereligiøs Interesse.

Men Partiet døde ikke; det sov kun, for at samle nye Kræfter, og siden opfylde hele Tydskland med Uvidenhedens Larm. Leilighed dertil gav den Altonaer Bibel, der, under Adlers Censur, udarbeidet af C. Funk, og med Adlers Samtykke udgivet, udkom 1815. Hvor meget man end befeidede de tilføiede Noter og Indledninger, synes man dog at holde det meddeelte Privilegium, og den Censur, hvorunder den udkom, for betænkelige. Man forklarede dem som et Vink eller endog Befaling, at denne Bibel skulde vorde almindelig Folkebibel i Landet, og at de oplysende Anmærkninger skulde faae en kirkelig-symbolisk Anseelse. Om ingen af Delene var der paa nogen af Siderne drømt. Privilegiet skulde blot beskytte imod Eftertryk, og Censuren give Sikkerhed for, at denne Bibel, uden al Fare for Religion, Christendom og Protestantismus, kunde læses af Enhver, som havde Lyst dertil. Om at paatrænge Nogen den var ikke Talen. Men sandt er det, at den Altonaer Bibel, som ogsaa i lærde Blade blev anbefalet, fandt saadant Bifald, at den inden faa Aar vilde blevet den almindelige Haandbibel i Skoler og Privathuse, dersom ikke nogle Zeloter havde fundet det for gavnligt at give den Skyld for — Gud veed hvilke — Kjetterier, som den imidlertid er saa fri for, at man med lige Ret vel kunde lægge den en for ængstelig Hælden til Kirkesystemet til Last. Imidlertid forløb et fuldt Aar før man offentligen virkede imod den. Forfølgelsen begyndte med en dadlende Recension i theol. Annalen, Febr. 1816. Tillige blev Funk i en Journal opfordret af en Anonym til, ufortøvet at lade omtrykke 20 til 30 Blade, paa hvilke der skulde findes Kjetterier. Kleuker erklærede i Kieler Blätter den Altonaer Bibel, saavel efter sin Idee, som sit Indhold, for et Indgreb i det kirkelig-protestantiske Almeenvæsen. Ogsaa Diek var imod den, og hans og Kleukers Røst virkede. Ogsaa fra Udlandet gjenlød Stemmer imod den, fra Rothe i Jena, Kanne i Nürnberg og Schreibel i Breslau, hvortil kom siden en J. M. O. i Heidelb. Jahrbücher. Men den havde ogsaa sine Forsvarere: Klefeker i Hamburg, Boysen i Borsfleth og Schröter ved Jena toge sig af den. Men Harms forjettede i sin 61de These: den Altonaer Bibel vil snart blive forkastet.

Endeligen blev i Slutningen af 1818 denne Bibeludgave opkjøbt, efterat Udgiverne havde sat sig derimod, med den Erklæring, at dette Opkjøb ikke skulde betragtes som nogen Confiscation, men som en Foranstaltning til at standse de desangaaende opstaaede Stridigheder; Besørgelsen af et nyt Oplag blev derhos forbuden. — Schröter i Jena har i sit sidste Stykke af Oppositionsskriftet for Christendom og Theologie, indført en interessant Skrivelse til den danske Regjering angaaende dette Bibelopkjøb. — Han mener deri, at dette Opkjøb ikke kan gjøre Ende paa Striden, hvilket den lede Thesesfeide noksom beviser. Man stræber i vort Land, at Protestanterne maatte dele sig i Gammel- og Nyprotestanter. Det Deelte er let at overvælde. Hver redelig Mand dømme om en saadan Deling, især nu, da Pavevælde med Jesuiterie og Inquisition reise Hovedet igjen, var at ønske, om den ikke snarere vil være til Fordeel for den romerske Indflydelse. Hvad Harms angaaer, da er han en meget talentfuld Mand, men uden egentlig videnskabelig Dannelse, og ved den Virak, man saa rundeligen har offret ham i Kiel (maaskee mere for at drille Fock, som havde forbittret Kielerne ved en Præken om Kirkelede, end for at glæde Harms), beruset til en umaadelig Selvfølelse, hvori han jo længer jo mere synes at ansee sig for ufeilbar.

Kongsberg, den 20de Januar. Den som Brodermorder mistænkte, undvigte og igjen paagrebne Stener Brenne, hvorom er meldet forhen, blev indbragt her til Stadens Arresthuus den 13de eller den 14de i denne Maaned; han forstiller sig nu at være døvstum, endskjøndt det er notorisk, at han under Transporten hertil, endog Dagen for Ankomsten, kunde baade høre og tale. Som man erfarer, skal han være overladt til vor duelige Læges Omsorg, og det hedder, at der anvendes Brækvand og Spanske Fluer, for at bringe ham tilrette.

Navnene Whigs og Torys fremkom i den Tidspunkt, da Carl II. igjen kom paa Tronen. De første betegnede Kronens Modstandere, de sidste dens Tilhængere. Begge ere Øgenavne (Nicknames), som Modpartiet i Begyndelsen tillagde deres Modstandere, men som siden bibeholdtes og

brugtes som Hædersnavne, ligesom engang Geuserne i Holland og Sansculotterne i Frankrig. Whig skal efter Nogle betyde paa Gammelskotsk en flad Hat, af det Slags Skotterne, Carl I.'s Modstandere, bare; efter Andre skal det være laant af det engelske Whig, Suurmelk, og først være brugt til at betegne de republicanske Feldtskinhellige, der sædvanligen vederqvægede sig med Suurmelk, og vare Kronens erklærede Modstandere. Torry, af det irske Ord torach, mægtig, betyder ogsaa en Stratenrøver, og blev, da de catholske Irlændere især vare Tilhængere af Kronen under Stuarterne, indført af Parlamentairerne som Øgenavn paa Royalisterne. Iøvrigt have Whigs under Tingenes Løb været Tilhængere, men Torys Modstandere af Regjeringen, f. Ex. da Huset Hannover kom til Regjeringen, vare Whigs dets Støtte mod Torrys, som vare Stuarterne gunstige. Men efterhaanden ere de gamle Forhold indtraadte igjen.

Kjøbenhavns Børs d. 4 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 279, a vista 282. Amsterd. 2 M. = . London 2 M. = . Spec. 279. — Specier solgtes fra 16 Rbmk. 12 ß. til 16 Rbmk. 9 ß. (i Dag, d. 5te Febr., 16 Rbmk. 5 ß. a 16 Rbmk. 6 ß.) Oblig. 73 a 74. Norske Rigsbanksedler 19 a 19½. Svenske Sedler 60 ß. — Disconto 6 PC.

Spørgsmaal.

(Indsendt.)

Er en Amtmand berettiget til, paa egen Haand, altsaa uden høiere Autorisation, at beskikke Sættedommer i nogen Sag, naar den ordinære Dommer, under hvis Jurisdiction Sagen sorterer, frisk og karsk, selv er tilstede i Jurisdictionen og Dommeren for øvrigt ikke i mindste Maade selv er impliceret i Sagen, ei heller er beslægtet med Nogensomhelst af de, Sagen vedkommende Personer?

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 12.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 Februari 1820.

Om Girodet's Galatea.

(Af et Brev fra en dansk Reisende i Paris, om den franske Konst-Udstilling, af 6 December 1819.

Jeg vil begynde de faa og ubetydelige Notitser, jeg kan give Dig om enkelte Malere og deres Arbeider, med Girodets udraabte Maleri, som først for omtrent 3 Uger siden er udstillet paa Salonen, og som har deelt den almindelige Interesse og Conversations Yndlings-Thema i hele Paris, med den længe ventede, nu endelig opfyldte Ministerforandring, med Kamrenes forestaaende Aabning og Gregoire's Valg til Deputeret. — Girodet skal have arbeidet paa dette Stykke i flere Aar, inden det blev fuldendt. I nogen Tid har det været kjendt fra hans Atelier af Enkelte, som havde personlig Adgang til ham; og Lovtalerne derover, inden det blev offentligt, have været umaadelige. Endelig aabenbarede det sig, bekrandset med en Laurbærkrone af Girodets Venner eller Elever, paa Salonen, efterat Girodet, en ivrig Royalist, efter Ludvig XVIII. Ønske, havde præsenteret det for Kongen den 4de November. Hele Paris strømmede nu paa ny til Expositionen, hvor der allerede begyndte at blive temmelig tyndt af Besøgende. I de første Dage var det næsten umuligt at trænge sig igjennem den Stimmel, som sperrede hele Galeriet paa det Sted, hvor Maleriet hænger; og saa snart man kom ind, hørte man den lydelige Surren af de henrykte og beundrende Beskuere, baade Royalister, Ultra's og Liberaler, der halv sagte yttrede deres Fryd over at see dette "admirable ouvrage," til hvis Beundring Ludvig den 18de selv havde angivet Tonen. Thi, saaledes fortælle Journalerne, efterat Hans Maj. nogle Øieblikke havde betragtet det med stor Opmærksomhed, udraabte han i et Slags Henrykkelse (dans une espèce d'enthousiasme): Ak! det er superbe! og lagde til: Siig mig dog, Hr. Girodet, var De ikke selv, i Nærværelsen af Deres Galatea, i Pygmalions Forfatning? hvortil Konstneren meget galant svarede: Sire! jeg troer, aldrig at have betragtet hende uden med en Faders Øine; men det, jeg er vis paa, er, at jeg i dette Øieblik er meget lykkeligere, end Pygmalion selv. Blandt flere Complimenter, som Kongen derefter sagde Girodet, i det han undersøgde og beundrede alle Details i hans Maleri, var ogsaa den, at han, ved at bemærke det Sublime i Galatheas Bevægelse, udraabte: "I Sandhed! jeg troer, hun om et Øieblik stiger ned fra sin Piedestal!" og da Konstneren tilsidst præsenterede Ludvig den 18de en Oversættelse i franske Vers af Ovids Beskrivelse over Galatheas Forvandling, med en af ham selv tilføiet ziirlig Compliment i Enden, sagde Kongen: Bravo, Mr. Girodet! ut pictura poesis! (ce que veut dire, lægger en fransk Journalist til, le poëme vaut autant que la picture). Naturligviis varede det ikke længe, førend alle Dagblade vare fulde

af Lovtaler over det længe ventede Maleri; og over ti Colporteurs og Colportricer skreg sig hæse fra Kl. 10 til 4 paa Pladsen foran Museet, ved at raabe uden Ophør, som de her gjøre, saalænge de endnu have mindste Stemme tilbage: Voila la description du nouveau tableau de Mr. Girodet pour deux sous! (Saadanne Uselheder, i Forbigaaende sagt, som denne description pour deux sous, tillade Vedkommende at lade udraabe ved Indgangen til Museet, men forbyde derimod, naar Piecen indeholder Kritik eller Satire over Nogen blandt de mest formaaende Konstnere eller Professorer ved Akademiet; som Tilfældet er med et Slags vittig Beskrivelse over Expositionen i i Vaudeviller, under Titel: Harlequin au Musée, hvori det blandt andet, om jeg ikke feiler, gaaer ud over Grev Forbin, Directeuren over Museet; og med et Par andre Skrifter, som man ikke har fundet høflige nok i deres Kritik.) Naturligviis har Girodet heller ikke undgaaet denne; men jeg tilstaaer, at jeg endnu ikke har kunnet finde nogen ret grundig, eller hans Arbeide værdig Roes eller Kritik i den hele Sværm af Dagblade, hvori det er omtalt.

Jeg burde nu vel ikke, naar jeg ret gik i mig selv, sige et eneste Ord om et Maleri, hvorom det maatte være nok sagt, at maaske et Par hundrede tusinde Mennesker i Paris, hvor Alle, fra Kongen til Skoepudseren, bedømme Konstværker, have beundret og rost det med mere eller mindre Eftertryk. Men heraf fik Du da slet Intet at vide; og det synes mig dog ilde, om Du ikke skulde vide det Mindste om det Maleri, som — saalænge det endnu er nyt — er det mest berømte i hele Frankrig; eller om Du maaske først om et halv Aars Tid, naar det her er glemt, skulde høre Noget derom. Kortelig altsaa, det er Galatheas Statue, der just er ved at blive levende, og Pygmalion, der observerer denne Forvandling, som Girodet har malet. Øieblikket, som Konstneren har valgt, uden at skrækkes af en Vanskelighed, man maatte holde for næsten uovervindelig, er det, hvor Marmorbilledet netop har begyndt at aande og Alabasteret, hvoraf Pygmalion dannede det, gaaer over til at blive Kjød. Man seer Blodets Omløb i den fine Rosenrødme, der for faa Øieblik siden har begyndt at farve

Kindernes Snee, og som allerede, skjøndt svagere, breder sig over Skuldre, Bryst, Arme og Krop, hvis Muskler alt have Livets Blødhed og Bevægelse, imedens Statuen endnu med Fødderne er fængslet til Piedestalen, og man endnu seer Alabasteret i disse og i en Deel af Benene — kjendeligt i Yderdelen af Foden, hvor Maleren har ladet det beholde samme gule Skjær, som han havde givet Alabasteret i Piedestalen og det fra denne nedhængende Draperi. Alle ere enige i at beundre den Konst, hvormed Forvandlingen og Gradationen i Blødhed er udtrykt. Jeg har fundet Udtrykket af denne netop begyndende Blødhed smukt og heldigt; men hvormeget der af Benene endnu er Alabaster, har jeg ikke været istand til ret at see; for mit Øie er det kun Foden til over Anklerne, eller omtrent til Midten af det venstre Been; Andre tale om hele Benet. Ligesaa skjønt, og saa naturligt, som det vel er muligt at betegne, hvad ingen Dødelig saae, eller fuldkommen klart kan forestille sig, er det nylig vaagnede aandelige Liv, og den dermed forenede Forundring over at føle det, udtrykt i Galatheas Ansigt, i det noget synkende Hoved, og den mod Hjertet bevægede venstre Haand. At Konstneren har tænkt sig Galatheas Statue med lukkede Øine, hvis Laag hun, neppe kjendeligt, begynder at hæve, har fundet mange Kritiker; og intet kan vel ogsaa være urimeligere, end at forestille sig en Statue af Venus, med tillukte Øine. Men lader det sig ikke tænke, at Konstneren har villet gjøre det til Virkningen af Bluferdighed, ligesaa tidlig, som Livet hos Galathea, at hun ved det første Lysglimt slaaer Øinene ned, der hos Statuen var aabne? Om dette er saa eller ikke, maa Andre afgjøre. Men upaatvivleligt er det, at Girodet havde, om ikke gjort sin Galathea yndigere, dog givet hende endnu mere Interesse og overvundet endnu større Vanskeligheder, end han alt har, ved at vise os Udtrykket af Livets og Følelsens første Blik i det aabne Øie.

(Fortsættes.)

Om Aanden og Methoden i St. Petri Menigheds tydske Skoler.

Næsten halvandet Aar ere henrundne siden den Tid, Herr Dr. Kochen ved den tydske Real=Borgerskoles Begyndelse yttrede hine apostoliske Ord: Er Sagen af Gud, saa vil den sikkerligen bestaae. Et Aar svandt hen, og den første offentlige Examen blev holdt ved St. Michelsdag i f. A. Den anordnede almindelige Skoledirection var bleven indbuden af St. Petri tydske Skole=Commission, at beære samme med sin Nærværelse. Men uheldigviis indtraf denne offentlige Prøvelse netop til en for de geistlige Herrer Medlemmer af velbemeldte Direction meget ubeleilig Tid; desstørre var derfor Vedkommendes Glæde, da i forrige Uge et af mig personlig kjendt og agtet Medlem deraf aflagde i Skolen det saa længe forventede og saa inderlig ønskede Besøg, — et Besøg, der maatte være mig saa meget mere kjærkomment, da netop denne Mand fuldkommen besidder de Egenskaber, som udfordres til at bedømme, hvorledes Aanden og Methoden i en velorganiseret Skole bør være. Imidlertid blev jeg dog ved nagle Spørgsmaale og Bemærkninger ledet til den Formodning, at ikke alle de, hvis Mening om denne vigtige Sag kunde være af Vægt, have saa fordeelagtige Begreber om Skolens Aand og Methode, som dens Bestyreres rene Hensigter, Flid, og — man tør vel lægge til — Kundskaber berettige dem til at haabe og ønske. Kun for disse, men ei for de vist nok meget faa Personer, der nedlode sig til, hemmeligen og paa en uædel Maade at angribe Skolen, meddeles følgende Underretninger af mig, som er betroet den specielle Inspection ved den tydske Real=Borgerskole for Drengebørn.

Foranderlige og forskjellige — thi hvad er ikke her paa Jorden underkastet Forandringer — vare til alle Tider St. Petri Kirkes og dens Skolers Skjebne, og maatte jeg ikke frygte for at ledes alt for langt fra min egentlige Hensigt, vilde jeg kunne bevise det ved en deels sørgelig, men deels ogsaa glædelig Skildring deraf. Os alle bekjendte og i frisk Minde ere i det mindste endnu hine frygtelige Dage af Bombardementet i Aaret 1807, og ikke blot, hvad den tydske St. Petri Menighed

dengang tabte i Henseende til Eiendom, omendskjøndt det ikke var ubetydeligt, men Menighedens tilsyneladende Opløsning, Medlemmernes Adspredelse og den deraf flydende Nødvendighed at maatte søge andre Menigheder, hvis Sprog var af en ganske anden Beskaffenhed, end de hidtil havde været vante til — alt dette hørte især til det saa følelige Tab, denne Menighed, der før stod ved egne Kræfter, maatte see sig hjemsøgt af. En Mand, i Ordets fulde Betydning, var nødvendig, for igjen at samle det Adspredte, og paa ny at forbinde det til et Heelt. Hvad St. Petri Menighed i denne Henseende har faaet i Herr Dr. Kochen, derom vidner hans hidindtil viste Virksomhed — derom vidner Menighedens ualmindelige, ved saa mangfoldige Leiligheder yttrede Agtelse og Kjerlighed imod den fortjente Mand. Hvad fremdeles Menighedens Skoler have vundet ved ham, dette kan jeg bedst skjønne, da det blev min lykkelige Lod, for den største Deel af samme at kunne virke og arbeide med min hele Sjels og Legemets Kraft. Og skulde maaskee denne min Yttring for Øieblikket synes partisk, saa vil dog — det haaber jeg — Fremtiden engang fuldkommen og velsignelsesriig retfærdiggjøre alt det, jeg i denne Henseende, uden Tilbageholdenhed og af mit inderste Hjerte, følte mig forpligtet til at nedskrive.

At der til alle Tider har været tydske Skoler i Kjøbenhavn ved Siden af de danske — at disse tydske Skolers Nødvendighed til alle Tider er blevet erkjendt, er et Factum, hvorover jeg ikke behøver vidtløftigere her at udbrede mig. Men aldrig blev denne Nødvendighed følt mere inderlig, en netop i vore Dage, og det ikke blot af tydske, men ogsaa af danske Familier. At den tydske *) Huusfader og den tydske Huusmoder helst ønske at kunne sende deres Børn i en tydsk Skole, er saare naturligt; Modersmaalet bliver dog Modersmaal, selv i en By, hvor Øret er vant til at høre et andet, omendskjøndt ogsaa Landets Sprog. Et Sprog, hvori vi hørte vore Børn stamme de første Ord, ønske vi naturlig i Tidens Løb ogsaa at

---

*) At jeg her ved Udtrykket: tydsk blot forstaaer Forskjellen i Sproget, behøver jeg vel neppe at erindre.

høre dem tale med Færdighed og at see dem skrive grammatikalsk rigtig. For de Familier, der ikke blot høre til den tydske Kirke, men ogsaa holde sig dertil, kommer heril endnu det saa naturlige Ønske, at deres Børn, naar de lidt efter lidt i Forældrenes Selskab besøge Herrens Huus, ogsaa tilfulde maatte kunne fatte hine Belærings- og Trøstens-Ord, som tales der til dem fra helligt Sted; at Jesu guddommelige Lære, der skal blive dem en Ledestjerne for deres hele Liv, naar ogsaa for dem engang indtræder den saa vigtige Afdeling i deres Ungdomsliv — Confirmations-Dagen — maatte fremskinne for dem i hele dens Aandrighed og Tydelighed; at ved et og samme Alter Søn og Datter tillige med Fader og Moder fra Tid til anden maatte kunne gjentage deres hellige Løvte; at Familiens naturlige Baand paa ingen Maade maatte sønderskæres, men ogsaa i Sjælehyrden, som i Livets øvrige vigtigste Anliggender, ja i Nød og Død, som et samlet Heelt maatte kunne styrkes og vedligeholdes.

Men ogsaa i danske Familier har man maaskee aldrig saa stærkt følt Nødvendigheden af det tydske Sprog, som netop nu. Kjøbenhavn har for nærværende Tid, som det synes, alt for stor Befolkning; Handel og Skibsfart er ikke i ønskelig Flor; enhver Haandtering trænger til mere Virksomhed; Land- og Søe-Etaterne ere betydeligen indskrænkede; næsten ethvert Haandværk eier flere Arbeidskræfter end Arbeider. Det er derfor ikke usandsynligt, at en Deel af vor mandlige Ungdom, for at finde Anvendelse for dens Evner, maa søge Virksomhed uden for Statens Grændser — hvor vigtigt derfor, at de have erhvervet sig Færdighed især i det tydske Sprog, der er saa vidt udbredt over den dannede Deel af Verden! Har dog allerede Herr Dr. Kochen tillige med mig havt adskillige Anmodninger fra Udlandet om duelige Subjecter, som vi ikke have kunnet opfylde, fordi fuldkommen Kundskab baade i det danske og tydske Sprog forlangtes som Hovedbetingelse, og slige unge Mennesker hidindtil ikke saa let vare at finde i Kjøbenhavn *). Altsaa

*) Ved Aarets Udgang haabe vi at kunne see os i Stand til, efter Pligt og Samvittighed at fyldestgjøre slige Anmodninger.

ikke engang at tale om den højere Dannelse i Almindelighed og Slægtskabet mellem begge disse fædrenelandske Tungemaal, tager jeg her blot Hensyn til Tidernes Fornødenheder; og skulde een eller anden maaskee indvende herimod, at ved vore danske Skoler allerede tilstrækkelig disse Fornødenheder vilde kunne afhjelpes, saa beraaber jeg mig dristigen paa enhver dansk Huusfaders Vidnesbyrd, og fremlægger ham ærlig det Spørgsmaal, om hans Søn vel nogensinde i en dansk Skole saa aldeles har fattet det tydske Sprogs Aand, og i at udtrykke sig baade mundtlig og skriftlig i samme skulde have opnaaet den Færdighed, som er fornøden til at træde i Forbindelse med tydske Folk af den dannede Klasse?

Ja, men — saaledes hører jeg spørge — kunde da ikke det Modsatte være at frygte af de tydske Skoler, og skulde man ikke virkeligen staae Fare for, at vor tydske Ungdom der ikke vilde findes brugelig, hvor det finere, dannede danske Omgangssprog, eller Forretningers Afgjørelse i det danske Tungemaal kom i Betragtning? — For Alvor og af redelig, upartisk Hjerte vil vel neppe Nogen fremkomme med denne Modsigelse, allermindst i en By, hvor enhver Dreng fra sin spædeste Barndom af intet hører uden det danske Sprog, hvor allerede hans tidligste Barndomslege, ligesom ogsaa hans lidt efter lidt sig dannende ungdommelige Forbindelser uafladeligen holde ham i bestandig, uafbrudt Øvelse i det danske Sprog; det Grammatikalske i Henseende til Skrift og Tale har jo siden Skolen at bære Omsorg for. Og troer jeg i denne Henseende, uden Overdrivelse, at kunne vove den Paastand — som ogsaa siden nærmere vil bevises — at der virkes i vore tydske Skoler langt mere for det danske Sprog, end hidindtil, ifølge min Erfaring, i de danske Skoler er virket for det tydske Sprog. I det mindste tør jeg paa Ære og Samvittighed forsikkre, at alle de Drenge, der efterhaanden af flere danske Skoler og Instituter i Kjøbenhavn ere gaaede over i vor Skole, vare kun meget maadelige i Henseende til deres tydske Sprogkundskaber, og at ingen af dem, uden en ganske færdeles omhyggelig Veiledning, har kunnet bringe det til nogen Fuldkommenhed i det tydske Sprog. Ja, jeg tør endnu gaae et Skridt videre; jeg tør paastaae, at det danske Sprog dyrkes i vor tydske

Real-Skole med en Grundighed, som for den danske Forretningsmand i Almindelighed, og for det dannede Menneske i Særdeleshed intet mere vil lade blive tilbage at ønske; at altsaa vore Disciple, i Forhold til Talent og Flid, i begge fædrenelandske Tungemaal bringes til den Færdighed, der behøves, for i vore danske og tydske Provindser at kunne bruges i hvad Slags Forretninger det end maatte være, og at de tillige vorde duelige til, selv med Udlandet at træde i nærmere Forbindelser.

Og hvorledes er da nu Methoden og Aanden i denne vor her omtalte Realskole? Man læse og dømme. (Slutningen følger.)

Forslag til Rigsbanksedlernes Forbedring og Inddragelse.

Da der gives Endeel, som skylde første Prioritet i deres Eiendomme til Nationalbanken, saa troer Indsenderen at det kunde være gavnligt, om Banken lod bekjendtgjøre, at Enhver, som vilde indbetale sin Heftelse, kunde betale samme til en vis bestemt Tid, efter hvis Forløb intet mere kunde blive imodtaget. For de Summer, som til bemeldte Tid ei vare indbetalte, udstedtes Obligationer paa enhver Eiendoms særskilt hæftende Summer, og da af samme Capitaler svares $6\frac{1}{2}$ pCt., saa vil der findes mange Liebhabere til at kjøbe saadanne Obligationer. For disse til Banken indkommende Capitaler, kunde indfries Sedler, hvorved Coursen vilde forbedres. Der vil desuden, i Kjøbstæderne saavelsom paa Landet, findes en stor Deel, der kjøbte disse Obligationer, fordi de bedst kjendte Eiendommene.

Indenlandske Efterretninger.

Under den 4de d. M. er emaneret et Kgl. aabent Brev, hvorved Nationalbanken tilstaaes følgende Benaadninger: 1) I de $\frac{2}{3}$ Dele af Bankrenterne for Hæftelserne i Jorder og Tiender til den aarlige Seddelinddragelse, skal først afgaae Renten af det Laan, Banken til denne

Inddragelse optager, saavelsom den Capital, der efter Lodtrækning, aarligen derpaa skal afdrages. Resten af disse $\frac{2}{3}$ Dele skal, saalænge Coursen ikke er 212 eller derunder, ubetinget anvendes til Seddel-Inddragelsen. 2) Efter at Seddel-Inddragelsen er fuldendt, skal Banken vedblive at oppebære Renterne af benævnte $\frac{2}{3}$ Dele, i Forhold til den Sum, der ved Laanet er indkommen og tilintetgjort, saa at Banken holdes aldeles skadesløs for alt det Tab og den Udgift, Samme i Anledning af ovenmeldte anticiperede Seddel-Inddragelse maatte lide.

Torsdagen d. 10 d. M. disputerer Hr. D. R. Dorph Seidelin, Herredsfoged og Skriver i Hasle, Vester-Liisberg, Framlev og Sabroe i Aarhuusamt, for den juridiske Doctorgrad. Respondens er Studiosus Juris G. H. Dreier. Disputatsen handler: *De Juribus fidejussoris post solutionem, ab illo præstitam, secundum rei naturam legesque patrias.*

Hs. Majestæt Kongens høie Fødselsdag den 28de Januari sidstleden høitideligholdtes paa den festligste Maade i Aalborg. I Klubberne Enigheden og Harmonien var stort Aftensmaaltid og Bal; og den 30 Jan. festligholdt det dramatiske Selskab denne Høitidsdag.

Blandt alle fædrenelandske Fideicommisser i den nyere Tid, er der sikkerligen intet, der, under de mange uforudseete og uforudseelige Storme, har staaet sig bedre end det Classenske. Medens det Berent-Ankerske, der begyndte med henved 2 Millioner Rdlr. D. C., har maattet standse i sin Virksomhed, gaaer det Classenske, der kun begyndte med 600,000 Rdlr. D. C., med stærke Skridt fremad. Af dets Regnskab for sidste Aar sees, at for dets Legater, paa Frederiks Hospital hidtil af begge Kjøn 6031 Personer have nydt fri Cuur og Pleie, og at paa Fødselsstiftelsen 1812 Mødre, som fødte 1635 Børn, have været indlagt; at syv Skoler ere bygte paa Fideicommissets Godser paa Falster, og at der til Skolevæsenet paa samme Godser hidtil er anvendt i Dansk Cour. og Rigsbankpenge 44,208 Rbdlr. 21 ß.; at den Classenske Bogsamling, der ved Testators Død kun bestod af 12,000 Vol., nu udgjør 27,000, og at der til Agerdyrkningsinstitutets Forelæsninger for i Vinter 289 Tilhørere

ere indskrevne; ligesom og de falsterske Godser ere i en blomstrende Forfatning. Man seer heraf, at Jordeiendomme dog ere og blive den sandeste og rigtigste Grundstøtte for ethvert Legat, og naar Alting svigter, holder dog Jordens Frembringelser, i Henseende til intrinsik Værd, altid bedst Skridt med Tiden.

I Aarhuus Avis læses en Bekjendtgjørelse fra Hr. Capitain P. Wodschou, angaaende Salget af hans Eiendom, Nyomgaard, ved offentlig Auction den 1ste Marts d. A. Han forsikkrer, at han, efter at have sat sin hele Formue deri, seer sig, som en Følge af Forværreisen i Pengevæsenet, og fordi Laan ikke har været at tilveiebringe, uden paa Vilkaar, som vilde blevet ødelæggende for ham, nødsaget til, med Kone og sex uopfødte Børn, at gaae fra Huus og Hjem og Eiendom. Hans Creditorer have vist den muligste Lemfældighed og Overbærelse; men Laan af de offentlige Laaneindretninger har han ikke kunnet erholde, i det mindste ei saaledes, at han kunde være tjent dermed. Hans Eiendoms Værdie er 64,000 Rbdlr. Sølv, og hans hele derpaa skyldige Gjeld 24,000 Rbdlr. rede Sølv. Det extraordinaire Laanefonds Udlaan til de danske Provindser skete i Sedler til Pari; men dermed kunde hverken rede Sølv- eller Navneværdie-Gjeld betales uden stort Tab for Skyldneren, og da Banken ikke udlaaner paa faste Eiendomme, men kun paa sikkre 1ste Prioritets-Obligationer, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{2}{4}$ Deel af Summen, mod 6 PC., hvilke ingen Landmand kan udholde at give, saa har han heller ikke kunnet modtage Laan af denne Indretning.

Odense, d. 4 Febr. Af Seeværdigheder have vi her i disse Dage en ny, som opvækker almindelig Beundring: Hr. Francke, eller den saakaldte Nordiske Herkules, hvis Balanceerkunster og andre Beviser paa Styrke grændse til Utrolighed, hvis der ikke gik Syn for Sagn. Saaledes tager han en Stige, paa hvis Spidse hans 14aarige Søn befinder sig, kaster den i Veiret, fanger den med Tænderne og balancerer en tidlang. Det samme gjør han med en Bjelke, 22 Fod lang og 8 Tommer tyk.

Blandede Efterretninger.

Uagtet den afdøde Dr. og Confessionarius Bastholm allerede i Aaret 1793 skrev en Opfordring til Kjøbenhavns Indvaanere om en offentlig Indretning, der sætter os i Sikkerhed for, ikke at begrave Nogen levende, saa synes denne Sag nu dog ganske at være hensovet igjen hos os. Imidlertid opfordrer dog nu og da mangen Skindøds skrækkelige Opvaagnelse til at tænke alvorligen over denne vigtige Gjenstand. I Staden Pau blev nyligen en fra Fødselen af døvstum Grovsmed beruset af Brændeviin, og Natten derpaa hans Tilstand saaledes, at det Lægemiddel, Doctoren foreskriver ham, er uden Virkning. Han giver ingen Livstegn fra sig, hans Død bliver embedslig stadfæstet, og næste Dag Kl. 4 stædes han til Jorden. Da man traadte ud fra Kirken, for at bringe Kisten ud paa Kirkegaarden, hører man en Stønnen og Sukken. De forskrækkede Liigbærere vende tilbage til Kirken, Kisten bliver aabnet, og den formeentlig Hedengangne reiser sig op af Baaren og ligesom kjæmper med Døden. Men alle anvendte Midler vare frugtesløse; han overlevede neppe nogle Timer dette Slags Opstandelse.

Hs. Majest. Kongen af Sverrig har under 12te Januari d. A. udstedt en Kundgjørelse angaaende Nødvendigheden af Sparsomhed og Indskrænkning i Forbrugen af udenlandske Overflødigheds-Varer, saa lydende: "Carl Johan, af Guds Naade Sveriges, Norges, de Gothers og Venders Konge, gjøre vitterligt: at, da Rigets Stænder ved sidste Rigsdag hos Os have nedlagt deres underdanige Ønske om, at Vi maatte behage at fornye vore hidindtil fra Tid til anden udgivne Opmuntringer til Sparsomhed og Indskrænkning i Forbrugen af udenlandske Overflødigheds-Varer, saa have Vi saa meget hellere villet føie dette Rigets-Stænders Ønske, som den Nedsættelse, Rigets repræsentative Mynt er underkaster i Forhold til den udenlandske, opfordrer til alle mulige Bestræbelser, for efterhaanden at kunne faae tilveiebragt en passende Ligevægt imellem den inden Rigets Grændser rullerende Papiirmynt og den Valuta i Sølv eller faste Eiendomme, som den forestiller. — For at naae dette store Øiemed er det, Vi allerede af vore egne Midler have gjort

saa mange Opofrelser, og hvorfor Vi nu opfordre Eder, Vore troe Undersaatter! til at bidrage dertil ved en klog Huusholdning, ved nøje Opmærksomhed paa at rette Udgifterne efter Indtægterne og ved Indskrænkning i Forbrugen af udenlandske Varer, for saaledes lidt efter lidt at formindske Trangen til Vexler. Vi ere overtydede om, at den Svenske Papiirmynt, hvis Værd er grundet ikke alene paa det Sølv, som forvares i Banken, men ogsaa paa de Sikkerheder, Banken besidder i faste Eiendomme, ikke kan tabe af sit Værd af anden Aarsag, end fordi man savner Kundskab om benævnte Sikkerheders virkelige Betydelighed. Det er derfor med saa megen større Fortrydelse Vi have erfaret, at Rigets repræsentative Mynt er bleven nedsat, som Værdien af vore udgaaende Varer og af Landets egne faste Eiendomme ikke er bleven forhøiet i samme Grad, ligesom ogsaa Forhøielsen kuns angaaer Sølvværdien og de Varer, som komme udenlands fra. Vi ville ikke overlade os til de Følgeslutninger, som man heraf skulde kunne drage om private Hensigter, skadelige for den almene Velfærd; Vi have den naadige Tillid til Vore troe Undersaatter i Almindelighed, at de ville beflitte sig paa at komme Vore naadige Hensigter imøde, og Vi haabe, at Alle og Enhver vil indsee, hvor vigtigt det er, ved Indskrænkning i Brugen af overflødige Varer, ved en velindrettet Huusholdning og ved en forøget Virksomhed og Næringsflid at søge at bidrage til, at den almindelige Velfærd forøges og at Nationen bliver fri og uafhængig af Udlændingen. Vi erklære derfor, at Vi med særdeles naadigt Velbehag ville ansee alle de Midler og Foretagender, som lede til at formindske Overdaaden og Lysten til Samme, og at Vi forvente af vore Embedsmænd og øvrige anseede og formuende Personer i Stæder og paa Landet, at de ville herudi med tjenlige Exempler foregaae deres Medborgere, idet at Vi Selv ville i den almindelige Velstand finde Belønningen for vor Møie og vore Bestræbelser. — Vi erindre os med særdeles Velbehag, hvorledes Vi, ifølge de Foranstaltninger, Vi allerede have vedtaget, have havt den Glæde at erfare, under Vore Reiser igjennem Riget i afvigte Sommer, at den almene Tænkemaade og Næringsfliden har taget en ligesaa rosværdig som gavnlig Retning, iblandt Andet især ved Bestræbelsen for

at kunne ved indenlandske Tøier standse Trangen til de udenlandske; og Vi benytte os af denne Leilighed til at fremstille disse Foranstaltninger og Midler som Exempler paa velindrettede Foretagender og paa en hæderværdig Lyst til at formindske Indførselen af udenlandske Varer. — Idet Vi nu opfordre Alle og Enhver til at bidrage til samme Øiemed, ville Vi tillige i Naade give tilkjende, at der inden en kort Tid vil udkomme en Forordning, som nærmere vil bestemme Forholdet imellem Brøde og Straf i Henseende til Smuglerie og Toldsvig, og som skal være grundet paa de Ønsker og Forslag, Rigets Stænder hos Os i Underdanighed have anmeldt. Vi have kuns opsat Realisationen deraf i det Haab, at saadanne Forholdsregler ikke vilde være nødvendige; men, da vore Bestræbelser for at forekomme det Onde have været frugtesløse, ansee Vi det for vor Pligt, at lægge for Dagen de skadelige Følger, som fremkomme af Forbrydelse imod Lovene. Toldsvig virker umiddelbart paa enhver af de Skatte-Ydendes Formue; thi, idet den berøver Staten en denne lovlig tilhørende Indtægt, formindsker den Oppebørselens Beløb og foraarsager en Mangel, som kuns kan dækkes ved et forøget Paalæg paa enhver Medborger. Smugleriet, hvorved Landet oversvømmes med en Mængde ikke alene overflødige men endog skadelige Sager, skaber indbildte Nødvendigheder, undergraver den almindelige og private Velfærd samt den borgerlige Sædelighed. Saavel den Første som det Sidste giver Anledning til en Indførsel, der langt overstiger Trangen og foraarsager en forøget Søgen efter Vexler, hvori atter den første Aarsag findes til vor repræsentative Mynts nedsatte Værd. Først da, naar man angriber det Onde i sin Rod, kan man udrydde det. Dette er Hensigten med den Forordning, som ufortøvet skal sættes i Udøvelse, og Vi ere overtydede om, at Vore troe Undersaatter ville finde deri et nyt Beviis paa Vor faderligere Omsorg for deres Vel, og at de ville kappes i Iver, for at understøtte Os i Udførelsen af de Midler og Foranstaltninger, som Omstændighederne gjøre fornødne. Hvorefter alle Vedkommende med Lydighed have sig at rette. Til ydermere Vished have Vi dette med vor egen Haand underskrevet og med Vort Kongelige Segl ladet bekræfte."

I Bramsens Reise gjennem de joniske Øer, Aegypten, Syrien, Palæstina ꝛc. i Aarene 1814—15 læses en interessant Efterretning om Jerusalem og den hellige Grav. Vor Reisende maatte ved Indtrædelsen erlægge den Afgivt, som alle Christne, der ville ind i Staden, maa betale, og forbausedes ved Synet af den Ødelæggelse her hersker; thi intet Liv, ingen Arbeidsdrivt spores i de øde Gader. Han hilsedes af levantiskklædte Christne med de Ord ben venuti (vær velkommen!). Fra vor Frelsers Klosters Terrasse har man en Udsigt til Jerusalem med dets Omgivelser. Nærmest ligger den hellige Gravs Kirke, og paa den sydostlige Ende af den fjerneste Muur sees den prægtige Mosche, som staaer paa samme Plads, hvor engang Salomons Tempel var bygget. Nøiagtigen betegnede man den Reisende alle de Steder, hvor Christi Lidelser havde fundet Sted. Man viste ham den Plet, hvor Pilatus's Huus havde staaet. Den pragtfulde Mængde Kupler, Palladser, Kirker og Klostere, som Synet af denne Stad tilbyder, begrændses i Østen af Oliebjergets steile og pyramideformige Høje, ligesom i Sønden af Bjerget Zions høje Toppe; imellem disse Bjerge seer man hist og her Bækken Kidrons skummende Løb. I Klosteret findes en smuk Kirke og et Bibliothek. Den hellige Gravs Kirke tør ikke tages i Øjesyn uden Beyens Tilladelse, som maa betales af hver Christen med 50 ægyptiske Pjastre (omtrent 15 Specier). Den er en betydelig, pragtfuld Bygning, og paa Søilerne og Façaden nær, paa hvilken man seer meget skjønne Basreliefer, et Værk af den nyere Bygningskonst, thi den største Deel af den gamle Bygning er ødelagt ved en Ildsvaade 1810. Den første Gjenstand, man gjøres opmærksom paa ved Indtrædelsen, er en hvid Marmorplade paa Gulvet, omgivet med et Gitterværk. Paa dette Sted skal Frelserens Legeme være blevet salvet af Joseph fra Arimathæa. Derpaa træder man ind i et Slags kredsformigt Capel under Kupplens Midelpunkt. Sidevæggene ere af Verd'antico og Indgangen med samme Marmorart beklædte. 21 Sølvlamper hængte rundt omkring det hellige Sted, der, som man troer, indbefatter Christi Grav, ved Siden af hvilken, paa et Bord af hvidt Marmor, adskillige Vaser med Blomster staae. Den hellige Grav er bedækket med en mahogniefarvet Plade og bevogtedes af en bedaget Munk. Kirken indbefatter Sacristier og Capeller for alle christne Secter. Een af Klosterets Munke sover hver Nat i Sacristiet af det Capel, han hører til. Endskjønt Kirken mangler Vinduer, saa er den dog fuldkommen luftig, og tilstrækkeligen oplyst ved en oventil i Bygningen anbragt Lygte. — Fra Kirken begav den Reisende sig til Via sacra, og paa Tilbageveien kom han igjennem adskillige snevre og næsten ganske øde Gader, opfyldte med hele Dynger af Ureenlighed, som Tyrkerne aldrig tage bort, men overlade til Solens Indvirkning. De deraf opstigende raadne Dunster, betragtes som en medvirkende Aarsag til Pesten. Endeligen kom han til en forfalden Bygning, hvorfra den paa Templets Grund staaende Moschee bedst lader sig overskue, og videre tør ingen Christen komme. I denne Moschee skal der, efter de vagthavende tyrkiske Soldaters Efterretning, endnu findes i Moscheen vel vedligeholdte Søiler af rødt og hvidt Marmor. Een af dem fortalte fremdeles, at enhver Christen, der blev truffen i det Indre af Moscheen, vilde uundgaaeligen blive straffet paa Livet.

(Fortsættes.)

Brødrene Bennecke i Berlin have afsluttet et Laan af 900,000 Rdl. H. B. til 70 Rdlr. for hvert 100 og svarende 5 pCt. aarlig Rente, med det norske Storthing.

Hertugen af Kent, Kongen af Engellands 4de Søn, er ved Døden afgaaet i en Alder af 52 Aar.

Kjøbenhavns Børs d. 8 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 270, a vista 273. Amsterd. 2 M. : . London 2 M. : . Spec. 268. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 2 ß. Oblig. 71 a 72. Norske Rigsbanksedler 19. Svenske Sedler 56 a 57 ß. — Disconto 6 pCt.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 13.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Februari 1820.

Om Girodet's Galatea.

(Slutning; see forr. No.)

Galateas Ansigt er fuldt af Ynde og en fiin qvindelig Skjønhed; hvor sødt rødme hendes Kinder! Hvor nydeligt klæder det i lette, tynde Lokker ringede askefarvede Haar det ziirlige Hoved! Men man vente sig ingen antik, idealsk Skjønhed i dette Ansigt; denne har Konstneren opoffret for en blødere, mere modern Form, og har maaske derved gjort sit Maleri fuldkomnere. Men hvorledes vil han gjøre det muligt for os, at tænke os, at Pygmalion i sin Tid havde modelleret et saadant Venushoved, hvori der ikke er Spor af antik Charakteer? — Krop og Stilling er efterlignet, og for en stor Deel copieret efter den mediceiske Venus. Haanden, som Amor fatter, og den venstre, hvis Fingerspidser, Galatea trykker mod Hjertet, have havt, seer man, de selvsamme Stillinger, som hos denne Statue. — Jeg nævnede Amor; og Du spørger, hvor han kommer fra, og hvad han vil her? Om han er halv eller heel af Steen, allegorisk eller mythisk levende? Jeg skal strax svare, hvad jeg kan; men jeg kan dog ikke reent springe Pygmalion forbi.

Den forelskede Konstner har stillet sig hen for sit Værk, og, med den venstre Fod paa Statuens Piedestal, og den venstre Haand og Arm opløftet, som til Yttring af hans Forundring, staaer han i en synderlig tvungen Stilling, med Blikket fæstet paa Galateas Ansigt. Jeg vil ikke tale om, hvad der i denne Stilling, hvor man seer Pygmalions Hoved i Profil, og dog næsten hele Ryggen med den venstre Skulder er vendt imod Tilskueren, kan være unaturligt; men hvor lidt Natur er der desuden i, at den henrykte Konstner i et Øieblik, som dette, hvor et Vidunder skeer for hans Øine, der opfylder det Ønske, hvori hans Sjæl ene lever, skulde tage en saa kunstig og tvungen Stilling? Og uden at tale om, hvor lidt Naturlighed og hvormegen Stivhed der er i den Stilling, hvori han holder sin venstre Haand, hvormed han formodentlig vil gjøre et eller andet Forsøg, saa er denne Arm saa besynderlig tegnet, at man næsten skulde sige, den ikke kunde høre Manden til. Hvor koldt og ubetydeligt er Udtrykket i hans Ansigt! Han seer mere ud, som en ung Dilettant, der gjør en physiologisk Observation paa en Statue, der bliver levende, end som en af Elskov dobbelt begeistret Konstner. I hans Ansigt er hverken Charakteer eller mandlig Skjønhed; men derimod har han deiligt blødt, castaniebruunt Haar, der skinner, som det nylig var salvet, og falder i pyntelige Lokker ned paa Skuldrene, og et Purpurklædebon med guldvirkede Bræmmer, der folder sig tæt om hans Lemmer med en mere omhyggelig søgt, end fri og naturlig Ziirlighed. Et stærkt rosenrødt Skjær farver hans Ansigt, og giver ham et endnu mere qvindeligt Udseende. Man dadler adskillige Partier i Tegningen af denne Figur, og

troer sig saameget mere berettiget dertil, som Girodet er berømt som en af de største Tegnere i den nærværende franske Skole; men dette forbigaaer jeg ganske, som Noget, jeg kun af Andre kan lære. Derimod maa jeg endnu bemærke, at den lille bitte Amor, der hænger i Luften imellem Pygmalion og hans Elskede, og med en temmelig skjelmsk Mine griber begges høire Haand for at forene dem, forekommer mig som en ganske overflødig Person, hvis Nærværelse Maleren havde gjort bedre i at lade enhver Tilskuer tænke sig selv. Her, hvor vi see ham malet for os, forekommer han dog mere, som en symbolisk, end som en virkelig Figur. Jeg vil just ikke, med en fransk Journalist, kalde ham "et nyfødt Barn;" men noget vel spæd seer han dog ud; og man maa nødvendig finde det komisk, naar en anden Journalist ligner den Spæde med en agtværdig Fader i en Komedie, der tilsidst forener et kjærligt Par, lægger Elskerens Haand i sin Datters og saaledes ender Komedien. At Maleren lader synlige elektriske Lysstraaler gaae ud fra denne Amors Hoved og Knæ, og at vi skal tænke os, det er denne elektriske Materie, der giver Galatea Liv, er dog vel subtilt. Hvad derimod uden tvivl er ligesaa smukt, som med Konstnerhaand udført, er den Maade, hvorpaa Maleren lader Galateas Figur fremhæve sig af en halv gjennemsigtig Lysgrund, dannet af Taagen, som opstiger fra den antændte Røgelse, og af en magisk Glands, der udgaaer baade fra den svævende Amor og fra den Niche til Venstre, hvor man seer en beklædt Statue af Venus, i Bronze. Denne Glands, der gjennemstraaler den lette Taagerøg fra Alteret foran Gudindens Billedstøtte og fra Røgelsekarret paa Gulvet ved Foden af Galateas Statue, behager mig langt mere end det næsten corporlige Maaneskin i Girodets Endymion. Maleriets Belysning, det Plastiske i Galateas Figur og hendes til Fuldkommenhed modellerede Former ere vel og de meest glimrende Sider ved denne Composition. Hals, Skuldre, Arme, Bryst og den hele Overdeel, hvori dog Konstneren er afveget meget fra sin Original, den mediceiske Venus, er ikke desmindre af stor Skjønhed. Man seer næsten Halsens Bevægelse, og den hele Stilling er i høi Grad yndefuld. — Dette er omtrent,

hvad jeg veed at sige om et Maleri, der nu i tre Uger har trukket hele Paris til Salonen, og vakt mere Opmærksomhed, end den hele øvrige Udstilling. Neppe var det muligt i de første 8 Dage at trænge sig frem i det store Galeri, hvor det var ophængt, og endnu vanskeligere at komme det saa nær, at man kunde see det. Hos os vilde det altid være et temmelig delicat Emne til en offentlig Udstilling. Damerne i Paris, som det slet ikke generer, at aflægge Besøg hos Antikerne i Museet, finde intet forargeligt i at betragte og beundre den yndige Galatea i Naturens Klædebon, i Selskab med deres Cavalierer og midt iblandt hundrede mandlige Beskuere; og de engelske Mis's, med brogede Spencere og snevre Corsets, have trippet flittigt nok til Salonen, for at see Girodets Maleri, og brugt deres Lorguet saa godt, som deres friere Søstre i Paris. En Udstilling af dette Maleri for en ringe Betaling vilde været nok for at gjøre Girodet til en rig Mand. Bestyrerne af et af de Steder i Paris, hvor der gives offentlige saa kaldte Bals parés, have budet ham 10,000 Francs for at kunne i Vinter efter Udstillingen ophænge det i deres Sal; men han har afslaaet det, som der siges paa den Grund, at det ikke var hans Eiendom. Hvem der bliver Eier af denne Dagens Gudinde i Paris, veed jeg endnu ikke. Man nævner en Italiener Hr. Sommariva *), der ogsaa skal eie Gerards Psyche, et Maleri, som man fortæller, har givet Anledning til Girodets Galatea; thi denne Konstner beskyldes for ikke at være fri for Misundelse over den Lykke, en Deel af Gerards Stykke har gjort; og Jalousie skal saaledes være den første Kilde til nogle af hans meest berømte

---

*) Jeg har siden hørt af flere dette Rygte bekræftes. Sommariva skal have kjøbt Girodets Galatea, for at gjøre Canova en Foræring dermed og betalt Konstneren 30,000 Francs (over 5000 Species) for dette Malerie. Er dette saa, da er det vist ikke formeget, om David, som Rygtet siger, fordrer 100,000 Francs for sin Leonidas og sine Sabinerinder, naar han endog gav det sidste Stykke oven-ikjøbet.

Compositioner, for Ex. hans Maleri efter Ossian, hvoraf Gerard tidligere havde behandlet et Æmne, og hans Scene af Syndfloden, som han producerede, efterat Gerard havde malet sit Tableau des quatre âges.

Den indbyrdes Underviisning.

Den 28de og 29de f. M. feiredes Hs. Majest. Kongens Fødselsdag i Caserneskolerne.

Den 28de gaves samtlige Elever i alle Directionen for Garnisonsskolevæsenet underlagte Skoler, efter Allerhøieste Befaling, et godt Middagsmaaltid. I den store Sal for den indbyrdes Underviisning var dækket et Bord til de 137 Drenge i Haandarbeidsskolen efter den indbyrdes Underviisning, et andet for de 80 Piger, og i enhver af de 5 Underofficierskoler, der ere Directionen underlagte, bespistes ligeledes Eleverne. Lignende Maaltider vare foranstaltede i Artilleriets Underofficierskole paa Christianshavn og i Artilleriets Caserneskole efter den indbyrdes Underviisning (den Classenske Legatskole).

Den 29de uddeeltes Klædningsstykker til Børnene. Dertil haves kun 400 Rbdlr. om Aaret af det velgjørende Classenske Legat. Derved, at man selv havde accorderet med alle Haandværksmænd, at Kjoler og Linnedet blev syet i Haandarbeidsskolen, og ved streng Orden og Oeconomi, var man saa heldig, at komme videre end noget Aar før. Fra Antallet 217 Børn, som da vare i Skolen (nu, 9de Februari, er der 225) gik Gardens Børn, som Hs. Majest. lader klæde, og Garnisonens Syngeskoles Børn, som af Kirkens Fond ved Juletider vare nyt opklædte, samt 16, i 1820 først indtraadte Børn; Resten, 153, fik hver en Skjorte eller Særk, et Par Skoe og et Par Strømper, og af Pigerne de syv bedste: Kjoler, de 10 derpaa følgende: Forklæder, og de 40 bedste Drenge hver et Halstørklæde.

Om Aanden og Methoden i St. Petri Menigheds tydske Skoler.

(Slutning; see forr. No.)

I October 1818 tog Real-Borgerskolen sin Begyndelse. Disciplenes Tal var dengang 66. Men allerede i Løbet af det første halve Aar blev Antallet saa stort, at der maatte tænkes paa en Udvidelse. Af 2 Klasser, som nu vare overtallige, bleve 3, og til disse kom endnu en Elementarskole, som fjerde Klasse. Da Drengebørn allerede optages i denne i deres sjette Aar, og derfra lidt efter lidt gaae over i de højere Klasser, saa vove vi at nære det grundede Haab, engang i Tidens Løb at kunne tilbagelevere i hver Henseende brugbare og i begge Landets Sprog fuldkommen kyndige Ynglinge. For nærværende Tid udgjør Disciplenes Antal i Real-Skolen for Drengebørn 130.

Skolelønnen er i Forhold til Tiderne saa billig, at vi i denne Henseende tør maale os med Kjøbenhavns øvrige Skoler og Instituter. Rigtignok indtræffer her den heldige Omstændighed, at 3 værdige Mænd, Herr Etatsraad Lehmann, Herr Dr. Kochen og Herr Pastor Adler give deres Underviisning uden Betaling, hvorved Skolen sparer ikke ubetydelige Udgivter. De øvrige Lærere lønnes derimod særdeles vel, og ikke den lettere Priis, men ene Lærernes Duelighed tages ved Ansættelsen Hensyn til. Den alt for tidt gjentagne Omvexling med Lærere, er et Onde, som vi derfor hidtil ikke have prøvet.

Ikke sjelden hører man Klage over den store Mængde af Skolebøger, der skal anskaffes, saavelsom og over de idelige Forandringer med samme og de derved betydeligen forøgede Bekostninger for Forældrene. Ogsaa i denne Henseende troe vi at have truffen de meest sparsommelige Indretninger for vore Skoler. Af Lære- og Læsebøger bruges kun faa; en større Mængde vilde heller ikke være overeensstemmende med den Aand og Methode, der hersker i vore Skoler, og som vist ikke saa let vil kunne fortrænges af en anden. De faa Bøger, som bruges, forskrive vi selv fra Altona, for at være sikkre paa, altid at have Forraad deraf, naar de skulle bruges.

At Stokken ligeledes er banlyst af vore Skoler, behøver vel neppe først at omtales. Ved Prygl at bringe Børnene til at begribe eller lære noget, holde vi ikke af; ved Æresfølelsens Opvækkelse og Benyttelse paa en hensigtssvarende Maade, troe vi at kunne komme ligesaa vidt, som paa hiin, hist og her endnu foretrukne Vei. Charakteer-bøgerne gjøre os herved ypperlig Tjeneste; med Upartiskhed, uden Hensyn og Skaansel, revses hvad der bør revses. Med fortrinlig godt ødsle vi ikke, da denne Characteer, efter vor Overbeviisning, kun kan være den høieste Løn for Flid og Sædelighed.

At Skolecommissionen har et vaaget Øie med det Hele, forstaaer sig af sig selv; at dens enkelte Medlemmer, og især Herr Dr. Kochen, tidt og uventet indfinde sig i Skolen, virker lige fordeelagtig paa Lærere og Disciple.

I Henseende til Skolens Aand fortjener her fortrinlig og allerførst at bemærkes, at Underviisningen begynder hver Morgen med en kort gudelig Sang, og ligeledes hver Aften sluttes med en kort Bøn, af en i dette Øiemed af Herr Dr. Kochen udgiven Samling. Saaledes var vore Fædres Viis, der ikke troede det at være nok, blot om Søndagen, og i det Høieste endnu engang til om Ugen, at henlede Børnenes Hjerte og Sind til Gud; og at vore Fædre, i Henseende til Levnetsviisdom, ikke stode tilbage for os, haaber jeg Menneskekjenderen indrømmer.

Som et ikke mindre vigtigt Fortrin for vor Realskole maa jeg omtale her Bibelens og Psalmebogens flittige Brug, hvorfor den fortjener Navnet: kristelig Skole. Hr. Pastor Adler, som har den daglige Religionsunderviisning *) i begge de høiere Klasser, ligesom ogsaa i Realskolen for Pigebørn, lægger herved kun Biblen til Grund. Nøiagtig Kundskab om dens Indhold og Aand, Grandskning over de i samme nedlagte religiøse Sandheder, deres rette Betydning, og en from, i det practiske Liv indgribende Anvendelse deraf — dette er hans Hovedøiemed;

*) Med Bibel- og Religions-Historie begynder jeg allerede i 3die Klasse, som Forberedelse til den egentlige Religions-Underviisning.

fra Biblen gaaer han ud og til Biblen henfører han Alt. Den af Herr Dr. Kochen til Reformationens Jubelfest udgivne lutherske Katechismus, bruges af ham som Ledetraad ved denne Underviisning. Udsøgte Sprog af Skriften opslaaes af Ungdommen selv og læres udenad; hele Psalmer eller enkelte paa den hvergang omhandlede Materie passende Vers, indprentes Hukommelsen — en ypperlig Fremgangsmaade, hvorved der nedlægges i dens unge Sjel en Skat, der selv i Alderdommen vil kunne glæde og trøste den.

Den øvrige egentlig videnskabelige Underviisning giver jeg i alle 3 Klasser, med Undtagelse af Naturhistorie, Sjælelære og Geographie i første Klasse, hvor Herr Etatsraad Lehmann, Herr Dr. Kochen og Herr Brahn, Overlærer ved St. Petri Frieskole, have overtaget sig disse Underviisningsgrene. Men een og samme Aand besjæler os Alle. Ingen Udenadslæren efter bestemte Lærebøger, ingen mekanisk Overhøren, som sløver Sjælen og i det høieste kun frembringer Hukommelses-Kundskaber, finder Sted. Det Indholdsrige og det, som lover Varighed, foretrække vi det forfængelige og snart forgjængelige udvortes Skin. Vi fortælle i et tydeligt og kraftfuldt Sprog; vi igjennemspørge det Fortalte, og tvinge saaledes Ungdommen til, stedse at være agtpaagiven. Thi hjemme skal nu, uden fremmed Hjelp, af enhver nedskrives, hvad der lærtes i Skolen, og Disciplen saaledes vænnes til, itide at prøve og øve egne Kræfter. Saaledes lærer Drengen at tænke, saaledes lærer han at tale og at skrive; saaledes sysselsættes han hjemme paa en meget hensigtsvarende Maade, og lærer lidt efter lidt at begribe, at Skolen egentlig kun er Forberedelsesstedet, hvor han skal samle Materialier, men at Hjemmet er Værkstedet, hvor Alt, hvad der indsamledes, skal ordnes, forbindes til et Heelt, og ligesom paa nye forarbeidet som Product af hans egen Tænkekraft, og som hans egen Aands Eiendom bringes paa Papiret.

At der heller ikke i vor Skole glemmes de 4 Hovedsprog, som i en Borgerskole kunne komme i Betragtning: det danske, tydske, franske og engelske, behøver vel neppe at erindres; især skeer for det danske Sprog Alt, hvad efter Billighed kan forlanges. En dansk Candidatus Theologiæ,

hvis Navn nævnes med velfortjent Berømmelse blandt Kjøbenhavns academiske Borgere, underviser i samme to Gange om Ugen i hver Klasse. Og jeg gjør mig det ligeledes ved min Underviisning i det tydske Sprog til en kjær og magtpaaliggende Pligt, saameget muligt at bringe begge Sprog i den nøieste Forbindelse med hinanden. I enhver Klasse lader jeg oversætte fra Dansk til Tydsk: mundtlig i Skolen og skriftlig hjemme; og, omendskjøndt født i Holsten, hvor det tydske Sprog er Modersmaal, troer jeg dog saaledes at være trængt ind i det danske Sprogs Aand, at jeg ogsaa i denne Henseende haaber at kunne virke med Gavn.

Forstands- og Hukommelses-Øvelser — for ogsaa herover endnu at tilføie nogle faa Ord — forsømmes ikke heller i vor Skole. Ved enhver Underviisnings-Gjenstand dannes rigtig nok Forstanden, eller styrkes Hukommelsen; men at ogsaa de i dette Øiemed eene foretagene Øvelser, naar de udføres paa en hensigtsvarende Maade, kunne gavne Ungdommen, har Erfaringen nu vel lært tydelig nok. At Tænkekraften i Almindelighed vækkes; at den øves og styrkes, for til sin Tid at kunne gjøre Brug deraf i det practiske Liv — dette skal dog vel egentlig være Grundstenen, hvorpaa hele Bygningen ved de enkelte Lærere siden skal opreises. Hvad herved maaskee tabes i Henseende til det Materielle, vil i Henseende til de skjærpede Evner rigeligen erstattes. Færre Efterabere, men flere selvtænkende og selvvirkende Ynglinge ville i Tidens Løb kunne afgives til det practiske Liv.

Og saa troer jeg da nu i al Korthed at have fremstillet Aanden og Methoden i vor Real-Borgerskole for Drengebørn saa tydelig, at man vil see sig sat i Stand til at bedømme den og lade den vederfares Ret. I Real-Skolen for Pigebørn hersker den samme Aand; de der ansatte Læreres Duelighed, ligesom ogsaa Hr. Dr. Kochens og Hr. Pastor Adlers personlige Deeltagelse i Underviisningen sammesteds er Borgen for, at ogsaa denne først nylig fremspirede Plante vil slaae faste Rødder, opvoxe frodig og til sin Tid bære velsignede Frugter. — Maatte man da nu ogsaa unde os en rolig lille Plet til at virke paa, ved Siden af Kjøbenhavns øvrige Skoler

og Institutter! Den Tid er dog vist aldeles forbi, da snæverhjertet Patriotismus var nær ved at ville indsnige sig i Danmarks Broderfamilie; da man glemte, at Danmarks Konge er de Danskes og de Tydskes Konge; da man aabenbar syntes at ville forhaane vor elskede Konges faderlige Mildhed, der omfatter alle sine Provindser med lige Kjærlighed, ved eensidigen og partisk at skille fra hinanden, hvad der skulde være tydsk eller dansk. — En levende, aldrig kølende Nidkjærhed i at fremme Sandhedens og Dydens Rige her paa Jorden; en utrættelig, ustandset Fremskriden til det Bedre — det være for Fremtiden vort fælleds Løsen. Ved danske og tydske Skoler blive Mennesket ledet til sin høiere Bestemmelse, og eene Efterverdenen være det overladt at bedømme, om Værket, vi begyndte paa, var af Gud.

J. P. Sternhagen,
Inspector og Overlærer ved St. Petri Real-Borgerskole for Drengebørn.

Blomster og Frugter
af
den græske Lystspildigter Aristophanes.

Ogsaa i de os tilhændekomne 11 af denne Digters 54 Lystspil lader der sig Steder udpege, som maae interessere hvert tænkende Menneske, enten for deres kjernefulde Sandhed selv, deres pudseerlige Fremstillelse af Sandheden, eller dog fordi de vise, hvorlunde han, Borger i en Fristat, vovede, for at bruge Wachlers saa rigtige Skildring, "med Ørneblik at opsøge sin Fædrestads Meen og Bræk, udkaste et Naturen afskjaalet Billed af samme og tugte Øvrighed og Folk uden Skaansel." Mange vorde imidlertid saadanne Steder ikke hos ham; thi til allevegne at forstaae netop en politisk Digter hører, om end ei Andet, dog stedse den meest smaalige historiske Kundskab om Tid, Sted, Personer; saa at de Steder endog, man har udpeegt sig som de almeeninteressanteste, ei endda heelt og altid kunne gives med den

fulde Ordrethed, der ellers kan kræves af en blot Oversætter. Dog haabes: at følgende af de tre hans Lystspil, Skyerne, Frøerne og Fuglene, laante Steder ikke uden al Fornøielse skulle læses.

Nikias:
Beskjænket Mand har aldrig kloge Indfald.
Domosthenes:
Nei, hører bare man den flaue Vandmand!
Bagtale Vinen, Hvad, det vover Du?
Den lever ei med Overlæg i Venskab?
Hvad bringer bedre Liv i alle Ting?
Du har vel aldrig seet, at, som man drak,
blev og man rig, blev driftig, vandt Processer,
var lykkeligere end Guderne
og rede til at høre Venners Bønner?
Skaf Du mig Perialen! Ingen Plan
er mig for tung da, Tankesprog skal regne
fra mine Læber, og af Kneeb jeg bugne.
Skyerne.

En Pølsekjøbmand:
Jeg husker, at i mine Drengeaar
begik jeg mange Gavtyvstreger. Vilde
jeg narre Kokken, skreg jeg "Hvad? nu troer
jeg, vi har Foraar; see den første Svale!"
Min Tosse stod og gabte, medens jeg
fik listet mig et Stykke Kjød til, som
jeg skjulte mellem mine Been behændigt;
og siden svor jeg paa, det var der ikke.
Da een af vore Talere engang
belurede min Adfærd, spaaede han:
"den Dreng vil blive en forsvarlig Statsmand!"
Skyerne.

Sokrates:
Det har sig saa med mig, at ingensinde
forstaaer jeg Ting, der ere ovenover,
før jeg i min Begeistring har udtyndet
hver Tanke til en Fiinhed, Luften lig
omkring mig, hvorved Luft og Tanke blandes.
Vil jeg herneden til begrunde Ting,
der ere ovenover, seer jeg Intet.
Det er nu min Natur; men, som jeg mener,
indsuger Jorden nok de fine Tanker.
Skyerne.
(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Majestæt Kongens høie Fødselsdag festligholdtes den 28de f. M. af Artillerie-Corpset paa en saare værdig og høitidelig Maade. — I den store Sal paa Gjæthuset vare 300 Personer, tildeels Statens første militaire og civile Embedsmænd, forsamlede: alle Collegiers Deputerede, Generaler, Admiraler, Stabsofficiererne af Landetaten, Commandeurer og Commandeur-Capitainer af Søetaten, Præsidenten og Borgemesterne, Rector magnificus og mange Andre, vare indbudne til Festen. Den begyndte med 3 Vers af Hr. Professor Ridder Guldbergs herlige Folkesang:

"Saa smiler, som Barnet i Vugge."

og ved denne Leilighed skjønnede man især paa Hr. Kammermusicus Kuhlaus fortræffelige Musik. Artillerie-Corpsets Officierer sang de ovennævnte 3 Vers, og uvilkaarligen ønskede enhver Tilstedeværende, at hele Danmark havde hørt den fulde, aandrige Musik, havde følt den Kraft og det Fædrelandssind, der hersker i Texten fra Begyndelsen til Enden, og da havde der neppe været Tvivl om denne Sangs Ret til at være dansk Folkesang. — Derpaa besteg Hr. Professor Ridder F. Høegh-Guldberg Talestolen, og holdt med den Kraft, med det Fynd, der er ham eget, med det Udtryk, der trænger lige til Sjelen, og som han saa ganske har i sin Magt, den herlige, kraftfulde Tale, som læses i Skilderiet No. 9 og 10. Kun besjelet af en eneste Følelse, den hellige: for Konge og for Danmark, var alle Tilstedeværende, og ingensinde bragtes et mere hjerteligt, et fuldere, et ærligere meent "Hurra!" for vor elskede Frederik! — Efter Talen sang Corpsets Officierer de to sidste Vers af Folkesangen, og Musiken til denne, som man først især lagde Mærke til at være tillige den skjønneste Marsch, vedblev at spille medens man forlod Salen. — Og Talerens sidste Ord gjenlød i hvert Bryst: "Gud signe Kongen! Gud signe Danmark!"

Torsdagen den 10 Februari forsvarede Hr. Secretair D. N. D. Seidelin, Herredsfoged og Skriver i Hasle, Vester-Liisberg, Framlev og Sabroe Herreder i Aarhuus Amt sin for Doctorværdigheden i Lovkyndigheden skrevne Afhandling: de juribus fidejussoris post solutionem, ab illo

præstitam secundum rei naturam legesque patrias (som en Cautionistes Rettigheder, efter at han har betalt, i Overeensstemmelse med Sagens Natur og Fædrenelandets Love). De ordentlige Opponenter vare Dherrer Conferenceraad, Prof. Doctor Juris Schlegel, Ridder af Dannebrog, Professor Dr. Juris Bornemann og Prof. Dr. Juris Kolderup Rosenvinge. Af Auditoriet opponerede Dherrer Licentiatus Juris J. E. Kall, Notarius ved det juridiske Facultet og Cand. Juris Bruun. — Respondens var Hr. Studiosus Juris Dreyer. — Disputatsen begyndte Kl. 10 Formiddag og ophørte Kl. 3, hvorpaa den atter begyndte Kl. 5 og vedvarede til Kl. 7. Acten foregik i Regentskirken.

I Dag raabtes med Brunkarse.

Aalborg, d. 4 Febr. Capituls-Taxten paa Afgrøden i afvigte Aar 1819, er for Aalborg Stift sat saaledes: For Wensyssel og Hann-Herrederne: Rug a Tønden 4 Rbd. 1 Mk. 1 ß.; Byg a Td. 2 Rbd. 3 Mk. 12 ß.; Havre a Td. 1 Rbd. 3 Mk.; Alt i Sølv. — For Thye og Morsøe: Rug a Tdn. 4 Rbd. 3 Mk. 8 ß.; Byg a Td. 2 Rbd. 3 Mk. 6 ß; Havre a Td. 1 Rbd. 4 Mk.; Alt i Sølv. — — Det her i Tirsdags den 1ste Februar holdte Hestemarked, var besøgt af endeel Sælgere. Af ret gode Heste var der faa, og paa de, som deraf bleve solgte, vare Priserne 110 a 120 Rbd.; ringere Heste solgtes for 50 Rbd. Stykket.

Ribe, d. 8 Febr. Løverdagen den 29 Jan. om Aftenen mellem Kl. 6 og 7, udbrød pludselig Ild hos Gaardmand Christen Nielsen i Seem her ved Ribe, som i faa Timer ødelagde alle Huse. Konen i Huset, som laae syg, reddedes; men 9 Fækreature, 7 Faar og et Føl bleve Rov for Luerne. Man veed endnu ikke Aarsagen til Ildebranden. — I Kirkeaaret 1819 ere i Ribe Stift ægteviede 1173 Par; fødte af Mandkjønnet 2291 og af Qvindekjønnet 2142, ialt 4433. De Dødes Antal var 1365 af Mandkjønnet og 1359 af Qvindekjønnet, tilsammen 2724; altsaa 1709 flere fødte end døde. Blandt de Fødte 32 Par Tvillinger, 227 avlede udenfor Ægteskab, og af Dødfødte 154. Efter Anmeldelserne ere 24 omkomne ved ulykkelige Tilfælde, men 10 have ombragt sig selv. 18 oplevede en Alder mellem 90 og 100de Aar, og 1 af Qvindekjønnet opnaaede endog det 106te Aar.

Viborg, den 5 Febr. Kyndelmissedag var usædvanlig blid med Tøe og Solskin; men efter gammel Regel er det Tegn til mere Snee og Frost; og det gamle Ordsprog siger: "Er det ondt Veir Kyndelmissedag, da kan Bonden rive Høet ned med begge Hænder; men er det godt Veir, skal han plukke det smaat af Stakken." Den jevne Tøe har atter vedholdt nogle Dage. Det er tydeligt at see, at Vandet trækker i Jorden. I Gaar Nat har Frosten atter begyndt, og det tegner til Snee. Veiene ere meget slemme, og for Fodgjængere som de gik i en Velling. — Kapitelstaxten for Viborg Stift over Kornafgrøden 1819: 1 Td. Rug: 5 Rbd. 8 ß. Sølv, eller 7 Rbd 29½ ß. Sedler og Tegn; 1 Td. Byg: 3 Rbd. 8 ß. Sølv, eller 4 Rbd. 41½ ß. Sedl. og Tegn; 1 Td. Havre: 2 Rbd. 20 ß. Sølv, eller 3 Rbd. 17 ß. Sdl. og Tegn.

Blandede Efterretninger.

Løverdagen d. 29 Jan. d. A. om Aftenen, 35 Minuter efter Kl. 8, døde Hs. Maj. Kong Georg den Tredie af Storbritanien, uden Dødskamp eller Yttring af legemlig Smerte. H. M. er født d. 4 Juni 1738. Han var en Søn af Friedrich Ludvig, Prinds af Wallis, og Augusta, Hertug Friedrich II. af Sachsen-Gotha's Datter. Han formælede sig 1760 med Prindsesse Sophie Charlotte, en Datter af Hertug Carl til Meklenborg-Strelitz, besteg samme Aar, midt under Krigen, Tronen, og fortsatte Kampen med Held og Eftertryk. Den berømte Lord Catham udbredte Glands over hans første Regjeringsaar. Hans Flaader gjorde vigtige Erobringer i America, og Freden 1763 sikkrede ham Besiddelsen af Canada. Men den 1778 udbrudte nordamericanske Krig kostede ham en stor Deel af hans bedste Colonier og forskaffede Engelland i de forenede americanske Stater en vigtig Medbeiler. 1787 fik Kongen det første Anstød af den Sygdom, der siden kom periodisk igjen, og hjemsøgte ham lige til hans Endeligt. Den Gang helbredede Doctor Willis ham strax, men 1792 var en saa hurtig Helbredelse ikke muelig, og nu kom Forsøget til

et Regentskab første Gang paa Bane i Parlamentet. Medens Oppositionspartiet vilde, at Prindsen af Wallis skulde erklæres til Regent, paastod Ministerialpartiet, med Pitt i Spidsen, at Regentskabet ikke var en med Personen forbunden Rettighed, men vilkaarligen kunde meddeles af Parlamentet. Den Bill, som Pitt foreslog, blev imidlertid uden Virkning, da Kongen blev helbredet. Muligen har denne Minister ved denne Tjeneste vundet den fortrinlige Yndest, Kongen siden viste ham. Adskillige Gange gjordes Forsøg mod Monarkens Liv. 1780 i det af Gordon stiftede Oprør; siden 1794 paa en Spadseretour, hvor en Flint løsnedes mod ham, og tilsidst i Skuespilhuset, hvor en vis Athfield, der siden erklæredes for afsindig, afskjød en Pistol mod den Kgl. Loge, uden dog at saare Nogen. Kongemagten udvidedes under Georg III. især ved Billen mod Fremmede og Habeas-Corpusactens Suspension. Da Georg i sit 22de Aar besteg Tronen, besad hans Opdrager, Lord Bute, hans uindskrænkede Fortrolighed, der i en vis Henseende arvedes af de af ham anbefalede Lorder Ankesbury og Liverpool. Han samtykkede let i de Planer, der stemmede med hans Grundsætninger, og forfulgte dem med største Urokkelighed, men var ubøjelig naar de ikke svarede dertil. Han var en erklæret Fiende af den franske Revolutions Grundsætninger, selv da den constituerende Forsamlings herskende Partie lydeligen ophøjede den brittiske Forfatning. Ligesaa urokkeligen nægtede han at tilstaae de irlandske Catholiker Ophævelsen af Test, skjøndt Pitt havde lovet dem samme. Af Characteer var han blid og vennehuld. I sin Klædedragt som sin hele Levemaade jevn. I Skjødet af sin Familie levede han som Privatmand, især naar han opholdt sig i Windsor, hvor han end ikke gav sine Ministere Audience. Han var sædvanligen klædt som en engelsk Forpagter, og kunde godt lide at man kaldte ham Forpagter Georg. Da han 1804 atter fik et Anstød af sin Svaghed, var man paa ny i Færd med at indsætte et Regentskab, men da han kom sig igjen var det unødvendigt. Fra nu af blev hans Syn saa svagt, at han hverken personligen kunde aabne Parlamentet, eller give mange Audiencer. 1810 fik han et nyt, end stærkere Anstød af sin Aandssygdom, der syntes at ville gjøre Ende

paa hans Liv. Dette reddedes vel, men hans Svaghed vedblev dog. Regentskabet blev nu d. 6 Febr. 1811 overdraget til Prindsen af Wallis. I hans Ægteskab med Dronning Sophie Charlotte, der døde 1818, avlede han 12 Børn, nemlig 6 Prindser og 6 Prindsesser. Næsten ingen europæisk Souverain, paa Kong Christian d. 4de nær (der ligeledes regjerede netop i 60 Aar), har regjeret saalænge og uafbrudt som han. Hans ældste Søn Prindsregenten, født 1762, er bleven proclameret til Konge af Storbritanien, under Navn af Georg den Fjerde.

Kjøbenhavns Børs d. 11 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Amsterd. 2 M. . . London 2 M. . . Spec. 266. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. Oblig. 71 a 72. Norske Rigsbanksedler 18. Svenske Sedler 56 ß. — Disconto 6 PC.

Bekjendtgjørelse.

Da mit Cabinet nu forener de mærkværdigste og paa Naturskjønhet.. rigeste Panoramer, saa har jeg ikke villet undlade, at gjøre det ærede Publicum opmærksomt derpaa. Ogsaa tager jeg mig ved denne Leilighed den Frihed at bekjendtgjøre, at disse ere de sidste nye Forandringer, og at det ikke vil vare længe, førend jeg tiltræder min Afreise herfra Staden. Forestillingerne blive: 1.) Den prægtige St. Stephanskirke i Wien paa Christi Legemsfest. 2.) Vilhelmshøjen ved Hessen-Cassel. 3.) Det store Vandfald i Traunfloden med dens Skibsfart. 4.) Heidelberg, seet fra Bjerget, ved Siden af Ruinerne, med Udsigt over hele Staden og Egnen. 5.) Ny Prospect af Jungfernstieg. 6.) Salzburg. 7.) Potsdam. 8.) Michaelis Kirketaarnet i Hamborg, seet i sin hele Størrelse.

Cornelius Suhr,
fra Hamborg.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 14.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Februari 1820.

Et Forslag til de jydske Heders Opdyrkning.

Under Danmarks nuværende Forfatning, da der tales og skrives saa meget om Almeenhedens trange Kaar, da saa mange Anordninger søge at lette Statsborgeren de offentlige Byrder og Afgifter, især Commune-Afgifter, da man fra alle Egne af Danmark hører Klager over de trykkende Fattigskatte, som aarligen forøges ved de mange, som melde sig, saavel enkelte Personer, som hele Familier, for at modtage Hjelp af det Offentlige; skulde det, siger jeg, under nuværende Conjuncturer ikke være muligt, at sætte en Deel af saadanne Mennesker, som deels af Mangel paa Fortjeneste, og deels af Magelighed udsuge den vindskibelige Statsborger, istand til, ved Arbeide, at fortjene det nødvendige til sig og sine?

Dette Spørgsmaal har i de senere Aar været Gjenstanden for mangen tænkende Mands Granskning, ligesom det længe har været Gjenstanden for det Offentliges Bestræbelser at indrette Arbeidsanstalter, for saadanne Personer, som vel kunde arbeide, men dog hellere lode sig underholde af det Offentlige, enten ved at gjennembetle Landet eller at søge paa en eller anden Skingrund, at komme ind under den almindelige Forsørgelse, hvilken Misbrug, uagtet de mange velgjørende Anordninger i denne Anledning, ei saa gandske har været at hemme.

Hvor velgjørende end saadanne Arbeidsanstalter virkelig vilde være for det Offentlige, troer jeg dog, saavidt mig er bekjendt, kun meget faa ere indrettede, som rimeligviis har sin Grund i de ei ubetydelige Bekostninger, der ere forbundne med en saadan Indretnings Opførelse; og troer jeg, om det ogsaa blev muligt at opføre en Saadan i ethvert Stift af Danmark, vilde den dog vist ikke være tilstrækkelig til at modtage alle dem, Stiftet vilde see sig beføiet at sende derhen.

Men det er uden for min Plan, her at afhandle saadanne Indretningers Gavnlighed og Muligheden af at udføre en saadan Plan i sin hele Udstrækning; men derimod har jeg fordristet mig til at søge at udvikle: om der ikke i Midten af gamle Danmark skulde findes en riig Kilde, hvor Mangen, som nu hendriver sin Tid og øder sin Kraft i Sviir og Ledriggang, kunde øse Næring for sig og sine og tillige gavne Staten.

Afdøde Kong Frederik den 4de, men især Kong Frederik den 5te synes selv ved priselige Lovbestemmelser (den første nemlig ved Forordn. af 26de Maji 1723, og den sidste ved en Lignende af 30te November 1751) at have givet os et Vink. — Erfaring har imidlertid desværre viist, at disse velmeente Lovbud kun slet have fyldestgjort deres Hensigt; det tydeligste Beviis, herfor har man, naar man gjennemreiser den betydelige Strækning af Jylland, som hidtil har ligget udyrket. — Uagtet de mange virkeligt betydelige Rettigheder Forordn. af 30te November 1751 tilstaaer enhver, som vil nedsætte sig og

opdyrke de jydske Heder, er der dog faa eller ingen Danske, som have benyttet sig deraf; kun fra Naboestaten Tydskland indfandt der sig nogle, som fik Privilegium, nedsatte sig og opdyrkede en liden Plet, som hidtil rigelig, ved Beboernes Flid og Vindskibelighed, har frembragt Næring for dem og deres Afkom i flere Led.

Efterforsker man Grunden, hvorfor Tydskere nedsatte sig her, og ikke Landets egne Børn gjorde og kunde gjøre det samme, finder man sikkert Aarsagen tildeels deri: at Danmarks øvrige Provindser vare, før 70 Aar tilbage i Tiden, endnu langtfra saa opdyrkede og befolkede, som nu, altsaa fandt enhver ved sin Hjemstavn Leilighed nok til der at nedsætte sig, opdrive og forbedre Jorder, hvortil Forordn. af 23de April 1781, 20de Juni 1788, Pl. af 2den August 1786 og 26de November 1800 samt Forord. af 25de Juni 1810 som bekjendt ikke har bidraget lidet; og endskjøndt vist ingen vil nægte, at Agerdyrkningen i Danmark, selv i de meest cultiverede Provindser af Landet, langt fra har naaet nogen egentlig Fuldkommenhed, vilde det dog sikkert være tjenligere for det Almindelige, om Kræfterne bleve mere fordeelte, og nogle af dem anvendte paa den Strækning af Landet, som endnu ligger ganske udyrket? At dette ikke virkeligt er skeet i de sildigere Aar frivilligen efter den Opmuntring, som findes i ovennævnte Forordn. af 30te Novbr. 1751, har maaskee igjen sin Grund:

1. Deels i Mangel af det Forskud, som nødvendig udfordres, for først at indrette Vaaning samt anskaffe alle fornødne Kreaturer, Avlingsredskaber m. m., ligesom ogsaa nogen Understøttelse til Næringsmidler indtil den udyrkede Jordbund kunde give den fornødne Afgrøde til Beboerne.
2. Deri at Forordn., som er 69 Aar gammel, kun er faa af den nulevende Generation bekjendt.
3. Og endelig i den, den Danske Almuesmand egne Kjærlighed til den Plet, hvorpaa han er født og opdragen.

(Fortsættes.)

Blomster og Frugter
af
den græske Lystspildigter Aristophanes.

(See forr. No.)

Jeg af Hukommelser har to for een:
den bedste, hvor jeg Penge har at kræve;
den usleste, hvor jeg skal ud med Penge.

Skyerne.

Held Manden, der, skjøndt Aarene ham bøie,
dog higer op mod Kundskab, aldrig trættet
i Flugten, som med Kraft mod Viisdom styres!

Skyerne.

Sokrates:
Hvis nogen Tanke vorder ureedt for Dig,
lad den da ligge hen for Øieblikke!
Men saa træng ind derpaa med udhvilst Styrke,
til atter, som det bør, den er i Orden!

Skyerne.

Er Manden end heelt svag i Aand, desmeer
er og han stærk i Tro, Indbildningskraft
og Ufornuftighed.

Skyerne.

Opdragelsen var af en anden Art
i mine unge Dage. Man holdt Maade,
iagttog Høviskhed og var beskeden;
thi hovede man ogsaa Folk. Gik der
en Dreng ad Gaden, mærkedes han ikke.
I Stilhed vandrede de kjære Børn
til Skolerne.
Selvsamme Orden var
igang ved Spisebordet. Ingen greb
til Fadet først og tog for Næsen af
Forældrene den Mad, ham syntes lækker.
Det var og den Opdragelse, der gav
os Heltene ved Marathon.

Hør, Yngling!

væn Du Dig til at rødme ved det Lumpne,
staae op for Ældre, ingentid bedrøve
Dem, der Dig gave Livet, ei begaae
Hvad Din Samvittighed fordømmer, men
iføre Dig Bluferdighedens Klædning!
Fly løse Qvinders Dør; thi den forspilder
Dit gode Navn og Rygte! Brug ei Mund
imod Din Fader! Haan ei med en Mine
den Mand, der baer Dig, medens Du var liden;
selv ei om han af Alder gik i Barndom! —
Der da, hvor fyrig Ungdoms Kraft behøves,
er Du den Ypperste, om end det moder,
at Ingen kjender Dig, hvor i vor Tid
de unge Herrer drive op og ned
ad Torvet, for at snakke med om Alt,
selv Det, de ei begribe. Du skal med
en Ven, i Sædelighed Mage til Dig,
besøge Underviisningerne, siden
udhvile Eder under Oljetræet
og frydes ved, at Pop'len grønnes atter.

Skyerne.

Hvor det er rart, at vorde daarle kjendt
med vor Tids store Viismænds nye Paafund
og ringeagte sine Gamles Love!

Skyerne.

Søn:
Slog ikke Du mig, dengang jeg var Barn?

Fader:
Af bare Kjærlighed, af Omhu for Dig!

Søn:
Nu! siden altsaa Kjærlighed og Omhu
bestaae med Ave, skulde jeg da ikke
bevise Dig dem ligeledes? Mon
Dit Skind har mindste Fortrin fremfor mit?
Er Du en frifødt Borger, jeg er ogsaa!
Har jeg, som Barn, bekommet mine Prygl,
hvi skulde Du, som Fader, undgaae Dine?

Fader:
Jeg ei, som Fader?

Søn:
Kjære! mener Du,
at det er kun til Børn, der hører Prygl,
er jeg vel enig med Dig, men betænk:

at gammel Mand er tvende Gange Barn!
Bedaget Nar bør have dobbelt Prygl;
thi hans Naragtigheder lade dog sig
slet ikke billige.

Fader:
Men, nævn mig Landet,
hvor Loven hjemler Børn Ret til at slaae
Forældrene!

Søn:
Snak! Hvem gav hine Love?
Et Menneske som vi! I sin Tid fik
han Andre til at hylde sine Love.
Nu jeg har samme Ret, han havde dengang,
og giver nye Love, Børnene
til Fordeel. Det skal være dem tilladt
herefter, at betale deres Fædre
modtagne Hug tilbage! I bør takke
os til, om Huggene, vi have faaet,
før Loven træder i sin Kraft, forglemmes,
og altsaa vi har taget dem for Intet.
Betragt blot Hanekyllinger! De gjøre
sig ogsaa udtilbeens mod gamle Hane.
Hvad anden Forskjel er der mellem os
og dem end den, de give ingen Love? *)

Skyerne.

(Fortsættes.)

---

*) Erasmus Montanus, af Holberg, 5te Act, 2den Scene.

(Indsendt.)

Hvorledes faae Kjøbenhavnere, Eiere af Obligationer af det sidste Kongelige i Hamborg aabnede Laan, Renterne, som nu forfalde til 1ste Marts, paa den mindst bekostelige Maade hævede? Et godt Raad eller Tilbud udbedes; og sikkert vilde en heel Deel Kjøbenhavnere være vel tjente dermed, og være saare taknemmelige for det.

Indenlandske Efterretninger.

Det af Thorvaldsen udarbeidede Basrelief, der skal sættes over Døbefonden i Metropolitankirken, er omtrent af 3 Fods Høide og 6 Fods

Brede. I Midten sees Hovedgruppen: Døberen staaer paa Flodbredden, holdende Agnusdeistaven med Korset i den venstre Arm, og Skaalen i høire Haand, i Begreb med at udgyde Skaalen over Frelserens Hoved. Frelseren, som er kommen fra den anden Flodbred, staaer alt med venstre Fod i Jordan, med den anden paa den endnu kun noget høiere Flodbred. Bag Døberen sees to svævende Engle, den Enes Arm lagt om Nakken paa den Andens Skulder, den anden Arm tvertover Englens eget Bryst paa den andere Skulder af hiin. Denne udstrækker sin venstre Arm mod dem, der skulle døbes. Foran dem staae to Englebørn, der holde Overgevandtet, Frelseren havde aflagt inden han traadte ud i Vandet. Bag Frelseren, paa Høire, en stor Gruppe. Yderst en Olding, og tæt ved ham en ung Qvinde med et lidet Barn paa den høire Arm og holdende sin lille Søn med den venstre ærefrygtsfuldt tilbage. Hos hende staaer hendes unge Mand i en høist ærbødig Stilling.

Amtsprovst P. H. Mønster, Ridder, og Divisionsadjutant Abrahamson, Ridder af Dannebroge og den franske Æreslegions Orden, agte i Forening at udgive et Værk under Titel: "den indbyrdes Undervisnings Væsen og Værd", hvoraf Indtægten ene skal anvendes til Fordeel for den indbyrdes Undervisnings Fremme paa de Steder, hvor de nødvendige Midler dertil ellers maatte savnes. Subskriptionen modtages paa alle Byens Boglader. Hs. Maj. Kongen har behaget Selv at ville være den første Subskribent og har allernaadigst egenhændigen tegnet sig for 50 Exempl. Ligesaa har Hds. M. Dronningen og hele den øvrige Kongelige Familie subskriberet paa Værket.

Hr. Secretair T. Mørch har med dette Aar begyndt et nyt Blad, under Titel: Den Nord=Sjællandske Tilskuer. Ugentligen udkommer deraf et Numer af blandet æsthetisk Indhold. Ogsaa optages deri Beskrivelser over smukke Steder og Naturegne. Saaledes er der allerede begyndt deri en topographisk Beskrivelse over Frederiksborg By og Slot.

I Kiel er udkommen: "Archidiaconus Harms's Delationsskrift mod Senator Witthöfft in puncto sacrilegii, tilligemed den Sidstes Erklæring (62 S. 8vo)." Denne Strid imellem en navnkundig Theolog og en lærd Jurist, er, fra mere end een Side betragtet, mærkværdig. Sagens Sammenhæng er denne: Senator Witthöfft i Kiel holdt Søndagen efter Trinitatis (d. 6 Juni f. A.), den derværende Fattiganstalts Stiftelsesdag, en til Festen passende Tale, og udgav den derpaa i Trykken. Dens Titel er: "Troer hvad I kunne og udøver Barmhjertighed og Kjerlighed." Archidiaconus Harms fandt denne Tale anstødelig og ansaae den for et imod ham stilet Angreb. W. fragaaer ikke i sin Erklæring, at Valget af de deri behandlede Gjenstande er bleven bestemt ved det verkløse Bigotterie, det skinhellige Hyklerie, Præken om den døde Troe, den deraf flydende Forfølgelsessyge, der nødvendigen maa have en fordærvelig Indflydelse paa det velgjørende Institut i Kiel, Fattiganstalten. Harms indgav nu saavel hos Statsconsistoriet i Kiel, som hos Regjeringen et Klageskrift, der gik ud paa, at Senator Witthöfft skulde forlade Stadsconsistoriet, og, om muligt, den Kielske Magistrat, støttende sin Paastand paa, at W. ved sin Tale har gjort sig skyldig i et Sacrilegium. De Grunde, Hr. H. betjener sig af til sin Anklage, ere følgende: Den hele Tale indeholder antichristlige Grundsætninger; den fremtræder skamløs under Forfatterens Navn, da andre Skrifter af dette Slags i det mindste ere anonyme. Forf. har vovet, som en Mand, der som Medlem af Stadsconsistoriet er Overinspecteur over Skolerne, at holde en saadan Tale for et stort Antal Børn og deres Lærere. Mange Forargelser lode sig udfinde i denne Tale; Totalindtrykket røber den Aand, hvori den er holdt; men dog maa enkelte af saadanne Steder nævnes, og disse Enkeltheder bestaae i følgende. Allerede Titelen: "Troer hvad I ville" o. s. v. er Udtrykket af den religiøse Indifferentissimus. (Her maa lægges Mærke til, at Ordet "kunne" virkeligen staaer paa Talens Titel; men Hr. H. mener, at det her ikke kan have nogen anden Betydning end "ville".) Som farlige Grundsætninger anføres følgende: Selskabet (af Fattigvenner i K.) har som saadant ingen Religion (S. 8.). Der fordrager sig i hiint Forbund ogsaa Moses og Muhamed venskabeligen. (Dette kalder H. sand Petulanz og Haantale.)

Luften er her renere end i Kirken (S. 10). Moralens Lærdomme kaldes her af W. paa godt Rousseausk "Menneskehedens Tempel". Paa Spørgsmaalet: hvilken Religion der er den sande?, svares med Nathans Lignelse hos Lessing (hvorved W. skal ville give at forstaae, at Nathan vidste bedre at svare end Christus). Christendommen stilles med Islamismen og Hedendom i een Linie, ligesom Zoroaster, Confucius, Brahma i lige Rang med Christus. Hr. H. ønsker nu, at W. maatte forlade Senatet, og hvis dette ikke kunde skee, beder han om, selv at maatte forlade Consistoriet og sættes under et andet Forum. Harms's Andragende blev af Consistoriet W. meddeelt, og hans Forsvar læses nu, under Navn af "Erklæring", fra S. 15 til 62 i ovennævnte Skrift. W. forklarer nu, hvorfor han kalder H's. Andragede et Delations- (Angivelses-) Skrift, nemlig paa Grund af den Hemmelighed, hvormed det skete, og fordi det gik ud paa Embeds-Afsættelse, følgeligen vindictae publicae causa blev indgivet, derhos fordi det skete af personlig Interesse, for at træde ud af en pligtmæssig, men ubehagelig Forbindelse med W. Som Aarsag til H's Had mod Fattiganstalten i Kiel anføres, at han ikke vilde antage Selskabets Love og derfor ikke blev optaget deri. W. gjentager og udvikler nu de af H. anklagede Grundsætninger, som ere: 1) Et Slags Gudsdyrkelse kan være fortrinligere end det andet, uden at derfor Gud forkaster nogen, der ydes ham med redeligt Hjerte. 2) Man kan uden Sectaand, ja uden endog meget mere end den, være Gud til Velbehag. 3) Ægte Christendom bestaaer i Christi Efterfølgelse, men ikke i Troen paa Acta conciliorum, den augsburgske Confession, den Heidelberger Catechismus o. s. v. 4) Den døde Tro fører ikke til det evige Liv. 5) Intet er skadeligere end Troens Adskillelse fra Sædelæren. Disse Grundsætninger har han gjort til Thema for sin Tale, for at modsætte sig de fordærvelige Følger af verkløs Bigotterie. At retfærdiggjøre dem paa ny anseer W. hverken for nødvendigt eller gjørligt. Derimod søger han af H's. egne Skrifter, og endog af hans Lærebøger for Ungdommen, at godtgjøre, at H. har lært det samme som W. i sin Tale, ja endog det, som værre er, f. Ex. Pantheismus, saasom Bønnen til Naturen

(Cathechism. S. 12 i Hoveds.), Læren om Englenes Tilbedelse (Rel. d. Ch. S. 41), Troens Fortrin for gode Værker (Br. S. 59), &c. &c.

I et Stykke om Selvantændelse, i det sidst udkomne Hefte af Maanedsskriftet Hesperus, angives Selvantændelse af den med Olie drænkede Uld, som Aarsag til Ildebranden i Hr. Modewegs Fabrikbygninger d. 3 Jan. d. A. Denne Brand fortælles at være opkommen paa følgende Maade: Tørrestuen er paa anden Sahl, hvor ingen ellers boer. Fra Fredag Eftermiddag (d. 31 Decbr.) havde der ikke været lagt i Ovnen, og intet Menneske paa Stuerne. Natten fra Søndag til Mandag kom Eieren, der beboede første Sahl, hjem henimod Kl. 1, og mærkede ikke ringeste Damp eller noget andet Ildstegn. Ikke længe derefter blev en i Huset boende Kone, der var bleven noget længer oppe, opmærksom paa en meget stærk Larm, og da hun saae ud, slog Flammen allerede ud af Vinduerne og greb om sig med saadan Hurtighed, at Alt inden føie Tid stod i Lue. Vil man antage, at Ulden her er antændt ved meddeelt Ild, f. Ex. at Ovnen var sprungen, Gløder tabte o. s. v., saa begriber man ikke, hvorledes Ilden med saadan Hurtighed skulde udbrede sig, og hvorfor man ikke allerede en Tid i Forveien skulde mærket den utaalelige Stank af brændt Uld, da der endnu var Folk nok oppe i Huset. Forf. anfører derpaa adskillige Exempler paa Selvantændelser af Uld og Hamp. — Det vilde være gavnligt, om der ogsaa i Brandanordninger blev gjort opmærksom paa forsigtig Omgang med selvantændelige Ting. Til saadanne høre ikke allene Hamp, drænket med Olie eller Talg, men ogsaa ristet Rugklid, Rugmeel, Hvedemeel, Riiskorn, Erter, Bønner, Caffebønner, Bønnemeel, malet Caffe, ristede Cardobenedicter og andre Urter, ristede Saugspaaner; alle disse Substancer blive, naar de stærkt ristes og derved gjøres empyrevmatiske, og derpaa, medens de endnu ere varme, kommes paa Lærred og sammenbindes deri, kort efter Sammenbindingen antændte. Ved physicalske Forsøg er dette saa fuldkomment stadfæstet, at det ikke levner nogen Tvivl. Der er derfor ogsaa opstaaet Ildebrand ved ristet Chicorie. En høi Grad af Forsigtighed er derfor nødvendig, naar man brænder Caffe, tørrer Malt, tilbereder Salve,

varmer Klæder, opdynger eller sammentrykker feed Uld, gjemmer Hamp og desl., ligesom overalt naar man rister saadanne Substanzer. Man kan ellers paa den uskyldigste Maade af Verden foraarsage Ildebrand.

Fastelavn kommer egentligen af det tydske Fastenabend eller Fastelabend, d. e. den Tid, Fasten begynder. Fastelavnsmandag er den næste Mandag efter Fastelavnssøndag, og denne Mandag har paa Tydsk forskjellige Benævnelser, der alle hentyde paa overgivne Lystigheder i fordums Dage, saasom der geile Montag, Freßmontag, Narrenkircheweihe. I Danske Lov VI. 3. 11. forbydes al Fastelavnsløben strængeligen.

Mariboe, d. 8. Febr. Efter Indberetning til Øvrigheden vare Priserne paa Korn og Fedevare, samt Kreature, i afvigte Januari Maaned, følgende: En Tønde Hvede 6 Rbd. 1 Mk. En Tde. Rug 4 a 5 Rbd. En Tde. Byg 3 Rbd. 3 Mk. En Tde. Havre 2 Rbd. 3 Mk. En Tde. graae Erter 5 Rbd. En Tde. hvide Erter 5 Rbd. En Tde. Bønner 5 Rbd. En Tde. Vikker 4 Rbd. En Tde. Kartofler 1 Rbd. 3 Mk. Et Pund røget Flesk 1 Mk. 12 ß. Et Pd. fersk Flesk 1 Mk. 4 ß. Et Pd. Kjød 8 a 9 ß. Et Pd. Smør 2 Mk. 4 ß. a 2 Mk. 8 ß. Et Pd. Ost 12 ß. Et Pd. Talg 2 Mk. Et Slagternød 28 a 30 Rbd. Et Sviin 20 Rbd. Et Faar 2 Rbd. 3 Mk. Alt i Rigsbankpenge N. V. — Capitelstarten paa Afgrøden her i Stiftet for 1819 er saaledes: 1.) Aalholms og Mariboe Amt: Hvede 4 Rbd. 5 Mk. $3\frac{1}{2}$ ß. Rug 3 Rbd. 3 Mk. $12\frac{1}{2}$ ß. Byg 2 Rbd. 4 Mk. 5 ß. Havre 1 Rbd. 4 Mk. $11\frac{1}{2}$ ß. Hvide Erter 3 Rbd. 3 Mk. 11 ß., og graae Erter 3 Rbd. 3 Mk. $\frac{1}{2}$ ß. 2.) Halsted Amt: Hvede 4 Rbd. 4 Mk. $8\frac{1}{2}$ ß. Rug 3 Rbd. 5 Mk. $8\frac{3}{4}$ ß. Byg 2 Rbd. 4 Mk. $2\frac{1}{2}$ ß. Havre 1 Rbd. 4 Mk. $8\frac{1}{2}$ ß. Hvide Erter 3 Rbd. 4 Mk. $1\frac{1}{2}$ ß., og graae Erter 3 Rbd. 3 Mk. $2\frac{1}{2}$ ß. 3) Nyekjøbing Amt: Hvede 4 Rbd. 3 Mk. $1\frac{1}{2}$ ß. Rug 3 Rbd. 2 Mk. $14\frac{3}{4}$ ß. Byg 2 Rbd. 3 Mk. $9\frac{1}{2}$ ß. Havre 1 Rbd. 4 Mk. 9 ß. Hvide Erter 3 Rbd. 2 Mk. 11 ß., og graae Erter 3 Rbd. 1 Mk. 8 ß. Alt i Sølv. — Folketallet i sidste Kirkeaar var 63418 Sjæle.

Blandede Efterretninger.

(Fortsættelse af J. Bramsens Efterretning om Jerusalem 2c.; see No. 12.) For adskillige Aar siden havde en Christen faaet et Firman af Storherren til at tage det Indre af Moscheen i Øiesyn. Ved hans Ankomst til Jerusalem overgav han Beyen Skrivelsen. Denne sagde, at det var ligefrem hans Pligt at rette sig efter Sultanens Firma, og at han havde fri Adgang til Tempelet. Efterat den Fremmede i nogle Timer havde opholdt sig i det Indere og fuldkommen tilfredsstillet sin Nysgjerrighed, vilde han forlade Templet. Men han fandt Døren lukket og man sagde ham, at hans Firma vel tilstedte ham Adgangen, men ikke Udgangen. Beyen lod ham derpaa blive indspærret indtil Natten faldt paa, og siden halshugge og begrave inden for Jerusalems Mure. — Jaffa-Porte ligger paa samme Grund, hvor Davids gamle Tempel har staaet. Paa Bjerget Zion sees adskillige mærkværdige Gravmæler med græske og hebraiske Indskrifter. De ligge i den Bjergkløft, der fører ned i Dalen Josaphat. En Bro leder over Kidron, nu kun en Bæk, men som, naar Nabobjergenes forenede Vande stige, vexer til en Skovstrøm. Blandt Ruinerne af nogle Gravmæler vises Josaphats, Absalons og Zacharias's, der ere meget smukke. Det ny Jerusalem skal kun udgjøre en Deel af den gamle Stad, der laae Sønden for hiin. Paa Bjerget mod Sønden sees mærkværdige Ruiner af meget store Bygninger. De fleste Dele af Staden ere ubeboede og ligge i Ruiner, de fleste Gader snævre, Husene lave og usle og Indgangene dertil opfyldte med Ureenlighed. Dog er Hovedgaden, hvori der gives adskillige temmelig høie og velbygte Huse, en Undtagelse herfra. Deres Bygningsmaade har det Besynderlige, at man gaaer ind ad en Trappe af Træ, der springer frem over Façaden, og at den nederste Etage aldeles ingen Vinduer har, hvilket giver Gaden et sørgeligt Udseende. — Indbyggernes Tal i Jerusalem er nu hensmeltet til omtrent 6000. De her boende Christne lide meget under den nuregjerende Bey's Grusomhed og Gjerrighed. Han bebyrder især Klosterne med overdrevent høie Afgivter, som han med Strænghed lader inddrive;

hvor fattige de end ere. For ikke længe siden tvang han eet af Klosterne inden fire Dage at betale ham 6000 Piastre. Forgjeves forestillede Tolken ham, hvor umueligt det var i saa kort Tid at tilveiebringe en saadan Sum. Den fjerde Dag bragte man ham en Pung med 4000 Piastre. I en overmodig Tone spurgte Beyen om den fordrede Sum var fuldtallig. Da Tolken erklærede ham, at det ikke har været mueligt at skaffe den hele Sum tilveie, slængte han Pungen fortrædeligen hen paa Gulvet, og lod den ældste af Munkene kaste i Fængsel med den Trudsel, at han, indtil Betalingen var erlagt, hver fire og tyve Timer skulde have en Bastonnade. Denne grusomme Trudsel bevægede Klosterets Munke til at gjøre alle muelige Opoffrelser, for at befrie deres gamle Klosterbroder. Ved overordentlige Anstrængelser lykkedes det dem at gjøre den fordrede Sum fuldtallig. Da Tolken overbragte Beyen det Manglende, modtog denne ham meget koldt, og spurgte, hvoraf det kom, at han nu kunde levere ham Pengene, da han dog ikke kunde tilveiebragt dem til den bestemte Tid. Som Straf for denne foregivne Mangel paa Lydighed, fordrede han nu 2000 Piastre over den i Begyndelsen krævede Sum. Ogsaa disse maatte Munkene tilveiebringe, for at tilfredsstille Beyens Rovsyge og befrie deres Klosterbroder. — Dagen forend Afreisen mødte Forf. Beyen; han var ledsaget af en velbevæbnet Afdeling Soldater og Officierer til Fods. Da han er ligesaa lidet elsket af Tyrkerne, som af de Christne, saa forlader han aldrig sin Bolig, uden en talrig Bedækning, og sjeldent vover han sig udenfor Stadens Port, af Frygt for, at Storherrens Emissairer lure paa ham, for at opsnappe ham. Han lod til at være en Mand paa omtrent 40 Aar, var klædt i en blaa Fløiels, rigt broderet Klædning, og bar en med Ædelstene prydet Dolk ved Siden, men hans Følges Klædedragt svarede ingenlunde til hans, og det lignede sammenløbet Pak. — Climatet i Jerusalem holdes af Indbyggerne for meget usundt. I Sommermaanederne er Heden meget stor. Neppe føler man den mindste Luftning, hvilket maa tilskrives Stadens Beliggenhed i det Indere af Landet og midt iblandt høje Bjerge, der paa alle Sider omgive den. Desuden hjemsøges Landet ofte af vedholdende Tørke. I hele Maaneder sees ingen Sky paa Himlen, og Uveir er næsten ganske ubekjendt der. Eengang om Aaret pleier Pesten, og i Høsten ondartede Febere, at herske her. Bramsen saae faa Insecter og næsten ingen Myrer og Mousquiter. Stadens nærmeste Omgivelser ere meget ufrugtbare, saa at de i Henseende til Fødemidler ere ganske afhængige af dem; men meget frugtbare ere Dalene, 2—3 Mile fra Jerusalem, der frembringe megen Tobak, Hvede, Byg, indiansk Korn, Figner, Oliver, Meloner, Agurker og Græskar. Ogsaa Viinstokken synes at lykkes der, og Vinen har en behagelig Smag.

Røraas, den 14de Januar. Snee have vi ikke mere, end nødvendig, men Kulden har stundom været slem. I afvigte Nat steg den til 38, siger otte og tredive Grader; det paa et Fad udsatte Qviksølv frøs saa fast, at det lod sig løfte; men i Midten af Klumpen viste det sig dog en Smule flydende, og ved Kuldens øieblikkelige Fald ½ Grad opløste det sig ganske, hvilket beviser de nyere Chemisters Paastand, at Qviksølv ikke fryser uden i en Kulde af 38 Grader. De Gamle troede, at 32 vare nok.

H. M. Kong Georg den Fjerde af Engelland er bleven meget upasselig af Smerte over hans Broders uventede og hans Kongel. Faders strax derefter paafulgte Død. Upasseligheden antog en alvorlig Characteer, og i Anledning deraf maatte det efter Tronbestigelsen ellers sædvanlige Concilium til Liturgiens Forandring og andre didhen hørende Anliggender udsættes.

Academie française havde udsat Priisbelønninger for de bedste Digte om Jurys- og den indbyrdes Undervisnings Fordele, men da intet af de hidtil indkomne Digte fandtes en Belønning værdigt, saa er Prisen paa ny bleven udsat.

Da Søen ved Abukir og Mareotis ikke staae mere i Forbindelse med Havet, og efterhaanden udtørres ved Uddunstning, saa har Paschaen i Ægypten med stor Bekostning ladet gjøre der Diger. Ved denne Leilighed opdagedes, ved Stenenes Opsøgelse til dette Brug, Ruinerne af den berømte Stad Canopus. Denne Stad laae ved Havet, omtrent 120 Stadier fra Alexandrien, og

de Gamle skildre os den enstemmigen som vellystig og farlig for Sæderne. Naar Juvenal vil male os de romerske Fruentimmers Udartelse, saa siger han: Canopus selv maatte laste dem. Et mores urbis damnante Canopo. Og paa et andet Sted: Sed luxuria, quantum ipse notavi barbara famoso non cedit turba Canopo. Adrianus havde ladet denne Stad afbilde paa sin Villa, der var berømt for en Mængde ægyptiske Sjeldenheder, som Pave Benedict d. 14de lod opgrave og opstille i Capitolet i Rom. Under Canopus's Ruiner fandtes nyligen en Guldplade, 6½ Tommer lang og 2½ Tommer bred, med en af 4 Linier bestaaende Indskrift. Da den engelske General-Consul i Egypten, Henry Salt, gjorde Paschaen sin Opvartning i Alexandrien, sagde denne: O, jeg er ogsaa bleven en Samler, jeg har opdaget en Indskrift paa en Guldplade, men den er ikke for Dem, jeg har lovet min Ven Sir Sidney Smith samme. — Denne Pascha ansees nu for een af Orientens største Mænd. Nyligen har han begyndt at sætte den gamle Canal imellem Alexandrien og Nilen istand igjen, for at tilvejebringe derved en Forbindelse med Indlandet, uden at man behøver at seile over de farlige Banker ved Rosetta, hvilke altid have været Handelens og Skibsfartens Velfærd i Veien. I Febr. og Marts 1818 vare ved dette Arbeide 250,000 Mennesker sysselsatte med Opgravning. Dette Tal kunde maaskee ansees overdrevet, men det grunder sig paa officielle Beretninger. Maaskee et saadant Fattigvæsen selv i Europa vilde være gavnligere end det sædvanlige Slags; thi bedre er det dog altid, at et stort Antal Mennesker frembringe et for den nærværende og tilkommende Slægt gavnligt Værk, end at de underholdes uden at gjøre noget Gavn.

I Qvandts Reise nach Italien, Leipz. 1819, hedder det: Albert Thorvaldsen har den udødelige Fortjeneste, at have tilbageført den plastiske Konst, paa Naturens Vei, til Antiken, efterat Billedhuggerkonsten ved den Berninske Skole og alle dem, der vilde lære at kjende Naturen af Antikerne, ikke opsøgte Antikerne i Naturen, var bleven fordærvet. Kun en Mand af saadanne Anlæg, af denne Characteer-Gedigenhed, formaaede at hæve en sjunken, ja undergangen Konst til denne Reenhed i Stiil. Thorvaldsens

Mars og Jason ere udødelige Værker, fordi Menneskeheden, hvis rene Typus er aftrykket deri, er uforgjængelig. Alligevel er Mars og Jason ganske individuelle; hver af dem forener i sin Tilværelse det almindelige Menneskelige med det Særlige i den Classe, den hører til. Der har aldrig været, og vil aldrig gives en Tid, da disse Gestalter kunde betragtes som fremmede.

Den af Shakespear ved sit mesterlige Sørgespil forevigede to ulykkelige Elskende: Romeos og Julies Gravmæle, findes endnu ved Verona; men for Italienerne har det intet Værd, da de deels ikke kjende Brittens skjønne Digtning, deels betragte Selvmord som den afskyeligste Forbrydelse, da den, der er kjed af Livet, maa, efter deres Begreber, gaae i Kloster. Gravmælet findes ved et forladt Dominicanerklosters Hauge i Forstaden. Ved Udgangen af et Lysthuus staaer en Steenkiste. Denne skal fordum have staaet i Begravelserne i Kirken, og Laaget deraf, som man paastaaer, være solgt til en Konstsamling i Wien. Kisten selv er saa stor, at den kan indbefatte en anden af Bly eller Metal. Paa den ene Side er en liden Aabning, der skal have tjent til at skaffe de Slumrende Luft.

Quandt fortæller, at han paa sin Reise til Italien, paa Veien til Fane, mødte i Aaret 1813 lange Toge af Mennesker, der vare kobblede sammen som Heste, og hvis Hænder, ved Tværtræstykker, parviis vare bundne paa Ryggen; i Midten fandtes en lang Kjæde, der forbandt hine Stykker. En fransk Gensd'armes holdt i Enden af Kjæden og drev disse Ulykkelige saaledes til de Regimenter, der skulde bryde op til Rusland.

Kjøbenhavns Børs d. 15 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 262, a vista 265. Amsterd. 2 M. : . London 2 M. : . Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 9 ß. indtil 15 Rbmk. 12 ß. Oblig. 71. Norske Rigsbanksedler : . Svenske Sedler 58 ß. — Disconto 6 PC.

Rettelse.

S. 204, L. 26: istedetfor: det Fynd, der er ham eget læs: den Fynd, der er ham egen

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 15.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 19 Februari 1820.

Et Forslag til de jydske Heders Opdyrkning.
(Slutning; see forr. No.)

At især den første af disse her opstillede Modgrunde er vanskelig at overvinde, især under Danmarks nuværende Forfatning, da enhver Statsborger ofte har ondt ved at udrede det Nødvendige, indseer jeg fuldelig; men heller bør man neppe lade sig afskrække ved de første mødende Vanskeligheder for en god Plans Udførelse? Skulde det ikke være muligt paa en eller anden Maade at sammenspare en Kapital til et for det Almindelige saa velgjørende Øiemeed? Jeg troer ikke vi have nødigt at søge meget længe, for i vores nyere Lovgivning at finde et Exempel, hvor der, paa en meget sindrig Maade, er gjort Udvei for en ikke ubetydelig Kapital, til et for Staten og enhver Christen helligt Øiemeed (see Pl. af 20de Octobr. 1819 1ste Post).

Skulde der da ikke i Danmark gives en Overdaadigheds Artikel, hvis Dyrkere kunde have Evne til at betale $\frac{1}{20}$ eller $\frac{1}{30}$ af dens Værdie aarlig, for at fremme en for Staten saa velgjørende Indretning, som den at forskaffe mange, som nu ligge det Offentlige til Byrde, Leilighed til at gavne Staten og derved tillige at ernære Dem og Deres?

Jeg vil blot til et Exempel nævne Tobaksrøgerne; lod man enhver Tobaksrøger i Danmark, som ikke stod under den offentlige Forsørgelse, betale 1 Rbmk. aarlig til denne Indretning, vilde man snart faae en betydelig Kapital; regner man Danmarks Indvaanere til 1,150000 og antog at $\frac{1}{10}$ røgte Tobak, vilde man faae en Sum af omtrent 20000 Rbd., og enhver, som har Evne at røge Tobak hele Aaret igjennem, kan vist, uden at forurettes, taale at betale 1 Mk. aarlig. Dette er, som ovenfor allerede er sagt, kun et Exempel, som jeg har vovet at opstille, thi der gives unægtelig mange Luxus-Artikler i Danmark, hvoraf der med ligesaa god Grund kunde drages en saadan Afgift.

Staten blev paa denne Maade sat i Besiddelse af en Kapital, hvorved den kunde fra Begyndelsen af sætte de første af den opstaaende Colonies Beboere istand til at forskaffe sig det Nødvendige til deels at bygge for, deels at anskaffe Kreaturer m. v.

Paa en saadan Maade troer jeg, at den første og største Vanskelighed kunde hæves.

Den Anden er let hævet ved paa nye at publicere Ford. af 30te Novbr. 1751, paa sædvanlig Maade, fra enhver Prædikestol paa Landet.

Og hvad endelig den tredie Modgrund angaaer, nemlig de Danske Almuesmænds Kjærlighed til deres Hjemstavn, da troer jeg den for en deel er svækket, deels ved den blandt Almuen ved det forbedrede Skolevæsen udbredte Oplysning, som ogsaa derved, at det unge Mandskab har været ved Armeen under Krigen, og der lært at Mennesket kan leve lykkeligt, uden netop at blive bo-

ende paa den Plet, hvor det indsugede Modermelken.

Det vilde derfor vist ikke mangle paa at mangen brav dansk Bondekarl, som tænkte paa, eengang at forsørge en Familie, og som under nuværende Conjuncturer saae det at være en Umulighed for sig at forskaffe det Nødvendige dertil, vilde melde sig for at nedsætte sig paa Jyllands Heder, naar kun Vilkaarene vare saaledes, at han ved sin Flid kunde ernære en Familie; kun enkelte behøvede at gjøre Begyndelsen, og snart vilde flere følge disses Exempel.

Saaledes troer jeg at Hensigten med Ford. af 30te Novbr. 1751 successiv blev opnaaet, nemlig at fremskynde de udyrkede Egnes Frugtbarhed; men som jeg i Begyndelsen af denne Afhandling har viist, var det ikke allene min Hensigt at udvikle dette, jeg vilde tillige bestræbe mig for at vise: at Fattig-Skatten paa Landet i Danmark ogsaa derved kunde lettes Yderne; og som jeg troer kunde det skee derved: at, naar saadanne Personer, som ikke af Mangel paa physiske Kræfter, men enten af moralsk Fordærvelse eller formedelst trykkende Omstændigheder og ikke tilstrækkelig Fortjeneste ei kunde ernære deres talrige Familier, meldte sig, for at modtage Understøttelse af det Offentlige, kunde dem anvises et Huus med tilstrækkelig Jord, d. e. udyrket Hedejord, og der sættes istand til at opdyrke dette Stykke. For at hjelpe dem de første Aar, kunde det Fattig-District, som under andre Omstændigheder havde været pligtigt at forsørge hele Familien, tilpligtes at betale til dens Underholdning først det hele Bidrag, dernæst $\frac{2}{3}$, siden $\frac{1}{2}$ Part o. s. v. beregnet i Penge, indtil den dem anviste Plet, var istand til at afgive dem det fornødne til deres Underholdning.

At de Trængendes Antal saaledes efterhaanden maatte formindskes, indsees let og det blev følgelig kun egentlig Ikkearbeidsføre, meget Gamle og spæde Børn, som blive Gjenstanden for den offentlige Forsørgelse, hvilket er den oprindelige Bestemmelse med Fattigvæsenets Indretning efter Regl. af 5te Juli 1803 conf. med Pl. af 14 December 1810 og nøiere indskjærpet ved Can. Skriv. af 8de Januar 1820, som paalægger Fattig-Kommissionerne at paasee: at Almisse kun bliver tillagt Fattiglemmer efter at deres yderste

Kræfter ere blevne anvendte for selv at fortjene saa meget som muligt. Men siden Freden, da Armeen er opløst, og der følgelig er ungt Mandskab nok for enhver at faae i sin Tjeneste, og de fleste Landmænd formedelst Conjuncturerne ere nødsagede at indskrænke sig, og ikke istand til med nogen Styrke at gjøre Forandringer og Forbedringer ved Deres Jorder, som udfordre flere Folk, men maae lade sig nøie med successiv at fremvirke disse Forbedringer ved deres sædvanlige Antal Folk, som udfordres til deres Eiendommes Drift, er det meget vanskeligt ja næsten umuligt for alle Arbeidsføre at faae tilstrækkeligt Arbeide, eller i det mindste kunne de ikke faae Arbeidet saaledes betalt, at de kunne leve deraf; hvilket jeg troer, tildeels reiser sig deraf: at Folkemængden, i Forhold til den Danske Agerdyrknings Tilstand, er for meget concentreret paa de frugtbare Pletter af Landet, hvilket er en meget naturlig Følge af de mange Udstykninger i meget smaae Parceller, som er foretaget i Danmark i de sidste 20 a 30 Aar, og hvilke smaa Lodder nu ei ere istand til at ernære de talrige Familier, som efterhaanden opvoxe paa dem.

Saaledes, troer jeg, man kunde komme til physiske Kræfter for at opdyrke den betydelige Strækning af Jylland, som for Dieblikket ligger øde; man vandt tillige, foruden alt ovenanførte, at Folk, hvis Aand, formedelst Lediggang, beskjæftige sig med at udruge allehaande ukjerlige Planer, fik noget nyttigt at sysselsætte saavel Sjæl som Legeme med.

At Boniteten af den jydske Hedejord i Almindelighed ei er ufrugtbar, eller vilde, som Mængden maaskee troer, aldeles modsætte sig al anvendt Fliid, er noksom beviist ved de allerede forud omtalte Colonier; desuden vil vist ingen, som kjender til Hedernes Beskaffenhed i Almindelighed, tvivle derpaa; man finder store Byer, Gaarde og Huse indsluttede af Hede paa alle Sider, altsaa opdyrkede af samme Jordart, som endnu ligger overgroet med Lyng; desuden seer man ved enhver By aarlig Hedejord opbrækket og efter faa Aars Forløb afgive ligesaa god Afgrøde, som den alt for længst opdyrkede Jord; selv midt inde i de betydelige udyrkede Hedestrækninger, finder man endnu gandske tydelige Spor af Agrenes Løb fra ældgamle

Dage, altsaa et Beviis for at de have været dyrkede, dog uden at den nuværende Slægt kan mindes det.

Muligheden af denne Plans Udførelse troer jeg at have viist; maatte Mænd, som i Staten ere i saadanne Stillinger at de kunne virke hertil, modtage dette velmeente Vink med Skaansel og værdige det nøiere i Overveielse, da har jeg den glade Overbevisning, at min gode Villie ei er miskjendt; og er jeg villig til, om der skulde blive agtet herpaa, mere udførlig at gjennemgaae dette, og vise hvorledes jeg, efter min Formening, troer det kunde udføres i sin hele Udstrækning, da jeg fuldelig indseer de mange Vanskeligheder der, især i Førstningen, ville møde.

Blomster og Frugter
af
den græske Lystspildigter Aristophanes.

(See forr. No.)

Det gaaer vor Stat, saaledes tykkes mig,
med gode og med slette Borgere,
som med de gamle og de nye Penge.
De gamle Penge, — skjøndt af Guld, foruden
Tilsætning og Forfalskning, prøvede,
befundne ægte, rigtige i Klang,
saavel blandt Grækere som blandt Barbarer
i Omløb — bruges ikke. Derimod
de nye Penge, Kobber, usselt Gods,
de bruges. Ligerviis med Borgerne.
De Ægte af dem, de beskedne, de,
der udholdt Prøve som retskafne Mænd
og Ædlinger med et godmodigt Hjerte,
de, Underviisning aarle dannede,
de oversees, ringeagtes ganske.
Men Kobberkarlene, Vantrivlinger
af fremmed Blod, en Niddingyngel kun
og nys ankommen — de forslaae til Alt.
I Uforstandige, omvender Eder!
Benytter Mændene, de dygtige!
Det giver ei blot Held, men Ære af sig.

Frøerne.

Slaveglæde.

1.
Naar man saa lumskt kan slippe til at bande
sin Herre, det gjør godt om Hjertet, det!

2.
Men, vanker der saa Pidsk, og Ryggen hovner,
og, knurrende saa smaat, Du maa paa Døren,
Hvad da?

1.
Endnu jeg fryder mig af Hjertet!

2.
Dog, lykkes Dig et Mytteri, et Oprør,
det qvæger! Ikke sandt?

1.
Meer, end alt Andet!

2.
Kan man belure Herrerne, naar de
fortroligt tales ved, Hvad mener Du vel?

1.
Jeg svimler, bare ved at tænke paa det!

2.
Og siden bringe Alting ud i Byen?

1.
Det kryber gjennem hele Kroppen paa mig!

2.
Kom! lad mig kysse Dig, min søde Broder!

Frøerne.

Naar er det vel, vi Digteren beundre? —
Da, naar, opdragen ved hans Læres Viisdom,
der fremstaaer bedre Borgeræt i Staten!

Frøerne.

Hvad lumpent er, det skjuler Digteren,
at ei det øines skal og gribe om sig.
Det, Lærerens paa Varsel tige Røst
er Drengen, det er Digterens for Manden.

Frøerne.

Ham, der er seen, hvor Fædreland skal gavnes,
men rask, hvor det skal skades; Ham, der veed
ti Raad mod egen Nød, ei eet mod Statens,
ham hader, ham foragter jeg, den Borger!

Frøerne.

Hid og erfarer splinternye Sager!
Den overkloge Alder er nu kommen,
den, da man lærer os Hvad aldrig hørtes,
den, da man prøver Hvad ei før forsøgtes!
Fuglene.

De Kloge lære, selv af deres Fiender;
de lære Vaersomhed. Den frelser ofte.
Dog, ei af Ven den læres, men af Fiende,
som tvinger os dertil. Det var jo Fiender,
ei Venner, der os lærte at omringe
med Mure Stæderne og bygge Skibe,
til Vold for vore Huse og til Værn
om vore Børn og Eiendomme.
Fuglene.

Staaer det sig bare vel med Mennesket,
har ikke han den bedste Sundhed da?
At Ingen, som det staaer sig ilde med,
befinder sig just alfor vel, det veed Du.
Fuglene.

Af os Smaafugle fik de Dødelige
det Vigtigste, de eie. Det er os,
der mælde dem, naar Foraar, Sommer, Høst
indfinde sig. Hver Aarstids Dont de da
vedbørligt røgte; Markerne besaaes,
naar Tranen styrer til de varme Lande;
den kloge Sømand lader Roret fare
og gaaer til Hvile, men en Overkjole,
der holder Kulden ude, gives Tyven,
at ei i Frosttid han skal stjæle Næstens.
Fuglene.

Pligt er det, at see Digteren tilgode.
Fuglene.

John Barthold.

Indenlandske Efterretninger.

Af Beretningen om Institutet for Metalarbeidere for f. A. sees, at denne Indretning nu har staaet i 13 Aar, og bestandigen gaaer frem til mere Fuldkommenhed. Foruden den frie Underviisning, som der er hver Aften fra 8 til 10, og den Undervisning, som finder Sted for Lysthavende for Betaling fra 6 til 8, benyttes ogsaa Institutets Bogsamling, Tegninger og Modeller om Søndag Formiddag fra 10 til 12, saavel af Institutets Elever, som af andre Professionister. Siden Institutets Oprettelse have 340 Metalarbeidere, 13 Træarbeidere og 31 Lysthavende, ialt 384 Personer, nydt Undervisning i Samme. Indtægten i aarlige Bidrag har været f. A. 576 Rbd. og Udgivten 486 Rbd. 68 ß., altsaa 89 Rbd. 28 ß. mere Indtægt til de løbende Udgivter, end Udgivt, hvilket Overskud er beregnet Fondet til Indtægt, som nu er 4411 Rbd. 64⅓ ß., hvoraf 4400 Rbd. i Kgl. Obligationer og 11 Rbd. 64⅓ ß. i Repræsentativer. Fondets gradvise Tilvæxt fra Institutets Stiftelse har været: Fra 1807 til 1810 55 Rdlr. 84 ß. DC. — 1811 160 Rdlr. 84 ß. — 1812 478 Rd. 44 ß. Efter Forandringen med Pengevæsenet 1813 469 Rbd. 72⅔ ß. — 1814 816 Rbd. 28⅓ ß. — 1815 1126 Rbd. 54⅓ ß. — 1816 1517 Rbdlr. 70⅓ ß. — 1817 2015 Rbd. 46⅓ ß. — 1818 3807 Rbd. 76⅓ ß. og 1819 4411 Rbd. 64⅓ ß. — Maatte Institutets Direction saaledes fremdeles blive den antagne Grundsætning troe, ikke at foretage mere end de aarlige Bidrag tillade, samt lægge Fondets Renter, tilligemed alle tilfældige og ubestemte Indtægter, til Fondets Capital, saa vil Indretningen om nogle Aar erholde en Fasthed, som sikrer dens nyttige Tilværelse til Gavn for Efterkommerne.

Af en Skrivelse fra Bornholm. Her paa Landet glædede enhver retskaffen Borger sig til Dannerrigets Festdag den 28de Januari. Festen begyndte med Salut fra Rønne Byes Havnebatterie, som besvaredes af et af Byens Borgere anlagt Lystbatterie. Om Aftenen var der Bal i Selskabet Enigheden, hvor et stort Antal troe Undersaatter glædede sig over deres Konges Fødselsdag; i Sahlen brændte Hans Majestæts Navnetræk i Transparent. Over Bordet udbragtes

Skaaler for Hans Majestæt Kongen, for Hendes Majestæt Dronningen, for Danmark og for Bornholm; ved hver blev en til samme passende Sang afsjungen og tillige salluteret af Byens Feldtbatterie.

Udtog af en Skrivelse fra Falster af 9de Febr. Isen er igaar og sidste Nat saaledes bortdreven, at Færgerne igjen kan gaae, og altsaa Heste og Vogne overføres.

Nyborg, d. 12 Februar. Hr. Franke, eller den saakaldte Nordiske Herkules, som formedelst Hindring af Beltisen ved Overfarten til Sjelland, endnu opholder sig her, gav den 10 d. en Forestilling paa Raadstuesalen. Alle beundrede Konstnerens Muskelkraft og Behændighed, men følte Savnet af vellydende Musik, da han kun blev assisteret af nogen Bonde-Musik fra Landet. Beklageligt er det baade for Byens Indvaanere og Fremmede, at Konsten fandt her saa svage Talsmænd, at Musikanter-Embedet er ophørt.

Odense. Efter et Ophold af fjorten Dage afreiste DD. HH. Prinds Christian Frederik og Gemalinde den 7 Januari fra Rom og ankom den 9de om Aftenen til Neapel i ønskeligste Velgaaende. I Rom have de høie Reisende, saavidt Tiden og Veirliget tillod det, beseet de vigtigste af de utallige Seeværdigheder fra ældre og nyere Tider. Saavel den Pavelige som den Neapolitanske Regjering havde truffet alle mulige Foranstaltninger til DD. HH. Sikkerhed paa Reisen til Neapel, hvor Hoisamme beboe et privat Huus i Strada St. Lucia.

Odense, d. 15 Febr. Næsten i 2 Uger vedvarede den saalænge ønskte Toe, der fyldte alle Vandsteder, som hele Vinteren havde været tomme, og igjen satte vore Vandmøller i Gang; men i Fredags Aftes saaes et stærkt Lyn i Norden, som pleier at bebude mere Vinter, og da Vinden derefter, som hidtil stedse havde holdt sig S. S. V. og V. S. V., gik til O. S. O., begyndte det strax at fryse saa smaat, som da det traf ved Nyemaane-lod formode tør Frost; den var dog i Løverdags Morges kun ved 0, men har siden tiltaget omtrent et Par Gr. hver Morgen, og var imorges 5 Gr. Idag er Vinden, Gudskelov! gaaet mere sydlig, og vil ifald den bliver der, ved Solstraalernes kraftige Virken i de forlængede Dage, haabentlig snart opvarme Atmosphæren igjen, og naar vi kun maatte undgaae østlige og nordlige Vinde, torde vi have Grund til at haabe et behageligt Foraar.

Aalborgs Torvepriser, den 12te Febr. 1820: Rug a Td. 5 Rbd. 3 Mk.; Byg a Td. 3 Rbd. 1 Mk.; Havre a Td. 2 Rbd. 2 a 3 Mk.; Oxekjød fra Landet 7 a 8 Mk. Lispd.; fersk Flesk 14 Mk. Lpd.; saltet Dito 16 Mk. Lpd.; Byggryn 8 Mk. 12 ß. Skjeppen; Smør 24 a a 26 ß. Pundet; Æg 2 Mk. Snesen.

Aarhuus, d. 15 Febr. I Gaaraftes havde vi den Fornøielse igjen at see et Skib paa vor Rhed. Det var Skipper Altøe, kommende fra Kjøbenhavn.

Skive, d. 10de Febr. Sidste Tirsdag indtraf i Hjerk Skole den Ulykke, at en Dreng, ved at spøge med et ladt Gevær, ihjelskjød een af sine Kammerater. Skolelæreren var et Øieblik iforveien gaaet ud af Skolen. En Guds Beskjærmelse var det, at ingen af de øvrige Skolebørn kom til Skade.

Blandede Efterretninger.

Prof. Kruses Sorgespil Ezzelino, Tyran von Padova, er nyligen blevet givet med meget Bifald paa Theatret i Hamborg. Ogsaa de Hamborger Konstdommere have fældet en særdeles fordeelagtig Dom over dette Arbeide. I Tidsskriftet Hammonia No. 6 f. d. A. er det blevet bedømt af Bärmann. Det hedder her: Naar vore moderne Tragodieskrivere hyppigen ved Svulst i Talen og ved Misfosterne af en Imagination, der ude af sig selv, troe at fyldestgjøre Konstens Fordring, naar Brodermord, Kjerligheds- og Broderforræderie er den Axel, hvorom den moderne Tragodies Figurer dreie sig, saa er Hr. Kruse een af vor Tids Digtere, som temmeligen — hvor gjerne vilde jeg sige ganske — har løsrevet sig fra Smagligheder, der synes store i en sentimental Recepttiviters dorske Øine. Uagtet Rec. ikke fragaaer at Stykket har sine enkelte Ufuldkommenheder og at man støder hist og her paa stærke Reminiscencer, saa roser han dog den Skarpsindighed, hvormed Traadene i den tilsyneladende forvirrede Fa-

del ere sammenslyngede, den omhyggelige, i højeste Grad oeconomiske, Benyttelse af de mangehaande Personer i Ezzelino, og forsikkrer, at de mange Bihandlingers stedse dybt indgribende Stræben til Centralpunkten, hæver denne Tragødie langt over mange tidligere, selv ved en brammende Anmeldelse i yndede Tidsskrifter forudbebudede Stykker. Rec. vilde ansee det for uretfærdigt, at nægte Prof. Kruse den blomstrende Opfindelsesgave, der især er nødvendig for Originaldigteren, naar han ikke bringer Personer fra den historiske Verden paa Skuepladsen. — Ogsaa i Lotz Originalien roses dette Sørgespil, hvis Hovedfortjeneste Anmeld. sætter i den skarpsindige Opfindelse og de enkelte Sceners snilde Sammenknyttelse til et Heelt.

Imellem Sørgespildigteren Müllner, og Udgiveren af Hermes, Prof. Krug, samt dens Forlægger, Boghandler Brockenhausen, er opstaaet en Feide. Müllner, der ved den tykke Røgelse, man i det paa sande Digtergenier temmelig forarmede Tydskland, har offret ham, nu er bleven saa ør, at han dingler frem og tilbage paa sin spanske Pegasus, kom i Harnisk over, at Recensenten af hans Yngurd havde sagt: at han paalagde Rigsraaderne at græde betydeligen. Dette er ikke sandt, siger den opbragte Digter, da der i Bogen staaer "at de kysse den døende Konges Hænder i Taarer"; han kaldte dette en literarisk Uredelighed, og opfordrede Prof. Krug til at nævne den unavngivne Rec., som er bleven overbeviist om en literarisk Forbrydelse. Hvo skulde troe at en saadan Linie skulde give Anledning først til en Pennefeide og siden til en Proces? Og dog er det skeet. Brockenhausen har udgivet et Flyveskrift under Titel af Müllneriane, hvori han skal være temmelig grov. Müllner har ikke villet indlade sig med ham "fordi han ikke er en Lærd", men har imidlertid dog skjældt ham Huden fuld og ladet ham anklage hos den ordentlige Øvrighed. Digteren beraaber sig paa, at Boghandleren er bleven vred, fordi han har recenseret nogle af hans Forlagsskrifter for skarpt, og Boghandleren paastaaer, at Digteren er bleven saa harmfuld imod ham, fordi han ikke har villet paatage sig Forlaget af adskillige af de Müllnerske Arbeider, som bleve ham tilbudne. Af det Hele

sees, at der ogsaa i Tydskland gives literariske Kliker, der gjensidigen udbasune deres Aandsproducter, medens de ved allskens Konster søge at nedsætte de Forfattere, der enten ikke have svoret til deres Fane, eller forsømme at offre de af dem kaarede Afguder den tilbørlige Virak.

Den Vossiske Afhandling mod F. Stolberg i Tidsskriftet Sophronizon har, som man kunde ventet, foranlediget adskillige Modskrifter. Ikke allene Forlæggeren af den Stolbergske Religionshistorie, Boghandler Perthes i Hamborg, fremtraadte mod Voss i Hamb. Correspond. og erklærede for Usandhed hvad han havde sagt om M. Claudius, men ogsaa begge dennes Sønner forsvarede deres Fader imod ham. Voss svarede derpaa udførligen i samme Tidende, og en Harding fremrykkede imod ham med et ligesaa heftigt som grovt Digt. For at vise den Vossiske Afhandlings endog physisk dræbende Virkning, udgav Medicinalraad og Prof. v. Drussel ved Teissingen i Münster et Skrift, hvori paastaaes, at hiin Afhandling har været Aarsag i F. Stolbergs Død. Hvor beklageligt vilde det i hvert Tilfælde været, om to af Tydsklands meest udmærkede Forfattere, Kotzebue og Stolberg, skulde være faldet, den ene for en Dolk, var den end en Sandsk, og den anden for en Pen, var det end en Vossisk! Men, at Prof. v. Drussels Paastand, skjøndt fremsat af en Medicinalraad, er ugrundet, sees af den Afdødes Necrolog i Hamb. Corresp., hvori en Byld i Nærheden af Hjertet anføres som Aarsag til hans Død. Endeligen er nu hos Perthes udkommen: "F. L. Greve af Stolbergs korte Affærdigelse af Hofraad Voss's Skandskrift imod ham", efter Forfatterens Død udgivet og fuldendt af hans Broder, med et Forord af Sognedechant Kellermann i Münster. I Forordet beretter Kellermann, at da Greven, Natten fra d. 3 til 4 Dec., vis paa sin Død, tog den hellige Sacramente, sagde han til ham: "Mit Skrift mod Voss's Skrift er færdigt paa nogle Ord nær, jeg ønsker at det maatte overgives til Trykken." Paa Spørgsmaalet hvad der skulde tilføjes, svarede han: "det smerter mig, at en Mand som Bernstorf skal roses af Voss; lad ham end i Agende-Historien have ladet sig misledе, saa er det dog bekjendt, at Bernstorf var

en troende og oprigtig Christen, og at han, hvis han havde oplevet den, aldrig vilde billiget den Altonaer Bibel." Nogle Dage førend St. Sygdom sagde han til Sine: "den arme Voß! det gjør mig ondt for ham naar det nu vises, hvorledes han har løiet. Det gjør mig saa ondt, at han sikkert vil troe, jeg er vred paa ham og derfor skrev imod ham. Jeg vilde saare gjerne sige ham, at jeg aldeles ikke er vred paa ham, men han vilde ikke forstaae mig — — — jeg vilde langt heller tie, men jeg tør ikke, jeg maa svare, jeg skylder det Sandheden og mine Børn, ellers vil man siden sige, at jeg og mine Venner har gjort de Ting, som man beskylder os for — — — Børn, vi maa ofte bede for den arme Mand! En saadan Opfordring til at bede for ham, maa vi for Alting ikke lade forbigaae." — Den 14de Nov. fik St. det Voßiske Skrift. Han kunde og turde dagligen kun arbeide lidet paa Svaret; men allerede d. 28 Nov. maatte han høre op med Arbeidet. Efter hans tidligere Yttringer vilde han have tilføiet Adskilligt, f. Ex. Bernstorfs Tanker om den franske Revolution. Stolberg begynder sit Forsvar med, at han ikke havde svaret, dersom V. havde indskrænket sig til almindelige grove og giftige Bagvaskelser, naar han kun havde fornærmet Velanstændigheden, ikke Sandheden. Men hvilken Læser, siger han, vil lade sig mislede af en Mand, som Breves Hemmelighed ikke er hellig, der efter mange Aar kundgjør Ord, den frimodige Ven yttrede for ham, for at krænke den eller hiin? der i mange Aar har beluret sin Vens Gjæster, og nu bagvasker dem? der vedblev at hykle Venskab for en Mand, medens han i hele Aar, i regelmæssig Brevvexling, søgte hos en fælles Ven at gjøre ham latterlig, haanede ham, sværtede ham? der nu optræder som Anklager imod mig, fordi jeg har forsaget Troen paa den augsburgske Confession ꝛc. — denne Mand optræder nu mod mig, som fri og frank har affagt den Augsburgske Lære og er bleven Catholik!" St. søger nu at gjendrive V's. Paastand, at han allerede mange Aar førend sin Overgang har været en hemmelig Catholik, og forsikkrer, at de Mænd, af hvis Venskab V. roser sig, f. Ex. Cramer, Jacobi, Klopstock, Hensler ꝛc., hvis Ven V. hverken var eller blev, alle kom saare gjerne til Emkendorf (St. daværende Op-

holdssted) og betragtede ikke dette Sted som "en virksom Smedie for Aandslænker". Emkendorf var det Sted, hvor Undersaatternes legemlige og aandelige Fornødenheder laae Herren og Fruen saare meget paa Hjerte, og med lige Samvittighedsfuldhed og Kjerlighed arbeidedes der paa deres Frigivelse og at Negernes Aag paa de vestindiske Colonier blev lettet. I April 1800 reiste St. med sin Kone og begge sine ældste Sønner og sin 9aarige Datter til Münster. "Saavel jeg, som min Kone, siger han, vidste ikke, om vi vilde kunne overbevise os om visse Lærdomme i den catholske Kirke. Under vort Ophold i Münster, helligede vi os, i Omgangen med ærværdige Personer, denne alvorlige Undersøgelse, og i Begyndelsen af Juni aflagde vi vor Troesbekjendelse." — Vi vilde trætte Læserens Taalmodighed for meget ved at følge Stolberg paa hans Kamp mod Voß. Det Hele gaaer ud paa at vise, at det, der af denne blev fremsat for at fremstille St. i et forhadt Lys, er Opdigtelse. Saaledes erklærer han det for en Usandhed, at han, efter sin Tilbagekomst fra Münster til Werningerode, skulde have ladet indspærre sin Datter. Han forsikkrer, at Gleim, der skal have meldt dette i et Brev til Voß's Kone, nærmede sig siden igjen St. venligen, ligesom han overalt ved sin Overgang ikke har mistet en eneste sand og værdig Ven. F. St. Ord endes S. 33, og fra S. 34 begynder hans Broders Fortsættelse, der er temmelig bitter. — Anmeld. maa tilstaae, at denne saakaldte "Affærdigelse" langt fra ikke har tilfredsstillet ham. Uagtet Hr. Kellermann S. IV. forsikkrer os, "at F. Stolberg ei yttrede end ikke et eneste Dieblikś Vrede eller Ømfindtlighed, da han læste Voß's Skrift, og skrev sin Affærdigelse", saa aander den sidste dog heel igjennem et opbragt Sind, hvilket kunde tilgives, men tillige en Bitterhed, der er langt mindre tilgivelig. Ei at tale om, at Voß's Skrift fra Begyndelse til Ende kaldes i Affærdigelsen et Skandskrift (Smähschrift), maa hver kold og upartisk Læser indrømme, at Udtryk, som "grove og giftige Bagvaskelser — ondskabsfuld Modstander — Skumler — løgnagtig Opdigtelse — giftigt Øretuderie — pøbelagtig og løgnagtig Beskyldning — nedrige og giftige Skumlerier, ei blot tagne af Luften, men fra Helvede" — ikke passe i en Strid som denne, hvor det egent-

ligen dog ere mere om Tingen end Personer at gjøre. Her er ikke Stedet at bedømme hvor meget Menneskeligt der muligen kan have blandet sig i Voß's Domme; men at han, staaende paa Gravens Bred, blot for at krænke Mænd, som allerede for længe siden have forladt denne Verdens Skueplads, eller foraarsage fordums Venner endnu endeel bittre Timer her paa Jorden, skulde have kundgjort et med saa meget Overlæg og saa stor Kulde forfattet Skrift — er ikke tænkeligt. Stolbergs Overgang til den catholske Kirke, som upaatvivleligen var Frugten af hans særlige Overbevisning, kunde, naar man blot henseer til hans Individ, aldrig blive nogen passende Gjenstand for offentlig Drøftelse; men at han, som een af Tydsklands meest yndede Forfattere, netop i en saadan Tidspunkt gjorde dette Skridt, maatte, mere ved Exempelts Virkning end ved Handlingens selv, blive vigtigt for hele den tænkende Deel af den tydske Almeenhed. Det maatte blive det saa meget mere, som han fremtraadte som skrivende Talsmand for den Kirke, han var gaaet over til, og Virkningerne af hans, i Daad og Skrifter viste, Grundsætninger, ikke bleve uden Spor i den opvoxende Slægts Aandsfrembringelser. Stridshandsken er kastet. Det vil nu komme an paa, om Menneskeheden skal vedblive, som den har begyndt, at gaae fremad, eller tilbage paa Veien til Lysets Tempel.

Bergs Præstegjeld i Smaalehnene, i Januar. Vi have her, som udentvivl i flere Egne, erfaret adskillige skadelige og tildeels sørgelige Virkninger af det stærke Snefog og den strenge Kulde i denne og forrige Maaned. Deriblandt fortjener med Føie at anføres de Ødelæggelser, som en Flok Ulve har anrettet i adskillige Fæhuse og Faarestier. Saavidt man har kunnet erfare, er det en og samme Flok, hvilken i Førstningen bestod af 6 Stykker, der har streifet omkring. Man vil have lagt Mærke til, at sædvanligen kun een gik ind, og slæbte ud de ihjelslagne Creature, for det Meste Faar, medens de andre Ulve udenfor ventede paa Byttet. — Allerede for Juul brød disse Udyr sig ind igjennem en Steenmuur under en Faarestie paa Gaarden Beringen, hvorefter de arbeidede sig op igjennem Gulvet, dræbte alle derværende Faar, 11 i Tallet, hvoraf de trak 7 ud. Med Forundring saae man, at de havde kradset løs og væltet tilside store Stene af Muren, hvilke der behøvedes flere Menneskers Anstrengelser for at bringe ind i Muren igjen. — Senere hen have de paa Gaarden Alkerød gravet sig ned igjennem et ganske nyt Halmtag, hvorfra de hoppede ned paa en Qvie, hvilken de for Resten lode ganske urørt, udentvivl for igjen fra dens Ryg at kunne springe ud. Her lemlæstede de, foruden Tyren, en Koe, hvilken de reve Yveret af, og en anden, som de blot havde bidt i Laaret. Desuden havde de revet ihjel 7 Faar, men skaanet tvende Lam. — Fredeles have de paa Gaarden Lundestad trængt sig ind i en Svinestie, igjennem en Glugge blot af 10 til 11 Tommers Høide og Brede, og som har været dem saa trang, at Ulvehaar fandtes i Gluggen. Der havde de sønderrevet og næsten opædt en Galte, men aldeles ikke rørt de 2 andre Sviin, som vare paa samme Sted. — Ved den anstillede Jagt og Forfølgelse efter disse Rovdyr er een Ulv bleven skudt, hvilken man har faaet, og 2 formodentligen blesserede og siden døde, da man i den senere Tid blot har observeret 3 Stykker.

Kjøbenhavns Børs d. 18 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 269, a vista 272. Amsterd. 2 M. " . London 2 M. " . Spec. 272. — Specier solgtes for 16 Rbmk. 3 ß. til 16 Rbmk. 8 ß. (I Dag, d. 19de Febr., fra 16 Rbmk. 8 ß. til 16 Rbmk. 4 ß.) Oblig. 71 a 71½. Norske Rigsbs. 18. Svenske Sedler 58 a 60 ß. — Disconto 6 PC.

Til de to Seminarister fra Pastor Wedel.

Kom, begge Rimere! fortolk de dunkle Steder
Om Rasmus Berg og Sligt i det lakonisk' Væv;
Da fremmes Ønsket! — søg da En som Dem veileder
At bruge Orden, Lys og Dansk i rimfrit Brev;
Thi Pegasus vil ei med den Uvante trave.
Enhver er hæderlig — skjøndt han er ingen Skjald, —
Naar han kun lærer Børn at skrive, læse, stave,
Og ellers passer ferm og troe sit Skole-Kald.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 16.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Februari 1820.

Om Heste.

Hesten, det ædleste og nyttigste blandt alle fireføddede Dyr, Menneskets tro Ledsager i Krig og i Fred, er det meest talende Bevis paa den menneskelige Utaknemmelighed. Den synker fra Rang til Rang nedad, og jo ældre den bliver, desto sørgeligere dens Skjebne. Saalænge den er ung, prunker man med den, men saasnart den begynder at ældes, afskediges den, uden at man bryder sig om, hvorledes det siden gaaer den, og i hvilke Hænder den kommer. Sjeldent træffer den paa en Herre, der giver den en Kugle for Panden, og ender med denne en Række af forestaaende Lidelser. Selv Fordommen virker til dens Ulykke, og gjør, at endog en gammel Stud er lykkeligere end den, der i sin Ungdom er Fyrsters og Heltes Stolthed. Studen sendes paa sine gamle Dage paa Græs, hvor den i et næsten mageløst Otium fortærer sit Foder, uden at arbeide, og naar den da er smekfeed, dræber man den hurtigen med et Slag for Panden. Havde man ikke Fordom mod Hestens Kjød, og saa at sige regnede den blandt de urene Dyr, skjøndt den hører til de reneste, saa vilde den, efter en Række vel anvendte Dage, ende sit Liv paa samme lette Maade som Studen. Men nu seer man den stolteste Ridehoppe, der engang var sin Herres Kjeledægge, den kraftigste Bucephalus af en Bryggerhest, den sande Pegasus af en Skimmel, som engang brystede sig af sine Toppe, forvandlet til en skindmager Rozinante, udklædt som en Harlekin, med Bjelder og Fjer paa Hovedet, for en Leiekane, udtømme sine faa sidste Kræfter, aandepustende og svedende at jage igjennem Kjøbenhavns Gader, pidsket af en bagpaastaaende Furie i menneskelig Skikkelse. Selv i Engelland, hvor man gjør sig til af at behandle Dyrene saa vel, gaaer det Hesten ikke bedre. Man skal endog have seet der et melkehvidt Spænd, der engang trak den Kongelige Vogn, gaae for en Leiekareet. Kaster man et Blik paa Hestens store Egenskaber, saa maa en saadan Behandlingsmaade dobbelt smerte det følende Menneske. Intet Skib, ingen Vind kan næsten befordre Mennesket hurtigere fra det ene Sted til det andet, naar det gjelder, end Hesten i sin fulde Kraft. I Engelland havde man engang to Veddeheste, Sterling og Childers kaldede, hvoraf hiin tilbagelagde 82½ Fod i eet Secund, altsaa løb stærkere end en Stormvind eller et Skib i fuld Fart, denne derimod rigtignok kun 46 Fod og 6 Tommer, men altid sig selv liig, uden at forhaste sig, eller uden at udmattes. Den sidste havde heller aldrig havt sin Lige.

For endeel Aar siden havde den afdøde Grev Rantzau og een i Kjøbenhavn boende engelsk Kjøbmand, indgaaet et Veddemaal, hvo af dem der inden 5 Minuters Forløb kunde ride heel omkring Nørrefælled. I Nærheden af Vibenshuus var paa Fælleden afstukket et Tegn. Rantzau red en jydsk Hest, Engelskmanden en engelsk. Ved det første Veddemaal vandt Engellænderen; men ved

det næste vandt Rantzau. Han red omkring Fælleden i noget over 4 Minuter. Blandt de andre Ryttere, der befandt sig her som Tilskuere, var Een, ridende paa en liden sjællandsk Hest, som naaede Maalet næsten i ligesaa kort Tid.

Om Landsby=Skolelæreres Kaar.

(Efter Indsendt.)

I Skilderiets No. I dette Aar har Hr. Pastor Wedel sammenlignet nogle af Jyllands maadeligste Præstekald med almindelige Skoleembeder, og befundet disse fortrinlige for hine m. m. Forholder det sig virkeligen saaledes, som Hr. Pastoren beretter det for os; saa indsees letteligen, at saavel mange Præster, som mange Andre maatte ønske sig ansatte som Skolelærere. Ja! i de sidste Tider — siden den ny Indretning med Skolevæsenet blev organiseret — ønske vistnok Mange, som Hr. Past. siger, "at have saadanne Indkomster"; men kun saare Faa ønske sig de med Indkomsterne forbundne Pligter; og endnu Færre vilde attraae disse Embeder, hvis de iforveien havde Leilighed til, rigtigt at kjende samme.

Imidlertid er det Indſ. bekjendt, at Mange have for høie Tanker om saadanne almindelige Skoleembeder, og at disses Tal maa forøges ved saadanne Beregninger, som Hr. Past. fremsætter i et offentligt Blad. Dog har Indſ. ikke til Hensigt at skrive imod Nogen; men ene og alene at bidrage sin Skjerv til, at denne Sag bliver oplyst, og at Læserne kunne blive satte istand til at undersøge den, at tænke og dømme rigtigt om den.

Hvad disse maadelige Præstekald angaaer, hvorom Hr. Past. taler, da ere de Indſ. aldeles ubekjendte, skjøndt han dog ikke er fremmed i Jylland. Derimod veed han, at der gives en betydelig Deel gode, og meget gode, Præstekald, baade i Jylland og paa Øerne; og igjen Andre, der ansees for maadelige, fordi de, efter den gamle Ansættelse, kun ere anslaaede til 100, 150 a 200 Rbdlr., men som dog ere istand til at underholde en fungerende Præst med Familie anstændig og desforuden at yde til Formanden en

Pension af 2 a 300 Rbd. aarligen. De bedre Præstekald udrede meget større Pensioner. Et Exempel herpaa: Marstal Sognekald paa Ærøe er ikke ansat høiere end til 320 Rbd., og svarer dog i Pension til Formanden 640 Rbd. rede Sølv aarligen (see Collegialtidenden No. 61 f. A.). Saadan en Kapital er tilstrækkelig til at sikkre en Mand anstændigt Udkomme i Alderdommen; derimod vil neppe en Skolelærers Pension kunde yde ham Livets første Fornødenheder; thi Indſ. formoder ikke at den kan ansættes høiere end til 20 a 25 Rbd. Sølv aarligen.

Ligesaalidet synes det mueligt, at Skolelærere i Almindelighed kunde i Aaret 1819, efter Capitelstaxt, have over 400 Rbd. Sedler. I Skoleanordningen af 29 Juli 1814, §. 55, er som almindelig Regel fastsat, at Skolelærernes Lønning skal være 25 Tdr. Byg, betalte efter sidste Capitelstaxt — ifølge senere Bestemmelse betales til Hjelpekassen Beløbet for 1 Tde. Byg, — 10 Tdr. Byg og 6 Tdr. Rug in natura. Naar altsaa 34 Tdr. Byg og 6 Tdr. Rug beregnes efter den Capitelstaxt, der blev sat for Sjellands Stift i Febr. 1819 — den Hr. Past. just har anført — og saaledes som den blev sat i Sedler; da vil Beløbet for samme blive i Sedler og Tegn 323 Rbd. 4 Mk. 8 ß.; men da den Sæd, der ydes in natura, ikke kan beregnes uden efter de nærmeste Steders Torvepriis, Transporten fraregnet, og Torvepriserne vare lave da den sidste Halvdeel blev dem ydet, saa følger deraf, at Beløbet, som Hr. Pastoren ansætter til over 400 Rbd. Sedler, paa ingen Maade vilde naae 300 Rbd. Naar der desforuden er lagt til aarlig, veed Indſ. ikke at forklare dette; thi for indeværende Aar og efter den sidste Capitelstaxt beløber samme Qvantum Sæd sig kun til 156 Rbd. 5 Mk. 12 ß. Sedler og Tegn, og Torvepriserne desuden staaer lavere end Capitelstaxten, hvorfor den sande Værdie neppe kunde ansættes til 140 Rbd. Altsaa langt under det Halve af Hr. Past. Angivelse aarligen.

Deraf have Skolelærerne ogsaa Udgivter. Indſ. kjender Degne=Enker — ikke gamle — der nyde af Kaldet indtil 50 Rbdlr. Sølv aarligen. Ligeledes befindes allerede adskillige Skolelærer=Enker, der, ifølge Anord. 62 §., skulle nyde af Embedet indtil ⅛ Deel, og Flere ville blive med,

Tiden. De have ogsaa andre Udgivter, Landemode-Expencer &c.

Naar Hr. Pastoren anslaaer Offer og frivillige Gaver til 15 Tdr. Bygs Værdie, saa maae man tro, at han ikke kjender Anordningens Ord og Aand, de approberede Planer, dem hvorfra Gaverne skulde komme, eller at de 2de sidste maa være høist forskjellige paa de forskjellige Steder i Landet og Riget; thi for Offer og Julerente bliver Skolelærerne liquiderede i Beløbet for de 24 Tdr. Byg, og af frivillige Gaver vides neppe at sige paa de fleste Steder. Man hører jo idel Klager over Aftagen i Kirkegang; mon ikke da Ofringen ogsaa tager af? Inds. har hørt tale derom med Vished. Udeblive de da hvor det er deres Pligt! Hvad tør man da haabe i frivillige Gaver?

Bemærkning.

I Aaret 1818 udkom i München nogle Bidrag til Haugekunsten. Forfatteren er en Hr. von Sckell. Han siger deri: "at hidtil "har Kunsten aldeles Intet gjort for de i "alle Henseender reent forsømte Begra-"velsessteder; at disses fæle Anlæg fremstiller Dø-"den endnu frygteligere, afskrækker de Levende og "gjør os fremmede for vore Afdøde, tilhobe mod "de Gamles Mynstre; at derimod et æsthetiskt "Anlæg af saadanne Begravelsessteder, "i Characteer af en munter, venlig-"ophøiet, deels naturlig, deels regel-"ret Haugeplantning, vilde bevirke "det Modsatte og hidlede end flere skjønne "og nyttige Følger." Han beklager: "at han ei "endnu har fundet Leilighed til at anlægge en "Kirkegaard efter sin Maade at see Tingene paa." I det, at vi Danske, om vi endog kun see hen paa vor Assistentskirkegaard udenfor Kjøbenhavns Nørreport, og om vi endog forbigaae de mange flere Steder i vort Land værende lignende Kirkegaarde, maae smile og glæde os over, at Alt, hvad denne gode Mand ikke har fundet, findes allerede her, kunne vi ei Andet end ønske, at han maatte vorde videndes derom, da han saa, siden dog Danmark ligger ogsaa i Europa, deels maaskee i et andet Oplag forandrede sine almeengjeldende

Udtryk, deels maaskee og, hvis det betroedes ham at gjøre sligt et Anlæg i hans Egn, søgte, siden han dog nu ei er Manden, der gav første Idee dertil, at faae Underretning om, hvorledes Indbyggerne i det stakkels lille Danmark alt have indrettet sig slige Begravelsessteder. Qvod felix faustumqve sit!

John Barthold.

---

* * *

I Anledning af Forslaget, til at tilveiebringe Forbedring og Stadighed i vor Pengecours, som findes indført i dette Aars 8de Numer af Kjøbenhavns Skilderie, anmærkes Følgende: Det forekommer mig, at jeg forhen har seet den Vildfarelse fremsat i et af de offentlige Blade, at $\frac{3}{8}$ maatte tillægges Rbdleren for at bringe den = een gammel Courantrigsdaler. — Forfatteren af ovenanførte Forslag antager Saadant, i det han vedrører Forholdet mellem Rigsbankdaleren og Specien og Courantrigsdaleren og Specien, dog uden ved Beregning at forklare, hvorledes han kommer til disse $\frac{3}{8}$.

1 Rbdler er $\frac{60}{96} = \frac{5}{8}$ Rdlr. gammel dansk Courant, (denne NB., enten ved Værd eller pari Cours, $= \frac{4}{5}$ Specie). Her mangler rigtig $\frac{3}{8}$ i en Heel; men disse $\frac{3}{8}$ ere gammel dansk Courant, og da man vil tillægge Rbdaleren dem, saa maae de ogsaa bringes til denne Myntsort, efter det Forhold, der finder Sted mellem Samme og gammel dansk Courant, og da blive de manglende $\frac{3}{8}$ Rdlr. dansk Courant $\frac{3}{5}$ Rbdler — eller 60 PC; som altsaa er det, der maae tillægges Rbdleren, for at bringe den = een gammel dansk Courantrigsdaler.

$\frac{5}{8}$ Rdlr. dansk Courant : 1 Rbd. = 1 Rdlr. d. C.
giver $1\frac{3}{5}$ Rbdler.

1 Rdlr. d. C. : $1\frac{3}{5}$ Rbdlr. = 100 Rdlr. d. C.
giver 160 Rbdaler.

80 Species = 100 Rdlr. d. C.
80 —— = 160 Rbdlr.

H. N.

Indenlandske Efterretninger.

Under 16de d. M. er udfærdiget en Kongl. Forordning angaaende Toldvæsenet ved Toldgrændsen imellem Nørre-Jylland og Hertugdømmet Slesvig. Indledningen til denne Forordning lyder saaledes: "Ligesom Vi ved Vore Forordninger af 2den April 1819 have betydeligen nedsat den forhen anordnede Udførselstold for Heste og Hornqvæg, saaledes have Vi, for ydermere at lette Vore Undersaatter Udførselen af Heste og Qvæg fra Vort Land Nørre-Jylland, oprettet et nyt Toldsted ved Gredstedbroe og tilladt flere Førselsveie til og fra Toldstederne for toldbare Varer samt Heste- og Qvæg-Transporterne. Ogsaa have Vi lettet Yderne Erlæggelsen af Toldafgifterne for Heste og Hornqvæg ved at fastsætte visse Vilkaar under hvilke de, uden Hensyn til om Creaturene mueligen skulle føres tilbage til Jylland eller ikke, maae være berettigede til at fordre Credit paa samme. Til Beqvemmelighed for Beboerne ved Toldskjellet have Vi allernaadigst besluttet at indskrænke de anordnede Eftertællinger af deres Heste og Hornqvæg til herefter ikkun at skulle foretages 2de Gange aarligen, ligesom Vi ogsaa allernaadigst ville tillade, at der paa de 4 mindre Overfartssteder maa oppebæres Consumtionen af saadanne mindre Partier Brændeviin, som Beboerne paa den nordre Side af Skjellet hente fra det Slesvigske til deres eget Brug. Endvidere have Vi, til Lettelse for Reisende og Andre, som ikke føre toldbare Creature eller Varer med sig, for disse tilladt Passagen over Grændsen paa de 4 mindre Overfartssteder, der efter de hidtil gjeldende Anordninger ikkun stode aabne for Egnens Beboere. Endelig have Vi nøiere foreskrevet hvad der bør iagttages ved Creatures og Varers Udførsel og Fortoldning." — Forordningen træder i Kraft fra 1ste April d. A., og fra den Tid ophæves aldeles Forordningen om Toldvæsenet ved Grændsetoldskjellet af 18de April 1792 med sammes senere Tillæg og nærmere Bestemmelser.

Løverdagen den 19 Februari 1820 forsvarede Hr. Candidatus Juris, Peter Daniel Bruun, sin for Licentiatgraden i Lovkyndigheden skrevne Afhandling: de natura contractuum secundum principia juris universalis, (om Kontrakters Natur efter den almindelige Retslære). De ordentlige Opponenter vare Deherrer Conferenceraad Professor, Doctor Juris Schlegel, Ridder af Dannebrog; Etatsraad, Professor Hurtigkarl; Professor, Doctor Juris Kolderup Rosenvinge. Af Auditoriet opponerede Deherrer Professor Doctor Juris Bornemann; Professor Doctor Philosophiæ Sibbern; Licentiatus Juris J. E. Kall, Notarius ved det juridiske Facultet; Licentiatus Juris P. G. Bang; Candidatus Juris P. Tetens; Studiosus Juris Dreyer og Candidatus Juris Topsøe. Respondens var Hr. Candidatus Juris og Studiosus Theologiæ Christian Frederich Wilster. Disputatsen begyndte Kl. 10 Formiddag og vedvarede til Kl. 2½, hvorpaa den atter begyndte Kl. 5. og vedvarede til Kl. 10. Akten foregik i Regentskirken.

Imod det i de to foregaaende Numere af Skilderiet indrykkede Stykke om de jydske Heders Opdyrkning have sagkyndige Mænd gjort den Indvending, at den vigtigste Hindring her mødes, er disse Heders fuldkomne Vandmangel. De paastaae, at der ikke lader sig tænke paa Planens Udførelse, saalænge det ikke er viist, hvorledes denne Mangel enten ved Canaler, som i Ægypten, eller paa andre Maader, er at afhjelpe.

I No. 4 af den oeconomiske Correspondent læses den Danske Kongefølge i chronologisk Orden, hvoraf sees, at der fra det 149de Aar for Christi Fødsel, indtil nu, ialt have regieret i Danmark 77 Konger, nemlig a) hedenske 36; b) christne (romersk-catholske af den gammel-nordiske Stamme) 27; c) af den oldenborgske Stamme 2, og d) af den evangelisk-lutherske (af samme Stamme) 12. Den ældste og længst Regjerende blandt de hedenske Konger var Skjold, som blev 98 Aar gammel og regjerede 80 Aar; den yngste var Olav IV., som blev 22 Aar gammel og regjerede i 11 Aar. Af den oldenborgske Stamme var det Christian II., som naaede den høieste Alder, nemlig 77 Aar, og Christian IV., som regjerede længst, nemlig 59 Aar; næst ham Christian VII., som regjerede 42 Aar.

Odense, d. 18 Febr. Det samme Luftsyn som saaes her i Fyen i Fredags Aftes den 11te og ved sit første Fremspring nok urigtigen antoges for et stærkt Lynglimt, har man ogsaa paa

samme Tid bemærket ved Aalborg, men fuldstændigere. Det beskrives derfra saaledes: Paa den nordlige Horizont hævede der sig en Nordlysbue eller Cirkelafsnit, hvis høieste Punct var omtrent overeensstemmende med det magnetiske Nord, og som optog omtrent en Fjerdepart af Horizonten. Buens Høide var forskjellig og den gjennemstrømmedes af og til af besynderlige Lysstrimer, der skjøde sig ofte høit over Lysbuen og spillede saare selsomt paa Himmelhvælvingen i en idelig Afvexling. — Da Vinden atter er gaaet østlig, er Kulden igjen naaet 5 Gr. Den er nu O. S. O. med graa Luft, som formodentligen giver Snee, og endes samme da ikke med Tøe, er at befrygte endnu strengere Vinter, saafremt Vinden ikke forlader Østen.

Viborg, d. 16 Febr. I Lørdags Aftes døde her en af Stadens agtværdige og stræbsomme ældste Borgere, Hattemagermester Gustavus Jensen, 73 Aar gl., og næste Morgen bortkaldtes og hans skrøbelige Huustroe, 67 Aar gammel. Disse Ægtefolk havde, endog begyndende uden Formue, opdraget 8 Børn, hvoraf 4 ere levende, og levede sammen i kjerligt Ægteskab over 47 Aar.

De første svage Spor til Georg den Tredies Sindssygdom yttrede sig i Foraaret 1765, men forsvandt dog snart igjen. 1788 fik han atter et Anstød deraf, som han ligeledes blev helbredet for. 1810 mærkede man allerførst i Parlamentet paa den Forvirring, hvormed han oplæste en Tale fra Tronen, at hans Sygdom var vendt tilbage. — Georg den Tredie besteg Tronen den 25de October 1760, formælede sig den 8de September 1761 med Prindsesse Sophie Charlotte af Mecklenborg-Strelitz, som den 12te August 1762 fødte ham Georg August Friderich, Prinds af Wallis, den nuværende Konge, Georg den Fjerde, der nu er 57 Aar gammel, og som formælede sig den 8de April 1795 med Caroline Amalie Elisabeth, Prindsesse af Brunsvig, født den 17de Mai 1768, der nu er 51 Aar gammel. Da hun ikke er skilt fra sin Gemal, saa er hun egentlig retmæssig Dronning (Queen consort), og har som Saadan Fordring paa de med denne Værdighed forbundne Rettigheder. Blandt andet besidder hun Patronatret

til 70 indbringende Embeder. Men hvad Kroningen angaaer, saa er ingen Frist bestemt, ikke engang for Kongen. Han udøver, endog uden denne Ceremonie, alle Kongelige Rettigheder. — Som en Mærkelighed fortjener det at anføres, at medens Georg den Tredie blandt alle europæiske Souverainer i nyere Tider var een af dem, der havde de fleste Børn (nemlig 9 Prindser og 6 Prindsesser, hvoraf 6 Prindser og 5 Prindsesser endnu leve), saa har dog ingen af hans Sønner nu Børn. — I hans lange Regjeringstid har han overlevet følgende Regenter: Frederik V. og Christian VII. af Danmark; Keiserinde Elisabeth, Peter III., Catharine II. og Paul I. af Rusland; August III. af Polen; Franz I., Maria Theresia, Joseph II. og Leopold II. af Østerrige; Adolph Friedrich, Gustav III. og Carl XIII. i Sverrig; Ludvig XV. og Ludvig XVI. i Frankrige, Friedrich II. og Friedrich Wilhelm II. af Preussen; Carl III. og Carl IV. af Spanien; Joseph Emanuel og den efter ham regjerende Dronning Maria Franc. Isabelle af Portugal — ialt 18 Regenter og 4 Regentinder.

Skrivelse fra Batavia, d. 22 Jan. 1819. En her nyelig gjort Indretning, som fortjener at blive almindelig bekjendt, er den botaniske Hauge Buitenzorg, som har til Hensigt, at dyrke de indiske Planter, og især de fra Java, samt andre nyttige udenlandske Væxter. Vanskeligheden i at iagttage saa mangfoldige Planter, ofte paa næsten utilgjængelige Steder, paa Øen Java, under deres Væxt, medens de blomstre og forplante sig, for at opdage deres nyttige, men ubekjendte Egenskaber, maae ansees for den fornemste Aarsag til, at saa faa Planter fra Java ere bekjendte, uagtet Hr. Horsfields utrættelige Efterforskninger og de interressante Efterretninger, vi kunne vente af hans botaniske Verk. En stor Hindring er, at mange Planter, som for deres Nytte dyrkes i andre Lande, hidtil ei kunde forplantes til Java, endskjøndt Climatet kunde bidrage saa meget dertil, og det af Mangel paa Leilighed til at kunne forsøge det, saalænge en botanisk Hauge ei endnu var anlagt. Anlægget af en Hauge for at dyrke saadanne Planter, og især for at pre-

parere hidtil ubekjendte Planter til at forsendes til Europa, vil visnok glæde enhver Botaniker, som erkjender, at al Kundskab om de indiske Planter skyldes den hollandske Regjerings priisværdige Omsorg, hvorom en Valentyns, en Rheede van Drakensteins, en Burmans, en Rumphs, en Commelyns Skrifter noksom vidne, hvilke endnu ere de eneste, som Botanikerne med Nytte kunne følge. For nærværende Tid, da Hollands Herredømme i Indierne igjen er haandhævet, er der sørget for, at de videnskabelige Efterretninger bestandigen fortsættes, for at give Underretninger om de nye Opdagelser i Botaniken. — Intet Sted paa Java kunde være mere skikket til Anlægget af en botanisk Hauge, end Egnen om Buitenzorg; thi Varmen er her tempereret og den idelige Regn, som foraarsages af de i Nærheden liggende Bjerge, som ere bedækkede med Skov, forhindrer, at Jordbunden udtørres. Planter fra de forskjelligste Steder paa Java, selv de Planter, som voxe paa de høieste Bjerge, hvor Luften er mærkelig koldere, lykkes fortreffeligen, ligeledes Planter fra Molukkerne, China, Japan, Nyeholland og Europa ere her forplantede med Held. — For at gjøre dette Etablissement desto smukkere har man forskjønnet den Hauge, som hører til Gouvernementshuset; et forhen udyrket og ufrugtbart Stykke Land, som ligger bagved og paa Siden af denne Hauge, er nu omdannet til et skjønt Anlæg, som forener det Nyttige med det Behagelige, saavel i Henseende til de forskjellige Plantager, Sletter og Fiskedamme, som i Henseende til de vidtudstrakte Spadseregange, der tjene baade til Tidsfordriv og til at studere Botaniken. Denne Egn kan sammenlignes med de skjønneste i Europa; de omliggende Landstrækninger bidrage meget hertil; thi Udsigterne ere overalt vidtudstrakte og ikke begrændsede, uden af Bjerge af forskjellig Høide, bedækkede med Skove, hvilket Alt bidrager til at gjøre denne Egn til een af de skjønneste paa Java. — Forfatteren, som anbefaler dette nye skjønne Anlæg til alle dem, som interressere sig for Botaniken, vil gjøre sig en Fornøielse af at besvare alle de Spørgsmaal, som Botanikens Dyrkere kunde gjøre ham. Han erindrer sig med Glæde at have modtaget adskillige interessante Bidrag til dette

Etablissement fra forskjellige Particuliers i Isle de France, og ligeledes fra Hr. Wallich i Calcutta og fra Hr. Langsdorff i Rio Janeiro. — (Undertegnet: Reinwardt, Directeur for Selskabet til Agerdyrkningens, Videnskabernes og Konsternes Fremme paa Java og Naboeserne; nu ansat som Professor ved Universitetet i Leyden.)

Blandede Efterretninger.

Norge.

Efterat Præmier-Lieuten. Henrichsen havde anstillet et kort Forsøg med at underviise nogle fattige Børn efter den Bell-Lancasterske Methode, og Udfaldet vakte Formodning om, at den, indskrænket til Undervisning i Læsning, Skrivning og Regning, vilde, endog ved at indføres i Kjøbstæds-Almueskolerne, kunne lette og tidsbespare Undervisningen i disse Læregjenstande, saa har H. M. Kongen af Sverrig befalet, at, for at erholde Leilighed til en sikker Bedømmelse af Methodens Hensigtsmæssighed, fra 1 Jan. d. A. af at regne, Undervisningen af Byens fattige Børn, efter den Bell-Lancasterske Methode, skal fortsættes, under Pr. Ltn. Henrichsens Anførsel, imod at der tilstaaes ham et Honorar af 200 Spd., der, ligesom Udgivterne til de fornødne Apparater, udredes forskudsviis af Stadens Casse.

Fra Smaalehnenes Amt skrives under 1ste Febr., at der fra 31 Dec. til 31 Jan. faldt en saa stor Mængde Snee, at den allevegne stod over Gjærderne og indjog Frygt. Efter Nytaar tiltog Kulden saa stærkt, at Ulvene viste sig paa Landeveiene, men skjøndt uden at angribe Nogen; dog vare de undertiden langsomme til at vige, og enkelte Gange banede de sig Vei nedenunder Fæhusene og dræbte Creature. Men efterat Kulden var aftaget indtil under 14° R., have de ikkun sjeldent ladet sig see. Ogsaa i Egnen af Brevig faldt saare megen Snee. Sorenskriver Justitsr. Kløker, hvis Heste, da han kjørte fra et Tingsted, forfeilede Veien og kom paa nogle Sletter, hvor Snefoget virkede græsseligt, kastede sine fleste Reiseklæder, for at arbeide sig frem. Men Kræfterne havde forladt ham og han maatte raabe om Hjelp. En tililende Karl bragte ham til hans Hjem,

men han var saa forfrossen, at han, al anvendt Bistand nagtet, nogle Dage derefter opgav Aanden. — I Egnen af Eger gik to Ulve ind paa to forskjellige Steder, den ene i en Lade og den anden i en Laave, men man fik dem indlukkede og dræbte.

Efter samstemmende Beretninger ere Bjergarbeiderne i det spanske America ikke blevne afbrudte ved Urolighederne, og i Brasilien ere de endog blevne noget forbedrede, og give altsaa endnu ligesaa meget af sig. Af Bjergværkernes Udbytte kommer nu mindre end ellers til Spanien og Portugal, men mere umiddelbart i Handelen. Allene i den Engelske kommer 40 Mill. Piastre. Det øvrige rede Sølv for spansk Regning indtage Engellænderne paa deres Skibe og sikkre dets Overførsel paa denne Maade til Cadix og tilsidst til London. Men de rede Penge, der udføres fra de uafhængige Stater, trække deels Engellænderne, deels, skjøndt i meget ringere Mængde, Nordamericanerne til sig, fortrinligen for alle Slags Krigsfornødenheder. Ogsaa Brasiliens Guld kommer i Engellændernes Hænder, saavel for alskens Pynt og Stads, som for Slaveklæder. Sørøverne forhindre, at den tydske Skibsfart kan komme frem, og Tydskerne faae derfor deres ædle Metaller fra hine Egne, fornemmeligen over Engelland og Nordamerica. Men der kjøbe de nu rede Sølv fra anden Haand, istedst for at de i Spanien og Portugal kjøbte det fra første, saa de staae nu tilbage for de indenlandske Kjøbmænd her, skjøndt de ellers stode paa samme Trin med dem i Henseende til Penge; de kunne nu ikke mere gjøre nogen Pengehandel som disse ville foretage, og ere af Handelsherrer blevne Handelstjenere. Der er altsaa egentligen ingen Mangel paa Sølv, som man i Almindelighed troer, men det er dyrere for hver anden Nation end Engellænderne og America, fordi Skibsfarten paa Sydamerica er vanskeliggjort og standset. Hovedhindringerne for Sølvets Tilflyden i Tydskland ere Uenigheden imellem Spanien og Sydamerica, og de ulyksalige Sørøverier. — Man antager, at der fra de spansk-americanske Bjergværker aarligen komme 27 Mill. Fl. Guld og 80 Mill. Fl. Sølv.

Antager man, at der siden Mexicos Erobring kun er kommen 50 Mill. aarligen, saa udgjør dette den uhyre Sum 1500 Mill. Deraf er der rigtig nok gaaet en stor Mængde til Asien for Artikler, der maa betales med rede Sølv. Men betænker man, hvilke uberegnelige Summer Sølv, der ligge opdyngede i de forskjellige Banker, som i Amsterdam, Hamborg, London rc., lægger man hertil den Mængde, der er i Omløb som Skillemynt, og den endnu større Mængde, der findes i forarbeidede Sager, saa vil man let skjønne, hvor overdreven den Paastand er, at neppe en Trediedeel af de ædle Metaller, der fra America ere komne til Europa, endnu ere til der. Men spørger man: Hvorfor er da saa stor Mangel paa ædle Metaller, saa er det det samme, som om man, naar Alting fryser om Vinteren, vilde spørge: Hvor er Vandet henne?

De pontiniske Sumpe, der saa ofte omtales, have ikke et saa modbydeligt Udseende, som man skulde forestille sig. De ligne sivbegroete Enge. Pebermynturt og en liden vellugtende Camille voxer her i stor Mængde; dog beholder Sumplugten Overhaand over de vellugtduftende Planter. De laadne Buffeloxne, der see ud som colossale Faar, vade i den mosede Bund. Der gjøres meget for at udtørre disse Sumpe; der graves nye Canaler, og man fylder den udgravede Jord derpaa. Ogsaa paa skyggefuld Skov mangler her ikke, og Landeveien er paa begge Sider beplantet med Træer, der tildeels allerede ere saa udbredte, at de danne høje Løvhytter. — Disse Sumpe vare allerede i Oldtiden bekjendte, og ofte Gjenstanden for adskillige Keiseres og Pavers Bestræbelser, som vilde udtørre dem, fordi de udbrede usunde Dunster over Egnen; men de kom ikke langt dermed. Pius VI. begyndte Værket med større Eftertryk end nogen af hans Forgjængere. Af den Canal, som man i dette Øjemed begyndte at grave 1777, og efter Bestemmelsen skulde være 18 italienske Mile lang, var 1780 allerede Halvdelen færdig. Der blev taget Actier i dette Foretagende, og Pius agtede at anlægge her en Stad, der skulde opkaldes efter ham. Men Bekostningen stod aldeles ikke i noget Forhold til de Fordele, man lovede sig deraf. Efter 12 Aars Anstrængelse maatte han standse med

Arbeidet. Man paastod, men med hvor megen Ret synes endnu ikke godtgjort, at Pius ene lod sig lede heri af Forfængelighed. Dog er man af den Mening, at hvis dette Foretagende var lykket, havde det pavelige Kammer vundet 250 Mill. Quadratfod af den skjonneste Jordbund og Kirkestaten var for stedse bleven betrygget mod Kornmangel.

Af en Beretning fra den berømte Chemiker Hr. Davy, som har anstillet Forsøg med at opvikle de herkulanske Haandskrifter i Neapel, sees, at der af de i Herkulanum fundne 1696 Papyrusruller ere opviklede og læselige 88, ulæselige 319 og bortforærede 24. Af de øvrige 1265 ere 80 —120, som han imidlertid ikke venter noget stort af, reddede ved Davy's chemiske Operationer, med en Bekostning af 3000 Pd. St.

Enhver, som kun i ringeste Henseende har lagt sig efter Konst, kjender Leonardo da Vincis berømte Malerie i Klosteret Sct. Marie delle Grazie i Mailand. Meget er der skrevet derover og ofte er det stukket i Kobber. Dette Mesterværks Lidelseshistorie er følgende: Refectoriet i dette 1464 opførte Kloster blev udvidet 1481, og Hertug Ludvig Sforza, il Moro kaldet, overdrog L. da Vinci at male den ene Væg; den anden var allerede malet af Monterfano, som anbragte Korsfæstelsen derpaa, der har holdt sig bedre end Nadveren. Da Vinci behøvede sexten Aar til at samle Studier til dette Malerie, og øve sig forud paa andre Malerier. Allerede 1566 var det næsten ganske forsvundet. Cardinal Friedrich Barromeo lod det copiere og reengjøre. Da Klosterets Munke forstørrede Dørren, der fører fra Kirken til Sahlen, mistede Hovedfigurerne Fødderne. Michel Angelo Bellotti skulde forbedre det, men fordærvede det endnu mere, 1726. — Maleren Giorgi vægrede sig ved at lægge Haand paa dette ærværdige Værk, men Mazza paatog sig det og ødelagde det næsten ganske. Han pillede paa mange Steder Kalken af, og malede adskillige Figurer ganske fra ny; Prioren, Poul Gulloni, standsede imidlertid dette Uvæsen. Endskjønt Napoleon havde befalet, at ingen Soldater skulde indqvarteres i denne Sahl, gjorde de Franske dog en Hestestald deraf, og forvandlede det derpaa til et

Homagazin. Vicekongen lod den igjen reengjøre og sætte et Rækværk deromkring, saa at man kan besee Maleriet i Nærheden. Napoleon paalagde Ridder Bossi at lade dette beundrede Konstværk opstaae paa ny ved en Copie, og efter Bossis Malerie forfærdigede Raffaleti di Milano et stort Billed i Mosaik. Naar man træder ind i Sahlen, seer man kun en couleurt Taage istedetfor Maleriet. Efterhaanden former det sig for Øjet; de ubestemte Masser adskille sig, og lig fremstaaende Aander udvikle Gestalterne sig.

Det rhetoriske Selskab i Cortryk har, for et Priisdigt paa 100 Linier og en Gravskrivt paa 12 Linier over Kotzebue, udsat som Præmie en Guld- og en Sølvmedaille.

Kjøbenhavns Børs d. 22 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 269, a vista 272. Amsterd. 2 M. : . London 2 M. : . Spec. 269. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 1 ß. a 16 Rbmk. 2 ß. Oblig. 71 a 72. Norske Rigsbanksedler 17 a 18. Svenske Sedler 58 a 60 ß. — Disconto 6 PC.

(Indsendt.)

Da Ingen, siden afdøde Professor Sander, har holdt Forelæsninger over det tydske Sprog, som vare meget gavnlige, og som saa Mange agte at perfectionere sig i, var det meget at ønske, Nogen igjen vilde holde Forelæsninger over dette Sprog, som tillige er en Deel af vort Fædrelands; og sikkert vilde et ikke ubetydeligt Antal melde sig for at deeltage i samme.

Rettelser.

I No. 13, S. 206, L. 13 nedenfra, for: Catham læs: Chatham — S. 207, L. 23, for: Ankesbury læs: Hawkesbury — I No. 15, S. 235, L. 19 og 35, for: Brockenhausen læs: Brockhaus — S. 236, L. 25, for: skulde være faldet læs: skulde begge være faldne.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 17.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 Februari 1820.

En Folkesang *).

Gud! sign vor Konge god,
Giv ham i Farer Mod,
Giv ham Din Fred!
Giv Du ham vise Raad,
Styrk ham i al hans Daad!
Styrt Sviig og Ondskab kaad
I Støvet ned!

Stammen af gamle Skjold
Er Danmarks Værn og Vold,
Dets Lyst og Ziir.
Den mange Grene bar
Som Knud og Valdemar;
Herligt den baaret har
Sit Kongespiir.

Høit priser danske Mand
Fredrik, som for sit Land
En Fader er.
Sikkert hans Mildhed huld,
Prøvet i Ild som Guld,
Lindre vil glædefuld
Nød og Besvær.

Høit sværger danske Mand
Hver i sit Kald, sin Stand,

*) Denne Sang er oprindelig skreven til Melodien: God save the King, for at synges af et Selskab paa Hans Majestæt Kongens Fødselsdag. Det Bifald, hvormed den optoges af Adskillige, for hvis Dom jeg har Agtelse, bragte mig paa den Tanke, at maaskee ogsaa Flere vilde læse den med Behag; og dette ønskede jeg, ikke for min Skyld, men for Gjenstandens Skyld; derfor har jeg nu ladet den indrykke her, og jeg har kaldt den en Folkesang, ikke fordi jeg mener, at den enten er det eller kan blive det; thi jeg er langt fra den Mening; men deels fordi der nylig har været saamegen Tale om en saadan, deels fordi denne maaskee har nogle af en Folkesangs vigtigste Egenskaber. Vel erkjender jeg fuldkommen, at den aldeles mangler poetisk Værd; men jeg troer ligesaa vist, at de vigtigste Egenskaber ved en Folkesang ere, i Henseende til Indhold, at den er folkelig, alvorlig og sand, og i Henseende til Form, at den er fattelig, simpel og kort. Dersom jeg heri skulde feile, beder jeg Læseren om Undskyldning, fordi jeg har ladet indrykke Sangen under dette Navn.

Troskab sin Drot.
Trofast i Liv og Død,
Tappert i Krig og Nød,
Vort gamle Danmark lød
Gud og sin Drot.

Gud! sign vor Konge god,
Giv ham i Farer Mod,
Giv ham Din Fred!
Giv hver en dannis Mand
Lykke paa Land og Vand!
Styrk Danmarks Folk og Land
Ved Enighed!

N. Foghmann,
Adjunct ved Herlufsholms Skole.

Den indbyrdes Underviisning.

I Kjøbenhavn er en Underofficierskole for Garden til Fods, de to Livregimenter, Hs. Majest. Kongens Regiment og Hs. Hheds. Prinds Christians Regiment. Denne Skole havde 40 Pladser, men flere Omstændigheder havde gjort, at dens Antal ei kunde holdes fuldtalligt, at det sank ned til Trefjerdedele, ja til Totrediedele under det bestemte Tal.

Paa den ene Side følte man, hvor meget Regimenterne trængte til Skolen, da mange Underofficierer skreve og regnede maadeligt, vel endog meget slet; men paa den anden Side sporedes en høi Grad Ulyst til at besøge Skolen.

En saa forunderlig Modsætning maatte have en særegen Grund, og denne fandtes især deri: at man havde opstilt, som Grundsætning, at hver Underofficier skulde gjennemgaae den hele Underviisning.

Det var klart, at derved de Subjecter, der vare bestemte til at blive i den underste Grad blandt Underofficiererne, enten gamle Karle, eller saadanne, der vare alt for sparsomt begavede af Naturen, afskrækkedes fra Skolen, da det var dem umueligt at følge det hele Cursus, og de

fandt deri med Rette Medhold af Regimenterne, da det ikke, uden synlig Nytte, kunde være dem behageligt, at see Tjenesten lide, og at gjøre deres Undergivne misfornøiede.

Men det var tillige indlysende, at disse Subjecter ingensinde lærte Noget.

Det behagede Hans Majestæt Kongen, allernaadigst at tage Saadant i Allerhøiest Overveielse, og derefter allernaadigst at befale:

"at Skolen herefter skal have dobbelt Hensigt, og desaarsag være deelt i to Afdelinger;"

"at i den ene Afdeling Elementerne allene skulle læres, og at dertil den indbyrdes Underviisning skal anvendes;

"at derimod i den anden Afdeling den fuldstændige Underviisning skal gives, som ansees nødvendig for Commandeersergeanten og Foureren;"

"at det herefter skal være Princip, at enhver Underofficier (med Undtagelse af enkelte gamle Mænd), skal lære at læse, skrive og regne tilgavns, samt Danmarks Geographie, og at altsaa enhver skal ind i den anden eller yngste Afdeling af Skolen (indbyrdes Underviisning), men at kun de Subjecter, der ere bestemte til at blive Commandeersergeanter og Fourerer, eller saadanne, der have særdeles Anlæg, eller selv bede derom, skulle komme i første Afdeling, og de andre derimod dimitteres fra Skolen, saasnart de have lært Elementerne tilgavns."

Ifølge denne Allerhøieste Befaling indterettedes nu Skolens ene Sal til indbyrdes Underviisning. Den samme Stue, der før kun var indrettet til 24, rummer nu, til den nye Læremaade, 45 Elever.

Den samme Skole, som før havde 40 Pladser, er nu, i selvsamme Locale, indrettet til 65 Elever, ved Hjelp af den indbyrdes Underviisning, og den, som før neppe kunde faae 25 til 30 Elever, har nu de 65 Numere fuldkomment besat og 70 Expectanter; thi, da den Allerhøieste Befaling var kundgjort Garden og de fire Regimenter, indmeldte de strax 106 nye Subjecter til Skolen, foruden 6, som 14 Dage før vare komne ind.

Skolens tvende Afdelinger ere nu i fuld Gang, den første efter den gamle Underviisningsmaade, den anden efter den indbyrdes Underviis-

ning; og har det i saa Henseende saa meget større Interesse, da det er første Gang at den indbyrdes Underviisning anvendes for voxne Folk i Danmark.

Konstkjenderne.

Verden har havt mange store Konstnere, men naar man siger, at Michael Angelo Buonarotti har været den største blandt de tre sidste Aarhundredes, saa paastaaer man neppe for meget. Hvad der hos andre store Konstnere kun findes enkelt, det var hos ham forenet. Han var stor som Maler, som Billedhugger, som Bygmester. Derom vidner hans yderste Dag i det Sixtinske Capel, hans Arbeider i Marmor, Capitolet og St. Petri Kirkes Kuppel.

Men hvor overordentligt et Genie end Buonarotti var, saa varede det dog længe førend hans Samtidige vilde erkjende ham derfor. Der maatte saa at sige List til at fremtvinge en saadan Erkjendelse, ligesom Magt til at fravriste ham den Skjebnes Haand, der syntes at have bestemt ham til en langt anden Bane. Hans Fader vilde, som Mand af adelig Byrd, tvinge ham til at lægge sig efter Studering, og betragtede Konsten som uanstændig for det Blod, der flød i hans Aarer, skjøndt hans indere Genius seirede, og, han trodsende enhver Modstand, ilede sin høie Bestemmelse i Møde. Ikke ansaae han det, som mange unge Konstnere i vore Dage, under sin Værdighed, at studere Antikerne og at danne sig efter dem. Henrykt beundrende, saae man ham vandre i Laurentius Midicis's Hauge i Florentz og betragte de der opstillede antike Billedstøtter. Allerede hos sin Ammes Mand havde han seet hvorledes Meisselen skal bruges, og næsten kunde man sige, at han med Modersmælken havde indsuet Kjerligheden til de dannende Konster. Som femten Aars Yngling overgik han snart som Maler sin Læremester, Dominicus Ghirlandaio, og Martin af Holland, hvis Malerier han copierede, antog engang Buonarottis Copie for sin egen Original. — Men det er ikke nok, at Diamanten er funden; den skal slibes, indfattes, og finde Paaskjønnere, der vide at bestemme dens Værd.

Men sjeldent er dette Tilfældet; som oftest bliver den ædle Steen liggende paa Havets Bund, og ligesom den største Diamant nok aldrig har seet Dagens Lys, saa have maaskee de fleste største Mennesker aldrig naaet det sande Trin for deres Bestemmelse. — Ogsaa Buonarotti havde store Fordomme at bekjæmpe: først sin Faders Adelsstolthed, siden hans Samtidiges blinde Beundring af Antikerne. I disses Øine maatte alt det Antike være uopnaaeligt, alt det Nye smagløst og uden Værd. Vel optog Peter Franciscus de Medicis i Florentz den geniefulde Yngling med stor Bevaagenhed, men Kammerjunkere, Hofdamer, og galante Cavalerer, der sædvanligen bestemte Geniers Hofskjebne i Italien, turde endnu ikke afsige nogen bestemt Dom over den unge Konstner. De havde endnu ingen anden Dom at beraabe sig paa, og Hofetiquetten byder at være forsigtig i sine Meningers Yttring, og aldrig at udstøde noget fornemt Hanegal om en Konstner førend man kunde istemme de store med prunkfulde Fjerebrammende Haners almindelige Galen. Alle Hofets Smaaherrer fandt uden Tvivl Buonarottis Arbeider ret charmante og allerkjereste, men for det Geniefulde deri vare de lige saa blinde som hiin Høne i Fabelen, der fandt en Diamant medens den søgte et Bygkorn. Dog, Buonarotti var Menneskekjender. Selv Følelsen af hans høie, skjøndt hidtil upaaskjønnede Værd, kunde ikke formaae ham til at foragte de smaae Pudser, hvormed en Verden, der vil bedrages, maa bedrages. Han havde forfærdiget en herlig Cupido, som Venus selv vilde have erkjendt for sin Søn. Men Toneangiverne kunde ligesaa lidt finde noget Overordentligt deri, som i noget af hans andre Arbeider. Buonarotti huskede paa Alcibiades, der huggede Halen af sin smukke Hund, for at faae de letfærdige Athenienser til at tale om sig; han huggede Armen af sin deilige Cupido, sendte denne til Rom og lod den hemmeligen nedlægge i et Vinbjerg, hvor han vidste der snart skulde graves. Efter nogen Tids Forløb finder man Billedstøtten. Man jubler, man er ude af sig selv af Glæde. Hvilken Skat! Hvert Træk, hver Muskelbevægelse vidner om Oldtidens umiskjendelige Fortrin for Nutidens Konstværker. Malere, Billedhuggere,

Bygmestere, Cardinaler, Kammerjunkere, Hofdamer, Munke, Comoedianter — alle stimle til for at beundre den uvurdeerlige Konstskat, der efter deres Mening havde ligget to tusinde Aar i Jordens Skjød, som saa moderligen havde bevaret den, at den nu kunde opstaae med ny, forherliget Glands fra de Døde. En dyb høitidelig Taushed herskede i den Sahl, hvor det lemlestede Billed stod opstillet. Kjendere og Ikkekjendere, Adelige og Uadelige, Kloge og Ukloge, alle søgte og fandt uopnaaelige og uopnaaede Skjønheder i Arbeidet. Den ene tilskrev det Praxiteles, den anden Phidias. De Lærde vare allerede i Færd med at gjøre Optegnelser angaaende Tidspunkten, hvori det var bragt fra Grækenland til Rom. Cardinal St. Georgius skyndte sig, efter sin Ven de Foix's Raad, at kjøbe Statuen strax for 200 romerske Dalere. Midt under denne blinde Beundring fremtraadte den unge Buonarotti, værdig og stolt, med den afhuggede Arm i Haanden. "Mine Herrer og Damer," sagde han, i det han ærbødigen bukkede sig for den hele Forsamling: "den Konstner, hvis Navn De er saa nysgjerrige efter at vide, er hverken Praxiteles eller Phidias, hverken en Græker eller Romer, men en Florentiner, som her staaer for deres Øine. Dens Forfærdiger er jeg, Michael Angelo Buonarotti, og til Bevis paa, at jeg ikke vil tilegne mig en Ære, som ei tilkommer mig, tjener her den manglende Arm, som jeg selv har afhugget," og i det samme trak han et Tæppe bort, bag hvilket der stod en virkelig antik Cupido. Alle studsede. Man passede Armen til Figuren, og fandt Konstnerens Paastand stadfæstet. Man sammenlignede den ny Statue med den antike, og forbausedes over den førstes Fortrin for den sidste. Cardinalen og de Foix bleve røde af Undseelse. De følte nu, hvor let man, ved overdreven og blind Beundring af det Antike, kan blive skuffet.

Fra nu af var Buonarottis Lykke gjort, ikke ved hans egne store Konstnerværd, men ved den Snildhed, hvormed han forstod at aabne Øinene paa efter snakkende Basunblæsere. Alle kappedes nu om at lære at kjende den herlige Konstner. De Rige og Store indbøde ham til deres Bord. Digtere overøste ham med Laurbærkrandse og skreve Oder og Hymner til hans Hæder. Hans Atelier

var bestandigen opfyldt af Prindser, Cardinaler, Hofcavalierer, Hofdamer, Skuespillere, Musicanter og Alt, hvad der vilde henregnes til den smagfulde og konstforstandige Verden. Man beundrede, man beskuede, man henrykkedes, kort man saae hvad man aldrig havde kunnet eller villet see eller finde deri tilforn. Guddommeligt — uforligneligt — himmelsk vare de Ord, som han idelligen hørte gjenlyde i sit Atelier. Før overgik Intet Antikerne, nu overgik Buonarottis Arbeider Alt hvad Oldtiden af Stort og Herligt i Konstens Rige havde frembragt.

Den gamle Ludovicus di Leonhardi Buonarotti glædede sig som Fader over sin Søns Lykke, og indsaae nu, at Konstnerens Hæder vilde overleve Adelsmandens Stamtavle. En Dag spurgte Oldingen den beundrede Konstner: "Min Søn! hvorledes er Du bleven saa stor i Din Konst?" "Ved at bryde mig lige saa lidet om Daarers Dadel som om Daarers Beundring" svarede Sønnen.

---

* * *

I Skilderiet No. 14 d. A. er fremsat Spørgsmaalet: Hvorledes Kjøbenhavnere med mindst Bekostning kunne faae Renterne af det Kongelige Laan i Hamburg indcasseret?

Dette skeer, ved at afklippe hver Coupon til den næste Rente-Termin, og levere den til en Grosserer i Kjøbenhavn; denne sender samme til sin Correspondent i Hamburg, og betaler til Eieren Beløbet, efter Dagens Cours, med Affortning af omtrent $1\frac{1}{4}$ PC. i Provision og Omkostninger.

Schultz, Capitain.

(Forlangt Indrykkelse.)

Musiken til den af Herr Zeno v. Sollwangen udgivne, og Hs. Majest. Kongen tilegnede Oversættelse af Frøken J. M. Jessens kronede Nationalsang, er componeret af Herr Musik-Director Apel i Kiel, men publiceret uden Componistens Vidende og Villie, og desværre med slemme Urigtigheder.

Indenlandske Efterretninger.

Under 22de d. M. er, igjennem det Kongel. Danske Cancellie, udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Det har behaget Hans Majestæt Kongen, under 16de d. M., allernaadigst at resolvere: at Umyndiges og offentlige Stiftelsers Midler maae anbringes i det nye Laan, som Nationalbanken i Overeensstemmelse med dens Bekjendtgjørelse af 4de d. M. har aabnet, dog kun forsaavidt der ei i enhver særskilt Indretnings Natur eller andre særdeles Omstændigheder, maatte findes noget, som kan være til Hinder for saadan Anvendelse af bemeldte Midler."

Af den nylig udkomne Beskrivelse over Baroniet Stampenborg, ved Candid. Theol. M. G. P. Repholtz, sees, hvor ringe Priserne paa Jordegodser have været for 113 Aar (i Frederik den Fjerdes Tid), i Forhold til hvad de bleve siden. Efterfølgende Godser vare 1707 saaledes vurderede: Gisselfeld 190,000 Rdlr., Holmegaard 30,000 Rdlr., Næsbyholm 24,000 Rdlr., Ravnstrup 16,000 Rdlr., Bregentved 30,000 Rdlr., Vemmetofte 40,000 Rdlr., Valløe 40,000 Rdlr., Sæbygaard 20,000 Rdlr. Hvor meget Godserne efter den Tid endog maa være faldne, skjønnes deraf, at Nysøegaard, endnu samme Aar vurderet for 20,000 Rdlr., solgtes 1742 for 16,000 Rdlr., uagtet den var blevet forøget med en stor Gaard og nogle Huse, et Stykke Jord og 8 Enge. Men 1761 solgtes det igjen for 26,500 Rdlr., hvilket vidner om, at Eiendommene i denne Mellemtid af 19 Aar maa være igjen meget stegne i Prisen. Samme Aar blev Nysøe Gaard og Gods forenede med Jungshoveds og Oremands Gaards Godser. Disse forenede Eiendomme solgtes 1785 for 136,200 Rdlr. Udskiftningen synes i saadan Grad at have forhøiet deres Værdie, at de, ti Aar derefter, 1795, betaltes tilsammen med 178,200 Rdlr. I Aaret 1802 kjøbte den nuværende Besidder dem for 207,000 Rdlr. I hans Tid er Udskiftningen tilendebragt, Skovene indfredede, en Hovedgaards Bygninger opførte paa Jungshoved Hovmark, hvorved Værdien er bleven forøget til det Dobbelte. 1809 oprettedes af disse Godser et Baronie, under Navn af Stampenborg, paa Grund af Kong Christian den Syvendes Confirmation af Geheimeraad og Statsminister H. Stampe og Frues Testamente, i Følge hvilken det tillades, i Betragtning af den Afdødes lange og tro Tjeneste, at kjøbe for den Sum 200,000 Rdlr. et Jordegods og deraf oprette et Friherskab med de sædvanlige Privilegier. Den nærmeste Arving var, efter Testamentets Bestemmelse, Kherre., Baron og Commandeur-Capit. i Søetaten, Holger Stampe, R. a. D. — H. Stampe, O. H. Guldberg og Colbjørnsen ere et trøstende og hædrende Exempel paa, hvor lidet der i Danmark i det 18de Aarhundrede behøvedes Adelsbyrd til at opnaae Adelsværdighed, og hvilket Trin i Staten man da ved Kundskaber og Embedsiver kunde opnaae. H. Stampe kom i Aaret 1713 hertil som Præsteson fra Jylland. Skridt for Skridt banede han sig ved sin lyse Forstand og sjeldne Flid lige fra Student Veien til Statsraadet. Hvad Suhm siger om ham fortjener her at gjentages, da det giver os et veltruffet Miniaturportræt af Manden. "Henrik Stampe", siger han: "havde et meget behageligt og hofligt Væsen og et stort og lyst Hoved, samt megen Kundskab i den Wolfiske Philosophie, da han og boede en Tid lang hos Wolf i Huset. Hans Collegia i den danske og romerske Ret, som jeg hørte, vare ordentlige, lærerige og lyse. Han havde da mange Tilhørere, hvoriblandt Cortsen, Koren, Borneman, Obelitz, og flere, som alle siden bleve duelige Embedsmænd, da han meget gik paa det praktiske. Hans føielige og omgængelige Sind, samt Temperament, gjorde, at han hver Aften var i Selskab, og siden kom han i saa mange Embeder, ja endog i det høieste, nemlig Statsraadet, at han derfor ei kunde ved Skrivter gjøre sig bekjendt i den lærde Verden, men i sine Embeder var han utrættelig, skrev som General-Procureur vore Forordninger, og mange Responsa og Betænkninger, som man venter at skulle komme for Lyset. Han var en stor Ven af Bondens Frihed, men hans Godhed og Forsigtighed gjorde, at han ei kunde trænge igjennem med det, hvortil et uforsagt Mod, som ei skyer nogen Fare, og som saa at sige skjærer Knuden over, hører. Dertil skal en Luther og han var Melanchthon."

For nogen Tid siden blev der vundet i Kjøbenhavns Tallotterie en Quaterne, til Beløb af

noget over 20,000 Rbdlr. Det altid saa travelt havende Rygte fortalte, at en fattig gammel Mand, der lever af at sælge Flintestene, som han med en stærk Stemme udraaber i Gaderne, var den Lykkelige. At dette var ugrundet er aldeles vist; men hvad der gav endnu mere Anledning til Omtale, var en Qvæstion, der skulde være opstaaet angaaende Qvaternens Udbetaling. Nu læses i Aviserne, fra General-Lottodirectionen, at naar vedkommende Eier af den til det Kongel. Rentekammer med Fodposten indsendte og General-Lottodirectionen ved velbemeldte Kammers Skrivelse af 1ste d. M. tilstillede Lottobillet til den 1148de Kjøbenhavnske Trækning, under Register-No. 138, Contoir-No. 44, paa Tallene 11. 18. 51. 68., for Directionen beviser, at være den rette Eier af bemeldte Seddel, vil den derpaa faldne Qvaterne-Gevinst, i Følge ovennævnte Skrivelse, ufortøvet vorde udbetalt.

Til det af Nationalbanken aabnede Laan gjøres betydelige Indskud, og den hidtil indkomne Sum skal allerede være anseelig.

Nyborg, den 20 Febr. I Torsdags den 17 kom tvende smaae Jagter op ad store Belt; kjæmpende i nogen Tid med Drivisen, slap de endelig ind til Slipshavn, hvor de ankrede. De kom fra Norge og ere, saavidt vides, hjemmehørende paa Femehrn. Igaar lettede de igjen med frisk Kuling af O. S. O. Vind og stode Syd efter, uden at ændse den mulige Fare, de derved udsatte sig for, da de lettelig paa ny kunne blive blokerede af Isen. — I Nyborg Slaverie er for Tiden inddømt et 22 Aars gammelt Menneske, som ikke er konfirmeret og ei engang kjender Bogstaver. — I dette Tilfælde kan Oplysningen dog blive for Tiltale at frifinde. (Hempels Av.)

Viborg, d. 21 Febr. Vinteren har nu atter taget fat for Alvor med østlige og nordlige Vinde. Det fryser saa Fjordene og Søerne atter got bære. Den dermed følgende Blæst og undertiden Riimtaage, gjør Luften særdeles kold. — Ved Aalborg er Fjorden allerede i 8te Dage tillagt igjen, saa man kjører over til Sundbye.

Blandede Efterretninger.

Hertugen af Berry er d. 13de d. M., om Aftenen, da han gik ud af Operaen bleven snigmyrdet, og er derpaa d. 14de om Morgenen død af sit Saar. Han er en Søn af Kong Ludvig den Attendes Broder Carl Philip (Monsieur) og er født den 24 Juni 1778. Siden den 17de Juni 1816 var han formælet med Prindsesse Marie Caroline af Neapel og Sicilien.

Det Hamborgske Blad Hammonia vedbliver i No. 11 at omtale Hr. Prof. Kruses Ezzelino meget fordeelagtigen. Det hedder deri, at Forf. ikke fortjener nogen Bebreidelse for de Reminiscenzer, man finder i dette heldige Arbeide, da de ere for største Delen Tilfældets Værk. Naar Stykket spilles godt, og saaledes som det i det Hele er blevet givet paa det Hamborgske Theater, vil det vække Interesse, endog ved ofte at opføres, endskjøndt det ikke kan sættes ved Siden af Værker, hvis høie Fuldendthed gjør Fordring paa Publicums Enthusiasmus. (Dette kan være sandt; dog foranlediger denne Yttring det Spørgsmaal: Hvilke ere de Tragoedier, som, i de senere Aar have opvakt det hamborgske Publicums Enthusiasme i en større Grad? Dette har ikke været Tilfældet med König Ingurd, Sapho, die Albanerinn, og flere; men maaskee med van Dycks Landleben, der har oplevet en heel Deel Forestillinger, ogsaa et Stykke af Værd, men dog ei større end de forhen nævntes. At en saadan Enthusiasme overalt ikke er Maalestokken for et Stykkes sande Værd, beviser Modtagelsen af Vogelschiessen, og Mad. Catalani in Krähwinckel, hvorved netop hin fandt Sted. Vel ere begge Sidstnævnte ret gode Farcer; men kunne og ville ei heller gjøre nogen høiere Paastand. — Det kommer alt an paa, hvorledes et Stykke udføres paa Theatret og hvorledes de Spillende tage sig af det. Naar Kruses Ezzelino finder paa vor Skueplads en saa faderlig Formynder som hans Enke i sin Tid fandt i Hr. Stage, saa er der ingen Tvivl om, at det ogsaa der maa og vil gjøre Lykke.)

Det i f. A. udkomne 4de Bind af F. H. Jacobi's Werke indeholder den ikke uberømte J.

G. Hamanns Brevvexling med Jacobi (430 Sider, stor 8vo). — Det er i nyere Tider især kommet i Brug, at udgive afdøde bekjendte Mænds venskabelige Breve i Trykken, hvorved det bliver let at frembringe, uden synderlig Møje, tykke Bind, som Forlæggeren betaler og Almeenheden kjøber. Valget burde i det mindste skee med Skjønsomhed. Vel oplyser intet bedre udmærkede Mænds sande moralske og literaire Characteer end deres fortrolige Breve, hvori deres Sjel viser sig uden konstigt Slør, men netop af denne Grund burde de, der samle og udgive saadanne i Fortrolighedens Allerhelligste skrevne Breve, efter deres Forfatteres Død, vogte sig vel for, at Øjeblikkets Opbrusninger og Lidenskabelighedens utidige Fostere, fremsættes offentligen. Derved skade de de Hedengangnes Minde langt mere end de gavne det. Anmeld. afholder sig fra at anføre her Beviser for denne Paastands Rigtighed af ovennævnte Brevvexling selv; men henviser blot Læseren til det, der siges om Spinoza, Mendelsohn o. fl., som vel kunde passe og undskyldes i en saadan Strid, som den Jacobi havde i Anledning af Lessings formeentlige Spinozisme med den sidste, men at fremkomme dermed nu efter 34 Aars Forløb, synes aldeles upassende.

Fra Aachen meldes: Naar man om Søndagen besøger her den elegante Verdens Forsamlingssteder, saa troer man med Grund, at de hyppige Klager over slette Tider ere en Satire. Aldrig var i Aachen større Luxus end nu; aldrig den Syge, at udmærke sig i Klædepragt, almindeligere. I mangen Dames Hovedpynt og Halstørklæde stikker maaskee ½ Deel af Mandens Indtagt, og dog kan hun ikke bestaae ved Siden af den pyntede Fru Naboske. At alle Modehandlere blive rige her er noksom bekjendt. Den første iblandt dem har den prægtigste Equipage i Byen. Hans Lyststed, som giver intet andet noget efter, kaldes almindeligen: "la folie des Dames".

I Anledning af Morning chronicles Ytringer: "Man ventede de nuværende Uroligheder i Spanien; vi have for nogle Dage siden seet et af adskillige Officierer, i mange Andres Navn underskrevet Skrift, hvori de forpligtede sig at hævne Porliers og Lascy's Død", anmærker Journal des Debats: "Denne Tilstaaelse er vigtig. Insurgenterne stode altsaa i Forstaaelse med Folk i London? Vi formode det. Det er ogsaa temmeligt sandsynligt, at de ligeledes ere i Forstaaelse med Folk i Frankrig. Hvorledes forklarer man ellers hine Efterretninger, der eenstemmigen og i samme Øjeblik bleve udbredte i Bajonne, Auch, Pau, Straßburg og Paris? Hr. Benjamin Constant spørger: om Opstanden i Cadix har sine Hovedmænd i Paris? Dette kunde vel være mueligt."

I Paladset degli Studj i Neapel har man indrettet en Sahl til Opbevarelsen af de i Pompeji og Herculanum fundne Glaskar. Denne Samling er høist mangfoldig, saavel i Henseende til Formerne som Farverne, og beviser, at de Gamle have brugt Glasset til de samme Gjenstande, hvortil vi anvende det, endog til Stuezirater, til chemiske Instrumenter ꝛc. Af Askevaser, der for størstedelen ere indsluttede i Blyvaser, findes saare mange og mærkværdige. Malleriesamlingen i Paladset degli Studj er nu ordnet efter Skolerne. I Pompeji fortsættes Arbeiderne kun langsomt. — Den engelske Landskabsmaler Turner, som i denne Tid opholder sig i Neapel, lader sig betale 6—700 Guineer for et Landskab af middelmaadig Størrelse.

En engelsk Konstner er af Prindsregenten bleven sendt til Rom, for at tage Copier af alle Raphaels smaa Malerier.

Steentrykkeriet i Stokholm gjør, da Priserne ere saa billige, at det har meget Arbeide. Der udgives nu derfra en Samling af forskjellige Prospecter af Stokholm.

I afvigte Sommer fandt en Bonde ved Navn Jonsön og nogle andre Arbeidere, ved at grave paa et Stykke Skovjord i Dalsland i Sverrig, en Hob gamle Sølvmynter og adskillige Sølvtøi, som 9 Armringe af 4 ulige Former, en tyk afbrækket Sølvkjæde, der ligeledes synes at have været brugt som Armbaand. Armringene veiede fra 1 til 3¾ Lod. De læselige Mynter vare 242 hele Stykker, veiende tilsammen 91 Lod; de ulæselige og afslidte beløb sig til omtrent 70. De første bestaae af 87 engelske og angelsachsiske Mynter, alle, paa 3 nær, fra Kong Athelred; paa 83 af samme findes Aarstallet 1005. De øvrige Mynter, paa 2 kufiske nær fra Aaret

Hegira 286 og 308 (hvilket svarer til Aar 899 og 920 af den christelige Tidsregning) vare alle tydske, hvoraf 90 fra Keiser Otto I. til III. og Keiserinde Adelheit. Af Mynternes Alder synes det at denne Capital er bleven nedlagt i Jorden i det 11te Aarhundrede. Det Fundne opbevares nu i det Kgl. Cabinet for Oldsager.

En interessant Gesandtskabsreise til Aschantih af T. G. Bowdich er udkommen i London. I Engelland havde man Efterretning om, at Kongen i dette mægtige Rige onskede at træde i Handelsforbindelser med Britterne paa Guldkysten og see en engelsk Gesandt i sin Hovedstad. Den derværende Konge, Appia Nanu, kom i Krig med de saakaldte Fanthis, der staae under den engelske Colonies Beskyttelse. Han odelagte deres Land, selv det engelske Fort kom i Fare, men dog blev Beleiringen hævet, og han samtykkede i, at en Forbindelse skulde begyndes. Dette gav Anledning til et høitideligt Gesandtskab til hans Hof i Kumaschie, bestaaende af Gouverneuren i Akon og James, Reisens Forfatter, Saarlægen Tedlie og Hr. Hutchinson. Gesandten gjorde den sorte, med grotesk Pragt omgivne Despot en prægtig Beskrivelse over Engellands Magt og Cultur, om den Ædelmodighed, hvormed Britterne meddele andre Nationer Frugterne af denne Cultur. Efter denne Beskrivelse sagde den sorte Monark: I ere altsaa som Professionister og Konstnere os meget overlegne. Men der gives i det Indere et Folk, Kong kaldet, der er ligesaa udannet i Forhold til os, som vi ere det mod eder. Desuagtet vilde Ingen af mine Aschantis forlade sit Huus, blot i den Hensigt at undervise Folket Kong. Og I skulde i saadant Øjemed have forladt Engelland, gjort en farlig Reise, og overgivet Eder i min Haand, at jeg skal lade hugge Hovedet af Jer? Og naar dette er nu Eders Nations Hensigt, hvorfor handlede den da ganske anderledes i Indien? — Men dette uagtet bragte Bowdich dog en ærefuld og fordeelagtig Handels- og Alliancetractat istand med denne Høvding. — Aschantih er dobbelt saa stor som Skotland og har en Befolkning af 1 Mill. Indbyggere. Dets Krigsmagt bestaaer af 200,000 Mand. Regjeringen er i Kongens, den hellige Families og Soldaterhøvdingernes Hænder. Indbyggerne troe paa et

høieste Væsen og et Liv efter dette, men deres Religion er sammensat af Maurernes og Negernes Overtro. Dog holder B. dem hverken for Afkom af disse eller hine, men snarere for Efterkommere af de gamle Æthiopier, som 630 Aar førend Herodot ved en ægyptisk Colonie bleve fordrevne fra deres Land, og sandsynligviis langsomt have fulgt Befolkningens Fremtrængen fra Østen til Vesten. Allerede den Omstændighed, at Aschantihinerne underholde den hellige Crocodil, som Præsterne fodre med hvide Høns, og at forskjellige Caster afholde sig hver fra forskjellige Sorter Kjød, vidner om denne Oprindelse. Henrettelser og Menneskeoffere ere meget almindelige blandt dem og høre til enhver stor Festes Væsentlighed. De sidste skulle have tiltaget i samme Grad som Slavehandelen, som en Følge af den europæiske Menneskekjerlighed, er aftaget *).

(Fortsættes.)

*) En dansk Capitain har ligeledes berettet, at under hans Ophold hos een af de sorte Høvdinger i Africa, lod denne bringe en stor Deel sorte Slaver for sig. Nu skal I see, sagde Høvdingen, Følgerne af eders europæiske Medlidenhed. Han lod derpaa een efter den anden af disse Ulykkelige dræbe.

Kjøbenhavns Børs d. 25 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 271, a vista 274. Amsterd. 2 M. ‥ London 2 M. ‥ Spec. 271. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 4 ß. Oblig. 71½ a 72. Norske Rigsbankfedler 18½. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 18.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 Februari 1820.

Thorvaldsen.

Herr Udgiver!

Ved at omtale Thorvaldsen i Kjøbenhavns Skilderie No. 81 f. A. yttrer De Dem paa en saa liberal og forbindtlig Maade om den Mand, der var den første udenlands, som viste at han besad tilstrækkelig Smag og Dømmekraft til at paaskjønne vor Landsmands første betydelige Konstværk — hans mageløse Jason — og derhos følte det Ønske at opmuntre en ung Konstner, hvis Talenter lovede Verden saa saare meget; at jeg haaber De vil tilstede efterstaaende Berigtigelse Plads i Deres Blad.

Det var efter Deres Formening, Hr. Udg., Holland, der tilkommer den Ære at have givet den herlige Plante, der først fremkom i vor Fædrenebund, og hvis Blomstren det længe ei blev os forundt, selv at være Vidner til, den kraftigste Næring. Men denne Ære tilkommer England.

For omtrent 15 Aar siden kom den ædle Britte Thomas Hope til Rom. Han blev bekjendt med vor Thorvaldsen og saa indtaget af de Talenter og Genie, denne havde lagt for Dagen i Modellen til en colossalsk Statue af Jason, at han bestilte den i Marmor. Den lange for Videnskaber, Konster og alle Menneskets herligste Frembringelser saa saare ugunstige Periode, der paafulgte, forhindrede Thorvaldsen i at udføre og Hr. Hope i at modtage det Værk, der er ophøjet over al Roes. Men arma togis cesserunt og Hr. Hope nød den Lykke i Aaret 1816 at see den nyere Billedhuggerkonstes Mesterstykke. Bestillinger indløbe imidlertid i saadan Mængde hos den store Konstner, at Hr. Hope, med en Delicatesse, der harmonerer saa skjønt med hans Sands for det Ædle, bad Thorvaldsen, ei at skynde sig med Jason. Og da desuden nogle slemme Pletter bleve opdagede i Stenen ved Statuens Udarbeidelse, besluttede vor Landsmand, med den fine Følelse, der er Geniets ypperste Pryd, at bestille en anden Blok, der kunde være den Statue værdigere, som blev Grundvolden til hans verdslige Lykke.

England gjemmer altsaa endnu ikke i sit Skjød denne herlige Statue; men Hr. Hopes Broder, Hr. Henry Philip Hope, har nydt den Lykke at erholde et Værk fra samme Mesterhaand, om hvilket jeg vil tillade mig at nedskrive følgende Udtog af et Brev fra en Engelskmand, hvis Følelser, Ideer og Evner staae i det skjønneste Forhold til Hr. Thomas Hope's:

"Jeg maa bevidne Dem min oprigtigste Tak for Deres meget forbindtlige Brev fra Kjøbenhavn af 12 October sidstleden, der indeholder en overmaade interessant Beretning om den Enthusiasme, hvormed deres Phidias, som De meget rigtigen kalder ham, er blevet modtaget i hans

Fødebye og om den Ære, der vises ham af hans beundrende Medborgere. Danmark kan i Sandhed være stolt af at have frembragt en saadan Mand, og vist nok fortjener han Verdens Hylding, som, efter at have drevet sin Konst til den højeste Spidse af Fuldkommenhed, veed hvorledes han skal modtage den retfærdige Beundring, som ydes hans ophøjede Genie og Talenter, med den beskedne Fortjenestes Sagtmodighed og Sindighed. Jeg vil ikke forsøge at hæve min svage Stemme under den almindelige Yttring af Roes og Bifald, der er blevet fremkaldet ved hans Konstnertalent og hans private Dyder. Men dette vil jeg sige, at det staaer tegnet i en Vens Livs Dagbog, som een af de heldigste Begivenheder paa hans forskjellige Vandringer igjennem Verden, at han blev bekjendt med denne Deres berømte Landsmand, og tillige som en af de stolteste, at han blev sat i Besiddelse af et af Thorvaldsens uskatteerlige Arbeider, hvilket, omendskjøndt det ikke er efter saa stor en Maalestok, som nogle af hans andre Frembringelser, dog forener alle de Fuldkommenheder, hans Meisel veed at give ethvert Arbeide. Den skjønne Psyche er i Sandhed fuld af Sjel, og aander Liv og Kjerlighed gjennem det kolde hvide Marmor — intet kan overtræffe denne deilige Figurs ypperlige Form og seraphiske Uskyld i Udtrykket."

Psyche faaer nu en udmærket Plads i et Gallerie, som Hr. H. P. Hope har anlagt ved sin Broders Huus i London, for deri at opstille hans fortreffelige Maleriesamling. Dette Gallerie er just fuldført ganske efter Hr. Thomas Hopes Tegninger, og det er maaskee ikke for dristigt at sige, at det kan ansees for et af de skjønneste Mønstre for Elegants og classisk Smag i Bygningskonst og indvendig Decoration, som England kan opvise.

Den Hylding, der almindeligen ydes vor udødelige Landsmand, haaber jeg vil undskylde, at jeg har henledet mine Medborgeres Opmærksomhed paa de ædle Eiere af nogle af Thorvaldsens ypperste Værker. De stamme fra en skotsk Familie, deres Bedstefader var født i Skotland, og næsten alle deres Frænder og Venner leve endnu i dette Land. Ved deres Faders Død blev en Cousin, der stod i Spidsen for det bekjendte Handelshuus i Amsterdam, ansat til deres Formynder, og han lod dem komme fra England for at opdrage dem til sine egne Forretninger. Handelslivet havde imidlertid ikke Tillokkelser for dem og de reiste videre udenlands til Tydskland og Italien. Ved den franske Revolutions Udbrud vendte de tilbage til England og have siden opholdt sig der.

Den 28de Februarii, 1820.

A.

Et Ønske angaaende Skatterne.

L'ésprit humain est perfectible à l'infini: pourquoi voudroit-on qu'il ne le fût pas en politique? Qu'on observe que l'histoire écrite des sociétés humaines en occident ne remonte pas à trois mille ans, ce qui ne fait que cent générations; que la civilisation de l'Europe, à compter de Charlemagne, n'en a que mille, ou trente générations; que la renaissance des lettres n'a pas deux cents cinquante ans de date; que la philosophie n'en a pas cinquante; que la raison avance lentement et à pas inégaux, comme un homme fait peu de chemin, et se croit souvent arrêté dans la presse d'une grande foule. — Ne dites donc pas, que nous sommes arrivés au dernier terme de la raison humaine.

Lacretelle.

Hvad enten man, i Henseende til Skattevæsenet, er en Tilhænger af Quaisnai's saakaldte physiokratiske System, eller af Adam Smith's eller senere Statsoekonomers Systemer, saa ere dog alle Tænkende enige deri, at den betydeligste Deel af Statens Indtægter maa udredes af dem, som dyrke Jorden, og som umiddelbar af Naturen fremkalde de raae Produkter, som ere uundværlige for Mennesket; og saaledes finde vi ogsaa i alle Stater, at de betydeligste Statsindtægter udredes af Jorddyrkerne, hvortil vel og den Omstændighed har bidraget, at Skatterne af disse,

lettere, og med mere Sikkerhed kunne indkræves, da den urørlige Jordbund er et sikkert Pant, hvortil den Skatindkrævende kan holde sig. Men, tilstaaer Landmanden, villigen at ville udrede det betydeligste Bidrag til Statens Fornødenheder, saa er hans Begjering, at dette Bidrag maatte rette sig efter hans Indtægter, vel ligesaa billig, som for hele Samfundet velgjørende, og man tør vel sige, naar Skatterne stige til en vis Høide, høist nødvendig. Ere Skatterne ringe og kunne udredes af Jorddyrkerens Overflod, da vil den roelige Landmand, som meest af alle Stænder er tilbøielig til at erkjende med Tak en landsfaderlig Regjerings Velgjerninger, villigen yde det ham Paalagte, og undsee sig for, at gjøre opmærksom paa de Ubilligheder, som maaskee kunne finde Sted, da han føler, at han uden Besvær kan udrede samme, og veed, at hvad, i Henseende til Skatteydelse, i en Række af Aar har været Brug, ikke kan forandres, uden at vække Misfornøielse hos Mange. Anderledes er det, naar Jorddyrkeren kun med megen Umage kan erhverve Skatternes Beløb, som skal udredes, og især, naar han maa berøve sig selv det, som han ved mange Aars Vane er forledet til at holde for en Nødvendighed til hans Livsophold, eller endelig, naar han fristes til at angribe det, som han uundgaaeligen behøver til at fortsætte den sædvanlige Jorddyrkning: hans Besætning, eller Drivts-Capital. Da bliver det ikke allene høist billigt, men ogsaa for hele Samfundet høist nødvendigt, at Landmandens Skatter rette sig efter hans Indtægter; thi hvad skal der blive af det Hele, naar Landmanden aarligen formindsker sin Drivts-Capital eller Besætning, og derved lidt efter lidt synker, og tilsidst kommer saavidt, at han ikke engang kan producere saameget, som Skatterne udgjøre? Saasnart det Paabudne, som udredes til de offentlige Casser, udgjør mere, end Renterne af Nationalformuen, og denne eller Capitalen altsaa selv aarlig angribes, for at udrede Skatterne, maa denne efterhaanden saaledes blive formindsket, at Paabudene ikke mere kan udredes.

Man tør derfor vel antage, at Landmandens Begjering, om at Skatterne maatte rette sig efter hans Indtægter, ikke allene vil findes

billig, men ogsaa for hele Samfundet meget ønskelig; hvorfor dette Forsøg maaskee burde værdiges nøiere Overveielse.

Landmandens Indtægter kan neppe nøiagtigen beregnes, men det er sikkert: ingen Ting har større Indflydelse derpaa, end Priserne af de Producter, som han frembringer, og det synes derfor ikke muligt, at opfinde et til Indtægterne svarende Skattesystem, saalænge Priserne af hans Productioner ere meget foranderlige. Denne Betragtning er saare vigtig, og har i Engelland foranlediget den berømte Kornbill, hvorved Kornvarerne holdes omtrent ⅓ Deel høiere i Priis, end de, uden dette Forbud, ville være; hvorved et vist Forhold imellem Landmandens Skatter, og hans Indtægter vedligeholdes. Denne Kornbill koster den engelske Nation aarlig i det mindste 15 Millioner Pund Sterling *), og denne Byrde falder især paa den fattigste Deel af Nationen, som maa kjøbe Kornvarerne saameget dyrere; et stærkt Beviis paa at Parlamentet har anseet det for høist nødvendigt, at vedligeholde et vist Forhold imellem Landmandens Indtægter, og de paa ham hvilende Afgivter, da det ellers ikke vilde have paalagt Nationen et saa stort og saa trykkende Tab, som i de senere Aar har været een af de betydeligste Aarsager til Almuens Misfornøielse og deraf flydende Uroligheder. I Danmark, som producerer flere Kornvare end det fortærer, kunde et saadant Forbud aldeles ikke have den Virkning, at holde Kornpriserne høiere, og et Forbud imod Indførelsen af det ikke betydelige Qvantum østersøeske Rug (den eneste Kornart, som indføres), vilde kun være ubehagelig Tvang for Handelen, og berøve os Commissions- og Transithandelen med de østersøeske Producter, som, efter vor geographiske Beliggenhed, for os er den naturligste og sikkreste Handel, som vi burde søge mere at trække hertil, end hidtil skeet er. Tvertimod maatte vi, om vi vilde følge de engelske Grundsætninger, for at forbedre Kornpriserne hos os, sætte en

*) See herom: Bemerkungen über den Zustand Grossbritaniens, von F. Nibenius, Baden 1818, Pag. 96.

betydelig Præmie for hver Tønde, som føres ud af Landet, indtil Kornvarernes Priis var steget til en vis Høide. Da imidlertid dette Middel nok vil synes for kostbart, og Byrden af de høiere Priser, naar vi kunne opnaae dem her, ligesom i Engelland, vilde falde paa vore fattigste Medborgere, som allerede lide af Mangel paa Arbeide (en Følge af Landmandens Uformuenhed) saa maa man vel tænke paa en anden Udvei, for at frembringe et stadigt Forhold imellem Landmandens Indtægter og Skatterne: indrette Skatterne efter Priserne.

Billigheden af dette Forslag vil man venteligen indrømme, men flere Indvendinger ville møde, som derfor maae prøves nærmere.

Vi have havt denne Indretning førend Forordningen af 15de April 1818 udkom, og den befandtes ei gavnlig. Vel sandt, Skatterne bleve beregnede efter Kornvarernes Værdie; men man maatte, efter denne Indretning, i det paafølgende Aar udrede Skatterne efter det foregaaende Aars Kornpriser, og da, i et Aars Løb, baade Kornets virkelige Priis i rede Sølv, og Forholdet af dette rede Sølv til Sedler, hvori Skatten blev udskreven, meget blev forandret, saa kunde det let finde Sted, at man maatte sælge 2 til 3 Tønder Byg, for at kunne udrede 1 Tønde Bygs Skattebeløb, og det er let begribeligt at dette Forhold maatte blive meget skadeligt for Landmanden. Forfatteren erkjendte derfor Forordningen af 15 April 1818 strax for meget velgjørende, og er endnu af den Formening, at den ældre Indretning udsætter Landmanden for et langt betydeligere Misforhold imellem hans Indtægter og Skatterne, end den ved Forordn. af 15 April 1818 indførte. Men, da Kornpriserne fra 15de April 1818 af og til Begyndelsen af Aaret 1820 have forandret sig, saaledes, at man 1818 kunde udrede Skatten af 1 Tønde priviligeret Hartkorn (6 Rbd. Sølv) med 10 Skp. Byg, og af 1 Tde. contribuabelt Hartkorn (8 Rbd. 32 ß. Sølv) med 10 Skpr. Rug eller 1 Tde. Hvede, og at man i dette Dieblik bruger mere end dobbelt saamange Kornvare dertil, saa maatte dette foranledige en nøiere Undersøgelse, for end mere

at forebygge det Misforhold imellem Landmandens Indtægter og Byrder, som Regjeringens landsfaderlige Omsorg, især ved Forordn. af 15 April 1818, men desuden ved mangfoldige andre Bestræbelser, med Kjerlighed og betydelige Opoffrelser har søgt at hæve, men som desuagtet endnu er alt for føleligt. Dette kunde venteligen afhjelpes, eller i det mindste betydeligen formindskes, naar Regjeringen vilde vedblive de i Forordningen af 15 April 1818 antagne Grundsætninger (thi enhver Forandring af Maalestokken giver stedse ny Anledning til Misfornøielse, og allermeest naar Skattens Udredelse er vanskelig), og tillige erklærede, at den vilde, i Afdrag paa Skatterne, imodtage Kornvare til en vis Priis. Praktiske Landmænd ville formodentligen strax bifalde dette Forslag; Theoretikere og Statsmænd derimod ville gjøre mangfoldige, og, som det synes, ikke ugrundede Indvendinger. Dog, inden disse besvares, vilde man tillade mig, noget nærmere at forklare Planen. Bestemmelserne for Kornvarernes Imodtagelse maatte være saaledes, at det i Almindelighed ikke var fordeelagtigt for Landmanden, at udrede Skatterne ved Kornvarer, men at denne Betalingsmaade kun indtrandte, naar disse var faldne til en ualmindelig lav Priis. Naar vi f. Ex. her i Landet kunde antage 2 Species som Middelpriis for Bygget, saa kunde det antages: at en Tønde Byg, nøie bestemt efter Maal og Vægt, skulde blive imodtaget for 3½ Rbd. rede Sølv. Naar man betænker, at Landmanden, foruden at tabe ½ Rbdlr. rede Sølv af hver Tønde Byg, endnu skal have den Besværlighed at kjøre Kornvarerne adskillige Mile langt, og at maatte levere samme vel renset, efter en bestemt Vægt, saa kan man ei frygte for, at han vilde afbenytte dette Middel, til saaledes at udrede Skatterne, uden naar Nøden tvinger ham dertil.

(Fortsættes.)

Meddelelser af gavnligt Nyt udenlands fra.

Første Levering.

(For Landmænd.)

Kartofler udgjøre allerede et vigtigt Næringsmiddel for den fattigere *) Deel af Folket og vil det herefter end meer. Desaarsag maa det ei ansees for uvigtigt at bekomme en Anviisning, efter hvilken Huusmænd og Andre, som kun have en saare indskrænket Jordlod at tumle med, kunne høste størst mulig Fordeel af samme. Vilde de Herrer Præster paa Landet, hvem dette vorder kundkart, overbevise sig selv om Nytten deraf og da bekjendtgjøre det i deres Sogne, opnaaedes Øjemedet end bedre.

Man vælger et firekantet Stykke Jord, rigoler samme med Spaden 18 Tommer, eller og 2 Fod, i Dybden, og ligeledes i Breden, men lader imellem hver saaledes rigolet Stribe en ugravet Stribe ligge af 3 Fods Brede.

Medens man omgraver hiin ene Deel, kaster man den paa begge Sider løsstukne Jord eensformet op paa den Mellemstribe, der ei skal graves, saa at man derved danner paa samme en Skrente (en Æselsryg), hvis skarpe Kant nedad Længden til bliver aldeles midt paa, og saa at der maa, nedad fra hver Sideflade, tilveiebringes en Skraahed.

Det er indlysende, at ved denne Fremgangsmaade danne de to Hældinger, eller Skraaheder, der forene sig oventil sammen i een Vinkel, begge en større Overflade, end den flade Jordstrimmel ene, der tjener dem til Grundvold.

I de Furer, som opstaae derved, lægges paa sædvanlig Viis nu Kartoflerne, enten hele, eller

*) Ti, og tyve, og hundrede, og tusinde Gange sødere, at lette den Veien til Føde, end at forhjelpe den rige Lækkermunds Drivehuus til en Frugt fra Africa!

skjaarne i fire Stykker *); hvorpaa man da tildækker dem med en Smule Jord, der bringes i en lige Linie ned i Midten af Furen.

Ere nu Kartoflerne lagte, kan man oppe paa Skrænten saae Suppeurter eller Kjøkkengrønsel mellem hinanden; og det saaledes, at man blander tre forskjellige Sædearter sammen, af hvilke nogle Planter slaae dybe Rødder, mens andre trænge med deres Rødder ubetydeligen dybt kun ned under Jordens Overflade.

Ligerviis kan man efterhaanden, blot et lidet dybere, lægge Erter og Bønner i den opkastede Jord, hele Længden ned, naar man blot bærer Omsorg for, at de første stænges med lavere Riis, for at ei den frie Adgang af Luft og Sol skal spærres.

Skal nu een af de paa Skrenteskraaningerne avlede Planter høstes, kan det ei skee, uden at nogle Dele af Jorden rives løse, glide ned i Furen og altid bedække de voxende Kartoffelstængler meer og meer, saa at Alt synes mod Sommerens Ende at udgjøre en jevnagtig Flade.

Ved denne Fremgangsmaade tildækkes altsaa Kartoflerne 18 Tommer til 2 Fod med Jord; deres Stængler maa da derfor efterhaanden skyde ligesaa høit op iveiret, og hele deres Høide igjennem besættes de med Knolde, der ere ligesaa store, som de dybestliggende. Dette er Grunden til, at en saa betydelig Kartoffelhøst vindes paa denne Maade.

Hvad Furernes Beliggenhed angaaer, da maa man bære Omsorg for, at Solens Paavirkning benyttes saa meget muligt; og af denne Grund

*) Sex Uger før den Tid, Vinterkartoflerne skulle lægges, begynder man at skrælle dem, man agter at spise, noget tykkere end ellers, og udbreder Skrællingerne paa et Loft, for at tøre samme. Saavel den visnede Skrælling som Spirerne lægges, istedetfor Sædekartofler, i Jorden; og de deraf voxende Frugter blive hine, der avles af hele Kartofler, aldeles lige, men have det forud, at Planten af dem ei er nær saa let de almindelige Kartoffelsygdomme underkastet, samt at Kartoflen ei udarter.

bør Furerne trækkes fra Syd til Nord, saa at Middagssolen kan hele Længden ned yttre sin velgjørende Indflydelse paa Jordskrenten.

Et saaledes dyrket Stykke lader sig Tid efter anden med største Lethed gjøde *). Man kan kaste Gjødningen, i det Forhold man trænger til den, ned i Furerne, og den tildækkes da uden videre med den Jord, der efterhaanden triller ned.

Det er let at begribe: at en saadan Kartoffeldyrkning kræver ulige mere Arbeid, end den sædvanlige, hvorfor den ogsaa vanskeligen vil vorde indført i det Store; men her er Hensigten kun, at gjøre de smaae og mindre formuende Jordeiere bekjendte med samme, paa det at de, ved at nytte Dybden, kunne bøde paa Hvad de monne mangle i Flade.

Skulde man imidlertid eengang komme til at kunne anvende den ogsaa i det Store, fornemmelig der, hvor man ei savner Hænder, som allerede kunne om Vinteren, inden Frosten er trængt for dybt ned, forberede Jorden dertil, da vil man, foruden det større Udbytte af denne meer og meer uundværlige Frugt, endnu have den Fordeel, at ved tidligkommende Kuld om Efteraaret ville de i Dybden liggende Kartøfler langt vissere have et Værn mod Frosten, end alle øvrige.

Befindes Tingen rigtig, altsaa nyttig, er det jo nok, og kan da jeg indtil videre hedde

Hvem?

*) Professor Vølker i Erfurt har gjort den Erfaring: at saavel afgarvet Bark som Saugspaaner ere to ypperlige Midler til at forøge Høsten af de deri avlede Kartøfler, samt forstørre disse. Tre til 4 Tommer dækkes Kartøflerne med Barken, eller Spaanerne, og et lidet Lag Jord kommes over. Han fandt: at de umiddelbart under Planterne liggende Kartøfler veiede tildeels 1 til $1\frac{1}{2}$ Pund Stykket, da derimod paa Siderne, hvor de ei stode i Berørelse med hine Materialier, Knoldene vare meget mindre.

En lærd Tydskers Tanker om den ældre Eddas Værd.

(Uddragne af en Recension i Goettingische gelehrte Anzeigen, 102 St. 1819. over: Edda Sæmundar hins fróda &c. Tom. II. Havn. 1818. XXXIV. og 1010 S. 4.) *).

Den første Deel af dette for nordisk og tydsk Historie og Sprog ubeskrivelig vigtige Værk, udkom allerede 1787. Ved et saadant Mindesmærke burde ethvert Folk fryde sig, og neppe er dets Mage falden i noget andet Folks Lod. Det er ikke uægte eller tvivlsomt, ikke opskrevet i de nyere Tider eller nu taget af Folkemunde, men det er bleven lykkelig og vel opbevaret for os ved gamle og beviislig til en langt høiere Alder henviisende Haandskrifter. Gives der i vort Bryst en os ubevidst Følelse for det, hvad vort Sprog og Historie vare for Aartusinder siden, saa maa den uimodstaaeligen henrive os ved disse eddiske Digtes Læsning. De vise os vort ædle Tungemaals Skjønhed og Pragt i Oldtidens ukonstlede Simpelhed. Længe underholdt visse Digtere, uden at kjende oldnordisk Sprog eller Mythologie, os med saakaldte Bardesange, uægte og forkunstlede — som maaskee dog havde Indflydelse paa denne Eddas første Deels lunkne Modtagelse. Ogsaa den umodne Halvkritik gjorde her stor Skade. Opdagelsen af Niebelung tilintetgjorde dens skjæve Bestræbelser og en heftig Længsel opstod efter de ældste hertilhørende Digtes Udgivelse. Virkelig blev den og i Tydskland foretaget i tvende forskjellige Værker, og i forskjellig, stiv eller slap, Maneer, af v. d. Hagen (1812) og Brødrene Grimm (1815). Begge Udgaver vare overile-

*) Da den yngre Eddas svenske Udgave før er bleven anmeldt ved Grundtvig i dette Blad, troede jeg at dette Uddrag af en fremmed Anmeldelse af vor egen store Udgave af den ældre Edda ogsaa vilde interessere Læserne, som etslags Sidestykke dertil. F. M.

de. De Kjøbenhavnske Lærde lode sig ikke forstyrre herved i deres Forretningers rolige Gang, og nu udstiller den Arnæ-Magnæanske Commission dens grundige og fuldstændige Udgave for Verdens Lys, og gjør saaledes hine tydske Udgaver for det meste unfornødne ..... *)

Den Regjering, ved hvis ædelmodige Understøttelse saa meget blev muligt, har sand Ære af dette Værk. Gid et saa udmærket Exempel maatte opvække Efterlignelse hos Fyrster og Lærde, ogsaa udenfor Danmark. Dette Land har den oldnordiske Literatur overhoved mest at takke. Men hidindtil have de tydske Fyrster kun virket lidet til de fædrelandske Mindesmærkers og Oldsagers Opbevarelse, medens de anvende betydelige Summer til Indkjøb af italienske Malerier, græske og romerske Billedstøtter; hvilken Tilbøielighed vel i sig selv er prisværdig, men den ophører at være det, saasnart det mærkværdige Indenlandske forsømmes, og enten ødelægges eller vantrives ved denne Forsømmelse. Den Franske Regjering har dog for nylig, besjælet af en anden Aand, udsat anseelige Pengesummer til de gamle Provenzalske Digteres Udgivelse i Trykken.

Om Textens Indhold sige vi blot, at man her sporer dyb Sandhed i Begivenheder og Følelser, maaske i en høiere Grad, end i noget andet Folks gamle Digtninger. Fremstillingens tro Nøiagtighed, det Heles rolige Holding, ville indlyse enhver; hvem der engang har gjort sig fortrolig med disse Sange, ham ville de stedse blive kjerere. En svagelig Længsel vil lige saa lidet tilfredsstilles ved dem, som ved Homer. Dog ..... disse Digtninger forlange deres egen Maalestok. Hverken en anden Historie eller en anden Poesie har givet saa tro en Skildring af et ædelt Folks indere Dyd, dybe Sjæl og frie Liv i en Tilstand, som vi kalde raa.

Vel maa vi beklage, at den slappende Mangesidighed af vor nyere Literatur vender sig med saa ringe Kraft og Kjerlighed derhen, hvor en uudtømmelig Kilde af fædrelandsk Poesie flyder, indbyder til rigelig Nydelse og forjætter vor Videlyst de frugtbareste Undersøgelser og Opdagelser.

*) For Tydske have dog stedse hine (paabegyndt) tydske Bearbeidelser sin Nytte, og fortjene langt fra ikke at forkastes ganske. Den Roes, som iøvrigt ydes den kjøbenhavnske Udgave, er det overflødigt at anføre her.

Overs.

Indenlandske Efterretninger.

De nye Prospecter, som Hr. Suhr i denne Tid forevisser, vinde meget Bifald. Ganske fortræffeligt tager den berømte Wiener St. Stephenskirke sig ud, og Processionen paa Christi Legemsfestsdag yder et stolt og sjeldent Syn. Man seer her den hele Keiserlige Familie, ledsaget af Geistligheden og Hoffet. Den berømte Wilhelmshøi ved Cassel, det store Vandfald ved Traunfloden, Heidelberg seet fra Bjerget, den ny Prospect af Jungfernstieg i Hamburg ꝛc. fortjene i enhver Henseende at beskues. Michaelistaarnet i Hamburg, i sin hele Høide, frembringer en interessant Skuffelse. Det er som man saae dette Taarn i Virkeligheden.

Hr. H. A. Martensen agter at foranstalte en ny forbedret og forøget Udgave af hans, i afvigte Aar udkomne almeennyttige Lommebog, hvoraf det første Oplag, 1000 Exemplarer stort, nu er udsolgt. Han ønsker til den Ende, at Publicum, især det handlende, velvilligen vilde underrette ham om saadanne almeennyttige Efterretninger, der hidtil maatte savnes i Bogen, og at man behageligst vilde tilstille ham til Berigtigelse saadanne Oplysninger, som kun Erfaring og practiske Kundskaber formaae at yde.

I Aarhuus Stift er i afvigte Aar 1819: ægteviede 1299 Par, fødte af Mandkjøn 2504, og af Qvindekjøn 2306, desforuden Uægte af begge Kjøn 373; tilsammen fødte 5183. Døde af Mandkjøn 1824, af Qvindekjøn 1820; tilsammen af begge Kjøn 3644. Altsaa ere 1539 flere fødte end døde. Ved de Fødte ere anmeldte 178 Dødfødte og 24 Par Tvillinger. Blandt de Døde ere 17 druknede ved uheldige Tilfælde og 9 have ombragt sig selv.

Aalborgs Torvepriser, d. 19 Februar 1820: Rug a Tdn. 5 Rbd.; Byg a Tdn. 3 Rbd.; Havre a Tdn. 2 Rbd. 2 a 3 Mk.; Byggryn 8 Mk. 4 ß.

Skjeppen; Oxekjød fra Landet 7 a 8 ß. Pundet; Smør 20 a 24 ß. Pundet; Ost 8 Mk. Lispundet; fersk Flesk 13 a 14 ß. Pundet; Kalvekjød 13 a 14 ß. Pundet.

Vor, i hele Tydskland for sine udmærkede Talenter, her tillige for sin elskværdige Beskedenhed, almeenagtede Kammermusicus Kuhlau, er af det Digter-musicalske-Selskab Lyra i Leipzig optagen til Æresmedlem den 1ste Februar 1820.

Blandede Efterretninger.

I det norske Nationalblad klagedes nyligen over, at det skulde være nægtet nogle i Christiania fængslede Oplændinger, imod Caution, at drage hjem. Herimod erindrer Rigstidenden No. 15, at de efterhaanden til Regjeringen indkomne Ansøgninger om at sætte fire arresterede Personer i Frihed, ere, efter høieste Resolution afgivne til den Commission, der skal undersøge og dømme dem, der formeentligen ere strafskyldige i Handlinger, som staae i Forbindelse med Tumulten i September 1818, og at det paaligger Commissionen at behandle hiint Andragende paa lovlig Maade. — Anmelderen har allerede adskillige Gange med Fornøielse bemærket, hvorledes den norske Regjering med største Liberalitet optager og oplyser Klager, der fremsættes i Nationalbladet. Ved en saadan Liberalitet sættes den frimodige Skribent istand til at fremkomme med sin Anke, uden Frygt for at tages under Forhør eller actioneres. Selv om Anken ikke altid befindes grundet, er en saadan Offentlighed gavnlig og skikket til at forebygge mangen Misbrug. Accusatores multos esse in civitate, utile est, ut metu contineatur audacia, siger Cicero; fremdeles: Utilius est autem absolvi innocentem, quam nocentem causa non dicere.

Det nyligen af Sadelmagersvenden Louvel paa Hertugen af Berry begaaede Snigmord minder om Ravaillac og Damiens. Alle Trendes Drabsmaade var omtrent eens, og kun Bevæggrundene forskjellige. Den første handlede af politisk, de

to sidste af religiøs Fanatisme. To Gange var Ravaillac draget til Paris, for at myrde Kongen, men begge Gange blev han forhindret i sit Foretagende. Omsider udførte han dog Gjerningen den 14de Maj 1610, efterat han den hele Dag havde siddet og luret paa Kongen ved Indgangen til Louvre. Da Henrik om Eftermiddagen kiørte til sin syge Ven, Hertugen af Sully, fulgte Ravaillac efter Vognen indtil Gaden le Ferronerie, hvor Kongen maatte holde, da Veien spærredes ved nogle andre Vogne. Denne Leilighed benyttede Morderen. Han steg op paa Vognhjulet, og gav Kongen to Stik, hvoraf det ene traf Hjertet. Han kunde reddet sig, men vilde ikke. Tvertimod holdt han den blodige Kniv triumpherende i Veiret. R. F. Damiens vovede den 5 Jan. 1756 at anfalde Ludvig den Femtende med et Knivstik, endog da Kongen, omgivet af sine Hoffolk, vilde stige ind i Vognen. — Ved ingen Pinsel kunde man tvinge nogen af disse Mordere til at bekjende om de havde Medskyldige. Begge vare af Characteer yderst slette Mennesker. Ravaillac havde været Munk, men var bleven udstødt af Ordenen og snart derefter anklaget for et begaaet Mord. Damiens havde tjent som Opvarter i Jesuitercollegiet i Paris. Imidlertid var denne dog saa meget mere at undskylde end Ravaillac, som han ikke allene var forvirret i Hovedet, men endog to, tre Dage i Forveien havde taget Opium. Til Ære for Menneskeheden maa det dog bemærkes, at siden 1610, altsaa i 210 Aar, hidtil kun tre saadanne Snigmord mod europæiske Regenter ere foretagne, nemlig mod Henrik den Fjerde, Ludvig den Femtende (som dog ikke døde af Stikket) og Gustav den Tredie.

Kjøbenhavns Børs d. 29 Februari.

Cours. Hamb. 2 M. 272, a vista 275. Amsterd. 2 M. " . London 2 M. " . Spec. 273. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 6 ß. Oblig. 71½. Norske Rigsbankesedler 18½. Svenske Sedler 59 a 60 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Hoecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 19.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 4 Marti 1820.

Hertugen af Berrys Mord.

(Af et Brev fra en dansk Reisende i Paris, af 15de og 16de Februar.)

En uventet, for Frankrige høist følgerig Forbrydelse, har ikke blot gjort Ende paa alle Carnevalsglæder i Paris, men sat den bourbonske Familie i den dybeste Sorg, og givet hele Frankrig nok for lang Tid at tale om. Denne Misgjerning indtræffer netop i et Øieblik, da en vigtig politisk Krisis er sin Afgjørelse nær, og bliver derved i sine nærmeste Virkninger saameget vigtigere. Jeg iler med at fortælle Dig denne i alle sine Omstændigheder skrækkelige Begivenhed, som Du vel maaskee een Postdag før Du modtager dette Brev kan have hørt; men neppe med de nærmere Omstændigheder, som man i Danmark ikke tidligere end med denne Post kan have; med mindre der, som vel er at formode, ogsaa til Kjøbenhavn, som til de andre Hoffer, i Gaar er afsendt en Coureer. Hvad jeg her skriver, er det, man til i Dag med temmelig Paalidelighed kan vide. — Hertugen af Berry havde i Søndagsaftes d. 13de været paa den franske Opera med Hertuginden. Foruden et Par Operaer i een Act opførtes den Aften le Carneval de Venise. I sidste Act af denne Ballet vilde Hertuginden (som jeg endnu saae der forrige Onsdag) hjem; Hertugen af Berry følger hende og een af hendes Hofdamer, Mad. de Bethisi, ud til Vognen, og efterat Damerne ere komne i Vognen, just i det man er i Færd med at lukke denne (det fortælles i een Avis, at Hertugen endnu raabte til hans Gemalinde, da hun var kommet i Vognen: Adieu, Caroline, nous nous reverrons bientôt!), vender Hertugen sig om, for at gaae tilbage ind i Operahuset, da en Mand springer frem i en Haandevending, støder en Adjutant, der stod ved Vognen, tilside, griber Hertugen fat om den venstre Arm og støder ham over den høire Skulder en Dolk i denne Side, der træffer imellem det 7de og 8de Ribbeen, og gaaer over 5 Tommer ind i Siden. Dette skeete nogle Minuter efter 11. Hertugen udstødte et Skrig, og kunde ikke faae sagt mere end de Ord: je suis assassiné! efter nogle Beretninger skal han ogsaa selv i Øieblikket have trukket Dolken ud, der blev siddende i hans Side — før hans Samling forlod ham, og han segnede i Armene paa en Adjutant og een af hans Tjenere. Ved Skriget og Tumulten erfarede Hertuginden hvad der var skeet, og sprang strax ud af Vognen. I det hun vilde omfavne hendes Mand og forvisse sig om hans Tilstand, blev hun overøst med det af Saaret stærkt qvældende Blod, og faldt ved denne skrækkelige Scene i Afmagt. Hertugen bragte man op i et lille Værelse bag hans Loge, og hentede Vand og andre Midler, som vare ved Haanden, i det nærmeste Caffeehuus i Operahuset, medens man ilede efter Lægen. Der fortælles i en Avis, at man for at faae Luft i det lille Værelse, der fyldtes med Folk, maatte aabne Døren til Logen, og medens man paa et i

Hast indrettet Leie søgte at standse Forblødningen, kunde man gjennem Døren see de Dansende paa Theatret og høre den jublende Musik — en frygtelig Scene! Nogle fortælle ogsaa, at Hertuginden sk l være den, som her trak Dolken af hendes Mands Bryst, og at det var her, hvor hun blev ganske overspröitet af hans Blod. Da Lægerne kom — der samledes i en Hast ikke mindre end 9 — fandt de strax Saaret saa farligt, at de erklærede, Hertugen ikke kunde bringes bort. Man bar ham altsaa ind i et af Betjenternes Værelser, og lagde ham der paa Mandens Seng. Denne Seng — fortæller en Tidende fra idag — skal netop være den, hvori Hertugen første Gang sov i Cherbourg, da han 1814 landede i Frankrig. Manden, som han der tog sit Qvarteer hos, er siden kommen til Paris, og er bleven ansat som Secretaire général ved den store Opera. Hertugen og Hertuginden af Orleans, der ogsaa vare tilstede paa Operaen, vare de første af Familien, der blev Vidner til det tragiske Optrin. Kl. 12 kom Greven af Artois og fandt endnu sin Søn uden Bevidsthed under Lægernes Hænder; kort efter kom ogsaa Hertugen og Hertuginden af Angouleme. For at give Blodet, der fyldte Brysthuulheden, Afløb, maatte man udvide Saaret, og for at formindske Forblødningen aarelod man Hertugen baade paa Armen og Foden. Ved et chirurgisk Redskab, hvis Navn jeg nu ikke erindrer, tømmede man to til tre Glas af det i Brystet samlede Blod; dette og Aareladningen virkede saa meget, at Hertugens Bevidsthed henimod Kl. 2 vendte tilbage; men da Lægerne, for at stille Blodet, der endnu bestandig vedblev at flyde, maatte anvende en Forbinding, der smertede meget, sagde Hertugen til Hr. Dupuytren: "Jeg takker Dem for Deres Omsorg — den gjør mig megen Smerte og den kan ikke redde mig. Jeg føler, at jeg kan ikke undgaae Døden." Efterat Lægerne anden Gang havde undersøgt Saaret, fandt de heller intet Haab. Hertugen kunde, efterat han var kommen til sig selv, tale saalænge han endnu aandede; men kun med en svag og sagte Stemme. Noget af det første, han sagde, var, at man maatte bringe hans Datter og en Præst. Den lille Prindsesse blev hentet i hendes Vugge, og man tillægger Hertugen de Ord, da han saae hende: Stakkels Pige! maatte Du dog blive lykkeligere

end Din Familie! Hertugens Skriftefader kom, tilligemed Præsten fra St. Roch, den Kirke, som jeg boer saa ganske nær ved, og i hvis Sogn Operahuset ligger. Disse administrerede det sidste Sacrament, og Hertugen skriftede lydeligt for alle Tilstedeværende, bad Gud tilgive hans Synder, og bad ogsaa dem, han havde fornærmet, om Tilgivelse. Hans Broder, Hertugen af Angouleme, bad han mange Gange at udvirke Tilgivelse for hans Morder, som han ikke skal have nævnet anderledes end: cet homme, qui m'a frappé; men høist usandsynlig og rimeligviis opdigtet er det, hvad et af Dagbladene idag fortalte, at han havde forlangt at see Morderen, at denne var bragt for hans Aasyn, og at han havde talt nogle Ord sagte med ham. Kongen tøvede man med til det Yderste, at underrette om hans adopterede Søns Mord. Først da man saae, der ikke var Tanke om Redning, bragte man ham den sørgelige Tidende. Han kjørte strax til Operahuset, og kom noget efter Kl. 5 til den Døende, som i de sidste Timer led frygtelige Smerter. Det første Hertugen sagde til Kongen, var, efter Avisernes Beretning, de Ord: Sire! den sidste Bøn jeg har til Dem i Livet er, at De vil skaane den Mand, der har myrdet mig! Hvortil Kongen svarede: Jeg haaber endnu Deres Redning, og da ville vi en anden Gang tale herom. Men det varede ikke længe, før Kongen saae at Hertugens sidste Dieblik var for Haanden. Ingen af Familien, saa lidt som Hertuginden, forlod noget Dieblik den Døendes Leie. Den sidste maatte man, næsten med Magt, efter Kongens Befaling, bringe bort, i det Dieblik da Hertugen var ved at opgive Aanden. Hans sidste Ord, beretter et af Dagbladene, vare disse: Arme Frankrig! hvor du er ulykkelig! Faa Dieblik derefter var han ikke mere. — Ludvig XVIII., som man ikke kunde formaae til at forlade hans Brodersøn i den sidste Dødskamp, trykkede selv hans brustne Dine til, og gik da først, efterat have sagt ham det sidste Farvel, ud af Værelset. Saaledes døde Hertugen af Berry, den 14de Februar, Fastelavnsmandag, om Morgenen Kl. 6, endnu ikke 42 Aar gammel. Dersom man i Frankrig ikke gjorde meget af ham medens han levede, saa ere Dagbladene i Paris, hvor stridige og fiendtlige de for Resten ere, dog i det mindste enige i at ophøie den Tæn-

kemaade, han i sine sidste Timer sagde for Dagen, og den opbyggelige, en Fyrste værdige Maade, hvorpaa han, under smertefulde Piinsler, sig selv bevidst til det Yderste, med Tanken paa Frankrig, som han var bestemt til at herske over, og paa sin Morder, hvis Benaadning var hans sidste Ønske, opgav Aanden. Med ham døde den sidste Spire af den bourbonske Kongeslægt, hvis ikke Hertuginden, der siges at være frugtsommelig, bringer en Søn til Verden. Man kan forestille sig hendes Forfatning, ved paa saa rædsom en Maade at berøves en Ægtefælle, hun skal have havt meget kjær. Først i Dag (den 15de) har hun været i Stand til at taale at kjøre til St. Cloud, hvor hun strax ønskede at bringes hen, da hun ikke vilde blive i Palaiet Elysée Bourbon, der var Hertugens Bolig. De fleste Dagblade fortælle, at hun, overvældet af Sorg, da hun kom hjem i sit Palais, har skaaret sit deilige lange Haar af, som hun ikke mere vilde bære, fordi hendes Mand yndede det særdeles meget.

Hertugen af Berrys Morder undkom vel i Øieblikket efterat han havde fuldbragt sin Misgjerning, men blev øieblikkelig eftersat, og grebet paa Hjørnet af rue Colbert og rue Richelieu, lige for Operahuset, hvis isolerede Bygning vender mod fire Gader. Mordet skede i rue Rameau, hvor Indgangen er, som fører til den kongelige Families Loge. Blandt flere, som forfulgte Morderen, var den Skildvagt, der i den ulykkelige Time havde Post ved Operahuset i Rue Rameau, og som præsenterede Geværet for Hertugen i det Øieblik, Mordet skete. Af denne Soldat og af en Opvarter fra et Caffehuus, der standsede og holdt ham, blev Morderen grebet og ført i Vagten i Operahuset. Han viste den høieste Grad af Koldblodighed og Ligegyldighed, som et Menneske i en saadan Situation kan lægge for Dagen. Et Øieblik sagde han, efterat han var kommen i Vagten: jeg troer jeg faaer ondt — og forlangte et Glas Vand. Man bragte ham dette, og den korte, blot fysiske Alteration, der formodentlig mest har været en Virkning af Flugten og Paagribelsen, gik strax over for ham. En Læge følte hans Puls; den slog fuldkommen rolig og naturlig. Han blev paa Stedet taget i Forhør, først af Politiepræfecten, Grev Anglés, siden af Premierministeren, Grev Decazes, og hans Svar røbede en saadan Grad af Kulde og roligt Overlæg i at udføre det blodige Forsæt, som kun Fanatismens fixe Ideer kunne frembringe hos en Morder. Han erklærede, og er hidtil uforanderlig bleven ved sit første Udsagn, at han ingen Medskyldige havde; at aldrig nogen har tilskyndt ham til hans Gjerning; at han ikke havde noget personligt Had eller Fiendskab til Hertugen af Berry; men at han holdt Bourbonerne for Frankrigs største Fiender, og af denne Grund allerede for 5 Aar siden havde fattet det Forsæt at tage dem af Dage. Paa Hertugen af Berry var hans Valg først faldet, fordi han var den yngste, og den, af hvis Ægteskab man kunde vente sig Familiens Forplantelse. Han havde flere Gange og i flere Aar forgjeves søgt Leilighed til at dræbe Hertugen, og havde mere end en Gang passet ham op ved Operaen og paa Jagten. Hans Alder er omtrent 40 Aar, hans Navn Louvel, hans Aasyn mørkt og alvorligt. Han er Sadelmagersvend, og arbeidede i Kongens Stald, hvor han ogsaa tjente under Napoleon, men blev, for en eller anden begaaet Feil, afskediget, og paa Grund af at han derved under den forrige Regiering havde lidt Uret, igjen taget i Tjeneste. Hans Mester gav ham et godt Vidnesbyrd, og havde intet at udsætte paa ham; efter dennes Udsagn levede han meget stille og afsondret fra alle sine Kameraters Selskab, fortjente godt sit Udkomme, var meget ædruelig og ødede aldrig det Erhvervede. Efter Alt, hvad man hidtil har erfaret om dette Menneske, kan der neppe være Tvivl om, at han ikke er Redskabet for en Conspiration, men at egne fanatiske Ideer have drevet ham til dette Mord. Hertugens Liig blev en Time efter hans Død bragt til Louvre i den samme Fløi af dette Slot, hvor ogsaa Henrik IV Liig var udstillet. Gjennemgangen i Louvre og Tuilerierne spærredes; alle Comedier og offentlige Maskerader ophørte samme Dag; en Politie-Anordning forbød Masker at vise sig paa Gaderne, som her i Carnavallet nu og da finder Sted; den hvide Fane (som dog egentlig man kalder den graae) paa Tuilerierne, og andre kongelige Bygninger, vaiede paa halv Stang, og Paris havde paa een Dag faaet en kjendelig forandret Skikkelse. Netop i Parisernes lystige Dage, Fastelavnsmandag og Mardi gras (Hvidetirsdag) ophørte al

Lystighed; intet Spil, ingen Sang, ingen Charlataner og Harlekins (dem undtagen, der ikke vise sig for Penge) paa Gaderne; tusinde Selskaber og Baller afsagte; alle Theatre og Fjælleboder lukkede. Pariserne, for hvem, ligesom for Romerne, Skuespil ere ligesaa vigtige som Brødet, komme maaskee til i en heel Uge, ja muligen længere, at undvære al Comedie. Det almindelige Tab, som Handels- og Nærings-Classen i Paris, Entrepreneurerne for offentlige Forlystelser, og Andre Vedkommende lide i disse Dage, regner man til mere end een Million Francs om Dagen.

Hertugens Liig var allerede i Gaar (d. 15de, Dagen efter hans Mord) udstillet til offentlig Skue. Over 30,000 Mennesker bleve indladte fra Kl. 7 om Morgenen til Kl. 2. I Morgen, den 17de, udstilles han paa Parade, i et saakaldet gloende Kammer (chambre ardente), hvor Liget skal være at see i 9 Dage, inden det føres til St. Denis. Efterat Ligets offentlige Udstilling i Gaar var forbi og Portene til Louvre igjen lukkede, blev Louvel fra Conciergeriet ført op paa Slottet og ind i den Sal, hvor Hertugens Liig laae. Politiepræfecten med flere andre Herrer indfandt sig for at optage et Forhør. Det skal ikke være muligt at tænke sig en mere uforstyrret Ligegyldighed og Rolighed end den, hvormed Morderen gjennemgik denne Scene. To af Bladene fra idag (d. 16de) anføre eenstemmigen saaledes hans Svar. "Sp. Kjender De dette døde Legeme at være den Fyrstes Liig, som De har myrdet? Sv. Ja, jeg kjender det. Sp. Jeg opfordrer Dem endnu engang til at aabenbare Deres Medskyldiges Navn. Sv. Jeg har ingen. Sp. Dersom Menneskenes Retfærdighed ikke kan bringe Dem til at sige Sandheden, saa tænk paa Guds Retfærdighed. Sv. Gud er kun et Ord; han er aldrig kommen paa Jorden. Sp. Hvad har kunnet drive Dem til at begaae en saa forbrydersk Handling? Sv. Om jeg ogsaa havde villet afholde mig derfra, kunde jeg dog ikke. Sp. Hvilken har Deres Bevæggrund været dertil? Sv. Det skal være et Mønster for de Store i mit Land. Sp. Vedbliver De at sige, at Ingen har indgivet Dem Tanken paa denne Misgjerning? Sv. Ja! dette er mit Svar; for Resten er jo Øvrigheden der; den maa gjøre

sin Pligt, naar den troer jeg har Medskyldige, for at opdage dem." — Dette var Alt hvad man kunde bringe ud af dette kolde Umenneske, som Synet af den Fyrste, han havde myrdet, ikke rørte mere, end om han selv havde været livløs. Man bragte ham tilbage i Conciergeriet, hvor han Dag og Nat bevogtes af en Officier og to Skildvagter i Værelset, og hvor man desuden har givet ham en af de Tvangs-Trøier paa, der bruges for Afsindige, for at hindre ham fra ethvert Forsøg paa at skille sig ved Livet. Han vil snart blive ført i et andet Fængsel i Pairernes Pallads (Luxembourg), og hele Pairernes Kammer er den Domstol, der skal dømme ham.

Forgjeves vilde jeg forsøge paa at skildre den Virkning, en saa afskyelig Forbrydelse allerede har frembragt. Paris er i tre Dage bleven ganske forandret. En mørk Stilhed har afløst den muntre Lystighed. Den skrækkelige Begivenhed, dens Følger og Omstændigheder, ere den eneste Gjenstand for enhver Samtale. Det forekommer mig, som om jeg pludselig var kommen i en anden Stad og blandt andre Folk; og Forandringen er høist ubehagelig. — Hvilke Følger har ogsaa denne sørgelige Katastrophe allerede havt! og hvilke kan den endnu faae! Allerede har den Partiaand, der ulmer og gjærer i Frankrig, grebet en Leilighed til at give sig Luft, der indtraf i et høist betydende og kritisk Øieblik. Paa den ene Side har man seet de saakaldte Ultraroyalister at drive Yttringen af deres Had mod en af Kongen yndet Premierminister saavidt, at ikke blot et af deres Blade offentlig har beskyldt Grev Decazes for at være den, som er Aarsag i Hertugen af Berrys Mord, men at en Deputeret af den høire Side i Kammeret i Gaar endog har nedlagt en omtrent ligelydende Anklage mod Ministeren i Kammeret. Paa den anden Side har man seet denne Minister Dagen efter den Begivenhed, der udbreder Forfærdelse over det hele Land, at indbringe tre kongelige Lovforslag (hvoraf det ene er det længe bebudede om Valglovenes Forandring), der gaae ud paa deels at ophæve, deels at indskrænke tre af de vigtigste Bestanddele af den hidtilværende Forfatning i Frankrig. En overordentlig talrig Deel af Nationen har allerede lydeligt erklæret sig imod det første af disse Forslag. Hvis de andre to, hvoraf

det ene ophæver den for et halv Aar siden sanctionerede Trykkefrihed og Censurfrihed for politiske Skrifter, og det andet giver Ministrene Magt til at lade arrestere enhver, som beskyldes for at conspirere mod Regjeringen og holde ham et Aar i Fængsel uden at stille ham for Domstolene, gaae igjennem i Kamrene: saa vil et heel forandret System i den franske Regjering fordre meget kraftige Forholdsregler for at udføre det.

Et Ønske angaaende Skatterne.

(Slutning; see forr. No.)

I samme Forhold omtrent maatte Prisen være bestemt for Hveden, Rugen, Havren, Ærterne og Boghveden; og for Jylland var det vist meget ønskeligt, om det var muligt, at Skatterne kunde udredes ved Stude *), hvis Priis maatte bestemmes i Forhold til deres Vægt. Da Studene let kunde blive transporterede, saa var et eneste eller høist to Slagterier eller Imodtagelsessteder for Studene, for hele Jylland tilstrækkelig. Misbrugene ved Slagterier og ved Kornmagaziner kunde venteligen forebygges, deels derved, at man kun havde faa, f. Ex. eet Kornmagazin i hvert Stift, hvortil man dog vel kunde finde strenge, virksomme og redelige Magazinforvaltere, deels ved nøiagtige Instructioner, hvorefter Magazinforvalterne, som burde stille Caution, i et vist Tidsrum maatte være ansvarlige for det Maal og den Vægt, som de have imodtaget, efter et billigt Procento-Afdrag for Svindingen, og deels derved, at Kornvarene og Studene, som saaledes bleve leverede, inden Skatterne vare forfaldne, ved Auctioner kunde overlades til Kjøbmænd, under hvis Overopsyn de kunde blive modtagne paa Magazinerne, naar man finder det betænkeligt at tillade Yderne, directe at levere Kornet og Studene til Kjøbmændene. Disse Auctioner vilde ogsaa opvække nogen Spekulationsaand paa Kornhandel, og paa Handel med saltet

*) Ligesom i ældre Tider Oxe- og Fleskeskatten in natura til Flaadens Brug.

eller røget Kjød, som ikke kunde være skadeligt. Staten undgik derved den Ubehagelighed, selv at drive Kornhandel, som formodentligen ofte vilde falde ud til dens Tab, og af Handelsstanden vilde ansees med Misfornøielse, og havde tillige den store Fordeel, at være vis paa den Indtægt, som den vilde have af de saaledes leverede Kornvare og Stude. Yderne vilde erholde Qvitteringer paa det Leverede, hvorefter Enhver, paa den Amtstue, hvorunder han sorterer, maatte erholde den anordnede Betaling i rede Sølv afskreven paa hans Skatter, og, da det er ganske overladt til hans eget Valg, enten at betale Skatten med Penge, eller ved at levere hans Produkter, saa kunde dette, efter den gamle Regel, volenti non fit injuria, aldrig give Anledning til Klage. — Men, vil man sige, denne Plan kan være meget gavnlig for Landmanden; men Statsbestyrelsen, som har beregnet Skatterne efter de nødvendige Udgivter, som dermed skal udredes, kan ei være tjent dermed, da der vil opstaae Underballance hver Gang at Landmanden er nødt til at afbenytte Natural-Leverancen.

Saa grundet denne Indvending synes at være, og saa meget Forfatteren erkjender, baade at de nødvendige Skatter maa udredes, og at Statsbestyrelsen maa kunne gjøre bestemt Regning paa sine Skatteindtægter, saa turde han dog antage, at Statsbestyrelsen netop ved en saadan Indretning ikke allene vilde erholde det høieste, som i Forhold til Landmandens Indtægter kan inddrives, men ogsaa, at den vilde erholde Skatte-Indtægterne til de bestemte Tider til dens Disposition; en stor Fordeel, som den desværre, under nuværende Omstændigheder, savner.

Forfatteren vil i denne Henseende ikke beraabe sig paa hans indskrænkede Erfaring, som Landgilde- og Tiende-Eier, hvorefter man af Yderne stedse kan opnaae den høieste Afgivt, naar Yderne have Valg enten at levere i Natura eller at betale efter Capitelstaxten, men han tør dristigen henvise til hele Landets Erfaring under Krigen. Det er bekjendt, at Skatterne da, uagtet de efter Hr. Etatsraad Ørsteds Beviser vare ligesaa høie, ja høiere, end i de senere Aar, hvor Klagerne derover ere fremførte, og uagtet Indqvarteringen, Brændekjørslerne og mange andre Byrder, som den Gang trykkede Landman-

den, dog bleve udredte, og at ingen Restancer forrykkede Finantsernes Beregninger, ligesom ingen Executioner, Udpantninger og Udlægsforretninger for resterende Skatter nedtrykke Landmanden. En Hovedaarsag hertil var uden Tvivl, at Skatterne næsten alene bleve udredede ved Levering af Kornvarerne, og altsaa hvert Aar stode i et temmelig rigtigt bestemt Forhold til Landmandens Indtægter. At dette Forhold imellem Skatterne og Landmandens Indtægter i samme Aar, ved Siden af flere medvirkende Aarsager, var en Hovedgrund, hvorfor det var mueligt, at Landmanden under Krigen kunde bære saa mange Byrder, som ikke sjeldent ved en mindre omhyggelig Omsorg for hans Vel, ofte ikke kunde tillade, blev langt byrdefuldere, end den under en fredelig Tilstand vilde blive — derom vil hos Sagkyndige venteligen kun være een Stemme. Ligeledes tør man med Vished antage, naar det blev tilladt, paa den foreslagne Maade at udrede Skatterne, og en god Magazinbestyrelse blev forbunden med et strængt Opsyn over Skatteudredelsen til de bestemte Terminer, at hele Restancevæsenet og alle deraf flydende Ubehageligheder paa eengang vilde være hævet, og Hjertet meget være lettet for mangen Landmand, som sørgende seer Fremtiden imøde. Et nyt Liv, en ny Aand vilde opstaae hos alle de Landmænd, som i samme Dieblik vilde føle den glædelige Vished, aarligen at være istand til i den rette Tid at kunne udrede deres Skatter, og denne Glæde vilde hos det trofaste danske Folk strax være forenet med en inderlig Kjerligheds- og Taknemmelighedsfølelse imod Landsfaderen, som saa kjerlig ønsker at lette Folkets Sorger. Især vilde Godseierne ved en saadan Indretning have Aarsag til en inderlig Taknemmelighed, da det meget trykkende Ansvar for Bondergodsets Skatter, derved blev saare meget lettet.

Hvad Terminerne ved Skattebetalingen angaaer, da kunde man jo ved Salget af de leverede Naturalproducter, enten dette skeer ved privat Salg eller ved Auctioner imod tilbørlig Sikkerhed, ansætte saadanne Terminer, som kunde stemme til Finantsernes Tarv, og turde saaledes være langt sikkrere om at erholde det Accorderede til den bestemte Tid, end man kan være det ved den

nuværende Indretning, da Restancerne gjøre enhver Beregning umuelig.

Vilde man herefter endnu omtale Finantsernes venteligen derved formindskede Indtægter, da kan Forfatteren herpaa alene svare med det Spørgsmaal: om disse ei billigen og klogeligen burde være formindskede, hver Gang at de ikke staae i et rigtigt Forhold til den Udredendes Indtægter?

Videre at vise hvorledes dette Deficit i Statsballancen skulde dækkes, dertil tør den uindviede Forfatter ei formaste sig, og tør trygt overlade dette til de Sagkyndiges Viisdom. Nærmere at udvikle, hvorledes Magazinvæsenet skulde være organiseret, var ligeledes for tidligt.

Saa vandre da ud i Verden, Tanker! som Kjerlighed til mine Medborgere og Tillid til Landsfaderen og hans sagkyndige Mænd bød mig skrive.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Placat af 16de Februari d. A. har det behaget Hs. Majest. Kongen allernaadigst at resolvere saaledes: "Den det asiatiske Compagnie under 21de Marts 1792 forundte og ved Vor allerhøieste Placat af 29de Januar 1817 forlængede Octroy ville Vi endvidere allernaadigst have forlænget paa eet Aar, fra 14de f. M. at regne."

Det synes som hele Olympen nu efterhaanden vil hjemsøge vort Kjøbenhavn. I Sommer saae vi her Minerva, ikke den bekjendte Viisdoms- og Krigsgudinde, der tillige er Gudinde for Væve- og Strikkekonsten, som man ikke bryder sig synderlig om i Axelsstad, ikke den bestandige Mø, der dræbte det fordærvelige ildspyende Uhyre Aegis, men en tydsk lovlig ægteviet Minerva, der i Dyrehaugen ved sine Guldlokker løftede en Hest, paa sin svanehvide Barm lod sætte en Ambolt og smedde gloende Jern, og paa sin Mave bar, foruden sin egen kjere Ægtemand, tre dygtige firskaarne Karle. Endelig er nu ogsaa Herkules, ikke den græske, der i sin Tid hjalp Jupiter i Krigen med Giganterne, men den nordiske, der bærer en Bjelke paa Tænderne, danser Æggedans, snakker som Bugtaler, kommet hertil, og viser sine herkuliske

Konster paa Hoftheateret. Selv Achilles, Agamemnon og flere Heroer agte paa Cothurnen i Aften at lade sig see i en tydsk Opera paa Skuepladsen. Med Rette kan man her sige som Holbergs Ulysses:

"Om nogen tydsk Comedie
Her i Brolæggerstræde
Man bedre mig kan lade see,
Vil jeg Johannes hedde."

Afdøde Landinspecteur Ellings Efterladenskaber her i Staden, bestaaende af physiske, electriske og optiske Sager, samt en Mineralsamling i dertil indrettede Skabe med Skuffer, vil blive solgt ved Auction Mandagen den 13 Martii hos Herr Capitain Hornbech i Vimmelskaftet.

Odense, d. 28 Febr. Igaaraftes saaes en Ildebrand i Sydost fra Odense, som skrækkede Adskillige ved Vægternes Piben. Det var et Eneboer Huus, Norstæd kaldet, som hørte til Landsbyen Nederholluf. Huset er aldeles afbrændt, men Qvæget og Huusgeraadet reddet. Ilden formodes paasat, da den begyndte i Porten. — Af sidste Agepost fra Corsøer til Nyborg fattes endnu een Iisbaad, som man ikke veed hvor den er afbleven. Hambergs Brevpost ankom ikke her til Odense, førend henimod Kl. 6 iaftes. (Iversens Av.)

Odense, d. 29 Febr. Da efter den gamle Bonde-Practica, St. Peder i Tirsdags kastede den varme Steen i Vandet, og Matthies i Fredags endnu fandt Iis nok at bryde, saa skulle man have haabet, at Vinteren var forbi for dennegang; men samme Aften sprang Vinden til Nordost, og Thermometret viste om Morgenen 7 Graders Frost, ligesaa den følgende Morgen. Men Søndagaften gik Vinden igjen sydlig og bragte Tøe. Det kommer da nu, efter samme gamle Practic, kun an paa hvorledes Giertrud den 17de og Bendte den 21de Marts opføre sig, for at bestemme Foraarets Behagelighed eller Ubehagelighed. (S. Bl.)

Odense. Paa enkelte Steder i Lunde og Qværndrup Sogne er udbrudt Skab imellem nogle Heste. De kraftigste Foranstaltninger ere føiede baade fra Øvrighedens og Dyrlægens Side, saa at Man haaber dette Onde snart standset.

(Hempels Av.)

Aalborg, den 26de Februar. Efterat Vinden var gaaen om til Nordvest, begyndte igaar en ny

Vinterperiode med Storm og Sneefog og en ret haard Frost. Idag fryser det, ved stille Veir, saa stærkt, at der er tyk Iis paa Vinduerne, og at Sneen skriger ved Fødderne. Fjord-Isen, som paa sine Steder var paa Veie at bryde op, vil vel nu vinde nye Kræfter og forsinke Sildefiskeriet, som, efter Beretning, allerede var begyndt ved Hals, og det med temmelig Held. I det mindste har her nylig været tre Vogne, læssede med ferske Sild fra Neu-Kanten.

---

* * *

De historiske Artikler til Oplysning af Dagens Begivenheder, som af og til leveres i Skilderiet, have nu fundet en saa skarp og grandseende Revisor, at Udgiveren, til Literaturens Tarv, vilde ønske mangt for Evigheden bestemt Værk kun en halv saa opmærksom Critiker. Denne Revisor veed saa ganske paa en Prik, hvilket Aar og hvilken Dag en Regent, Prinds eller Hertug er født, formælet eller død, at Udgiveren, endnu førend han selv faaer Tid til at rette en i den Henseende indløben Tryk-, Skriv- eller Hukommelsesfeil, seer den med meget Omsvøb rettet i Bladet Dagen, hvis Læsere Rettelser af Skilderiets virkelige eller formeentlige Feil dog neppe kunne være nogen interessant Læsning. Dersom det virkeligen er blot den historiske Rigtighed, som ligger den unævnte Berigtiger paa Hjerte, hvorfor sender han da ikke sine Berigtigelser til det Blad, hvis Feil de skulle berigtige? Læse da alle Skilderiets Læsere Dagen? Atter i No. 54 af sidstnævnte Blad findes den Berigtigelse: at den afdøde Kong Georg den Tredies Prindser have Arvinger. Allerede for sex Dage siden var Udgiveren tildeels bleven oplyst om denne vigtige Sandhed. Men den i den europæiske Genealogie saa bevandrede Berigtiger burde dog have vidst, at i "den genealogiske Fortegnelse" foran i den Kongel. Danske Hof- og Stats-Calender for 1819 ikke en eneste af disse Arvinger findes anført under Storbritanien. Heller ikke findes nogen nævnt i the Royal Repository for 1818. En Udeladelse i to saa officielle Bøger som disse kan da vel ikke være en saa utilgivelig Feil i et Tidsblad. — At Damiens Mordanfald (hvoraf Kongen ikke døde) ske-

te 1757, ikke 1756, er en i sig selv saa ubetydelig Vildfarelse, at jeg vilde ønske Berigtigeren til Lykke, om der i hans historiske Værker ei fandtes større Feil. Da jeg desuden bestemt veed, at der efter de historiske, blot paa Nyhedens Interesse beregnede, smaa Noticer af den Natur i Skilderiet, hverken examineres ved noget Universitet eller forfattes grundlærde genealogiske Fortegnelser, saa kunne saadanne og lignende Feil, der ved Sammenligning ere let at undgaae endog for et langt mindre chronologisk-genealogisk Talent end Hr. Berigtigeren, ved at undslippe min Opmærksomhed, neppe stifte stor Skade.

Hvad de forsøgte Snigmord paa europæiske Regenter angaaer, da har Berigtigeren nok overilet sig her. Mendelsohn siger i Fortalen til eet af sine Værker: "Lessing vil aldrig være død for mig, men altid min Aand nærværende, og jeg vil ved hver Linie, jeg i philosophiske Sager nedskriver, endnu spørge mig selv: vilde Lessing billige dette?" Som denne Philosoph bar sig ad med store philosophiske, bærer jeg i denne Tid mig ad med smaa historiske Sager. Hver Gang jeg nedskriver et Fødsels-, Formælings- eller Dødsaar, spørger jeg altid mig selv: Vil Din ubekjendte Berigtiger i Dagen vel billige det? Ogsaa da jeg skrev den paaankede Artikel Pag. 288 af sidste Numer svævede min Recensent i Dagen som en Engel med det flammende Sværd for mig. Jeg har sagt, at siden 1610 hidtil kun tre saadanne Snigmord, vel at mærke, som paa Henrik den Fjerde, Ludvig den Femtende og Gustav den Tredie, ere foretagne mod europæiske Regenter, og det siger jeg endnu. Men min Berigtiger fortæller Dagens Læsere, at det synes, at jeg ikke har hørt om Mordforsøgene paa Joseph af Portugal, Georg den Tredie &c. At jeg har hørt, i det mindste noget derom, det burde især min Berigtiger vide, der først for to Uger siden berigtigede endog Trykfeilene i Artikelen om Georg den Tredie i Skilderiet No. 13, hvor endog tre Forsøg paa denne Monarks Liv udtrykkeligen nævnes. Af saadanne Dolke-Anfald, som de i Skilderiet anførte, hvoraf de to havde Døden umiddelbart til Følge og det tredie vel ikke kostede Ludvig Livet, men dog foraarsagede et Saar, ere i de sidste 210

Aar virkeligen kun begaaet tre. De andre vare deels forsøgte af afsindige Mennesker, deels foretagne med langt mindre Overlæg, ved Skud, hvilket nok var den vigtigste Aarsag til at de mislykkedes. Det af Berigtigeren paaberaabte Forsøg med Helvedsmaskinen hører ikke herhid, da den rette Hensigt deraf endnu stedse er ubekjendt. Iøvrigt skal enhver sanddru og velmeent Berigtigelse være Udgiveren kjerkommen, og aldrig nægtes Plads i hans Blad. Men enhver skjønsom og retfærdig Læser vil indsee, at især historiske Noticer, naar de ved deres Nyhed, som her er det Vigtigste, skulle interessere, ikke levne Tid til lang Overveielse eller critisk Raadførsel med alle Kilder. De ere Øieblikkets Støbninger, der ikke, som Konstværker, kunne ængsteligen tilhugges med Critikens Meissel eller poleres med Smagens Glathøvl. Hvad der skal komme frisk og varmt fra Tidsbegivenhedernes store Bagerovn, maa ikke mønstres med Briller paa Næsen af Literaturens Oldermænd som et Mester- eller Svendestykke.

(Indsendt.)

I Anledning af Spørgsmaalet i Skilderiet No. 14 bekjendtgjøres: At Isaac Hartvig, ved Holmens Canal 262, første Sahl, modtager en Deel af Anviisningerne paa Renter af det Kongelige Laan i Hamborg, som nu forfalde, imod ½ pCt. Provision af 100 Mk. Bco., naar man melder sig hos ham inden 14 Dage fra Dato.

Kjøbenhavn, d. 3die Marts 1820.

Kjøbenhavns Børs d. 3 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 269, a vista 272. Amsterd. 2 M. - . London 2 M. - . Spec. 269. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 3 ß. a 16 Rbmk. 2 ß. (I Dag, den 4de, 16 Rbmk. 1 ß.) Oblig. 71. Norske Rigsbanksedler 19½. Svenske Sedler 61 a 62 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Hoecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 20.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 Marti 1820.

Om Overtro.

At den Tungsindsmand beløi sin Tidsalder, der foregav, hvorlunde Overtroen herskede endnu med samme Vælde som fordom, kan ikke nægtes; men at den Letfindige, der, lidt vel nøisom, var tryg i sin Formening om, at nu var Overtroen, lig en Dug, aldeles forsvunden for Oplysningens *) Sol, at han havde Feber og trængte til Lægedom, det synes ligesaa upaatvileligt.

Som det da kan til sin Tid vorde lidet opbyggeligt nok, at kaste Øiet hen paa adskillige Grene af den Overtro, hvoraf vi, sagt i al Oprigtighed, have en knuget, skuddet og overflødig Maade tilbage, vi Smaae og vi Store, vi Fornemme og vi Ringe, vi Lærde og vi Lægfolk,

"Hver af os sin Deel deraf",

saa kan det dog ogsaa nu glæde, endog blot flygtigst, at see tilbage paa svundne og i dette Stykke værre Tider.

Saaledes fryder det at mindes: hvorledes der gaves Dage, hine, i hvilke næsten alle Lærde hængte i de meest frugtesløse Undersøgelser og meest unyttige Besvarelser af de usleste og tantagtigste Opgaver *). Da var Sandhed Philosopherne ligesaa ligegyldig, som skjult og ubekjendt. I Aristotelesses, ved Araber, paa anden Haand, eller af det Syriske oversatte Skrifter, dem man paa den ene Side udtydede mod al sund Sands, og paa den anden ligefuldt hyldede som rene Troesartikler, i dem haabede Enhver for sig at opdage noget Vidunderligt, eller deri at komme efter alle Stjernetyderiets, Lægekunstens, Chemiens og Mathematikens Hemmeligheder. Til fornøden Bestyrkelse i den altid, følgeligen nu med (især?), uundværlige Tro paa, at Godt gaaer ud af Ondt, Viisdom reiser sig forherliget paa styrtet Galskabs Ruiner, ville imidlertid ogsaa vi ikke utaknemmelige glemme: at i disse svundne **) Dage, en stor

*) En Udvikling af, hvi man er saa redebon til at blande sammen de dog vidt adskilte Begreber, Ordene Oplyselse og Oplysning indeholde, kunde saa meget mindre være afveien, som den dog venteligst vilde, forfattet med kyndig og en ei for Afguder frygtsom Haand, lede til at indsee, at der er langt frem, inden vi kunne bramme af den sidste.

*) F. Ex. Naar Svinet føres, bundet ved et Toug, ind til Byen, for der at sælges, holdes det da af Touget, hvorved det føres, eller af Manden, der fører det i Touget?

**) De være svundne og komme aldrig meer igjen! Desaarsag mindes de Enkelte, hvis Stemme af og til hæver sig med den Paastand, at Ungdommen bør ei i Læreaarene sysselsættes med Andet, end hvad de i meest indkneben Forstand kalde "almeennyttige" Ting,

Deel af Tidsrummet imellem Korstogene og Constantinopels Erobring, 1096 til 1453, kjæmpedes Kampen hiin store, hiin, som Menneskehedens evige Fjender tabte, Uvidenheden, Fordommene og Overtroen, hiin, som Menneskehedens evige Venner vunde, Fornuften og Lyset, hiin, hvorunder og hvorved alle de Kunster og Videnskaber opstode, alle de Færdigheder og Kundskaber udfoldedes, i hvis Ly vore Fædre nøde, vi nyde, og vore Efterkommere skulle indtil Dagenes Ende fremdeles nyde Held og Tilfredshed.

Blandt de mange, fra den Tid af til os komne, særegne og mærkelige Bøger ville vi dennesinde blot nævne den af en Michael Scotus forfattede lille Bog "Om Naturens Løndomme." Paa Latin — vel at mærke den Tids Latin, et Sprog, saa barbarisk, saa selvskabt, saa uforstaaeligt, at det tidt er hartad umuligt at ane Meningen alene — lovsjunger han, i Fortalen dertil, den af ham kaldte Physionomia og siger: "at den er en Frelsens Lære til Udvalg af alt Godt og Undflyelse af alt Ondt, et Indbegreb af det Dydige og en Forbigaaelse af det Lastefulde". Ja! han føier end meer til: "at, hvis man ønsker at kjende til Klogskab, Sundhed, Vaersomhed, Tillid, Menneskernes Sæder og Huusdyrenes Natur, da har man kun at læse ham, Michael Scotus".

For nu at godtgjøre, hvorlunde vel Manden og holder det Meget, han der lovede, udpege vi for det Første af denne høist interessante Galskabsbogs Capitler kun det 57de, der handler om at nyse, og at faae ret Forstand paa, hvad os ved vor Nyssen monne bebudes. I denne Anledning hedder det da som følger, de Læsere til Opbyggelse, der have bemærket, at mangt eet af hans

de mindes om, at i saare mange af disse svundne Dage studeredes Skolevidenskaberne løst og hastværksagtigt, saa at de Forkundskaber udebleve, hvorpaa Smag og Grundighed bør at bygges; thi, som ogsaa nu kun alfor ofte, afmaalte den Studerende Graden af den Flid, han anvendte, efter Fordelen, hans lærde Sysler kunne give af sig, og saae haant ned paa Alt, hvad ei lod sig bringe i Berørelse dermed.

Varsler er endnu den Dag idag i Folkemunde, i Agt og Ære.

"Er man i med een, eller anden Forretning, i med at kjøbe, eller sælge, og man nu nyser to, eller fire Gange, da skal man strax, hvis man sidder, staae op, røre sig paa Benene og begynde Forretningen, til hvilken man vil upaatvileligen have Lykke."

"Nyser derimod man kun eengang, eller og tre Gange, da skal man afstaae fra sit Forsæt, ikke tale, ikke handle længer, siden dog Sagen kan aldrig faae da forønsket Udfald."

"Hvis i selvsamme Dieblik tvende Mennesker nyse tvende Gange, Hver eengang, da er dem dette et herligt Tegn paa, at begge kunne de flux foretage sig den Forretning, de pønse fælleds paa, og at Held ville de have, saavel tilvands som tillands."

"At nyse eengang er Den, der just kommer til et Sted, et lykkeligt Varsel."

"Det Huus, hvori eet af Familiens Medlemmer nyser eengang om Natten, har Godt at vente; men, nøs Personen to Gange, og det tre Nætter efter hverandre, da maatte enten Een døe, eller andet Vanheld tilstøde Huset."

"Træder man ind under fremmed Tag og i samme Stund nyser eengang, da gaae man dristeligen til, thi det vil vorde godt; men, nyser man tvende Gange, klogest gjorde man da i at trække sig betimeligt tilbage og ikke opslaae der sin Bolig."

"Ligger Nogen i sin Seng, er vaagen og nyser eengang, han vente sig Sygdom, eller stort Forliis; men, sover han og nyser da eengang, bebudes ham derved endnu større Qvide, en kjær Persons Død, en uovervindelig Vanskelighed, et uudholdeligt Tab."

"Derimod, nyser han, liggende i Sengen, to Gange og er vaagen, da glæde han sig forud til ønskelig Sundhed, eller stor Vinding. Dog, sov han, medens denne tvefoldige Nysen foregik, da var det ham endnu bedre; og, hændtes det ham trende Nætter itræk, da havde han at regne paa ypperste Fordeel, overordenligste Ære."

"Vandrer Nogen en Dag tilende, saasom f. Ex. en Bissekræmmer, en Reisende, træder mod Aften ind paa et Gjæstgiversted og nu pludseligen

nyser to Gange, da har han strax at forlade Stedet og søge sig et andet Herberg, saa at der det maa lykkes for ham, som dog i hiint vilde mislykkes."

"Ligerviis om Een, i at lede efter Noget, har alt fat paa Tingen, men nu nyser eengang, da gaae han derfra, lade Alt ligge, tye andetsteds hen og finde der Lykken for sig. Nyser han derimod to Gange, tage han i fulden Tryghed Alting med og opsætte det ikke eet Øieblik længer."

"Hvo der, i Begreb med at indgaae noget Forbund, nyser eengang, han vide: at, som det lovedes, vil og det holdes. Nys han derimod tre Gange, staae Intet ved Magt meer."

"Hvis aarle om Mandagmorgen man, i det man reiser sig af sin Seng, nyser eengang, da vorder og den hele Uge rig paa Vinding, eller andet Trøstegodt; men, nys man da tvende Gange, blev Ugen igjennem Alt Een imod."

"Har man mistet en Hest, tabt en Ring, og man, i det man sætter Foden ud af sit Huus, for at opsøge samme, nyser eengang, da vente man at faae sit Tab oprettet; men aldrig spaae man sig det Held, hvis det mødte at man nys tvende Gange."

"Den Syge og Sengeliggende være det sagt: at, frygter, tviler han og nyser derpaa eengang, er Døden i Nærheden. Han nyse derimod to Gange og vide: at dengang slipper han heelskindet derfra."

See, kan man med fuldeste Føie sige, saaledes lokker een Daarlighed den anden efter sig; thi, har man aabnet Døren for den første, og er den vel i Huus, komme alle dens Sødskende og Frender efter. Slægtskabet er stort — man skye det fjerneste Bekjendtskab! "Leger Du med Narren i Huset, saa leger han med Dig paa Gaden."

En anden Gang Mere af samme Suurdeig.

John Barthold.

Erindringer ved Hr. Pastor Grundtvigs Oversættelse af Saxo Gramaticus.

Man lægge det ikke ud til Misundelse, om den, som, under flere end tredive Aars Arbeide i Fædrenelandets Historie, har havt saa megen Anledning til at gjøre sig bekjendt med Saxo Gramaticus, som derfor, i en egen Afhandling over denne Historieskriver, tillod sig for elleve Aar siden, at vække Publicums Opmærksomhed paa Trangen til en ny Udgave af den latinske Original, og til en forbedret dansk Oversættelse, nu vil søge igjen at vække Opmærksomhed paa den Oversættelse, der skal afhjelpe hiin Trang. At denne Oversættelse allene skulle være bestemt for læg Mand, som en Almuesbog, kan jeg ikke troe, i hvormeget end Oversættelsens Sprog og Udtryk tale herfor, tvivler og meget paa den nogensinde vil blive det. Bogen er dertil baade for stor og for kostbar. Thi uagtet Oversætteren har nydt den Lykke, at faae en ualmindelig Understøttelse, saa koster jo dog ethvert af de to udkomne Hæfter femten Rigsbankmark, der for en Almuesbog er en meget for høi Priis. Troede derfor Oversætteren, at hans danske Saxo endelig skulle være en menig Mands Læsebog, saa burde han gandske have opgivet sin Oversættelse af Snorre Sturlesen, hvis Historie desuden er om et os nu fremmed Land. Vist nok har Snorre mange danske læseværdige Begivenheder, men dem har saa mangen fremmed Historie og Krønike. Vor Almue skulle saaledes vist hoiligen more sig ved paa dansk at kunne læse Lupi sermo ad Anglos. Thi den kunne heraf see hvilke dovne Folk de Engelske engang have været, og hvor derimod virksomme, aarvaagne, tappre og snilde vi Danske til samme Tid vare. Eginhards Annaler, Nithardus og flere Bøger om Nordmannernes Bedrivter i Frankrig, ville vist og af vor Almue læses med Interesse, da dog Hovedfolket i disse Normanner var det danske, som, opbragt over Keiser Carl den Stores Anfald paa Danmark søgte at hævne sig ved disse saa berømte Tog til Frankrig. Naar saaledes var opgiven den nye Oversættelse af Snorre, som desuden godt lader sig læse i Clausens Oversættelse, saa kunne Saxo i den nye af Patrioter understøttede Oversættelse været solgt for en saa lav Priis som Bøger, man har bestemt for menig Mand, altid bør sælges, naar man vil vente, at de kjøbes og læses efter Bestemmelsen. Dog, jeg kan ikke troe, at denne nye Oversættelse af Saxo allene skulle være beregnet paa Almueman-

den, hvorved da ikke heller den Trang til en forbedret Oversættelse, jeg har gjort opmærksom paa, saa gandske afhjelpes. Ogsaa formenes, at en saadan Oversættelse burde være og kunne blive lige læselig for Almuesmanden og for den mere Dannede. Men for hvem saa end Oversættelsen bestemmes, saa skylder Oversætteren ikke at give mere eller mindre eller andet end Originalen indeholder, at give saavidt muligt Originalens Skjønheder, og for al Ting ikke bruge Ord, Udtryk og Talemaader, der gandske kontrastere mod den sublimis, splendida og magnifica dictio, som lige fra Rasmus Rotterdam alle baade uden- og indenlandske Lærde beundre hos den latinske Saxo. Naar denne Historieskriver, der efter samme Lærdes Dom, kommer Grækenlands og Roms Mønstre meget nær, gives paa dansk, saa bør Læseren udentvivl i Oversættelsen kunne finde hine Lærdes Dom. Jeg tilstaaer derfor, at var Saxos Fordanskning falden i mit Lod, saa havde den kun bleven som et nyt Oplag af Anders Sørensens Vedels Oversættelse, berigtiget i Feilene, og given i Nutidens Sprog. Thi fordi Man giver en anden original Oversættelse, gjør Man det ikke bedre end Vedel har gjort det. Men at nu Hr. Pastor Grundtvig ikke saa gandske har fyldestgjort en dansk Oversætters af Saxo Pligter, er det jeg her tillader mig at gjøre opmærksom paa i følgende Erindringer, som dog kun vil angaae Oversættelsen af Kong Harald Gormsens eller Blaaetands Historie, men hvoraf kan sluttes hvilken Mængde flere Erindringer der kunne mod den heele Oversættelse gjøres.

Hvad jeg da allerførst og især vil have bemærket ved denne Oversættelse, er Mængden af upassende, unødvendige og uhøviske Lignelser, Talemaader, Ordspil og Ordsprog, samt uanstændige Ord, som det ene paa det andet vælter ud af Oversætteren, uden al Anledning i Originalen, med hvis historiske Sprogs Værdighed, som Saxo saa godt har kjendt, de gandske kontrastere. — At stræbe efter en Krone hedder saaledes i vor nye Oversættelse: *at vil have Fingre paa den.* Ventelig at Hr. Oversætteren har, af den i sin Tid famøse Præst Langhorns Prækener, mindet sig Talemaaden om Englene, der slikke Fingrene efter Saligheden. — *At holde en tre Skridt fra Livet* er en Talemaade mellem

Slagsbrødre, der ikke synes mig passer for den historiske Stil. — Injuriarum tolerantia oversættes ved *at sidde med Hænderne i Skjødet*, der forekommer mig ikke nok at udtrykke Originalen. — Men nu den: *at smøre Folk, som har Been i Næsen, om Munden*, en Talemaade hvortil desuden Originalen ikke giver allermindste Anledning. — Er han først svækket hjemme er han desnæmmere at *stække* ude. — Stække forekommer mig her meget uædelt anbragt. — Nu den uværdige Lignelse: *han fløi op som en Løve men faldt ned som et Faar, og fik endda ikke Halen med.* Saxes impetu gravis et exitu vanus, kunne vel have været givet paa dansk i for Historien værdigere Udtryk. Den Ringeagt for Keiser Otto, der skal ligge i Lignelsen, tør desuden ikke være saa gandske historisk rigtig. Thi hvordan det saa har sig med Keiserens Tog til Danmark, saa fulgte dog heraf, at Harald blev en Christen, som nok var alt hvad Keiseren ønskede, for at skilles ved det farlige Naboskab, som de hedenske danske Barbarers var ham. — I et kjønt historisk Sprog er nok og Talemaaden *at blæse en et Stykke*, brugt dertil om en Konge, meget uværdig. Oversætteren lader saaledes den norske Ungdom *blæse Kong Harald et Stykke.* Om Jullinerne siges og at *de blæste ad deres Liv.* — Videre siges: at Kongen anbefalede til Bo og Sivald *at sørge for den norske Ungdoms Opdragelse* (contemptus sui ultionem). Efter Matrossproget skulle altsaa de norske Gutter have en banket Trøie. — I samme Folkesprog oversættes infesta nymbi vim ved *en Hagelregn som var ægte.* Hvo tænker ikke her paa en ægte Lussing. — Naar exploratius nosse cupiens endelig og skulle oversættes i Ordsprog, saa burde Ordsproget været anbragt rigtigere end Oversætterens *Syn for Sagn.* Jeg henviser herom til Suhms nordiske Gudelære P. 271. Skjønt naar jeg betænker at synia i Sk. Lovs 6—12 bemærker efter Hadorph at nægte, saa maaskee ikke heller Suhms Forklaring er saa rigtig. Men altid har dog Hr. Oversætteren anbragt dette Ordsprog under en gandske urigtig og ubekjendt Formel ligesom et andet Sted, hvor han lader *Sagn gaae for Syn.* — Saaledes har jeg og nok hørt: gaae Pokker i Vold,

men ikke Pokker af Syn, som Oversætteren udtrykker sig i Kong Svends Historie. — Af Lyst til allevegne at anbringe Ordsprog, gives og tit i Oversættelsen en gandske anden Mening, end den der ligger i Originalen. Igitur ut prudenti, ita periculoso consilio salutarem ministravit eventum oversættes saaledes: Hvordan det saa var med Forstanden var Lykken dog bædre. At Saxe har tænkt saa om det Indfald, at brænde Skibene, for at Soldaterne skulle nødes til at slaaes, indtil de seirede, troer jeg ikke. Vedel siger og, Lykken gav dette snilde og farlige Raad Fremgang. — Den er god at række som gaaer selv. Hvorfor ikke hellere: Den er god at lokke som derefter vil hoppe. Det ene Ordsprog er saa passende som det andet. Saxes Original giver til ingen af dem allermindste Anledning. — Alienis qvam suis conjugiis propiores gives ved Ordsproget: Fremmed Mad smager bedst. — At bringe Nyt saa varmt som det er — kalde en stor Mands Søn en Pog — holde Tungen lige i Munden — ikke lade sig forsluffe — staae for Skud — Løgn — Valen om Fingrene — løbe med Liimstangen — Griin — Hundsvot — Storsnudet Halunk — Gavtyv — Svinelykke — forstokket Skarn — ere alle saa i en Historie uædle Ord og Talemaader, som Saxe aldrig ville have tilladt sig, allermindst om Konger og Prindser, om han havde skrevet paa dansk, saalidet som hans latinske Original giver nogen Anledning til at bruge dem i Oversættelsen.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem General-Toldkammer- og Commerce-Collegiet er, under 8de Febr. d. A., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Hans Majestæt Kongen har, paa Collegiets allerunderdanigste Forestilling, under 12te f. M. allernaadigst bifaldet: 1) At Cambridges ved Fortoldningen skilles fra Musselin. Den nugjeldende Indførselstold og Transittold for Musseliner i de 2de Classer over 120 Traade og fra 120 til 70 Traade bliver uforandret; Toldafgifterne for Classen un-

der 70 Traade blive gjeldende for Musseliner fra 70 til 50 Traade, og for Musselin paa 50 Traade og derunder fastsættes Indførselstolden til ½ Rbdlr., Transittolden til 6 Rbß. pr. Pd. Forskjellen imellem broderet og ubroderet Musselin, Kammerdug og Linon bortfalder. Moll, Book-Musselin, Kammerdug, glat og broderet Gaze samt Linon henføres, forsaavidt de ere af Bomuld, til Musselin. — 2) At Cambridges sættes i Classe med hvide Cattuner, og disse Varer for Fremtiden gives følgende Classification og Toldafgifter: Cattun eller Cambridges over 120 Traade i ⊡ af ½ Tomme pr. Pd. 1 Rbd. 4 ß. Indførsels- og 8 ß. Transittold, fra 120 Traade til 100: 75 ß. Indførsels- og 6 ß. Transittold, fra 100 Traade til 80: 50 ß. Indførsels- og 5 ß. Transittold. — 3) At de under Benævnelsen af Bomuldsmanufacturvarer i Toldtariffen anførte Varer deles i 2de Classer efter deres forskjellige Værdie, nemlig 1ste Classe af Værdie over 2 Rbdlr. r. S., og 2den Classe til 2 Rbdlr. rede Sølvs Værdie og derunder, og fastsættes Indførselstolden for 1ste Classe til 50 Rbß., Transittolden til 4 Rbß. pr. Pd.; for 2den Classe derimod Indførselstolden til 25 Rbß. og Transittolden til 2 Rbß. pr. Pd."

Afvigte Loverdag d. 4 Marts gaves til Fordeel for Hr. Siboni, Directeur ved den Kongel. Syngeskole og H. M. første Kammersanger, paa det Kgl. Theater Operaen Achilles Hævn, med Musik af Paer. Da Hr. Siboni ikke er det danske Sprog mægtig, saa blev Stykket givet paa Tydsk. Anmeld. havde heller ønsket, at han havde givet, om ikke dette, saa et andet Stykke, paa Italiensk; thi deels er Italiensk hans Modersmaal, og vilde derfor lykkes ham meget bedre end det Tydske, deels vilde hans Medspillende, paa Mad. Rind nær, maaskee meget bedre have udført deres Partier i dette end i det Tydske. Hovedrollen blev, hvad Mimiken og Sangen angaaer, givet fortræffeligt af Hr. Siboni, og skjøndt hans Stemme ikke mere har den Ynde, som den upaatvivleligen maa have havt i en yngre Alder, saa er hans Færdighed dog ligesaa stor som hans Konst, og begge kom os til at glemme det Italiensk-Tydske i hans Udtale. Iovrigt ønsker Anm. vor Skueplads til Lykke med denne ny Lærer, overbeviist om, at han vil vide at danne for den de dueligste Sangere og Sangerinder.

Hr. Suhr fra Hamborg, som kun endnu agter at blive her i 14 Dage, forevisер nu sit Panorama fra Kl. 6 om Aftenen, istedetfor hidtil fra Kl. 5.

Ved den siden i Torsdags indtrufne strænge Frost er Farvandet imellem Toldboden og Batterierne tredie Gang i Vinter saaledes belagt med Iis, at Skøiteløbere atter fornøie sig paa samme.

Vordingborg, den 29de Febr. I Dag oplever forrige Kiøbmand Stephensen her i Byen det vistnok temmelig sjeldne Tilfælde at fylde sit 80de Aar, uden dog at have haft mere end 19 Fødselsdage at kunne høitideligholde, da han netop er født den 29 Febr. 1740. Han har i 20 Aar faret paa Norge, især til Bergen, 2 og undertiden 3 Gange aarligen; i Alt har han gjort 36 Reiser dertil. Han er siden 1782 gift med Inger Margrethe Heiberg, Enke efter Magister Ludvig Heiberg, der døde 1760 som Rector ved Vordingborgs lærde Skole. Hun er Moder til den berømte Peter Andreas Heiberg og den i Aaret 1818 bortdøde Prof. Ludvig Heiberg, Rector ved Odense Skole. Denne værdige gamle Kone fyldte for faa Dage siden sit 83de Aar. Begge ere vel saa temmelig ved deres Hilsen efter den høie Alder de have opnaaet, men naturligvis ude af Stand til at fortjene noget til Livets Ophold. De maa derfor ganske leve af en ubetydelig Livrente, der ved Pengevæsenets Forandring betydeligen er svunden ind; samt af gode Menneskers Naadegaver, hvilke de med en sjelden Godgjørenhed dele med den mere Trængende. Dog svinde ogsaa disse Gaver bestandigen, da de for en stor Deel kom fra nu afdøde Paarørende, f. Ex. hendes Søn Prof. Heiberg og hendes Broder Provst Heiberg i Kirkesaabye. Sørgeligt vilde det være, hvis disse sjeldne gamle Folk i deres høie Alder skulde savne flere af Livets Nødvendigheder, end de alt have maattet vænne sig til, ja komme til at lide Nød. Dog, dette vil vist ingenlunde blive Tilfældet her, hvor de leve blandt saa velvillige Medborgere, der sikkert med Glæde af deres Overflod ville understøtte en saadan Familie.

Odense, d. 3 Marts. Til vort Fastemarket i Onsdags her i Odense indtraf et særdeles uheldigt Veirligt med stærk Sneefog fra N. V., som voldte at kun faa Marketslystne indfandt sig fra Landet. Om Middagen klarede Luften med V. S. V. og Solen varmede, men mod Aften reiste sig en orcanagtig Storm af N. V. med Sneefog og idelige Lynglimt under den nordvestlige Horizont, der med saadan Heftighed tiltog, at adskillige Hiemreisende vendte om igjen, for at undgaae Vognenes Omkastning eller at blive forvildet af Sneefoget. Med alt dette er dog Grund til at haabe den egentlige Vinters Ende, naar kun Vinden ikke maatte fatte Stadighed nordlig eller østlig. Da her i Odense Orcanen føltes saa stærkt, at ikke allene Tagstene i Mængde afkastedes i de fleste Gader; men blandt andre ogsaa en høi Gavl paa 5 Fag ved eet Stød med alt sit Tømmer og Muurværk kastedes ind paa et Loft, saa er det troligt at man fra Nordvest, hvorfra Lynene saaes, vil spørge heftigere Virkninger. — Den Kjøbenhavnske Brevpost, hvorfor Man ikke var uden Frygt, indtraf hertil Odense igaar Eftermiddag. En af de med sidste Agepost fra Korsøer afgaaede Iisbaade, som var bleven skilt fra de andre og savnedes i et Par Dage, ankom lykkeligviis til Nyborg i Onsdags. Derimod er en Soldat fra Nyborg, som vilde gaae over Isen til Holkenhavn, faldet igjennem og druknet.

Blandede Efterretninger.

H. H. Prinds Christian besteg d. 25 Jan. d. A., ledsaget af to Lærde, de Herrer Davy og Monticelli, Vesuv, som endnu vedbliver at sprude. Sir Humphrey Davy, den berømte engelske Chemiker, anstillede nogle Forsøg, der viste, at i den nedstrømmende Lava ingen Kul findes, og at Asken deraf, naar den kommes i Vand, tændes og danner en liden Vulcan. Disse og andre Forsøg lade os haabe, at man i det mindste vil erfare Noget angaaende de ildsprudende Bjerges Natur, der hidtil har været bedækket med et tæt Slør. — De ældre Physikere troede, at der midt i Kjærnen af Jordens Halvkugle fandtes en uophørligen brændende Ild (Centralild), men i nyere Tider har man seet sig nødsaget til at give Slip paa dette vrange Begreb, og antage, at den underjordiske Ild, som aabenbart er den nærmeste Aar-

sag til vulcanske Udbrud, ligger nærmere ved Jordens Overflade. Allerede længe har man vidst at al Lava er blandet med Metaldele, og at dens Aske tiltrækkes af Magneten. Davy's Opdagelse, at Lavaen tændes i Vand, synes at bestyrke den temmelig almindeligt antagne Mening, at den Mængde antændelige og brændbare Mineralier, som findes i Nærheden af Vulcaner, foranledige, ved at komme i Berørelse med Vand og Luft, en Selvantændelse og de deraf følgende vulcaniske Udbrud.

I Badenheim ved Keutznach lever en Bondemand ved Navn Isaak Maus, der gjør Opsigt som Digter. Hans i forrige Aar udkomne poetiske Breve roses i Allg. Liter. Zeitung for deres Hjertelighed. Han er født 1748, og fortæller selv følgende om sit Liv og sin Dannelse: "Mine Forældre vare flittige Bønderfolk, og af deres 7 Børn nød jeg, som den yngste, den sædvanlige Opdragelse i smaa Landsbyer. Jeg følte Tilbøjelighed til mathematiske Videnskaber, elskede philosophiske Skrifter, begyndte at gjøre Vers, og da jeg i de grundige Videnskaber havde mit System, efter min Aands Evner, færdigt, overlod jeg mig ganske til Digtekonstens Tryllerie, læste meget, og for det meste gode Sager, hvortil nogle Venner hjalp mig, arbeidede imidlertid flittigen paa min arvede lille Eiendom, saa at ingen i Landsbyen kjendte den speculative Sværmer og mine Jorder ikke forraadte ham. En glad Sindsro ledsagede mig overalt. I mit 28de Aar giftede jeg mig med en Bondepige, og jeg er nu 45 Aar, har 8 Børn, som alle ere sunde og opdrages af mig til Landlivet. Af mine Digte lod jeg A. 1786 trykke et Bind paa Subskription og afsatte 1500 Exemplarer. Min Muse har imidlertid ikke ophørt at være frugtbar."

Paa Bjerget Athos i det gamle Macedonien findes et Antal af 20 Klostere i forskjellig Afstand fra hinanden, som udgjøre med de tilhørende Celler og Meierier Halvøens Befolkning. Her taales ikke en eneste qvindelig Skabning, end ikke engang en Ko eller Høne (gens aeterna in qua nemo nascitur). Klosterne ligge særdeles romantiske.

Den 30 Nov. f. A. døde i Halberstadt den forhenværende Criminaldommer Karl Nicolai, een af Tydsklands frugtbareste Forfattere. Ef-

terat have nedsat sig som Sagfører, og ved at forsvare Røveranføreren Unger, der var bekjendt under Navn af den store Karl, saa godt, at han slap med Halshuggelse, kom Nicolai saa meget i Ry, at hans Indtægter bleve saare betydelige. Men ved at leve paa en stor Fod, og indlade sig i vovelige Pengespeculationer, blev han ødelagt, og maatte forlade den juridiske Bane. Han reiste 1813 til Halberstadt, hvor han ernærede sin Familie ved sit Forfatterskab. Uagtet han manglede en uddannet Smag og videnskabelig Grundighed, saa besad han dog en meget bevægelig Aand, Erfaring og Belæsthed. Han arbeidede desuden i Fag, hvor Savnet af Skolelærdom blev ham mindre følelig. Hans tidligere Arbeider fandt en mindre ugunstig Modtagelse end hans sildigere, der alle vare sande Brødfrugter. I det korte Tidsrum af 3 til 4 Aar skrev han 30 Levnetsbeskrivelser, hver adskillige Ark stor, og derhos et stort Antal Romaner, Fortællinger, populair-philosophiske Afhandlinger ꝛc. Men med alt det beviste han ved sit Exempel, at den, som vil skrive for tydske Fabrikboghandlere, maa, ligesom præadamitiske Frøer i Kampestene, kunne leve af andet end sædvanlig Føde; thi uagtet han var een af Tydsklands flittigste skrivende Arbeidere, kjæmpede han dog med Næringssorger. Han vilde ogsaa have forladt denne Bane, men Døden overraskede ham i en Alder af 40 Aar.

Den bekjendte Dr. F. Rühs, Prof. ved Universitetet i Berlin og Kgl. Historiograph, er død d. 1 Febr. d. A. i Florenz af Lungesvindsot og bleven jordet i Livorno.

Den nyligen myrdede Hertug af Berry var allerede ved den franske Revolutions Udbrud flygtet med sin ældre Broder til Udlandet. Her levede han tilsidst, med den hele Kgl. Familie, i Engelland, indtil de Allieredes Seier 1814 bragte Bourbonnerne tilbage igjen til Frankrig. Han var den sidste mandlige Spire af den Bourbonske Stamme, thi vel har han havt tre Børn med sin nuværende Gemalinde, men af disse lever kun den i forrige Aar fødte Prindsesse d'Artois, og efter de saliske, i Frankrig gjeldende, Love, kan Kronen kun arves af en Prinds. Skulde hans Enke, der formodes at være frugtsommelig, føde en Datter, saa vil, i Følge hine Love, Kronen

gaae over til den yngre, den Orleanske Linie. Det er derfor begribeligt, hvorfor den sværmeriske Antiroyalist Louvels Morderdolk just var rettet mod Hertugen af Berry's Liv.

Ved Bingen, der ligger ved Rhinen, tildrog sig nyligen en sørgelig Begivenhed. En pensioneret Capitain F., der var gift med en Grevinde mod hendes Familics Villie, lod sig i en Baad sætte over til Usmanshausen af nogle Fiskerdrenge. Da de vare komne ud i Vandet, gav Capitainen et Tegn, og han og Konen styrtede sig deri. De raske Drenge reddede Konen, uagtet hun ivrigen modsatte sig det, men Manden, som de allerede havde fat i Haaret, havde gjennemboret sit Hjerte. Efter Konens Forsikkring havde han allerede siden nogle Aar forberedet hende til Selvmord, og borttaget fra hende 6 Børn, som hun havde født ham, strax efter Fødslen. Hver Gang havde han bragt hende Dødsattest for de 5, men ikke for det 6te. Endeligen kom han en Dag til hende, og sagde, han kunde ikke leve mere, da han havde mistet sin Pension og Indtægt som Canonicus, hvorpaa hun, kjed af Livet, havde samtykket i hans Beslutning. Hans Foregivende er befundet ugrundet, og i hans Koffert forefandtes endog en ikke ubetydelig Sum Penge. Ikke Nød, men en melancholsk Overspændthed, skal have foranlediget hans Skridt.

Morderen Louvel har ubehagelige Ansigtstræk, og er liden af Væxt, brun, og skaldet paa Hovedet. Han bar en blaa Overkjole, sorte uldne Strømper, og beklagede sig over, at man ved Hæftelsen havde fravendt ham hans ny Hat og givet ham en gammel i dens Sted. I hans Bolig har man forefundet hans egenhændige Udtog af adskillige i en Tid af 2 til 3 Aar udkomne Journaler, alle stilede mod Bourbonnerne. I Begyndelsen vilde han ikke tage nogen Føde til sig, men nu er han meget fornøjet med Fangekost.

General Sarrazin er for Bigamie eller Fleerkonerie bleven dømt, efter de i dette Tilfælde meget strænge franske Love, til 10 Aars Tvangsarbeide, at betale 40,000 Fr. Mulct, degraderes og sættes i Gabestokken. Da han skulde bringes til Gabestokken, satte han sig saa stærkt til Modværge, at kun 4 Gensd'armer, efter lang Kamp, kunde tvinge ham, og, bunden paa Hænder og Fødder, maatte han kjøres paa en Karre did.

Stockholm, den 17de Februar. Man har blandt Bjergene bag om Carlbergs Slot fundet en Steen af en ualmindelig Størrelse, som skal bruges til Piedestal for Kong Carl den Trettendes Statue, der er bestemt til at pryde det nye Torv, forhen kaldet "Kongens Hauge." Denne Steenmasse, der veier 166 Skippund, er fem Alen lang, fire Alen bred, og to Alen og atten Tommer høi, og transporteres hid til Staden paa en dertil bygget Slæde, hvilken trækkes af 200 Baadsmænd; den har i en Tid af 8 Dage kommet en halv Svensk Miil frem, idet den visse Dage har tilbagelagt 500 Alen og andre Dage ikke over 100. I Dag Kl. 12 staaer den midt paa Drottninggatan, og inden Aften vil den være paa sit Bestemmelsessted. Alle Træk og Vendinger gjøres med den allerstørste Nøiagtighed og efter Pibens Lyd. Alle Huller paa Gaderne, hvor denne Steen kommer igjennem, blive forud fyldte, og paa Hjørnerne slaaes en Træbro, som smøres med grøn Sæbe.

En Skrivelse fra Stockholm af 21 Febr. d. A. beretter følgende: "Directe hertil fra Holland ankomne Breve give temmelig grundet Haab om, at Svenske og Norske Trævarer, men i Særdeleshed Bjælker, vilde iaar finde stor Afsætning i Holland formedelst den Nødvendighed, i hvilken man der er, at maatte reparere de ved Oversvømmelserne aldeles ødelagte Diger, hvoraf Skaden beløber sig til mange Millioner Gylden. Tidlige Expeditioner fra Norske Havne til Holland med disse Varer vilde saaledes svare en meget god Regning."

Kjøbenhavns Børs d. 7 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 266, a vista 269. Amsterd. 2 M. , a vista 255. London 2 M. , a vista 12 Rbdlr. Spec. 266. — Specier solgtes til 16 Rbmk. Oblig. 70 a 70½. Norske Rigsbanksedler 20. Svenske Sedler 61 a 62 ß. — Disconto 6 PC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 21.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 Marti 1820.

Den nordiske Herkules.

Hr. Jacobi Francke har nu adskillige Gange viist sin Konst og Færdighed paa Hoftheatret. Han kalder sig den nordiske Herkules, men dette Tilnavn synes ikke at være det meest passende her. Herkules var Styrkens og Tapperhedens Gud, thi til at dræbe en uhyre stor Løve, bortvælte et stort Klippestykke, og til at rense en Stald som Augias's, hvor tre Tusind Høveder havde staaet en Tidlang, dertil udfordres mere end til at ballancere endog med en Planke paa Tænderne. Men vi ville ikke tage det saa nøje med Navnet, især paa en Tid, hvor Verden hænger saa meget ved Navne, og hvor man ikke bryder sig saa meget om det, Manden er, som om det, hans Navn stempler ham til. Konstacademiet i Kjøbenhavn har givet Hr. Francke det Vidnesbyrd, at han har fremstillet sig for det i adskillige dristige og vanskelige Modelstillinger, og overbeviist det om, at Naturen har begavet hans Legeme med en sjelden Muskelkraft, et beundringsværdigt Forhold af alle Lemmer, og saa skjønne Former, som det endnu ikke har seet i Naturen. Det samme Vidnesbyrd har man udenlands givet ham, og allerede fra den Side betragtet, fortjener han at sees, som en Mand, for hvis Form Naturen har gjort saa overordentlig meget. Men Natur uden Konst er vel ikke ganske det samme som Konst uden Natur, det see vi endog paa saa mange Haandsværker, der vilde aldeles falde igjennem, om ikke Naturen, eller rettere Naturligheden, holdt dem i Veiret. Men hos Hr. Francke maa man rigtig nok tilstaae, at han, skjønsom paa Naturens Gave, tilbørligen har vidst at uddanne og fuldkomme den. Imidlertid vilde det være for meget om Nogen paastod, at vi aldrig have seet Mage til hans Ballanceerkonster. Petoletti, der ballancerede med ni Mennesker paa Hænder og Fødder, Konstberider Price, der viste de vanskeligste Ballancer paa Hestens bare Ryg, og endeligen den indianske Jongleur Boilaux, som i Aaret 1818 viste Spillet med Pagoden, Parasolens og Fuglenes Ligevægt, lode alle see Konster af dette Slags, der om just ikke overgik, dog altid kunne sættes i Ligning med dem, som Hr. Francke viser. De godtgjorte tildeels ved deres Exempel, at det ikke er saa meget den uhørte Muskelstyrke, som et vist Haandelav, en ved mangeaarig Øvelse fra Barndommen af erhvervet Smidighed og Færdighed, der gjør det muligt, under visse Legemsstillinger og Muskelspændinger, at bære Byrder, der synes at overgaae de menneskelige Kræfter. Man forfærdes virkeligen ved at see Hr. Francke med en temmelig lang Planke ballancere paa Tænderne. Men dette beviser snarere, at Mennesket ved Mod og Øvelse kan hvad det vil, forsaavidt dets Villie ikke overskrider de almindelige Naturloves Grændser, end at vor Konstner er en Herkules. Endog for 300 Aar siden har man i Kjøbenhavn havt en Mand, der ved den Dristig-

hed han aflagde Prøve paa, viste, at det allerede da kun kom an paa Villien, at gjøre Ting, som endog i vore Dage vilde opvakt Forundring. Da i Aaret 1514 (d. 20 Sept.) Frue Kirketaarns første Spir skulde opsættes, reiste der sig en Trætte mellem Bygmesteren og hans Mestersvend. Svenden paastod at være ligesaa god som Mesteren. Men denne vilde overbevise hiin om det Modsatte, og da Knappen skulde lægges paa Spiret, befalede Mesteren, at en Bjælke skulde udlægges og fastgjøres. Da dette var skeet, gik han lige ud til den yderste Ende, huggede en Øxe fast deri, og bød nu Svenden at hente den tilbage, efterdi han trodsede saa meget paa sin Dygtighed. For ikke at staae til Skamme gik Svenden derud, men blev hovedsvimmel og styrtede død til Jorden. At gaae lige ud til den yderste Ende af en i saadan Høide udlagt Bjelke, udfordrer vel ingen udmærket Muskelkraft, men den kræver dog en Ligevægt i Legemet, der hos en Mand, der hverken var Linedanser eller Æquilibrist, er dobbelt beundringsværdig, og vidnede om naturlige Anlæg, der, uddannede, maatte kunne komme til at gjelde for et Underværk. — Alt dette være sagt uden at nedsætte Hr. Franckes virkelige Fortjeneste. Hvad hans Taskenspillerkonster angaaer, da ere de alle af det Slags, som enten ene beroe paa Behændighed eller Skuffelse. Kortkonsterne more, men Skjorteaftrækkelsen er af de ganske simple Løier, som kun bør sees eengang; thi primo quidem decipi incommodum est, iterum stultum, tertio turpe.

---

* * *

Da det i den Efterretning fra Vordingborg, 29 Februar, der findes i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, Nummer 20, Side 315, nævnes, deels at vor i Paris værende hæderlige Landsmand, Peter Andreas Heiberg, er en Søn af den som Trængende skildrede Madame Inger Margrethe Heiberg, deels at de Understøttelser, denne værdige Gamle behøver, ere meget aftagne ved flere af hendes Understøtteres Død, og nu blandt disse anføres hendes Søn, forrige Professor Heiberg i Odense samt hendes Broder, Provst Heiberg, saa kunde en

saadan Fremsættelsesmaade let lede Mangen paa den Mistanke, at Peter Andreas Heiberg havde forglemt sin nødlidende Moder. Dette er imidlertid ikke Tilfældet; og Undertegnede kan, som mangeaarig Ven af afdøde Directeur Johan Frederik Schultz, gjennem hvis Hænder det gik, erklære: at med mere Rundhed og større Glæde hjalp sjeldent ædel Søn gammel Moder, end Peter Andreas Heiberg, selv i Stillinger, hvor han maaskee havde Lidet nok tilovers, det uafladeligen gjorde. Dette Vidnesbyrd skyldes Sandheden!

Frederik Høegh-Guldberg.

Aftenunderholdninger.

(Indsendt.)

I Kjøbenhavn er det nu kommet temmeligt i Brug at give Aftenunderholdninger paa Skuepladsen.

Man skulde af Navnet næsten formode, at de sædvanlige Lystspil og Sørgespil ikke høre til Underholdningerne, men det er ikke Meningen. De nuværende Aftenunderholdninger ere egentligen det samme, man for adskillige Aar siden kaldte "Declamatorier". Men enten have Vedkommende følet, at der skal andet til et Declamatorium end Oplæsningen af endeel i Flæng valgte Stykker, eller og have de forudsat, at Ordet klinger for fremmed. Imidlertid finde saadanne Aftenunderholdninger stort Tilløb, og indbringe Stykkerne Oplæsningsentrepreneurerne ti Gange saa meget som deres Forfattere. Det nuværende Læsepublicum korser sig ved at betale 8 til 12 Mk. for Bogen, hvori Stykkerne ere trykte, men betaler med Glæde ligesaa meget, naar det kan høre dem oplæse. Snart vil den Tid maaskee komme, at Poeter, ligesom Homer og Ossian, ville bedre finde deres Regning ved at oplæse og fremsynge deres Arbeider, end ved at lade dem trykke.

Erindringer ved Hr. Pastor Grundtvigs Oversættelse af Saxo Gramaticus.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Foruden disse uhøviske Ord og Talemaader, er selve Oversættelsen ikke heller altid saa paalidelig. Saaledes maa Kong Adelsteen kalde til sig den allerede ombord gaaede norske Prinds Hagen, for endnu at ville forsyne ham med en Klogskabsregel, som bestod i at Prindsen over Taffelet altid skulle være mild og snaksom, saa synes det som vor Oversætter ikke vil ansee denne Kongens Formaning til sin Fostersøn for en Leve- eller Klogskabsregel. Thi naar Oversætteren siger, at Prindsen, ved at blive kaldet paa af Kongen, ventede en nye Leveregel, saa fremsætter Oversætteren Levereglen med forudskikket Bemærkning: Det forholdt sig imidlertid dog lidt anderledes, som om Prindsen i sin Forventning var bleven skuffet. Den givne Regel viser dog det Modsatte; Oversætterens Bemærkning er og gandske uden for Originalen. Med Hensyn til disse Leveregler er det vel og at Saxe kalder Kong Adelsteen, Hagens præceptor, som derfor vel rigtigere oversættes ved Lærer, end som her ved Fosterfader. Saxes competentia militum præsidia gives uden Tvivl bestemtere ved en tilstrækkelig Garnison end ved en god Trop Krigsfolk. Naar Oversætteren lader Harald Gunildsen, i Fortrøstning paa Danmarks Bistand, glemme sin forrige Modgang, da er baade mindre og andet udtrykt end Originalen har, som i denne nye Oversættelse alt for ofte mere kommenteres og parafraseres, end egentlig oversættes. — Hvoraf veed Hr. Oversætteren at ved Saxes præliantium globi skal forstaaes just Fylkeordenen. Hverken Vedel eller Schousbølle have i deres Oversættelse tænkt herpaa. Eivind var jo og en Dansk, som rimeligt ikke paa norsk Maneer har opstillet sin Slagorden. Ea res plus danico imperio, qvam ullum terrenæ militiæ negocium attulit oversættes: disse Karle, hvis Vikingstog udvidede det danske Herredømme mere end det ved nogen Landkrig var muligt. Men ogsaa i denne Oversættelse siges altsaa noget mere og andet end Originalen har, thi jeg kan i den ikke finde Oversættelsen muueligt. Hvad strax efter Saxes Levetid foregik under Kongerne Knud den 6te og Valdemar den 2den viste jo dog hvor muelig det var, ogsaa til Lands at udvide det danske Herredom. — Hvorfor har Oversætteren saa gandske omkalfatret Saxes Beretning om Styrbjørns Tog til Sverrig og Keiser Ottos Indfald i Nørrejylland? Jeg seer nok Beretningen og lader sig læse i Oversættelsens Orden. Men har en Oversætter Lov til saaledes at vende op og ned paa sin Original, saa Oversættelsen bliver en Parafras, hvori Originalens Skjønheder tabe sig? Jeg skulle saaledes meget feile, hvis ikke den tænkende Læser vil finde Beretningen om Toke, der maatte skyde til Maals efter sin Søns Hoved, for langt skjønnere fortalt baade i Originalen og i begge de ældre Oversættelser, end her i vor nye Oversættelse. De just her sammendyngede allerede opgivne mange uværdige og uanstændige Ordsprog, Ordspil og Ord, kunne den smagfulde Saxe aldrig bruge, saalidet som Vedel og Schousbølle have brugt dem. Vel findes og i disse Oversættelser Ordsprog, men ikke uden naar Originalen dertil giver Anledning, og da aldrig andre end de, der ere Historiens Sprog værdige, som f. Ex. for af flere at nævne et Par: hans Plov furede godt — Dødsens Dvaledrik — Det i denne Fortælling udtryksfulde inte Saxe lader Toke svare Kong Harald, der spurgte: hvi Toke i sit Kogger havde taget flere end en Piil, oversees ganske af Oversætteren. — Saxes Fortælling om Tokes Skiløberie har da og vor Oversætter givet paa sin Maade. Men han har dog herved fundet Leilighed til at brodere eller rettere skamfere den med en Deel upassende Talemaader og Ordsprog som jeg ovenfor har paaanket. — Kun den: at Toke nær havde løbet undenom, der og er et Ordsprog, maae jeg gjøre den Bemærkning ved, at Oversætteren skulle have lagt til: og hjem. Thi i Følge Annecdoten om Molboerne, hvorfra Ordsproget skriver sig, lyder det som saa: han er gaaet eller løbet undenom og hjem.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kongelige Sleswig-Holsteen-Lauenborgske Cancellie er, under 4de d. M., udfærdiget en Placat af følgende Indhold: "Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen at resolvere, at der for Fremtiden i Hertugdømmene Sleswig og Holsteen ikke maae udgives nogen Avis, ei heller noget Uge- eller Dagblad uden at sammes Udgiver er forsynet med et allernaadigst Privilegium dertil, samt at Udgiverne af de nu udkommende Aviser, Uge- eller Dagblade, som ikke endnu er forsynede med et allerhøieste Privilegium, have at henvende sig til Cancelliet med Ansøgning i saa Henseende. — Fremdeles have Udgiverne af Uge- eller Dagblade at afholde sig fra at optage i samme politiske Efterretninger eller Afhandlinger, som omhandle politiske Gjenstande, saafremt dem ikke i deres Privilegio er meddeelt speciel Tilladelse dertil."

Det er mærkeligt nok, at af 281 Sager, som i Aaret 1819 tilendebragtes i Høiesteret, vare 174 Justitssager.

Hr. Prof. J. C. W. Wendt, R. a. D., har udgivet et ikke uvigtigt Bidrag til Pharmaciens og Medicinens Historie i Danmark, under Titel: "Om Salep-Roden og dens Surrogater, med det fyndige Motto af Peder Kylling, i Fortalen til hans Viridarium (Lysthauge) 1688: At nøies med sit eget er en herlig Ting — Men en Deel tænker at det gjør ikke godt, fordi det koster ikkon lidet." 93 S. i 8vo. I Fortalen siger Hr. Forf.: da Brugen af den saakaldte vestindiske Salep, eller efter andre Saloup, nu i vor Hovedstad ligesom hører til Dagens medicinske Orden, da næsten Enhver, der har Cathar og Hoste, tillidsfuld tager sin Tilflugt til dette, selv i Aviserne saa ofte falbudne Lægemiddel, faldt han paa den Idee, nøiere at undersøge det, og fandt da snart en betydelig Forskjel mellem denne saakaldte og den virkelige persiske eller den pulveriserede Orchisrod, i hvis Sted dette Sætmeel eller Stivelse før havde været brugt i Danmark, og at Orchisrodder eller den persiske Salep ogsaa i ældre Tider var kjendt og anvendt i lignende Sygdomme og Tilfælde. Hr. Forf. viser, at Salepen, hvis nærende Sliim saa hyppigen bruges i Brystsyge, Tæring, stærke Diarrhoeer &c., først for omtrent 50 Aar siden saaledes er bleven kjendt og anvendt her i Danmark, og at denne Plante, som føres hertil fra Persien, hører til Horndragerarten Orchides, hvoraf mange Arter voxe hyppigen vildt hos os, og ligne, hvad deres Rødders Bestanddele angaaer, næsten aldeles de udenlandske eller persiske; at disse indenlandske Rødder allerede ere blevne brugte saavel af Almuen som af Lægerne i de første Aartier af det 16de Aarhundrede.

Mandagen d. 15de d. M. Kl. 12 creeres Hr. Secretær og Herredsfoged N. D. Seidelin til Doctor juris og proclameres Hr. P. D. Bruun til Licentiatus juris. Programmet handler om en i f. A. opdaget antik latinsk Indskrift paa et Huus i Rom.

Iblandt de ved ulykkelige Hændelser Omkomne i afvigte Aar i Aarhuus Stift, er anført en gammel Mand i Hedensted Sogn at være død i Kirken, da han vilde reise sig op fra Alteret, hvor han havde modtaget Sakramentet.

Mariboe, d. 2 Marti. Vinterens 3die Act begyndte med 6 Graders Kulde og Dagen derpaa med 10 Gr.; Marts lod sig see med sit hvide Skjæg i fuld Maade. Det sneede, fygede og stormede hele Dagen, saa at Himmel og Jord syntes at være udi Eet; ligeledes Dagen derpaa. Idag staaer Varmemaaleren 1 Grad over Frysepunktet, med klar Luft og Solskin.

Nyborg, den 5 Marts. Siden den Tid Isen i Vinter hindrede Beltoverfarten med Smakker, afgik for første Gang i Gaar en Smakke fra Slipshavn til Korsør med Kreature. I Morges afseilede ogsaa fra bemeldte Havn den Kongelige Postjagt med Hamborg Pakkepost, og endnu eet Fartøi afgik i Færgeløbets Ærinde med Heste &c. Kl. 10 Formiddag. For Øieblikket er ingen Drivis i Sprogøe-Beltet eller Korsøer Havn, som kan gjøre Overfarten vanskelig.

Odense, d. 7 Marts. Den stedse frygtede Østenvind lader os desverre føle en bidende 4de Act af denne Vinters Strenghed, som, naar den ikke til paa Torsdag (de 40 Riddere) forvandles til Tøe, betager Bonden med Skræk for de 40 Dages Frost der da, efter hans gamle Practik, skulle følge efter. Gud forbyde dette! men op-

levet har man det flere Gange, endda Frugtbarheden uskadt; kun iaar er det dobbelt skrækkeligt formedelst Fodermangelen, da Kreaturerne i Frostveir fortære langt mere end ellers. — Man læste nyligen i flere danske Blade, at de jydske Heeder ikke kunne gjøres dyrkelige, formedelst Mangel paa Vand; — skulle nok snarere være Mangel paa Ildebrændsel, og Gjødskning til de mavre Jorders Forbedring, og endeligen Mangel paa Penge til at føde de Mennesker der skulle dyrke Hederne, indtil de kunne fødes af sammes Frembringelser? Jydlands Heeder mangle for det meste ikke for Kjær og Moser, og ere jevnligen gjennemskaarne af Aaer og Bække; men manglede Brændsel naar Lyngen ikke var; Gjødning er imidlertid den føleligste Mangel, som ikke kan tilveiebringes førend Nyeboerne have ved Kreaturhold frembragt samme, og dertil udfordres Penge indtil Jordens Frembringelser kunne ernære Beboerne. Da Regjeringen for omtrent 60 Aar siden trak tydske Colonister til Alheden, byggede dem Huse og gav dem Understøttelse i Penge, og Skattefrihed, saaes en behagelig Fremgang; men da denne Understøttelse ophørte, vandrede de letfodede Tydskere hjem igjen. Forsøg, i det Smaae, med Colonister af Landets Indfødte, ville nu, efter Omstændighederne, frembringe et heldigere Resultat. (Det fortjener her at bemærkes, at Hr. G. C. Waitz allerede ved Flensborg har opdyrket 60 Tønder saadant Hedeland, og at han har det bedste Haab om, inden en rum Tid at faae flere Tønder opdyrkede. Han befinder sig i denne Tid her i Kjøbenhavn, og ønskede gjerne at kunne aabne i Anledning af denne vigtige Sag en venskabelig Brevvexling med Forfatteren af det i No. 14 og 15 af Skilderiet indrykkede Forslag til de jydske Heders Opdyrkning.)

Aalborg. Det her i Tirsdags den 29de Febr. holdte Hestemarked, var kun ringe, da der paa ret gode Heste var liden Afsætning, paa de som heraf bleve solgte, var Prisen 50 a 60 Rbd. Den ringere Sort Heste bleve solgte for 20 a 30 Rbd. Stk.

Aarhuus, d. 7 Marts. I Gaar sprang her to Personer, et Fruentimmer og et Mandfolk, ud i Vandet for at drukne sig, men bleve trukne op uden at faae deres Ønske opfyldt.

Viborg. Frosten bragte Mathias Dag (den 25 Febr.) rigtig nok, efter gammel Regel, og det ikke saalidet. Det har i disse Dage givet en ny Vinter med Storm, Snefog og haard Frost. Derimod var Peders Dag (den 22de Febr.) mild med Tøveir.

Blandede Efterretninger.

Den bekjendte Theolog Dr. de Wette, der nyligen er blevet afsat fra sin Post som Prof. ved Universitetet i Berlin og nu opholder sig i Weimar, har i Allg. Literat. Zeit f. Jan. 1820 erklæret sig imod en Artikel i Rheinl. Blätter, hvori, efter en indledende Klage over vor Tids politiske Vildfarelser, Forfatterens Skrift om Synderne mod den Helligaand, anføres som et mærkværdigt Tidens Tegn, og forsikkres, at det er skrevet til Fordeel for et vist Partie, som spiller deri Forløserens og hans Disciples beskedne Roller, medens dets Modstandere er meddeelt Pharisæernes Rolle. Dr. de Wette erklærer, at han foragter Indsenderen af denne med forhadte Fordreielser og Hentydninger opfyldte Artikel; ak, dersom det havde været bedre bevendt med Indsenderens Hoved end med hans Hjerte, saa havde han ikke regnet ham blandt Lovpriserne af Middelalderen og dens Institutioner, dens Caster og Corporationer, og til deres Classe, som af det gamle Testamente bevise det borgerlige Selskabs Ubevægelighed. For dem, som ikke maatte have læst Skriftet, og ved saadanne Antydninger let kunde forledes til at troe, at Dr. W. har spillet Pamphletskriver i et politisk Parties Tjeneste, erklærer han, at hans Afhandling indeholder en ganske almindelig Betragtning over et vigtigt, hidtil ikke noksom forstaaet Stykke af den christelige Troes- og Sædelære, og hverken har meer eller mindre Hensyn paa vor Tid end hver anden, hvori moralske Udviklinger skee. Den, som ved sammes Læsning lugter og opsporer Hentydninger, misforstaaer eller har misforstaaet den. Men hvo, som føler sig truffen, maa tilskrive sig det selv. "Det er Bagvaskelse", vedbliver de Wette: "naar man siger, jeg har villet føre deri et vist politisk Parties Sag. Jeg veed af intet

politisk Partie, ligesom jeg heller ikke forstaaer noget af Politik eller befatter mig dermed. Men til vor Tids Sædernes Historie lægger jeg den christelige Sandheds Maalestok, til min og Andres Belæring, Formaning og Advarsel. Jeg forkynder Guds Ord, efter den mig tildeelte Grad af Tro, med frygtløs Frimodighed, og foragter, med Tillid til Gud og min gode Samvittighed, hver dens afmægtige Ondskab, som Sandhedens Ord, udtalt af mig, straffende rammer, uden at han forbedrer sig."

General Sarrazin har altid været bekjendt som et uroligt Hoved. Han er en Mand paa 50 Aar og født i Lot- og Garonne-Depart. af Bønderforældre, som dog gave ham en videnskabelig Opdragelse. I sit 16de Aar blev han Soldat, og siden, efterat han var bleven Adjutant-Major, degraderet. Han opsvingede sig igjen i den franske Revolutionskrig til Brigadegeneral, gik 1810, misfornøjet over at Napoleon ikke noksom skulde have paaskjønnet hans Fortjenester, i et lidet Fartøi over til Engelland, gjorde den daværende Regjering vindige Projecter, og spændte sine Fordringer for de, efter hans Formening, udviste Tjenester, meget høit, men, uden at værdiges synderlig Opmærksomhed, levede han en Tidlang som Privatmand i London, hvor han udgav en Journal, le Philosoph, skrev mange Artikler i the Times, og viste sig i et Skrift, Bonapartes Skriftemaal, som dennes bittreste Fiende, endog som oftest paa Sandhedens Bekostning. Han blev omsider Regjeringen saa byrdefuld, at han fik Vink til at forlade Engelland. Derpaa fulgte han den engelske Armee til Spanien, og med denne siden tilbage til Frankrig, hvor hans Lykkes Sol paa ny gik op. Her udgav han en Historie om den sidste Krig i Spanien, en Bog, som kunde sikkert have sine Fortjenester, dersom ikke hvert af hans Udsagn gjordes mistænkeligt af det mod Napoleon altid nærede store Had: i hvis giftige Dunstkreds Sandhedens hellige Blomst altid maa qvæles.

I Dublin vil man vide af et Brev fra en anseet Kjøbmand i Montreal i Canada, at den nordvestlige Gjennemfart er fundet. De paa Opdagelsen Udsendte skulle være seilede igjennem et Sund af Baffinsbay og naaet Mundingen af Kobberminefloden; men dog tilføies, at det Hele endnu trænger til Bekræftelse. — Det fortjener ved denne Leilighed at bringes i Erindring, at Henry Hudson ventede at finde en ny Vei til Asia over America, ved at opsøge i Aarene 1706—7—10 en nordvestlig Gjennemfart. Han naaede til 80½ Grader. Siden gjordes flere Forsøg af Andre, hvoriblandt det, der skeete ved Samuel Hearne, en ung Søofficier, som Hudsonsbay-Compagniet havde udsendt i dette Øiemed, var det vigtigste. De nordlige Indianere, der vare komne til de engelske Factorier, havde berettet, at der gaves en Flod, i Nærheden af hvilken der fandtes meget gedigent Kobber, og som derfor havde faaet Navn af Kobberminefloden. Hearne fulgte med disse Indianere, for under deres Ledsagelse, efter Compagniets Begjering, at opsøge Flodens Udløb, bestemme Længden og Breden, og forfatte Kort. Den 13de Juni 1770 naaede han Kobbermine-Floden. Men det egentlige Formaal for hans Opdagelsesreise blev ikke opnaaet. Tvertimod lader Hearne sig overalt i den af ham siden udgivne Dagbog forlyde med, at der ikke er at tænke paa at finde en nordvestlig Gjennemfart. Han siger, at hvor meget end Hr. Ellis har forsvaret dens Tilværelse, og hvor ofte den endog findes paa de americanske Reisendes Drømme-(visionaire-) Kort, saa er der allerede drevet saa meget Spot hermed, at det ikke lønner Umagen (!) at tale noget derom. "Endog den Brede, jeg har været," siger H.: "beviser noksom, at en saadan Gjennemfart ikke er til." Ogsaa Ross har i sin i afvigte Aar udgivne Reise benægtet dens Tilværelse. Men det synes aabenbart, at de Mænd, Engellænderne hidtil have udsendt paa denne vigtige Opdagelse, ikke have besiddet den videnskabelige Dannelse, der er saa høiligen nødvendig, naar et saadant Foretagende skal krones med Held. Det lader til at gaae med denne Gjennemfarts Opsøgelse som i sin Tid med Americas Opdagelse. Man vil ikke troe det, førend man seer det. De historiske Beviser for Tilværelsen af hiin Gjennemfart ere for mange og for stærke, til at man kan eller bør lade sig afskrække af forfeilede eller mislykkede Forsøg. Hos Islænderne finder man, som bekjendt, allerede i det 9de Aar-

hundrede Efterretninger om Eskimoerne, der af dem kaldes Skrællinger, paa Grund af deres liden Væxt. Ligheden imellem Eskimoernes og Grønlændernes Sprog, Levemaade og Sæder er saa stor, at der aldeles ikke kan være nogen Tvivl om, at de ere Folk af en Stamme, der fra Grønland af have udbredt sig over hele den nordlige Deel af America til Churcillfloden ved Hudsonsbay, i hele Labradorlandet, og sandsynligviis ogsaa med det nordlige Jshav til Kobbermine-Floden, om ikke lige til Mackenziefloden. Indianerne ved Kobberminefloden tilstode vel Hearne, at de aldrig havde seet denne Flod fri for Jis, men de meente (og uden Tvivl med Grund), at dette ikke kunde hindre Skibe fra at besøge dem. "J deres Enfoldighed", siger Hearne: "føiede de til, at Vandet mellem Jsen og Kysterne var stedse saa roligt, at endog Baade uden Fare kunde opholde sig der; men hvorledes Skibet skulde komme ind imellem Jsen og Kysterne, tænkte de ikke paa." — Dog, herpaa kunde man svare Hearne: "Paa samme Maade som for 800 Aar siden."

(Slutningen af Efterretningen om det engelske Gesandtskab til Riget Aschantih; see No. 17.) De sorte Høvdinger synes meget misfornøjede med den europæiske Slavehandels Afskaffelse og hævne sig paa de usælgelige Ulykkelige ved at offre dem i Tusindtal til deres Afguder. Men Spørgsmaalet er, om disse Offere ikke ere bedre tjente med at døe saaledes, og ende med deres Død et heelt Livs Qvaler, end at slæbes i Fangenskab af Europæere, der vel ikke offre dem til Afguder, men til evig Trældom og grusom Medhandling. Blumenbach fortæller, at den blodtørstige Hay, der undertiden kan veie 10,000 Pund, trækker i hele Skarer efter de Transportskibe, der føre Negerslaverne fra Guinea til Antillerne rc., for strax at opsnappe den Mængde Ulykkelige, der enten døe underveis af Sygdom eller drukne sig selv. Skulde de europæiske Slavehandlere altsaa vilde bruge Negernes Henslagtning i deres Fædreneland, som Paaskud til denne skjændige Handels Fornyelse, saa kan man svare, at det er for Negerne ligesaa godt at lade sig offre hjemme, end at opsluges af en Hai paa Veien til Vestindien, eller pines langsomt ihjel under en fjern Himmel. — Straffene i Aschantie ere høist afskyelige, og

saaledes som man kan vente sig dem af saadanne Halvdyr i menneskelig Skikkelse. B. saae ved sit Jndtog en Forbryder føres til Retterstedet. Et afskaaret Øre blev baaret foran ham; det andet hang endnu ved en Strimmel Hud; igjennem Kinderne var en Kniv stukket saa konstigen, at Læberne dannede om den Skikkelsen af et 8 Tal. Ryggen var opskaaret; i hvert Skulderblad stak ligeledes en Kniv, og Strikken hvorved Bøddelen førte ham, gik igjennem Næsen. Denne Straffemaade gjør unægteligen Aschantinernes Opfindelsesaand Ære, men den udholder dog ingen Sammenligning med den, som af de fine og civiliserede Franskmænd blev udtænkt imod den ulykkelige Sværmer Damiens for Mordanfaldet paa Ludvig XV. Jkke i Kumassi — men i Paris paa Grevepladsen — blev han i 1½ Time martret med en Umenneskelighed, som Kongen af Aschanthi vilde gyse ved.

Efter de nøieste Beregninger af den berømte Astronom Olbers, vil inden 88,000 Aar en Komet komme Jorden saa nær, som Maanen; inden 4,000,000 Aar være 7,700 Miil borte fra den, og da, hvis dens Tiltrækningskraft er Jordens lig, hæve Havvandet 13,000 Fod høit op, hvoraf en almindelig Syndflod maa følge, og endeligen vil den, efter Forløbet af 220,000,000 Aar, støde sammen med Jorden. (Politisch. Journal, Novemb. 1819, S. 1,040.)

Norge er særdeles uheldig med sine Botanikere. 1815 døde den talentfulde C. Smith paa en videnskabelig Reise i Africa, kun 30 Aar gammel, og atter i Aar bortrykkedes den meget lovende Overlærer M. R. Flor, Lector ved den botaniske Hauge paa Tøjen, i en Alder af 48 Aar.

J Casena gik nyligen Rækværket af en høi Loge i Skuespilhuset istykker, hvorved tre nedstyrtende Mennesker tilsatte Livet, og Adskillige i Parterret bleve af det lodret faldende Rækværk med Mennesker deels dræbte, deels saarede. (En vigtig Paamindelse om, at slige Rækværk i alle Skuespilhuse til visse Tider burde nøje eftersees!)

Den Leon, som de spanske Insurgenter nu ere i Besiddelse af, udgjør den sydostlige Deel af en lang og uformelig Jordtunge, der strækker sig fra Sydost til Nordvest og hvis vestlige Deel er Cadix.

Kjøbenhavns Børs d. 10 Marti.
Cours. Hamb. 2 M. 268, a vista 271. Amsterd. 2 M. ≈, a vista 256. London 2 M. 12 Rbdlr., a vista ≈. Spec. 270. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 3 ß. Oblig. 70½. Norske Rigsbanksedler 19½. Svenske Sedler 61 a 62 ß. — Disconto 6 PC.

Logogryph.

Mein Erstes, zum Erstaunen weit,
enthüllet sich vor deinen Blicken
mit wundervoll Erhabenheit,
und kann auf manche Art sich schicken
dein trübes Auge zu erfreun,
wenn diese Welt dich wenig tröstet,
und Ruhe deiner Seele weihn,
wenn deinem Herzen darnach lüstet.
Denn einfach, ruhig, sanft und stille,
bin ich ein Bild der Lieblichkeit,
erinnert dich an Gottes Wille:
wo Friede ist, ist Heiterkeit.
Mir lächelt an des Himmels Sonne,
ich zeige dir den Sternenglanz,
und suchst du oben deine Wonne,
sieh auch bei mir den Sphärentanz.
Doch selten bin ich so gestaltet;
ich tobe lieber wie ergrimmt,
ein bloßer Wind bei mir entfaltet,
was manche Seele hat verstimmt,
und sturmt es um mich dann ich wüthe,
selbst der Beherzte fürchtet mich,
und Spötter rufen: "Gott behüte!
"nun Kraft der Almacht schau' ich dich."
Mich treulos wollen Menschen nennen,
weil ich stets bin veränderlich;
indem sie meine Launen kennen,
und immerfort doch suchen mich.
Durch mich fand Mancher Reichthums Quelle
und aller Welten Herlichkeit;
doch Mehrere ich in der Schwelle
des Glücks postirte, und mit Streit
entzog das Gut, was war gewonnen
mit vieler Arbeit, Müh' und Noth,
schwer war's erworben, leicht zerronnen,
es kam und ging nach mein Geboth.

Bei mir ist Leben und Gewimmel,
Unzähliche die freuen sich
wie Vögel unter Gottes Himmel,
ihr Jubel ist recht wunderlich;
der Erdensohn kann den nicht theilen,
nur sieht er froh den frohen Schaar,
der Reisen macht von tausend' Meilen
in weniger wie einem Jahr'.
Mein Reichthum läßt sich nicht wurdiren,
doch bin ich ohne aller Pracht,
und Mogul selbst kann ich fourniren
zu seiner allerbesten Tracht.
So war mein Erstes, nun mich frage,
was übrig ist für zweites Glied,
und offenherzig ich dir sage,
sorgfältig manches ich vermied,
das ich noch hätte sagen wollen,
wär' ich ein wenig plauderhaft,
und hätt' ich nicht entgehen sollen,
was Langeweile dir verschaft.
Mein Zweites ist, — getrennt von mir, —
der Zufluchtsort für Freud' und Leiden,
wo alle Lüste wohnen hier,
bei Christen, Juden, Türken, Heiden;
wo Menschlichkeit zu finden ist,
und Bosheit wahrlich da nicht minder,
wo Ehrlichkeit und schlauer List
uns sagt, daß wir sind Menschenkinder.
Den Anfang nimm vom zweiten Ich,
doch mag es nicht entköpfet bleiben,
gieb ihm den Kopf, der schicket sich,
um andern Sinn einzuverleiben.
Was Herliches in der Natur,
wodurch der Mensch hier wird vermildert,
entsteht dadurch aus griechisch Flur,
und macht den zahm der war verwildert.
Mein Ganzes stelle dir nun vor
als Bild der treuesten Vereinung,
nicht zwischen Feinden die bevor
sich stritten über andre Meinung;
sonst wenn man meinen Namen ließt,
Umarmung, friedliches Benehmen,
unter zwei Streitenden man sieht,
ein stilles, ruhiges Vernehmen.

B. H. Knap.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 22.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 Marti 1820.

Om Danmarks Skattesystem.

Det er ofte nok anført og paastaaet, at Landets Skattepaalæg ikke for Tiden ere større end de vare før 1807 og at de følgeligen baade maa og bør kunne udredes. Forfatteren vil ikke indlade sig paa at afbevise denne Paastand, men troer at burde anføre, at Udredelsesmaaden har tilforn lempet sig mere efter Landmandens Tarv end nu.

Det er bekjendt nok, at Jordeierne havde ved Udskiftningen Ret til at fratage enhver Gaard 3 a 4 Tdr. Land Middeljord, eller et større Areal af ringere Jord til Huslodder, og at disse kun meget sjeldent bleve satte for Hartkorn, men Bonden blev ved at svare Skatter af det samme Hartkorn, som tilforn, mod en liden Godtgjørelse for den afgivne Husjord. Da Paalæggene paa Hartkornet den Tid vare mindre betydelige, kunde Bonden saa meget lettere bære dem, som de paa Huslodderne etablerede Husmænd havde i Extraskatten et ikke ringe Bidrag at yde til Statskassen. Forordningen af 6 Mai 1812 ophævede Extraskatten, men paabød i dens Sted Ildstedskatten, og den uskyldsatte Jordbruger vedblev saaledes at yde sit Skattebidrag paa denne Maade; men ogsaa denne sidste Skat ophævedes ved Forordningen af 13 Marts 1816, og siden den Tid have flere Tusinde med Huse og Jordlodder, saavelsom Andre (der deels leve af Kapitaler, deels af Professioner) i Landet etablerede Familier, hensiddet og hensidde aldeles frit for ethvert Skattepaalæg.

Adskillige andre nu ophævede Paalæg, som til Ex. Soldaterskatten og Landconsumtionen, afgave vel ogsaa betydelige Bidrag, til Lettelse for Hartkornet, men nu ligger Byrden saa at sige ene og allene paa det gamle Hartkorn, som er bestemt for omtrent 150 Aar siden, og derfor, formedelst sin Elde og senere Forandringer med Jordomdelinger og Opdyrkning, mindre forholdsmæssigt, det ene Sted mod det andet.

Saaledes seer man ofte, at af en Gaard, hvorpaa i det Høieste aarlig avles 100 Tdr. Sæd, svares og udredes ligesaa høie Skatter, som af en Gaard i Nabobyen, der paa lige Hartkorn avler mere end dobbelt, og det uanseet, at begge Gaarde have lige duelige Brugere. Taxationen af 1802 og de paa samme lagte Paabudde, rettede meget paa deslige Misforhold; men da Skatten paa Taxationen af 1802 blev befalet at multipliceres med 14, 19, ja med 24⅔, vide Plakaten af 29 Juni 1814, gav dette Paalæg naturligviis ogsaa grundet Anledning til Besværinger, og Paabudet af 1802 blev ophævet og henlagt paa Hartkornet, som alt det Øvrige.

Forfatteren antager imidlertid, at det vilde have været til Gavn for Landet, om en passende Deel af dets Skatter var fremdeles bleven sat paa Taxationen af 1802, især naar denne var bleven rettet paa de enkelte Steder, hvor Erfa-

renhed havde beviist at den havde de Mangler, som ethvert menneskeligt Foretagende er udsat for.

Skatterne af en almindelig Bondegaard paa 8 Tønder Hartkorn udgjør for Januar Qvartal 1820 i Sedler og Tegn 30 Rbd. $6\frac{1}{2}$ ß. Til sammes Betaling skal Bonden i Aar sælge i det mindste 10 Tdr. Byg, og altsaa til hele Aarets Skatter omtrent 40 Tdr. Byg.

Det er vitterligt nok, at paa mangfoldige saadanne Gaarde er i sidste Aar, efter en Udsæd af 28 til 30 Tdr., ikke høstet tilsammenlagt af hvert Slags over 80 Tdr. Sæd. Naar nu derfra drages Tienden med 8 Tdr., Udsæden 28 Tdr., til Skatter 40 Tdr., Degne- og Skoleholderkorn, Fattigbidrag ꝛc. 4 Tdr., saa bliver aldeles intet tilbage til at leve af, til at holde Gaarden og dens Bedrivt vedlige, til Tjenestefolks Lønninger, samt til Landgilde og Hoveriafgivt, eller Rentepenge, om Manden er Selveier.

Lad der end i et almindeligt godt Aar høstes 50 pCt. mere, saa bliver det dog utilstrækkeligt; thi det maa bemærkes, at selv i et saadant bedre Aar gaaer, naar Saaesæden fraregnes, over en Trediedeel og indtil en Halvdeel af Gaardens hele Avling med, allene til den ene Udgivtspost: Skatter.

Hvad der endmere gjør det umuligt for mange Bønder at udrede Skatterne efter den nu antagne Maalestok, er det, at især Udflyttere og Brugere af maadelige Jorder, vare under Krigen nødsagede til at besaae deres Jorder særdeles med Havre, for at kunne præstere de betydelige Udskrivningsleverancer til Kongelig Tjeneste. Enhver Holme, enhver Plet, som tegnede til at kunne give Sæd, blev besaaet det ene Aar efter det andet, indtil Brugeren omsider, istedetfor Sæd, høstede Knub og Ukrudt, som han nu maa blive ved at høste hvert Aar, indtil de offentlige Byrder blive saa moderate, at han kan overkomme at udlægge det meste af Jorderne til Hvile i endeel Aar.

Kløver kan nu saadan Jord ikke frembære; ussel bliver Sæden, Græsningen slet og Foringen endnu ringere. Kun faa Kreature kan der altsaa holdes, følgelig lidet Gjødning, og hvor skal da Forbedringerne komme fra?

Under disse sandfærdige og desværre kun alt for almindelige Omstændigheder, synes det ikke heller at kunne forudsættes, at Hartkornsbrugerne nu kan taale at udrede de Skatter, som kunde udkomme medens Landet var i en bedre Forfatning.

Forfatteren heraf, som er fuldkommen overbeviist om, at Jordbrugere, der have stivt Hartkorn, til Exempel kun 3 a 4 Tdr. boniteret Land til hver Tønde Hartkorn, hvilket almindelig er Tilfældet i den nordvestlige Deel af Sjelland, ikke kunne, selv i gode Aaringer, udrede Skatterne efter den nuværende Fordeling, vover at yttre det ærbødige Ønske, at endeel af Skatterne igjen maatte udredes, deels ved personelle Paalæg, deels efter Taxationen, i Følge Forordningen af 12te October 1802, og deels ved Paalæg paa de mange Jorder, som siden Udskiftningen have været og er Hartkornsfrie, og kunde formodentlig for disse Jorders Beskatning den nye Matrikul, som for Sjelland og Øerne siges at være færdig, tages til Følge.

Skattepaalægge paa saadanne Jorder synes saameget mere retfærdige og billige, som deres Brugere, foruden den Frihed de erholdt ved Extraskattens og Ildstedskattens Ophævelse, endvidere vandt ved deres kontraktmæssige Afgivters Omskrivning fra dansk Courant til Rigsbankpenge, fordi hver Rbdlr. kun indeholder $\frac{5}{8}$ Rdlr. dCt.

Personelle Paalæg synes ogsaa retfærdige, forsaavidt som det er Pligt for enhver Familie, der nyder Beskyttelse af Staten og dens Indretninger, at yde sin Skjerv til dens Bestyrelse og Opretholdelse.

Det fordærvelige Indsiddervæsen og Løsgængerie, som i senere Aar har taget saameget Overhaand, vilde maaskee ogsaa derved standses, og det nu betyngede Hartkorn nyde den Lettelse, som det saa høilig behøver.

Skrevet i Marts 1820.

Erindringer ved Hr. Pastor Grundtvigs Oversættelse af Saxo Gramaticus.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Men hvad jeg allermindst kan tilgive vor Oversætter, er hans om Kong Harald Blaatand, gandske uden al Anledning i Originalen, brugte

uhøviske Udtryk og Skjeldsord. Saxe siger: Ipse vero suspectam Haraldi præsentiam reputans, qvod virtuti suæ præmiorum loco pericula proponi cognosceret, studiorum suorum exercitia ad filii ejus Svenois militiam contulit om Palnatoke. Hvor staaer nu her i Saxes Text, at Harald Blaaetand belønnede Fortjenester som en Skjelm? De to ældre Oversættere have ikke heller kunne fundet dette Skjeldsord, som man da vel og borde varetage sig for, at give en af vore forevigede udmærkede Konger, om ikke ved andet saa ved det at Christendommen under ham blev Statsreligion. Men Haralds mange andre Bedrivter, i sit langvarige 50 Aars Regimente, vidne og om denne Konges Virksomhed, Mod, Tapperhed og Krigserfaring. Ei vil jeg herfor anføre denne Konges af vore Historieskrivere saa ophøiede Tog til Austervig, og hans foregivne holsteenske Love. Thi som jeg troer, ere mange vore oldnordiske Heltes Bedrivter overdrevne, grundede paa Pral af dem, der fulgte den Olds Søhaner. Naar de overvintrede og fordreve de lange Vinteraftener i Røgstuen om Ilden, skulle noget fortælles til Landsmændene, der havde siddet hjemme. Enhver roeste da sin Anfører, enhver sit Folk. Alt gik ud paa Nordboens Ophøielse, men oftest ophøiedes og den ene Anfører, det ene Folk, paa den Andens Bekostning. Haralds holsteenske Lovgivning tør jeg ikke anføre som Beviis paa hans Virksomhed. Det var da ikke at give Love, som det nu er. Nordalbingerne følte sig saa frie, som noget andet nordisk Folk, der neppe af egne Konger, mindre af fremmede Erobrere, lode sig foreskrive nye, fra ældgamle Sæder afvigende Love. De stode til Harald Blaaetands Tid nok paa samme Culturtrin, som da Lokrenserne, med Strikken om Halsen truede den, der gav dem Forslag til en nye Lov. Med mange Holsteens udmærkede Lov- og Historiegrandskere, er jeg derfor nær ved at troe, at denne saa meget omtalte haraldske Lovgivning er en Legende. Men Beviis for Harald Blaaetands Virksomhed og Mod er hans nordmanniske Bedrivter, Understøttelsen han gav Norges Kong Erik Blodøxes Sønner og Jarlen Hagen, og det at Tydsklands mægtige Keiser ikke trængte i Danmark videre ind end han trængte, og endelig at Harald nok var den Konge, som ved gandske at tilintetgjøre de endnu ved hans Regjeringstiltrædelse ikke saa faa danske Underkonger, bragte alt, hvad der lige til den sørgelige roeskildske Fred regnedes til Danmark, under een Regjering. — Dog jeg kan i den hele Oversættelse af Kong Harald Blaaetands Historie spore vor Oversætters om denne Konge, ringe Tanker. Derfor vel og at Saxes udtryksfulde ingrata patria, som dog baade Vedel og Schousbølle have fulgt og oversat, gandske oversees i vor nye Oversættelse. Thi skjønt i en Oversættelse vel ikke bør spores Oversætterens egne, med Originalen kontrasterende Meninger, saa gaaer dette dog her saavidt, at jeg endog kunne i denne splinternye Oversættelse paaviise de umiskjendeligste Henegnelser, eller Stiklerier paa senere Dages Begivenheder, ja Oversætteren udpeger den rettroende Præst, der dog synes at være et hundrede Aar gammel, at denne af hvad her læses om den kongelige Gudsbespotter, der satte Vor Herre Stolen for Døren, som om en allerhøieste Gud ikke ligesaavel kgger i Oldnordboens Thor eller Odin, som i Jødernes Jehova.

(Fortsættes.)

Meddelelser af gavnligt Nyt udenlands fra.

Anden Levering.

(For Kjøbenhavnsfolk.)

Der gives især tre Plager, mod hvilke næsten utallige Raad haves, Tandpine, Liigtorne og Vægelus. Mange ville undgaae den første, hvis de fra den tidligste Ungdom af holdt deres Tænder altid rene, vogtede sig for at for varme Spiser og Drikke, og nydede et godt Stykke Rugbrød meer end alle Conditornes fordærvelige Slikkerier. Over den anden vilde Ingen sukke, om ei trangt Skotøi gav Foden Udseende af at være liden, og om ei en liden Fod ansaaes nu for at være en saa stor Herlighed, at endog saakaldte Mandfolk gjøre sig til af at eie

samme, og at de ei kunne faae liden Fod nok, jo mindre god Fod de som Mænd have at staae paa. Den tredie Plage vilde vel og formindskes en heel Deel, hvis Reenlighed og Reengjørelse vare i lige høi Grad Alles Hovedsag. Om denne tredie Plage, for nærværende Tid saa almindelig i Kjøbenhavn, et sandt Huuskors, er det, der her skal tales, i det en Samling af de derimod opgivne, og skjøndt mindst bekjendte dog maaskee bedste Raad bliver at meddele.

1. Man tager een Deel høist rectificeret Spiritus vini, ligesaa meget Terpentinolie, blander begge sammen, og kommer nogle smaae Stykker tørt Camphor deri, som da opløser sig inden faa Minutter. Ved Hjælp af en Pensel bestryger man nu hele Sengestedet, og alt det Træværk, hvori Utøiet er, dermed; og selve Yngelen døer deraf.

2. Man tager tet stærk Sæbesyderlud, opheder den og vadsker dermed, saa heed man kan faae den, alt Træværket i Værelset. Naar det nu er igjen tøret hen, smelter man, kun ikke saa at den koger, Liim og blander samme med meget skarp Viineddike. Ere begge Dele vel varme, bestryger man dermed alle Sprækker i Træværket og Sengen. Deels dræbes dermed de Gamle og Yngelen; deels kunne Ungerne, der endnu maatte blive til, ei komme derudaf meer; deels kan ingen ny Vægeluus komme derind længer.

3. Grene af Slaaentornen, afskjaarne naar de staae skjønnest i Blomster, lægges i Straaet paa Bunden af Sengen og forbliver der til næste Aar. Lugten deraf er Utøiet imod.

4. Hvalrav, smurt i alle Sprækker, dræber Vægelusene; og Uddunstningen deraf er samme saa meget imod, at Reisende, eller Andre, der nødes til at lægge sig i de med disse Plagedyr befængte Senge, kunne holde dem aldeles fra sig ved at have noget Hvalrav med i Sengen.

5. Der gives, til at fordrive Vægeluus, Forebyggelsesmidler og virkelige Ødelæggelsesmidler. Hvad de første angaaer, da gjelder det om, deels at betage Vægelusene al Leilighed til at formere sig, deels at dræbe Ægene. Er man saa lykkelig, at man kan i det Værelse, hvor de findes, skille sig ved alt det gamle Paneel og alt det gamle Betræk, da har man Spillet

vundet. Den gamle Kalk bagved man da af allevegne og ny Kalk paa. I denne nye Kalk kommes en stærk Afkogning af de vilde Kastaniers grønne Skal; og med samme Afkogning, der er dræbende baade for Gamle og Yngel, bestryges alle Sprækker i Væge og Sengesteder.

Blandt alle ødelæggende Midler er, efter mangfoldige Forsøg, Intet befundet bedre og almeenvirksommere, end følgende, der, især hvis ovenanførte Forebyggelsesmiddel gaaer forud, kan anbefales som vist.

Man blander sammen grøn Vitriol, opløst i Vand, med Skeevand og Oxegalde, lige meget af hvert Slags, og bestryger dermed, ved Hjælp af en Pensel, Sengesteder, Væge og alle Sprækker, hvori man formoder at Utøiet har Tilhold. Især deleshed sparer man i Sengestedernes Sprækker ikke paa denne Modgift, men lader den næsten flyde derind. Den dræber Alt, baade Gamle og Yngel.

Et andet Ødelæggelsesmiddel, der og har viist sig nyttigt, er ulæsket Kalk og Fisketran, hvormed alle Sprækker bestryges, og hvoraf ogsaa Utøiet døer.

Hvor gode og virksomme nu end disse og andre Midler kunne være, forhindre dog mange Mennesker selv Nytten af dem og klage siden over, at de ei staae deres Prøve; thi de Fleste, der bruge dem, feile i tre Henseender. Deels bruger man gjerne eet Middel kun, anvender dette blot i Sengestederne og bryder sig ei om Vægene i Værelset; deels vil man ofte have, at det ene Middel, man da vælger, skal efter een eneste Gangs Anvendelse hjælpe aldeles; deels lader man sig endeligen nøie med at faae Hast paa de gamle Vægeluus, uden at forfølge Yngelen og Ægene. —

Og indstilles dermed dette Plageutøi til Dom og Execution!

Hvem?

Indenlandske Efterretninger.

Igjennem det Kongel. Danske Cancellie er, under 10 Marts d. A., udfærdiget en Placat for Danmark af følgende Indhold: Paa Can-

cellets allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hans Majestæt under 1ste d. M. allernaadigst at resolvere: "at Sager angaaende Overtrædelser af Qvarantaine-Anordningerne blive at behandle politieretsviis, forsaavidt Forseelsen, efter sin Beskaffenhed, kun kan henføres under nogen af de Lovbestemmelser, som fastsætte Bøder."

Naar det i den Iversenske Avis hedder, at de letfodede Tydskere vandrede hjem igjen fra Alheden, da Regjeringens Understøttelse ophørte, saa bør det, til Ære for Sandheden, ikke forties, at det var de samme Tydskere, som man for en stor Deel har at takke for Kartoffelavlens første Udbredelse her i Landet.

Mariboe, den 6 Marti. Den 3die Marti blev den almeenagtede, yndede og elskte Stiftsprovst Hr. Sidenius begravet. Stiftets Biskop hædrede den Ædles Minde med en vel fortjent Sørgetale fra Prædikestolen og Dr. Møller i Kjøbelov med en Parentation. — Veiret var høist ugunstigt for Folkefesten (Markedet) den 3die Marti. Det sneede næsten uophørligt den hele Dag, der havde til Følge, at endeel Kjøbmænd ikke engang udpakkede deres Kram. Handelen i det Hele var flau. Det væsentligste Drev i Maskinen (Penge) var gaaet i staae. En temmelig god Bondehest kostede 12 a 14 Rbd., et Par Støvler 3 Rbd. a 3 Rbd. 4 Mk., et Par Skoe 1 Rbd. De sædvanlige Forlystelser manglede ikke. — Natten til den 28de f. M. udøvedes Indbrud i Thuehuset, Errindlev Sogn, af tvende med Geværer bevæbnede Karle, der havde Hovederne indbundne, og som, ved at sætte Geværpiberne mod Husets Beboer, den gamle Skovfoged Anders Vistesen og hans Søn, affordrede Penge, som disse nægtede at have; men bleve derfor mishandlede paa mordisk Viis. Sønnen fik Leilighed til at undvige for at søge Hjelp eller Vaaben, og den lemlæstede svage Mand og hans i Sengen værende 73aarige Kone var Vidne til, at disse Umennesker søgte i Skab og Skuffer og borttog et Lommeuhr. Mod Morgenen blev det Forefaldne anmeldt for Hr. Forvalter Kastrup, hvem det Offentlige skylder særdeles Tak for disse Misgjerningers Opdagelse. I de fra Huset gaaende Spor bemærkede han egne Tegn af Jern og Søm, der havde været i Hælene, —

disse forfulgtes, — det ene gik mod Fuglse, det andet mod Rødbye, og da de Mishandlede forklarede: at de mod dem brugte Geværer vare forsynede med Jern Ladestokke og manglede Skæfter mod Enderne, formodede han, at samme maatte henhøre blandt dem, der til Borgervæbningen ere opbevarede paa Rødbye Raadhuus. Efter behørig Anmeldelse og Dommerens Hjelp opdagedes nogle blodige Klæder, som vare skjulte i Arresten, og et Par Støvler, hvis Soller fuldkommen passede til Maalet af Sporet og dets øvrige Characterer; disse tilhørte Arrestanten Henning Hansen, som ved Under- og Landsoverretten er dømt til Pidskning og Slaverie paa Livstid; først anden Dag lod han sig bevæge til at sige Sandheden og forklarede da: at han efter Aftale og i Forening med Tjenestekarl Thomas Rasmussen af Fuglse havde udøvet denne Udaad, og for at de kunde blive istand til at værge dem, medtaget tvende af de paa Raastuen værende Geværer, hvilke Henning udførte medens Thomas besørgede det Fornødne til Ladningen. En anden Arrestant, der var Medvider i deres Forehavende, paatog sig at holde Arrestforvareren ved Selskab og god Lune. Uden for Byen ladede de Geværerne og kom da, foruden Rævehagel, en Knap i hver, og fortsatte saaledes Veien til Huset. Uagtet at det bortstjaalne Uhr fandtes i Thomas Rasmussens Kiste, og hans Støvlesoller fuldkommen svarede til Maalet og Tegnene i Sporet, var han dog først at formaae til Tilstaaelse om sin Deeltagelse i denne Misgjerning, efter at have seet den lemlæstede og halvdøde Skovfoged Anders Vistesen, ved det Forhør, som i Thuehuset blev optaget sidste Onsdag. Districtslægen, Hr. Krigsraad Schöv, har i sit til Protocols indførte Dictamen erklæret trende af de 7 i Hovedet paa bemeldte Anders Vistesen værende Saar "som muligen dødelige." Foruden anden natlig Udaad tilstod Arrestanten Henning Hansen, at have udøvet det for kort Tid siden i Stiftsavisen omtalte Indbrud og Tyverie hos Enken i Godsted. — Efter Indberetning til Øvrigheden vare Priserne paa Korn og Fedevare samt Kreature, i afvigte Febr. Maaned følgende: Hvede 6 Rbd., Rug 4 a 5 Rbd., Byg 3 Rbd. 3 Mk., Havre 2 Rbd. 1 Mk., graae Ærter 6 Rbd.,

hvide Erter 6 Rbd., Bønner 5 Rbd., Vikker 5 Rbd., Kartofler 1 Rbd. 3 Mk. Tønden; røget Flesk 1 Mk. 8 ß. a 1 Mk. 12 ß., fersk Flesk 1 Mk. 4 ß., Kjød 8 a 9 ß., Smør 2 Mk. a 2 Mk. 4 ß., Ost 6 a 8 ß., Talg 2 Mk. Pundet. Et Slagternød 30 Rbd. Et Sviin 20 a 30 Rbd. Et Faar 2 Rbd. 3 Mk. Alt i Rigsbp. N. V. (Mariboe Av.)

Aalborgs Torvepriser, den 4de Marts 1820: Rug 5 Rbd., Byg 17 a 18 Mk., Havre 12 a 13 Mk. Tønden; Oxekjød fra Landet 7 a 8 ß., fersk Flesk 16 ß., saltet Flesk 18 ß., Smør 18 a 20 ß., Ost 7 a 8 ß. Pundet; Byggryn 8 Mk. Skjeppen; Kartofler 2 Mk. 8 ß. Skpp.

Blandede Efterretninger.

Efter den engelske Constitution er Kongen af Storbritanien den første Mand i Staten, men Parlamentet er dog egentligen Sjelen i hele Regjeringen. Det Kongel. Segl er ikke i Kongens, men i Kantslerens Hænder, derfor hedder det: Kongen kan ikke gjøre og har ikke Uret. Han blander sig aldeles ikke i borgerlige eller criminelle Retssager. Han udnævner Dommere, men kan ikke afsætte dem uden foregaaende Dom, og ikke anlægge Proces imod dem, uden begge Parlamenters udtrykkelige Forlangende. Han har Overbefalingen over Land- og Sømagten, men uden Parlamentets Samtykke kan han ikke kalde Tropperne under Fane, og da dette Samtykke maa fornyes hvert Aar, saa er Hæren egentligen opløst, naar Billen dertil af Parlamentet ikke fornyes. Ligeledes udfordres en udtrykkelig Lov til at hverve Matroser. Kongen bevilger alle Værdigheder og Titler, og er den Kilde, hvorfra alle Hæderssposter udspringe. Han er Kirkens Overhoved d. e. han sammenkalder og opløser Geistlighedens Forsamlinger, giver deres Beslutninger Retskraft og udnævner Bisper og Erkebisper. Han har Benaadelsesret, men Benaadelsen befrier fra Livsstraf, ikke fra Pengeerstatninger. Hans Stadfæstelse udkræves til enhver Lov, efterat den er gaaet igjennem i begge Husene, men siden Wilhelm III. (1692) har man ikke havt Exempel paa nogen af Kongen forkastet Lov. Man seer

heraf, at det egentligen er Fleerheden af Parlamentet, som er i Besiddelse af Overmagten.

Den afdøde Konge af Engelland, Georg III., var i sine sunde Dage en stor Elsker af Astronomie, og havde i en liden Park i Richmond, the Kings Paddock, et Observatorium, hvori der fandtes en Teleskop af Herschel, et Instrument til at iagttage Stjernernes Gjennemgang, 8 Fod langt, et Instrument til at iagttage Issepunkten; en Æquatorialtelescop, adskillige mindre Instrumenter, nogle Modeller til Maskiner, en Samling af Mineralier og physicalske Instrumenter.

Under den Titel: Collection générale des lois, décrets, arrêtés, sénatus-consultus &c. publiés depuis 1789 jusqu'au 1814, requeill. et mise en ordre p. L. Rondonneau, Paris 1817—19, 12 Tomes, er udkommen en Samling af Frankrigs Statslovgivning, fra den constituerende Forsamling 1789 af indtil 1814. Denne Masse af 30,000 Love opvækker Forbauselse, naar man betænker, at den indbefatter alle Forskrifter, som ikke allene bestemte 30 til 40 Mill. franske Undersaatters Skjebne igjennem en Række af 24 Aar, men som ogsaa, meer eller mindre, indvirkede paa hele Tidsalderens Skjebne og Mængden af dens Menneskers Lykke og Ulykke.

I Omegnen af Gammel-Trier, 2½ Mile sydvestlig fra Echternach, har man i en Høi efterhaanden fundet meget mærkværdige romerske Oldsager. Blandt andre en Sølvhaand af et romersk Feldttegn; to romerske Seglringe af Guld, Gudinden Diana paa dens enes røde Steen, en Sphinx paa den anden; adskillige brede Sølvringe med Keiserinde Faustinas, Lucillas og Didia Claras Billed, mange romerske Haarnaale, Grifler af Sølv og Elfenbeen, Ringe af Guld, mange Askeurner, Gravlamper og Taareglasse, romerske Mynter, hvoriblandt een Nero, to Commodi, een Constantinus M. og en Constans af Guld, en høist sjelden Pescennius Niger, en Marciana, en Mathedia, adskillige Faustinæ, Juliæ Mamea og adskillige andre af fiint Sølv, ligesom og et betydeligt Antal Kobbermynter af forskjellige Keisere og deres Gemalinder; to Askeurner af terra sigillata (særdeles smukke), hvorpaa der findes over 50 Figurer af ophøiet Arbeide, to romerske Haandmøller af Steen, en Offertyr med omhængende

Offerklæde, en Buk, en Gjed og to Priaper af Kobber, 60 Huusguder (Larer) af forskjellig farvet Leer, to romerske Bullæ af Kobber, hvorved endnu Ringene til at bære dem om Halsen findes, en Steen, hvorpaa en romersk Keiser forestilles til Hest. Af Votiv- og Løvtesiene er der kun een. Blandt de fundne Guder og Gudinder ere to af de sidste af hvid Leer, en tredie er af Steen. — Dette Sted maa have været af Betydenhed. Romerne havde her en Colonie, der høist sandsynligt laae ved den Landevei, der førte fra Trier til Durocorturum (Rheims).

I adskillige tydske Blade kaldes Thorwaldsen Statsraad, endskjønt der selv paa Tydsk er Forskjel paa Staatsrath og Etatsrath.

I forrige Aar døde i Sarköz Ujlak i Ungern Godseieren Ladislav Marton Zarloyany, 112 Aar gammel. Endnu i sit 59de Aar var han Pebersvend, derpaa ægtede han et Fruentimmer paa 31 Aar (som nu er 83 Aar gammel og befinder sig meget vel). Først efter 13 Aars Forløb fødte hun ham en Datter, 8 Aar derefter en Søn, og 25 Aar derefter, da han var 81 og hun 56 Aar, atter en Søn. Det første Barn døde strax efter Fødslen; Sønnen lever endnu, men havde i sit 30de Aar allerede graat Haar, det tredie Barn har allerede i adskillige Aar været contract. Oldingens høie Alder skal især have været en Følge af hans maadeholdne Levemaade. Han holdt stræng Diæt, søgte at tæmme sin Vrede, som overalt gik snart over, blev sjeldent opbragt, sørgede ikke meget over det Nærværende og bekymrede sig kun lidet om det Fremtidige. I sit hele Liv har han ikke været en eneste Gang betydelig syg, og kun nu og da lidt upasselig. I Selskab var han munter, og manglede sjeldent i bedagede Mænds ungerske National-Drikkelage. I sit 109de Aar feirede han sit Guldbryllup, og aabnede den magyariske Nationaldans. Da Guldbrylluppet holdtes i Nabo-Gespannschaften, red han did paa en vild Hengst, som Dagen forhen havde afkastet en dygtig Rytter, der ikke var ældre end 38 Aar. Endnu tre Uger førend hans Død saae man ham til Hest, og samme Dag, han opgav Aanden sagde han til sin Søn: stop mig en Pibe, at jeg endnu kan ryge mig een!

Joseph Bonaparte opholder sig endnu stedse paa sit Gods Point Breeze imellem Ny-York og Philadelphia i Ny-Yersey. Det lovgivende Corps har givet ham Titel af Borger i de forenede Stater.

Louvel, Hertugen af Berry's Morder, er omtrent 36 Aar gammel, af Væxt under middelmaadig Høide, hans Ansigt ikke saa frastødende, som man i Begyndelsen troede; hans Træk ere almindelige, uden at være grove, og hans Øine graa. Hans Aand er ikke dannet, men hans Tale røber dog et Slags Opdragelse, som man sjeldent finder hos Folk af de laveste Stænder. Han taler med Lethed, men ikke uden med de hos Ustuderede sædvanlige Sprogfeil. Han har aldrig været Soldat, men opholdt sig et heelt Aar ved den franske Armee som Sadelmager, og var med i Slaget ved Austerlitz. Han erklærer, allerede strax efter Indførelsen af den ny Orden i Tingene, at have fattet sin græsselige Plan; han vilde 1814 myrdet Kongen, og reiste desaarsag til Calais, men lykkeligviis ankom han ikke der førend 3 Dage efterat Monarken var landet. Han opgav nu sin ryggesløse Plan, og besluttede at vælge de tre Prindser til sine Offere. Imidlertid gjorde han en Reise til Elba for at see den Mand, han forgudede. Efter sin Tilbagekomst lod han adskillige Leiligheder til sin Plans Udførelse forbigaae. De hundrede Dage bragte ham en kort Tid paa andre Tanker, men den anden Restauration vakte paa ny hans Had og han udførte siden sit mordiske Foretagende. I sit Fængsel er han rolig og raa. Han forsikkrer, at siden han første Gang havde fattet den blodige Tanke, har han aldrig sovet saa roligen som Natten fra Mandag til Tirsdag. Han synes ret at gotte sig ved sin Forbrydelse, og taler med Foragt om Ravaillac, som han kalder en elendig Fanatiker, udygtig til selv at fatte en Tanke, og tjenende til Redskab for dem, der ikke vovede at fuldføre den Forbrydelse, som de havde udtænkt. Den Forudsætning, at han har Medskyldige synes at krænke hans Egenkjerlighed. Han siger, han kan ikke begribe den Paastaaelighed, hvormed de, der forhøre ham, blive ved denne Forudsætning,

og søger derimod at gjøre den Grund gjeldende, at han, uvis om, naar og hvorledes han vilde udføre sit Forehavende, umueligen kunde betroe sig til Menneskenes Taushed, da den Fordeel, de kunde ventet af at angive ham, let kunde forledet dem til at misbruge hans Fortrolighed. Han beklager sig over, at man ikke tillader ham at rage sig to Gange om Ugen, som han hidtil var vant til. Han indseer vel Bevæggrunden til dette Forbud, men modsiger den Mening, at han kunde tænke paa at begaae et Selvmord, der vilde skille ham ved den Ære, som Dødsstraffen, efter hans Synsmaade, vilde forskaffe ham. Han kalder den strænge Behandling, han i Fængslet er underkastet, et Slags Tortour, beregnet paa at svække hans physiske og moralske Kræfter; han spiser nu sit Brød uden Madlyst. Da man spurgte ham, hvorfra han havde faaet Penge til sin Reise, svarede han, at han, vant til at leve tarveligen, neppe behøver en Frank om Dagen, og følgeligen fortjente langt mere end han gav ud. Ogsaa synes Frygten for at forraade sig i Drukkenskab, at have tilraadt ham Ædruhed. Vild, urolig, taus, besøgte han sjeldent offentlige Steder, begyndte der næsten aldrig nogen Samtale, havde ingen Ven, ingen bestemt Kjereste. Han har forklaret, at da Grev Decaze talte sagte til ham, som et Blad anførte, var Spørgsmaalet: om Dolken havde været forgiftet? hvilket, lydeligen gjort og bejaet, vilde frembragt en slem Virkning paa Prindsen. Dolken havde han bestilt i Rochelle, under det Paaskud, at den var et Sadelmagerværktøi. I hans Bolig skal man hverken have fundet Rousseaus Selskabspagt eller Udtoge af Tidsskrifter, men blot et Exemplar af Chartet, uden Anmærkning.

Louvel og Ravaillac vare vel begge Mordere, og havde begge udseet sig Bourbonner til Offere, men i deres Handlemaade og Bevæggrunde vare de dog meget forskjellige. Den sidste fældte Træet med sin Krone, den første Spiren i sin Fremvært; hiin handlede af politisk, denne af religiøs Fanatisme. To hele Aarhundreder maatte frembringe denne Forskjel i Bevæggrundene til en saadan Gjerning. Men hvor er Menneskeheden ikke at beklage? Nu vil en fanatisk Skolemester lære den hvad den skal troe, nu en politisksværmende Sadelmagersvend, hvorledes den bør regjeres! Hvor skrækkeligt, at Enhver, som ikke agter sit eget Liv, er Herre over hver Andens, var denne Anden end en Henrik IV. eller en Hertug af Berry! Den religiøse Fanatisme synes nu vel for evig, i det mindste i Europas oplyste Lande, at være flygtet tilbage i sin skumle Hule, men den politiske har afløst den religiøse. Voltaire siger, at Ravaillac var intet uden det blinde Redskab for en Tidsaand, som ikke var mindre blind, og at han ikke havde andre Medskyldige end Klerkenes Prækener og Munkenes Samtaler. Som det synes har Louvel ligeledes handlet uden Andres Tilskyndelse, og maaskee har det samme været Tilfældet med Sand. Man gjør sig i Tydskland i denne Tid saa megen Umage for at overbevise Verden om, at det ere de nye Lærdomme, der udgaae fra Høiskoler, som forvirrede Sands Hoved. Men hvad var det, som forvirrede Louvel — han, som har tilbragt det Meste af sit Liv paa et Værksted, hvor der hverken holdes politiske eller philosophiske Forelæsninger? — Ogsaa Ravaillac ansaaes for at have Medskyldige, ligesom nu Louvel og Sand, skjøndt alle Acterne vidnede om det Modsatte. Men Tiden vil maaskee snart vise, at de to sidste, ligesom den første, efter al Sandsynlighed, handlede af egen Drivt; thi sjeldent kan en saadan Plan skjules, naar Flere have Deel deri, og Historien lærer, at saavel Krudtsammensværgelsen i Engelland, som Anslaget paa Gustav d. 3dies Liv, blev røbet af een af Medviderne selv. Krudtsammensværgelsen blev virkeligen forebygget, og Gustavs Mord kunde været forebygget, dersom han havde agtet paa den Advarsel, man kort forhen havde givet ham.

Kjøbenhavns Børs d. 14 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 269, a vista 272. Amsterd. 2 M. , , a vista , . London 2 M. , . Spec. 271. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 4 ß. a 16 Rbmk. 5 ß. Oblig. 70½ a 71. Norske Rigsbanksedler 19. Svenske Sedler 62 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 23.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 Marti 1820.

Om Nutidens Aftenunderholdninger.

(Indsendt.)

Deklamatorier have i Grunden stedse været Udskeielser fra, hvad de burde være; thi forstaaer man ved Deklamatoriet en Samling af fremsagte Stykker med forskjellig Tendens, saa tilintetgjøre disse jo gjensidigt hinandens Indtryk, og hæve altsaa den Enhed og Totalitet, som er al ægte Konsts Formaal. Jo ypperligere hvert enkelt Stykke gives, des mere ør synes man til Slutningen at maatte blive; — dog, at selv slige Samlinger kunne skjænke sand Nydelse, det indrømmer vel Enhver, som erkjender hvad vi tabte i Heger og Foersom. Her knyttedes ledende Traade fra Indgang til Udgang, og med Glæde dvælte Erindringen i Labyrintets enkelte Gange. Nu fremspire Vandskud af den vilde Stamme, og sandelig! ikkun Frygten for, at Kjøbenhavn skal opleve en tredie Aftenunderholdning, bringer Indsenderen til at omtale, hvad han saae og hørte, og: "infandum renovare dolorem".

Indsenderen er gjennemtrængt af Velvillie og Ærefrygt for den store Konstnerinde, hvis sidste Benefice, han tilstaaer det, gav nærmeste Anledning til disse Ord. Men Agtelse for Sandheden, det Offentlige, og den ædle Konst, her nedværdiges, bringer ham til at yttre, hvad han alt ved første Forestilling harmfuld følte, og senere ei kunde gjenkalde: at Bestyrerne af disse Underholdninger have indrettet dem med Smagløshed, ja med Ringeagt for det Publikum, der betaler dem. Man forlader Skuespilhuset, ei gjennemtrængt og forvirret af forskjellige Tanker og Følelser, men forbittret, slappet og udmattet af den langvarige Modstand imod de meest afstikkende og heterogene. Det behøves ei her at anføre, hvilke voldsomme, mod al sund og ædel Følelse stødende Spring der ideligen gjøres i Stykkernes Valg; hvilke maadelige Subjecter, som maaskee skulle have Møie med at gjøre Rede for, hvad det vil sige, at deklamere, der tilstedes Adgang paa Skuepladsen, for at underholde et dannet Publikum; hvilke vandede, gjentagne, originaliserte Oversættelser og oversatte Originaler der indklædes i Svulst eller Løier, for at høste Klap. Dersom hine Herrer vilde bruge det Skjøn, de skylde sig selv og det Publikum, de bukke sig for; dersom de vilde kaste et alvorligt Blik i deres Madkurv: da skulle de heri vist ei finde en saa jevngod Mad som Øllebrød og Sild *), men et høist uappetitligt Ruskumsnusk, det de maaskee agte godt nok for slige Tunger. Dog — det Kjøbenhavnske Publikum, som i den senere Tid har maattet vænne sig af med at være kræsent, lader et betydeligt Antal Loger staae tomme, naar der spilles til Indtægt for en almeenyndet fortjent Skuespil-

*) See Doctor Ryges Epilog.

lerinde — og der behøves vel intet sikkrere Beviis for Retternes Væmmelighed.

Deklamation er Skuespilkonstens Grundpille; en rigtig Betoning forudsætter alt det, der kan hæve den til høi Rang blandt de skjønne Konster: varm Følelse, sikker Takt og hurtigt Øie for det Rigtige. Talentet til Deklamation maa da, som hvert andet Talent, være medfødt, og ved senere Dannelse bragt til Modenhed. Hvor mange slige virkelige Talenter der findes blandt vore Skuespillere og Skuespillerelever, anseer Indsenderen sig ei for competent til at afgjøre; hvorvidt vore Instructeurer formaae at afslibe de forefundne haarde Stene, kan enhver bedst bedømme, der har hørt dem selv declamere; men saa meget er vist, at hvis der, som man maa antage, virkeligt existerer Superioritet ved det Kongelige Theater, da maa det ikke tilstædes nogensomhelst Fusker at mishandle Scenens ædleste Konst med grove Feil mod den simple Oplæsning; da maa ikkun passende Stykker af erkjendt Værd vælges, og Forestillingen befries fra alt Uvedkommende, lige til den forresten sædvanligen ypperlige Concertmusik. — Men en Deel af Publikum beklapper dog de brogede Prøveklude! — Nu vel! hvo der stræber efter slige Krandse, han søge dem paa første bedste Fjellebod. Men hvo der vil fortjene det Konstnernavn, han anmasser sig, hvo der vil meer end more, og kan more, for ham beklæder en anden Deel af Publikum Dommersædet — den tiende. Thi ligesom man maa være Digter, Maler, Musiker i en vis Forstand, for at nyde disses Konstværker, saaledes maa man og være Deklamator for at bedømme Declamation, som saadan, og glæde sig ved dens Fiinheder. Af enhver anden Konstner fordres medrette, at han skal overgaae og fyldestgjøre den Talentfulde i samme Fag; men Deklamationen forhaanes ustraffet af Dumdristige i sin egen Helligdom. — Det støder vel Øiet at see Thalias Diamant-Smykke givet til Priis for legende Børn; dog Barnet griber jo efter alt Glimrende, og de ædle Stene beholde for Kjenderne ligefuldt deres rene Skjær: men Melpomenes Krands er flettet af Cypresser, og det saarer Hjertet, naar de formastelige Drenge afrive de spæde Stilke, for med en Busk at pryde deres Kjephest. Naar raa og kolde Fingre gribe

om den fine Plante, da blive Taarernes lyse Draaber til skjemmende Pletter, som vidne mod den skjødesløse Gartner. Kjævler Læredrengen ei pathetisk sit Qvad ved Siden af Mesterne, og troer at tilfredsstille et Samfund, hvoraf den største Deel maa føle, at de kunde gjøre det lige saa godt, eller bedre om de lystede? — Dog saadant Quodlibet kræver vel Nutiden! Hvo der vil leve i den maa rette sig efter den! — Nei, denne Sentens kan føre til alle Daarskaber og tillade alle Usselheder! Vee den, som efter Tidens Aand vil danne det, der ligger hans Hjerte nær! Men Sandsen for det Rigtige og det Skjønne, Evnen, harmoniskt at fremstille det, man har fornummet, ere hellige dyrebare Gaver fra Himlen, som Ingen kan forringe, uden at forringe Menneskets Værd, og det er visseligen Tid at den gode Konstner vaagner, griber i sin Barm og spørger: hvad skal hædre Konstneren, naar han har ladet nedværdige sin Konst?

Erindringer ved Hr. Pastor Grundtvigs Oversættelse af Saxo Gramaticus.

(Slutning; see forr. No.)

I disse saa ringe Tanker om vor første christne Konge veed jeg ikke Oversætteren har andre vore Historiegrandskeres Medhold, end Professor Simonsens, der rigtignok i sin Afhandling om Jomsborg (P. 80, 120, 124, 128) tillægger Harald Blaaetand Niddingshandlinger, og forsvarer hans Morder som den, der handlede efter sund Politik og Landets Bedste. Saaledes have da og Jesuiterne forsvaret de af dem foranstaltede og udøvede Kongemord. Adam fra Bremen giver os dog et gandske ander Begreb om Harald Blaaetand, efter hvad han havde hørt ex ore veracissimi Regis Danorum qvi omnes res gestas, ac si scriptæ essent, in memoriam tenuit (Hist. Eccl. p. 32 og 59.) Denne saa oprigtige Konge var Svend Estridsen, som dog nok maae have vidst meget mere og paalideligere om Harald Blaaetand, end vi nu kunne vide. Det maae heller ikke glemmes, at det først begyndte at dages i vor Historie med denne Konge,

hvis Karacteristik umueligt kan bestemmes saa nøie, at man tør kalde ham en Nidding eller Skjelm. Vor Oversætter synes især at være vred paa Harald Blaaetand for hans Opførsel mod Toke eller Palnatoke. Men Torfæus, vor første kritiske Historiegrandsker, dømmer i sit Trifolium, at baade Anecdoten om Tokes Maalskud efter sin Søn, og den om hans Skiløberie, er Fabler. — Jeg kan ellers ikke ved denne Leilighed holde mig fra at spørge: hvormange Secler efter en Konges Død der skal til, for at dømme ham med Friehed. Thi Professor Olussen blev smidt i Bækken, sat i Politievennens Gabestok og truet med at knuses af en Mollesteen, ja har end i disse Dage faaet en Udfordring, fordi han, skjønt frit, dog sandt bedømte Christian den 4de, uden derfor at miskjende denne Konges mange herlige Talenter. At derimod Professor Simonsen gjør vor første christne Konge til en Niding, og forsvarer det paa ham begaaede Mord, som Kong Svend Estridsen gysede ved at tale om med Adam fra Bræmen, og at Præsten kalder denne Konge, som han just for Christendommens Skyld maatte ynde, en Skjelm (hvorfor ikke en Skurk, som Prinds Harald kaldes i Regner Lodbrogs Historie, eller storsnudet Halunk; som Norges Konge kaldes i Oversættelsen af Svend Tveskjægs Historie), lade vore Historiegrandskere hengaae ubemærket og upaatalt, ja de tør vel endog tegne det op, som nye Opdagelser i vor Historie.

Endnu har jeg følgende Erindringer: Naar Oversætteren taler om Norge, hvi nævnes det da ikke altid, men ofte betegnes ved det haanende Udtryk der oppe. Naar Harald kom til Sæde der oppe. Folk der oppe som bør tugtes. — Dersom jeg ikke feiler, har Oversætteren taget dette Udtryk af gamle Guldbergs saa interessante som caracteristiske Brev til Suhm, i Anledning af denne Lærdes lille danske Historie, hvilket köstelige Brevs Opbevarelse skyldes Nyerup, som har indført det i Suhmiana. — Siden alt i denne Oversættelse skal være saa dansk, hvi kalder da ikke vor Oversætter Saxo Grammaticus Saxe, under hvilken dansk Endelse dette Navn ikke er saa sjelden mellem vore Bønder, hvorfra og Familien Saxesen, der ikke skriver sig Saxosen.

For Kjøbenhavns nyeste Skilderie, hvor tilforn har været diskutteret om Saxes Fordanskning, er disse Erindringer bestemte. Men dette Blads Rum forbyder at vidtløftiggjøre Erindringerne, i Forhold til den Anledning Oversættelsen dertil giver. Skade derfor, at vi ikke have et for Historien eget Tidsblad, hvori alle saadanne historiske Bemærkninger og Notitser kunne opbevares. Af Mangel paa en saadan Journal henligge derfor og saa mange af vore nyere Historiegrandskere paastaaede Urigtigheder upaatalte.

Jeg slutter disse Erindringer med Ønsket at de ikke maae komme for sildig til Afbenyttelse i Fortsættelsen af Oversættelsen, hvis Original just i Krønikens de følgende Bøger især viser sig som den skjønneste pragmatiske Historieskriver, der ikke i en Oversættelse burde skamskjendes ved uhøviske Ord, uædle Udtryk og upassende Talemaader, som aldrig kunne flyde af Saxes Pen.

Søborgsminde, d. 25 Februar 1820.

Gustav Ludvig Baden.

Ære den som Æren tilkommer.

At Indsenderen af den i Skilderiet No. 20 givne Efterretning om den værdige gamle Madame Steffens i Vordingborg, ikke har nævnet hendes berømte Søn P. A. Heiberg, som den der understøtter hende, kan maaskee have sin Grund deri, at han bedre kjender det nærværende Forhold end Herr Professor Guldberg, der i Skilderiet No. 21 tillægger ham den Roes af vedvarende Understøttelse.

Den ædle afdøde Directeur Schultz og hans efterlevende Enkefrue har hiin værdige Gamle ene at takke for den Understøttelse, hun endnu nyder i Sønnens Navn, fra hvem ikke i flere Aar siden hans Afskedigelse er kommen nogen Rimesse; fordi han, uden Tvivl, ikke formaaer det, og derfor maa være undskyldt.

H. Wassard.

I Anledning af Herr Prof. F. H. Guldbergs Erklæring i Kjøbh. Skilderie No. 21, S. 323 og 324.

Det var Anm. af den, i dette Blads No. 20, S. 315 indrykkede, Efterretning ingenlunde ubekjendt, at Herr P. A. Heiberg understøttede sin gamle Moder, ved quartaliter at lade hende udbetale en vis Summa, endog efter Herr Directeur Schultzes Død. Men Hensigten med hiin Anmældelse var jo ei at vise, af hvem denne værdige Kone fik Naadegaver, kun af hvem hun havde faaet og nu ikke længere fik, for om muligt derved at vække Een eller Anden — af de Mange, der maaskee have glædet sig over og moret sig ved vor berømte Landsmands Skrifter, eller af dem, der have modtaget deres Ungdoms Underviisning af hendes nu afdøde Søn eller endog af hendes første Mand — til at understøtte denne deres forrige Lærers værdige gamle Moder, eller Kone, om hvem de maaskee ikke vidste, at hun endnu levede. Anm. veed ogsaa, at den Understøttelse, Herr Heiberg giver sin Moder, ei er ubetydelig, maaskee endog den største, hun af Nogen har haft, men derfor dog ei tilstrækkelig til hendes og hendes gamle Mands Underholdning, da den, i Forening med den i forrige Nummer omtalede Livrente, er den eneste faste Understøttelse, de for Øieblikket have, hvilken ikke engang udgjør Halvdelen af det, de ved bortdøde Venner og Frænder have mistet. De maae altsaa nu, i deres høie Alder, leve af mindre end en Trediedeel af det, de for faa Aar siden havde, og hvoraf der sandeligen ei var Noget til Overflod. Denne Bemærkning skyldes ikke mindre Sandheden, end Herr Prof. Guldbergs Erklæring, da Mangen ellers af den maaskee snarere vilde troe, at den gamle Madam Heiberg ei var trængende, end af Anm. første Efterretning fatte Mistanke om, at Herr Heiberg ei understøttede sin gamle Moder.

Indenlandske Efterretninger.

Onsdagen den 15 Marts Kl. 12 fandt en academisk Høitidelighed i Regentskirken Sted.

Hr. Secretair og Herredsfoged David Nic. Dorph Seidelin havde offentlig den 10de Februari forsvaret sin Inaugural-Dissertation for Doctorgraden i Lovkyndigheden de juribus fidejussoris post solutionem, ab illo præstitam secundum rei naturam legesque patrias. Hr. Candidatus Juris Peter Daniel Bruun havde den 19 Februari forsvaret sin Afhandling for Licentiatgraden de natura et indole contractuum secundum principia juris universalis. Nu blev med allerhøieste Sanction Hr. Secretair Seidelin med de sædvanlige Ceremonier creeret til Doctor Juris af det Juridiske Facultets Decanus Hr. Conferenceraad Dr. og Professor Juris Schlegel, Ridder af Dannebroge, efter at han i en latinsk Tale havde viist: hvor meget de Lovlærdes systematiske Behandling af Landets Love fremkalder Forbedringer i Lovgivningen. Akten sluttedes ved en kort Taksigelsestale af den nye Doctor Juris. Til denne Høitidelighed havde Hr. Etatsraad og Professor Thorlacius, Ridder af Dannebroge, forfattet et latinsk Indbydelses-Program, der forklarer en latinsk Inscription, funden i Rom i forrige Aar, af hvilken Hr. Professor Brøndsted havde indsendt hertil en meget nøiagtig Gjenpart.

Odense, d. 14 Marts. Fra Nyborg erfares, at man der d. 1ste d. M. havde en sjelden Fest i Anledning af Toldcassererens, Hr. General-Krigs-Commissair de Klaumanns halvhundredaarige Jubilæum som Embedsmand. Byens Embedsmænd og Honoratiores havde dertil foranstaltet et Middagsmaaltid hos Schalburgs, hvor da en velmeent og hjertelig Skaal tømtes for denne værdige og almeenelskede Mands Velgaaende, der ved en Deputation var inbudet til denne Fest. — Fredagen den 10 Marts holdtes Ordination her i St. Knuds Kirke, hvor til Præste-Embedet indviedes: Hr. Peder Nicolai Møller Holst, som Sognepræst for Elmelunde Menighed paa Møen, og Hr. Jørgen Gad Olsen, som personel Capellan for Svaninge Menigheder i Fyen. Hs. H. Biskop, Dr. Plums Ordinationstale havde til Text Rom. 8. 9. Ordinatus Hr. Olsen prædikede over 1 Tim. 1. 5; til Dagens Høitidelighed intimerede Hr. Pastor Wiberg over Rom. 1. 16.

Aarhuus. Den tolvte Marts, vor almeenelskede Stiftsbefalingsmands, Hs. Excellence Hr.

Geheimeconferentsraad de Gyldencrones Fødselsdag, var i Aar som sædvanligt, en Festdag for vor Bye. Om Formiddagen aflagde Regimentets Officierer, Byens Embedsmænd og fornemste Borgere Hs. Excellence deres Gratulation. I Skuespilhuset hilsedes Han af den hele Forsamling med et tredobbelt Fryderaab og fra Scenen med en Prolog. Efter Skuespillet var Aftenspiisning paa henved 200 Couverts i Polyhymnias Lokale, hvortil Hs. Excellence med Sin hele Familie af Selskabet var inviteret. Festen endtes med Dands indtil det lyse Morgenskjær. Alt vidnede om Kjærlighed og Hengivenhed for vor Gyldencrone. — Danmarks hulde Genius! Længe holde Du Din skjærmende Haand over Ham!

Aalborg, d. 11 Marts. Den 5te Dennes gaves i det herværende dramatiske Selskab: Julius v. Sassen til Fordeel for Byens Huusarme, som indbragte 209 Rbdlr. i Sedler, hvortil senere er sendt en Gave af 2 Rbdlr. og af Selskabets Casse tillagt 5 Rbdlr., foruden Udgivterne ved Forestillingen. Hr. Stadsmusicus Heis havde den Godhed uden Betaling at assistere med sine Folk i Orchestret. Bemeldte Indtægt 216 Rbdlr. blev uddeelte til 75 Huusarme, der modtog samme med taknemmelige Hjerter og den inderligste Tak til de, som i saa ædel en Hensigt med Opofrelse af Tid og Talenter har glædet saa mange Trængende.

Blandede Efterretninger.

Under Hs. Hhd. Prinds Christian og Gemalindes Ophold i Rom besøgte de høie Reisende mange Konstnere, og beærede ogsaa Syngeøvelserne hos Sirletti, det eneste Sted, hvor man, paa de pavelige Capeller nær, hører god Musik, med deres høie Nærværelse. Baron Schubart og Hofmarskal Kaas ledsagede Prindsen. Cardinal Consalvi, som neppe var kommet sig af sin Sygdom, og Hertugen af Torloma-Bracciano gave, hiin et Middagsmaaltid af 66 Dækninger og denne et glimrende Bal, til Ære for det høie Herskab, hvis Dannelse og Nedladenhed overalt roses.

I November Maaned f. A. døde i London 48 Mennesker af de naturlige Kopper.

I August Maaned f. A. døde i Heathfield, ikke langt fra Birmingham, den berømte James Watt, Dampmaskinernes Forbedrer, der maaskee fortjente Navn af deres Opfinder, i en Alder af 84 Aar.

I Engelland pønses nu paa, ogsaa at bruge Dampmaskinen til Pløining.

Et meget rigt Parlamentslem ægter nu den yndede engelske Skuespillerinde Miss O'Nail.

I London tælles nu 51,000 Gas-Lys, og Længden af de Rør, som lede Gas igjennem Gaderne og op i Husene beløber sig til 37 geographiske Mile.

I Newcastle i Engelland havde for ikke længe siden eet af de Rør, hvorigjennem Gasbelysningen ledes, under et Huus faaet en Revne, og Beboerne klagede over en ubehagelig Lugt. Huusværten havde i den Anledning beklaget sig hos Directionen for Belysningen; men denne vilde først næste Dag lade Rørene udbedre. Om Aftenen gik en Pige med et Lys paa Privetet. I samme Øieblik hørte man en Explosion, hvorved Tager og den øverste Etage blev revet bort, og af Baghuset saavelsom det tilstødende Huus blev ligeledes en stor Deel beskadiget; et Selskab, som befandt sig i det sidste, faldt med Gulvet fra een Etage ned i en anden. Mange bleve stærkt saarede, og et Barn dræbtes. En Pige, formodentligen den, der havde foraarsaget Explosionen, blev fundet halv forbrændt. Møblerne bleve sønderbrudte og tildeels kastede ud af Vinduerne; adskillige Forbigaaende bleve ved nedfaldende Tagstene meget beskadigede. Man har siden Gasbelysningens Udbredelse fra London i Provindserne ikke seet Mage til denne Hændelse. Den sande Aarsags Opdagelse vilde være meget vigtig, selv udenfor Engelland, da Gasbelysning endog nu er indført i Kjøbenhavn.

The Times anfører, som Bevis paa Oligarchiets Overvægt i det engelske Parlament, at i Grevskabet Cornwall 5 Familier, som Grundeiere af Landstrækninger, der kun tilsammen have 13,813 Indbyggere, kunne sende 19 Deputerede i Parlamentet, medens 828,309 Indbyggere i Grevskabet Lancaster kun sende 14, og Manchester, med 98,578 Indbyggere, aldeles ingen. Er det, som denne Tidende paastaaer, grundet, at de 19 De-

puterede, som disse 5 Familier udnævne, endnu desuden altid stemme til Fordeel for Ministerne, saa er dette virkeligen en ikke ubetydelig Feil.

Frimurernes Forfølgelser i Spanien blive med hver Dag skrækkeligere. Fængslerne, saasom i Madrid, Valencia og Murcia, ere opfyldte med Slagtoffere. Adskillige Personer angave sig selv hos det hellige Tribunal for Frimurere, men bleve ikke desto mindre, tvertimod den udtrykkelige Tilsigelse, kastede i Fængsel. Den ulykkelige Polo, en meget udmærket Artillerieofficier, piinte man i sex Dage paa den Helvedsmaskine, som man kalder grillos de apremio. Dette Pineredskab bestaaer af saa svære og om Livet tæt sluttende Jern, at al Bevægelse hindres. Man haabede derved at aftvinge ham hans Staldbrødres Navne; men han modstod med Heltefasthed de heftigste Smerter. Mange Militairpersoner forlade deres Fædreneland, for at undgaae en lignende Skjebne. Rædselsherredømmet har naaet her sin høieste Pynt. Den lærde Præst Sicilia, den uforfærdede Nivora og en Mængde unge Folk af de første Familier vansmægte i det sorte Huses Fængsler. End ikke den geistlige Dragt beskytter Munkene. Nogle, som forekom det hellige Officium mistænkelige, ere heftede, og blandt andre Prioren for et Kloster i denne Stad o. s. v. Man tilskriver Dronningens Indvirkninger nogle Forandringer, der ere foregaaede i Kongeborgens Indere, og som have opvakt behagelige Følelser hos Almeenheden. Kammertjeneren Montenegro blev forjaget fra Hoffet; ligesaa Hofnarren Chamorro. Efterhaanden forsvandt: Macanaz, der contrasignerede Proscriptionen af 30 Maj (1814); Ostoloza, en fanatisk Præst; Escoiquiz, Ferdinand VII. Opdrager og Geheimeraad, der deelte med ham hans Fangenskab i Frankrig og er bekjendt af sin Samtale med Napoleon i Bayonne.

I Evreux indtraf nyligen det besynderlige Tilfælde, at en Enke, der anden Gang havde giftet sig, efter to Aars Forløb klagede over, at hendes Ægtemand var et Fruentimmer. Manden havde nemlig forandret paa sin Døbeseddel det qvindelige Navn til et mandligt, og det synes som begge Ægtefolkene, omsider kiede af dette Ægteskab, selv have forraadt Hemmeligheden. Overigheden vilde vide Sagens virkelige Sammenhæng,

og den kom for Assiseretten. Det blev befundet, at den foregivne Mand blot havde fornægtet sit Kjøn, for desto lettere at faae Arbeide, da de begge havde lært Skomagerhaandværket. Hun blev frikjendt, da Navneforandringen ikke ansaaes for noget Falsum.

Bomulden skal i Aar være saa mislykket i Ostindien, at man venter at høste 70,000 Baller færre end det forrige Aar.

I Neapel beundrer man et Barn paa 7 Aar, der viser en udmærket Færdighed paa Violin.

Præsten Dr. K. Witte har udgivet sin som tidlig moden Aand saa bekjendte Søn Karl Wittes Opdragelses- og Dannelseshistorie i 2 Dele — som en Bog for Forældre og Opdragere. Men mon alle Mødre føde Karl Witter?

I Hahnau døde nyligen Joh. Mengs, kort efter sin Tilbagekomst fra Island, hvor han har gjennemreist store Strækninger og hjembragt et rigt Udbytte af interessante, tildeels nye Producter.

I Paris har en Hr. E. Beck opfundet et Par Instrumenter, som han kalder Costumètre og Longimètre, hvorved Skræderhaandværket skal bringes til en høi Grad af Fuldkommenhed.

Tre Skoler efter den Bell-Lancasterske Methode af indbyrdes Underviisning, ere blevne indrettede i Stockholm, Norköping &c. Ogsaa et Rigsmuseum, liig det i Paris og London, skal anlægges i Stockholm.

Prof. v. Becker i Aabo har begyndt en ny Nationaltidende i det finske Sprog.

I Frankrig var allerede i Januari Maaned d. A. udkommen en Bibliographie over Souverainer, der omkom ved en voldsom Død (qui ont péri de mort violente).

En Hr. Bougiere de Sersue har oversat paa Fransk det chinesiske Drama Lao-seng-erl (den Gamle, som fødes et Barn), efter D. F. Davis's engelske Oversættelse, med Anmærkninger. Om der gives noget egentligt Theater i China ere Meningerne deelte, men Chineserne skulle bestemt være Yndere af theatralske Forestillinger. De Rige og Fornemme have en til den Ende indrettet Sahl, og der gives intet Gilde, hvortil man jo kalder et Skuespillerselskab, der giver Fore-

stillinger, som ofte ere meget uanstændige. Nærværende Stykke er gandske uregelmæssigt, men dog morsomt at læse.

Opfindelsen af Papirpenge er meget ældre end Bankerne. St. Georgs Bank i Genua blev oprettet 1407, men allerede i det 13de Aarhundrede bragte Koblai, en Sønnesøn af Genghis Kahn, Papirpenge til China, og hans Fetter Kaigatou, Sultan af Persien, efterlignede ham heri. Men begge bleve, formedelst de store Uordener i deres Stater, som deres vidtløftige Besiddelser droge efter sig, nødsagede til at afskaffe dem. Siden denne Tidspunkt har den chinesiske Regjering anden Gang indført Papirpenge, og i Rusland seer man endnu i vore Dage chinesiske Assignater.

Efter en til alle europæiske poetiske Lovtalere udstedt Opfordring til en Lovtale over Kongen af Roms Fødsel, vare 1236 Digte i forskjellige Sprog blevne indsendte til Paris. 50 af disse fik Præmier, og de øvrige 275 erklæredes værdige til Trykken. Disse udkom 1811 i Paris i 2 Qvartbind.

I Magdeburg har man, under Mulct og Fængselsstraf, forbudet alle Civilpersoner at gratulere Nytaar.

Spaniens Befolkning er siden Carl IV. Regjering sjunken fra 11 til 10 Millioner, medens Frankrig, der i udvortes og borgerlige Krige har mistet 3 Millioner, nu tæller 2 Mill. flere Mennesker end for 1789.

I November Maaned 1818 udgjorde Befolkningen af Ny-Syd-Wallis 25,050 Sjele.

I denne Tid synes man især meget virksom i at anlægge nye Canaler. I Frankrig arbeides iøvrigen paa en Canal, der skal forbinde Rohne med Rhinen; i Bayern interessere Kongen og Financeministeren v. Lerchenfeld sig meget for en, allerede af Carl den Store begyndt og siden ofte omtalt Forbindelse mellem Donau og Rhinen; i Danmark tænkes nu paa en Barkecanal, der skal forbinde Østersøen med Nederelven.

I Paris var i Aaret 1818 Antallet af Fattige 84,461, altsaa meer end hvert 7de Menneske et Almisselem. I Holsteen udgjøre de Fattige $3\frac{1}{2}$ PC. og i Slesvig kun $2\frac{1}{2}$ PC.

Aarsagen, hvorfor den svenske Cours nu er stegen til en forhen ukjendt Høide: 138 Skill. for 1 Rdlr. Hamb. Bco., trods Landets nu saa gunstigere Handelsballance, tilskrives de i Finland efterhaanden ud af Cours satte og derfra tilbageströmmende svenske Banksedler, hvis Sum anslaaes til 12 Mill. Rdlr., og for hvilke der for størstedelen trækkes Vexler eller Sølv fra Sverrig. Men neppe er dette den eneste Aarsag. Handelens Standsning og Indskrænkning til indenlandsk Forbrug bidrager vel ogsaa meget dertil.

De i Brasilien reisende bayerske Academikere Dr. Spix og Martius, have i Nærheden af Monte-Santo fundet en stor Metalmasse, der, som en Prøve viser, bestaaer af Meteorjern. Denne besynderlige Klippe skal have ligget nogle 100 Skridt mere indad, paa en af Bjerge omgiven Slette; men en fra Bahia udsendt Commission har i den Tanke, at den bestod af massivt Sølv, med Forliset af 40 Stude, ladet den slæbe ned i Bækken, hvor den, al Anstrængelse uagtet, blev staaende. Den største Længde er 10 Palmer, og den største Brede og Høide $5\frac{1}{2}$; i Form ligner den nærmest en Saddel. Dens Overflade er læderbruun, hist og her bedækket med Rust; dens Farve i det Indere staalhvid, og dens Vægt ansloge de Reisende til 16,000 Pund. De omliggende Bjerge ere af ganske regelmæssig Dannelse; men intet Sted findes Spor til Jid.

Indbyggerne i Patagonien bestaae, efter en engelsk Søelieutenants nyeste Beretning, af to forskjellige Stammer. Den ene, af kjæmpeagtig Størrelse, strækker sig fra Kysterne af la Plata, indtil den magelhanske Havbugt. Lieutenanten saae to Anførere eller Caziker, som vare 8 engelske Fod høie, ledsagede af to unge Mennesker paa 15 Aar, der i det mindste holdt 6 Fod 2 Tommer. Fruentimmerne have en forholdsmæssig Størrelse. Denne Stamme har smukke Ansigtstræk og lever af Jagt. Men den gjør hverken Brug af Geværer eller Penge. Den anden Stamme bestaaer af saakaldte Pampasindianere, en liden Race, der driver Agerdyrkning og Qvægavl.

Ligesom det i Revolutionstiden gik de franske Emigranter i Europa, saaledes synes det nu at gaae de udvandrede franske Generaler ꝛc. i America. General Rigauds Datter giver Underviisning i Tegning, og hans Søn, en forhenvæ-

rende Capitain, er bleven fransk Sprogmester. I Revolutionstiden saae man i Hamborg, Kjøbenhavn o. fl. St. Grever forvandlede til Kukkenbagere, Hertuger til Sprogmestere og Grevinder arbeide som simple Haugekoner. Men det, der udgjør een af de Franskes gode Egenskaber, er, at de vide at finde sig i Alt, naar det gjelder om at forskaffe sig Livets Ophold. Anmelderen har kjendt en emigreret fransk Abbed, der levede af at forfærdige konstige Blomster, uagtet han dog havde havt en videnskabelig Opdragelse.

Prof. Wolfart vedbliver at fortsætte sine Aarbøger for Livsmagnetismus, hvoraf 2det B. 2det Hefte nyligen er udkommet, og indeholder Afhandlinger saavel af Udgiveren som Andre, alle fulde af de særeste Anskuelser. I den første "Mesmerdom og Lægekonst" erklærer en Dr. Riecke alle Læger og Apothekere Krig, og forsikkrer, at Magnetismen engang ganske vil befrie os for dem. Han gjør reent ud Nar af alle Lægemidler, og forsikkrer, at de Gifter, hvormed Lægerne vise sig saa frygtelig runde, ere Djævler, hvormed man forgjeves vil uddrive Sygdommens Djævel. Hr. Dr. vil, at der istedet for Apotheker skal bruges 11 Classer af Lægemidler, nemlig den egentlige Livsmagnetismus, Lys, Varme, Electricitet og Galvanismus, Mineral-Magnetismus, Lyden, Lugtene og Smagene, Gasarterne, Dampene, Røgelserne og Badene, mecaniske Midler, medicinsk Gymnastik, Diætetik og Sygepleie.

Natursjeldenhed. En Skomagerkone, Rosine Dauselt, i Warthau ved Bulilau, 50 Aar gammel, hvis yngste Søn er 9 Aar, følte siden hendes Forløsning med ham, 1811, efter hendes Udsagn, en liden Forhærdelse i de indere Dele. Siden to Aar tog hendes Trindhed betydeligen til, uagtet hendes Alder ingen Frugtsommelighed lod formode. Den 2 Febr. d. A. overkom hende heftige Veer, der yttrede sig med de sædvanlige Tegn paa Forløsning; Jordemoderen kom, og forløste hende med en Druevæxt af omtrent 3½ Punds Vægt, hvorpaa alle Veer forsvandt. Konen lever og befandt sig i samme Tilstand som en almindelig Barselqvinde. Druevæxten har nogle 100 beundringsværdigt skjønne og skinnende Bær, hvoraf hvert er ¾ Tomme langt og ½ Tomme tykt.

I Brunsvig døde nyligen den berømte, og af Literaturen i Almindelighed høit fortjente Olding Joh. Joachim Eschenburg, i en Alder af 77 Aar. Hans Oversættelse af Shakespear, skjøndt foregaaet af Wieland i Prosa og efterfulgt af A. W. Schlegel og Voß og Sønner i metrisk Form, vil, trods hiin hans Forgjænger og disse hans Efterfølgere, altid beholde sit Værd, som et smagfuldt og omhyggeligt Arbeide. Hans Haandbog i den classiske Literatur er oversat paa Dansk af Prof. Thorlacius. Han var født i Hamborg, 1 Dec. 1743.

I Holland især har nyligen været skrækkelige Oversvømmelser. Allene i Geldern stode først i Februar 72 Landsbyer under Vand, og i Sydholland og Utrecht vare 120 Morgen Land oversvømmede. Uagtet Digerne vare i god Stand, og der til en, som kun var ½ Miil lang, vare ansatte 1500 Arbeidere, kunde de dog ikke modstaae Oversvømmelsen; thi d. 27 Jan. stod Vandet 11 Fod høit. Ved en Landsby i Geldern væltede det store Iisstykker frem, der søndersloge Husene og tvang Indbyggerne til at redde sig ind i en paa en Høi liggende Kirke, hvorfra de maatte see deres Børn, Syge og kraftesløse Oldinger, saavelsom Kreature, redningsløse drukne. 750 Personer vare her indsluttede i 40 Timer. I andre Landsbyer anrettede Oversvømmelsen lignende Ødelæggelse. I London er der aabnet en Subskription til Fordeel for de Ulykkelige, som have lidt ved dette Naturuheld.

Kjøbenhavns Børs d. 17 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 269, a vista 272. Amsterd. 2 M. ", a vista ". London 2 M. ". Svec. 269. — Specier solgtes til 16 Rbmk. 3 ß. a 16 Rbmk. 2 ß. (I Dag, d. 18de Marts, 16 Rbmk. 1 ß.) Oblig. 71. Norske Rigsbanksedler 19 a 19½. Svenske Sedler 62 ß. — Disconto 6 PC.

Opløsning af Logogryphen i No. 21.

Meerbusen (Meer, Busen, Musen, Meerbusen).

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 24.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 21 Marti 1820.

Kort Svar paa en Snak som er lang nok.

Skilderiets Læsere har ventelig seet det Mesterstykke i mange Stykker der har staaet, for "at vække Publicums Opmærksomhed paa min Oversættelse af Saxo" det vil da sige: for at gjøre vitterligt, hvorlunde jeg har skamskiændt den ypperlige Historieskriver, Dannemarks Konger og Adelsmænd, Norske Frænder ꝛc. ꝛc. med uhøviske, grove og fornærmelige Ord og Talemaader; saa det var nok bedst, det blev ved den Ulykke, der er skeet, og en Anden (hvorfor ikke Gustav Ludvig Baden?) kom til værdelig at fordanske Saxos fine Udtryk og pyntelige Vendinger.

Har det, som ti Aars Erfaring giver Grund til at formode, været Hr. Badens Hensigt at saare mig paa det ømmeste Sted, han kunde finde, da er det lykkedes ham, saavidt Sligt kan lykkes Folk af det Slags; thi det er sandt: jeg sætter en Ære i at være Christendom, Danske Konger og Danske Adelsmænd med Liv og Sjæl hengiven, og selv Skinnet deraf i Dannemænds Øine vilde det være mig tungt at miste. Var det derfor en Skribent for hvem jeg havde Agtelse, der sigtede mig saaledes, som Hr. Baden, da vilde jeg, hvor urimelig end Beskyldningen er, alvorlig gjendrive den; nu derimod er taus Foragt det eneste værdige Svar.

Vel har jeg havt i Sinde, ei for Hr. Badens, men for bedre Mænds Skyld, ved denne Leilighed at udvikle min grundede Overbeviisning om, at den bondelige Stiil i Folke-Kroniken er intet Misgreb, men et værdigt Konstgreb for, om mueligt, paa nye at lægge Menigmand Fædrenelandets Krønike paa Hjerte, og derved atter bringe den i Folke-Munde, ligesom, paa den anden Side, for at de mange Boglærde som behøve det, kan lære at tale paa Bondemodersmaalet om Andet end Mødding og Muldjord. Jeg havde det i Sinde, men jeg begav det, thi jeg betænkde, at kunde end mit Forsvar bringe Skraalere til Taushed, var det dog lige vist, at trænger Krønikernes Tungemaal i Dannemark til Forsvar, da er det enten netop Tungens Skyld, som skulde tale for dem, eller ogsaa har Vedkommende paa deres Hørelse en Skade, det er klart, min Røst kan ei helbrede! Ja, overalt, hvad de boglærde Læsere angaaer, til hvem mit Forsvar jo dog skulde stiles, da er det aabenbart: saalænge Repps og Badens udgjør den hele offenlige Stemme om Nordens fordanskede Krøniker, saa længe maa Historien sige, er enten Værket ikke værd at tale om, eller Dommerne ei værd at tale med.

Derfor skal mit eneste Forsvar for Stilen i Krønikerne være en Paamindelse om, at den være god eller slet, saa er jeg dog angerløs for dem der bekoste Folkeudgaven.

Ved Prøverne, som udkom 1815, viiste jeg, hvorledes jeg bar mig ad med at fordanske Nordens Oldkrøniker, og Spørgsmaalet var, om Man i Dannemark og Norge vilde skyde sammen,

og bekoste en Folkeudgave af Krønikerne i denne Skikkelse? Prøverne blev recenserede og Oversættelsen af Saxo fortrinlig roest, dog med den Udsættelse, at jeg stundom i Saxos Bemærkninger havde taget mig for megen Frihed med Texten, og at endeel af de bondagtige Ord og Talemaader jeg brugde, stak ilde af imod Saxos pyntelige og værdige Stiil. Jeg stak i Svaret herpaa, som man endnu kan see *), Intet under Stol, vedkiendte mig baade Friheden og Bondagtigheden, men forsvarede dem, og erklærede, at anderledes vilde jeg ikke fordanske Krønikerne.

Desuagtet skedte Sammenskuddet, og deri laae jo unægtelig, at de som gjorde det, enten gik i Taaget, eller vare fornøiede med, at deres Bidrag anvendtes til Udgivelse af Krønikerne i den Stiil, jeg havde givet Prøver paa og erklæret at ville beholde.

Det eneste Spørgsmaal, her, kan da kun være, om det givne Løfte virkelig opfyldes: om Krønikerne fremtræde i den lovede Skikkelse? om der for Sammenskuddet bekostes et Oplag paa 2000 Explr. til Menigmands Bedste, som kan sælges for 1 a 2 ß. Arket, eller, hvor det findes passende, bortgives? og, om der til Slutning aflægges ordenligt Regnskab for Bidragenes Anvendelse?

At der nu er udkommet to Dele af begge Krønikerne, som, man kalde dem hvad man vil, indeholde Totrediedele af Snorros og over Halvparten af Saxos Værk, det kan man vide. At Oversættelsen svarer til Prøverne, paastaaer jeg, til det Modsatte bevises, og at der er gjort et Oplag paa 2000 Expl., der udmærke sig paa Titelbladet ved Tillægget: for Menig-Mand, det lader sig bevise. Dette Oplag er, om jeg ikke tager feil, den bedste Begyndelse til et offenligt Regnskab, der kan gives, og Slutningen tør da vel komme af sig selv.

At der, foruden hine 2000 Expl., er trykt 1000, som man formodede, kunde betale sig selv, og at Alle som have bidraget, og ønske at eie Værket, heraf faae Explr., vist ikke til overdreven Priis, er dog vel ingen Forsyndelse, især da, naar det kom til Stykket, jeg dog vel, efter Benyttelsen til det lovede Oplag, havde Lov til at gjøre med mit Arbeide, hvad jeg vilde.

*) See: Literaturtidendens Skudsmaal i Henseende til Prøverne af Saxo og Snorro. 1816.

Derimod vil jeg gribe denne Leilighed til at tale et Par Ord om Oplaget til Menigmands Bedste.

At man er i en Slags Forlegenhed, naar der spørges om det bedste Brug af saa maadeligt et Oplag til Menigmands Bedste i Dannemark og Norge, er vel undskyldeligt, og der fattes vist heller ikke Grunde til at tøve, og lade Værket blive fuldstændigt, inden man i denne Henseende begyndte at røre sig.

Imidlertid, saa da Hr. Baden ogsaa herom snakker avet, og der vel ligesaa lidt kan være nogen Tvivl om, at Skolerne først maa betænkes, som at Værkerne der i sin Tid vilde gjøres fuldstændige; anseer jeg det for Pligt, at kvæle en Snak i Fødselen, som, hvis den var sand, maatte foruden mig, beskiæmme begge de hæderlige Mænd, der med mig have borget for samvittighedsfuld Opfyldelse af det ved Indbydelsen gjorte Løfte.

Medens det derfor billig overlades det Kongelige Selskab for Norges Vel, hvem Expl. af første Deel alt i Fjor ere tilstillede, at bestemme for Norge, hvad dem synes bedst, kundgiøres det for Dannemark: at hvis nogen Skolecommission, Skolepatron, eller anden bekiendt Mand ønsker til en Skole, enten een af Krønikerne eller dem begge, da betales hver Deel med 3 Mk. i Tegn, og ønskes Indbindingen besørget, skal ogsaa det skee paa sparsommeligste Maade, naar derom giøres nærmere Bestemmelse.

Det Samme er Tilfældet med Borgerskoler og Almuebibliotheker, kun at ved alle slige Leiligheder et Beviis gives for: hvortil, og til hvad Priis Exemplaret er modtaget.

Man vil heraf see, at i Henseende til "den ualmindelige Understøttelse" kan jeg være ganske rolig ved hvad der siges om mit Arbeide, thi naar jeg ærlig stræber at holde hvad jeg har lovet, narres Ingen, uden forsaavidt han kan have narret sig selv; og at jeg er narret, fremfor alle Andre, dersom virkelig mit Arbeide er slet, ja, dersom det ei svarer meget bedre til Tidens Tarv,

end hvad det skulde afløse, det nødes man vel til at indrømme; nødes dertil, naar man troer, som de jo maa troe, der understøttede Værket, at jeg er ingen slet Skribent, og naar det er øiensynligt, som jeg tør sige det er, at hverken Tid eller Flid har jeg sparet. Hvordan andre regne, rager ikke mig, men, efter mine Tanker, kunde Tønder Guld ei vederlægge mig den Deel af min kraftfuldeste Alder jeg da havde spildt, og vil man end mene, at det kun er Snak, saa maatte jeg dog være lige utrøstelig, aldenstund min Vinding i verdslig Henseende er Mindre end Intet.

Jeg frygter imidlertid lige saa lidt i denne som i nogen Henseende for en billig Efterverdens Dom, som er det eneste Jordiske, Skribenten, der kiender sit Kald, maa have for Øie. I Bevidstheden af, at have med Glæde opbudet alle mine Kræfter, for at skiænke Fædrenelandet sin Krønike saa dansk, saa livlig og fyndig som mueligt, kan jeg rolig oversee deres Dom, der ei engang i de gamle Dages Røst, som skulde forene os, vil have Modersmaal tilfælleds med Dannemarks Folk. Med al den Opoffrelse der stod i min Magt, tjende jeg, vel i Skrøbelighed, men derfor ei uden Kraft, mit elskede Fædreneland paa den eneste Maade, det da vilde tjenes af mig, og nu foragte man kun, om man vil, min Skiærv paa Dannemarks Alter! Det var hvad jeg havde.

N. F. S. Grundtvig.

---

* * *

I No. 16 af Skilderiet har En med ædel Varme atter talt Hestens Sag mod Menneskets kuns alfor ofte utaknemmelige, for ikke at sige, umenneskelige Forhold mod samme *). Han fortæller, efter at have omtalt to engelske Heste, der ere

blevne berømte ved deres utrolige Hurtighed i at løbe, at den afdøde Grev Rantzau og en engelsk Kjøbmand indgik et Væddemaal om, hvo af dem der inden 5 Minuters Forløb kunde ride heel omkring Kjøbenhavns Nørrefælled, og at Kjøbmanden vandt ved første Veddemaal paa sin engelske Hest, men at ved næste vandt derimod Rantzau, der red Fælleden omkring, i noget over 4 Minuter paa en jydsk Hest, ligesom og, at en anden blandt de tilstedværende Ryttere naaede paa en lille sjællandsk Hest Maalet næsten i ligesaa kort Tid.

I denne Anledning maa jeg bringe i Erindring, at ved det sidste og største offentlige Veddeløb tilhest paa samme Nørrefælled d. 16 Octbr. 1771, hvor det Kongelige Herskab var tilstede, vandt min Farbroder, den bernstorfske Selveierbonde af Gjentofte, Jacob Jenssen paa en 15 Aar gammel sjællandsk Bondehest, som han i sammes 10de Aar havde kjøbt for 10 Rdlr., de 500 Rdlr., der vare den udsatte Pris, for Den, der snarest omred bemeldte Fælled 3 Gange. Jeg veed ikke rettere, end at den Tid, hvori denne Hest de 3 Gange omløb Fælleden, blev anslaaet til 11 Minuter, eller til 3⅔ Minuter for hver Gang, og fortjener isaafald, med Hensyn til dens længere og hurtigere Løb, til dens Alder, og dens Stilling som Plovhest, at omtales fremfor de ianledning af det Rantzauske Veddeløb omtalte. Hvad vilde denne danske Hest, om den var afrettet og blot brugt som Ridehest, i sine yngre Aar kunne have præsteret. Angivelsen af Nørrefælleds Peripheri mindes jeg ikke; men samme maatte kjendes for hvem det kunde interessere at vide, hvor nær de hurtigstløbende danske Heste ere istand til at naae de engelske, blandt hvilke den berømteste skal have kunnet tilbagelægge 82½ Fod i 1 Sekunde, og altsaa have løbet flere Gange hastigere end Vinden, hastigere end Stormen, der regnes at gjennemfare 50—60 Fod i 1 Sekunde, og ligesaa

---

*) Blandt saa mange Andre, har, som bekjendt, Professor Smith, forlængst indskærpet ei alene Hestens, men og øvrige Dyrs Rettigheder i sin klassiske Bog. Det Samme har Kammerraad Just siden gjort i flere af sine almeennyttige Skrifter, blandt hvilke hans Naturhistorie især ikke burde savnes i nogen Skole. Ogsaa har jeg selv i dette Emne ydet min Skjærv i min Bibelske Exempel- og Sprogsamlings 1ste Deel, S. 890—904, hvor Talen er om Menneskets Rettigheder og Pligter ihenseende til Dyrene.

hastig som Orkanen, ja næsten ligesaa hastig som Ørnen i dens Flugt *).

Man tillade mig ellers herhos at bemærke, at imedens benævnte Bondemand vandt Prisen i hint Veddeløb, nød hans Broder, min Fader Hans Jenssen, Selveierbonde sammesteds, en Udmærkelse, som nok ikke er bleven nogen anden Danmarks Bonde tildeel, enten før eller efter ham. Da den udødelige Joh. Hartvig Ernst Bernstorff søgte strax at ophjælpe sit i Aaret 1764 erholdte forarmede Gods ved Hoverifrihed, Fællesskabs Ophævelse og Udflytning, og fandt paa Godset Uvillie og Modstræben mod disse sine, da saa fremmede og uhørte Indretninger, lod Hans Jenssens lyse Forstand ham strax indsee Nytten deraf, saa at han ei alene med Glæde modtog samme, og strax og først udflyttede, men gjorde endog ved den hele Udskiftning betydelig Tjeneste. "Han udmærkede sig," siger daværende, af samme Gods saa vel fortjente Forvalter Kammerraad Torkel Baden i sin Beskrivelse over disse Indretninger S. 82 "fremfor alle, og den Kundskab, som denne Mand besad om sit Fødested, gjorde, at man i mange forskjellige Tilfælde, hvor det ofte beroede paa det tydeligste Begreb og den rigtigste Forestilling om visse enkelte Dele af Markerne og om deres Skikkelse og Lage, mere og sikrere kunde benytte sig af denne ene Mands, end af alle Jordbrugeres Efterretninger, om det og havde været muligt til samme Tid at indsamle disses Kundskab." Men ei nok. Nei, da han ved Erfaring noksom havde overtydet sig om

*) Hvilken Forskjel imellem den større og mindre Hastighed, hvormed de os bekjendte Legemer bevæge sig! Man tænke sig fra den krybende Snegl til den orkansnare Hest og Ørn, fra samme til Kanonkuglen, der styrter 600 Skridt frem i 1 Sekunde, fra denne igjen til Jordkuglen, der farer $3\frac{2}{7}$ Mile af dens Bane, og endeligen fra denne igjen til Lyset, der i bemeldte Øieblik af Tid igjennemflyver 40,000 Mile. Og dog hvad er Legemernes mest forunderlige Hastighed mod den, hvormed Aanden farer alle disse forbi.

Udskiftnings Gavnlighed, saa skrev han til sammes Anbefaling 1771 en Bog, i Form af et Brev for sine danske Medbønder. Han var Medlem af Landhusholdningsselskabet, og medtoges til at bedømme de til samme indsendte Agerdyrkningsredskaber. Man see til Exempel: Beretning til Landhusholdingsselskabet om Forsøg med adskillige Plove 1771. Han lod en Søn reise til Tydskland, for at lære Agerdyrkning; havde anskaffet sig en Samling af danske og tydske Bøger. Ikke alene besad han Bernstorffs særdeles Yndest, men Danmarks øvrige da berømte Mænd, Cramer, Klopstock, Kall, Sneedorff, Martfeldt, Ewald og flere omgikkes ham gjerne. Han blev forestilt Kongen, og Høistsamme lod en Guldmedaille paa 100 Rdlr. slaae med hans Navn paa og skjenke ham. Magen til samme skal findes i det kongelige Medaillekabinet.

Da jeg nu vidste, hvilken heldig Virkning Læsningen af Sveizerbondens Kleinjoggs Levnet i Hirzels bekjendte Bog: Die Wirthschaft eines philosophischen Bauers, havde gjort paa samme min Fader *), saa troede jeg og Andre med mig **), at Fremstillelsen af de vigtigste Træk i sidstes Levnet, og den Hæder, han havde nydt, maatte igjen kunne have gavnlig Indflydelse paa mangen en af vore Bondemænd og Bondesønner. Jeg skrev til den Ende, i Aaret 1801 min Bog imod Overtroen, i Form af en Samtale imellem en Præst og hans Medhjælper. Heri igjennemgik jeg de mange Arter af Overtro hos Almuen, bestred samme som urimelige, latterlige og høist skadelige ***); søgde Grunden dertil i den usle

*) Jeg har endnu det Exemplar af denne Bog, hvori han studerede.

**) Den værdige Pastor H. J. Birch havde i Statistiske og oekonomiske Tanker til høiere Eftertanke S. 22 yttret: "Et kort Udtog af den sveizerske Bonde Kleinjoggs Levnet, eller den bekjendte Bonde paa Bernstorffs Gods eller en anden fyensk, eller jydsk Bondes Levnet og Anlæg, oekonomisk og praktisk forfattet, burde eies i hver Gaard og læses offentlig i Skolerne."

***) Aaret iforveien var det, at en gammel Kone

Underviisning og Opdragelse baade i Huse og i Mængden af Skoler, beskrev hin i en opdigtet Bondepiges Opdragelseshistorie; gjorde derhos opmærksom paa Skolevæsenets Forbedring ved Brahetrolleborg, Christiansfæde, Løvenborg og Lindenborg. Jeg drøftede udførlig Almuens herskende Grundsætning og Mundheld: "Vi og vore Lige behøve ikke at vide Meget." Og fremstillede endeligen i Hans Jenssens Exempel en Bondemand, der allerede saa mange Aar iforveien havde tænkt heel anderledes. Bogen overlod jeg Forlæggeren gratis, for at han skulde kunne sælge den til den billige Priis 2 Mk. indbunden. Selv kjøbde jeg en betydelig Deel Exempl. og uddelede blandt Almuen. Ogsaa havde Bogen vel den Lykke, at finde Kyndiges Bifald, men den kom ikke til mange af Almuens Kundskab, og jeg veed Ingen, der gjorde sønderligt til dens Udbredelse, undtagen den uforglemmelige Balle.

H. Bjerregaard,
Præst til Hjermind rc. Sogne
i Viborg Stift.

---

vor myrdet som Hex, i Landsbyen Brichsted, ved Horsens. Formedelst hvilket Mord, Stifterinden heraf, en saakaldet klog Kone, blev dømt til Henrettelse, og 6 Bondermænd til Slaverie eller Tugthuus paa længere eller kortere Tid.

---

* *

I Anledning af det i Bladet "Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn" Nummer 23 indrykkede Stykke, der har til Titel "Ære den som Æren tilkommer", kan jeg, som ikke er Eier af Peter Andreas Heibergs Breve til afgangne Directeur J. F. Schultz, kun erklære: at jeg, der oftest, om ei altid, fik disse Breve at læse, mangen en Gang har seet Heibergs Begjæringer til Schultz, om at udbetale Heibergs Moder paa Heibergs Vegne den, eller den Sum. Dem, hos hvem mine Ord staae til Troende, vil denne min Æreserklæring være overbevisende for; og Andre kunne bedst overtydes om Heibergs Retskaffenhed og min Sanddruhed i dette Stykke, hvis Enkefru Schultz, eller hvem Anden, der endnu maatte være i Besiddelse af Heibergs Breve til Schultz, vilde gjennemsøge samme og da afgive den Heiberg aldeles retfærdiggjørende, men just derfor skyldte Erklæring. Ikke skal jeg nogensinde nægte, at salig Schultz maaskee tillige hjalp af egen Lomme Heibergs Moder, eller at hans efterladte Enke er vedbleven denne sin Saliges Godgjørenhed; thi bedre end jeg kjende Faa Schultzes altid varme Hjerte for de Lidende, og at vise sig ham værdig vil stedse være hans Enkes Stolthed.

Hvad det andet Svar i Bladets 23de Nummer, S. 359, angaaer, da behøver jeg jo ei at gjøre opmærksom paa, hvor aldeles det modsiger det omtalede første Svars Paastand. Kun skylder jeg mig selv at vise: at, da jeg i min Indrykkelse, S. 323 i Nummer 22, har kaldt Heibergs Moder "nødlidende", har jeg jo og paa ingen Maade stemplet hende som ikke trængende til Lykkeligeres Bistand. Hende og hver Trængende tilønsker jeg denne i klækkeligste Maal og Maade!

Frederik Høegh-Guldberg.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Placat af 8 Martii d. A. har det behaget Hs. Majest. Kongen allernaadigst at befale saaledes:

Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark, rc. rc., gjøre vitterligt: at Vi have fundet det hensigtsmæssigt, i visse Dele at indskrænke de ved Omstændighederne fremkaldte Begunstigelser med Hensyn til Haandværkers Udøvelse, som have været tilstaaede Medlemmerne af Kjøbenhavns Borgervæbning og Vort Livjægercorps.

Vi befale derfor, som følger:

1) Den Frihed, som Reglementet af 1ste Junii 1808 tilstaaer de Haandværkere eller Professionister, som ere indtraadte i fast Nummer ved det borgerlige Infanterie eller Artillerie, til at ernære sig som Frimestere, skal i Fremtiden ophøre, saa at de, som herefter indtræde i be-

meldte Corpser, ikke derved erhverve større Frihed til at ernære sig ved Haandværker, end der, uden Hensyn til deres Indtrædelse i noget af disse Corpser, vilde have tilkommet dem.

2) De, der allerede have som Medlemmer af bemeldte Corpser erhvervet Frimester-Rettighed, skulle, hvis de agte fremdeles at benytte samme, inden eet Aar tage Borgerbrev i Overeensstemmelse med hvad i Forordningen af 21de Marts 1800 er foreskrevet, hvilket skal meddeles uden Betaling, forsaavidt det indskrænker sig til den Næring, som tilkommer den, der tager det.

3) I det Tilfælde, at nogen Haandværker af bemeldte Corpser ved Øvelserne eller i Tjenesten skulde vorde saaledes beskadiget, at han derved blev sat ud af Stand til at ernære sig ved eget Arbeide, skal en saadan dog fremdeles have Adgang til, ved passende Begunstigelser, som Vort danske Cancellie, efter Omstændighederne, har at tilstaae, at sættes i Stand til at finde Udkomme ved sin Profession.

4) Det Foranførte gjelder ikke alene om borgerlige Infanterister og Artillerister, men og om de ved bemeldte borgerlige Corpser ansatte Hoboister, Tambourer, Pibere eller Faneposter.

5) Hvad her er foreskrevet om det borgerlige Artillerie og Infanterie, skal ogsaa anvendes paa Livjægercorpset, som ved allerhøieste Rescript af 21de Septbr. 1813 §. 7 erholdt de samme Rettigheder til at drive borgerlig Næring, som de, der vare tilstaaede Kjøbenhavns Borgervæbning.

En Ostfarer, Admiral Bille, tilhørende Huset Watt & Gordon, er i Gaar ankommen hertil fra Batavia. Skibet var allerede i Januar Maaned tilsyne uden for vor Rhed, men blev saaledes skruet af Isen, at det maatte løbe ind i en norsk Havn, hvorfra det atter forsøgte at komme til Kjøbenhavn, men anden Gang nødsagedes til at vende om igjen. Endeligen lykkedes det samme i Søndags at komme hertil. Men denne Forsinkelse har været Rhederne til betydeligt Tab, da Skibet har en stor Deel Caffe inde, som imidlertid er falden i Prisen.

I Torsdags solgtes ved en eneste Auction

Generalconsul Forbes's Lyststed paa Veien til Frederiksberg Bakke, opført for adskillige Aar siden, ganske i italiensk Smag, tilligemed Hauge, Stald og Vognremise, for den ubetydelige Sum 1750 Rbdlr. Sølv, til Commerceraad Petersen. I vore Dage burde man, istedetfor over Skuepladsen, skrive over hvert Lyststed: ei blot til Lyst! thi Folk have sandeligen ganske tabt Lysten til at kjøbe Lyststeder.

Landinspecteur N. Lund foretog afvigte Sommer en Reise til Bornholm, for at opsøge Mergel og undersøge Tørvemoser m. v. Ved hans Ankomst dertil, fandt han mangfoldige tilbageværende kostelige Mindesmærker fra Oldtiden. I det øvrige Danmark ere de fleste og sikkerligen de smukkeste, formedelst Udskiftningerne og et forbedret Landbrug, forsvundne, hvilket ogsaa vil skee paa Bornholm, naar Udskiftningen der, som nu først er begyndt, bliver tilendebragt. — Til Nytte for Historien og Oldgrandskeren besluttede han derfor, for saavidt det stod i hans Magt, at redde disse ældgamle Monumenter fra Forglemmelse. Desaarsag gjennemvandrede han alle Klippe- og Dal-Egne, alle Lunde, Skove og Marker i Rønne, Knudsker, Ruthsker, Hasle, Allinge, Olsker og Røeker Sogne, hvor han fandt, maalte og aftegnede samt forfattede Beskrivelser, over 339 Mindesmærker, ligesom han til næste Sommer ønsker at kunne gjennemvandre den øvrige Deel af Øen i foranførte Hensigt. Ved Bornholmernes bekjendte Gjestfriehed, og ved den Lyst, de have til at fremme alt, hvad der kan befordre deres Lands og Danmarks fælleds Ære — blev det ham for saavidt muelig at udføre sin Plan. — Men nu da han er kommen til Kjøbenhavn, for i det rene at faae udarbeidet de medbragte Materialier, er det først han føler, at uden Understøttelse maa, til hans inderligste Bedrøvelse, Værket standse. — Han anmoder derfor i en trykt Indbydelse ædle Patrioter og Oldsagers Yndere om Hjelp til at udføre Forehavendet. Deres Navne og Minde, som maatte behage at yde Sagen saadan Hjelp, skal blive opbevarede til den skjønsomme Efterslægts taknemmelige Erindring, og saa meget af Værket skal vorde uopholdelig fuldført, som efter Understøttelserne er mueligt.

Maribøe, d. 14 Marti. I Søndags blev her i Maribøe funden en Hundrede Rigsbankdalers-Seddel, der blev afleveret til Politiemesteren. — Afvigte Løverdag, om Aftenen omtrent Kl. 10, afbrændte Niels Jørgensens Udflyttergaard i Stokkemarke, Grevskabet Knuhtenborg. Ilden begyndte i et af Udhusene, og inden faa Øjeblikke greb Ilden saa rasende om sig, at Intet blev reddet, men Alt et Rov for Luerne.

Odense, d. 17 Marti. Igaar forlod os det Franckske Skuespiller-Selskab, som i denne Vinter har moeret Odensee adskillige Aftener. Ingen kan negte at jo ved dette Selskab fandtes det bedste Ensemble i dets Forestillinger af alle de Selskaber, Franck har bragt hertil. De havde en god Garderobe, Stykkernes Gang gik stedse ordentlig, og Regisseuren Hr. Mieliot var en fortrinlig og sielden Skuespiller. Naar dette Selskab forøges med et Par gode Dame-Subjecter, vil det overalt gjøre Lykke. Entrepreneuren spandt imidlertid ingen Silke i Odense, da det saa ofte traf saa uheldigt, at netop paa Skuespil-Aftenerne vare flere talrige Spise- eller Spille-Selskaber i Byen, som da forringede Theater-Indtægten. — I Odense vil aldrig noget offentligt Skuespil kunne soutenere sig nogen heel Vinter.

Aalborg, den 13 Marts. Endeligen sees her aabent Vand igjen, efterat Fjorden i nogle Maaneder uafbrudt har været belagt med Iis. Uagtet Driv-Isen, er allerede et lille Fartøi ankommet her fra Oplandet, og har saaledes aabnet Seiladsen. Paa det saakaldte Flag mellem dette og Hals ligger Isen dog endnu fast, saa at ingen Seiler vel saa hastig vil komme op fra den Kant, med mindre en god Vestenblæst skulde løsne den. Fjordisens Beskaffenhed har ellers i denne Vinter ikke været stort at lide paa for Færselen. Kun i kort Tid vovede man at kjøre over den. Selv Gaaende slap undertiden igjennem, og et Par Mennesker have derved tilsat Livet. Ved Storvorde, 1½ Miil herfra, skal en Mand, som vilde gaae ud paa Fjorden at pilke Sild, være omkommen, i det Isen brast under ham. — Igaareftermiddag den 12te kom ulykkeligviis Ildløs i den en Fjerdingvei her fra Aalborg beliggende Bondegaard, Mariendal kaldet, og tilhørende Selveier og Sognefoged Jens Krog. Ilden opkom i Udhusene og tog saa hastigen Overhaand, at de stode i lys Lue, forend Sprøiterne her fra Byen kunde ankomme. Ved Hjelp af disse blev dog Vaaningshuset reddet. Det var med Nød man kunde redde Kreaturerne, paa 2 a 3 Kalve nær, som indebrændte. Forresten gik alt Forraad af Foder og utorsket Korn op i Røg. Tilstrækkeligt Vand fattedes.

Blandede Efterretninger.

Det med Brødrene Benecke i Berlin og Averdiek & Comp. i Hamborg sluttede Norske Laan paa 2,700,000 Mk., a 5 pCt. Rente, skeer med successiv Tilbagebetaling inden 21 Aar. Der udstedes 3 Hovedobligationer paa 900,000 Mk. hver, og paa Grund af disse udfærdiges igjen 2370 Obligationer fra 3000 til 300 Mk. Til Sikkerhed for Laanet er givet 900,000 Rd. Sp. i adskillige hundrede hypothekariske Privat-Panteobligationer (1ste Prioriteter) paa Eiendomme i Norge, til Beløb 1,350,000 Rd. Sp., som ere cederede til Brødrene Bennecke. Til Sikkerhed for Capitalafdragenes og Renternes punktlige Betaling, gives alle Kongeriget Norges Told- og Consumtions-Indtægter, i hvilket Øjemed den norske Regjering og Brødrene Benecke tilfælles udnævne en Direction i Christiania, som det paaligger, deraf at tilbageholde saa meget, som til Laanets Afdrag og Rentebetaling udfordres.

Den 15 d. M. døde den bekjendte Baron og Bergraad Hermelin, høilig fortjent af Sverrig ved sine Anlæg paa de ham forhen tilhørende Bergværker i Norbottens Lehn og ved de paa hans Bekostning stukne og af ham selv forfattede Kort over Sverrig.

En Hr. Bellingham i Dublin har faaet Patent paa en Kareet, der med Passagerer og Bagage kjører uden Heste, blot ved Hjelp af Dampe og comprimeret Luft. Den skulde afgaae første Gang d. 1 Marts. To Ingenieurer og en Mechanicus have givet ham det Skudsmaal, at de have seet hans Dampkareet kjøre 20 engelske Mile langt paa en bakkefuld Landevei. Kareten med Bagagens Totalvægt var 80 Centner, og i en Tid af 1 Time tilbagelagde den 20 en-

gelske (4 geograph.) Mile. Formedelst Axelens særegne Bygningsmaade styrer en eneste Mand Vognen uden Anstrængelse. Men Bevægelsen er saa hurtig, at Hjulnavene ofte maa afkjøles.

Man veed af Debatterne i det engelske Parlament, at Ministerne endnu ikke have erklæret Regentinden, Caroline Amalia Elisabeth, for Dronning, og at hun benævnes af dem "den høie Person", skjøndt hendes Sagfører Hr. Brougham paastod, at, for saavidt han forstaaer den engelske Constitution, den regjerende Konges ægteviede Gemalinde eo ipso er Dronning, og hendes Fordring paa denne Titel den samme, som Kongens paa Kongenavnet. I den Anledning fortjener det her at anføres hvad Blackstone, det engelske Retsorakel, siger om denne Punkt: "Dronningen (af Engelland) er en udmærket, fra Kongen forskjellig Statsperson, og ikke, som andre Ægtefæller, saa inderligen bunden til sin Gemal, at hun ved bestaaende Ægteskab skulde have tabt al lovlig og afsondret Tilværelse. Hun har Hoffer og Forvaltninger, der ikke allene ved Ret, men ogsaa i Gjerning, ere forskjellige fra Kongens; hendes Procureurer og Generaladvocater ere bemyndigede i Domhusenes Parket at tage Plads ved Siden af Kongens Advocater. Uagtet Dronningen hører til Kongens Undersaatter, saa er dog hendes Person uforkrænkelig og hellig som Kongens. Efter Edvard den Tredies 26de Aars Regjerings Statuter er Angrebet paa Dronningens Liv en ligesaa stor Forbrydelse som Angrebet paa Kongens Liv selv. Beskyldes den regjerende Dronning eller Enkedronningen for Majestætsforbrydelse, saa maa hun dømmes af Overhuset, saaledes som Tilfældet har været med Anna Bullen i Henrik den Ottendes 26de Regjeringsaar."

Kjøbenhavns Børs d. 21 Martii.

Cours. Hamb. 2 M. 266, a vista 269. Amsterd. 2 M. , a vista . London 2 M. , Spec. 266. — Specier solgtes til 16 Rbmk. Oblig. 71½. Norske Rigsbanksedler 19 a 19¾. Svenske Sedler 60 ß. — Disconto 6 PC.

---

* * *

Til den paa Vaterskoutens Contoir opsatte Bombebøsse er, som Bidrag til en Bolig for udslidte Sømænd, indkommen fra en Velgjører, der skriver sig "en gammel Sømand" og som ikke vil nævne sit Navn, men hvori vi, paa Grund af en næsten til Vished grændsende Formodning, troe at gjenkjende vor hæderkronte Olding, der forskaffede os den i Danmarks Aarbøger evig uforglemmelige Hædersdag d. 2den April — 30 Specier. — Endvidere fra Hr. General-Consul F. Tutein 35 Rbd. 3 Mk., som Indtægt af det mod Hr. Procurator Bierring udgivne Skrift, angaaende det asiatiske Compagnie. — Heller ikke bør vi forglemme den Mand, der har sendt 2 Specier, som han har vundet i et Veddemaal, og som han kom i Bombebøssen, istedet for, efter den første Bestemmelse, at anvende dem til to Flasker Madeiraviin. — Dersom hver Sømand, saavelsom hver Kjøbmand, saaledes fremdeles betænker Bombebøssen, saa vil det tilsigtede Øiemed snart opnaaes. Ved denne Leilighed er det os behageligt at kunne melde: at alle de Sømænd, som i Fjor gik ud paa Reiser og kom hjem fra samme, allerede have bidraget deres Skjærv. Men der udfordres naturligviis ogsaa en ikke ubetydelig Sum til at forskaffe vore trængende og udslæbte Sømænd et passende Opholdssted, om muligt, endnu i næstkommende Vinter, da de i indeværende allerede have maattet døie meget. Det er, som det hedder i Indbydelsen, høi Tid, at der sørges for den gamle Sømand, naar han ikke mere seer sig istand til at pløie Havet. Enhver, som agter Standen, og som har erhvervet Formue under det danske Flag, vil sikkert medvirke til at bringe denne velgjørende Stiftelse sit Maal nærmere.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. Ifølge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 25.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 Marti 1820.

Den Lancasterske Skoleindretnings Historie.

(Meddeelt.)

Under denne Titel har Hr. J. W. Brunn udgivet et Skrivt, der opvækker det følende Menneskes Interesse for Lancasters Person, og tillige ved at beskrive Methoden med særdeles Tydelighed, giver Dem, som ikke kjende den af fremmede Skrifter, eller selv have havt Leilighed til at see den udført i sin Reenhed, et beskueligt Begreb om samme. I Fortalen underretter Forf. os om Anledningen til at skrive derover. Siden August forrige Aar var han af den Kongl. Direction for det Kjøbenhavnske Borgerskolevæsen udseet til at forestaae dets Prøveskole. Han kom derved i Besiddelse af de bedste Skrivter om denne Gjenstand, og erholdt tillige Adgang til ugentlige Besøg i den anden Prøveskole, hvor der følges en forandret Methode, under Hr. Divisionsadjutant v. Abrahamsons Bestyrelse. Med Forundring erfarer man, at Lancasters Underviisningsmaade er for 12 Aar siden omtalt i vor pædagogiske Litteratur, men desværre til den Tid overseet. Hvad der i Aaret fra 1ste Febr. f. A. til Februar i dette Aar er udrettet, derom oplyser Bogen os med passende Fuldstændighed. Man seer deraf, at af to Prøveskoler er den ene bleven en fast Skole, endvidere at der gives 6 andre, hvoraf to ere for Piger i Haandarbeide, 1 for Voxne, og 1 er Privatskole. Ogsaa paa Døvstumme-Institutet er Methoden indført. Imidlertid seer man Skoledirectionens Beretning til Hs. Majestæt, saavelsom det Kgl. Danske Cancellies Indstilling af den allernaadigst nedsatte Commissions Forslag angaaende den Sag, med Længsel imøde. Indledningen til Skrivtet giver i en kort Fremstilling af Lancasters Karakteer og Skjebne, som viser hans Levnet, og de engelske Skolers Historie, saalænge, han virkede for dem, nemlig fra 1798 til 1816. Af denne Historie erfares, at Lancaster har i 3 Aar, midt under Krigen, oplært en dansk Dreng, der, paa Grund deraf, var befriet for Fangenskab, og som tilbørligen dannet Lærer i hans Underviisningsmaade, sendtes hjem med Anbefalingsbreve fra Hertugen af Kent til danske Embedsmænd, men da han ikke blev brugt, gik han bort. Ved Forklaringen over de fire Plader Steentryk gjennemgaaes de enkelte Tanker, som ligge i Fremstillingen. Paa den første Plade sees en Væg, behængt med Læsetabeller, endvidere Grupper af Drenge staaende i Halvcirkler, saaledes som de læse og blive examinerede, dernæst en skrivende Classe, siddende ved en Skraapult, og fremvise de fuldskrevne Tavler alle paa eengang. Den anden Plade viser i Perspectiv en Lancastersk Skolestue i London, hvor 750 Drenge ere sysselsatte med Skrivning, og det siddende. Medens Læreren taler med tvende Prindser, styrer en sort Dreng Skolen. Den tredie Plade giver perspectivisk Fremstilling af Dr. Bells Skole i London.

I to Stuer ere 600 Drenge og 400 Piger; ved Skydedørre kunne begge Stuerne forenes til een. Den fjerde Plade fremstiller perspectivisk en dansk Lancasterskole paa 100 Drenge. Gulv og Inventarium ere ganske efter Maal, ligesom Directionens Prøveskole er. Til Forskjønnelse synes mig meget passende det Forslag at være, som Forf. giver S. 156, at, ligesom de engelske og franske Skoler have i Skolestuen deres Konges Billede, og et Symbol paa Religionen, burde vi og i denne Skole opstille Frederik den Sjettes Billede, og til Religions Symbol vælge Christus, som velsigner Børnene, der af Thorvaldsen fortreffeligen er udført paa Døbefonden i Brahetrolleborg Kirke, og hvoraf haves en Contour i Lahdes Elementarværk. Vilde den værdige Konstner modellere sin skjønne Gruppe til Basrelief af 6 Qvarteers Høide og Brede, er Modelleer og Gibser Mølsted villig til for en passende moderat Priis at støbe det. Paa Tegningen seer man over Stykket disse fire Linier:

"Kommer! Smaabørn, til mig hen!"
Høres Christus venligt sige,
"Thi kun Saadanne Guds Rige
"Arve kan i Himmelen."

Det formenes, at Læreren med Monitørs burde synge hver Dag ved Skolens Begyndelse anførte Vers, og derpaa af den hele Skole samlet synges følgende:

Ja, Fader! Saadant er Dit Bud,
Som Sødskende imod hverandre
Vi al vor Levetid skal vandre
Med barnlig Lydighed mod Gud.

Ved Skoletimens Slutning foreslaaes følgende Linier, hvoraf de tre første og den sidste staaer over Kongens Büste:

"Frygte Gud! og Kongen ære!"
Saadan Tak vi Dig frembære,
Frederik! vor Konge kjer!
Du os lod i Skolen her
Dydens Vei og Sandhed lære.
Længe, Fader! blandt os vær!
(Den sidste Strophe gjentages.)

Skrivtet lader sig læse som en behagelig Underholdning, endog af dem, der ikke interessere sig for Underviisningsfaget. Tillige er dets

Priis saa billig, at man bør ønske Forfatteren god Afsætning, paa det at man desto snarere kunde gjøre sig Haab om Fortsættelsen. Imidlertid vilde tilvisse den Lancasterske Underviisningsmaade vinde flere Velyndere og vorde mere rigtigen bedømt, om allernaadigst af anførte Værk nogle Exemplarer bleve forsendte til hver Amtsprovst.

Er det gavnligt at en Underviisnings Methode for Almueskolerne befales.

Herr H. J. Wille har beriget den danske Litteratur med et Skrift over den indbyrdes Underviisnings-Methode, som indeholder saamange interessante Efterretninger, og vidner om et saa inderligt Ønske for Almuens Underviisning og Dannelse, at enhver Fædrenelandsven vist maa glæde sig over det; men han har i hans Fortale Pag. XI. i Anledning af Hr. Pastor Grundtvigs Bøn, i nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, fra den 27de Novbr. 1819, saa bestemt erklæret sig for, at denne Methodes Indførelse, naar den var en Vinding for vore Skoler, maatte befales, at denne vigtige Sætning, som her fremsættes med en Bestemthed, som næsten forbyder al Tvivl, opfordrer til en nøiere Undersøgelse. — For at gjøre Herr Wille opmærksom paa, at denne Sag ikke er saa aldeles afgjort, tillader jeg mig foreløbigen at spørge: hvorfor er da denne Lancasterske Methode, hvis Gavnlighed dog i saa mange Lande erkjendes, endnu Ingensteds befalet? Ja, jeg vover mere; jeg turde opfordre Herr Wille til i hele Historien at anføre et eneste Exempel paa, hvor det har havt gavnlige Følger for en Methodes Uddannelse, eller for Statens Borgere, at en vis Underviisnings Methode er bleven befalet? Det være mig tilladt at anføre enkelte Exempler, for at vise, hvorledes man pleier at gaae frem, naar man ønsker, at en nye Methode maatte udbrede sine gavnlige Følger.

Da Dechanten Kindermann, i Kaplitz i Bøhmen, 1774 begyndte at organisere Normal-Skolerne, interesserede Keiserinde Marie Theresia sig meget for denne Forbedring; hendes Søn og

Eftermand, Keiser Joseph den Anden, gjorde det ikke mindre; til Beviis herpaa tjener, foruden de mange Opmuntringer, som blev tilstaaet Skolevæsenet, at Kindermann blev ophøiet til Capitular Dechant, til Abt i Petua i Kongeriget Ungarn, og endelig under Navn af von Schulstein blev optaget i Ridderstanden [1]). Men aldrig blev hans Methode befalet, uagtet Keiser Joseph den Anden ellers ikke var seen med at udføre det, han ansaae for gavnligt. Alle Kindermanns Forslag bleve af Regjeringen approberede, men han selv advarede meget imod Tvangsanvendelse, og blot ved Anviisninger, Opmuntringer og Belønninger blev hans Skole-Methode og hans Industrie-Skoler næsten overalt i Bøhmen indførte, ligesom ogsaa paa nogle Steder i Mæhren og Gallizien. Meget lærerig er det, at see den Omhue, som Kindermann, og, efter hans Forslag, Regjeringen anvendte, for at vinde Skolelærerne og Menighederne [2]) for enhver Forbedring, som langsom, den ene efter den anden, blev bragt i Forslag, og uden Tvang af Regjeringen anbefalet. Saaledes var det f. Ex. ikke befalet, at Børnene skulde søge Skolerne, men i Aaret 1787 blev det publiceret, at Regjeringen vilde ansee det som en Fortjeneste, der var en Belønning værdig, naar en Lærer kunde forøge Antallet af Skolebørnene i sin Skole med $\frac{1}{3}$ Deel. Kindermann havde ogsaa den Glæde, at alle Stænder i Bøhmen bidrog til at fremme Skolevæsenet efter hans Forslag, og Skolelærerne, hvis Kaar saameget bleve forbedrede, og som nøde saa ofte Opmuntringer, snart paa en, snart paa en anden Maade, erkjendte især med Tak hans Bestræbelser.

Omtrent til samme Tid, 1772, begyndte, i det Preussiske, Domherren over Rochow paa sit Gods Reckan, ikke langt fra Brandenburg, sine Skoleforbedringer. Hans Fortjenester bleve almindelig anerkjendte, og det er unægteligt, at

---

[1]) See historische Nachricht von der Entstehungs-Art und Verbreitung des Normal-Schul-Instituts in Böhmen, von Ignaz Böhm; Prag 1784.

[2]) See herom: Hr. von Schulsteins Plan, i Schlötzers Statsanzeiger, i det 40de Hefte.

hans Almueskoler have været Mynstret, som foranledigede Skoleforbedringen i de fleste tydske Stater, og omliggende Lande, i en lang Tid. Rochows Fortjenester ere udødelige; thi han vakte Aanden, og en levende Interesse for Almueskolevæsenet i Tydskland og flere Lande. Alle Pædagoger reiste til Reckan, beundrede Skolelærer Bruns, og gjorde sig bekjendte med Underviisnings-Methoden, men hverken i det Preussiske eller i nogen anden Stat blev det befalet, at den Rochowske Methode skulde anvendes, uagtet de Reckanske Skoler dog foranledigede mange Forordninger til Skolevæsenets Forbedring i flere tydske Stater. At den store Kong Frederik den Anden af Preussen ønskede Almueskolevæsenets Forbedring, derom vidner det, at han i Aaret 1772 forærede 100,000 Rthlr., Overskudet fra Kjøbstædernes Kasse, som Landskabet i Churmark tilbød ham, til dermed at forbedre Lønningerne for Skolelærerne i de større Bønderbyer, indtil 120 Rthlr., hvilket Tillæg ogsaa kom de Reckanske Skoler til Nytte. Dog befalede han ikke Anvendelsen af den der brugelige Methode. Senere have Basedow, Campe, Salzmann foranlediget nye Anskuelser i Pædagogiken, som i og uden for Tydskland opvakte Opmærksomhed. Man reiste til deres Instituter, henvendte sig til disse Mænd for at erholde Lærere, baade til offentlige Skoler og til private Huse; men deres Methoder bleve ei befalede. Endnu sildigere have Dolz, Junker, Olivier, Stephani, Natorpf, Pöhlmann og mange flere havt Fortjenester af Underviisningsmethoderne, og nærmere bearbeidet Methoden ved den religiøse Underviisning, ved Underviisningen i Boglæsningen, i Skrivningen, i Regningen og i Sangen, som mere eller mindre alle have bidraget til, at Methodelæren har erholdt en større Fuldstændighed.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Hr. A. C. Gudme, geogr. og oecon Landinspecteur, har udgivet: Bemerkungen über die projectirte Verbindung der Ostsee und der Niederelbe mittelst eines Barkencanals, Schleswig 1820,

28 S. 8vo. I Begyndelsen af dette Aarhundrede foreslog Magistraten i Kiel, og senere Hr. Consul Raabe sammesteds, vor Regjering den i dette Skrift omhandlede Canalfart. Hr. Forf. søger ved Ideernes Udvikling og Materiernes Sammenstilling ved Hjelp af hans Local- og Sagkundskab, overtydet om Gjenstandens vigtige Indflydelse paa Fædrenelandets Vel, at gavne sine Medborgere. Først fremstiller han de Grundsætninger, fra hvilke man gaaer ud ved en Canals Anlæg, og det Maal, man derved maatte sigte til. Derpaa følger en historisk, hydrographisk Beskrivelse over den projecterede Canal, og, efterat han har gjort et Overslag over Bekostningen, og viist Fordelene, som den vilde yde, opgiver han de Kilder, hvorfra Omkostningerne skulde tages. Forf. antager, at Canalen, som kan koste 550,000 Rthl. S. H. C. at anlægge, vil, naar hertil lægges Renterne for et Aar, som vil medgaae før den kan kaste noget af sig, have betalt sig i 12 Aar, og Staten vil i det Hele vinde en meget betydelig Sum derved aarligen, foruden de andre Fordele, som kunde høstes deraf.

Fiurendahl, den 14de Marts 1820. Mandagen den 6te Marts sendte Forpagter Hansen her paa Gaarden sin Karl til Skielskjør med 6 Tdr. 3 Skpr. Byg, for at ombytte samme imod Malt; Karlen kjørte herfra om Formiddagen Kl. 10, og kunde godt have kommet hjem om Aftenen da Veien var meget god, men han blev borte. Næste Dags Formiddag fandtes han tilligemed Heste og Vogn druknet i en dyb Hovedgrøvt ved Holsteinborg Enghave, et temmeligt Stykke fra Veien. Karlen laae under Byrden af en Maltsæk i Grøvten med den ene Haand fremrakt. Man skulde formode, at kun Mangel paa Bevidsthed havde hindret ham i at redde sig, da hverken Vandet var saa dybt, ei heller Tyngden af Maltsækken der laae paa ham saa stor, at et Menneske med fuld Bevidsthed ikke skulde kunnet hjelpe sig op. Begge Heste stode i Mórads og Vand saa dybt, at Vandet paa et Qvarteer nær naaede deres Ryg. Den ene Hest havde, formodentlig af Mathed, ladet Hovedet synke ned i Vandet, og var altsaa død, men den anden havde endnu Hovedet oppe, og vrindskede længselsfuld de Mennesker imøde, som kom for at hjelpe den op. Den kom ogsaa efter en kort Tids Forløb paa Benene og er nu ganske frisk. Maltet laae næsten aldeles under Vandet og befandtes meget bedærvet. Fortællinger af Folk, som skal have seet ham paa Veien hjemad, ere afvigende fra hinanden, men dog synes det af dem, saavelsom af den ravgale Vei, han maae have kjørt, at være tydeligt, at han har drukket temmelig meget, og paa Veien tabt al Bevidsthed. Vognens Spor viiste, at han ikke fra Veien fra Skjelskjør var kjørt til høire ad Hovedgrøvten, men at han var kjørt til den modsatte Side til venstre derhen; om han altsaa havde vendt paa Veien, hvortil der udfordredes nogen Forsigtighed, da der er Grøvt paa begge Sider af Veien, eller om han har kjørt ad en anden Vei, en meget lang Omvei, hvor han maatte kjøre ned af en temmelig lang og steil Bakke, er endnu ikke afgjort. Han har efterladt, foruden en gammel Moder og Søskende, en Kjæreste, med hvilken han snart skulde havt Bryllup. Han har flere Gange kjørt til Kjøbenhavn for sin Hosbond og har altid forrettet sine Ærinder til Tilfredshed, og det var langtfra hans Vane at drikke formeget. Slutteligen bemærkes endnu, at hverken Mørket eller Kulden kan have foraarsaget hans Ulykke, Veiret var godt, Karlen var meget varmt paaklædt, og Ulykken maae, efter al Sandsynlighed, være skeet før Kl. 8 om Aftenen. (Slagelse Av.)

Nyborg, d. 19 Marts 1820. Igaar begyndte igjen Skibsseiladsen direkte fra Skibsbroen. Den Hindring, Isen i den senere Tid foraarsagede, blev afhjulpen ved den gunstige Nordenvind, som borttog den ved Gjennemsaugning og Brydning af Søemandskabet løsnede Landiis.

Odense. Det tydske Skuespillerselskab, som i nogle Maaneder har spillet her med Bifald, er den 16de igjen afreist herfra til Fridericia. — Frosten vedvarer endnu, især om Natten, ogsaa har Jævndøgn bebudet sig med en ny Storm af Nordvest, der dog var mindre voldsom end forrige Gang. Snart tør Man nu dog haabe en mildere Vaarluft. Forkjølelsesſvagheder ere temmelig herskende, ventelig som Følger af det afvexlende Veirligt, og muligt endnu fra forrige Aars Sommervarme. Kun faa Huse ere ganske frie; de yttre sig paa forskjellige Maader, ved Hoste, Snue, Øiensvaghed, Tandpine, Bylder og Hævelser ꝛc.

Skive, den 15de Marts. Vores Marked i Gaar var folkerigt; men Handel og Vandel, som sædvanlig stille. Endeel Sædehavre blev afhendet; Priserne paa den Artikel var meget forskjellig, fra 4 Rbd. til 5 Rbd. 1 Mk. pr. Tønde (12 Skpr.). Smør kostede 16 ß. Pundet, og en Snees Æg 16 a 20 ß. — En 70 Aars gammel Pige er funden død paa Marken, formodentlig af Slag, hvoraf hun før har havt Tilfælde.

I Viborg Samler af 18 Marts læses følgende: "De jydske Heders Opdyrkning har i denne Tid givet Stof for danske Blade til at drøfte, om ikke reengjøre, denne Sag. Hovedsummen af denne, saavelsom flere Taler i denne Tid meer end før, bliver altid "Hvor tages Penge fra?" At Gjødske kan faaes naar man først pløier, saaer og avler Kartofler, Boghvede og Spørgel; det er da beviist nok, kuns at Forskuddet til første Opdyrkning ikke mangler. Mange Heder ere ikke Dyrkningen værd i denne kostbare Tid; men mange tusende Tønder Land kunne med Nytte dyrkes. Besætning af Faar, Geeder og Plougstude ville ikke være umuligt at holde. Men, skal Foretagendet lykkes, da maae Hø og Græs heller ikke mangle. Dette er en Knude, der i mange Egne af Jylland lader sig løse paa to Maader: Først og fornemmelig ved at udgrave og med Tørv- og Lyng-Aske gjødske de mangfoldige Overdreve og saakaldte Fælledkjære, der i Aarhundrede ere brugte til løs Fædrivt og bære intet; de bør derefter pløies, besaaes med Havre og Vikker, Byg og Klever 2c. De ville da give meget Hø om kort Tid og Foder det første Aar; Forresten beplantes Hovedgrøfterne med Kurvepiil og andre Sorter, der rigelig betaler sig. For det andet kan Spørgelsæden afhjelpe øieblikligt Mangelen saavel paa grønt Foder som Hø. Vand mangler ikke paa de flakke Heder, det er kun den jernhaltige Jordbund og de høitliggende Egne henaf Jyllands Ryg dette egentligst kan gjelde om. Resultatet bliver: "Kan man skaffe Penge og sætte Hænder i Gang, saa vil Sagen kunne gaae an."

Det fortjente og udeelte Bifald, som Hr. Suhr fra Hamborg har erhvervet sig ved sit Panorama, saavel her, som tidligere i Wien, Berlin, Aachen 2c. (hvor hans Cabinet allevegne blev besøgt af de derværende høje Monarker) og i Frankfurt a. M., ligesom og i hans Fødestad Hamborg, berettiger ham til det Haab, at det endnu vil blive meget besøgt, under hans korte Ophold her i Kjøbenhavn. En Konstkjender anseer det for sin Pligt, at gjøre den Deel af Almeenheden, som endnu ikke kjender samme, opmærksomt paa dette høist sjeldne Konstværk, saa meget mere, da det hidtil har været og maaskee længe vil blive uden Mage, efterdi kun mange Aars Fiid og vedholdende Stræben har sat Konstneren istand til at levere et saadant Arbeide. Især mærkværdig er Vilhelmshøjen, Vandfaldet ved Frauenfluß, Stephanskirken i Wien, Hamborg, Heidelberg.

Blandede Efterretninger.

En engelsk Portrætmaler forfærdiger for Galleriet i den Keis. russiske Eremitage Billederne af de russiske Generaler, som ere blevne berømte i Krigen. Samlingen skal bestaae af 200 Portræter, og for hvert faaer Konstneren 1000 Rubler Bankassignater.

I Lübeck fængslede man nyligen to Tyve, der udmærkede sig ved en næsten mageløs Forslagenhed. Ved deres Undvigelse i September Maaned f. A. brevvexlede de med hinanden paa følgende Maade. Enhver af dem havde, efter Begjering, faaet en Bibel til at opbygges ved. Men istedet for at læse deri, løsnede de enkelte Bogstaver og klinede dem med opblødt Brød i sammenhængende Rækker paa smaa Blade, som de uformærkt vidste at tilputte hinanden. Paa denne Maade erfarede den Ene den Andens Befrielsesplan, som virkeligen ogsaa lykkedes. To Dage derefter bleve de paagrebne i en Skov. Den ene kunde undløbe, men han vilde ikke lade sin Kammerat i Stikken, som just laae og sov: en "Venskabsprøve", som man maaskee forgjeves vilde søge Mage til hos Ikke-Tyve!

Den berømte Fru v. Stael havde stor Frygt for Døden, endskjøndt det er besynderligt nok, hvorledes en saadan Aand, som hun, kunde frygte, hvad som her paa Jorden er det Visseste og

Uundgaaeligste, og som forholder sig ganske til Livet, som Skyggen til Lyset. I sin Sygdom sagde hun til sin Læge, Dr. Friedländer: "frels mig, og jeg vil give Dem min hele Formue, thi jeg føler en Rædsel for Døden." Hendes Liig blev balsameret, under Dr. Friedländers Opsigt, for, efter hendes sidste Villie, at bringes til hendes Forældres Begravelsescapel, ganske paa den ægyptiske Maade. Kamphereddike og Spiritus, Myrreh og Mastix, vellugtende Essencer og Garvestof bleve ligesaalidet som de mange Bind sparede. Man har i den hermetisk(luftfast)lukkede Kiste af Bly anbragt et Speilglas over det vedligeholdte Ansigt. Det befandtes, at den store Qvindes Aand boede i et af de bedst organiserede Legemer, og at man ikke kan tænke sig en skjønnere, sundere, fuldkomnere udviklet og mere vel vedligeholdt Hjerne.

Den berømte Faune fra Palladset Barberini er nu ankommen til München. Efterat denne colossale Marmormasse var kommen lykkeligen over Appeninerne og Tyrolbjergene, maatte en Bro ved Kufstein, der ikke formaaede at bære den, først istandsættes. Endnu ventes nogle 30 skjønne Værker fra Palladset Rondanini. De øvrige Statuer i denne Samling, som nu udgjør 200 Numere, vil ogsaa snart blive opstillede.

Til de Stæder, som i denne Tid tildrage sig Verdens Opmærksomhed, hører Cadix. Denne mærkværdige Stad er paa den vestlige, sydlige og østlige Side omgivet af Havet. Den sydlige og østlige er over 300 Fod, men den vestlige neppe 50 over Havet. Hist udgjøre de høie paa Klippen byggede Volde den yderste Grændse af Staden; her løber endnu under Voldene en bred Quai, med to Arme, som tildeels ere tagne fra Havet. Uagtet Staden er liden i Omfang, saa har man dog sammenpræsset her mange Bygninger, og Befolkningen regnes for 70 til 80,000 Mennesker. Voldene omkring Cadix, hvilke tillige tjene til Spadseregange, ere ganske fortræffelige. Endskjøndt man finder her Alt, hvad der kan tilfredsstille Sandseligheden og hvert Slags Vellevnet, saa savnes her dog den første og vigtigste af Livets Fornødenheder — ferskt Vand. Man maa lade det bringe, men af temmelig maadelig Beskaffenhed, fra Puerto de santa Maria. I den ypperlige Havn ligge ofte 100 Handelsskibe for Anker.

Offentlige Blade berette, at der, da Prof. Settele for nogen Tid siden vilde lade trykke et Cursus over Astronomien, hvori det copernicanske System fulgtes, opstod igjen det gamle Spørgsmaal: om man i Rom turde billige og autorisere dette System tvertimod adskillige Steder i den hellige Skrift? Dette er saa meget mere besynderligt, som man allerede for endeel Aar siden havde udeladt Copernicanernes Skrifter af Listen over de forbudne Bøger i Rom. Imidlertid have ogsaa selv store Astronomer anført Bibelens Vidnesbyrd (Josua 10, 13. Ps. 92, 1. Ps. 103, 5. Præd. 1, 5. Jesaia 34, 8. Domm. 5 B. 20. Esra 3 B. 4, 38.) som Modgrunde mod det copernicanske System. Men at store Astronomer og Mathematikere kunne være meget maadelige Theologer og Skriftfortolkere, det saae man blandt andre paa den udødelige Newton, der, alderstegen, fordunklede sin Hæders Glands ved Forklaringen over Daniel og Johannes Aabenbaring. Men det er naturligt, at den, som er stor i eet Fag, maa være liden i andre. Hvad de af Bibelen hentede Beviser mod det copernicanske System angaaer, da gjendrive de sig selv, naar man betænker, at Udtrykkene ere deels det daglige Sprogs, deels digteriske, og at det var Propheternes Hensigt, at gjøre sig forstaaelige for den almindelige Mand. Newton selv vilde sige: Solen gaaer op eller ned, fordi dette er meest passende til Mængdens Forestillinger; men hvor urimeligt vilde det ikke være, hvis nogen om Tusinde Aar deraf vilde bevise, at denne store Mand virkeligen antog, at Solen (ikke Jorden) gik? Naar Josua siger: "Sol, staa stille!" og det skeer, saa skeer det ved et Underværk; men den, i hvis Magt det staaer at gjøre et saadant Underværk, kunde jo ligesaavel ved en overnaturlig Kraft lade Tilskuerne forestille sig, at den var stille, end virkeligen standse den (eller rettere Jorden) i sit Løb? Montuclu siger, at man, for at fordømme beviste geometriske og astronomiske Sandheder, paa Grund af Skriftfortolkning, maatte antage det Valgsprog: Beati pauperes spiritu, og ikke betænke hvad Kepler siger, at en Høvl, der drives ind i Jernet, derved selv bliver uduelig til at høvle Træet.

I Memoirs relating to European and Asiatic Turkey &c. edited from manuscript Jour-

nals, by R. Walpole, læses en Undersøgelse af Aarsagerne til det tyrkiske Riges Svaghed og Synken. Til disse Aarsager hører Opdagelsen af Seiladsen omkring Godthaabs Forbjerg til Indien. Førend denne havde Venetianerne Etablissementer i de syriske og ægyptiske Havne, hvor Orientens Producter og Manufacturer henbragtes. Chinas og Indiens kostbareste Varer vilde endnu stedse naaet disse Kyster og være førte over Land til det sorte Hav, og derfra over Land til Constantinopel. Men Samfærslen med Orienten blev ledet paa en anden Canal, og det til Europas Lykke; thi paa den tyrkiske Trone sadde den Gang Regenter af Kraft og Daadsaand. Deres voxende Rigdom var istand til, at forskaffe dem og underholde en Hær, som de christelige Magter ikke formaaede at gjøre nogen Modstand. Men saasnart Tyrkiet ei var mere Handelens Beherskerinde, saa formindskede sig dets Nationalmagt; thi dets Hære understøttedes ikke mere af de store Midler, der vare nødvendige til at udføre dets Hensigter mod den christelige Verdens Fred; dets Indflydelse paa Europas Politik sank. Til de øvrige Aarsager til Rigets Forfald høre: Statsindretningernes urigtige Forvaltning; Konstflidens Standsning ved talrige Røverhorder; Vanskeligheden at have et vaaget Øie med alle Dele af dette overordentlig store Monarkie; Portens Svaghed i sine Forhold til forskjellige Paschaer, der trodse dens Magt; de nuværende Tyrkers Følesløshed, Mageligheed og Forkjelelse, der ere traadte i deres Forfædres Mods og Manddomsegenskabers Sted, og endelig Ligegyldigheden for Videnskab og Konst saavelsom det saare ringe Samqvem med Europas civiliserede Folkeslag. Dette og adskilligt Andet, siger Forf., vilde bragt Rigets Magt og Hjelpekilder til at synke lige dybt, om ikke adskillige gunstige Omstændigheder bødede paa hiin skadelige Indflydelse. Disse bestaae i Jordbundens overordentlige Frugtbarhed i adskillige Egne, mange Stæders, som Basras, Bagdads, Cairos o. fl. beqvemme Beliggenhed for Handelen, og endelig, at adskillige Egne i det asiatiske og europæiske Tyrkie ere Apanager for Portens høie Statsembedsmænd eller endeel af den Keiserlige Familie, og som saadanne ikke svare høie Afgivter. Dertil kommer endnu, at stundom en Pascha sætter sig for en lang Tid fast i en Provinds, hvorved Provindsens Tilstand forbedres, da Gouverneurens Interesse i saa Fald er forbunden med hans Undersaatteres. Af de her fremsatte Grunde for og imod den tyrkiske Stats Fasthed fremlyser, at det Slette langt overveier det Gode i dens Forvaltning.

I Ostindien er opstaaet en ny Sectstifter, ved Navn Rammohon Roe Banoudia, Søn af en rig Bramin, der havde ladet ham opdrage paa det engelske Gebeet, og undervise i Persisk, Arabisk og Sanskrit. Hans arabiske Lærer gjorde ham bekjendt med Aristoteles's og Euklides's Skrifter. I sit 25 Aar udgav han en Bog mod alle Religioners Afgudsdyrkelse, i det persiske Sprog med en arabisk Fortale; men desaarsag forfulgt af Hindus og Muselmænd, flygtede han 1814 til Calcutta, hvor han bosatte sig, sysselsatte sig med det engelske Sprog, lærte Latin og lod sig undervise i Mathematik. Han stiftede en Sect, der nu bestaaer af 1000 Tilhængere, og kaldte sin Lære Eenhedstroen, men erklærede derhos at han kun erkjender Evangeliets Moral. Hans Tilhængere samles hver Søndag i hans Huus, spise, drikke og synge der i det Sanskritske eller Bengalske Sprog til den eneste sande Guds Ære. Hans egen Familie modsætter sig meest hans Reformation. Hans Moder forfølger ham med den største Fanatisme, og hans Kone gik ikke med ham til Calcutta. Han har skrevet et Værk mod den afskyelige Skik, at Enker kaste sig paa Baalet ved deres Mænds Liig, og ivrer især mod Castevæsen. En Bramin i Calcutta har udgivet imod ham et Værk, hvori han forsvarer det indiske Gudesystem, der bestaaer af 330 Millioner Guder.

Civilisationens meget mærkelige Fremgang i Ruslands sydlige Provindser, i det østlige Tyrkie, men især i Ægypten, forenet med en større Handelsvirksomhed i disse Provindser, true andre Landes Agerdyrkning, især en Deel af Tydsklands, Italiens, Spaniens og det sydlige Frankrigs med en heel Omvæltning. De lave Priser paa det Korn, hvormed saa mange Havne oversvømmes, tvinge alle europæiske Kornlande, hvis Sædpriser omsider ganske ville nedtrykkes af hine mægtige Medbeilere, til ved større Anstrængelse og bedre Dyrkningsmaade at gjøre deres Agerdyrkning mere indbringende. Da under den nuværende,

næsten almindelige, Handels- og Skibsfartsstandsning, Regjeringerne regne saa meget paa Indtægterne af Jordfrembringelser, saa fortjener denne Sag deres største Opmærksomhed.

(Indsendt.)

I Aaret 1818 er i Weimar udkommen en Veiviser for Reisende i Europa. Sammme Værks tredie Deel viser de Reisende om i Norden. Nytten, de vilde høste deraf, bliver ved følgende faa Prøver ret haandgribelig.

"De Floder, som vande de danske Provind-"ser, ere Gudenaa, Slien, Eideren, Glommen, "Drammen, Nidelven".

"De tvende, i Brug værende Sprog ere det "Danske og det Finlandske".

"Til Island har man fra China af "hidbragt et Slags Sviin, som trives overmaade "godt der".

"Paa nogle af de danske Smaaøer gives en "Art vilde Heste, der kaldes Wildsnacken".

"Der findes i Danmark, Jernminer und-"tagne, kun faa Mineralier".

"Hver Løverdag opføres italiensk Opera "paa Kongens Palais".

"Af Spadseretoure gives der een til Sanct "Hans, en Dyrehauge, to Miil fra Staden".

"Viinsuppe og Kage af Æbler, kogte "i Faaremælk, søges af Lækkermunde".

Her kan man dog ei Andet, end med fuldeste Føie istemme Holbergs Ord:

"Gotts Blitz! jeg Tydsken priser;
"han skriver Ting, som han er splittergal."

Kjøbenhavns Børs d. 24 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 264, a vista 267. Amsterd. 2 M. ", a vista " . London 2 M. " . Spec. 264. — Specier solgtes fra 15 Rbmk. 13 ß. til 15 Rbmk. 15 ß. Oblig. 72½. Norske Rigsbf. 18½ a 18¾. Svenske S. 60 a 61 ß. — Disconto 6 PC.

Af den i Overeensstemmelse med det Kongl. aabne Brev af 6te April 1818 til Qvartals-Coursens Bestemmelse anordnede bestandige Committee er den Cours, hvorefter Rigsbanksedlerne i April, Mai og Juni Maaneder d. A. skulle modtages i alle de Sølvbetalinger, der, efter allerhøistbemeldte aabne Brev, kunne afgjøres med Rigsbanksedler, bestemt til 262½ mod 100 Species eller 200 Rigsbankdaler Sølv, saa at følgelig 1 Rbdlr. Sølv, i alle foranførte Tilfælde, kan betales med 1 Rbdlr. 30 ß. i Rigsbanksedler og Tegn.

Den bedrøvede Skipperenke.

Aarle jeg pyntet paa Broen stod,
søgte og saae om en Mand.
Aldrig, som jeg mig fortælle lod,
søges for tidligen han.

Traad da en Skipper fra Hamborg frem,
talede til mig saa blidt,
at jeg ei kaldte fra Klokken fem
længet mit Hjerte for mit.

Klokken blev sex, om min Haand han bad;
Klokken blev syv, jeg var Brud;
otte, og viede fulgtes ad
begge af Kirken vi ud.

Klokken blev ni, da var Vinden god,
Seilene bare fra Land.
"Længe, min Glut! var den stik imod;
"nu maae vi lette paa Stand.

"Mig fra Bengalen Du har igjen,
"inden Du tænker derpaa.
"Glide de Dage saa snart Dig hen,
"som det Par Mile skal gaae!"

Men i min Barm er den Udsigt sød
længe af Sorgen fortrængt.
Aar gik der ti; han er vistnok død,
druknet, hvad heller og hængt.

Havde endda jeg det sort paa hvidt,
at jeg har mistet min Mand,
sad jeg, til Trost for jeg græd saa tidt,
atter i Enkernes Stand!

Johannes Falk, pinxit. John Barthold, sculpsit.

Rettelse. I No. 23, S. 355, Lin. 29: istedetfor: kan more læs: kan mere

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 26.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 Marti 1820.

Ak han (Saxe) er ei selv om Borde,
Styrer ei med egen Haand.
Snekken er ei den han gjorde,
Ei for Styret staar hans Aand.

Ikke for, som Hr. Grundtvig klager over, at saare ham paa det ømmeste Sted, tillod jeg mig at vække Publicums Opmærksomhed paa hans mislykkede Fordanskning af Saxo Gramaticus. Men som den, der i flere Hensyn maaskee kunne synes at være nærmest dertil, tog jeg mig paa at hævde denne Historieskrivers Ære mod en Oversætter, der skamskjender vor forevigede Landsmands, i saa mange Secler, baade uden- og indenlands høit agtede Historie. Saaledes som jeg dømmer om den grundtvigske Fordanskning af Saxe, seer jeg og man dømmer i Norge, om samme Fordanskning af Snorre. Thi i Norske Tilskuer, hvoraf jeg og har taget mit Motte her, lyder Dommen saaledes: "At kjende Aanden i Hr. Grundtvigs Fordanskelse af Snorre, troer Indsenderen maae være vigtigt for hver den som indseer og føler, at saa vist som Mindet af vor Oltids Kraft er det eneste der skulle kunne vække os af vor Nutids Døs, saa vist bør det os ogsaa, at bevare dette Minde uforvansket, og ikke tillade at de høje Sagn om vore Forfædres Daad og Bedrivter, som Snorre med Mesterhaand optegnede og overleverede til Evigheden, fremstilles for os i et Sprog, som ei allene berøver dem den Kraft der udgjør deres egentlige Særkjende og fortrinligste Pryd, men som endog for norske Øren stundom er aldeles uforstaaeligt. Man maatte blive saameget ubehageligere overrasket, ved at læse denne Oversættelse, som Forventningen af samme var spændt til det højeste. Hvad havde man ikke Grund til at vente af et Selskab, bestaaende af agtede Videnskabsmænd og Oldgrandskere, der havde forenet sig om at foranstalte en Folkeudgave af Norges gamle Historiker. Hvad maatte man ikke vente sig for herlige Frugter af et Arbeide, der var saa kyndige og talentfulde Mænd overdraget, og som desuden saavel Regjeringens kraftige Understøttelse, som Kildernes Nærhed, lovede et saa godt Udfald." Da ogsaa i denne fordanskede Snorre forekomme ligesaa uhøviske Ord og Talemaader som i vor fordanskede Saxe, saa har Norske Tilskuer havt Leilighed nok til at vælge nogle for at gjøre Nar af Oversætteren. Saaledes hedder det et Sted: "Man kunne ved at læse Oversættelsen fristes til at spørge med Hr. Grundtvigs Eyvind Skreia: "Har Katten taget Snorre, og hvor monne hans høje Hjelm nu være." Hr. Grundtvig lader nemlig Snorre spørge: "Har Katten taget Kongen?" Medarbeiderne i denne Tilskuer skal være Amtmand Faslesen og Præsten Rein, men for hvilke vel Hr. Grundtvig, i Følge sin mageløse Egoisme, som og i denne Tilskuer paatales, ikke har mere Agtelse, end han har erklæret at have for mig.

Hvorvidt dette Saxes Værk er passende til en Almuesbog, torde, især i Betragtning af den Mængde Fabler og Ammestuehistorier, de første Bøger indeholde, være Trivl underkastet. Men for at gjøre Oversættelsen til en Folkeudgave, behøvedes dog ikke de pøbelagtige Ord og Udtryk, de uhøviske Talemaader og Ordsprog Hr. Grundtvigs fordanskede Saxe vrimler af, hvorved den skjønne Original saa gandske er forvandsket i Oversættelsen, at dennes Læsere ofte faae, hvad Saxe aldrig har kunnet tænkt paa at give dem. Vi have fra de senere Decennier mange gode Almuebøger, men aldrig er en af dem skreven i et saadant Matrossprog, som Hr. Grundtvig tilstaaer at have brugt, for ved dette Kunstgreb at skaffe Saxe Indpas hos Almuen. Men ikke den drukne, mindre den ædrue, Kulsvier bruger saadanne Ord og Udtryk om sin Amtmand og Birkedommer, som vor Oversætter lader den fine Absalons Hofmand, Saxe bruge om Konger og Pladsmænd. At de der allene kjende Saxo Gramaticus af Vedels Oversættelse, end sige af Originalen, billige en saadan pøbelagtig Oversættelse som den grundtvigske, kan jeg aldrig troe, uden de rigtig nok maa dømme i Taaget. Jeg beklager derfor, at en Mand af Hr. Grundtvigs Talenter skal have ødet sin Tid og Flid, spildt sin kraftfulde Alder paa et saa slet Arbeide, som jeg i mine Erindringer har viist, hans Oversættelse af Saxe, saavidt den rækker, er, og fremdeles skal vise, naar de følgende Hefter udkomme, i Fald Hr. Oversætteren ikke, maaske til Trods for mine venskabelige Paamindelser, vil forbedre sig.

Gustav Ludvig Baden.

Er det gavnligt at en Underviisnings Methode for Almueskolerne befales?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Uden nøiagtig Kundskab om det, som saaledes i Tydskland var præsteret til Methodelærens Forbedring, traadte den værdige Schweitzer Pestalozzi frem, og lærte med hellig Begeistring for Menneskehedens Vel, en nye Underviisnings- og

Dannelses-Methode, som hans dybe psychologiske Kundskab, samlet ved Erfaring, havde angivet ham. Hans ædle Tænkemaade og personlige Talent havde noget, ligesaa Tiltrækkende, som Methodens Afvigelse fra den almindelige Vei, opvakte Nysgjerrigheden og den ædlere Videlyst. Næsten fra alle civiliserede Lande kom Reisende til Iserten, for at lære Pestalozzis Methode; Keisere og Konger besøgte ham, og mange Regentere sendte, paa offentlig Bekostning, unge Pædagoger til ham, for at lære hans Methode, og ved Hjemkomsten at udbrede den i Fædrenelandet. Beundringen af denne ædle Schweitzer steeg hos Mange til Enthusiasmus, og blev næsten overalt Modesag; men Ingensteds er hans Methode befalet! Dette Phænomen fortjener en nærmere Overveielse. Endnu, da Enthusiasmen er afkjølet, maa man høit agte Pestalozzi for hans fortreffelige Caracteer, for hans sjeldne Personlighed, og kan ei nægte, at den Opmærksomhed, som hans Methode opvakte, fortjente en større Indflydelse paa det praktiske Skolevæsen, end den har havt, da den er foranlediget ved grundige psychologiske Bemærkninger. Hvorfor blev den da Ingensteds befalet? Svaret er virkelig fyldestgjørende. Den kunde ei befales; thi det Væsentligste ved hele Methoden var Pestalozzis Personlighed, og ingen Befaling kan frembringe Mænd, begavede som Pestalozzi. Ja, Pestalozzis Aand allene, var ei engang tilstrækkelig, for at gjøre Institutet paa Iserten til en saa fortrinlig Anstalt, som det var; flere heldige Omstændigheder maatte træffe sammen, for at have det dertil; Lærere som Krüsi, Buss, Nieeterer, Schmidt maatte arbeide med ham, og da disse forlode ham, var Methoden sprængt, som en af Lærerne selv har udtrykt sig [3]). Den udmærkede Maade, hvormed Keiser Allexander har interesseret sig for Pestalozzi, og endnu fremmer Udgaven af denne ædle Oldings Værker, vidner noksomt om, at han erkjender Methodens Værd;

---

[3]) See herom: Heinrich Pestalozzis Eigenthümlichkeit, Leben und Erziehungs-Anstalt, von Hemming, i det 10de Hefte af Erziehungs- und Schulrath von Krüger und Harnisch.

men at han ogsaa har den Viisdom at erkjende, at man ei kan udrette alt ved Befalinger, og at den Keiserlige Magt, med Hensyn til Underviisningsvæsenet, har en Grændse, og at hverken Penge eller physisk Magt paa ethvert Sted er istand til at overvinde alle de Hindringer, som modsætte sig de philantropiske Ønsker for Aandsdannelsens Udbredelse. En stor Viisdom, som desværre alt for ofte er glemt. En af de ved practisk Virksomhed fortjenteste Pædagoger [4]) siger: "i de nyere Tider har man skrevet meget, men "udført lidet i Anledning af Skolevæsenet. Denne "Bebreidelse træffer ikke allene de pædagogiske "Skribentere, men ogsaa hist og her Ministerierne, "Consistorierne, Retterne o. s. v. De høie Col"legier mene som oftest, at have gjort alt, naar "de have sat deres dixi, under deres Forordnin"ger og Reskripter, og troe da at være frie for "alt videre Ansvar." Gid, at hans Bebreidelse var mindre sand, end alle de, som veed, hvorledes Skoleforandringerne udføres, monne erkjende den for at være. Dog, det er Tid at vende tilbage til vores Hovedspørgsmaal: er det ønskeligt, at den indbyrdes Underviisningsmethode befales eller ikke? Forfatteren erkjender denne Methodes store Værd; han sætter denne Opfindelse ved Siden af Bogtrykkeriets Opfindelse, og venter, at den vil blive et af de kraftigste Midler til at udbrede Civilisationerne over hele Jordkloden; at den vil gjøre det ret indlysende for Chineserne, saavel som for alle ukultiverede Nationer, hvilke Fordele Bogstavskriften har, og lette dem Muelighedem af at lære Boglæsningen, hvorved de ere i Besiddelse af Nøglen til den hele Europæiske Cultur. Denne Opfindelse har saaledes allerede været de engelske Missionærer ved de afrikanske Kyster til stor Nytte, og maaskee har den store Lyst, til at lære Boglæsningen, bidraget ligesaa meget, som Lysten til at kjende Bibelens Indhold, til at forsamle store Flokke af

[4]) F. A. Junker, først i Magdeburg, siden Præst ved Garnisons-Kirken i Braunschweig, hvor han døde 1816. See hans pädagogische Aphorismen, herausgegeben von Ziegenbein, Pag. 119.

Negere til deres Skoler, hvor den indbyrdes Underviisnings Methode blev anvendt, for at sætte Negerne istand til at læse Bibelen. Saaledes er altsaa denne Methode allerede et Hjelpemiddel, til at udbrede Forsynets ædleste Gave: Christendommen, som i alle Lande har været Veien til Civilisationen. Selv i Europa kunde man formode, at denne Underviisningsmethode vil blive meget virksom, for at formindske den beklagelsesværdige Afstand, der finder Sted imellem de laveste og de høiere Stænder; thi ved erhvervet Færdighed i Boglæsningen har det gode Hoved aabnet sig Veien til alle Kundskaber, og især deleshed tør man haabe, at Uvidenhed, Overtroe og Aandsundertrykkelse i de katholske Lande, vil blive umueligt, efterhaanden, som disse Skoler udbrede sig, og sætter Almuen i alle Lande istand, til selv at læse Biblen og andre Bøger, og derved at komme til Myndighed over deres Troe og Kundskaber. Hvorvidt denne Underviisningsmethode ogsaa vil være et Hjelpemiddel, til Meddelelsen af den høiere Aands Cultur, det kan endnu ei afgjøres med Vished. Begyndelsen dertil er gjort af Hr. Pillans i Edinburg, som har bragt det derhen, i den saakaldede High-School, at 5 Professorer ere tilstrækkelige for at undervise 700 Disciple i det latinske og græske Sprog [5]).

(Fortsættes.)

[5]) See herover: Ueber England und die Engländer, von J. B. Say, aus dem Französischen übersetzt von Nibenius, Baden, 1818, S. 33. i Oversætterens Anmærkning.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Licitationen den 22de d. M. i det Kgl. Rentekammer, over Kornvarer til Kongl. Tjeneste, ere følgende Priser indstillede til nærmere Approbation: a) til Søe-Etatens Brug i Kjøbenhavn 4726 Tdr. Rug a 17 Rbmk. 14 ß. til 19 Rbmk. 12 ß.; 684 Tdr. toradet Byg til Gryn a 3½ Rbdlr.; 245 Tdr. hvide Ærter a 3 Rbdlr. 66 ß.; b) til Land-Etatens Brodbagning, 1500 Tdr. Rug a 3 Rbdlr. 46 til 70 ß.; c) til det Kongl.

Korntørrings- og Oplags-Magazin i Kjøbenhavn, 4000 Tdr. Rug a 3 Rbdlr. 46 til 56 ß.; b) til anden Kongl. Tjeneste, 602 Tdr. Havre a 2 Rbdlr. 44 ß., alt i rede Sølv.

Det har adskillige Gange været omtalt her i Skilderiet, at den vigtigste Hindring for Danmarks Kornhandel er Mangel paa behørig Tørring, hvorved Sædevarerne paa Overfarten, især til Holland og Engelland, saa meget ere udsatte for Bedærvelse. Af yderste Vigtighed er derfor denne Gjenstand for hele Statssamfundet, hvis Vel, nu, da anden Handel og Fragtfart saa meget er standset, fortrinligen beroer paa en saa vidt som muligt dreven Kornudførsel. Skal vort Pengevæsen faae Stadighed, skal Landmanden kunde yde sine Skatter, saa maa Hovedkilden til Landets Velstand og til at skaffe Sølv ind i Landet, være befriet for enhver standsende og forplumrende Hindring. Først naar vore Kornvarer kunne i Handelen fuldkomment sættes ved Siden af Østersøens, vil Danmarks Frugtbarhed blive Veien til Velstand og Lykke. Uagtet der nu vel gives enkelte Korntørringsindretninger i Landet, og i Særdeleshed den store Kgl. i Kjøbenhavn, saa ere saadanne Indretninger dog nødvendige paa mange Steder, naar det tilsigtede Maal skal opnaaes, og dernæst er det ogsaa vigtigt, nærmere at undersøge, hvorledes en Korntørringsmaskine bedst og beqvemmest indrettes. Den udødelige Gerner havde vel forskaffet den Kgl. Korntørringsindretning en veludtænkt Bygning, men deels ere adskillige af hans Forsøg ikke blevne bevarede i Optegnelser, og derfor gaaede i Forglemmelse, deels have adskillige af Indretningernes Dele ved paafølgende Udbedringer faaet en anden Skikkelse, end han havde givet dem. Hs. Excell. Geheime-Statsminister Grev v. Reventlau har henvendt sin særdeles Opmærksomhed paa denne almeenvigtige Gjenstand. Ved de af ham anstillede Forsøg er det befundet, at man sædvanligen lægger Kornet for tykt i Korntørringsindretningerne. Kornet uddunstede i en Casse, hvor det laae 4½ Tommer høit, i en given Tid ikke mere end i en anden, hvor det kun laae 2 Tommer høit. Det første havde tabt meget af sin Spirekraft, det sidste kun lidet. Man maa altsaa lægge Kornet mindre høit paa de til Korn-

tørringen brugelige Flager end hidtil, og kan derimod oftere slaae friskt Korn derpaa. Hs. Exc. har i Tørreindretningen foruden Thermometret ogsaa en Vægtskaal, som han igjennem et til den Ende anbragt Vindue kan see, og hvorpaa der staaer en Casse med Korn, saaledes, at man paa Vægtskaalen kan see, om Kornet har tabt den Vægt af Fugtighed, som det maa tabe, naar det skal kunne ansees for tilstrækkelig tørt. Hs. Exc. har foresat sig at fortsætte sine Forsøg, iblandt andet med at kunne bestemme, hvorvidt Tørringen maa gaae, naar den ikke skal skille Kornet ved mere Fugtighed end nødvendigt er, og over Spirekraften i Korn, der har undergaaet forskjellige Graders Tørring.

Fra Vandholms Toldsted i Lolland er i Aaret 1819 udført til fremmede Steder 18,893 Tønder Kornvare, til Hertugdømmene 16,889 Tønder og til indenlandske Steder 17,368 Tønder; tilsammen 53150 Tønder. Af Skibe og Baade ere Indgaaede 357 og Udgaaede 348.

Aalborgs Torvepriser, den 18de Marts 1820: Rug 5 Rbd. Tønden; Byg 17 a 18 Mk. Td.; Havre 13 a 14 Mk. Td.; Oxekjød fra Landet 7 a 8 ß. Pundet; ferskt Flesk 14 a 16 ß. Pd.; saltet Flesk 18 ß. Pd.; Byggryn 8 Mk. Skjeppen; Smør 20 a 24 ß. Pd.

Aarhuus, d. 23 Martii. Smakfarten mellem Kallundborg og her, er nu i sin sædvanlige Gang, Mandag og Torsdag. Adskillige Kjøbenhavnsfarere ere i disse Dage komne hertil, og et Par Fartøier ere udklarerede til Norge. — Natten imellem den 11te og 12te dennes opkom ved Vaade, Ildebrand i Emmelev Bye, under Grevskabet Scheel, og paa faa Timer, var Byens samtlige 6 Gaarde, tilligemed den største Deel af Beboernes Ind- og Udboe samt al deres Føde- og Sædekorn, og nogle Kreature, uden at nogen Redning var muligt, et Rov for Luernes fortærende Kraft. Saaledes findes her sex Familier, som før vare velholdne Folk, nu berøvede enhver Nødvendighed, og de Fleste af dem har kun at trøste dem ved ædle Medmenneskers rækkende Hjelp. Hr. Pastor Volqvartz i Rimsøe og Hr. Forvalter Vadum paa Scheel pr. Greenaae, tilbyde sig at modtage, og til de Brandlidte efter enhver af disses Trang, at uddeele og nærmere at aflægge Rigtighed for

ethvert Bidrag, der maatte ydes i foranmeldte Henseende.

Aalborg, den 20de Marts. Sildefiskeriet, som paa adskillige Steder i Fjorden allerede er i fuld Gang, synes at være meget lovende, saavel med Hensyn paa Sildens Mængde, som og dens fortrinlige Godhed. — Gaardene Rysslet og Søndre Elkiær, som forleden vare til Auction her, uden at blive solgte, ere siden af de Gleerupske Arvinger underhaanden solgte, den første til Kammerherre Baron Kragh-Juel-Wind-Ahrenfeldt til Stensballegaard for 50000 Rbd. rede Sølv og Overtagelse af Gield til Beløb 12000 Rbd. Sølv; den anden til Madam Hastrup til Lundegaard for 16000 Rbd. r. S.

I Ribe Avis af 24de Marti læses følgende under Overskrivt: Indsendt: "De trængende Veile Amts vestlige Beboere, som iaar af deres østlige Naboer have erfaret en, i Forhold til Eiere især, saa redebon og velvillig Hjelp under Misvextens haarde Tryk — hvorved dog Noden nogenlunde er lindret, naar det, af Regjeringen allernaadigst belovede, Pengelaan kun ikke forlænge udebliver — aflægge herved hine Sognes, veltænkende Beboere deres hjertelige Tak, ligesom de ogsaa skjønsomst erkjende de tvende ædle og brave Mænds, saavel Amtmand Selmers som Amtsprovst Blichers, og vedkommende Præsters kraftfulde Opmuntringer og Bestræbelser, for at faae dette Korn-Sammenskud paa bedste Maade tilveiebragt. Held og Hæder hver Den, som er villig til, efter Evne at lindre Trængendes Nod! Han er den sande Hædersmand og ledsages overalt af alle Godes Velsignelser."

Blandede Efterretninger.

I en Skrivelse fra Hamborg paastaaes, at Handelen allerede længe maatte blive ødelagt ved Fastlandsspærringen, der opskruede Priserne paa Varerne til en Høide, de ikke kunde holde sig paa, og da deres egentlige Værd var indbildt, medførte dette ogsaa en Masse indbildte Penge (Vexler) og Vexelrytterie, hvorved nogle Kjøbmænd i faa Aar bleve til Millionairer og i faa Dage til Tiggere, hvilket tilsidst ogsaa foranledigede de store Huses Fald. Da Varernes naturlige Priser vendte tilbage, blev det Papir, hvormed de hidtil betaltes, unyttigt, og de Huse, der vare grundede paa Credit, maatte styrte sammen, ligesom Mistilliden viste sig og deres Varer havde tabt saa meget i Værd. — De saakaldte Stapelsteder, hvortil tidligere Hamborg regnedes, ville aldrig naae deres fordums Glands igjen, thi endnu for 20 Aar siden bragtes alle Colonial-, Fabrik- og Manufacturartikler til een af disse Pladser, hvorfra de derværende Kjøbmænd forsendte dem videre med deres egne Skibe, og derved vandt de saavel ved Tilførslen som ved Gjenforsendelsen. Nu handle alle Nationer directe, og især seile Engellænderne og Americanerne med deres Varer til de Lande, som trænge dertil. Den Fordeel, de finde herved, er for stor til, at de skulde give Slip derpaa. — Ingen Handel ansees for farligere end den paa Sverrig, som trænger til en stor og udbredt Credit. Næsten alle svenske Handelshuse ere Jernbrugseiere. Førend Jernet faaes af Bjergværkerne, og bringes forarbeidet til Stokholms og Gothenborgs Havnepladser, koster det i Arbeids- og Bjergløn uhyre Summer, som man i Udlandet maa creditere dem, naar man vil handle med dem. Dette udbredte Creditvæsen skader Sverrig overordentligen, endskjønt man ikke med Føie kan paastaae, at det misbruger samme til sine udenlandske Handelsvenners Skade. Betalingen er jo virkeligen til i det vundne Jern, og saalænge Bjergværkerne ikke ophøre at være i Drivt, fortjener Sverrig ikke den Mistillid, som man nu synes at bære til det. (Hvad Danmark angaaer, da har det i de sidste Aar vel ikke tabt saa meget ved Sverrig, men desmere ved Norge, som altid nod stor Credit i Danmark. Tabet foranledigedes især ved den norske Pengereduction. Ved denne blev 1 Rbd., der allerede under Foreningen med Danmark var i Specier reduceret fra 10 til 1, atter reduceret fra 1 til $\frac{1}{10}$ Deel Spec. Den, som det ene Aar altsaa havde 10,000 Rbd. Dansk tilgode i Norge, havde i det næste kun 1000 Spd., og disse staae endda 50 pCt. under Pari. Dertil kom endeel betydelige Fallissementer.) Ingen Stad er værre faren end Lübeck. Den har næsten aldeles ingen Forretninger. Da nu den danske

Regjering har den Plan, at anlægge en ny Canal, der forbinder Elben med Østersøen, vil, naar den er fuldført, give denne Stads Handel sit fuldkomne Banesaar, thi da gaae de faa østersøiske Forretninger, den hidtil havde, til Hamborg.

Maria Sibylle Merian (født 1647, død 1717) havde fra sin første Barndom af en uimodstaaelig Drivt til Tegning. Moderen vilde aldeles ikke tillade hende at tegne og male, og hun maatte derfor stjele sig dertil. Omsider tilstedede denne hende det dog; hun vedblev at male Insecter og Orme, beflittede sig derhos med stor Iver paa Naturhistoriens Studium, og da Hollænderne sendte en Flaade til Surinam og Vestindien, fulgte hun med, blot for at aftegne de derværende Insecter og Planter. Generalstaterne bevilgede hende en anseelig Aarsløn. Efter to Aars Forløb kom hun tilbage til Holland og udgav, som Frugter af hendes Opdagelser, et Værk, der beundredes saavel for sin Grundighed som sine fortræffelige Kobberstykker. Man paastaaer, at hendes Moder, da hun var høi frugtsommelig med hende, følte en uovervindelig Drivt til at undersøge Insecter, Orme, Blomster &c., og begyndte endog at samle et betydeligt Antal deraf, som den Gang forskaffede hende en ubeskrivelig Glæde. Man seer heraf, hvorfor vore unge Piger ofte føle en saa uimodstaaelig Tilbøielighed til de nyeste Moder, Skuespil, Concerter, Baller, Assembleer &c. Den er aabenbar medfødt.

Over den bekjendte Satiriker Friedrichs Skjebne hviler endnu et tæt Slør. Vel hedte det hidtil, at han havde styrtet sig i Elben, men det er ugrundet; ligesaa falsk synes ogsaa det Rygte, at han er gaaet til America. Hvor han er bleven af, veed man end ikke i Hamborg, hans sidste Opholdssted. Man vil have sporet hos ham en tungsindig Stemning, der let kunde lede til Livsforkortelse, og betragter ham tildeels som et Offer for Tidsaanden. Det overordentlige Bifald, hans første satiriske Forsøg og hans Forelæsninger i Berlin fandt, forledte baade ham selv, og maaskee Andre med, til at vurdere det Talent og den poetiske Skaberkraft, han besad, alt for høit. Han nedlagde endog sin Post som Land-Retsraad i Stettin, for at leve ganske uafhængig som Forfatter, og ansaae denne Vei for den

lige Bane til at høste Laurbær og Guld. Men man kan lige saa godt forskrive sig til Lucifer, som i sin Tid Dr. Faust, som til Minerva, der blandt alle Damer er den eneste, der hader Invitationer. Han var desuden ingen Boileaux-Despreaux, der sagde: "Jeg vil bestræbe mig for at være en retskaffen Mand, saa har jeg af mine Fienders Angreb intet at frygte", men han følte sig krænket, miskjendt, og fattede derfor Lede til Livet. Han manglede Kraft til at indsee, at den, som vil gavne sin Tidsalder, maa holde sig beredt paa Sidepuf, endog af literariske Gadedrenge. Iøvrigt kunde man sige om Friedrichs Satirer, hvad Göthe siger om Rabeners, at de næsten heel igjennem bestaae af Ironie. Vittighed manglede ham ikke; men han vidste saaledes at udtvære den, at hans Foredrag blev temmelig vandet. Af Mangel paa en rig Aare af Opfindelseskraft og Phantasie blev han, som hans senere Arbeider udvise, snart udtømt. Var han blevet længere ved at skrive Satirer, saa vilde det gaaet ham endnu værre end den bekjendte Falk, hvis Løbebane havde nogen Lighed med hans.

Af Karamsins Historie om det russiske Rige, som Forfatteren har arbeidet paa i 12 Aar, ere nu to Oplag udkomne i Originalsproget, som er russisk. 3000 Exemplarer bleve afsatte af det første Oplag i 26 Dage. Den første Deel af Værket, der ansees for classisk, er nu ogsaa udkommen i en fortræffelig tydsk Oversættelse.

I Leipziger Literat. Zeit., Febr. 1820, læses over Skriftet: Ueber Kotzebues Ermordung von Henrich Steffens, 1819, følgende Bedømmelse: "Dette Skrifts Titel klinger næsten som om Kotzebues Mord var udøvet af Hr. Steffens, da her aldeles ikke er interpungeret, og den førstes Venner vilde ikke undlade at sige: at den sidste virkeligen endnu engang, skjøndt kun literarisk, har myrdet ham, da denne holder en stræng Ret over hiin. Hr. St. kalder ham f. Ex. "Tidens tomme Halmdukke", som antændt giver en betydelig Flamme; Hovedrepræsentanten for et nedrigt Tidens Sindelav; en moralsk Giftblander, og paastaaer, at det Ukrud, K. har udsaaet paa Skuepladsen, vedbliver endnu stedse at aagre, og har fremkaldt Uhyrer af en anden Art, "hine rædselfulde Skjebnestykker, der vælte de største

Forbrydelser, som Naturens Gjerninger, paa en væmmeligt lidende Sjel, hine Müllnerske Criminalscener o. s. v. Ja, der mangler neppe paa Folk, som gjerne vilde hidse Hr. St. Justitsen paa Halsen (ligesom for ikke længe siden i et Tidsskrift, hvor Kotzebues Aand endnu stedse gaaer igjen som et Spøgelse, i Henseende til en anden Forfatter, der ogsaa havde vovet at skrive mod K., er skeet). Men Hr. St. har, ligesom ahnende dette, meget vel bevaret sig derimod, og hans Skrift hører, efter vort Skjonnende, til de bedre om den paa Titelen nævnte Gjenstand. Forf. tager Sagen rigtig fat. Han fordømmer Handlingen ikke blot formedelst de onde Følger, som den allerede har havt og end kan have, heller ikke blot for dens Striden mod de ydre Love, men for Principets Skyld, hvorfra den udgik. Ikke udvortes Vold, allermindst Mordstaalet, skal bringe den Forfatter, der synes at udbrede farlige Grundsætninger, til at tie; men en slet Forfatters onde Aand skal tæmmes af de bedre Forfatteres gode Aand (paa hvilke der til ingen Tid, hvor Talen er fri, vil mangle). Kun det Aandige kan retlig og kraftigen møde det Aandige; naar man udsletter denne Anskuelse, naar man troer at kunne møde den aandig Farlige med udvortes Vold, saa har man allerede tabt den rolige Holding". Desværre glemmes dette kun alt for ofte, og Mangen, der jamrer over hiin Gjerning, raader dog maaskee i samme Dieblik til Forholdsregler, der, strængt efterlevede, hvilket dog til Menneskehedens Lykke ikke er muligt, kunde føre til lige saa voldsomme og ulovlige Handlinger. Forf. ender med de Ord: "Den Anskuelse, som en saadan Gjerning gjør muelig, forekommer den Forstandige ringe og gemeen, den virkelig Sædelige foragtelig, den Gudfrygtige afskyelsesværd" — og vi kunne ikke andet end give Forf. Medhold, endskjøndt ofte, saaledes ogsaa her, Mennesket maa bedømmes anderledes end dets Gjerning, naar man ikke vil handle umenneskeligen".

I Østerrige skal der aabnes et Lotterielaan, der, saavidt man hidtil veed, vil komme til at bestaae af 280,000 Lodder, hvert paa 100 Fl. med 5 PC. Det trækkes i 25 Classer, aarligen een Gang, saaledes, at alle Lodderne vilde være udtrukne i 25 Aar. Foruden muelige betydelige Gevinster faaer hver Deeltager i den sidste

Classe i det mindste sin Indsats og 25aarige Rente, altsaa for hvert Lod, istedet for 100 Fl., 225 Fl. tilbage. Hensigten med dette Lotterie er at forbedre Coursen.

For Digteren Goethe skal der oprettes et Hædersminde i hans Fødestad. Basrelieferne skulle være af Thorwaldsen.

I Juli Maaned f. A. gjorde tre med Knipler og Knive bevæbnede Karle Indbrud i en Møllers Bolig, 1½ Mile fra Lübeck, paa Landeveien til Hamborg. En Beslægtet af Mølleren, der sov med ham i eet Værelse, vaagnede ved den Allarm, Tyvene ved Indpakningen gjorde, og begge, bevæbnende sig med ladte Geværer, listede sig, igjennem en anden Dør, omkring Huset, lige mod det end aabentstaaende Vindue, hvor Tyvene vare stegne ind ad. Med utrolig Hurtighed styrtede to af Tyvene ud igjennem Vinduet, og toge Flugten over Marken; men begge de Bevæbnede løsne alligevel deres Gevær; den ene rammes af Mølleren i Armen, og springer over Gjærdet. Møllersvenden havde skudt Feil, men forfulgte desuagtet sin Mand med Kolben; begge komme i Haandgemæng, og den første falder ved et Slag, som han med en Knortekjæp faaer i Hovedet, bedøvet omkuld. Den sidste var undveget. Da Mølleren vilde vende tilbage, springer en tredie Karl ud af Vinduet, og bibringer ham 7 Knivstik; men da han havde en tyk laadden Kjole paa, saa blev intet af dem dødeligt. Ved hans Skrig ilede Husets Folk til Hjelp. Men Tyvene kunde man, al Politiets anvendte Umage uagtet, ikke faae fat paa. Otte Dage derefter fandt man et Menneske med et stærkt Hagelskud i venstre Side, og som formodentligen var den Tyv, Mølleren havde skudt, hængende i et Træ i en Skov. Baade Mølleren og Møllersvenden er nu kommet sig igjen. — En velhavende Landmand, ligeledes her i Nærheden, som var anklaget for at have myrdet sin egen Svigersøn, maatte man igjen frigive, da Bevis imod ham manglede. Dommeren havde det Indfald, at lade ham, bunden for Dinene, føre om Natten hen i den Gravhvælving, hvor den Myrdedes Liig laae i aaben Kiste, men han svarede ganske roligen: "ja det er rigtig nok min kjere Svigersøns Liig, jeg kjender det".

Kjøbenhavns Børs d. 28 Marti.

Cours. Hamb. 2 M. 264, a vista 267. Amsterd. 2 M. ; , a vista ; . London 2 M. ; . Spec. 264. — Species solgtes fra 15 Rbmk. 15 ß. til 16 Rbmk. Oblig. 71½ a 72. Norske Rigsbs. 18½. Svenske S. 60 ß. — Discento 6 PC.

Til Redacteuren af Skilderiet.

Høistærede Hr. Udgiver!

De har den 26de i forrige Maaned optaget en Annonce, angaaende den af mig oversatte Nationalsang af Frøken Juliane Jessen, paa hvilken jeg, trods min Uvillie for enhver Publicitet, seer mig nødsaget til at erklære Følgende:

Hr. Appel i Kiel har rigtignok, efter en ham af mig foredragen Melodie paa Pianoforte, sat Musikken for Samme, dog tillige bedet mig — og som jeg dengang maatte troe — af anstændig Beskedenhed, ikke ved noget Brug af Samme at berøre en Fortjeneste, hvori enhver Landsbyeorganist vilde have concurreret med ham. Ikke anonym, som den mig ubekjendte Kæmper for Hr. Appels Ros, men under mit Navn, besvarer jeg dette, med den Bemærkning, at den omtalte Nationalsang allerede stukken udkom i September f. A. hos Hr. Loose her i Kjøbenhavn, som til samme Tid oversendte Hr. Appel i Kiel flere Exemplarer til Salg. En Omstændighed, der giver Beviis for, at Udgivelsen af denne i enhver Henseende fordringsfrie Melodie — den han netop satte saaledes som den kom ud — (hvilket let lader sig bevise med Originalen, som, skrevet af ham selv, er i mine Hænder) allerede i sex Maaneder havde været den Sidste bekjendt.

Da jeg kort iforveien kaldte Hr. Appels Ønske "ikke at omtale hans allerede bekjendte Fortjeneste i Anledning af Nationalsangen", Beskedenhed, saa er jeg nu meget forlegen ved at vælge det rigtige Udtryk for den Anonce, ved hvilken Han, eller hans mig ukjendte Curator bonorum, reklamerer Fader-Retten over et engang af ham ved Fødselen ikke anerkjendt og nu, efter hans Erklæring selv, lemlæstet Barn. Saa beredt jeg end er til, efter det forhen Sagte, at overlade de Retslærde, saavelsom alle Skjønaander,

og endelig Enhver, som har Lyst og Villie dertil, Afgjørelsen af: "Hvo der af Os er Fader til dette Ulykkens Barn?" saa troer jeg dog ikke at torde forbigaae at erklære, at kuns en tro metrisk Oversættelse af Nationalsangen — dersom den var lykkedes — torde have et lidet Værd; men at Musikken til den oversatte Text altid vilde blive en Bisag. Langt fra at antage min Oversættelse for heldig, tillader jeg mig den offentlige Erklæring, at ubegrændset Taknemmelighed for Danmarks ophøjede Monark og den ærefrygtsfuldeste Høiagtelse for hans Værd som Fyrste og Borger, vare de første Drivefjedre, der — i en Forgangenheden indviet Time — henreve mig til at forsøge Oversættelsen af en Sang, som ifølge sin Tendents forbinder Fyrsten med Folket. Maatte denne Tilstaaelse undskylde de Mangler, som ligge i min Ukyndighed til Sproget hos et Folk, hvis Værdighed og Velvillighedsaand jeg i mange Aar har æret.

Fædreland! er den himmelske Lyd, som jublende stiger til Himlen, og som en Beboer af denne Jord, tilbagevendende formæler Fyrsten, som Landets Fader, med sit Folk! Held og Velsignelse det ædle Folk, der favner ham med den Kjerlighed, som Naturen, Religionen og Følelsen have helliget!

Med samme Ret, med hvilken De, Hr. Udgiver! optog den forhen omtalte anonyme Annonce i Deres Blad, seer jeg Indrykkelsen af nærværende Replik imøde, med hvilken jeg dvælede saalænge, fordi jeg, gjennemtrængt af den Sandhed "at Arrogants og Dumhed sædvanlig ere Sødskendebørn" ikke før ansaae det Umagen værd, at lægge Landsen an mod disse Genier. Naar jeg nu ved nærværende Fremstilling afviger fra denne Maxime, saa maa jeg bemærke, at jeg troede at være den offentlige Dom denne jevne, ligefremme Yttring skyldig, skjøndt tillige tilføje, at jeg ikke føler mig stemt til nogen Forandring i de yttrede Følelser, hvilke jeg i enhver Betydning, imod enhver Æresmand, herved tilbyder mig at forsvare.

Med Agtelse
Zeno von Sölnwangen.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 27.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1ste April 1820.

Er det gavnligt at en Underviisnings Methode for Almueskolerne befales?

(Fortsættelse; see forr. No.)

Uagtet Forfatteren saaledes erkjender denne Methodes store Værd og Vigtighed, uagtet han tillige tilstaaer, at det i mange af vore Almueskoler langtfra ikke seer ud, som det baade burde og kunde, saa ønsker han dog inderligen: at Methoden ikke maatte blive befalet. Grundene dertil ere følgende:

Methodens videnskabelige Uddannelse vilde derved lide. — Er en Methode befalet, er det Lærestanden ei tilladt, at gjøre Modificationer eller Forandringer, hvo vilde da have mindste Interesse for, at forbedre Methoden? Havde en Lærer en heldig Tanke, da kunde han jo ei engang prøve den, og paa Erfaringens sikkre Vei overbevise sig om sin Tankes Rigtighed eller Urigtighed; ja, havde han ogsaa den fuldkomneste Vished om, at en Forbedring meget vilde lette ham Arbeidet, eller i en kortere Tid bringe Børnene langt videre, saa tør han jo dog ikke anvende denne Forbedring. Hvad skulde da formaae ham til at tænke paa Forbedringer, som endnu kunde tilføies Methoden? Vilde man svare, at denne Overveielse var overflødig, — da maatte man have glemt, hvormange Modificationer allerede ere foretagne ved denne Methode. Bell opfandt den 1790 i Madras [6]). Quækeren Lancaster, som begyndte 1798, foretog betydelige Modificationer, eller rigtigere sagt, opfandt selv en Methode, som i flere Henseender var afvigende fra Bells. Selskabet for Elementar-Underviisningen i Paris forandrede den igjen meget, da den især benyttede Pestalozzis Methode ved Arithmetiken, og indførte en hensigtsmæssigere Bogstaveerbog, især ved Abbé Guathiers Bestræbelser. I Kjøbenhavn imodtog Methoden strax en betydelig Forandring derved, at Bihjelperne kun ere Bihjelpere i to Dage, ligesom ogsaa den geographiske Underviisning blev tilføiet; senere skal den til denne Gjenstands Bearbeidning udnævnte Commission endnu have foreslaaet flere Forandringer; hvad berettiger os da til at troe, at vi nu have opnaaet et non plus ultra! og at standse hvert Fremskridt! Nei, denne Tanke være fjernet; thi naar vi ei mere gaae frem ad, saa gaae vi sikkerligen tilbage, og hvorfor skal vi lukke for os

6) Efter en fransk Beretning har en Chevallier Paulet, allerede 1777 opfunden denne Methode i Frankrig, og indført den indbyrdes Underviisnings-Methode i en Skole, som Ludvig den Sextende saae, og hvortil han forærede 30,000 Francs, men som under Revolutionen blev tilintetgjort. See: Simon de Nantes pas-Jeûssieu; kronet Priisskrift for Folket, Pag. 28.

det søde Haab om Underviisningsmethodens Forbedring, som er ligesaa vederqvægende for Menneskevennens Forhaabninger, som opløftende for Følelsen af vores Aands himmelske Evner!

Dog en anden ligesaa kraftig Grund maa strax tilføies. En Befaling om denne Methodes Indførelse kan virkeligen ikke efterkommes i alle Danmarks Almueskoler, og dersom den ogsaa kunde det, saa vilde den — sit venia verbo — dog ikke overalt blive efterkommet, som alle Landes og alle Tiders Historie kan bevise.

Have vi ikke en meget god Skoleforordning af 23de Jan. 1739, og en dertil hørende meget god Instruction for Skolelærerne af samme Dato? men blev den nogensinde en Rettesnor for alle Danmarks Skoler? Desværre, langtfra ikke; og Forfatteren vilde ansee det for en stor Lykke for Danmark, naar kun den ene vigtige Punkt i Forordningens §. 2, om Præsternes Forpligtelse, at anmelde de uduelige Skolelærere, i vore Tider overalt vilde komme til Anvendelse; thi hvad kan der haabes, af alle Befalinger, saalænge Subjectet er aldeles udueligt til at være Lærer? Saa vanskeligt er det, at bringe de væsentligste første Grundsætninger med enhver Forbedring i Skolevæsenet til Anvendelse! Det provisoriske Reglement af 10de October 1806 §. 2 befalede Skoledistricternes Inddeling og Skolelærernes anstændige Lønning, og Forordn. af 29de Juli 1814 §. 3 har gjentaget dette Bud, og ifølge de offentlige Bekjendtgjørelser tør man dog neppe haabe, at dette velgjørende Bud, nu 1820, er kommet til Anvendelse i den halve Deel af Danmarks Almueskoler. Dog synes de anførte Exempler at være af det Slags Befalinger, som lettest ved Tvang kunde udføres. Vilde og kunde vi saa tydeligen oplyse, hvorvidt de Befalinger, som angaae det egentlige Underviisningsvæsen, er kommet til Anvendelse, da turde Forskjellen vel endnu være større, og see vi hen til andre Lande, saa ville vi venteligen møde de samme Erfaringer. I det Preussiske f. Ex. er (ifølge Beretningen af det Kurmarkske Overconsistorium over Skolevæsenet i Kurmark) [7]), Tilstanden af den største Deel af

[7]) Som er aftrykt i Gedikes "Annalen des Preussischen Schul- u. Kirchenwesens", Iste Bind, S. 1—34.

Skolelærerne høist jammerlig. Flere Skolekald have neppe en Indtægt af 5 til 10 Rbdlr., de fleste Skolekald indbringe imellem 20 til 30 Rthlr., saaledes, at en Skolelærer, som ei har lært en Profession, og skammer sig ved at tigge, slet ikke kan leve. I mange Bønderbyer existerer enten slet intet Skolehuus, eller dette er i den maadeligste Forfatning. De fleste Skolelærere savne Brændet, til at opvarme Skolestuen o. s. v., og dog har det kongelige preussiske General-Land-Schul-Reglement de Dato Berlin d 12de Aug. 1763 (aftrykt i Krünitz oekonomische Encyklopädie B. 61, S. 815) og flere senere Anordninger, mange gode Bestemmelser over alle her paaklagede Punkter. Dersom man havde de tilstrækkelige Kundskaber om Skolevæsenets Tilstand i alle de Stater, som have udgivet Skoleforordninger, saa turde man venteligen i alle større Stater gjøre den samme Erfaring, at Udførelsen staaer langt tilbage imod Anordningerne, og kun faa smaae tydske Stater, som f. Ex. det Dessauske, det Lippe-Detmoldske og det Nasauske turde maaskee gjøre en Undtagelse heri; thi det er desværre meget lettere, at give meget gode Forordninger om Skolevæsenet, end at sørge for deres Udførelse og Overholdelse.

(Fortsættes.)

Meddelelser af gavnligt Nyt udenlands fra.

Tredie Levering.

(For Jordeiere.)

Der gives tvende Træer, hvis Nyttelighed ikke, uagtet de voxe og trives hos os med største Villighed, er nær saa bekjendt, som den det vel fortjente. At opgive samlede de mangfoldige Sider, fra hvilke vi kunne høste Fordeel af dem, være Formaalet for følgende Linier, hvilke, som det haabes, ville more Enhver, der har Sands for Naturen og Kjerlighed for Fædrelandet!

Den vilde Kastanie, Hestekastanien, kom i Aaret 1550 fra det nordlige Asien til Tydskland, dyrkedes imidlertid allerede forud

paa Sardinien, hvorfor og dens Frugter længe kaldtes sardiniske Nødder, blev i Aaret 1615 første Gang saaet i Frankrige af Frø fra Levanten, anbefaler sig strax, deels ved sin, især i en noget fugtig, med Sand blandet Jordbund, overordenlige Væxt, deels ved at kunne opnaae en Alder af hundred Aar, og lykkes nu, selv i vore nordlige Egne, næsten hvert Aar, i det den bærer den rigeste Mængde af Frugter, der, heelt sjeldent anvendte fornuftigere, bruges kun af Børn til Legetøi, eller henraadne reent ubemærkede i Jorden. Vi ville nu søge at vise, hvorlunde dette ikke burde saa at være.

Hvad denne Kastanies Ved angaaer, da, skjøndt samme er blødt og trævlet, giver det dog en hæftig og stærk Ild.

Løvet skal fortæres af alt Horngvæg, af Faar, Geder og Hjorte, hvilke sidste skulle, endog med Lystenhed, søge Frugterne.

Blomsterne tjene Omegnens Bier til en kjær og kraftfuld Næring.

Barken i Almindelighed skal afgive saavel en guul, som en bruun Farve. Baade af bemældte Bark og tillige af Nøddens piggede Yderskal faaes ved Tilsætninger, der kunne erfares i Siefarts Vers. in Farbematerien II. St. Pag. 89, No. 485, den deiligste castaniebrune Farve til forskjellige Tøier.

For at vinde en anden og den engelske kostbare Sepia-Extract aldeles lig Farve, bærer man sig saaledes ad. Et Pund Kastaniebark, stødt grovt, koges med fornødent Vand nogle Timer. Den brune Suppe hældes fra og løber igjennem et Stykke Flanel. Derpaa staaer den urørt hen, indtil den er kold, og alt Grumset er sjunket tilbunds. Nu hældes med al mulig Varsomhed Suppen fra, der allerede har en saare smuk bruun Farve, men som med den engelske Sepia endnu falder vel meget i det Gule, hvilket afhjælpes ved at tilsætte saa stor en Deel Nøddebruunt *), at den rette Farve fremkommer.

*) Af de velske Nødders Haser, samlede paa den Tid, Nødderne tages af Træerne, og tørede i Luften, eller ved Ovnen, kommes en Haandfuld i en Potte og koges med fornødent Vand en Tidlang, indtil Suppen deraf er bruun nok, da den sies igjennem et Linnedklæde af i et fladagtigt Kar og sættes paa gloende Kul, for efterhaanden at dunste tildeels bort. Begynder endeligen det Tiloversblivende at vorde noget tykt, røres det meget flittigt om, til det bliver som en Terpentin, da det tages fra Ilden og gjemmes i en Blære.

Endeligen føies noget arabisk Gummi til, og man har hvad man ønskede. Dog fortjener det endnu at bemærkes, at Farven vinder ved en liden Dosis ret stærkt brændt Sukker.

Nyere Læger skulle have befundet: at, hvilket Zanichelli opdagede, og Sabaret søgte at stadfæste ved flere Forsøg, den første Bark af Kastanien skal i somme Tilfælde have endeel Kræfter og Virkninger tilfælleds med Chinabarken. Ligeledes siges: at en i Brændeviin udskrabt Kastanie skal have afhjulpet Koliker.

Frugterne af Kastanien ere et ypperligt Næringsmiddel for Stude, Kjøer, Geder og Faar, hvilke sidste de, givne stødte mellem andet Foder, eller paa Bygskraa, skulle tjene til god Lægedom i forraadnelsesagtige Sygdomme. Stude og Kjøer skulle endog tidt foretrække disse Frugter for Kløver. Giver man en Ko dagigdags henimod 6 Pund, — aldrig over det Maal, da ellers Mælken antager en stramagtig Smag — nære disse den ligesaa godt som 25 Pund Kartøfler, og Mælken vorder rigere paa Smør. Staldstude, som skulle blot fedes, kunne derimod taale ulige mere, og Kjødet bliver meget fast derefter. Ogsaa Sviin tjene de til en saare nærende og sund Føde, kun at de behandles i det Øiemed saaledes. Man koger dem først i Kalkvand og udbløder dem derpaa nogle Dage i stedse fornyet frisk Vand, inden de gives Dyrene. At de af have faaet Navnet af Hestekastanier, fordi Tyrkerne give med god Virkning deres Heste mod Kr[illegible]p de stødte og malede Frugter ind, er bekjendt. Det hedder ogsaa, at, malede og blandede med Havre og Hakkelse, skulle de være de med Hoste og tungt Aandedræt plagede Heste ret saare tjenlige.

Disse Kastaniens Frugter, ligesom og de-

res grønne og piggede Skalkapsel, kunne bruges til et Brændematerial, da begge, mens de brændes, udbrede en betydelig Hede og ovenikjøbet efterlade sig en Aske, der fortjener at sættes ved Siden af, om ei endog over al anden, og hvoraf en Lud tilberedes, der kan anvendes som Sæbe. Forsøg skulle have godtgjort: at 100 Pund Aske af Kastanier give lidt over 40 Pund reen Potaske, og 100 Pund Aske af hine Kapseler lidt over 37 Pund Potaske.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Ved allerhøieste Resolution af 24de Marti d. A. har Hans Majestæt allernaadigst bestemt, at den efter Placat af 25de Decbr. f. A. til Marti Maaneds Udgang for Danmark gjeldende Vognmandstaxt af 1 Rbdlr. 6 ß. Sølv for et Par Forspandsheste eller stemplet Vogn med 2 Heste, og 5 Mk. 10 ß. Sølv pr. Miil for en mindre Vogn med 2 Heste, uforandret maa vedblive for de næstfølgende 3 Maaneder April, Maji og Junii d. A.

Den 1ste April forsvarer Candidatus philosophiæ G. Forchhammer sin trykte Dissertation: de Mongano. Respondens er Hr. Candid. philosoph. T. G. Repp. Dissertationen er tilegnet Archiator Etatsraad og Professor J. D. Brandis, R. af D., og Prof. H. C. Ørsted, R. af D.

Til fuldstændigere Berigtigelse ved det i Iversens Avis i Odense d. A. Indførte gives Følgende:

Ynglingen Niels Julius Strandgaard er født i Kjøbenhavn den 19 December 1798. Efterat han i omtrent 4 Aar havde havt privat Information, indtraadte han i Kjøbenhavns Cathedralskole den 6 Mai 1808. I 1817 tog han Examen artium, i 1818 Examen philologicum og philosophicum, alle med bedste Characteer. Han begyndte derpaa strax at læse til Embedsexamen, men Vinteren derpaa paadrog han sig paa en Landtour, ved stærk Forkjølelse, en heftig Lunge-

sygdom, der standsede videre kraftig Fortsættelse af Studeringer.

Det hos ham nedlagte Anlæg for Musiken vakkedes og udvikledes paa følgende Maade. I Aaret 1811 overlod en Bekjendt ham en gammel ubrugelig Fløite, hvilken hans Fader, Havnecontrolleur Strandgaard, (der i Fritimer fra Embedsforretninger til sin Fornøjelse dyrker Drejerkonsten) istandsatte, men da den kun blev en maadelig Fløite, og Sønnen yttrede en uimodstaaelig Lyst til Musiken, gjorde Faderen ham en ny, og antog en Lærer, der skulde undervise ham i Noderne for Fløite og Begyndelsesgrundene, hvilken Underviisning han i det Højeste benyttede 8 Timer. Han drev det meget vidt ved egen Hjelp, og havde siden ingen Underviisning i Musiken. Da han havde en særdeles bøjelig og behagelig Stemme og sang udmærket godt, gjorde hans Fader ham en Guitar i Aaret 1814. Med en overordentlig Glæde modtog han dette Instrument, hvilken han, uden Veiledning, inden et halvt Aars Forløb spillede med udmærket Færdighed. Han gik nu videre og begyndte at spille Pianoforte og spillede om en føje Tid ogsaa dette Instrument med Færdighed; — senere spillede han Fiolin, Fioloncel og Orgel. Som udmærket Sanger søgtes han til at være med ved adskillige offentlige Høitideligheder og sang blandt andre ved Kjøbenhavns Cathedralskoles Indvielse, ved Metropolitankirkens Indvielse og Jubelfestens Høitideligholdelse sidst. Som Componist viste han sig tidlig og hans Compositioner ere blevne antagede med Bifald af hans Venner. En Sørgemusik, som disse foranstaltede paa Kirkegaarden ved hans Jordefærd, er af ham selv componeret. Han var en ægte Ven og Udøver af Retskaffenhed. Beskedenhed var ham en Natur. Sønlig Agt og Kjerlighed til sine Forældre var ham den kjereste Pligt at opfylde. Han gik til Roe d. 28 Febr. d. A., noget over 21 Aar gammel, og — opnaaede det høieste Gode.

Hr. Justitsraad D. Didrichsen og Hr. H. A. Martensen agte at levere en dansk Oversættelse af Etatsraad og Ridder Dr. C. F. v. Schmidt-Phiseldecks nylig udgivne Skrift: "Europa und Amerika, oder die künftigen Verhältnisse der

civilisirten Welt." Oversættelsen overlades Subscribenterne, heftet, for 9 Mk. paa Tryk- og 11 Mk. paa Skrivpapiir. Subscriptionen, som modtages paa de fleste Boglader, staaer aaben indtil 1ste Maj, efter hvilken Tid Prisen bliver 2 Rbdlr. paa Tryk- og 2½ Rbdlr. paa Skrivpapiir. Subscribentsamlere tilstaaes paa 6 Exemplare det 7de frit.

Under Titel af: Harpen, agter Hr. A. P. Liunge fra April Maaneds Begyndelse af at udgive et Tidsskrivt, hvis Indhold bliver følgende: Smaafortællinger, Eventyr og Noveller; Digte; Biographier, i Særdeleshed af berømte Digtere og Tonekonstnere; comiske, humoristiske og satiriske Smaastykker; Theater-Recensioner, eller Bedømmelser af mærkelige Forestillinger paa den danske Skueplads; korte Efterretninger om fremmede Theatre; litteraire Noticer og Oppositioner; Anecdoter, Gaader og Charader; Blandinger. — Ugentligen udkommer tvende Halvark, som blive Abonnenterne tilbragte imod Betaling af 4 Mk. maanedligen for Exemplaret i simpel stort Format, og 5 Mk. maanedligen for Exemplaret i stort hollandsk Medianformat.

Mariboe, d. 23 Marts. Hos Hr. Kirkesanger og Skolelærer Erichsen i Thiersted kan i denne Tid sees en Aloeplante med 2 Blomster. — Indsøerne her ved Mariboe ere nu igjen seilbare. Det lader som Vinterens 4de Act vil indfinde sig. I Nat har det frosset 2de Grader med N. V.; derpaa dreiede Vinden sig til Sønden. Henpaa Formiddagen tog det saaledes paa med Storm og Snee, at Himmel og Jord var udi Eet.

Nyborg, den 15 Marts. I Onsdags Aftes gaves her en borgerlig Selskabs-Maskerade paa Raadhuset. Omtrent 200 Maskerede indfandt sig i passende Dragter. At Raadhuussalen i den Anledning var skjønt dekoreret og alle til Samfærd og Orden sigtende Foranstaltninger trufne, det skylde de Deeltagende Hrr. Generalkrigskommissair de Klaumann og Kapitain i russisk Tjeneste v. Zeuberlich Tak for. Almindelig Glæde og Munterhed var ved denne Leilighed Løsenet.

Odense, d. 28 Marts. En Skup her fra Odense Fjord seilede i Torsdags Morges tidlig for at gaae til Scheen med en Ladning af 500 Tdr. Korn. Inden den naaede Samsøe paakom en Sneefogsbyge, som forsatte dens Cours. Den stødte paa en Steen og allerede Kl. 11, 4 Timer efter at den gik ud, var den funken. Mandskabet og Passagererne reddedes, ved Hjelp af Baaden, paa Samsøe.

Aalborg, den 25de Marts. I Torsdags havdes her et for Aarstiden usædvanlig stærkt Sneefog, som varede hele Dagen, og endtes om Aftenen med Tøe. Idag fryser det igjen stærkt med en halv Storm af Nordvest.

Viborg, den 23de Marts. Efter nogle foregaaende Dages Frost og i Gaar Storm af Nordvest, har det i Dag givet stærkt Snefog af Nordost, saa at Foraaret endnu lader til ikke at være forhaanden. Barometret staaer til stærk Storm.

Blandede Efterretninger.

Spanien.

Efterretningerne om de indere Uroligheder, der i den nyeste Tid sønderslede Spanien, og igjennem de offentlige Blade meddeeltes os, vare ofte ligesaa modsigende som usikkre. End ikke veed man endnu om Cadix, denne saa vigtige Punkt, er besat af de Kongelige eller Modpartiets Tropper. Endeligen giver os Hs. catholske Majestæts Decret af 7 Marti, hvori han beslutter, at besværge den af de almindelige og overordentlige Cortes i Aaret 1812 kundgjorte Constitution, og til den Ende befaler Cortes's Forsamling, Leilighed at skue ind i dette Mørke, og det synes nu, at denne Beslutning, der har gjort et saa glædeligt Indtryk paa det spanske Folk, vil ende de hidtil vidtudseende og med den blodigste Borgerkrig truende Uroligheder i dette Land. Constitutionen fra 1812, af de af 184 Medlemmer bestaaende Cortes underteqnet i Cadix den 18 Marti f. A., blev besværget af Regentskabet d. 20de s. M. Den bestaaer af 184 §§., hvis Hovedpuncter ere følgende: Souverainetetet ligger væsentligen hos Fol-

ket, som derfor udelukkende tilkommer den Ret, at give Grundlove. Dets Religion er og bliver den romersk=catholsk=apostoliske, den eneste sande. Det beskytter den ved vise og retfærdige Love, og forbyder Udøvelsen af enhver anden. Regjeringen er et arveligt, moderat Monarkie. Cortes have i Forening med Kongen den lovgivende Magt. Magten at bringe Lovene i Udøvelse har Kongen. Magten at anvende Lovene i Civil= og Criminalsager, tilkommer de ved Lovene oprettede Tribunaler. Cortes bestaae af alle de paa den i Constitutionen foreskrevne Maade udnævnte Deputerede, som repræsentere Folket. For enhver af 70,000 Individer bestaaende Befolkning møder en Deputeret. De Deputerede vælges ved Valgforsamlinger, som holdes efter Sognene, Districterne og Provindserne. Cortes samles hvert Aar i Kongerigets Hovedstad. Naar de finde det tjenligt, kunne de begive sig til et andet Sted, saafremt dette Sted er en Stad, som ikke ligger mere end 12 Mile fra Hovedstaden. Deres aarlige Møder skulle vare 3 Maaneder. Hvert andet Aar fornyes de Deputerede. Kongen vil personligen overvære Cortes's Aabning, og naar han forhindres deri, skal Præsidenten paa den bestemte Dag, uden at den under noget Paaskud kan opsættes til nogen anden, foretage samme. Kongen vil uden Vagt træde ind i Sahlen, og blot være ledsaget af de Personer, som, i Følge det fastsatte Ceremoniel, skulle modtage eller følge tilbage med ham. Forsamlingerne skulle holdes offentligen, og kun, hvor Hemmeligholdelsen er nødvendig, skulle hemmelige Møder finde Sted. De Deputerede kunne til ingen Tid drages til Ansvar for deres Meninger. Cortes ere beføiede at foreslaae, beslutte, fortolke og i fornødent Tilfælde ophæve Love; at tage Kongen og Prindsen af Asturien i Eed; at oprette og ophæve Pladser i Tribunalerne, ligesom og oprette og ophæve Statsembeder; at bestemme hvert Aar, efter Kongens Forslag, Land= og Sømagten, og udfærdige Forordninger angaaende Flaaden og Militsen i de forskjellige Grene, hvoraf de bestaae; at bestemme Statsforvaltningens Udgivter, Skatter og Paalæg, gjøre Laan paa Nationens Credit, fordele Skatterne paa Provindserne, eftersee og samtykke Regningerne over Statsindtægternes Anvendelse; udkaste en almindelig Plan til Folkeunderviisningen

i hele Monarkiet, og samtykke hvad der skeer for Prindsen af Asturiens Opdragelse; beskytte den politiske Pressefrihed; sørge for, at Ministre og andre Statsembedsmænd virkeligen drages til Ansvar. Nægter Kongen et af Cortes foreslaaet Lovudkast sin Sanction, kan det ikke foretages mere samme Aar, men foreslaaes det tredie Aar tredie Gang, sanctionerer han det. Førend Cortes gaae fra hverandre udnævne de en af 7 Medlemmer bestaaende Deputation, som varer fra det ene Møde til det andet, og vaager over Constitutionen og Lovene, for i næste Møde at aflægge Regnskab for de Overtrædelser, den har lagt Mærke til; i foreskrevne Tilfælde sammenkalder den Cortes. *Til Kongens Rettigheder* høre følgende: Han fuldbyrder Lovene og hans Magt strækker til Alt, som angaaer Ordens Vedligeholdelse i det Indere og Statens Sikkerhed i det Udvortes. Han erklærer Krig, slutter og sanctionerer Fred, og forelægger Cortes et af Documenter ledsaget Regnskab derfor. Han kan udnævne Embedsmænd, Biskopper, paa Statsraadets Forslag uddele Æretegn, lade præge Mynt, benaade Forbrydere, foreslaae Cortes Love, udnævne Statsministere &c. Derimod kan han ikke hindre Cortes's Forsamling til bestemt Tid, hverken suspendere eller opløse den, ikke forlade Riget, uden Cortes's Samtykke, og gjør han det, ansees det som om han havde frasagt sig Kronen; han kan, uden Cortes's Samtykke, ikke slutte nogen Offensiv= Alliance eller Handelstractat med nogen fremmed Magt; heller ikke tilstaae den Subsidier, afstaae eller sælge National=Domainer, eller hæve Skatter og Paalæg. Han kan hverken meddele nogen Enkelt eller Corporation et udelukkende Privilegium, ikke berøve Nogen sin Frihed eller paalægge Nogen en Straf. Førend han indgaaer en Ægteforening vil han forlange Cortes's Samtykke dertil. — Cortes kunne udelukke alle og enhver, som ikke er dygtig til at regjere eller har udøvet en Act, hvorved han har gjort sig uværdig til Kronen, fra Tronfølgen. — Ministerne ere 7, og de følgende Cortes ville i Ministernes Organisation foretage de Forandringer, som Erfaring og Omstændigheder gjøre nødvendige. Alle Kongens Befalinger maa være undertegnede af vedkommende Departements=Minister. Misterne ere ei Cortes ansvarlige for de Forordninger, de autorisere, og som stride mod Constitutionen, uden at

de kunne undskylde sig med Kongens Befaling dertil. — Der skal oprettes et af 40 Medlemmer bestaaende Statsraad, som, efter Cortes's Forslag, udnævnes af Kongen. Statsraadet er allene Kongens Raadgiver i vigtige Regjeringsanliggender. Statsraaderne kunne ikke afsættes fra deres Post, uden en af den høieste Ret billiget Aarsag. Cortes bestemmer deres Lønning.

Den nu regjerende Konge af Spanien Ferdinand VII. (Marie Franz), født d. 14 Oct. 1784, blev, som bekjendt, under Napoleons Herredømme, efter at have i sex Uger beklædt Spaniens Trone, appanageret af den franske Kronskat. Han fik sin Bopæl i Valencay, i Frankrig, hvor han erholdt Fyrsten af Benevents (Talleyrands) Slot, eet af de skjønneste i Riget. Her boede han tilligemed sin Farbroder og sin Broder, og nød en aarlig Rente af 1,500,000 Franker. I Leie af Godset betalte Regjeringen Hertugen af Benevent 72,000 Fr., og denne skrev regelmæssigen hver Maaned til Napoleon. Paa Slottet er et meget skjønt Bibliothek, hvor Ferdinand tilbragte en Deel af Dagen. Ogsaa et Theater findes der, og Kongen tog adskillige Skuespillere i sin Tjeneste. Men da hans Skriftefader opvakte hos ham Bekymringer angaaende de farlige Følger af dramatiske Forestillinger, saa afskedigede han dem igjen. Da Napoleon i Aaret 1813 saae sin Lykkes hidtil saa klart straalende Sol formørkes af tordensvangre Skyer, der tilsidst udstrømmede de Lyn, som fra flere end een Side knuste hans Isse, sluttede han, d. 11 Decbr., for i det mindste af beholde Ryggen fri, en Freds- og Alliancetractat med Ferdinand i Valencay, men Cortes viste sin Myndighed i at forkaste denne Tractat, som fiendtlig stemt mod Engelland. I Aaret 1814 vendte Ferdinand tilbage til sit Fædrenerige, men, uden, efter Cortes's Indbydelse, strax at begive sig til Hovedstaden. En Deputation fra Cortes kom ham i Møde i Valencia, og dens Ordfører sagde blandt andet: "Deres Fædreneland sætter Deres Magt ingen anden Grændse end den af Repræsentanterne antagne Constitution. Den Dag, De overtræder den, er den hellige Pagt, som samme indgaaer med dem, brudt." Paa Spørgsmaalet: Naar Kongen vilde besværge Constitutionen, efter Cortes's Beslutning? fik de intet bestemt Svar. I en i Valencia, den 4de Maj, udstedt Kundgjørelse, erklæres den af Cortes forfattede Constitution for ophævet. Efterat adskillige Arrestationer havde fundet Sted, holdt Kongen, d. 14de Maj, sit Indtog i Madrid, hvor Folket modtog ham med Jubel. Hvad der siden foregik i Spanien er temmelig bekjendt.

I Hufelands Journal for f. A. bekjendtgjør Udgiveren en i Engelland opfundet aldeles lufttæt Støvle, som er viid nok til, at den bare Fod kan sættes deri, og at enhver Indtrængelse af Luft bliver umuelig. I Støvlen er endnu et Hul, hvori der er anbragt et Rør af Messing, som er forenet med en Luftpompe. Ved Hjelp af Luftpompen drages Luften ud af Støvlen, og denne forvandles derved til en stor, for Kopsætningskoppe. Blodets alt for heftige Stigen iti Hovedet og andre ædle Dele, kan ved denne Indretning forebygges.

Christiania, den 23de Marts. Hvad Handelen imellem Norge og England i indeværende Aar angaaer, da ere Sammes Udsigter langtfra at være opmuntrende eller trøstende for Øieblikket; thi man har nylig seet et Brev fra et meget agtværdigt Handelshuus i London til en af dets Correspondenter i Norges Hovedstad, hvori Huset advarer sin Ven, ikke at sende eller formaae Andre til at sende nogensomhelst Trælast over, i det Mindste ikke før August-Maaneds Begyndelse, som en Speculation til det Londonske Marked, saasom det vilde forvolde Afladeren et uundgaaeligt og svært Tab, fordi der ingen Søgning finder Sted i London paa nærværende Tid efter disse Producter, paa Grund af at vedkommende Tømmerhandlere, som selv eie Bord-Tomter, ere saa vel forsynede med deres gamle Beholdninger. — Ifølge deraf synes det, at Commissionairen med Nød og Neppe kan erholde 36 a 38 Pd. Sterl. for Christiania samfangte Planker og muligens 33 a 34 Pd. Sterl. for gode Mosse-Planker. — I Henseende til Nedsættelsen af den gruelig høie Told paa den Norske Trælast i England, da nærede man dengang ikke det mindste Haab om Sammes Formindskelse for i Aar, men det turde vel være muligt, at den bliver nedsat i Løbet af Aaret 1821, i Forhold til Længde, Tykkelse og Brede.

Da ich, meiner schwächlichen Gesundheit und anderer wichtigen Ursachen wegen, mein 8jähriges Vorsteheramt bey der St. Petri Gemeine niedergelegt habe und nun gänzlich aus dem Kirchencollegio getreten bin, so finde ich mich, mit Rücksicht auf das im Politievennen im Jahre 1819, unter der No. 171 eingesetzten Stücks mit der Ueberschrift: "Et fælt Syn og et Ønske", ohne längeren Aufschub von Beikommenden, verpflichtet zu antworten, daß ich von den eingekommenen Collectengelder zur Wiederinstandesetzung der St. Petrikirche, nur so viel gehoben, als zur Vollführung der in den Jahren 1815 bis 1819 beschaften Bauten nothwendig war.

Meine geführte Rechnung über die Reparation der Kirche unter No. 1, war schon im Septbr. Monath 1816, so wie die übrigen Bautenrechnungen unter No. 2, 3 und 4, in Nov. Monath 1817 abgeschlossen, und die Baurechnung des neuen Pfleghauses im Oct. 1818, und die Rechnung des neuen Materialhauses im Mai Monath 1819 beendiget.

Der sehrgeehrten St. Petrigemeine, in deren Dienste ich über 8 Jahre, und also 4 Jahre über die in den Kirchenprivilegien bestimmte Zeit gestanden, bin ich der nachstehenden kurzen Uebersicht, über meine geführten und abgelegten Baurechnungen, besonders schuldig.

No.	Namen der Gebäude.	Einnahme. Aus dem Baufond.			Einnahme. Für verkaufte alte Baumaterialien.			Ausgabe.		
		Rbthlr.	ℳ.	ß.	Rbthlr.	ℳ.	ß.	Rbthlr.	ℳ.	ß.
1.	Die Reparation der Kirche	34,783	4	8½	2,191	1	1½	36,974	5	10
2.	Die neue Pulspitur	8,641	:	8	—	:	:	8,640	5	6
3.	Die Reparation der Kapelle	6,318	:	5	207	4	6	6,615	:	11
4.	Die Reparation der Ringmauer . . .	1,907	2	10	—	:	:	1,819	5	6
	An Saldo	1	3	10						
		51,651	5	9½	2,398	5	7½			
		2,398	5	7½						
	Summa Ballance	54,050	5	1				54,050	5	1

No.	Namen der Gebäude.	Einnahme. Von den freiwilligen Beiträgen.			Einnahme. Vom Baufond.			Einnahme. Für verkaufte alte Baumaterialien.			Ausgabe.		
		Rbthlr.	ℳ.	ß.	Rbthlr.	ℳ.	ß.	Rbthlr.	ℳ.	ß.	Rbthlr.	ℳ.	ß.
1.	Das neue Pfleghaus . .	12,145	:	:	12,655	:	:	932	:	6	25,123	4	5
2.	Das neue Materialhaus .	:	:	:	:	:	:	:	:	:	658	3	14
		12,655	:	:									
		932	:	6									
		25,732	:	6									
	An Saldo	50	1	13									
	Summa Ballance	25,782	2	3							25,782	2	3

Vorstehende Bautenrechnungen sind gehörig revidirt, decidirt und den 10ten Nov. 1819 von Beikommenden förmlich quittirt. Kopenhagen, den 28ten März 1820.

Sigwardt Korfitsen.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 28.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 April 1820.

Er det gavnligt at en Underviisnings Methode for Almueskolerne befales?

(Slutning; see forr. No.)

Hvis den Lancasterske Methode blev befalet hos os, skulde da den siden 1806 begyndte Inddeling i Districter igjen forandres? eller skal man vedblive at følde samme i hele Danmark? i begge Tilfælde vil bortgaae flere Aar, inden Methoden i alle Skoler kommer til Anvendelse, og i det første Tilfælde var megen Umage spildt, og Udsigterne sandeligen sene. Dog, antage vi at denne Vanskelighed var overvunden; hvorledes see da Skolehusene ud? kunne de rumme flere Børn, end der nu ere i Skolerne? sandeligen ikke! De fleste Skoler i Landet ere for smaae, for den Ungdom, som nu søger dem, og at bygge nye Skoler var vel ønskeligt, men vil neppe være mueligt, hvorfor ogsaa gjentagne Vink fra de høie Collegier viseligen have indskrænket alle de hist og her alt for store Byrder, som Skolevæsenet i senere Aar har foraarsaget. Skal den indbyrdes Underviisnings Methode bie efter nye Skolers Opbyggelse, da vil sandeligen den nærværende Generation ikke høste Frugterne deraf. Men kan den ikke anvendes i de nærværende Skolebygninger? O, hvis de gode Herrer, som attraae saameget Skolevæsenets Forbedring, vilde komme i Landsbyeskolerne, vilde see, hvor knap Pladsen er, hvor mørke Vinduerne, hvor lave og fugtige Væggene ere, de vilde snart tilstaae, at det var umueligt. Tabellerne kunne slet ikke finde Plads paa Væggene, og ville snart være fortærede af Fugtigheden; Bænkene levne ingen Plads for Børnene, til at staae ved Væggene omkring Tabellerne. Anskaffelsen af det øvrige Apparat vil falde meget vanskeligt, thi den befalede Skolekasses Indtægter ville ei være tilstrækkelige dertil, og enhver nye Byrde vil falde Almuen tungt at udrede, og opvække Fordom imod den nye Methode. Og endelig Lærerne, ere disse overalt istand til at begribe, og at anvende den indbyrdes Underviisnings-Methode? Den, som troer dette, har ei seet ret mange af de gamle Skolelærere. Flere af dem kunne ikke selv læse ordentlig i en Bog, og det er aldeles umueligt at bibringe dem andre Begreber eller Ideer, end de, som fra deres Ungdom af ere pregede i deres Hukommelse. Nogle have været et Par Maaneder paa et Interims-Seminarium; men Mange fandtes aldeles uduelige dertil, og de, som vare der, have for det meste bekræftet den Sætning, at det er umueligt at bibringe disse gamle Personer Begreeb om en anden Underviisnings-Methode, end den, hvortil de fra Ungdommen af ere vante. "Men de seminaristisk-dannede Skolelærere kunde dog lære denne Methode, og mange Skoler ere dog bedre byggede og bedre organiserede, der kunde dog den indbyrdes Underviisnings-Methode befales", vil man sige. Det kan ei nægtes, at vi have mange duelige Skolelærere i Landet, og det

var sikkert ønskeligt, at disse bleve bekjendte med den indbyrdes Underviisnings-Methode, men derfor ere de ei alle sat i een Stilling, hvor det er dem mueligt at anvende denne Methode; Mange af dem have smaa, meget indskrænkede Skolestuer, andre savne de nødvendigste Underviisnings-Apparater; hvad gavner da en Befaling? Dog sæt, at Danmark var i en blomstrende Periode, Skoledistricterne velhavende, enhver Befaling blev med Kraft udført, alle Lærere duelige, Bygningerne hensigtsmæssige, og Underviisnings-Apparaterne vare anskaffede, skulde da en Underviisningsmethode befales? Jeg troer det ikke. Vilde man ansee det for gavnligt, at befale Professorerne ved Universitetet, hvorledes de skulle undervise Studenterne? eller Lærerne ved de lærde Skoler, hvorledes de skulle undervise Disciplene? Vilde ikke en saadan Befaling svække Lærernes Lyst, og idet den vidnede om en uværdig Mistillid til deres Evne, at vælge en passende Methode, opvække deres Misfornøielse? Kan man vente, at de vilde anvende den samme Omhue ved Underviisningen efter den befalede Methode, som ved den, som enhver, efter hans Evner og Indsigter har valgt, som den meest passende? Sandeligen, den som formoder dette, kjender ei Mennesket. En vis Selvfølelse af Duelighed til den Plads han beklæder, er for enhver Embedsmand ligesaa nødvendig, som Bevidstheden af vores frie Villie er en væsentlig Betingelse til vores Dyd. Hvi kunde da Lærerne, som skulle veilede vores Ungdom, miste denne Følelse, som er den kraftigste Opmuntring til trofast Virksomhed i hans Kald! Nei; den, som er Lærer, maa selv have den faste Overbeviisning, at han meddeler sin Underviisning paa den bedste Maade, og den ringeste Tvivl herom, den mindste Følelse af Tvang i hans Bestræbelser for Ungdommens Vel, som han ei tør fremme paa den Maade, som han agter for den gavnligste og meest velgjørende, maae formindske hans Kraft og svække hans Mod og Forhaabninger. Kun da, naar man kan bibringe en Lærer den fuldkomne Overbeviisning om, at en vis Methode er den bedste, kun da, kan man haabe, at han vil anvende den, med den Enthusiasmus, som stedse er nødvendig, hvis en Lærer skal have en gavnlig

Indflydelse paa sine Tilhørere; og Tvang forjager al Enthusiasmus. "Men", vil man maaskee sige: "denne Sætning er rigtig, naar der tales om Lærde og studerede Mænd; Seminaristen derimod, som ei have faaet en saadan Dannelse, burde ikke have saa megen Selvfølelse". Det tilstaaes gjerne, at den lærde og især den ældre Mand har mere Ret til en større Selvfølelse, end den unge Seminarist, som kun ved 3 Aars Dannelse har aabnet sig Veien til Kundskaber; men, kan en Seminarist være Lærer uden Følelse af sin Duelighed til at være det? Fremdeles, kan han være det, uden at have antaget een Methode, som enten stemmer bedst med hans Evner og Individualitet, eller, efter hans Overbeviisning, er den gavnligste for Skolebørnene? Een af Delene maa være Tilfældet; og er det da ei begribeligt, at han nødig vil forlade denne Methode? er det ei en naturlig Følge af Omstændighederne, at han vil være mindre skikket til enhver anden befalet Methode? Har han uden Eftertanke antaget den Methode, som han anvender, da vil det falde dette tankeløse Hoved vanskeligt, at studere sig ind i en befalet Methode; men er han, hvad han bør være, har han paa Seminariet erholdt en fuldstændig Oversigt over alle opfundne Methoder, kjender han deres Fortrin og Ufuldkommenheder, og vælger han med Sagkundskab og Eftertanke ved enhver Underviisnings Gjenstand den Methode, som han enten med Hensyn til hans Anlæg og Evne, eller med Hensyn til de for sig havende Børn og Omstændighederne, under hvilke han underviser, anseer for den bedste, da vil enhver Befaling til at bruge en anden Methode falde ham meget haard, og berøve ham den kjereste Opmuntring, den søde Glæde under hans tunge Embedspligters Opfyldelse. Med Iver og Varme vil han stræbe at gjøre sig bekjendt med enhver nye Opdagelse, med Kjerlighed anvende enhver Forbedring, hvorom han kan overbevise sig, saalænge en kjerlig Veiledning viser Skjønsomhed for hans Bestræbelser, og Agtelse for den Overbeviisning, hvorefter han gaaer frem ved sin Undervisning; — men med Suk vil han see sig bunden til en Methode, som gjør hans egen Eftertanke overflødig, og afskjærer Haabet om ethvert videre Fremskridt. O! at dog

de Ædle, som ønske at fremme et forbedret Skolevæsen, ikke vilde miskjende denne Selvfølelse hos de seminaristiske Skolelærere, ikke erklære den for Egensindighed; den har sandelig en ædel Kilde, og man burde ønske, at enhver Skolelærer i hans Kald blev opmuntret ved den Følelse, at handle efter Overveielse og egen Eftertanke. Den kan overdrives, den kan udarte denne Selvfølelse, men dens Kilde er ædel og agtværdig. O! at man endelig engang vilde indsee, at ei Tvang og Befalinger, men kun indvortes Kald og Overbeviisning er den Drivefjeder, der kan fremme Underviisningsvæsenet; at den bedste Gave i Verden, at selv Christendommens Indførelse, ved Sværdet og Magten bliver forhadt og mindre gavnligt; at man ved enhver Forbedring vilde tage Menneskene som de ere, og ikke som de burde være; at man ved Viisdom vilde vinde de Mennesker for den gode Sag, ved hvis Hjelp man vil være virksom, og ikke ved en ubehagelig Tvang støde dem fra sig; at man ved en kjerlig Udbredelsesmaade vilde aflægge et Vidnesbyrd om den store Tillid, man har til Forbedringens indvortes Godhed, som, under Forsynets Bistand, vil vidne noksom for sig selv, og saaledes selv vil fremme sin Udbredelse; at man klogeligen vilde overveie alle Omstændigheder, og ei befale, inden man var sikker paa at kunne udføre, ikke nedrive, uden at kunne opbygge, ikke forbyde den gamle Methode, uden at være vis paa at den nye Methode, efter at være rigtig forstaaet, med Kjerlighed og Omhue vil vorde anvendt! Hvormeget en Regent kan udrette ved en saadan kjerlig Interesse for den gode Sag, og viis Overveielse af Omstændigheder, derom har Kong Ludvig den Attende aflagt et mærkværdigt Beviis, da han i Forordningen af 29de Febr. 1816 om Elementarunderviisningens Organisation kun yttrede det Ønske: at den Bell-Lancasterske Methode maatte, saameget, som gjørligt, udbredes i Frankrig; hvilket, (som Herr Wille beretter Pag. 70 til 80) har havt den gavnligste Indflydelse paa Methodens hurtige Udbredelse, baade i Paris og i Provindserne; og selv har sat Selskabet, som dermed sysselsatte sig, istand til at være virksomt uden for Frankrigs Grændser, da det besvarer Spørgsmaale over denne Methode

fra Tydskland, Schweitz, Italien og Spanien, og danner Subjekter til denne Methodes Udbredelse for Rusland og flere Lande. Hjerteopløftende er sandeligen Billedet af et Folk, som saaledes erkjender en af Regjeringen tilbuden Velgjerning, og kappes om, at erhverve sig Fortjenester af denne Velgjernings Udbredelse, hvor Overbeviisningen om dens Nytte opvækker Lysten til disse Skoler, og hvor en frivillig Velgjørenhed tilveiebringer alle Fornødenheder dertil! Sandelig, blot denne Følelse, saaledes at bidrage til Medborgernes Dannelse, maae forædle Nationen; og det var et stort Tab for den, om alle de nu existerende Skoler, vare oprettede af offentlige Midler, og ikke ved Medborgernes Kjerlighed og Interesse for Sagen! Hvormeget vil der ei blive tænkt paa, og udføres for Methodens Forbedring og Uddannelse, med hvilken Omhue vil der blive vaaget over, at Skolerne opfylde deres Bestemmelse! og med hvilke skjønne Forhaabninger maae disse saaledes frembragte, og saa virksomme Skoler ei opfylde hver Fædrenelandsvens Bryst, hver Menneskevens Hjerte!

Meddelelser af gavnligt Nyt udenlands fra.

Tredie Levering.

(For Jordeiere. — Fortsættelse; see forr. No.)

Skræller man Kastanierne vel, saa at baade den grønne og brune Skal kommer aldeles af, skjærer dem derpaa i smaae Stykker, af Størrelse som en Kaffebønne, kommer dem i en Kaffebrænder og brænder dem saa længe, til at de blive et sort Pulver, da har man, naar dette forder tørt revet meget fiint ud paa en sædvanlig Malersteen, en baade til Vand- og Olie-Maling saare god sort Farve.

Baade de og deres grønne Kapseler ere vel ikke utjenlige i Garverierne; midlertid indeholde de sidste mindst garvende Stof. De første gaae, saavel modne som umodne, formedelst deres mange melede og sukkeragtige Dele

alfor let over i en suur Gjæring, saa at deres Anvendelse i det Store vilde være forbunden med Vanskeligheder. Al den Garven, hvortil de forsøgtes, gik langsommere frahaanden; skjøndt de ikke derfor befandtes ubrugelige.

De levere megen Stivelse og Pudder, begge bedre end Kartoflernes, og indeholde en i Oliemøller let udperselig god Olie. Til en fortrinlig Stivelse lade de sig let forvandle og betale den paa dem anvendte Umag, da de langtfra ikke eie nær saa mange slimede Dele, som Hveden. Man befrier dem i det Øiemed for deres Skal, stamper dem i et Trug, eller en Morter, kommer den stampede grove Masse i et Træfad, fylder samme med koldt Flod- eller Regn-Vand, lader det staae urørt i Ro, indtil den i Bevægelse bragte Masse er sjunken tilbunds, og Suppen, der har en meget suur og sammensnerpende Smag, er bleven klar. Den hælder man efterhaanden af, ryster Bundfaldet ud i en grov Sæk, lader det presse med Fødder ud i et andet Fad, udsøder *) den vundne hvide Saft, som sædvanligt ved Stivelselavning, med reent Vand og lader den tøres. De i Sækken tilbageblevne grove Dele kunne nyttes til Svinefoder, og den sure Suppe til en ny Masse stampede Kastanier, i det den langt bedre end sædvanligt Vand fremmer Gjæringen.

Melet — Kastanierne indeholde, og der vilde forsyne f. Ex. Bogbindere og Tapetmagere med et fortrinligt bindende Klister, som, naar det er tørt, antager megen Haardhed og Fasthed, men forskaanes af alle Orme formedelst sin særegne Beedskhed — kunde paa følgende Maade betages sin bittre Smag og vorde saare brugbart. Man skraller dem vel, saa at ei den mindste Smule bruun Skal bliver tilbage, og tører dem derpaa, enten i fri Luft, eller i en Stue, kun ei for langsomt, da ellers Uddragelsen af de farvende Bestanddele medtager overflødigt Slid siden. Naar de ere fuldt tørre, rives og pulveriseres de, allerbedst paa en dertil indrettet Rivemølle og under Vand. Det saaledes vundne Meel sigtes, først

*) At udsøde er: at bringe de salte og sure Dele ud ved sødt Vand.

gjennem en videre, siden gjennem en altid snevrere Sigte, saa at alle grove og trævlede Dele gaae fra, og kommes i et Fad, fyldt med Vand, hvori det stærkt omrøres. Derpaa lader man Vandet henstaae roligt omtrent een Time, siden Melet, der er overordenligen let af sig, ellers ei vilde faae Tid til at synke tilbunds, men flyde af med Vandet. Har dette nu sat sig, hælder man det forsigtigt fra og stopper dermed, saasnart man mærker, at ogsaa Melet vilde komme. Paa denne Maade overgyder man det otte til ni Gange med en stor Mængde Vand, indtil dette slet ikke opviser mindste Farve meer, hverken en grønladen, hvilken de friske, eller en guulig, hvilken de gamle tøre Kastanier give; og, naar Udvadskningen er fuldendt, ryster man Melet ud i en Sæk af tykt Lærred, lægger den under en Presse og lader det derpaa tøre, enten i varm Luft og Skygge, eller i Nærheden af en meget levende Ild; dog, i sidste Tilfælde, saa at det ei ophedes paa eengang, og saa at det idelig en omrøres, for at uddunste eens allevegne. I Mangel af Presse, vrider man det af i et Klæde. Da er Melet befriet for sin modbydelige Affsmag og — om end ei altid til Menneskeføde, siden det bevirker Afføring hos svage Naturer — nu fortrinligen anvendeligt til Creaturer og andet mangfoldigt Huusbrug. Blot bemærkes endnu, at, jo raskere den hele Tilberedelse gaaer frem, des bedre det bliver.

Har man, som sagt, skrællet Kastanierne *) vel og, f. Ex. paa et Rivejern, gjort dem til Pulverdeig, udbløder man denne en Nat over i Vand, der vorder hvidt og skummende deraf. Dette Vand hældes fra, ophedes vel og bruges i Sæbevands Sted til Vadsk. Tøiet, som kun ei maa være alfor slemt plettet, bekommer et hvidligblaat Udseende og har slet ingen Skade deraf. Den tilbageblevne Deig kan anvendes til Hønseføde.

Det af Frugterne forfærdigede Meel, der er sæbeartet, kan og, istedetfor Mandelklid, bruges til Haandvadsk. Ogsaa ved Valkning skal det komme til Nytte.

Hamp, der nogle Dage udblødes i en Ka-

*) Til 2 Pund Regnvand 3 til 4 Kastanier.

stanieafkogning, skiller sig, med ulige mindre Rivning, langt lettere ad i Traade og Trævler, end efter en Udblødning i blot koldt Vand.

Som Struve har yttret, at Frugterne maatte kunne anvendes til Forfærdigelse af Brændeviin og Eddike, paastaae Andre: at de give os en meer velsmagende og næsten sundere Kaffee, end den, der faaes af Agern; at, naar Kastanierne behandles som disse *), tabes Bitterheden ved dem aldeles; og at intet Product af Planteriget kommer da den virkelige Kaffee nærmere i Smag.

Dette Træ, Kastanietræet, kan altsaa vel fortjene at kaldes nyttigt. Anvendte man det hyppigere til Plantninger af skyggefulde Gange og paa Landeveiene, hvortil det dog er fremfor mange andre skikket, vilde der hvert Aar vindes en utrolig Mængde Kastanier, hvilke maaskee kunde, naar de forarbeidedes til Potaske, forsyne os saa rundeligen med denne Fornødenhed, at vi fra den Side bleve uafhængende af Fremmede. —

(Fortsættes.)

*) Man koger sine Agern, efterat det Bæger, hvori de sidde, er tagen af, 6 til 8 Timer, indtil den ydre Skal springer op. Derpaa skjæres de i Tærninger, tøres i Trækvind, men slet ikke i Solen, brændes og males fiint. Man kan drikke dem enten alene, eller een Deel ordenlig Kaffee med tre Dele Agern.

Indenlandske Efterretninger.

Det har behaget Hans Majestæt, under 22de Marti d. A., allernaadigst at resolvere saaledes: "Vi ville allernaadigst have Daglønnen for Muur- og Tømmersvendene i Sommermaanederne fra 1ste April til Udgangen af Septbr. Maaned 1820 fastsat til 1 Rbd. Sølv."

Kjøbenhavns Børs d. 4 April.

Cours, Hamb. 2 M. 266, a vista 269. Amsterd. 2 M. : , a vista : . London 2 M. : . Spec. 266. — Specier solgtes til 16 Rbmk. Oblig. 72. Norske Rigsbf. $18\frac{1}{2}$. Svenske S. 60 ß. — Disconto 6 PC.

Blandede Efterretninger.

Nogle Bemærkninger over Spanien.

Neppe vil man undres over at den nu antagne spanske Constitution forbyder Udøvelsen af hver anden Religion end den romersk-catholsk-apostoliske, naar man kaster et Blik paa Geistlighedens Magt i Spanien og Portugal. Efter Telesius skal der f. Ex. i Portugal, der lige indtil Begyndelsen af det 12te Aarhundrede udgjorde et Stykke af Spanien, være 500 Klostere, og Patriarchatets aarlige Underholdning, Patriarchens Lønning uberegnet, koste 400 Mill. Realer (henved $1\frac{1}{2}$ Mill. Rbd. rede Sølv). I Klosteret Mafra koster allene Ringningen een Million Crusader. Twiss beretter, at Klosteret Albobacas Indkomster ere 180,000 Crusader. I Kjøkkenet arbeidede bestandigen 7 Kokke; i Staldene stode nogle 100 Muulæsler til Lystridning. De Geistliges Indflydelse, siger Prof. Schummel (1805), strækker sig fra Tronen til Hytten. Enhver Officeer og Soldat falder ned for dem, egentlig vel kun for at kysse Mariabilledet, men hvor meget af denne Veneration tilfalder ikke de Geistlige? — Spørger man: hvorledes kan Frihheds- og Uafhængighedsfølelse i saa høi Grad vaagne hos et Folk, der i Aarhundreder er blevet kuet af en saa mægtig Geistlighed? saa findes Svaret snarest i den Sammenligning, Bourgoing anstiller imellem Spanieren og Løven. "Betragter Løven, siger han, dens Aasyn er saa betænksomt, som dens Skridt. Den bevæger sig ikke uden Hensigt. Saalænge man viser Ærbødighed for dens Uvirksomhed, elsker den Ro og Fred. Fordrer den ud, og den ryster sin Manke, en blodgjerrig Ild luer i dens Øje, den brøler hult og du kjender i den Dyrenes Konge." Drives Spanieren af en ædel Lidenskab, eller hæver han sig til Sandheds og Rets Grundsætninger, siger Schummel, saa er intet Offer ham for stort, ingen Handling for vanskelig. — Men Spanien er et talende Beviis paa, hvor dybt den religiøse Fanatisme kan bringe en mægtig Stat til at synke. Dets Befolkning er siden Arabernes Tid formindsket til dybt under det Halve, og paa hver □ Miil af dette saa velsignede Land tæller man omtrent kun 1100 Men-

nekker. Uagtet Statens Indkomster skulle udgjøre henved 70 Mill., skal dens Gjeld dog være 300 Mill. Rdlr.

I den Norske Rigstidende af 29de Febr. læses følgende: "I Anledning af hvad der, under Rubriken Kjøbenhavn, yttres i Rigstidenden for 1820 No. 14 om, at det Ankerske Fidei-Commis begyndte med en Fond af henved 2 Millioner Rdlr., og at det desuagtet ikke har kunnet balancere saa godt som det Classenske Fidei-Commis i Danmark, der begyndte med langt mindre, maa bemærkes: at det Ankerske Fidei-Commis's af Stifteren efterladte hele Massa vel omtrent op'gik til den angivne Sum, men at dets oprindelige Fond eller beholdne Formue var kun det Halve omtrent af hvad Brevskriveren antager, nemlig 1,168,726 Rd. 72 ß. D. C., som, beregnet i $\frac{4}{5}$ Spdlr., svarer til 934,981 Spdlr. 48 ß. i nærværende Penge; — at dets Forfatning bestandig forbedredes, da ikke alene dets Eiendomme ere i fortrinligere Stand end ved Stifterens Død, men Gjelden var ved Udgangen af 1816 nedbragt til 242,389 Spd. 5 ß., omendskjøndt man ikke havde kunnet undgaae af og til at paadrage sig ny Gjeld, og omendskjøndt Gjelds-Massen oprindelig udgjorde 1,128,217 Rdlr. 18 ß. D. C., hvilken betydelige Capital (som bestod deels af den af Stifteren selv contraherede Gjeld, deels af Summer, han havde legeret, deels af Summer, som man ved Forlige efter hans Død med Kongelig Approbation havde paataget sig, fornemmelig for at hindre dets Eiendommes Adsplittelse) vel maa antages at svare i det Mindste til 564,108½ Spd., uagtet Meget af den blev udbetalt efter et høiere Forhold og en Deel var contraheret i Species, og den ved Massens Overleverelse til de af Hans Majestæt udnævnte Skifte-Commissarier i December 1819 Stiftelsen paaheftede Gjeld 395,000 Spd. er saaledes meget under den anførte oprindelige; — at dette Fidei-Commis beroede ene paa Handelen, især med Trælast, hvorfor det, saalænge den gik heldig, var i Tilvæxt, men, saasnart Handels-Conjuncturerne forværredes, hvilket, som bekjendt, har været Tilfældet, især fra 1816 for det hele Søndenfjeldske Norge, kunde Stiftelsen

saameget mindre undgaae de skadelige Følger deraf, da den ikke blot havde de samme Udgifter som andre Handelshuse, men var tillige bebyrdet med betydelige faste aarlige Udtællinger; — og endelig, at det Classenske Fidei-Commis begyndte omtrent tolv Aar tidligere end det Ankerske, altsaa i en Periode, der tællede flere fordeelagtige Aar for Norden, end den, hvori det Ankerske har virket. — Iøvrigt vil den, som ønsker nærmere Underretning om sidstnævnte Stiftelse, finde den i Hr. Translateur Krafts nylig udkomne topographisk-statistiske Beskrivelse over Norge, 1ste Deels 1ste Hefte, Side 195—200, sammenholdt med den i Rigstidenden for 1819, No 101, indførte Beretning. Stiftelsens aarlige Status har forhen været meddeelt i Collegial-Tidenden, og for de sidste Aar, 1816 inclusive, i Rigstidenden."

Bergen, den 1ste Marts. Vaar-Sildefiskeriet er meget betydeligt, og det største, som her har været siden Aaret 1808, da Silden begyndte igjen at komme her til Kysten. Der antages, at omtrent 150,000 Tdr. ere saltede her i Byen, og derforuden vil der indkomme Endeel, som er saltet paa Landet.

Som en Følge af Rygtet om det lykkelige Sildefiskerie i Bergen og Stavanger, er denne Vare i Stockholm faldet betydelig i Priis, og er gaaen ned fra 20 til 16 Rdlr. Rigsgjeld Tønden, forend endnu nogen ny Tilførsel deraf har fundet Sted.

Gartneren Lackmann i Lyon har i forrige Aar medbragt fra London en ny paa Fastlandet ubekjendt Kartoffel. Han lagde den, og høstede modne Kartofler, der, ved atter at lægges, ydede 2016 Pd. Kartofler. Hver Plante veier 15—18 Pd.

I Engelland saaer man nu næsten overalt Hvede med Drillmaskinen.

1800 Mile ud over Missouri har man fundet en Flod, der er ligesaa lang og bred som Ohio. De Franske kalde den roche jaune og de Engelske Yellow Stone. Een af dens Grene Big Hoen træder ud af en Sø, nærved Rio del Norte paa Grændserne af Ny-Mexico og er paa adskillige Mile seilbar. Capit. Clark seilede ved sin Tilbagekomst fra det stille Hav ned ad samme; han fandt den dyb, rivende og seilbar fra det

Sted, hvor han stødte paa den, indtil dens Munding i en Afstand af 830 Mile. Nedenfor Big-Hoens Forening var Breden sædvanligen 500 til 800 Alen og stundom en Miil. Utallige vare Hjorderne af Buffeloxer og ander Vildt, som svær- mede omkring derved. Overflødigheden af Vildtet er et Beviis paa Landets Rigdom, og de Handlende tale med Beundring om Landets Udseende ved Yellow-Stone, Climatets Ypperlighed og Vandenes Hurtighed og Klarhed.

Den berømte Naturforsker Hr. Noil de la Mariniére, Inspecteur over de franske Fiskerier paa Nordcap, som angaaende Søfisk og deres Benyttelse har gjort mangen for den lærde og handlende Verden nyttig Ordagelse, gjør en Reise paa den franske Regjerings Bekostning og med Anbefalinger til alle Souverainer i de nordlige Stater, han vil bereise. Han vil levere en nøiagtig Reisebeskrivelse og en naturhistorisk Belysning af de Producter af alle tre Naturriger, han vil samle. Han er øvet i de nordlige Folkeslags Sprog, og er nu i Skotland, hvor han fra Leith vil seile til een af de isfri norske Havne. Derfra begiver han sig igjen til Lofodo-Øernes Archipel. Han vil beseile denne farlige Sø, der deels formedelst sine Strømninger, deels formedelst sine Skjær, er en Rædselspunkt for de Søfarende. Han vil besøge dette Archipels betydeligste Øer, saavelsom de omkring Nordcap, og troer at gjøre der for Mineralogien vigtige Opdagelser. Han agter nøje at undersøge hele Kysten af Ishavet indtil Kola, og af det hvide Hav og Waronagowsfjord. Derpaa vil han, langs med Kysten og over Øerne, gjøre Tilbagereisen til Trondhjem og Christiansand, Nordcap og Fjordene ved Havsiden, derfra til Christiania, og saa hjem til Frankrig.

Naturforskeren Capit. Scoresby har godtgjort, at Hvalene ved Nordpolen ingenlunde i det Hele er mindre nu end i tidligere Aarhundreder, at heller ikke deres Mængde aftager, men at stedse flere Hvalfangere aarligen besøge Norden, og nu tidligere løbe ud paa Fangst end før; men formedelst Modinstructioner sjeldnere nu end før besøge de højere Grader af den nordre Brede.

I Pignerol skulde Een, som havde forfærdiget falsk Mynt, nyligen henrettes. Paa Veien

til Retterstedet tilbød han sig at ville gaae over fra den protestantiske til den catholske Religion. Biskoppen sendte strax en Courer til Kongen af Sardinien, og Synderen blev benaadet. Derimod blev En, der havde frastjaalet et Mariabillede et Smykke, levende brændt, efterat man i Forveien havde afhugget ham begge Hænder.

Priserne paa Caffeen vare fra 1813 til 1818 sædvanligen lave. Dens Dyrkning er meget usikkrere, i Henseende til Høsten, end Sukkerets, og udfordrer flere Menneskehænder. Den bliver kun af maadelig Art i Marskgrund, og lykkes mere og sikkrere paa Sandbund og Høje, hvor Plantagevæsenet sjeldent trækker sig tilbage til. Men Slaverne ere blevne dyre, og Caffetræet afkaster desuden først 4 Aar efter dets Plantning nogen Fordeel, som da rigtig nok i en Række af Aar vedbliver i voxende Qvantitet. I det europæiske Vestindien, Hayti undtagen, aftager stedse Caffeavlen. Derimod tiltager den alt mere og mere paa Hayti, i Bresilien og Java. Om nogle Aar vil man derfor kunne vente sig billige Caffepriser. Sukkeravlen er bedre skikket for store Plantager. Sukkerrøret lægges i feed Marskgrund, og Plantagerne kunne i mange Aar yde en rig Høst. Louisiana og Georgien have begyndt at anlægge mere end før Riis- og Sukkerplantager paa Marsklandet ved deres Floder, og selv Ostindien forsender nu meget Sukker til Europa. Sukkerpressernes Maskinerie er tillige blevet meget forbedret og behøver færre Slaver end før. I Vestindien have derimod de sidste Orcaner beskadiget og tilintetgjort mange Sukkerladninger, og endog hist og her beskadiget de voxende Sukkerrør, uden at Prisen just derfor steg. Planterne i Vestindien maa hurtigen skille sig ved de indhøstede store Qvantiteter, da Sukkeret lettere bedærves end Caffeen. Mærkeligt er det, at Nederlandenes og Hamborgs Raffinaderier atter kunne levere den raffinerede Sukker til lettere Priis end de engelske, hvilke kun netop endnu formaae at holde sig ved den betydelige Indførselstold.

I offentlige Blade modsiges nu den forhen fremsatte Paastand, at Europa forbruger aarligen 240 Mill. Gylden mere til Varer, end det af ædle Metaller modtager, da de tvertimod, efter Humboldt, aarligen forøges med 15 Mill. Piastre.

Ved den første Beregning har man ganske overseet, at af de 45 Mill. Pd. Thee, som Europa erholder, faaer Engelland allene 32 Mill., som det betaler med Manufacturvarer, til Beløb 27 Mill. Gylden, og at dette Beløb siden 1789—96 er steget 7 Mill. og endnu bestandigen vedbliver at stige.

Veddeløbene med Heste høre til Britternes mærkeligste Egenheder, og de farligste Klipper for deres Veddesyge. Allerede nogle Maaneder førend Veddeløbet, øves Hestene ikke allene i Løben, men maa ogsaa udholde en medicinsk Cuur. Dette kaldes Training, og da hver Veddeløbhest maa traineres, saa leve mange Mennesker heraf. Overalt i Nærheden af de Steder, hvor Veddeløb holdes, ere Traineer-Steder. Newmarket, en liden By i Cambridgeshire, er berømtest. Aarligen holdes her 7 Heste-Veddeløb. Den vigtigste Traineer-Anstalt er hos Mr. Boices, der stedse har 30 til 40 Veddeløbsheste paa Pension. Hver Hest staaer i en egen Stald ubunden, og har sin egen Opvarter, sædvanlig en Dreng paa 12 til 14 Aar. Han staaer hele Dagen hos Hesten, rider den to Gange dagligen, og modtager dens Excrementer ligeledes to Gange i et Kar og bærer dem ud. I visse Perioder faaer Dyret bestemte Medicamenter. Det fodres og røres hver Dag efter fastsatte Regler, for at befordre dets Hurtighed og sætte det istand til ei at tabe Aanden. En Reisende saae 200 Veddeløbs-Heste paa engang paa den store Mark uden for Newmarket røres. Paa hver sad den Dreng, som opvartede Hesten, og foran red Mr. Boice. En Pensionshest betaler 10 Guineer maanedligen. De Pladser, hvor der i Engelland holdes Heste-Veddeløb, beløbe sig ialt til 93, og heraf sees hvor udbredt dette Slags Spillesyge er her. Under 50 Pd. St. (200 Spec.) tør intet Veddeløb holdes. Ingen Hest tør løbe, hvis Alder og Herkomst ikke er bleven attesteret. Rytteren og hans Saddel maa i Forveien veies. Hvor ingen Vægt er fastsat er 8 Stone 7 Pd. den bestemte. Der veddes ikke allene paa Heste, som kun ere 2 til 3 Aar gamle, men endog paa ufødte. I Racing-Calender for 1818 staae Veddeløb med 3 Aars Heste for 1821 og 1822. F. Ex. "Paaskedag 1821 ville 28 benævnte Personer, hvoraf hver har veddet 200 Guineer, lade løbe i New-Market en 3 Aars Hest, hvis Forældre de ved Subskriptionen ville angive. Vedderytterne ere bemidlede Folk, der ordentlig studere denne Konst, og som faae af Hestens Eier en Andeel i Gevinsten. De maa være smaa og spinkle af Legemsbygning, men saadanne Folk findes sjeldent blandt Engellænderne. Paa Vægten kommer det her meget an, og den beregnes efter Hestens Alder. I Veddeløbet 1817 var bestemt for en 2 Aars Hst 6 Stone, for en 3 Aars 8, for en 4 Aars 8 Stone 9 Pd. o. s. v. En Stone er 14 Pd. Næst Vægten kommer det ogsaa an paa, hvorledes Hesten holdes i Tøile. Man bruger kun Trensen, og Bidslet maa være saa stærkt, at Hesten i Løbet ganske kan lægge sig derpaa, med Hovedet strakt mod Rytterens høire Arm til Jorden. Ved Enden af Løbet driver Rytteren paa den med Sporene og Pidsken. Ofte seer man ved Maalet Blodet udstrømme fra det arme Dyrs Side. Engellændernes Hesteveddeløb er i Henseende til Grusomhed Mage til Spaniernes Tyrefægtninger. Den gaaer saavidt, at en Mr. Frampton, Opsynsmand over de Kgl. Veddeløbsheste under Dronning Anna, Georg I. og Georg II., for at vinde det Veddemaal, at han med en Vallach vilde overvinde en berømt Hengst, lod sin Hengst, Dragon, da den var ankommen paa Pladsen, strax skjære, og saaledes forvandle til en Vallach. Det mishandlede Dyr vandt Prisen, men denne kostede dets Liv. Hesteveddløbene drives med en saadan Iver, at man, da en rig Udlænding engang indlod sig i et saadant Veddemaal, og man var paa Veie med at tabe det imod ham, lod ved en Courreer hente den berømte Rytter John Pegmy, der befandt sig 80 danske Mile derfra, i Yorkshire, og som strax ankom og overvandt Udlændingen.

Rettelser.

S. 423, Lin. 17 fra neden: de Mongano læs: de Mangano

S. 430, Lin. 14: før læs: tør

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 29.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 April 1820.

En Scene paa Olympen.

Jupiter. Herkules (siddende paa sin Løvehud meget nedslagen og støttende Hænderne paa sin Kølle). Juno. Siden Merkur.

Jupiter. Hvorledes er det fat med Dig, Dreng? Bestandigt hænger Du med Hovedet ligesom om Du anden Gang skulde til at spinde Hørgarn for Dronning Omphale. Anstaaer det en Halvgud at være saa slukøret?

Herkules. Ak, min Fader, hvo kan vel andet end hænge med Hovedet i saadanne Tider, hvor Bønhaserie endog indsniger sig i Gudernes Laug? Før havde man Respect for mig paa Jorden, og i Rosenborg Hauge vandrede Cavalierer og Damer i brogede Rækker til mit Tempel, som paa en Pillegrimsfart til Mecca. Men nu trues mit Herredømme med Undergang, og snart vil man paa Jorden ikke kjende mere den gamle Herkules. (Slænger sin Kølle fra sig.) Lig du der, du fordums Kjendemærke paa min Styrke! Du est Sydens Blomsterstilk, som maa vige for Nordens Steeneeg! Ha, jeg Ulyksalige — hvo skulde have troet, at det vilde komme saa vidt med mig? Kommer nu Erginus — Eryx — Antæus — Pluto — Centaurer — og hvad I alle hedde, som eengang skjelvede for mig, og hoverer over Eders Overvinder! Hidtil gjeldte jeg for et Vidunder af Styrke — nu er det forbi. Rokken og Tenen passe sig nu igjen bedre for mig end Køllen og Løvehuden.

Jupiter. Dreng, er Du fra Dine Sandser? Du teer Dig jo som en Berserke.

Herkules. Ha, min Fader, er jeg ikke fra mine Sandser, saa maa jeg blive det, og bliver jeg det ikke, saa har jeg ikke været Din Søn Herkules.

Jupiter. Hvad Ulykke er da hændt, siden Du skaber Dig saa sælsomt?

Herkules. Har I da ikke læst Dagen.

Jupiter. Du veed jo nok jeg har andet at bestille, end at læse Dagen.

Herkules. Altsaa veed Du intet af Nordens Herkules?

Jupiter. Jeg kjender til ingen anden Herkules end Dig, min Søn.

Herkules (spodsk). Da frygter jeg dog at Du snart vil komme til at lyse en anden i Kuld og Kjøn.

Jupiter (truer med sin Lynild). Du maa ikke drille mig, Krabat! Du veed, jeg kan ikke taale dine Drillerier. Jeg har tusinde Gange sagt Dig, at jeg ikke har havt flere Herkulesser uden om end Dig, og dermed Punctum. Har jeg ikke maattet taale nok af min Kones Skinsyge? Skal jeg endnu desuden drilles af Dig?

Herkules. Ikke saa hidsig, Fader! Du veed, hvor mange Sønner Du har, men jeg ikke, hvor mange Brødre jeg har. Dog, enten

Du nu er Fader til Nordens Herkules eller ei — nok, han river det ene Laurbær efter det andet bort fra min Isse. Mit Navn har han allerede anmasset sig, og min Ære vil han vel ogsaa snart løbe reent af med.

Jupiter. Men hvo kan det da være? Samson er jo død for mange Aar siden, og Holger Danske er gaaet samme Vei. Begge vare jo desuden Puslinger imod Dig.

Herkules. Har Du da aldeles ikke hørt tale om Nordens Herkules?

Jupiter. Jeg siger nei — nei — hvor høi er den Kjæmpekarl?

Herkules. Af Høide er han langt fra at være en Kjæmpe. Han holder lidt over 60 Tommer.

Jupiter. Og han vil stikke Dig ud, som holder 84 Tommer velmaalt?

Herkules. Men han kan opvise Attester fra de første Academier i Europa, at de aldrig have seet Mage til Karl. Kan jeg det? Om jeg havde dræbt ti nemæiske Løver og baaret for Atlas ligesaa mange Kloder i ligesaa mange Aar paa Nakken, saa kan det ikke mere nytte mig nu. Den nordiske Herkules har taget Luven fra mig. Du veed ikke hvilke underlige Folk disse Jordbeboere ere. Jeg kjender dem bedre fra den Tid af, jeg gik paa Eventyrer iblandt dem. Det er ikke vanskeligt for min Medbeiler at sætte dem Blaar i Øinene, helst nu, man er saa forgabet i det Nordiske, og nær ved at give hele Olympen Løbepas. Disse Aser gjøre os hver Dag mere Afbræk.

Jupiter. Vær ikke bange, min Søn. Saalænge hver Birkedommer og hver Landsbydegn i Skolen bedre lærer at kjende vort Rige end det, hvori deres Birk eller Sogn ligger, saa har det ingen Nød med os.

Herkules. Men naar America ikke trænger mere til Europa og man bliver nødsaget til at bekymre sig mere om sine egne Anliggender end om os, og at lægge Homer, Virgil og Ovid paa Hylden, hvad saa? Vil man da ikke tage sin Tilflugt til indenlandske Guder, som til indenlandsk Konstflid?

Jupiter. Den Dag den Sorg.

Herkules. Men for mig er den Dag og den Sorg allerede kommen.

Jupiter. Du taler som en Halvmand, ikke som en Halvgud.

Juno. Du har godt ved at tale, Mand! Du er eengang den Øverste blandt Guderne, og Dig river man ikke saa let af Pinden. Men vi andre Stakler ere værst farne. Nu kommer man med Nordens Herkules, næste Gang maaskee med Nordens Juno, saa med Nordens Hebe og Merkur, indtil omsider alle Olympens Guder og Gudinder, paa Dig nær, ere nordiserede.

Jupiter. Du er altid saa frygtsom, Moer Juno! Saaledes plagede Du mig ogsaa med Din Ængstelighed, da det varede noget førend Du kunde faae Børn.

Juno. Og Du er altid saa ligegyldig, Mand; derfor gaaer det som det gaaer. Du sidder med Hænderne i Skjødet, og rører Dig ikke, førend det sædvanligen er for sildigt. Var jeg i Dit Sted, saa slyngede jeg, som Du fordum gjorde ved Tyrannen Salmoneus, min Torden ned paa Hoftheatret, og forvandlede den nordiske Herkules til Støv.

Jupiter. Du kommer altid med Din Torden, Moer Juno, ligesom om der ikke behøvedes andet til at regjere Verden end Tordenkiler. Skulde jeg altid have rettet mig efter Dine Qvindeluner, saa havde Jorden allerede længe været en Askehob. (Merkur træder ind.) Men der kommer Merkur! Han seer saa fornøjet ud. Han bringer vist nogle behagelige Nyheder. Velkommen til Olympos, min Søn! Hvad godt Nyt fra Jorden?

Merkur. En heel Pose fuld. Jeg har i Aftes været paa Hoftheatret og seet "Nordens Herkules". Hvad tykkes Jer derom?

Alle (med een Stemme). O, lad høre! hvad saae Du?

Merkur. I kan let tænke, at jeg ikke var lidt nysgjerrig efter at see en Dødelig fremtræde som Broder Herkules, og skjøndt den Minerva, jeg saae i Dyrehaugen, havde betaget mig Lysten til at see flere jordiske Gudinder, saa maa jeg dog tilstaae, at en Herkules var en Person, jeg længtes efter at see. I veed, hvor meget Menneskene pønse paa, ved alle Slags Konster at fuske i vort Haandværk. De stime mod Himlen, nu i Luft- og nu i Dampmaskiner.

Selv Lynilden have de vidst at lokke Fader Jupiter ud af Haanden.

Herkules. Til Texten! Til Texten!

Merkur. Først maa jeg da fortælle Jer, at jeg i alle de Selskaber og Cirkler, jeg kom, havde hørt vor ny Herkules ophøie til Skyerne. Det brød jeg mig imidlertid ikke synderlig om, for jeg veed nok, at Alt, hvad der kommer over Havet til Axelstad, det er mageløst. Men hvad der virkelig spændte min Nysgjerrighed, var en Bekjendtgjørelse fra Konstacademiet. Vel vidste jeg at faa Mennesker, vare de end skabte som Apoll, skjøtte om at vise sig som Model for et heelt Academie, og at der altsaa maatte findes Sidestykker nok til den nordiske Herkules, som ikke have viist sig for noget Konstacademie. Men — min Nysgjerrighed var engang spændt, og jeg vilde ugjerne slappe den ved nogen Sidebetragtning. Jeg gik hen paa Hoftheatret, Tæppet trækkes op, og vor Herkules træder frem, ikke med en Løvehud over Skuldrene og en Kølle i Haanden, men i Silkepantalons og Silketrøie, som en Linedanser. En ret velskabt Karl, men kun lidet over 60 Tommer høi. Han lader en Dreng paa 14 Aar støbe Kolbytter, saaledes som man hundrede Gange har seet det under Casortis Direction. Endeligen begynder han paa sine herkuliske Konster. O, Broder Herkules, hvad Du vilde have leet, dersom Du havde seet denne Din Nordiske Navne! Han tog Drengen, som maaskee kan veie 5 Lispund, paa Haanden, og kaldte dette et herkulisk Arbeide. Derpaa kom en heel Deel vel afrettede Karle slæbende med Bjelker, Hjul, Stige og Borde. Ikke teede Du Dig saa slemt, da Atlas lod Dig i Stikken med Jordkloden paa Ryggen. Vor Herkules tager adskillige af disse Ting paa Tænderne og ballancerer dermed. Huset gjenlyder af Bravoraab og Haandklap: Nordens Herkules leve!

Jupiter. Er det en pommersk Bjelke?

Merkur. Pommersk kan den gjerne være; men, som mange ville paastaae og saavidt jeg kunde skjønne — en Granbjelke fra Pommern, saa tør som en Svovelstikke.

Jupiter. Og deri bestaaer hans hele herkuliske Styrke?

Merkur. Ja, for saavidt hans medfødte

Gaver angaaer. Men det, hvori han søtter sin egenlige Storhed, er hans æquilibriske Konst.

Jupiter. Og den bestaaer i?

Merkur. At danse Æggedansen og ballancere med en Paafuglfjer paa Næsen.

Jupiter. Med en Paafuglfjer! — O, Junomoer, løb ind og hent mig en Fjer fra Din Paafugl, saa skal jeg vise Dig hvor let det er!

Merkur. Du behøver ikke at vise os det, Faer. De fleste Børn i Kjøbenhavn kunne nu gjøre denne Konst.

Jupiter (til Herkules). Hvad siger Du nu, min Dreng? Frygter Du endnu for, at den nordiske Herkules skal stikke Dig ud?

Meddelelser af gavnligt Nyt udenlands fra.

Tredie Levering.

(For Jordeiere. — Slutning; see forr. No.)

Det andet Træ, vi denne Gang ville berøre, er den sorte, eller almindelige Hyld, der saa overhaands let formerer sig, næsten som et Ukrud.

De spæde unge Foraarsspirer afkoger man et lidet i varmt Vand og bereder dem derpaa med Olie og Eddike til en velsmagende Salat. Blandede med Spinat og opstuvede med Kjødsuppe, kunne de og nydes til Kjødmad som andet Grønsel.

Paa Kornlofter, hvor Kornormen har taget Bopæl, gjøre disse Spirer megen Nytte, naar man bryder dem samt de Grene, hvorpaa de sidde, alenlange af, stikker samme ind i Korndyngerne, strøer dem tillige tykt ud paa Gulvet, og lader friske Grene, naar de sidstes Skud ere visnede, afløse dem, da Ormen vil efterhaanden forsvinde aldeles.

Lagte i Muldvarpens Gange, forjage de og denne.

Den indvendige, grønne, eller guulladne Bark om Rødderne tjener, dens øvrige mange Anvendelser i Lægekunsten uopgivne, til at farve bruunt og guult med.

Tager man to Lod af de bløde og friske Rødder, skjærer dem smaae og koger dem med to Lod simpel Eddike i en veldækket Potte, skal denne Afkogning, hvis man holder den jevnt lunken og da hver Time udskyller Munden samt vadsker Tænder og Tandkjød dermed, være et godt Middel imod Tandpine.

De grønne Blomsterknopper kunne nedsyltes med Eddike og salt Vand som Kapers.

De udsprungne Blomsters Anvendelse er noksom bekjendt. Udmærket sund er den saakaldte Hyldemælk, der laves saaledes. To til tre Blomsterduske bindes ind i et reent Stykke Lærred, hænges ned i kogt, sød, med Ægeblommer vel omrørt Komælk, medens denne er endnu hed, og afkjøles siden deri.

Af Blomsterne tilberedes end videre den saakaldte Hylde-Eddike, i det man lader god Viineddike staae 6 til 8 Dage over tørede, eller og friske Hyldeblomster. Ønsker man at forhjælpe Eddiken til en deilig purpurrød Farve, sættes i det Sted den paa friske, eller og tørede Hyldebær.

Den af Bærrene udtrykte Saft kan æltes med Meel til en Deig, hvoraf Smaakager dannes, som tøres i en Bagerovn, gjemmes og anvendes i sunde og nærende Supper.

Af de modne og saa saftfulde Bær skal vindes godt Brændeviin. I reen Potaske skulle 100 Pund Aske af Bærrene give 52 Pund.

Hyldeviin — der vorder stærkere, jo ældre den bliver, og skal formindske Podagristernes Onde meget, naar de nyde den om Aftenen og siden holde Fødderne omsvøbte med Flonel — tilberedes paa een af følgende Maader.

1. — I 16 Pund Flod- eller Regn-Vand koger man i 2 Timer 34 Pund fuldmodne og af Stilkene omhyggeligen pillede Hyldebær. Saften sies igjennem en grov Lærredspung, for at faae Skaller og Kjerner vel fraskilte; og Pungen knuges vel, for at al Saften kan vindes. Denne Saft sættes atter til Ilden, og 20 Pund Sukker kommes i, hvormed den da koger een heel Time, regnet fra det Øieblik af, da den begynder at koge. Derpaa lader man Saften kjøle sig af i en Træballie, indtil den er netop mælkelunken; da der kommes 4 Spiseskeer god og frisk Gjær til, for at bringe den i Gjæring. Naar den nu 12 til 16 Timer har gjæret, kommes den paa et Træ og

tilspundses vel efter nogle Dages Forløb. Omtappes kan den, efter 8 Ugers Henstand, paa Flasker, der kun maae lukkes, eller tilbindes med tykt Papiir, ikke proppes.

2. — Man tager 72 Pund Brøndvand til $\frac{1}{2}$ Skjæppe Hyldebær. Deri koges de, efterat de ere pillede af deres Stilke, indtil de begynde at skrumpe ind. Nu hældes Saften sagteligen fra, og for hver 8 Pund kommes 1 Pund godt Sukker i, da den dermed koges een Time. Saa hældes den i et aabent Kar og afkjøles deri; thi, forblev den staaendes i Kjedelen, hvori den kogtes, fik Saften en slem Smag. Er nu Saften kold, ristes en Hvedeknop bruun, dyppes i reen hvid Gjær, kommes i Saften, der staaer saaledes hen i 3 Dage, og røres dagligen flere Gange om, da den begynder at gjære. Nu tages et Træ, der kan rumme Massen; og, efterat den er hældet deri, bliver det liggende aabent i Kjælderen, til den kan aftappes.

En saadan Deel Viin, som den, her beskrives, kan aftappes 3 Maaneder efter, medens en større kræver sine fulde 6 Maaneders Stilhed. Dette skal være den engelske Tilberedelsesmaade.

De tøre Bær, tilligemed nogle Kryderier, — til hvert Pund Hyldebær 6 Lod Caneel og 3 Lod Negliker, grovt stødte og indsyede i en reen Lærredspose — lagte ned i et Træ i Kjælderen med 24 Pund af en god hvid, eller rød Viin og forblivende deri henved 6 Uger, give en herlig Sundhedsviin.

Selv al Viin, der er bleven skimlet, faaer, ved at tørede Hyldeblomster nedlægges i den, igjen en livlig og behagelig Smag.

Af de smaae Kjerner i Bærrene forfærdiges en grønlig Olie, oleum grillorum Sambuci, der har afførende Kræfter. Man har af 2 Pund tørede, stødte, opvarmede og i en varm Presse udpersede Kjerner faaet $\frac{1}{4}$ Pund grøn og meget tyk Olie. Den sædvanlige er gjerne udperset med Linolie, meget tyndere og overmaade forfalsket. —

Jo flere nu af disse, om begge Træers store Brugbarhed samlede Erfaringer, der maatte vorde prøvede, befindes rigtige og bringes, som saadanne, til almeen Kundskab, desmeer, maatte jo man og haabe, ville Træerne dyrkes, agtes og udbredes. Sagen synes dog virkeligen at fortjene Opmærksomhed. — Hvem?

* * *

Til en mere passende Tid end den nærværende skal Undertegnede besvare de Spørgsmaale, som den ærede Forfatter af en i fire Numere af dette Blad indrykket Afhandling, der har til Overskrivt: "Er det gavnligt, at en Underviisningsmethode for Almueskolerne befales," opfordrer ham til at svare paa. Ikke ved uheldige Exempler, hentede fra Tydskland i det forrige Aarhundrede, hvor den indbyrdes Underviisning hverken var eller endnu er indført, men alene ved Grunde fra vort Skolevæsens Organisation og den indbyrdes Underviisnings Natur skal han da tillige søge at gjøre sin Paastand endnu mere indlysende: at Methoden ikke kan, som Man har paastaaet, blive herskende hos Os af sig selv, og at Regjeringens og Lovgivningens Medvirkning maa blive det eneste Middel, ved hvilket Elementarunderviisningen kan, saa meget som muligt, komme i Besiddelse af de Fordele, den indbyrdes Methode tilbyder.

H. J. Wille.

Indenlandske Efterretninger.

Den Kongel. Danske Hof- og Stats-Calender for 1820 er nu udkommet. Efter samme er efterfølgende Fortegnelse angivet:

For Elephant-Ordenen er Hs. Maj. Kongen Ordens-Herre; Riddernes Antal er 54. — For Dannebrog-Ordenen er Hs. Maj. Kongen ligeledes Ordens-Herre. Denne Orden tæller følgende Medlemmer: i 1ste Classe: 2 Stor-Commandeurer; i 2den Classe: 105 Storkors; i 3die Classe: 59 Commandeurer; i 4de Classe: 776 Riddere. — Med Dannebrogsmændenes Hæderstegn, som Hs. Maj. Kongen selv bærer, ere benaadede: 24 Riddere af Elephanten, 32 Storkors af Dannebrogen, 7 Commandeurer af Dannebrogen, 64 Riddere af Dannebrogen, og 814 Dannebrogsmænd. — Til Hs. Maj. Kongens Hofstat høre: 1 Over-Hofmarskal, 1 Over-Kammerherre, 1 Over-Kammerjunker, 1 Over-Staldmester, 1 Over-Ceremoniemester, 168 Kammerherrer, 2 Staldmestere, 22 Hofjægermestere, 1 Ceremoniemester, 1 Confessionarius, 1 Overforstmester, 2 tjenstgjørende General-Adjutanter, 211 Kammerjunkere, 10 Hofjunkere, 22 Jagtjunkere, 2 Ridejunkere. — Af Geheime-Conferentsraader ere 48, Conferentsraader 29; General-Krigs-Commissairer 39; af virkelige Etatsraader ere 110, Rang med virkelige Etatsraader have 12; titulaire Etatsraader ere 27, Rang med titulaire Etatsraader have 5. — Det Kongel. Danske Cancellie har en Præsident, 5 Deputerede og 2 Assessorer; det er deelt i 5 Departementer, og har et Personale af 17 Contoirchefer og 33 Cancellister, Undercancellister, Fuldmægtige, Copiister o. s. v. — Det Kongel. Slesvig-Holsteen-Lauenburgske Cancellie har en Præsident, 4 Deputerede, 1 Assessor, 2 Auscultanter, og et Personale af 8 Contoirchefer og 13 Cancellister, Undercancellister, Fuldmægtige, Copiister o. s. v. — Det Kongel. Rentekammer har en Præsident, 4 Deputerede, 9 Committerede, 12 Auscultantere, og et Personale af 27 Contoirchefer o. s. v., og 77 Fuldmægtige, Copiister o. s. v. — Det Kongel. General-Toldkammer- og Commerce-Collegium har en Præsident, 5 Deputerede, 5 Committerede, 1 Assessor, og et Personale af 13 Contoirchefer og 40 Fuldmægtige, Copiister o. s. v. — Hs. Maj. Kongen er til sine Tider overværende ved det Kongel. Admiralitets- og Commissariats-Collegii Forsamlinger; dette Collegium har 4 Deputerede, 4 Justitsbetjente, og et Personale af 8 Contoirchefer og 24 Fuldmægtige og Copiister. — For det Kongel. General-Commissariats-Collegium er Hs. Durchl. Hr. Carl, Landgreve til Hessen, Gen. Feldtmarskal ꝛc., Præses; det har 5 Deputerede, og et Personale af 7 Contoirchefer, og 28 Fuldmægtige, Cancellister o. s. v. — General-Post-Directionen har en General-Directeur, 4 Directeurer, og et Personale af 7 Contoirchefer og 18 Fuldmægtige og Copiister. — Den Kongel. Søe-Etat har 2 Admiraler, 1 Vice-Admiral, 8 Contre-Admiraler, 11 Commandeurer, 6 Commandeur-Capitainer, 17 Capitainer, 26 Capitain-Lieutenanter, 42 Premier-Lieutenanter, 35 Second-Lieutenanter. — Landmilitair-Etaten har 1 General-Feldtmarskal, 2 Generaler, 4 General-Lieutenanter, 16 General-Majorer, 12 Generaler, som enten staae a la suite i Armeen eller paa Vartpenge. Armeen bestaaer

af Ingenieur-Corpset; Artillerie-Corpset; Cavallerie: Livgarden til Hest, 2 Cuirasseer-Regimenter, 4 Regimenter lette Dragoner, 2 Landseneer-Regimenter, 1 Husar-Regiment; Infanterie: Livgarden til Fods, 13 Infanterie-Regimenter, 5 Jægercorps, Raqvet-Corpset, de Vestindiske Tropper, de Guineiske Tropper, de Ostindiske Tropper. Bornholms Milice bestaaer af 2 Artillerie-Compagnier, 4 Dragon-Compagnier, 4 Compagnier National-Infanterie, 1 Jæger-Compagnie, 7 Borger-Compagnier og 4 Herreds-Compagnier. — Kjøbenhavns Borgervæbning commanderes af Stadshauptmanden som Chef, og bestaaer af 12 Compagnier Infanterie og 12 Compagnier Artillerie. — — Geistligheden i Danmark: Sjellands Stift: a) Kjøbenhavn: Biskoppen; 2 Provster: Stiftsprovsten og Provsten for Holmens Provstie; 1 Confessionarius, som er dansk Hof- og Slotspræst; 7 Sognepræster og 7 Capellaner ved de danske Menigheder, samt 3 andre Præster og 6 ordinerede Catecheter; 2 Sognepræster og 1 ordineret Catechet ved de tydske Menigheder; den reformerte Kirke har 1 fransk og 1 tydsk Præst; Antallet af de øvrige Kirkebetjente er 50. b) det øvrige Sjelland: 264 Præster. c) Bornholm: 15. d) Færøerne 6. e) Grønland 6. f) Ost- og Vestindien 8. — Fyens Stift: Biskoppen; Stiftsprovsten; 147 Præster og ordinerede Catecheter. — Alsøe og Ærøe: Biskoppen; 18 Præster. — Lolland og Falsters Stift: Biskoppen; Stiftsprovsten; 62 Præster og ordinerede Catecheter. — Aalborg Stift: Biskoppen; Stiftsprovsten; 112 Præster. — Viborg Stift: Biskoppen; 114 Præster. — Aarhuus Stift: Biskoppen; Stiftsprovsten; 154 Præster. — Ribe Stift: Biskoppen; Stiftsprovsten; 191 Præster. — Island: Biskoppen. Skalholts Stift: 121 Provster og Præster. Forrige Holum Stift: 60 Provster og Præster. — Hertugdømmene: a) Slesvig: General-Superintendenten; 237 Provster og Præster. b) Holsteen: 188 Provster og Præster. c) Lauenburg: Superintendenten; 27 Præster. — — Det Kongelige Capel har sin Chef, 2 Concertmestere, 1 Directeur for Syngeskolen, 2 Accompagnister, 2 Kammermusici, 13 Violonister, 4 Bratschister, 4 Violloncellister, 3 Contrabassister, 5 Fagottister, 4 Fleutraversister, 4 Oboister, 4 Klarinettister, 4 Valdhornister, 1 Harpespiller og 1 Klaveerstemmer. — Den Kongel. Theater-Etat har sin Chef, 2 Directeurer, 20 Skuespillere og Sangere; 21 Skuespillerinder og Sangerinder, 5 Solo-Dansere, 5 Solo-Danserinder, 12 Figuranter, 11 Figurantinder, 4 mandlige og 10 qvindelige Elever, samt 26 forskjellige Betjeninger ved Theatret. — Den Kongelige dramatiske Skole staaer under den Kongel. Skuespil-Direction, og har 1 Forstander og Lærer, 5 Skuespillere, 6 Skuespillerinder, samt 1 mandlig og 2 qvindelige Elever.

Paa Konstacademiets Stiftelsesdag d. 4de April fandt den sædvanlige Præmieuddeling Sted. De Elever, som erholdt Præmier, vare: Pontoppidan for Concoursen i Bygningskonsten den store Guldmedaille; Kraft, Bissen og Koop for Tegning efter den levende Model den store Sølvmedaille; Haak for Tegning efter samme den mindre Sølvmedaille; Jochumsen for en efter Naturen modelleret Figur den store Sølvmedaille; Rosenberg for Bygningstegning den store Sølvmedaille, og Strack for Bygningstegning den mindre Sølvmedaille. Udstillingen af Konstsagerne tog sin Begyndelse i Gaar. Den bestaaer af følgende Numere:

Malerkonst.

J. C. Dahl. 1) Et Maanskinsstykke. Et Skib ligger ved en Udhavn; Styrmanden betragter det over Havet langsom optrækkende Uveir.

Hamm. 2—5) Fire Original-Tegninger: a) religieus Andagt, tegnet med Sortkridt i grainert Maneer; b) Johannes som Barn, omarbeidet efter Lemire, florentinsk Maneer; c og d) Studier tegnede med Pen.

H. Harder. 6) Tapernøie Kroe, Præstøe Egn, seet med Uveir. 7) Et Vandfald ved Eissenfeldt.

A. L. Koop. 8) Hexen i Endor viser Saul Samuels Aand. 9) Hr. Ingemanns Portrait. 10) Portrait. 11) Tegning efter det levende Model.

A. Kraft. 12) Tegning efter det levende Model.

H. Bissen. 13) Tegning efter det levende Model.

C. F. Haack. 14) Tegning efter det levende Model.

C. F. Christensen. 15) Amor og Psyche, efter Stub.

N. Moe. 16) Kjøbenhavns Bombardement 1807, efter Lorentzen. 17) Et norsk Landskab e. en Esquisse, af Samme.

T. Lund. 18 og 19) Tvende Børnehoveder i naturlig Størrelse. 20) Et Hoved, malet efter Antiken.

C. F. Petersen. 21) En Christus, malet efter Gyps.

J. Sonne. 22) Et Skærmydsel, egen Composition. 23) En Bataille, efter Hogtenburg. 24) En Afrikansk Jæger, efter en Tegning af N. Vernet.

J. L. Jensen. 25 og 26) Tvende Blomsterstykker. 27 og 28) Tvende Frugtstykker.

J. C. Camradt. 29) Adskillige Blomsterstykker.

P. Copmann. 30) Copie efter Schrøder, i Pastel. 31) Portrait af Hr. Orgelbygger Oppenhagen.

J. N. Smith. 32) Le petit poucet, tegnet efter Kobberstik.

N. A. Holm. 33) Den hellige Catharina, Copie efter Leonardo da Vinci.

P. C. Wisbye. 34) Et Skovpartie ved Esrums Søe, copieret efter Møllers Original-Malerie. 35) Indkjørselen til Skoven ved Ermelundshuset, malet efter Naturen.

J. P. Funch. 36) Agrippina, som, omringet af sine Børn, sørger ved Germanicus's Urne.

J. A. Bech. 37) Bajocco; Copie efter Juel.

Tilly. 38) En Bjørnejagd; Copie.

J. L. C. Walter. 39) Christi Nedtagelse af Korset; efter B. Flemaels Malerie paa det Kongel. Konstkammer. 40) Herthas Udtog fra Sielland, efter Lorentzen.

Fabritius Tengnagel. 41) Et Maanskinsstykke; Søen bryder sig mod en Klippe; Ideen af Dahl. 42) Udsigt af Ladebygningerne paa en Herregaard i Fyen; efter Naturen. 43) Et Maanskinsstykke; egen Composition.

Frøken Pretzmann. 44) Portrait af den berømte paa Otaheiti dræbte Cook. 45) En Christus.

En ubenævnt Dame. 46) Halcyone, seende ud over Havet; efter Stub. 47) Cristian den Anden; Copie.

J. A. Diederich. 48 og 49) Tvende Blomsterstykker.

Billedhuggerkonst.

50) Gypsafstøbninger af de i Nürnberg befindtlige og af Peter Vischer forfærdigede Erts-Statuer, som forestille de 12 Apostler; tilligemed en Gypsafstøbning af samme Konstners Portraitstatue.

Domenico Gianelli. 51) Portrait-Buste af Hertug Vilhelm Friderich af Gloucester.

H. Gianelli. 52) En Medaillon, copieret efter Dom. Gianellis Buste af Franklin.

P. Jochumsen. 53) En efter Naturen modelleret Figur for den store Sølvmedaille.

Bygningskonst.

Hetsch. 54) Fire Øvelsesblade i Perspectiv- og Skyggelæren, henhørende til en Cursus over den mathematiske Tegnekonst.

Pontoppidan. 55) Et Arsenal med Plan og Profiler; for den store Guldmedaille.

F. F. Friis. 56) Et Jagdslot.

A. Rosenberg. 57) Et Kongeligt Landslot; Façade, tvende Planer, Profil, og en dertil hørende Rosette; for den store Sølvmedaille. 58) En siddende Figur, med Blyant. 59) Et Bryststykke, med Sortkridt.

H. Strack. 60) Et Kongeligt Landslot; for den mindre Sølvmedaille.

Løverdagen den 1ste April 1820 forsvarede Candidatus philosophiæ Georgius Forchhammer sin for den philosophiske Doctorgrad skrevne Afhandling: de Mangano (om Brunsteenmetallet). De ordentlige Opponenter vare: Dhrr. Etatsraad og Professor Wad, Ridder af Dannebroge; Professor Ørsted, R. a. D., og Professor Reinhardt. — Af Auditoriet opponerede: Dhrr. Professor Howitz, Doctor Zeise og Hr. Brandis. — Disputatsen begyndte Kl. 10 Formiddag og vedvarede uafbrudt til Klokken 3. Akten fandt Sted i Regentskirken.

Hr. Pastor Steen Steensen Blicher agter, under Titel af: "Bautastene", at udgive en Samling af Mindedigte over hensovede gjæve Danske. Værket trykkes zirligen og prydes med Kobbere og Vignetter. Prisen bliver 2 Species.

Under Titel af "Deutscher Ehrentempel" er i Tydskland udkommet det første Hefte af en Portraitsamling, der skal indeholde saavel afdøde som endnu levende store Mænds Portraiter, stukne efter de bedste Originalmalerier af Tydsklands første Konstnere. Til Samlingen leveres tillige Biographier. Prisen for hvert Hefte, som indeholder 6 Portraiter i stor Qvart paa fiint Velinpapir, samt Biographierne i samme Format paa godt Trykpapiir, bliver ved Subskription, som staaer aaben indtil 18 April, 4 Rbd. 48 ß. rede Sølv; efter den Tid forhøjes samme en Tredledeel. Subskription modtages hos Boghandler C. A. Reitzel, paa lille Kjøbmagergade 81, hos hvem det første udkomne Hefte, samt Planer, erholdes.

Den ældgamle Folkeskik, at faae Nogen til at løbe April, eller være Aprilsnar den 1ste April, vedligeholder sig endnu bestandigen iblandt Tyende og Børn, endog her i Kjøbenhavn. Under Artiklen Aprilsnarr i deutsche Encyclopedie, T. I., S. 682, hedder det: "Oprindelsen til den Skik (at lade Nogen løbe April) er endnu ubekjendt. Nogle hidlede den fra en hedensk Fest, som skal være feiret til Ære for Latterens Gud i Begyndelsen af April, men som man vanskeligen kan antage at være bleven de Tydske bekjendt. Andre mene, at den kom fra den Sædvane, at forestille Christi Lidelser halv tragisk, halv comisk, hvilket er kommet i Brug i Middelalderen, og endnu bist og her skulde finde Sted. Da nu i samme Christus sendes fra Hannas til Caiphas, fra Pilatus til Herodes, saa har man fra denne Omkringføren, der forestilledes om Paasken, og altsaa ofte i de første Dage af April, taget Leilighed til at efterligne hiin Skik med Enfoldige."

Mariboe, d. 31 Marti. Igaar Formiddags havde vi 10 Gr. Varme, og om Eftermiddagen hørtes 3de fjerne Tordenskrald. Henimod Aften blev det temmelig koldt.

Odense. Langfredag Aften opførtes af det musikalske Selskab paa Raadhuussahlen en aandelig Concert, hvoraf „Frelserens sidste Stund," Passionsoratorium af Hjort og Schultz, udgjorde den vigtigste Deel. Saavel Selskabets Medlemmer, som de Herrer og Damer, der assisterede ved Sangen, skylder enhver Tilstædeværende Tak for denne Aftens aandfulde Nydelse, der stemmede Hjertet til de meest opløftende Følelser.

Odensee Canal har i denne Vinter været uafbrudt tillagt med Iis, fra 17de Novbr. indtil 29de Marts, fulde 19 Uger (omtrent som Newastrømmen), hvilket ikke før har været Tilfældet i saa lang Tid siden Canalen blev gravet.

Aalborg, den 25de Marts. I Torsdags sneede det stærkt med Storm af S. O. To herfra østerpaa afseilede Skibe, kom tilbage igjen, da Flakket endnu laae tillagt. En liden Norsk Slup fra Christiansand, bestemt til Frederikshavn, forliste paa Normandshage ved Hals; Mandskabet blev bjerget. — Igaar, den 24de Marts, gik Flakket op og Farvandet blev seilbart imellem Aalborg og Hals, efterat have været lukket i næsten fire Maaneder. Vinden er gaaet nordlig og det fryser haardt.

Viborg, d. 3 April. Langfredrag gav ingen Væde, der skal være godt Tegn for Markerne. Rugen staaer godt. Nattefrosten har ophørt; men med stærk Storm bragte Paaskelørdag megen Regn og Slud. Paaskedag stærk Storm af Sydvest og i Dag smukt Veir.

Blandede Efterretninger.

Stockholm, den 23de Marts. Man erindrer sig ikke i flere Aar saa mange Syge som i dette indeværende. Af den fattige Classe ere ikke alene alle offentlige Sygehuse opfyldte med Patienter, men Hans Majestæt Kongen har endog baaret Omsorg for, at et nyt Sygehuus, paa Hoistsammes egen Bekostning, er blevet indrettet i en af Forstæderne til Hovedstaden, og endogsaa dette har ikke mere nogen ledig Plads tilovers. I Særdeleshed er Rosen i Ansigtet en af de meest gængse.

Kjøbenhavns Børs d. 7 April.
Cours. Hamb. 2 M. 265, a vista 268. Amsterd. 2 M. , , a vista , . London 2 M. , . Spec. 266. — Specier solgtes til 16 Rbmk. Oblig. 72. Norske Rigsbs. 18½. Svenske S. 60 a 61 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 30.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 April 1820.

Om Agerdyrkning og Landvæsen.

Af Pastor Wedel i Everdrup.

7.

Landsbypræsterne i Jylland skulle, ifølge Angivelse af Indsenderen i Skilderiet No. 16, have ganske gode Kald, som kunne afgive 300 Rbdlr. i Pension til Formanden, og han er ugeographisk nok til at sætte et Exempel af det Ærøeske Marstal, som giver i Pension 640 Rbdlr. Sølv. Men skal dette Kald henregnes til Jylland, saa er det maaskee efter en ny, mig ubekjendt Methode.

Dog — Gud veed, at der ere mange smaa Kald i Jylland. Jeg kunde hidsætte Snese, der kun have omtrent 100 Tønder Hartkorn, og mange endnu mindre. Vil man da blot beregne det til 3 a 4 Skjepper Byg pr. Tønde Hartkorn, saa kan Regningen let gjøres. Jeg har aldeles ikke havt Hensyn til den gamle Ansætning paa 100 a 150 Rbdlr. o. s. v., men blot paa Hartkornet, og naar man nylig har seet af Aviserne, at en gammel Præst i Pension nyder 25 Tønder Byg, saa kan man tænke, hvad Kaldets hele Indtægt maa være. Min Sætning bliver da den samme som forhen, at mange Skolelærere i Sjælland have større Indkomster end mangen en Præst i Jylland. Vel mueligt, at nogle Skolelærere kunne have det knapt nok, foranlediget ved locale Omstændigheder, især naar en saadan ikke er yndet af Almuen, og det af forskjellige Aarsager, og ei er, hvad han burde være.

"Jeg kjender maaskee ei Anordningerne", siger Indsenderen. Jo, saa nogenlunde, efter min ringe Fatteevne, nu ved en 36 Aars Erfaring som Præst.

Ja, dersom Skolelæreren ikke havde mere, end de af Indsenderen anførte 34 Tønder Byg (som han dog tilstaaer, i Aaret 1819 at have en Værdie af noget over 300 Rbdlr.), saa var det lidt nok. Men man bør beregne Alt, hvad han nyder, efter Byggets Værdie: Julerente; Offer og Accidentser; 6 Tønder Land tiendefrit, og indhegnet af Districtet; fri Bopæl og Have, indhegnet og vedligeholdt i alle Dele uden hans Bekostning; 6 Favne Brænde, ham tilkjørt; Degnetrave o. s. v.; thi Julerenten er f. Ex. ansat i et vist Skoledistrict for $6\frac{1}{2}$ Tønder Byg, som liqvideres; men hver Gaard giver 1 Lispund Brød, 10 a 12 Æg, $\frac{1}{2}$ Gaas, mange Kander Meel o. s. v. I et andet District er Offer og Accidentser, anslaaet til 6 Rbdlr. aarlig; men Skolelæreren skulde ikke miste samme for 50 Rbdlr.; saa man seer, at Liqvidationen i de approberede Planer er saare moderat. Saaledes og Degnetraven, der indbringer meget mere end efter Liqvidationen, især hvor den er fastsat eller accorderet i Skjeppen og ei tages i Natura. Vil enhver Sagkyndig beregne alt dette, skal der vist udkomme meer end 400 Rbdlr., beregnet efter

Capitulstaxten i Februari 1819. Ja; jeg kan forelægge Publicum en Ansøgning, dateret den 1ste Januari 1819, hvori en Skolelærer, der dog ei var Kirkesanger, søger om Pension i sin Alderdom, og beregner alle Indtægter af Kaldet til 699 Rbdlr. 20 ß., skriver Sex Hundrede Halvfemsindstyve og Ni Rigsbankdaler 20 ß. Det er sandt, Skolelæreren har nogle Udgivter, nemlig: 1 Tønde Byg til Hjelpe-Cassen; noget Lidet til de Fattige og Amtsstuen, og 3 Mk. Expencer til Landemodet — dette er Alt — thi Pension til Formand eller Enke er kun faa Steder Tilfældet. Indsenderen siger, at der er de, som maa give Enken indtil 50 Rbdlr., og ellers ⅛ Deel til Skoleholder-Enker. Det maa være fastsat af lovkyndige Mænd, og 8 Gange 50 er jo 400 Rbdlr., som Kaldet regnes for. De frivillige Gaver ere ikke ubetydelige paa sine Steder; jeg gjør Slutning fra Skolemanden til Præsten: dersom denne er stolt, nærig, bydende, uvenlig, uomgjængelig, da kan han ei vente nogen Velvillighed, men i modsat Tilfælde meget; thi man kan være duelig og retskaffen i sit Embede, og dog lempe sig efter Almuen, naar man kun har Menneskekundskab.

Skolelæreren kan være ubekymret for sine fleste Indtægter, som Directionen i al Fald forskaffer ham; han har mange Frihedstimer, ingen Skikaner og Bryderier, lidet Skriverie, ingen Embedsreiser, og har saare meget forud for Landsbypræsterne, især i Jylland.

Jeg slutter dette mit Gjensvar paa Skilderiets No. 16 med disse faa Stropher, som den foranførte Indsender maaskee atter vil dolere over, at jeg fremsætter i et offentligt Blad:

Imod en Anonym jeg vel ei burde skrive,
Da sligt et Skjul er feigt, usnildt og underligt;
Men mine Sætninger gjentagne dog skal blive
Til Sandhed, for saa vidt det synes her som Pligt.
Pligt er: at skjælne grant det Falske fra det Sande,
Naar overfladisk Jd gier Tingen Navn af Ret,
Tilsyneladenhed skal da saaledes strande
Paa lønligt Skjær, — fordi den ikke ændset det.

Hvad Pennen engang skrev, den ei tilbagekalder,
Men ny Udviklinger skal følge endnu fleer.
Om Snese Uden-Navn dens Yttringer anfalder,
Saa koster det kun Blæk — og nogen Skrivning meer.

(Indsendt.)

Medens der paa begge Sider af Fædrelandet udkastes Planer til, ved kunstige Canaler at forbinde Nord- og Østersøen med hinanden, erfares af Skilderiet, at den samme Røst lyder fra Danmarks Broderlande. Efter Anmeldelsen, skal en ny Canal forbinde Neder-Elben (Hamborg) med Østersøen, og have vigtig Indflydelse paa Fædrelandets Vel. Det bør imidlertid ikke omtvivles, at denne Plans Fordeel eller Skade, med Hensyn til samtlige det Danske Scepter underlagte Lande, tilbørligen vorder prøvet og veiet, førend samme modnes til Udførelse.

Et Tilbageblik paa Handelen i et Tidsløb af 30 Aar, viser os saavel dens nuværende forandrede Skikkelse i det Hele, som især hvad Handelen paa Østersøen angaaer. Denne paastaaes at have været langt vigtigere for det egentlige Danmark, førend den Holsteenske Canal, anlagt til Fordeel for den Danske Handel og Skibsfart, aabnedes for Fremmede. Siden have, som bekjendt, Antallet af de Nedertydske for indenlandsk Flodfart byggede Skibe, som tilforn aldrig vovede sig i aaben Søe, aarligen formeret sig, til stor Skade for Danmarks Fragt- og Transit-Handel, saavelsom for Østersøens Søefolk, Skibsredere og Kjøbmænd.

Kaste vi et Blik paa Fremtiden, om Muligheden af en ved Canaler frembragt Forbindelse imellem Stockholm og Gothenborg, imellem Hamborg og Østersøens Havne, hvilke Følgeslutninger lade sig da ikke deraf udlede for Danmarks Handel og Statsinterresse i Almindelighed, og for Hovedstadens i Særdeleshed? Naar Handelen afledes fra et Lands Kyster, da føles det som et electrisk Stød i alle Statslegemets Nerver. Bør vi da ikke benytte vort Lands fortrinlige Beliggenhed, til at betrygge os selv, og ei til at arbeide

paa at Fremmede, uden vor Mellemkomst, skulle faae Østersøens Handel i Hænder?

Som bekjendt, gives der paa Sjællands nordlige Kyst, ingen Havn, hvortil Skibe mod Storm og Iis kunne tage deres Tilflugt. Ikke altid kunne de anløbe Hovedstadens sikkre Rhed, eller naae dens fortreffelige Havn, men, overvældede af Elementernes Vold, maa mange tilsætte Liv, Skib og Gods. Disse Tilfælde ere ikke sjeldne. Helsingør, som med den, maaskee i Europa, meest mageløse Beliggenhed, tillige forener det Fortrin, at alle forbifarende Skibe maa stoppe for at klarere der, synes, ikke allene som Toldsted, men efter sin Beliggenhed, at burde kunne frembyde al den Sikkerhed og Bistand, som den i Nød stædte Søfarende kan behøve, og det synes som om Nationalinterressen paa en vis Maade er bunden hertil. Det er ved gjentagne Undersøgelse beviist, at en Havn kan anlægges der, uagtet Grunden er temmelig opgaaende paa den søndre Side, naturligviis ikke uden Bekostninger; men har Kjøbenhavn eller nogen anden Søstad vel faaet Havn uden samme? Gamle Skibsskrog, Steen og Hænder til Arbeidet mangle vi ikke, Tømmer og Jern kan fordeelagtig anskaffes. Man overveie kun Gjenstandens Vigtighed! Fædrelandsvennen og Kundskabsmanden forene Kraft og Vid til dette nyttige Foretagendes Fremme, og Held vil krone Værket.

Man tænke sig en rummelig Havn i Sundet, som et Storværk, en Ære for Nationen. Helsingør, som en voxende By, begunstiget med passende Friheder og Rettigheder, som Stapelstad for en betydelig Deel af Nordens, Østens, Vestens og Sydens Produkter. Dens Indbyggeres, under saadanne Omstændigheder, stigende Velstand, rækkende Hovedstaden kraftig Broderhaand, til at lænke Handelen til det gamle Danmarks Kyster. Hvilken frydelig Udsigt for Landets Børn, om derhos Adgangen var mindre let for Fremmede, hvilken Forøgelse i Statens Indtægter, om Ønsket blev til Virkelighed!

Kun den inderligste Overbeviisning om Foretagendets Nødvendighed og Gavnlighed, har bevæget Indsenderen til at offentliggjøre sine Tanker, og om muligt gjenopvække Opmærksomheden paa denne saa ofte omtalte, og altid i Forglemmelse faldne Gjenstand. Maatte en god Aand ledsage dem, da ville maaskee Hedernes Opdyrkning, seet fra en rigtig Synspunkt, ikke behøves, og de Capitaler, som til en ny indenlandsk Canal, af hvilken Fremmede rimeligviis vilde have Nytten og Fordelen, udfordres, bedre anvendes til trængende Danske Brødres Bedste.

---

* * *

Med Fornøielse har Indsenderen af det i Skilderiet No. 14 og 15 indrykkede Forslag til de jydske Heders Opdyrkning læst den i samme Blads No. 16 derimod gjorte Indvending, paa Grund af den, som Kyndige mene, paa Hederne herskende fuldkomne Vandmangel.

Det har været mit Kald at gjennemreise Jyllands Heder paa Kryds og Kvær saavel i tørre som fugtige Aar, men aldrig har jeg fundet Vandmangelen enten almindelig eller fuldkommen paa Hederne. At der paa enkelte Steder i tørre Sommere har kunnet være knapt for Vand, kan vist ikke antages som noget afgjørende Beviis for en fuldkommen Vandmangel, lige saalidet som at det paa enkelte Strækninger muligt kan være vanskeligt at træffe paa Vandaarer, som ligge i en passende Dybde under Jordfladen; thi dette Tilfælde træffer man selv i de opdyrkede Egne af Danmark. Man vælge da ikke denne Plet til Bebyggelse, især hvor der er saa meget at vælge iblandt som i Jyllands lyngbevoxede Strækninger. Desuden vil enhver, som ikke kjender Hederne nøie, let kunne overbevise sig om denne Sætnings Rigtighed, ved at tage Videnskabsselskabets Karter over denne Deel af Dannemark for sig. Han vil da finde Hederne gjennemskaarne af Moser, Bækløb ja endogsaa smaa Indsøer midt i de tørreste Egne. At tænke her paa en Indretning som de ægyptiske Kanaler sees let ville intet nytte, i det mindste vilde det føre langt fra det Maal, hvortil jeg, ved mit først indrykkede Stykke i No. 14 og 15 af Skilderiet, sigtede. Thi Hensigten maatte ikke allene være at faae Hederne gjort frugtbringende og skaffe den Arbeidmanglende, men tillige Arbeidsføre Fortjeneste; men det maatte tillige skee paa en for Staten nogenlunde oeconomisk Maade, og ikke

strax begyndes med at opoffre en uhyre Sum paa ert saadan præliminair Indretning, uden først at være fuldkommen overbeviist om at Sagen i sin hele Udstrækning lod sig udføre, hvilket først maatte erfares ved nogle ikke alt for bekostelige Forsøg, og disse kunde da successiv udvides, som Tid og Omstændigheder tillod det.

Det glæder mig imidlertid at kyndige Mænd have værdiget mit Forslag Opmærksomhed, og, haabende at det derved vil blive nøiere og skarpsindigere drøftet, seer jeg allerede saaledes et af mine Ønsker i denne Anledning opfyldt.

Jeg haaber saaledes at have tilfredsstillet Indsenderen af Stykket i Skilderiet No. 16; og overflødigt anseer jeg det, at besvare det i Hempels Avis No. 29 i denne Anledning indrykkede Stykke, da enhver upartisk Læser vist er eenig med mig: at Indsenderen har nedskrevet dette i sin første Hede over ikke længere at kunne nyde sin Pibe i Roe, uden for denne Nydelse at offre Staten en Skjærv, og saaledes forglemt Hovedsagen for en Biting, som desuden kun var opstillet som et ufuldkomment udviklet Exempel.

I Anledning af det i Skilderiet No. 21 indrykkede Stykke, maae jeg tilføie: at dersom Hr. Weitz endnu skulde ønske at aabne en venskabelig Brevverling med mig i denne Anledning, vil han hos Skilderiets Udgiver kunne erfare min Adresse.

Nogle Spørgsmaale, som ønskes offentligt besvarede.

(Indsendt.)

1. Bør ikke Bestyrelsen for hvert Selskab, hvis Formaal er at virke for Almeenvellet, aflægge aarligt Regnskab til Selskabets Medlemmer, og var det ikke godt, om sligt Regnskab tillige blev indført i de offentlige Tidender?

2. Kan man vente, at et saadant Selskab skal vedblive, eller at flere Medlemmer skulle ville indtræde i samme, naar Bestyrelsen ikke opfylder denne Pligt?

3. Bør en Bestyrelse, som i flere Aar har gjort sig skyldig i slig Forseelse, ikke fratages Bestyrelsen og tvinges til at aflægge Regnskab, forinden Selskabet gaaer ganske til Grunde?

4. Bør et Selskab, som eier en Capital, der afgiver nogle Hundrede Rbdlr. Sølv i aarlig Rente, og som ikkun har ubetydelig anden Indtægt, allene anvende disse Penge til Administrationsomkostninger, eller bør det ikke søge at formaae nogle af dets Medlemmer til at besørge disse ubetydelige Forretninger gratis?

5. Er et Selskab, som selv har givet sig Love eller Regler, hvorefter det ønsker at kunne virke, ikke ogsaa berettiget til at forandre disse Love, naar det finder samme hensigtsmæssigt? Ja! er det endogsaa ikke Pligt mod Staten, at forandre det i slige Love, som lægger Hindringer for Selskabets gavnlige Virksomhed?

Indenlandske Efterretninger.

I Aftes gaves paa den Kongelige Skydebane paa Vesterbro en Fest til Ære for Veteranen Etatsraad og Ridder Christian Pram, der om meget faa Tid vil tiltræde sin Reise til St. Thomas, for der at overtage sit nye Embede som Toldforvalter. Over 200 Personer vare samlede til denne Høitid, som forskjønnedes ved en Tale af Hr. Provst og Ridder Gutfeld, og over Bordet blev afsjungne 6 Sange af forskjellige Digtere.

I Aftes begyndte Hr. Dr. Dampe, i Localet No. 185 i lille Kongensgaden, sin i de offentlige Tidender bebudede Tale, indeholdende Bevis for, at det maa være tilladt at undersøge den augsburgske Troesbekjendelse, som Indledning til en Følge af Taler, den augsburgske Troesbekjendelse angaaende, som ville blive holdte offentligen. Forsamlingen var talrig, og deriblandt en Deel Damer. Adgangskort kunne afhentes i Løvstrædet No. 125, 1ste Sal.

I Morges Kl. 4 udbrød Ild i Hr. R. Holmblads Gaard No. 130 & 31 paa Hjørnet af St. Pedersstrædet og Vestervold, i hvilken den Kongel. privilegerede Valkemølle, som drives ved Damp, er anlagt. Allerede Kl. 6 tilkjendegaves ved Kimning, at Faren var forbi. Indvendig i Bygningen og ud til Gaarden skal endeel være fortæret af Luerne.

Odense, d. 7 April. Iaften tordner og ly-

ner det i Sydost, og falder Tordenregn. — Da dette er den første Torden i dette Foraar, er det at formode, at den meeste Torden i denne Sommer vil komme fra den Side, som ellers i mange Aar har været en Sieldenhed. Idag saaes den første Sommerfugl.

Blandede Efterretninger.

Skriftet: "Ueber die Staatswissenschaft, von Friedr. Ancillon", Berlin 1820, XXII. og 176 S. 8vo, fortjener i flere end een Henseende alle Statsmænds Opmærksomhed. Forf. har valgt det Motto: søger Retfærdighed, saa skulle og alle disse Ting tillægges eder (Matth. VI. 33). Vist er det ogsaa, at det, hvorved Stater bestaae, er Retfærdighed, og det, hvorved de forgaae, Mangel derpaa. Blandt de mange herlige Ideer, Forf. fremsætter, ere ogsaa følgende: I Nationernes og Staternes Liv gives der forskjellige Udviklingsperioder, og der opstaaer da ofte hos dem en hemmelig Attraa efter en ny Art af Virksomhed, en Stræben efter friere Yttring af Evner og Kræfter. Disse Momenter i det offentlige Liv ere vigtige og fortjene at paaagtes. Da viger de tidligere Indretningers Aand, hvilke nu ere svækkede eller døde Organer, og stræber efter andre, til den stegne Dannelse mere passende Institutioner. "Naar en saadan Tidspunkt er indtraadt i et Folks Historie, og nye Forhold, nye Ideer, nye Følelser lade det betragte mangen gammel Indretning som unyttig, utilfredsstillende, ja fremmed og byrdefuld; naar disse nye Fornødenheder, denne Kraftens hemmelige Stræben, vække hos Folket Ønsket efter andre hensigtsmæssigere Indretninger, saa tager en viis Regjering denne Trang og disse Fordringer i Betragtning; med rolig Eftertanke, med modent Overlæg kommer de dem i Møde; med beregnet Konst bortrydder den gamle Sædvaner, udlevede Love og skaber ny Indretninger, der tilstede Folket at bevæge sig frit og levende indenfor lovmæssige Skranker." (Disse Forfatterens Raad ere meget gode, men for ubestemte. Det Ord Folket bruges her for almindeligt. Det er ikke Massen, der kan være talrig nok, som repræsenterer Nationen, men det er den

altid i Antal ringe, men tænkende, kyndige og upartiske Deel af Folket, paa hvis Stemme en viis og retfærdig Regjering fortrinligen bør agte.) Naar Regjeringerne gaae saaledes frem, saa bliver Alting i Orden, efterdi Overgangen til det Nye skeer uden pludselige Forvandlinger, heftige Krampetræk, voldsomme Rystelser. Naar de derimod, det være af Ukyndighed eller Sorgløshed eller af Frygt, havde forsømt, hvad Folkets nye Forhold kræve, saa bleve disse nye Fornødenheder, der ikke fandt deres Gjenstand og forgjeves søgte Næring, enten undertrykte, eller vedbleve at leve i Stilhed og i Gemytternes Dybde, eller bleve af Æresyge benyttede til forbryderske Bevægelser. I første Tilfælde blev Staten hindret og lammet i sin levende Udvikling; istedet for at skride fremad gjorde den Tilbageskridt. I det andet Tilfælde bleve Gemytterne ulykkelige og urolige; ulykkelige, fordi Nationens Tilværelse ikke svarede til dens indere Væren; urolige, fordi den sande Harmonie af et Folks aandige Kræfter bestaaer i Graden og Naturen af den Enkeltes lovmæssige Frihed. I sidste Tilfælde blev Selskabet revet ud af sine Fuger, Magternes Ligevægt ophævet, det Heles Liv sat paa Spil, og efter blodige Vildfarelser og hurtige Forvandlinger har Staten fundet Døden eller maattet gjennemløbe rædsomme og fordærvelige Kredsløb. — Meget nøie bestemmer Forf. Forskjellen imellem Revolutioner og Reformer, og erklærer de sidste for nødvendige og gavnlige, fordi Pligt og Ret byde dem, og fordi de tillige ere det sikkreste Middel til at forebygge de første. — Som Øiemed for Staten erklærer han Alles Friheds Beskyttelse, ved lovmæssig Tvang. En Recensent i Leipz. Literat. Zeit., Febr. 1820, roser i den Anledning Forf., som ikke har ladet sig blænde af den urimelige Paastand, der, for at sætte Staten ret høit, vil have den gjort til eet med Kirken, og hvilken Paastand, nyligen fremsat af Steffens i hans "Caricaturen des Heiligsten", gjør Staten selv til Carricatur. Vist er det, at denne Sammenblanding af Stat med Kirke fra Arilds Tid har stiftet megen Ulempe, og Regjeringerne have ved at ville lempe den første alt for meget efter den sidste, haabende i den at finde en mægtig Støtte, kun alt for ofte, imod deres Ønske, foranlediget førgelige

Resultater.) Til Slutning erindrer Forf., at ingen Regjering kan bestaae og opfylde sit høje Formaal, naar den ei, efter Omstændighedernes Forskjellighed, forstaaer at sætte Frygt, Ære ꝛc., som Hæverter, med tilbørlig Konst i Virksomhed, og at selv en despotisk Regjering ikke kan komme ud af det med den blotte Frygt, ligesom der heller ikke gaves eller kunde gives nogen Stat, hvor Frygt-Principet ganske manglede. Thi overalt gives der i Massen af Folket raa Kræfter, der maa tæmmes og styres, overalt ere Egennytte og Æresyge at holde indenfor Retfærdigheds Skranker ved Regjeringens tvingende Magt. (At selv Massen af Folket har Følelse og Sands for Frihed, er sikkerlig ingensinde skadeligt, men fordærveligt og ødelæggende for hele Statssamfundet er det, naar den raa tankeløse Hob troer, at Frihed bestaaer i Lovløshed og i Brud paa Alt, hvad der er Staten og dens Medlemmer helligt. Imidlertid troer dog det utænkende, for borgerlig Orden og de dertil sigtende Love følesløse Menneske, at ikke Selskabets Sikkerhed, men hans Egennytte er det højeste Statsformaal. Derfor saae man ogsaa i Madrid de virkelige Forbrydere med Vold at ville trænge ud af de Fængsler, som den ny Tingenes Orden aabnede for dem, der vare indspærrede for formeentlige politiske Overtrædelser. Men de bleve med Vaabenmagt drevne tilbage. Midt under den frieste Regjeringsform af Verden overbevistes her Alle om, at hvorledes end en Stats politiske Grundform er, ophører den virkelige Forbrydelse ikke at være Forbrydelse, og Kant siger derfor meget rigtigen, at om en Stat opløstes, maatte dens Medlemmer ikke skilles ad, førend den sidste Forbryder havde faaet sin Straf.) Men ved Siden af Frygten virker ogsaa Haabet paa det menneskelige Hjerte, som Drivefjer; derfor straffer ikke blot, men belønner ogsaa Staten. Dog klager Forf. over den Misbrug, der i mange Lande gjøres af Belønningerne, da man ofte ikke allene belønner Handlinger, som er blot Pligtopfyldelse, og hverken forudsætte store Offere eller en høi Grad af Uegennyttighed, men ogsaa belønner virkelige Fortjenester ganske uforholdsmæssigen og ødselt. En bestandig og overdreven Belønnen, siger Forf., forrykker alle Begreber, udtømmer Staten, tilfredsstiller ikke dem, der belønnes, og forbittrer dem, der gaae Glip af Belønningen; følgelig er Maadehold i Straffen og Belønnen, som i enhver anden Anvendelse af Statsmagten, Hovedformaalet for alle Regjeringer, den første Betingelse for deres Sikkerhed og deres lovmæssige Virksomhed. Thi hvo, som skal maadeholde alle Fordringer, Begjerligheder, Lidenskaber, maa vide at holde Maade med sig selv. — Som den sande Borgerdyd betragter Forf. Almeenaand, der maa være den eneste kraftige og rene Bevæggrund for alle Stater, ikke blot i Republiker, men ogsaa i Monarkier: "naar Veien til de offentlige, selv de høieste Embeder ikke er lukket for nogen Borger; naar Alle kunne gjøre lige Fordringer paa alle Poster, saasnart de have lige Rettigheder, nemlig lige Duelighed og Færdigheder, Talenter og Kundskaber; naar i samme kun Forskjellen i indere Værd og Gehalt allene gjør Udslag; naar en fornuftig Presse- og Talefrihed tillader Enhver at yttre sig om alle Gjenstande, der staae i Forbindelse med Almeenvæsenet, paa en beskeden og sindig, men fri og uforblommet Maade, og alle nyttige, høihjertede Tanker let og sikkert kunne og tør komme for Dagen." (Den Clausel i den spanske Constitution, at ingen anden Religion end den catholske skal taales, synes altid at ville blive en stor Anstødssteen for den spanske Nations Fremskridt i Cultur og Oplysning. En Stat bør søge at tilegne sig Talentet, uden Hensyn til dets Fødsel eller Tro, ligesom det tilegner sig Naturfrembringelser, uden Hensyn til den Jordbund og Himmelegn, som oprindeligen frembragte dem. Gjør den Forskjel paa Byrd, følgeligen paa Stand og Tro der, hvor det ene gjelder om Duelighed, saa vil den aldrig opnaae den sande Storhed og Frihed; thi fra Intolerence til Fanatisme er kun eet Skridt, og et fanatisk Folk kan aldrig blive et frit Folk. Hvor kan den Statsborger blive oplyst, som, betragtende sin Tro som "den eneste lyksaliggjørende", fordømmer enhver anderledes Troende og udelukker ham fra sit politiske Samfund? — Men hvor meget det end i vore Dage synes at mørknes, hvor stor Tilbøielighed end visse Nationer synes at have til at vende tilbage til den Afgrund, hvorfra Aarhundreders Gransken og de største Aanders Stræben har draget dem op, skrækkes Tænkeren

dog ikke ved dette Syn. Kastende et dybere Blik ind i Tingenes Gang, opdager han snart Aarsagerne til det fremtryllede konstige Mørke. Øieblikkelig Ulempe kan Formørkelsesaanderne vel stifte, men til Lykke for Menneskeheden har Solen allerede for megen Magt paa Fornuftens Himmel, og Lænkerne, skjøndt allerede smeddede, vilde dog aldrig kunne paalægges mere dem, de ere tiltænkte.

Videnskabernes-Societet i Göttingen har for Aaret 1821 udsat en Priisbelønning af 50 Ducater for en Oversigt af og Sammenligning af de gamle Mindesmærker i America med de asiatiske og ægyptiske; for 1822 en ligedan Belønning for en Undersøgelse af Fixstjernernes iagttagne egne Bevægelser, for om mueligt at udfinde den sandsynlige Retning af vort Solsystems sandsynlige Bevægelse.

Prof. og Dr. H. E. Paulus har udgivet et lidet Skrift, 64 Sider stort, under Titel: "Zur Sicherung meiner Ehre. Actenstücke, als Manuscript für Freunde und unpartheiische Beurtheiler". Anledningen til denne Æresbetryggelse er følgende: Forf. var i Juli 1818 reist til Stuttgard i huuslige Anliggender, og da han her fandt sin Søn syg af Skarlagensfeber, opholdt han sig der nogle Uger længer, end han havde foresat sig. I dette Tidsrum aabnedes Stændernes Forsamling i Ludvigsburg, hvor to af hans Paarørende boede. Han reiste did, og den tredie Dag efter hans Ankomst, indløb en i Coblenz udstedt Befaling fra Kongen, at han skulde forlade Riget, fordi, efter paalidelige Rygter, Hensigten af hans Reise kun var politiske Indblandinger og Rænker ved Stændernes Forsamling, hvilke Regjeringen ingenlunde vilde taale. I Betragtning af hans Sygdom blev det ham imidlertid, under Kongens Fraværelse, tilladt af Politieministeren, at opsætte Tilbagereisen fra Stuttgard, hvor han, efter hiin Befaling, var vendt tilbage, til Heidelberg i nogle Dage. I denne Mellemtid kom Kongen, til hvem Forf. henvendte sig med et Forsvar for sin Uskyldighed, tilbage fra sin Reise, og stadfæstede Bevillingen af den begjerte Frist, men gjentog derhos, at han ikke tilbagekaldte Befalingen til Forfatterens Bortfjernelse i Almindelighed. Nu tiltraadte Prof. Paulus ufortøvet sin Afreise, og tilskrev fra Heidelberg af den Würtembergske Politieminister, at han ansaae det for sin Pligt, endnu engang at

henvende sig til Kongens Retfærdighed, hvilket han ogsaa gjorde. Men førend endnu hans anden Skrivelse kunde være ankommen i Stuttgard, havde han den Fyldestgjørelse, at tilkjendegives af Ministeren: "at Kongen ikke vil, at der skal lægges i hans Befaling Noget, som kunde foraarsage Forf. i den offentlige Menings og i hans statsretlige Forhold noget Slags Ulempe, og at det er Politieministeriet ved Kongens Retfærdighedskjerlighed forundt, herved at udslette det tilsyneladende Nedsættende i hiin Befaling." Politiske Indblandinger og endog Rænker, som ikke kunne taales af en Regjering, siger Forfatteren i sin Forestilling til Kongen, har jeg aldrig tilladt mig og kan jeg heller ikke, paa Grund af mine ingensinde dulgte Grundsætninger, tillade mig. Han spørger, om Skrifter af maadeholdent og doctrinelt Indhold, som hans, vel bør udsætte Skribenten for den Fare, ikke til enhver Tid at turde reise i ethvert tydsk Land? — Forf. ender sit Skrift med den Erklæring: Lad den, der har ond Lyst og Tid nok tilovers til at belure mig i min literariske Indgetogenhed, endog være min Nabo, maatte han endog have Aarsag til at tilbageønske hiin skjændselfulde Tid, da man for paadigtede Forbrydelser kunde henslæbe den ærværdige Becker i et vestphalsk Fængsel, maatte han, udforskende hver Dagssamtale, bringe den, forvandlet til Mistænkelighed, videre; at gjøre Ret, at sige, og med Fornøielse at lade mig sige, Sandhed, at fortjene retfærdige Foresattes og alle upartiske Iagttageres velerhvervede Tillid ved uafladelig Opfyldelse af mine Embedspligter og aabenlys Fremstilling af mine Indsigter, Grunde og Tænkemaade, skal stedse blive Regelen for mit Liv.

I C. L. Cadet de Gassicourts, i Aaret 1818 i det franske Sprog, udgivne Reise i Østerrige, Mähren og Bayern, findes mange interessante Bemærkninger, som han, under det franske Feldtog 1819, har gjort i disse Lande. — I Wien bestaaer Gadebelysningen af 3,200 Lygter. Af Huse og Gaarde tælles her 6,276, Fattige 7,600, Fiacre (Hyrevogne) 650, foruden 300 Remisevogne. Dødeligheden forholder sig som 1 til 26. — I Schönbrunn vovede Denon ikke at medtage Keiser Josephs Marmorbrystbillede, fordi Navnet Cerrachi, der vilde ombringe Bonaparte, stod derpaa. — I Landshut kostede ved den franske Armees Gjen-

nemmarsch et Pund Brød en fransk Rigsdaler. — I Strasburg koster den berømte Münster, som Aar ud og Aar ind rammes 15 til 20 Gange af Lynild, 24,000 Fr. aarligen at vedligeholde. Først 1521 bleve de saakaldte Münstersvaler, Skjøger, forjagede fra Taarnet, hvor de da allerede havde bygget Rede. Dog talte man allerede Aar 1495 tredsindstyve Bordeller i denne Stad. — I Fenkweiler har en Hr. Hirschel et betydeligt Fiskerie, hvoriblandt hundredeaarige Karper, hvoraf Stykket veier indtil 30 Pund, og betales med 12, 15, ja endog 20 Louisd'or.

I Engelland beundres i denne Tid, et Regnegenie af første Rang, George Bidder, en Dreng paa 13 Aar fra Morton i Devonshire. Han viser sig i offentlige Forsamlinger for Penge. Her nogle Prøver af de Opgaver, som i Juni f. A. ere blevne ham forelagte i en saadan Forsamling i London: 1) En Million Farthings (4 paa en Pence) hvor mange Pund Sterling udgjøre de? Efter 3 Secunder svarede Drengen: 1043 Pd. 13 Sh. 1 Pence. — 19 Pund 19 Shill. $10\frac{3}{4}$ Pence hvor mange Farthings er det? Svar (efter 3 Secunder) 19,195. — Jordens Omkreds indbefatter 360 Grader, hver Grad $69\frac{1}{2}$ engelske Mile, hvor mange engelske Alen (Yards) udgjør dette? Sv. (efter 5 Secunders Forløb) 44 Mill. 35,200 Yards. — Naar en Hest skrider $2\frac{3}{4}$ Fod, og en ved Siden af den gaaende Mand kun $2\frac{1}{2}$ Fod, hvor mange Skridt vil da Manden gjøre medens Hesten gjør 40? Sv. (efter 7 Secunder) 44 Skridt. — Naar Hesten skrider $2\frac{3}{4}$ Fod langt, hvor mange Skridt maa den da gjøre for at tilbagelægge en engelsk Miil? Sv. (efter 10 Secunder) 1920 Skridt. — Naar Solen er 96 Mill. Mile borte fra Jorden, hvor megen Tid vilde da en Kugle, der hver Minut tilbagelægger $8\frac{1}{2}$ Mile, behøve til at naae Solen? Sv. (efter 25 Secunder) 21 Aar 178 Dage 3 Timer $17\frac{1}{17}$ Dele Minuter. — Hvor mange Pallisader vilde der udfordres til at indhegne et fiirkantet Stykke Land, paa hver Side 150 Yards langt, naar den ene Pallisade skal staae 10 Tommer fra den anden? Sv. (efter 12 Secunder) 2160 Stykker. — 4444 multiplicerede med samme Tal, hvor meget giver det? Sv. 19 Mill. 749,136. — Hvad er Qvadratroden af 51,230,158,344? Sv. 3714. — Naar en 24pundig Kugle har 8 Tommer Gjennemsnit, hvor stort vilde da Gjennemsnittet af en Kugle paa 72 Punds Vægt være? Sv. 11 Tommer og 538 Tusindedele. Dette Facit er urigtigt. Da man gjorde ham opmærksom herpaa, svarede han: man havde forstyrret ham. — To Fodgjængere gaae paa een Tid, den ene fra London til York, den anden fra York til London. Begge disse Stæder ligge 197 engelske Mile fra hinanden. Den fra London Udgaaende gaaer dagligen 14, den fra York Afreisende dagligen 16 eng. Mile. Hvor mange Dage ville de være undervejs forend de møde hinanden? Sv. (øieblikkeligen) 6 Dage 13 Timer og 36 Minutter. — En Fader efterlader 560 Pd. St., disse skulle hans Søn og hans Datter dele saaledes, at for hver Halvkrone Sønnen faaer, faaer Datteren en Shilling? Sv. (efter 5 Secunder) Sønnen faaer 400 Pd., Datteren 160 Pd. St. — Fordeler Hundrede Guineer blandt 7 Arbeidere saaledes, at hver faaer $\frac{1}{4}$ Guinee mere end den anden. Sv. (efter 4 Minuter) Den, der beholder mindst, faaer 14 Pund 14 Shill. 3 Pence. — — Denne Dreng er af den Mening, at enhver anden var istand til det samme som han, og at han vil lære det fra sig mod Betaling. Man har forsøgt det, men fundet, at der fremfor Alt udfordres hertil en ganske overordentlig stærk Hukommelse, der, om den just ei hører til Underværkerne, dog til Sjeldenhederne. Ved Juletid f. A. kom George Bidder til Edimbourg, for der at vise sin Konst for Betaling. Men en Hædersmand, Hr. Jardine, formaaede Faderen til, ikke at trække mere omkring med Drengen, men at anbetroe ham i hans Hænder, da han vilde søge at begrunde hans Lykke paa en fastere Maade. Hermed var Faderen og Sønnen tilfreds. Jardine bragte til den Ende en Subskription istand, og den sjeldne Dreng opdrages nu i Edimburg og gives en videnskabelig Dannelse.

Kjøbenhavns Børs d. 11 April.

Cours. Hamb. 2 M. 264, a vista 267. Amsterd. 2 M. , a vista . London 2 M. . Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 14 ß. a 15 Rbmk. 15 ß. Oblig. 72. Norske Rigsbf. 18. Svenske S. 59 a 60 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 31.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 April 1820.

Dannesang.

Fødeland! — o hæv dig Stemme!
Hæv dig høit med salig Lyst!
Lad den hele Jord fornemme
Glædens Fylde i mit Bryst.
Jublende hver Mund udbryde:
Danmark er min Fødestavn!
Og med Echos Røst gienlyde
Danmarks evigelskte Navn!

Danmark! Oldtids giæve Helte
Fødtes i dit Moderskiød!
Staal ved Barm og Sværd i Belte,
Drog de fro til Kamp og Død.
Paa din tangbekrandste Bove
Gynged' Kæmpen fro og trygt,
Og i fierne Dal og Skove
Lød dit Navn med Ærefrygt!

Ei for fremmed Land at vinde,
Ganger Danen meer til Strid.
Nu i Fred hans Dage rinde,
Og hans Fryd er Borgeriid:
Men — hvis fremmed Voldsmand truer,
Stander end den danske Mand,
Trofast Mod i Barmen luer,
Glad han staaer for Fødeland!

Danmark! dine grønne Vange
Lønne Bondens travle Iid;
Rask han under muntre Sange
Høster Frugten af sin Flid.
Under dine Bøges Skygge
Bygger han sin Arne fro,
Og hans Hiorde græsse trygge
Paa den fede Eng i Roe.

Danmark! Havet venligt slynger
Om din Kyst sin Bølge blaa;
Glad din Gut paa Snekken gynger,
For til fremmed Land at gaae.
Men naar atter Snekken iler
Hiem mod Danmarks elskte Strand,
Salig Fryd i Øiet smiler,
Og han jubler: Fødeland!

Danmark! end din Kongekrone
Pryder Skiolds og Frodes Slægt;
Fast som Klippen staaer din Trone,
Under Fredriks Varetægt.
For sit Danmarks Fred og Lykke,
Sender han til Gud sin Bøn;

Retfærd er hans Kongesmykke;
Folkets Kierlighed hans Løn!

— Hæv dig da, o glade Stemme,
Hæv dig høit med salig Lyst!
Lad den hele Jord fornemme
Glæden i det danske Bryst!
Høit vor Bøn til Himlen lyde:
Sign, o Gud! vort Fødeland!
Kraft og Fryd vor Drot du yde,
Fred hver Alder, Held hver Stand!

Et Par Ord til Vedkommende.

En Kirurg havde sin Barbeerstue i et Hjørnehuus, med Udgang til to Gader. Søgningen var ikke stor, Fortjenesten følgelig kun liden, og Manden havde ikke lært at sulte. Han faldt altsaa paa et Huusraad. Om Aftenen, naar det var mørkt, stillede han sig ved den ene Gadedør, saaledes at han ikke kunde sees, hvilket man maaskee kunde kalde anonyme, og saarede med en Lancet en eller anden af de Forbigaaende; viste sig derpaa strax for alles Øyne i den anden Gadedør, for menneskekjerligen at indbyde den Saarede i sit Huus, til der at modtage Pleye og Lægemidler; alt for billig Betaling. Hvorlænge denne Spekulation lykkedes Manden, veed jeg ikke; men da det er blevet mig fortalt, at en eller anden Barbersvend i Kjøbenhavn skal have fundet for godt at tage mig i Kur, efter den ovenmeldte Kirurgs Methode, holder jeg det fornødent at sige disse tjenstagtige saa kaldede Venner, at jeg troer mig saa temmelig vel bepandsret, at Mistankens og Bagvaskelsens Braad ikke letteligen kunne saare mig farligen; og at de, naar de blot vilde see ind i deres egen Barm, maaskee vilde finde passeligere Anledning til at anvende deres Lægemidler. Skulde de forresten fremdeles finde Behag i at saare mig paa nye, hvilket jeg ikke kan forhindre, da udbeder jeg mig af dem, at de ville have den Godhed at lade det blive derved, og at overlade det til mig selv at vælge min Læge. Paris den 27de Marts 1820.

P. A. Heiberg.

Efterretning om det Kieler Søebadeanlæg.

Til Hr. Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

Da adskillige Fremmede, som ønske næste Sommer at bruge Søbad, have gjort Forespørgsel angaaende det til den Ende ved Kiel foreslagne Anlæg, saa beder jeg Dem at optage i Skilderiet følgende Linier til Efterretning for Vedkommende.

For nærværende Tid findes paa den for Kongelig Regning tilkjøbte og for det nye Badeanlæg bestemte Plads et lidet simpelt og med fire meget smaa Badestuer indrettet Huus, som Eieren af den i Nærheden liggende Gjæstgivergaard foreløbigen har ladet opbygge, for at kunne, indtil videre, paa en efter Leiligheden passende Maade, tilfredsstille det af saa Mange og i en Række af adskillige Aar yttrede Ønske.

Det er en Umulighed, at et hensigtsmæssigt indrettet Badehuus endnu i dette Aar kan blive færdigt; derimod tør man haabe, at saadanne Foranstaltninger og Indretninger, som ere passende til Badegjæsternes Fornødenheder, ville blive til næste Aar satte i Værk.

For adskillige Aar siden udvirkede de Herrer Professor Schrader, Brandis og Pfaff et Privilegium paa at indrette et hensigtsmæssigt Søbadeanlæg. Tiden til Udførelsen heraf skal, efter Sigende, være udløben, og den Sidstnævnte er indtraadt i et til Planens nærmere Udførelse her oprettet Selskab.

Den Plads, som i dette Øiemed blev udvalgt, og efter disse competente Dommeres, til alle Tider gjeldende Udsigende og udtrykkelige Ord, skal være den hensigtsmæssigste, er endnu en offentlig Eiendom og ligger ubenyttet.

Ikke alene er for lang Tid siden en Kongelig Commission udnævnt til at ordne og befordre Planens Udførelse, men i forrige Aar har ogsaa et Selskab af Kieler Indvaanere eventuel underskrevet sig for en Sum af 24,000 Rigsbankdaler Sølv til dette meget vigtige, høist nødvendige og for denne Stad, med Hensyn til dens skjønne Beliggenhed, særdeles passende Anlæg. Dette Selskab har i samme Aar allerunderdanigst ansøgt vor allernaadigste Konge om, at det Stykke Land, som til denne Hensigt, efter forommeldte Entrepreneurers Forslag, for adskillige Aar siden for Konge-

lig Regning er bleven kjøbt, maatte, mod en billig Recognition, overlades til dem, for derpaa at opføre Bygningen.

Maatte det dog behage vor allernaadigste Konge at forunde Selskabet det allerunderdanigst ansøgte Stykke Land, og allernaadigst at bevilge Udførelsen af et saa almeennyttigt Anlæg. Med den meest uindskrænkede Tillid til de Herrer Professorer, der fra Begyndelsen af have indseet Nødvendigheden af en saadan Indretning, og som sande Patrioter have gjort dem fortjente af denne gode Sag, tør Selskabet haabe, at dette almeennyttige Anliggende, langt fra al Partiskhed og Skingrunde, vil blive af Dem paa det kraftigste understøttet hos Hans Majestæt.

Naar de i Dobberan, Travemünde, Cuxhaven, Norderrei anlagte Badehuse, som af Landets Regjering blive beskyttede og befordrede, tiltage og aarligen besøges af et større Antal Fremmede; fremdeles, naar det i Apenrade og paa Føhr, hvis Beliggenhed er fordeelagtig, gjorte Forsøg med en Indretning af saadanne Badeanlæg lykkes, og, uagtet eiendommelige og uovervindelige Vanskeligheder, giver grundet Forhaabning til gode Udsigter, saa er dette et Beviis paa den tiltagende Nødvendighed at bruge Søbad, og man har altsaa meget mere Grund til, uden allermindste Tvivl, at haabe, at Anlæget ved Kiel, hvis Egn er romantisk skjøn og hvis Beliggenhed overgaaer alle andre Egne her i Landet, vil lykkes, da Anlægget her kan udføres saa svarende som muligt til Badegjæsternes Nytte og Fornøielse.

Sandsynligviis ville inden et Aars Forløb de fornødne Bygninger blive opførte ved vor Havn (som ligger lige for Udløbet af det store Belt), og være i Stand til at tilfredsstille Badegjæsternes Forlangende og forskaffe de fornødne Beqvemmeligheder. Man skal da ei undlade at bekjendtgjøre det Fornødne herom og lade udgaae en offentlig Indbydelse desangaaende, i det trygge Haab: at saavel fra Kjøbenhavn, med det fortreffeligt indrettede Dampskib, som og fra Hamburg, — da saavel Lande- som Postveie, efter Alles almindelige Ønske, til den Tid formodentlig ville være satte i Stand, — mangfoldige Fremmede og Badegjæster ville besøge dette Anlæg, og sikkert vil det ei fortryde Nogen, i en saadan behagelig Egn og blandt gode og velvillige Mennesker, at tilbringe der nogle Uger af de bedste Sommermaaneder.

Kiel, i April Maaned, 1820.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Capelmester Andreas Romberg er ankommen hertil, og agter med det første at give en stor Vocal- og Instrumentalconcert. Han er et Sødskendebarn til den berømte Bernhard Romberg, den første nu levende Virtuos paa Violoncel, som i Aaret 1804 (see Skilderiet s. A. S. 343) lod sig med udmærket Bifald høre paa det Kongel. Theater, og frembragte Toner paa Violoncellen ligesaa fortryllende som paa den bedste Violin. Begge delede fra deres Ungdom af næsten fælles Skjebne. Hr. A. Romberg er især berømt som Componist, fortrinligen af Simphonier, Quintuors, Quatuors og Duetter. 1809 oversendte Universitetet i Kiel ham Diplom som Doctor i de frie Konster, især Musik. Han er en udmærket Violinspiller, og for ikke længe siden ansattes han som Musikdirecteur i Gotha i Spohrs Sted.

Den største og bedste Frugttræskole ved Kjøbenhavn, er Gartner Ohlsens. Han boer paa Østerbroe, og hans Træskole indeholder mellem 20 til 30,000 unge Træer. Prisen hos ham er 3 a 4 Mk. pr. Stkt. — Gartner Danckert paa Østerbro har en god Samling af skjønne vilde Træer til Prydelse i Haugeanlæg.

Odense, d. 11 April. I Søndags Morges fandtes, omtrent et Par Hundrede Skridt fra Landeveien mellem Faaborg og Westerbæsinge, en død Mand, efter Anseelse voldsom dræbt, da han laae toiret til Jorden ved en Gjærdestavre, der var stukken igjennem hans Halsklud, som dermed var sammendreiet og hvormed man sandsynligen har qvalt ham. Det skal være en Mand af stærk Legemsbygning, og man troer i hans Liig at gjenkiende en velhavende Hestepranger fra Alsen, navnlig Jørgen Paulsen, som ofte kom her til Fyen for at kiøbe Heste. — Hidtil have vi roest os af Landeveienes Sikkerhed her i Fyen, men de Rygter, man har havt om det Modsatte, ere da nok ikke saa aldeles ugrundede. (Iversens Av.)

En af sin Skole vel fortjent Skoleholder paa Kjøbenhavns Amt, har i denne Tid kjøbt en særdeles god Bondegaard i Gjentofte Sogn (den saakaldte engelske Bondes Gaard nær ved Landeveien), og udbetalt Kjøbesummen (5000 Specier). Disse Penge har han samlet ved at lægge Vind paa Sillerie og Havesager og fornemmeligt ved Peberrod; det sidste har han afsat til Urtekræmmerne i Kjøbenhavn, som sædvanligen erholde den Peberrod, de udsælge, fra Lübeck. (Aalborg Av.)

Aalborg, d. 10 April. Igaar blev af den tilvoxende Ungdom, i begge Stadens Kirker confirmerede, ialt 40 Drenge og 20 Piger; deraf i Budolphi Kirke, ved Hs. H. Hr. Dr. Claudi, 13 Drenge og 7 Piger, ved Hr. Henneberg, 15 Drenge og 9 Piger; i Frue Kirke, ved Hs. H. Hr. Stiftsprovst Schierup, 6 Drenge og 1 Pige, ved Hr. Fuhr, 6 Drenge og 3 Piger. (Tilforn anmeldtes ogsaa i Kjøbenhavns Adresseavis de Confirmeredes Antal i Hovedstaden; men allerede i mange Aar har denne, just ikke uvigtige, Efterretning, ikke været offentlig meddeelt.)

Skipper J. Nyerup i Aarhuus har paa en Reise Søevarts fra Kjøbenhavn til Aarhuus den 6te d. M. havt det Uheld at miste hans Skibsdreng mellem Hjelm og Helgenæs. Skulde Nogen finde Drengens Liig, anmodes de om, at lade det hæderlig begrave, da Nyerup, paa Familiens Vegne, vil betale alle Omkostninger. Drengen var iført en blaae Trøie, hvide lange Lærredsbuxer og Søestøvler; paa Skjorten er Navnet udsyet med H. eller H. N.

Til Aarhuus er der i denne Tid kommen en saadan Mængde Sild, at de sælges for fire Skilling Snesen.

Viborg, d. 10 April. Igaar konfirmeredes i Domkirken af Hr. Amtsprovst Fog 9 Drenge og 10 Piger, i Søndresogns Kirke af Hr. Provst Zahrtmann 6 Drenge og 10 Piger, og i Asmild Klosterkirke af Hr. Pastor Friis 4 Drenge og 2 Piger. — — Ved Aabningen af een her i Byen nylig afdød Kone, ved hvis Sygdoms Begyndelse (for omtrent 3 Maaneder siden) bemærkedes en kugelformig Haardhed i den venstre Side af Underlivet, fandtes: at hele Milten var bruskagtigen forhærdet og havde en Udvæxt, der begyndte fra dens indre Flade og var sammenvoxet med

Mavens nederste Rand, nogle af Tarmene og Bughinden. Denne Udvæxt, der var af en rundagtig konisk Figur, havde trykket Tarmene til høire Side og bag ved sig, og bestod af en Fedtmasse, gjennemvævet med fine Blodkar. Udvæxten tilligemed Milten veiede 80 Unzer eller 5 borgerlige Pund. Det er mærkeligt for Physiologen, og gjør endnu Miltens Forretning i den dyriske Oeconomie mere tvivlsom, at den Syge, som formodentligen i flere Aar har baaret paa dette Tilfalde, ingensinde, indtil paa de sidste 3de Maaneder, klagede over Smerter eller betydelige Feil i Fordøielsen, og selv under Sygdommen gik Fordøielsen nogenlunde for sig; ligeledes var Leveren ubeskadiget.

Hr. Amtsprovst J. Stochholm har udgivet et lidet Skrift under Titel: "Advarsel mod Demagogernes bedragerske Forestillinger, stilet til alle Folkeforførere i alle Lande", hvori han, paa 64 Sider, af Historien søger at bevise, at det souveraine Monarkie til alle Tider og blandt alle Folkeslag er den bedste; men at de uindskrænkede Monarkier og de republicanske Stater ere naturstridige Indretninger. Hr. Forf. har vist meget Ret i Alt hvad han siger om de skrækkelige Misbrug, der have hersket i Fristater, Valgriger 2c., lige fra Athenens Periode indtil Polen, og i Paaberaabelsen af de mangfoldige Exempler paa ypperlige Souverainer, i hvis Stater Borgerfred, Menneskerettigheder haandhævedes og forøgedes. Men kan man ikke ogsaa anføre Exempler nok paa det Modsatte? Og hvorfor skulle disse forties? I hvilket Land vare vel Misbrugene større end i Frankrig, under Ludvig d. 14de, og i Spanien, under Philip den 2den? Beviser ikke dette noksom Pope's saa tidt, skjøndt uden Grund bestridte Sætning, at den Regjering er den bedste, som regjerer bedst? Viser ikke den allernyeste Erfaring, at selv paa Ægyptens Trone sidder en Pascha, der, i det mindste med Hensyn til det Land, han regjerer, er et Mønster for en fortræffelig Regent? — Nationerne i Almindelighed bekymre sig kun lidet om, efter hvilken Form, de regjeres, naar de kun regjeres godt. Deres Fordringer ere heller

ikke saa overdrevne, som man stundom troer. Vi sige med Flid Nationerne, thi om Bærmen af samme — Pøbelen — kan Talen ikke være her. Mod dens forbryderske Bevægelser eller dens Opsættelse mod den offentlige Orden, har Regjeringen, næst sin egen tvingende Magt, mægtige Vaaben i den forstandige og velsindede Deel af Folket, som aldrig vil, aldrig kan taale Anarchie eller Pøbelherredømme. Af Pøbelen har enhver retfærdig Regjering saa meget mindre at frygte, som det meget rigtig hedder: propter imprudentiam plebs labitur. Vel gaves der til alle Tider og i alle Stater enkelte Ærgjerrige, der blot ønskede en Forandring, for derved at faae destobedre Leilighed til, selv at spille en Rolle, men Folket selv attraaede i det Høieste kun Retfærdighed. Hvor den vises det, behøve dets Styrer eller Styrere ikke at frygte. Det største Antal af Mennesker ønske Ro, Fred og Sikkerhed, selv med Opoffrelsen af mange ellers naturlige Friheder. Med Kjerlighed hænge de ved den Plet, hvor de fødtes; thi ved Vanen er den bleven dem kjer og ved mange hellige Forhold næsten uundværlig. Men dog er Fædrelandskjerlighed kun betinget, og ligesom man ikke kan elske den Fader, der tilføier os dagligen Ondt, saaledes kan man heller ikke elske det Land, der forbittrer os Livet istedet for at forsøde os det. Forgjeves minder os her Enthusiasten om, at det er vort Fædreneland; thi her hedder det: Fædrenelandet er overalt hvor man har det godt (patria est, ubicunque est bene), og derfor forlader selv Schveizeren, der, blot ved Lyden af sin Minder opvækkende Hyrdefløite, føler en Hjemvee, der ofte koster ham Livet, sine saa dyrebare Fjelde, og vandrer til en anden Verdensdeel, hvis Himmel er ham ligesaa fremmed som dens Mennesker. Det evige, især i nyere Tider hørte, Skraal om den Fædrenelandskjerlighed, som mere findes hos det ene Slags Indbyggere fremfor det andet, gjendrives ganske af Erfaringen. Robespierre var en født Franskmand, Napoleon Bonaparte derimod en født Corsicaner; men hvo tvivler paa, at den sidste ligesaa meget elskede Frankrig, som hiin hadede det? — S. 10 giver Forf. en Forklaring over Udtrykket "Demagoger", hvilke, efter hans Formening, "enten ere godmodige og af Ildesindede ophidsede Daarer, eller

Bærmen af egennyttige, ærgjerrige Mennesker, som tragte efter at omstyrte den i enhver Stat værende borgerlige Orden, rane paa de omstyrtede Ruiner, eller sætte sig i den Saddel, hvoraf de styrtede Rytteren o. s. v." Men det er noksom bekjendt, at Demagogi (Folkeledere) kaldtes hos Grækerne de, der forstode at vinde Folkets Yndest og Tillid, for efter Behag at kunne lede det, og at selv Perikles var en Demagog. Ordet betegnede snarere en Folkeyndling end en Urolighedsstifter, og i Rom vare de fleste Folketribuner Demagoger. Vel er dette, oprindeligen saa ganske uskyldige, Ord kommet i Vanrygte i nyere Tider ved en Marats, Robespierres o. fl. blodtørstige Herskesyge, men i denne sin ufordeelagtige Betydning er det dog kun anvendeligt paa Republiker; thi i Monarkier, det være indskrænkede eller uindskrænkede, kan der egentligen ikke gives Demagoger i den Forstand. Fra S. 12 til 21 vil Forf. af den ældre og nyere Historie godtgjøre, at Republiker ikke due, og at man "om Nordamerica, som en Stat, der først blev til i Gaar, i Dag hverken kan sige meget Ondt eller Godt." Men at denne Stat er henved 40 Aar gammel, er bekjendt, og at den allerede i den Tid er voxet til saa stor Magt, tjener den til desto større Anbefaling. — Til Grund for sit Ønske: "at et af Europas Fyrstehuse maatte oprette en Trone i den nordamericanske Fristat", anfører blandt andet Forf. S. 23 "at denne Stat driver Menneskehandel; at den sælger og kjøber Mennesker, naar de ikke kunne betale hvad der resterer i Betaling og Regningen ikke kan klareres; at Slaveantallet der vil voxe ligesom Armod vil tage Overhaand &c." — Efter C. D. Ebeling (see hans Erdbeschreibung u. Geschichte von America, S. 173) behandles Skyldnere tvertimod intetsteds i Verden mildere end netop i Nordamerica. Gjeldsfanger faae et eget Værelse, kunne frit gaae omkring i Gaarden, kunne arbeide sig (f. Ex. i Hampshire) løs ved at forfærdige Søm, hvortil Provindsen leverer dem Materialier, og den fjerde Deel af de forfærdigede Søm kommer dem til Gode. Kan Skyldneren gjøre Eed paa, at han ikke eier mere end 6 Pd. og de nødvendige Klæder; at han ved Indklagelsen ikke har bragt noget af sin Eiendom til Side, saa er han fri for sit Fangenskab, med

mindre at Creditor vil betale 1 Dollar 12 C. ugentligen til hans Underholdning. Slaverie i Henseende til sorte Slaver er vel ikke ophævet, men Slavernes Kaar gjør Loven saa milde som muligt. Den, som dræber en Neger, straffes paa Livet, og den, som lemlæster ham, maa give ham fri. Ingen Negere sælges offentligen; deres Børn blive underviste i samme Skoler som de hvide, og bortrømte Negere anholdes kun paa deres Herres Forlangende. I Aaret 1794 blev al Negerhandel, selv paa udenlandske Havne, forbuden (s. Ebelings Geographie, T. I., S. 145). Hvad der iøvrigt muligen kan have givet Anledning til hiin Misforstaaelse i det her anmeldte Skrift, er den i offentlige Blade af og til meddeelte Efterretning om Udvandrede, der, ikke seende sig istand til ved deres Ankomst til America, at udrede Transportomkostningerne, sælge sig til de Skippere, som haveført dem derover. Men dette Slags Salg maa ikke forstaaes anderledes end en Bortfæstelse paa en vis Tid, mod Kost og Løn, saaledes som Tilfældet er med Tjenestefolk i Europa. Dog saadanne Bortfæstede ere saa langt fra at være Slaver, at de tvertimod, som enhver anden Borger, staae under Lovenes fuldeste Beskyttelse. — Med stærke Farver skildrer Forf. blandt andet Rædselsoptrinene i den franske Republik, og lyser Forbandelse over Mindet af hine Folkeforførere (rigtigere Folketyranner). Men hvorfor forbigaae ganske Grundaarsagen til disse skrækkelige Optrin? Hvad og hvo foranledigede Revolutionen? Havde Ludvig d. 14de og 15de ikke kunnet, i det mindste for en Deel, aldeles forebygge den? — At man først lærte "at kjende Profanatismen eller Ugudelighedens Raserie (S. 10) i Revolutionstiden", vil Hr. Forf. nok have Møie med at bevise, med mindre man ganske vil overspringe endeel Blade af de franske Hofannaler fra Ludvig XIV. og XV. Tid. — Hvad der S. 37—43 siges om Toldvæsenets Ophævelse, forbigaaes her, da Forf. selv erklærer, at han i dette Emne er aldeles læg Mand, og at han ikke paastaaer, at det er seet fra rigtige Synspunkter. Dog kan Anmeld. ikke, uden at indlade sig i at bedømme det Rigtige eller Urigtige i Fæstebønders Forvandling til Forpagtere, hvilken Mening Forf. bestrider, undlade at erindre, hvad han fra sagkyndig Haand veed, at Arvefæstebønder, især de nye, paa visse Kanter, f. Ex. i Frederiksborg Amt, for største Delen lide meget ved den høie Arvefæsteafgivt, paa Enkelte nær, som fra fordums Dage have en god Besætning. Jægerspriis's og Odsherreds Arvefæstere skulle ogsaa allerede have faaet en betydelig Nedsættelse i deres Afgivter. Imidlertid vil Anmeld. gjerne indrømme, at der ogsaa, som Hr. Forf. (S. 49) anfører, gives ikke faa Fæstere, der bygge Gaarde, som mangen Præst vilde ønske at de havde ligesaa beqvemme.

Hvad Hr. Forf., S. 55, siger om Anliggenderne i Tydskland, vedkommer ikke Andre, og da hele Skriftet hælder saa meget til det patriarchalske System, saa bør man ogsaa holde sig til den Sætning: enhver er Herre i sit Huus. Lykkelig havde Europa nu været, om ingen af dets Magter havde bekymret sig om Frankrig, og ladet det selv opbygge, hvad det nedbrød! Europa havde da ikke opoffret sin Marv paa en 25aarig Krig, der forstyrrede saa mange Forhold, standsede saa mange herlige Fremskridt til Forbedring, og rystede, ligesom en underjordisk Ild, de ældste Staters fasteste Grundstøtter. Den eneste Lærdom har den maaskee forskaffet Verden, at man ligesaalidet bør blande sig i Regjeringers og Nationers indere Uenigheder, som i Mænds og Koners huuslige.

For at give en Idee om Foredraget i det her anmeldte Skrift, tillade vi os her at anføre dets Slutning: "O! hvorhen ville I dog Ulve? hvorlænge vil Menneskeheden taale eders ublu og blodige Bedrag? I Aands Høihed, Ædelmod, Kjerlighed til Undersaatterne ere de christelige Souverainer, som modtoge et gjennem Aarhundrede nedarvet Scepter opdragne, og disse skjønne Ædelstene funkle i Almindelighed i deres Kroner. Den nedarvede Kjerlighed til Folket gjør, at de skaane dem medens de kunne, og den Feil de i Almindelighed have er, at de undertiden ere alt for skaansomme. O! Europas Nationer, hvilken Forskjel paa disse blide Patriarker og en Tigerhær, lig den Frankrigs Revolution udkastede af sit Indre, under Navn af Nationalconvent, Nationalforsamling og hvad de ellers hedde. Hvilken Forskjel paa disse Patriarker og den eene Tigerhøvding vi

have seet med blodige Klæer og Tænder vandre paa Valpladsene, og gotte sig mellem Ligene! Maatte dog ingen Nation mere lade sig daare af de Ulve i Faareklæder, som snige sig omkring blandt alle Nationer, og høre i deres Natur til den rædsomme Art, hvis Blodfærd vi nys have skuet."

Blandede Efterretninger.

Stockholm, den 30te Marts. Iblandt de mange musikalske Artister, som i den senere Tid have ladet sig høre her, have tvende Demoiseller Borgman, hvoraf den ene er 12 og den anden 13 Aar gammel, vundet ved deres Færdighed paa Violin Publicums udeelte Bifald.

En engelsk Reisende, som i Aaret 1819 besøgte de berømte Ruiner i Balbeck, beretter, at man ved den første Indtrædelse i denne af omtrent 500 Sjele beboede Stad troer, at den først nyligen var bleven meget stærkt beskudt. Husene ligge sammenstyrtede, og derimellem staae Hytter, hvor de meest fortræffeligt udhugne Stene, sønderbrudte Søiler og Indskrifter ere indmurede. Disse ere Brudstykker af det store Tempel og de i Nærheden liggende Bygningers Ruiner. En saadan architectonisk Pragt, siger den Reisende, har jeg endnu aldrig seet, og dog har man endnu ikke kunnet opdage sammes Oprindelse. Nogle sige, at Salomon har bygget det for Pharaos Datter, og det stemmer ogsaa overeens med Beskrivelsen over Palladset i Kong B., 1 Cap., V. 8 og 12. Andre ansee det for det hos Grækerne og Romerne saa berømte Heliopolis eller Solstaden, da Navnet Bal-bec (Bals Dal) ogsaa synes at pege paa dets Forbindelse med Solens Dyrkelse. I sin almindelige Proportion og Skikkelse ligner det St. Pouls Kirke i London; men denne er et Intet derimod i Pragt, Bygningsmaade og Storhed. Det har en Portal af corinthiske Søiler af 50 Fods Høide og 6 Fods Gjennemsnit. Der kan ikke gives noget prægtigere end Synet af denne Indgang. Fronten bestaaer af 8 corinthiske Søiler, og indenfor disse i en Afstand af 6 Fod findes 4 andre, der ligne samme. Igjennem disse seer man Templets majestætiske Port. Det Indere af Bygningen synes at have været deelt i 3 Skibe; en prægtig Søile og en Bue, de eneste, der endnu vare tilovers, have nyligen de barbariske Tyrker sprængt med Krudt. Nær ved dette store Tempel, som man i Henseende til Bygningsmaade anseer for aldeles feilfrit, findes Ruinerne af et stort Pallads. Af disse ere adskillige af de skjønneste Søilegrupper, trodsende Tidens Ødelæggelse, blevne staaende opreiste. En mægtig Monark maa have havt sin Residents her. Stenene ere saa uhyre store, at man næsten maa tvivle paa, at denne Bygning er opført af et menneskeligt Væsen. Saaledes gives der tre, der ere 163 Fod lange. Een deraf er 63 Fod lang, 12 Fod høi og 12 Fod bred, og, hvad der er mærkværdigst derved, de ligge i Muren 20 Fod høit. (Balbec ligger, som bekjendt, i Syrien, ved Foden af Antilibanon.)

I Paris vil Brødrene Coeissen levere en Bære-Dampmaskine, som kan drive Vandet 60 Fod høit i en Minut. Prisen er 600 Franker, men den skal ogsaa kunne bruges i 100 Aar! De tilbyde sig at forfærdige til forholdsmæssige Priser Maskiner, der drive Vandet endog 10 Gange saa høit.

I de forenede Provindser la Plata er man siden den republicanskfindede General Jose Rondeau er kommen i Spidsen for Regjeringen, beredt paa, med Eftertryk at afslaae hvert mueligt Angreb. Kysterne ere allevegne satte i Forsvarsstand. 25 Skibe, med Canoner af svær Caliber, ville, naar Tidspunkten kommer, opstilles ved Flodens Munding, for at spærre Indløbet, og over 30,000 Mand staae færdige til Lands, for at modtage hver landende Fiende.

De fine italienske Straahatte, som vore Damer prunke med, forfærdiges af de i Arnodalen boende Forpagteres eller rettere Fæsteres Qvindfolk. Ved denne Konstflidsgreen vindes 3 Mill. Lirer (henved 1 Mill. Specier). Det er Skik, at de sparsommelige Florentinerinder samle sig derved en Capital til deres Udstyr, men de tør sædvanligen kun anvende visse Timer til dette Arbeide, og maa i den øvrige Tid hjelpe deres Fædre i Marken og Haugen, og lønne andre Arbeidere til at besørge Huusholdningen. En flittig Straafletterske kan fortjene $1\frac{1}{2}$ til 2 Fr. dagligen. Imidlertid kunne 6 Tønder Land levere

det Straa, der behøves til alle de Straahatte, der forfærdiges i Arnodalen. De gjøres af Hvedehalm, der faaes fra en Jordbund, der er for mager for anden Hvede end denne, som har glatte, meget smaa Ax. Den saaes paa de meest kalkagtige Steder af Høien, der aldrig gjødes, og meies førend den er fuldmoden. Disse sammenvirkende Aarsager give det italienske Straa den store Fiinhed, Styrke og Glands.

Hvorledes en Mening kan ved en urigtig Oversættelse vanskabes, sees af en i tydske Blade indrykket Anmeldelse om en dansk Embedsmands Død, uden al Tvivl oversat af det Danske. Det hedder deri, at han endte "sein thatenreiches Leben (sit daadfulde Liv?)". En civilembedsmands Liv kan ikke være thatenreich.

I Nærheden af Dresden blev nyligen den fortjente Konstner Prof. Carl Kügelchen, ikke langt fra et Viinbjerg, hvor han lader bygge, grusomt myrdet. Sønnen, som var udsendt for at opsøge den Savnedes Lig, fandt ham om Morgenen liggende i en Grøft, 40 Skridt fra Landeveien, meget ilde tilredt. Den ene Side af Hovedet oven for Øiet var ganske knust, paa den venstre Side, fra Øiet til Baghovedet, omkring Næsen og Munden, fandtes adskillige Knivflænger. Man havde plyndret den Ulykkelige lige indtil Skjorten, Camisolen, Underbeenklæderne og Strømperne, og blandt andet ranet den kostbare Ring, han bar paa Fingeren, og det Sølvuhr, han havde i Lommen. En liden Hund, han havde havt med sig, forfulgte gjøende en Muursvend, som havde arbeidet hos ham, lige til Lochowitz, og som der, tilligemed en Dagleier, blev, som Mistænkt, arresteret. Men han har hidtil ikke villet bekjende noget. Kongen har af sin egen Chatolcasse udsat 1000 Rdlr. som Belønning for Gjerningsmandens Opdagelse. Hele Konstacademiet fulgte den hædrede Afdøde til Jorden. Carl Kügelchen var født 1772 i Bacharach ved Rhinen. Han var en Tvillingbroder til den, som Historie- og Portrætmaler ogsaa bekjendte Gerhard v. Kügelchen. Begge vare hinanden ikke allene fra Ungdommen af saa lige i det Udvortes, at Forældrene ofte toge Feil af dem, men ogsaa i den indere Tilbøielighed til Malerkonsten, hvorved de tidligen gjorde Opsigt. Men Faderen tvang dem imod deres Tilbøielighed, til Studering, og satte dem i deres 14de Aar i et Jesuitercollegium. To Aar derefter døde Faderen, og Gerhard fik nu af Moderen Tilladelse til, ganske at hellige sig Konsten. Uden Veiledning lagde han sig ivrigen efter Figurtegning, og blev siden underviist af Historiemaler Januarius Zick i Coblenz. Et halvt Aar derefter erklærede Carl, at det var ham umueligt at vælge andet Fag end hans Broder. Tvillinger af Fødsel bleve de Tvillinger af Kald. Denne havde allerede som Barn malet med Lyst Huse og Træer; hiin Ansigter. Carl blev Historie- og Portrætmaler, Gerhard Landskabsmaler. Begge vandrede til Fods igjennem Tydskland til Rom. Carl nød her stor Opmuntring af Lord Bristol, og reiste siden til sin Broder i Rusland, hvor denne i Forveien havde begivet sig hen. Han blev ansat med 3000 Rublers Løn. I Aaret 1795 gik han til Dresden, hvor han siden den Tid har levet agtet og hædret, indtil Røverhaand gjorde Ende paa hans Liv. Broderen lever endnu, som Landskabsmaler, ved Wolga i Rusland. En stor Deel af Carls Værker findes i den nu afdøde Lord Bristols Samling, saavelsom i Berlin, Riga og Petersborg. Han havde et stort Atlas, bestaaende af Tegninger, Portræter, Prospecter, under Arbeide, samlede paa en Reise, han, under sit Ophold i Rusland, havde forfærdiget i Krim.

Kjøbenhavns Børs d. 14 April.

Cours. Hamb. 2 M. 269, a vista 267. Amsterd. 2 M. -, a vista - . London 2 M. - . Spec. 266. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 15 ß. a 16 Rbmk. Oblig. 72. Norske Rigsbanksedler 18. Svenske S. 58 a 59 ß. — Disconto 6 PC.

I den poetiske Lommebog Dana, for 1820, ere indløbne følgende Trykfeil, som behageligst bedes rettede. I Hr. Professor Smidths: Sang for Danske, 1ste Strophe, Side 59, Lin. 5, staaer: "streven", skal være "strevet". I sammes sidste Strophe, Side 61, er udeladt en heel Linie efter Verset:

"Skal (uden Komma) uovervindeligt",
nemlig: "Hæderfuldt og minderigt."

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 32.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 April 1820.

Et Par Ord, foranlediget ved Udstillingen paa det Kgl. Konst-Academie paa Charlottenborg.

(Indsendt.)

Den aarlige Udstilling af Elevernes Arbeider paa det Kgl. Konstacademie er aabnet. Dens Skuen foranlediger følgende Spørgsmaal:

"Vilde det ei være behageligt for Publikum, ønskeligt og værdigt for Academiets Professorer og dets aggreerede Medlemmer, indbringende for Academiets Kasse, om ei blot Elevernes, men ogsaa de allerede dannede Mesteres Arbeider, aarligen udstilledes? og saaledes bleve mere bekjendte, ligesom og derved denne Konstudstilling fik mere Interesse?"

Det vilde for et konstyndende Publikum upaatvivleligen være behageligt ved denne Leilighed, ei blot at finde Elevernes Arbeider (der som saadanne kunne være ret gode og love mere) men det vilde ogsaa da finde mere Leilighed til at sikkre sit Omdømme, ved at kunne sammenligne og ved oftere at see noget mere fuldkomment Arbeide af de Mestere, hvis tidligere Forsøg det har kjendt; og maaske deraf ofte tage Anledning, at anskaffe sig et eller andet Konstproduct, der ellers lettelig staaer flere Aar ubemærket i Konstnerens Attelier, ja endog maaske selv der sættes til Side, for til den 4aarige Salon, at være Nyt *). Og saaledes synes det ønskeligt ogsaa for Professorerne og Academiets Medlemmer, aarligen at kunne fremstille deres Arbeider. Disse bleve be-

*) Uden her vidtløftigere at omtale det beklagelige Savn af et Museum, hvor de saare betydelige Samlinger, der ere i Kjøbenhavn, vare sammenordnede, tillader man sig at yttre, hvor ønskeligt det synes, at Regjeringens store Samlinger, som det Kgl. Maleriegallerie, den forhen Westiske Samling o. s. v., vare een eller flere Dage af Ugen aabnede, og, under Opsyn, Enhver, uden Betaling, tilgjængelige, ligesom Museet i Paris. Vistnok Mange, der har seet store Gallerier og Museer i Udlandet, have aldrig, eller høist eengang, seet de Skatter, Fødebyen besidder, da til disse Adgangen upaatvivlelig synes for vanskelig og for kostbar. Og dog er det vel unægtelig Beskuelsen af gode Arbeider, der danner Øjet, der i Oldtiden førte Grækerne til den Fuldkommenhed i Plastiken, da stedse for deres Øie fremstillede sig det skjønneste Billede, det bedste Model — det menneskelige Legeme. Og da vilde omsider de skjønne Konsters høieste Maal opnaaes. Thi de skulle ikke allene tjene til ørkesløs Fornøielse, til afvexlende Pryd og daarlig Yppighed, men, i det de oplive Indbildningskraften, skulle de tillige opfylde Sindet med Tilbøjelighed for det Skjønne og Gode, gjøre Dyden elskeligere, og bidrage til Sædernes Forbedring.

kjendte og fandt lettere en Lysthavende. Publikum kunde anstille Sammenligning, og værdig synes det mig, at underkaste frimodigen sit Arbeide en større Kredses Dom. Vel sandt, mange skiæve Bedømmelser vilde høres; dog Mesteren træffe de ikke, og selv Apelles rettede dem, hvorpaa en Skomager gjorde ham opmærksom — saalænge han blev ved Skoen.

Man har sagt, at der existerede en Lov imod en blandet Udstilling af Mesternes og Elevernes Arbeider, i Følge hvilken denne ansaaes for upassende og uværdig. En saadan Lov i de skjønne Konsters Academies Codex, vilde dog alt for paafaldende vidne om en vis, nu overalt mere og mere uddøende Laugsaand, end at man kan troe — om denne Lov ogsaa endnu existerede — den virkelig end skulde have Virke- og Livskraft. Det synes tvertimod værdigt for et Academies Udstillinger, at de fuldendte Mesteres Arbeider opstilles ved Lærlingernes Prøvestykker. For begge kan Sammenligningen ikke være andet end ærefuld og opmuntrende. Eleverne ville stræbe, at naae den mere fuldendte Mesters Standpunct; af disse vil den ene hige efter at overtræffe den anden, naar han veed, at begge deres Arbeider komme til at sammenlignes. Det er en Erfaringssætning, at Kappelysten er for det modnere Menneske en skjøn og kraftig Drivefjeder. Saaledes kappedes allerede Oldtidens Konstnere. Zeuxis malede Viindruer, saa naturlige, at Fuglene fløi hen at plukke dem. Da malede Parrhasius et Forhæng derover, saa liigt, at han skuffede selv Zeuxis, thi han forlangte det borttaget, for at man kunde see Druerne.

Fremdeles har man indvendt imod en saadan blandet Udstilling, at der ei vilde komme Arbeider nok af Academiets Medlemmer. Men sandelig! i dette Konstens Tempel er det vel Qvaliteten og ei Qvantiteten, der bør tages Hensyn til. Desuden skulde man troe — naar først Begyndelsen er skeet — at da, som forhen er sagt, det Opmuntrende, mere almindelig at see sine Arbeider bekjendte, lettere at kunne afhænde dem til Lysthavende, snart vilde foranledige Professorerne og Medlemmerne af Academiet til, rigeligen at pryde Konstacademiets aarlige Udstillinger. Nu derimod tvinge de 3- eller 5aarige Salons-Udstillinger

Konstnerne næsten til ei at afhænde deres Arbeider, for ei at levere alt for lidt til Salonen, da ikke enhver Kjøber er beredvillig at afgive sit Stykke til Udstillingen, en Deel af det Solgte ogsaa af Kjøberne tages bort fra Byen, ud paa Landet o. s. v.

De aarlige Konst-Udstillinger ere desuden paa en heldig Tid, hvor Byen endnu har de fleste af sine Vintergjester, medens dens Vinterfornøjelser mindskes. Salonerne finde derimod Sted om Sommeren, hvor al Konstens store Mesterinde, den skjønne Natur, drager Alle hen til dens Nydelse. Denne Omstændighed vilde maaske ei ubetydeligen bidrage til at gjøre de aarlige Udstillinger mere indbringende for Academiets Kasse.

For til Slutningen, med et iøinefaldende Exempel, at begrunde det Ønskelige af det Anførte, tilføjes blot endnu: Vare de nævnte blandede Udstillinger i Brug, da vilde i dette Aar Kjøbenhavns Publikum ogsaa kunne — blandt mange andre Konstproducter — have nydt Beskuelsen af vor store Landsmand Thorvaldsens her fremmede Arbeider. Vel veed jeg, at Manden med sjelden Liberalitet har tilstedet næsten Enhver Adgang til sit Attelier; men jeg veed ogsaa, at agtværdig Beskedenhed vilde have seet sig behagelig lønnet, havde den omsider fundet sit Ønske opfyldt, at see disse Arbeider fremsatte paa Academiets Sale, — og selv den elskværdige, blide Konstners Beredvillighed at tilstede Adgang, var, om jeg saa tør sige, ei bleven misbrugt; thi ingen uædel Nysgjerrighed var her Drivefjedren; men dog maa Mængden af Besøgere ofte have uleiliget Konstneren og foranlediget Afbrydelse i Arbeidet.

Kjøbenhavn, den 12te April 1820.

Forklaring paa et juridisk Spørgsmaal.

Anmelderen heraf læste for ikke længe siden i de tydske Aviser, at et Testamente, havde forvoldt Juristerne i London meget Hovedbrud, uden at blive afgjort. Testamentet var i Engelland opsat af en Mand, der ikke efterlod sig Børn, men en Kone, der var frugtsommelig. I dette bestemte Manden, hvis Konen fødte en Søn, af

sin Formue, til Beløb 25,000 Pund Sterling, for Moderen 15,000 Pd. og for Sønnen 10,000 Pd.; men hvis hun fødte en Datter, da for denne 5000 Pd. og for Moderen de øvrige; men nu hændte det sig, at Konen, da Manden var død, fødte Tvillinger, en Dreng og en Pige; Spørgsmaalet er altsaa, hvorledes skulde Mandens sidste Villie efterleves, uden at hverken Moderen eller Børnene skulde lide Uret? Dette er altsaa, hvad der syssels atte de engelske Juristers Skarpsindighed saa meget. Det synes underligen, at saadanne Mænd, der vist alle have en prøvet Forstand, og studeret i det Mindste den praktiske Deel af Mathematiken, ikke have kunnet seet den Døendes Villie. Efter al Sandsynlighed kan Man forklare det paa følgende Maade.

Ifølge Mandens Bestemmelse skal Sønnen have 10,000 Pd. og Moderen 15,000 Pd., det vil altsaa sige, at Sønnen skulde have i Arv $\frac{2}{3}$ af hvad Moderen fik; i det andet Tilfælde skulde Datteren have 5,000 Pd. og Moderen 20,000 Pd., som altsaa er $\frac{1}{4}$ af Moderens Andeel. Nu hænder det sig, at Konen føder en Søn og en Datter, og altsaa, da det umuligt kan tænkes, at Een af dem skulde udelukkes fra Arven, maae den efterladte Formue deles, ifølge hvad der før er viist, saaledes: Naar Man kaldte Moderens Andeel A, skulde altsaa Sønnen have $\frac{2}{3}$ A og Datteren $\frac{1}{4}$ A. Opløsningen er saaledes: A + $\frac{2}{3}$ A + $\frac{1}{4}$ A = 25,000 Pd., reducert bliver det 23 A = 300,000 Pd., og A = 13,043$\frac{11}{23}$ Pd., som altsaa bliver Maderens Andeel; Sønnen faaer 8,695$\frac{15}{23}$ Pd. og Datteren 3,260$\frac{20}{23}$ Pd. Indsenderen har, da han ei erindrer sig efter Aviserne de rigtige Tal, selv valgt sig nogle, der omtrent kunde passe.

M.

Vestindisk Salep med Meere.

Allerede for længe siden hørte jeg tale om, at den Vestindiske Salep skulde være udmærket god, fremfor den sædvanlige Persiske, og fri for Ureenlighed. Men, da man i denne Afkrog af Verden ikke let kan overkomme saadanne rare Sager; saa blev jeg ved Brugen af den sædvanlige Salep.

Ikke lidet blev jeg forundret, da en meget agtet Læge, i sidste Efteraar tilsendte mig med Posten en Æske med en Prøve Kjøbenhavnsk Vestindisk Salep, med Anbefaling at forskrive en Deel deraf. Da jeg saae, at det ei var andet, end den mig i mange Aar bekjendte hvide Sago, som man i Hamborg kan faae for 7 eller 8 Lybske Skilling Pundet. Virkelig giver denne Sago, naar man støder den før Kogningen, hvorved den fuldkommen opløser sig, en Drik, der meget vel kan bruges i Stedet for Salep.

Det skulde gjøre mig ondt for denne Opdagelse, om den berøvede Een eller Anden speculativ Handelsmand, der sælger Vestindisk Salep til dyre Priser, Frugten af sit Genie, og det er sandelig ingen Kammerat-Streg, naar een Handelsmand forraader den andens Kort; men jeg staaer paa Springet at forlade Handelsstanden; og man nu stræbe efter at vinde de andre Stænders Yndest, hvilke med et Slags Skadefryd pleier at glæde sig, naar man hos en Handelsmand opdager eller troer at opdage noget Snyderie.

Iøvrigt er den hvide Sago meget fordeelagtig at anvende i Huusholdningerne, naar den stødes lidt; thi uden dette vilde der blive nogle seie Klumper i Suppen.

At Orchis med violette Blomster, hvis Rodknoller kunne anvendes til Salep, voxer meget hyppigen paa de Jydske Heder, er sandt; men de ere kun smaae, staae enkelte, da de formere sig ved Frø, og ere vanskelige at opgrave i den haarde Jordskorpe; naar man dertil regner den Umage, som en god Tilberedning udfordrer, saa vil de ei kunde sælges for en let Priis. Friskkogt og uskrællet have de en ubehagelig bukagtig Smag og Lugt.

Vil man endeligen anvende indenlandske Frembringelser, der let kan bekommes, saa voxer der paa de samme Heder Islandsk Mos i Mængde. Tager man deraf 2 Lod, samt to velrensede Kalvefødder, og lader dem med 2 Potter Vand indkoge til een Pot, hvorefter Huden tages bort; saa har man en meget nærerigt Gelee, som man drikker opvarmet.

For mange ynkelig hostende Fattige, Gamle og Børn vilde det være et fortræffeligt vedergvægende Næringsmiddel, som endog for rige Folk

ikke er at foragte. Ikke er det saa lækkert som Morbær- og Hindbær-Saft, men derimod giver det ingen Syre. Det Værste er, at Apothekerne have kun liden Fortjeneste derved, og Fruentimmerne have megen Uleilighed ved at gjøre Kalvefødderne rene.

Schultz.

Indenlandske Efterretninger.

Det 3die Jydske Infanterie-Regiment, under Commando af Hr. Oberste H. F. L. v. Sames, som Chef, hvilket i en Tid af fire Aar har lagt i Garnison i Kjøbenhavn, afmarscherede i Morges Kl. 7 her fra Staden med flyvende Faner og klingende Spil, for at begive sig til dets nye Cantonnementsqvarteer i Jylland. En stor Mængde Mennesker ledsagede Regimentet ved Afmarschen.

Saalænge Kjøbenhavn staaer, har der neppe været saa mange Værelser ledige der, som denne Flyttedag. I Adresseavisen for i Gaar tilbydes ikke færre end 160 større og mindre Leiligheder. Deriblandt ere Adskillige, som allerede have staaet ledige siden i Fjor. Det er aabenbart, at der hver Flyttetid blive flere og flere ledige, fordi Leien er for høi og mangfoldige Familier maa indskrænke sig. Der er ingen Tvivl om, at jo mere Leien maa falde, desto mere vil ogsaa Priserne paa Eiendommene synke.

I Fredags tordnede og lynede det meget stærkt i Holbeks Egnen.

Udtog af en Skrivelse fra det Holsteenske, af 15 April 1820. Vibens og andre Fugles Ankomst have nu bebudet os Foraarets Nærmelse. Efter en vedholdende Regn og med samme indtraadte Varme begynde Markerne at grønnes. — Fedevare er i temmelig lav Priis, derimod have Kornpriserne hævet sig lidt, da flere Commissioner om sammes Opkjøb til Udførsel ere indløbne fra Udlandet. — Skipperne sige, at de Producter, de bringe til Hovedstaden, ikke finde saa god Afsætning, som det var at ønske; men da i Hertugdømmene intet haves uden ædle Metaller, maa de for de Penge, de faae for de solgte Varer, kjøbe Species, som imidlertid ogsaa nu kunne faaes for det Halve, hvad de kostede før. — Endskjøndt

der her, Gud skee Lov, ikke hersker nogen Epidemie eller smitsom Sygdom, bortdøe dog Mange, saavel Unge som Gamle. I Staden Pløen er Borgermester Fuhr ved Døden afgaaet. Amtsforvalter Kleiber i Reinbek, der forhen var ansat paa Øen Femern, og for kort Tid siden havde gjort en Reise til samme Øe, er død sammesteds meget pludselig. Ved disse Dødsfald ere saaledes to meget gode Tjenester blevne ledige.

Blandede Efterretninger.

Øvre Rommerige, den 29de Marts 1820. Følgende Forbrydelse er oplyst ved et under denne Jurisdiction den 25de dennes optaget Præliminair Forhør: En Malersvend, ved Navn Henrik Lexov Wering, 26 Aar gammel, var, medens han arbeidede paa Gaarden Eggum i Næs Præstegjeld, bleven forelsket i en der tjenende Bondepige, Mari Iversdatter, 22 Aar gammel, og havde begjæret hende tilægte; men da hun gav ham Afslag paa en Maade, der, efter hans Følelse, ledsagedes af et Slags Haab, skjøndt den tillige forekom ham haanlig, besluttede han at dræbe hende, og laante til den Ende en Dags Tid efter, at hun gjentaget havde afviist ham, hos Een af Naboerne, under Foregivende, at have gjort et Veddemaal om at skyde tilmaals, et skarpladt Gevær, som han affyrede paa hende medens hun, tilligemed tvende andre Piger, var i Fjøset og røgtede Creaturene. Skuddet, som gik i den venstre Skulder og ud igjennem den venstre Arm, et Stykke ovenfor Albuen, dræbte ei Pigen, som derimod, efter at have holdt Sengen et Par Dage, befandt sig saa vel, at hun kunde sidde oppe, og ved Forhøret syntes at være uden Livsfare. Førend Wering gik hen at laane Geværet, havde han drukket omtrent en Pægel Brændeviin, og paa Steder, hvor han laante det, drak han en Dram, uden at Nogen kunde mærke, at han var beskjenket. Efterat Gjerningen var forøvet, gik han rolig op i Stuen med Geværet, og bekjendte sig skyldig, med Yttring af Misnøie over, at han ikke havde truffet bedre; men et Par Timers Tid derefter, da han blev indladt til Pigen, viste han inderlig Angergivenhed, faldt i

Graad og bad hende om Tilgivelse, i hvilken Sindsstemning man og fandt ham ved Forhøret, hvorunder han aflagde den meest aabenhjertige Bekjendelse, med Tilføiende: at han af Naturen er tilbøielig til Melancholie. Forøvrigt forklarede Wering: at han er født i Christiania og har udstaaet sin Lære hos Malermester Holm sammesteds.

Den nyligen til fransk Krigsminister udnævnte Greve Latour-Maubourg er født d. 11 Febr. 1756 og begyndte sin militaire Løbebane som Underlieutenant i Infanterie-Regimentet Baujolais. Siden traadte han som Underlieutenant i Gardes du Corps, og befandt sig d. 5 Oct. 1789, da Slottet i Versailles blev bestormet, hos Ludvig XVI., hvor han aflagde Beviser paa sin Hengivenhed for den Kongel. Familie. Den 10 Aug. 1792 forlod han Frankrig, og vendte først i den 18de Brumaires Tid 1792 tilbage. Efter at han igjen havde taget Tjeneste, blev han sendt til Ægypten til General Kleber, hvis Adjutant han var. Han fik siden Commando over det 22 Chasseur-Regiment, og blev i Spidsen for samme, uden for Alexandrien, da Engellænderne rykkede frem mod denne Stad, stærkt saaret. Siden anførte han samme Regiment i Slaget ved Austerlitz, hvor han udmærkede sig saa meget, at han strax derefter blev udnævnt til Brigadegeneral. Under Feldttoget mod Preussen og Rusland i Aarene 1806 og 1807 commanderede han et særligt Cavalleriecorps, og blev saaret paa Armen. I Aaret 1808 gik han til Spanien, hvor han commanderede Andalusiens-Armeens Cavallerie. I Spanien erhvervede han sig for sin Maadeholdenhed og Retskaffenhed Indbyggernes Agtelse, og de gave ham adskillige Beviser paa den særdeles Tillid, de bare til ham. 1812 tjente han ved Armeen i Rusland, og udmærkede sig især i Slaget ved Mojaisk. Ved Tilbagetoget havde han den Lykke, at holde det af ham anførte Artilleriecorps bedst i Orden og Tugt. For Dresden den 27 Sept. 1813 udførte hans Corps ganske fortrinlige Manoeuvres. I Slaget ved Leipzig d. 18 Oct. fik han qvæstet en Fod. Da samme blev afsat var det, at han med Taarer i Øinene sagde til sin Tjener: "Hvorfor græder Du? Vær rolig; i Fremtiden vil Du kun have een Støvle at pudse." — Siden Kongens Tilbagekomst nød han af denne saavelsom af de øvrige Medlemmer af den Kongel. Familie store Naadesbeviser, og som Arving efter hans afdøde Broder, blev han Pair af Frankrig. Han blev derpaa brugt til forskjellige Missioner, og tilsidst fransk Minister i London. — Hans yngre Broder er gift med Lafayettes Datter, og tjener nu i Kongens Gardecorps.

Briggen Sophie fra Nantes led først i Juni 1819 Skibbrud paa den africanske Kyst, ikke langt fra Oulet-Limi, 10—12 Dagreiser fra Mongole i Kongeriget Marocco. Saasnart Skibet var kommet paa Grund blev det aldeles plyndret og ødelagt af Araberne. Endeel af Besætningen reddede sig i Skibsbaadene til en af de canariske Øer; men Capitainen og 5 Passagerer og Matroser faldt i Arabernes Hænder, og solgtes af dem som Slaver til en Høvding i Ørken, ved Navn Biruc. Denne synes især at drive Handel med Hvide, og har selv lettet de sex Ulykkelige Midlerne til Løskjøbelse. Til den Ende skrev een af Passagererne til den engelske Viceconsul i Mogador om at tage sig af ham og hans Ulykkesfæller, som i en Tid af en Maaned døiede i Ørken ubeskriveligt Ondt. Consulen sendte Brevet til den franske Consular-Agent i Mogador, der strax afsendte en paalidelig Mand til Araber-Høvdingen, for at underhandle om Løsepengene, og en Indberetning, denne Sag vedkommende, til den franske General-Consul i Tanger. Den sidste gav snart Befaling at foranstalte det Fornødne, og anbefalede især at redde de Skibbrudne fra Pesten, som fra alle Sider truede Landet. Den mauriske Regjering interesserede sig ogsaa for deres Redning, og uagtet det Sted, hvor Scheik Baruk boede, ikke hørte til det maroccanske Rige, saa haabede man dog, at dette Lands Souverains Mellemkomst vilde være af god Virkning. Et Brev fra General-Consulen til Ministeren for de udenlandske Anliggender, af 10 Aug. f. A., gav Haab om, at de ufortøvet vilde blive satte i Frihed, og at Scheikens Fordring ikke vilde overstige 200 Piastre for hver Mand. En senere Depeche beretter, at Consulens Agent endnu ikke har været saa heldig, at befrie de ulykkelige Skibbrudne, der ved at sladdre om deres

Rang og Stand, selv have vanskeliggjort deres Stilling; thi Araberens Pengegjerrighed forøges kun derved. Denne havde ogsaa opdaget, at een af de Ulykkelige havde villet unddrage ham 10 Doubloner, som han havde indsyet i sin Kjole, og erklærede derpaa strax, at han ikke blev frigiven under 3000 spanske Piastre. Imidlertid troer den franske Agent, at Araberen, formedelst Pesten, der let kunde bortrykke de Skibbrudne, vil nedstemme sin Fordring, og da vil han strax løskjøbe dem og sende dem til Tanger.

I London har der dannet sig et Selskab af 400 Medlemmer, under Navn af Selskabet for Reisende. Ingen optages deri, naar han ikke har gjort en Reise til Rom. Dets Formaal er, at samle videnskabelige Efterretninger fra forskjellige Lande og meddele Almeenheden samme. Planen til dets Indretning skal være forfattet af Greven af Aberdeen; dets Tal skal allerede være fuldstændigt. Det har leiet et prægtigt Huus paa Waterloo-Pladsen for 1000 Guineer aarligen, og anlagt et Bibliothek, hvortil hvert Medlem har bidraget. Alle fremmede Gesandter ere Æresmedlemmer deraf.

Hr. Morritt meddeler læseværdige Efterretninger om Districtet Maina i Morea, den Deel af det gamle Laconien. M. paastaaer, at han maaskee er den første Reisende, der har betraadt dette Land. Grunden, hvorfor saa faa Reisende kom did, ligger i det slette Rygte Mainotterne staae hos deres tyrkiske og græske Grændsenaboer. Men de søge at vedligeholde af Politik dette slette Rygte, hvori Tyrkernes Had og Frygt har bragt dem. M. fandt dem ganske anderledes, og en Gjæstmildhed og Selskabelighedsaand, som er ganske fremmed i de andre Dele af Levantet. Endskjøndt grusomme i deres Fiendskab, er Venskab dem dog helligt. Saalænge en Fremmed lever under deres Beskyttelse, er hans Sikkerhed deres første Omsorg. Landet er deelt i større og mindre Districter; hvert af disse har et Overhoved eller en Capitana, hvis Opholdssted er et Taarn, Stammens Foreningspunct i Fredstider og Tilflugt i Krig. Høvdingerne ere deres Folke-Dommere i Fred og Anførere i Krig. Den mægtigste Capitana fører Titel af Bai af Maina, og bestyrer Anliggenderne med det tyrkiske Hof, som, for i det mindste at vise en Skygge af Magt over dem, sædvanligen stadfæster hans Anordninger ved et Firman. Ombytningen af deres Landsproducter mod Hvede, Mais &c., tvinge dem ofte til at erkjende Portens Overmagt, men de glemme den snart igjen, naar et gunstigt Aar eller andre usædvanlige Kilder skaffe dem disse Artikler. De ligge derfor stedse i Feide med Tyrkerne, for det meste til de sidstes Skade. Naar Fienderne rykke frem, trække de sig tilbage til Bjergene, hvis Stier kun de allene kjende, og som næsten ere uigjennemtrængelige for en Hær. Deres Kyster ere overalt taggede ved smaa Bugter, hvori deres Baade staae, som de bruge til Sørøverie, hvilket de drive med samme Følelser som Heltene i Odysseen og Grækenlands tidligste Beboere. De ere drivtige og arbeidsomme, bevandrede i Konster og Videnskaber, og ikke ubekjendte selv med den gammel-græske Literaturs Mesterværker; de elske Frihed, Uafhængighed og deres Fædreneland; deres Koner, langt fra at være Slavinder, deeltage i Huussyslerne og Børneopdragelsen, og dele i Krigen Kampens Farer med deres Mænd. Deres Religion er den græsk-christelige med Helgenes og Billeders Tilbedelse.

Den spanske Inquisition. — Den nu i Spanien, som en Følge af Regjeringsforandringen, igjen ophævede Inquisition, er egentligen stiftet i det 12te Aarhundrede af St. Dominicus, som Pave Innozent III. havde udsendt for at formaae de catholske Fyrster og Folkeslag til at udrydde Kjættere, undersøge deres Antal og Beskaffenhed, og meddele ham Efterretning derom. Derfra Benævnelsen Inquisitorer og Inquisition. Denne skjændige Tribunal formastede man sig til at kalde den hellige, il sancto officio. Gjenstandene for samme vare sædvanligen Kjetterie, Trolddom, Fleerkonerie &c., og naar man vilde have Nogen styrtet, behøvede man kun at beskylde ham for een under denne Classe henregnelig Forbrydelse, hvilket naturligviis i Overtroens Rige var meget let. Folket frygtede denne saakaldte Ret saa meget, at Fædre overgave deres Børn, Ægtemænd deres Koner og Herrer deres Tjenere dertil. Fangerne bleve holdte saalænge i Fængsel, indtil de bleve deres egne Anklagere og selv forklarede deres Forbrydelser; thi man sagde dem hverken de-

res Brøde eller confronterede dem med Vidner. Saasnart de vare fængslede bare deres Venner Sorg for dem; thi de betragtede dem som døde, og de turde ikke søge om Tilgivelse for dem, uden at udsætte sig for at blive fængslede som deres Medskyldige. De Fængsler, hvori de Ulykkelige indspærredes, ere rædsomme. De bestaae af hvælvede Gange; i hver af disse ere firkantede Celler, i to Rader over hinanden, 10 Fod høie, hvortil man ikke kan komme, uden igjennem mange Omveie, paa det Fangernes Skrig hverken skulle høres eller nogen Dødelig bevæges til Medlidenhed. I de øverste Celler er der anbragt en liden Aabning med Jerngitterværk for, som et svagt Lys falder igjennem; de nederste ere ikke allene ganske mørke, men ogsaa mindre. Muren er 5 Fod tyk. Hvert Lukaf har to Døre. Den udvendige er stærkt beslaaet med Jern, paa den indvendige er et lidet Vindue med to Jernrigler, igjennem hvilket Fangen faaer sin Føde. Den ydre Dør har ingen Aabning, men man lader den sædvanligen staae aaben fra Kl. 6 til 11 om Formiddagen. (Paa Herlufsholm i Sjælland findes endnu i Levningerne af Klosterbygningen et saadant Fængsel i de hvælvede Kjeldere, hvilket uden Tvivl er blevet brugt i samme Øiemed.) Meer end Een maa aldrig sidde i eet Hul. Naar en Fange saaledes har siddet fængslet i nogle Dage, lader man ham igjennem Fangevogteren vide, at han kan forlange et Forhør; men Vogteren maa anstille s[illegible] som han gjorde det af egen Drivt og af Medlidenhed, thi det er en Grundsætning hos Inquisitionen, at Fangen selv maa begjere at komme i Forhør. Inquisitorerne lade nu som de ikke kjendte ham, spørge hvo han er, hvad han begjerer ꝛc. Det mindst farlige er at bekjende hvad man forlanger at vide, thi ingen Anklaget bliver ved den første Fængsling henrettet. Nægter man alting standhaftigen, saa slipper man vel fri, men belures siden saa meget af Inquisitionens Spioner, at man ved den første Mistanke paagribes igjen, og da behandles saa meget strængere. De Anklagede faae vel et Slags Advocat, men denne har i Forvien Aftale med Inquisitorerne, og bruges kun til at afliste ham en Tilstaaelse. Vidnernes Navne faaer han ikke at vide, og, efterat han har siddet nogle Aar i Fængsel, og er blevet slæbt fra Forhør til Forhør, leverer

man ham Brudstykker af Vidneforhøret, hvoraf det, som han kan kjende Vidnerne af, er udeladt. Ligeledes er det, som kunde være ham til Fordeel, udeladt deraf. De Torturer denne Rædselsret betjener sig af, ere ialt 14, men af 3 Arter: Strikken, Vand, Ild. Strikke-Torturen bestaaer i at vinde Inquisiten, med Hænderne bundne paa Ryggen, i Veiret, og, efter at han i nogen Tid har svævet i Luften, at lade ham falde, indtil en halv Fod fra Jorden, hvorved han faaer Stød, der forvride ham Ledemodene og kommer ham til at udstøde de skrækkeligste Skrig. Denne Tortur varer en Time og ofte længer. Vandtorturen bestaaer i at lade Inquisiten tylle en Mængde Vand i sig, og derefter lægge ham paa en huul Bænk, der sammenpresser Legemet saa meget man vil. Tvers igjennem Bænken gaaer en Stang, der holder den Piintes Legeme svævende og med ubeskrivelig Smerte qvæster Ryggen. Ved Ildtorturen, som er den strængeste, indgnider man Inquisitens Fodsaaler med Flesk eller andre let ildfangende Ting, og, saaledes udstrakt paa Jorden, lader man Fødderne, vendte mod Ilden, saalænge steges, indtil han har bekjendt Alt hvad man vil vide. Pinestedet er en underjordisk Hule, som man stiger ned til igjennem utallige Krumninger, paa det den Ulykkeliges Vaandeskrig ikke skal høres. Inquisitorerne, Stedets Erkebisp og hans Generalvicar ere tilstede derved. Morderkulen er svagt oplyst med to brune Fakler; Bøddelen er klædt ligesom Inquisiten i et sort Gevandt, der gaaer til Fødderne; Hovedet og Ansigtet ere bedækkede med en lang sort Kappe. For Øinene, Næsen og Munden ere Huller. Den Anklagede klædes nøgent af, uden Hensyn til Stand og Kjøn. (Fortsættes.)

Capit. Swan, som d. 5 Juli f. A. ankom fra Prinsesøen paa Kysten af Africa til Boston, beretter, at han i hine Vande har mødt Capit. G. Collier, som havde sagt ham, at ved hans Afreise fra Guldkysten, i Marts 1819, Krigen med Aschantiherne var udbrudt paa ny, og at Kongen havde svoret, at han ikke vilde nedlægge Vaabnene, førend han havde medbragt Gouverneuren i Fortet paa Cap Coast-Castle Hr. Smiths Kjævebeen.

Overinspecteuren i Straffe- og Forbedrings-

anstalten i Spandau, Lufft, er paa en skrækkelig Maade bleven myrdet d. 5te d. M. Han var af Opsynsmanden bleven indkaldt i Spindesahlen, hvor to Fanger vare komne i heftig Strid sammen. Den ene af dem, navnlig Schäffer, som allerede for tredie Gang befinder sig i Straffeanstalten, skulde have en Revselse for sin Opførsel. Men han vilde ikke underkaste sig den, og, stillende sig med Ryggen fast til Væggen, bibringer Overinspecteuren, der vilde trække ham frem, et dødelig Stik i Brystet med en Kniv, han havde skjult i Kjoleærmet, og som han havde forfærdiget af en Fiil. To andre Fanger vilde styre den Rasende, men den ene fik et farligt Stik i Haanden af ham. — Da denne Forbryder engang forfulgtes med Stikbreve, indfandt han sig en Aften dristigen hos Borgemesteren og spurgte: hvorfor sender De Stikbreve efter mig? Da Borgermesteren, der befandt sig allene med ham i Værelset, aabnede Vinduet, for at raabe om Hjelp, styrtede Schäffer ned ad Trappen og affyrede paa Gaden en ladt Pistol paa den i Vinduet staaende Borgermester, men lykkeligviis uden at træffe ham. Den myrdede Lufft var en Mand paa 42 Aar og havde været Embedsmand i 25 Aar.

Til Ære for H. H. Prinds Christian var første Paaskedag Cupplen af St. Peters Kirke i Rom illumineret.

I Pompeji har man nyligen opgravet en Statue af Præstinden Eumachia, paa hvis Piedestal staaer: Eumachiæ L. F. Sacerd. publ. fullones. Den skal være den skjønneste, man hidtil har fundet i Pompeji. Den fandtes ved en stor offentlig Bygning, hvori opdagedes en Indskrift, som sagde, at otte tilstødende Bygninger vare opførte paa Præstinde Eumachias Bekostning.

Det Weimarske Oppositionsblad har optaget en Afhandling om de sande Aarsager til den almindelige (!) Urolighed i Europa, uden for Tydskland, fra F. Buchholz's neues Monatsschrift f. Teutschland, I H. 1810. I en Anmærkning siger Udg. af Oppos. Bl. "Neppe saae man i Holsteen Livegenskabet ophævet og Domænerne parcellerede, førend Jorderne stege i Værdie og deres Forbedring blev mærkelig. Driften dertil hidrørte ikke saameget fra de store Godseiere og Forpagtere, som af de mindre Jordbrugere; Huse Agerdyrkningsredskaberne, Qvæget, Alt blev stedse bedre. Krig, lang Indqvartering, Bankheftelse, anseelige Paalæg, Pengereductionen forarmede mangen for dristig Foretager, især da Producterne faldt, men Anstrængelsen i Land- og Agerforbedring blev tilbage og Landet kom sig igjen øiensynligen.

Kjøbenhavns Børs d. 18 April.

Cours. Hamb. 2 M. 265, a vista 268. Amsterd. 2 M. -, a vista -. London 2 M. -. Spec. 266. — Specier solgtes til 16 Rbmk. Oblig. -. Norske Rigsbanksedler 17 a 17½. Svenske S. 59 ß. — Disconto 6 PC.

Til den unavngivne Indsender af den Efterretning fra Vordingborg i Skilderiets 20de Nummer, der af mig i det 21de Nummer o. s. v. besvaredes.

Da Hr. P. A. Heiberg i det Par Ord til Vedkommende, der findes indrykket i 31te Nummer af Skilderiet, synes efter min og Fleres Mening at ville paahæfte mig Mistanken for at være baade den Mand, der først fra Vordingborg (den ene Gadedør) gav Anledning til Forsvaret, og tillige den F. Høegh-Guldberg, der siden fra Kjøbenhavn (den anden Gadedør) tog til Genmæle, saa haaber jeg: at den Mand, der fra Vordingborg gav ved hiin sin Indrykkelse i Bladets 20de Nummer Sagen det første Stød, vil, i det han som ærekjær og retskaffen Mand nævner sig, befrie mig for et Skin af Nederdrægtighed, jeg ei fortjener og havde mindst fra den Side ventet mig paabyrdet.

18 April 1820.

F. Høegh-Guldberg.

Rettelse.

I nogle faa Aftryk af forrige No. er, under Digtet Dannesang, udeladt Mærket C. W., som bedes tilføjet.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 33.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 22 April 1820.

Nødværge.

At de Domme, der indeholdes i Hr. Pastor Wedels Anmeldelse i No. 87 af forrige Aars Skilderie, ere altfor bittre og overilede, og, i Henseende til Sandheden, temmelig uheldig affattede, vil vist enhver Sandhedsven villigen indrømme mig. For at bevise denne min Paastands Rigtighed, vil jeg sammenligne Fortid og Nutid, og da overlade til kyndige og upartiske Mænd at bedømme, om Hr. Pastoren eller jeg har talt Sandhed i denne Sag.

I. Herskede der større Flid og Vindskibelighed blandt Bønderne fordum end nu?

Fordum henlaae omtrent den halve Jord udyrket; kun den, der laae nærmest omkring Byerne, blev egentligen benyttet til Sædavl, den, der laae noget borte, brugtes i Almindelighed kun til Græsning. Følgen deraf var, at en stor Deel af Bønderne maatte kjøbe Sommerføden, hvorover adskillige Tusind Daler gik aarligen ud af Riget for Sæd. Nu derimod er der neppe en Plet Jord, den jo ved Dyrkning bliver gjort frugtbringende paa een eller anden Maade. Hele Strækninger, som før vare overvoxne med Lyng eller Kratskov, ere nu omdannede til de skjønneste Sædmarker. Moser og Kjær, der fordum stode fulde af Vand hele Aaret igjennem, og ydede desaarsag saare ubetydelige Fordele, ere nu udgravede og derved forvandlede enten til græsrige Enge eller til frugtbart Agerland. Følgen deraf er, at Danmark ikke allene kan rigeligen brødføde sine egne Indbyggere, skjøndt de ere langt talrigere nu end fordum, men tillige aarligen udføre endeel Hundrede Tusind Tønder Sæd til Fremmede.

Fordum vare Jorderne overstrøede med jordfaste Stene i Tusindviis, men Bønderne vare den Gang saa fredsommelige, at de hellere opofrede 10 af deres bedste Plove, end de gjorde Stenene den mindste Uro. Traf det sig tilfældigviis at en Steen laae paa et Sted, hvor den foraarsagede for megen Skade og Uleilighed, da tillod deres Flittighed dem ingenlunde at grave den op og henføre den paa et Sted, hvor den kunde bidrage til et varigt Hegn; men i al Stilhed grove de en Kule tæt ved Siden af Stenen, og naar de havde faaet Kulen saa viid og dyb som den skulde være, undergravede de Stenen saalænge, til den ved sin egen Tyngde plumpede ned i det gravede Hul. Nu derimod ere mangfoldige Stene rensede af Jorderne, og deraf mange Tusind Favne Steengjerder opsatte; og da der hvert Aar sættes flere, er der rimelig Formodning om, at Jorderne med Tiden vil aldeles vorde befriede fra disse jordspildende Gjæster.

Med Høravlen saae det yderst jammerligt ud i forrige Tider. Det var en stor Sjeldenhed at see et Stykke Hør paa en Bondes Mark. Nu derimod avle de fleste Bønder al den Hør, de selv

forbruge, og Adskillige af dem forfærdige endog Lærred til Salg af hjemmegroet Hør.

Med Havevæsenet var det i de Tider næsten ligesaa slet beskaffent. Nogen høistokket, blaarød Søbekaal, lidt Pibeløg og Puurløg, samt, hvor man var lidt meer end almindelig flittig, nogle Gulerødder og lidt Persille, var alt hvad der almindeligviis dyrkedes i Bønderhaverne. Alle de øvrige Madurter maatte Bonden kjøbe for sin Skilling, hvilket Navnet Amagertøi noksom beviser. Nu derimod avle de fleste Bønder alle de Madurter, de selv forbruge i Huusholdningen, og Adskillige af dem sælge desuden for mange Penge af deres Haver.

2. Herskede der større Luxus blandt Bønderne fordum eller nu?

Paa Bøndernes Levemaade fordum og nu, er der vistnok en meget betydelig Forskjel, men hvad det overdaadige ved Levemaaden angaaer, finder jeg ingen synderlig Forandring. Rigtig nok drikke Bønderne nu stundom en Taar Kaffe, men saa drikke de ogsaa meget mindre Brændeviin end Bønderne i forrige Tider. Paa en Reise til Kjøbstaden er det sjeldent, at en Nutids Bonde drikker over 4 a 5 Snapser; før derimod forlode Bønderne sjeldent Byen førend de havde indtaget en Baglast af en Pot Brændeviin, nogle Kruse gammelt Øl med Sukker eller Mjød i, samt adskillige Pægleglas fulde af Polak, en Blanding af Mjød og Brændeviin. Ved enhver Leilighed, hvor der vankede Brændeviin, drak de sig saa fulde, at de neppe kunde stavre hjem, og Leilighed gaves der hyppigen; thi foruden det, at de reiste til Kjøbstaden, besøgte Markederne, og prangede og passiarede omkring i Landsbyekroerne, ligesom Bønderne endnu gjøre, saa holdtes der tillige Gadestevne hver anden eller tredie Dag, og de fleste af saadanne Samlinger endtes gjerne med Sviir, og som oftest med blodige Pander tillige. Nu derimod samles Bønderne ikke uden ved Gilder, eller anden saadan festlig Leilighed, og da føre de sig altid anstændigt op, og drikke til Maade. Træffer det sig stundom, som dog er sjeldent, at en Mand bliver beskjenket, da er det gjerne af de Ældre, der endnu have Lugten af hine Tiders Høviskheder.

Naar man undtager enkelte Mænd, saa bruge Nutidens Bønder ikke Brændeviin i Huusholdningen, uden i Høsten og ved visse Høitideligheder; der forløber ofte hele Maaneder, hvori mange af dem ikke engang smage det. Før derimod vare de fleste Bønder umaadelige i hver Dag at drikke Brændeviin, hvortil de ogsaa den Gang havde den allerbedste Leilighed; thi hver Bonde var Conditor, det vil sige: havde Lov til at brænde og sælge Brændeviin, og de benyttede sig troligen af den Tilladelse.

I Klædedragten troer jeg heller ikke at hine Tiders Bondestand gav Nutidens synderligt efter. Naar man nu skulde udruste en gammeldags Stadskarl, vilde det smage af Skillingen. Hjorteskinds Buxer, Damaskes Brystdug, Kalemankes eller Dreiels Trøie, alt med Sølvknapper i, en stor lang Vadmels Overtrøie, og en Overkjortel af samme Slags foret med rødt Multum; alt dette var ingen Ubetydelighed, og jeg troer fuldt og fast, at en saadan Dragt blev kostbarere end en Nutids Stadsklædning, især da Klæderne i forrige Tider vare saa rundeligen tilskjaarne, at de medtoge omtrent dobbelt saameget Tøi, som de nu brugelige.

Hvad Qvindekjønnets Klædedragt angaaer, da troer jeg heller ikke der kan være saa betydelig Forskjel paa Fortid og Nutid. Vel bruge Bønderpigerne nu mange Silkebaand og Kniplinger, kostbare Tørklæder, meget Sirts og Silketøi o. s. v.; men naar man saa igjen betænker, at Fruentimmerne fordum brugte Sølvspænder i Skoene, Sølvhovedvandsæg, Gyldenstykkes Huer med ægte Snore paa, ægte Livbaand, og Damask eller Treomfant til Skjørter, Trøier og Bolle, saa bliver vistnok Forskjellen ikke saa stor, som Ord gaaer af; og det havde aldeles ikke været nødvendigt, at skraale saa himmelhøit derover; men det er saaledes gamle Folks Maneer, at laste Alt hvad der er yngre end de selv ere. Saaledes erindrer jeg, fra den Tid jeg opholdt mig paa det Blaagaardske Seminarium, at der boede en gammel jydsk Urtekræmmer paa Nørrebroe, der i alle Henseender var en meget skikkelig Mand, men som havde den Uvane at skjælde og smælde forfærdeligt paa alt Nyt. Alle unge Mennesker, paa dem nær han talede med, kaldte han Sodomiter og Antichristi For-

giængere, og de Tider kaldte han Fordærvelsens Tid, de onde Dage o. s. v. Derimod var han overmaade forgabet i sine Ungdomsaar. Naar der stundom blev talt derom, fik han ligesom nyt Liv; han rettede sig høiere i Sædet, dreiede sin Nathue nogle Gange rundt, og udbrød: "ja den Gang var det værd at leve! den Gang havde vi gyldne Tider!" og hans Øine tindrede af Glæde. Vilde man spørge ham: hvorfor Tiderne den Gang vare mere gyldne, vidste han egentligen ingen anden Grund at anføre, end at han i sine Ungdomsaar kunde gaae i Agerkaal til Knæerne, naar der pløiedes til Byg om Foraaret. Nu veed Gud og hvert fornuftigt Menneske, at Agerkaal ikke er Kjendemærke paa gyldne Tider, men Manden troede det dog, blot fordi det fandt Sted i gamle Dage, og det var ikke mueligt, endog med de kraftigste Beviser, at bekjæmpe hans indgroede Fordomme.

Ved at anføre Historien om Mogens, og senere om de to jævnsides boende Fæstebønder, troer nok Hr. Pastoren at bevise, at der hersker mindre Flid og større Luxus blandt Bønderne nu, end fordum; men det værste derved er, at bemeldte Historier bevise slet Intet, der ramme Nutidens Bønder haardere end Fortidens; thi dovne og ødsle, flittige og sparsommelige Bønder, fandtes der ligesaavel for 100 Aar siden som nu.

3. Vare Bønderne rigere i forrige Tider eller nu? og kunne de i hine Tider bedre rede for sig?

I No. I af indeværende Aars Skilderie, opkaster Hr. Pastor Wedel det Spørgsmaal: "Hvormange Bønder have vel nu Poser med Sølvpenge paa Kistebunden." Dette Spørgsmaal klinger heel underligt, og lader temmeligt tantagtig; thi Hvem har vel nogensinde kunde sagt: Saamange danske Bønder eie Sølvpenge? og saamange eie ikke en Hvid? Imidlertid troer jeg dog, at der nu findes ligesaamange Bønder, der eie Sølvpenge, som for 30 eller 40 Aar siden, og jeg tør paastaae, at de nu for Tiden eie større Summer deraf. Jeg kjender virkeligen mange Bønder, som eie over tusind Daler i klingende Mynt, og desforuden Sølvkander, Sølvlaagskruse, Sølvstøbe, Sølvskeer o. s. v., samt adskillige Tusind Daler i

Sedler og Obligationer. Desuden ere jo Bøndernes Vaaninger, Creature, Vogne, Avlingsredskaber og øvrige Bohave, som dog nok ogsaa bør regnes med til sand Velstand, af langt større Værdie nu end forhen.

Hvormange Sølvpenge eiede vel en riig Bonde i forrige Tider? Nogle Skindpunge, eller i det Høieste et Par Hoseskafter fulde, udgjorde den Gang en beundringsværdig Rigdom. Naar en Mand den Tid eiede nogle Snese Daler, var han hovedriig, og den, der eiede 2 a 300 Daler, var en sand Croesus, og at ansee som et Mirakel blandt sine Jevnlige; men saadanne Mand vare saare sjeldne; i Almindelighed vare Bønderne yderst fattige, og Adskillige vare endog saa usle, at de ei engang formaaede at kjøbe et Par Skoe, men maatte traske gjennem Verden, lige ind i Evigheden, med Træskoe paa. Og hvorledes stod det til med deres øvrige Dont? Deres Vaaninger vare slette og ubeqvemme, og adskillige af dem lignede mere Svinehuse end Menneskeboliger. Deres Qvægcreature, Faar og Sviin vare smaae og forknyttede, og af de allerslettestе Racer. Deres Avlingsredskaber vare af Træ, og meget plumpe og ildedannede. Deres Vogne vare ligeledes heel maadelige. Kun de meget rige Bønder eiede en heel beslagen Vogn; de mindre rige eller velhavende hjalp sig med en beslagen Forvogn, og de fattige, som den Tid udgjorde omtrent de Nittentyvendedele af Bønderne, maatte nøies med Trævogne, som endda oven i Kjøbet vare saa maadelige, at en saadan Bonde stundom maatte laane 2 Hjul af 2 forskjellige Naboer, inden han kunde kjøre en Reise. Heste havde de mange af, i forrige Tider, men de vare for størstedelen af den Beskaffenhed, at Bønderne stundom maatte spænde fra Ploven midt paa Ageren, fordi Hestene ikke magtede at trække den til Enden, endskjøndt man den Tid brugte 6 a 8 Stykker for en Plov. Og traf det sig, at en Mand mistede et saadant Bæst, da kunde han paa ingen Maade overkomme at kjøbe et andet i dets Sted, førend Kongen allernaadigst skjænkede ham Penge dertil. Desuden ere de mange øde Gaarde, som Vedkommende maatte deels lokke, deels true Folk til at tage imod, eet af de allerkraftigste Beviser paa Bondestandens store Usselhed i hine Tider.

Hvad den Beskyldning angaaer, at Nutidens Bønder kunne maadeligere rede for sig end Fortidens, da vil jeg, som Anmelderen i No. 102 af forrige Aars Skilderie, henvise Hr. Pastoren til Restancelisterne, hvoraf han fuldeligen vil overbevises om, at Fortidens Bønder kunde meget maadeligere rede for sig end Nutidens, uagtet de neppe gav Fjerdeparten af hvad der nu betales i Skat, og samme vil ikke alene blive tilfældigt for enkelte Egne, som Hr. Pastoren mener, men anvendeligt paa hele Danmark i Almindelighed. Selv Jydland, som Hs. Velærværdighed synes at være saa indtagen af, slipper slet ikke mere heelskindet end Sjelland.

Førend jeg lægger Pennen bort, maa jeg tilføie Følgende: Ved Sammenligningen mellem Fortid og Nutid, har jeg fornemmeligtn taget Hensyn paa de Kgl. Selveierbønder, især hvor jeg taler om de betydelige Forbedringer i Agerbruget; thi hvad Bønderne paa Herregodserne angaaer, især paa de Godser, der ere bortforpagtede, da udgjøre de, saa at sige, en egen Classe, der ikke kan komme synderligt i Betragtning, thi i Almindelighed ere de Fleste af dem saa forknyttede, at de hverken have Lyst, Mod eller Evne til at foretage nogen betydelig Forbedring i Landvæsenet.

Haarløse, den 28 Marti 1820.

Jørgensen.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Kongel. allernaadigst Resolution af 5te April d. A., er for Hertugdommene Schleswig og Holsteen Udførselstolden af Talglys ophævet.

Efter udenlandske Blade har Hs. H. Prinds Christian for næste Sommer leiet en Bolig i Castellamare (en, som Navnet viser, ved Havet liggende Stad, i Kongeriget Neapel, ikke langt fra Portici). Hs. Høiheds Gemalinde vil først bruge de derværende Søbade og siden de varme Bade paa Øen Ischia.

I Onsdags Aftes lod Hr. Capelmester og Dr. A. Romberg sig høre paa den Kongelige Skueplads. Han vandt fortjent Bifald. Alt, hvad han spillede, var af hans egen Composition. Men Huset var langt fra at være fuldt, og adskillige

Loger stode endog ganske ledige. Dette maa nok fortrinligen tilskrives de høie Priser, f. Ex. 15 Mk. (henved en Specie) for en Parquet-Billet, 2 Rbdlr. for en Pladslogebillet i 2den Etage &c. Anmelderen kan ikke indsee, hvorfor vi Kjøbenhavnere altid skulle betale Konstnydelser dyrere end andre Residentsbeboere. I Berlin er Prisen for en Rangebillet aldrig høiere end en Preussisk Thaler. Det værste er, at Konstnerne selv tabe meest derved, da de ofte kunde have dobbelt saa stort et Besøg, naar de lode sig nøie med den sædvanlige Betaling.

I Handelen er det her temmelig stille, lige fra Groshandelen indtil den mindste Detailhandel. Det forunderligste er, at denne Stilhed hersker paa en Tid, da der er temmelig Stadighed i Coursen og den sjeldent varierer over nogle Points. Uden just at ville paastaae, at en ustadig Cours er noget Gode, saa er det dog en Erfaringssandhed, at Coursustadighed, der rigtig nok bliver et føleligt Onde, naar den gaaer for vidt, medfører Liv og Virksomhed i Handel og Omsætning, medens Stadighed i Coursen sædvanligen medfører Stilhed i de fleste Næringsveie.

I Rendsburg er Oberstlieutenant og Over-Inspecteur ved den holsteenske Canal v. Mechlenburg og Enkefrue Oberstlieutenantinde v. Friboe afgaaede ved Døden. Ligeledes er Sognefoged og Toldforvalter Dreyer, i Brockdorf ved Elben, i Amtet Steinburg, afgaaet ved Døden, hvorved en god Tjeneste er bleven ledig.

Prof. Dittmar har atter udgivet et Skrift om det Veirlig, som kan ventes i Sommerhalvaaret 1820, fra Foraarets Begyndelse indtil Enden af October, 160 Sider i 8vo.

I den nyligen udkomne Beskrivelse over Baroniet Stampenborg fortælles, efter en endnu levende og i Lundby boende gammel Bondes mundtlige Fortælling, følgende mærkelige Træk: Svend Poulsen, en udmærket Skytte, der formodes at være den samme, som ved Krigens Begyndelse 1657, stod i Spidsen for en Trop Snaphaner, gjorde den da i Sjælland saa slemt rasende Fiende stort Afbræk, især som Speider. Engang om Vinteren kom han, forklædt som en gammel Kone, til det svenske Hovedqvarteer, og tilbød sig at vise, hvor Svend Poulsen laae skjult. Der

blev udsendt en Trop Ryttere, og Svend Poulsen veiledede dem til Snesere, hvor der gives en endnu bekjendt meget dyb Sø, som den Gang var nyligen tilfrossen. I Skoven tæt ved smuttede Svend Poulsen fra Troppen, aftog sin Qvindedragt, satte sig paa sin lille graa Hest og gik Rytterne i Møde paa det Sted, hvor Søen er. Saasnart han havde tilraabt dem: "her er Svend Poulsen!" galopperede han over Søen, hvor han vidste at Isen var saa stærk, at den kunde bære ham. Rytterne satte efter ham og druknede alle i Snesere Sø. Almuen der i Egnen fortæller, at der til en vis Tid af Aaret høres en synderlig Lyd i Søen, og hvorfra kan den komme, uden fra Svenskerne, som druknede i den? En anden gammel Bonde beretter at Svend Poulsen havde faaet af Kongen en Gaard, kaldet Høvgaarden, i Smidstrup paa Jungshoved, og en anden i Knudsby ved Vordingborg.

I Kirkeaaret 1819 er i Kongeriget Danmark (Bornholm undtagen) Ægteviede 9188 Par. Fødte af Mandkjøn 16,634, af Qvindekjøn 15,743, foruden 3028 Uægte af begge Kjøn, tilsammen 35,405; Døde af Mandkjøn 10,991, af Qvindekjøn 10,450, tilsammen 21,441; altsaa 13,964 flere Fødte end Døde, og det nærmeste Forhold imellem hine og disse bliver som 5 til 3. 1256 ere Dødfødte, nemlig 741 af Mands- og 515 af Qvindekjønnet. Kun 2 Mandspersoner og 6 Fruentimmer have opnaaet en Alder af 100 Aar og derover.

Slagelse. Administrationen for det Reiersenske Rentefond har havt den Godhed i Aar at skjenke Slagelse Fattigvæsens Arbeids-Anstalt 270 Rbd. i Sedler, saavel for at opmuntre og belønne Fliden hos de arbeidende Fattige, som for at forbedre Arbeids-Anstaltens Indretninger. En Gave som for nærværende Øieblik er saameget mere kjærkommen og velgjørende, som man nu er i Begreb med at udvide Arbeidsanstaltens Drift og at bringe den til en større Fuldkommenhed.

Mariboe, d. 13 April. Igaar havde vi den skjønneste Foraarsdag, som man nogensinde kunde ønske sig, med $15\frac{1}{2}$ Graders Varme. I Aftes hørtes Frøerne første Gang. — I disse Dage er en Collect ombaaren for Kallundborg Kirke her i Mariboe. Vore Forfædre kunde uden fremmed

Hjelp opbygge deres Kirker. men Efterkommerne kan ikke engang vedligeholde dem. Saaledes forandres Tiderne og vi med dem. — Uagtet Klubskatten, tager dog Klubben her i Mariboe meer og meer til. I Nakskov derimod begynder den at synge paa sin sidste Svanesang.

Aalborgs Torvepriser den 15de April. Rug 5 Rbd., Byg 17 a 18 Mk., Havre 13 a 14 Mk. Tønden; Oxekjød fra Landet 7 a 8 ß., Fersk Flæsk 14 a 16 ß., Saltet Flæsk 18 a 20 ß., Smør 18 a 20 ß., Ost 7 ß. Pundet; Kartofler 2 Mk. 4 ß., Byggryn 8 Mk. Skjeppen.

Blandede Efterretninger.

Den spanske Inquisition. (Fortsættelse; s. forr. No.) Ved Kjetterie, som er den Hovedforbrydelse, Inquisitionen dømmer, forstaaes egentligen Alt, hvad der strider mod den hellige Skrift, dens Fortolkning og Kirkens Troesartikler, Overgangen til en anden Religion, Anbefalingen af dens Skikke og Ceremonier, eller blot Tanken, at man i hver anden Religion kan blive salig. Men ikke nøiet med at give Begrebet Kjetterie denne indskrænkede Betydning, udvidede Inquisitionen det til Alt, som blot misbilliger een af den catholske Kirkes Ceremonier og Skikke, eller dadler den i Henseende til Paven antagne Mening om hans uindskrænkede Myndighed over Generalconcilierne og de verdslige Regjeringsanliggender saavelsom de pavelige Domme. Man seer heraf, hvilken viid Tumleplads Inquisitionen havde valgt sig og hvor umueligt det var at undgaae dens overalt udspændte hellige Garn. Et ubesindigt Udtryk, Læsningen af en af Inquisitionen forbuden Bog, Efterladenheden i ikke at have været i eet Aar til Skriftemaal, Kjødspisning paa Fastedage, venskabelig Forbindelse med en saakaldt Kjetter, Omsorgen for at redde ham, er allerede nok til at blive anklaget for denne rædsomme Domstoel. For at gjøre sig end frygteligere straffer den enhver muelig Forbrydelse mod dens Retsbetjenter som Hovedforbrydelse. Alle dem, den har udseet til sine Offere, paagribes overalt, uden at Noget i Verden kan beskytte dem derimod. Den river

dem ud fra deres Families og Venners inderste Kreds, og ingen vover at knye mod dens Befaling. Ved dens Argusøine, Spionvæsenet, opdager den Alt, hvad den vil, og til dette Brug betjener den sig af to i hele Spanien udbredte Broderskaber: den hellige Hermandad (Santa Hermandad) og Cruciaden. Den første er opmærksom paa Alt, og meddeler Inquisitionen Efterretning derom; dens Hovedforretning er, at forfølge de Undvegne, og gjenoverlevere dem i Inquisitionens Hænder. Ved dens Anstrængelser er formeentlige Forbrydere, der allerede vare komne til Constantinopel, bragte tilbage igjen. Hermandaden giver sig blot af med at vaage over Catholikernes religiøse Opførsel. Den er meget rig, og til dens Medlemmer høre alle Biskopper, Erkebisper og mange spanske Grandes. I de henrundne Aarhundreder udmærkede Inquisitionen sig især ved de saakaldte Autos da Fé (Troeshandlinger), den menneskelige Aands evige Skamstøtter. I nyere Tider bleve de vel ikke synderlig brugte, dog neppe saa meget fordi Inquisitionen jo ønskede det, som fordi Regenterne i Spanien ikke vilde forarge andre europæiske Monarker derved. Imidlertid blev dog endnu i Aarene Halvfemsindstyve af det 18de Seculum holdt en Auto da Fé i Sevilla. Een af de berømteste af disse Brændefeste blev holdt i Madrid, da den paa Aand og Legeme lige svage Kong Carl II., den Gang 19 Aar gammel, (født 1661, død 1700) havde ladet sig mærke med, at han ønskede at være Vidne til en saadan Høitidelighed. Storinquisitoren, Biskoppen af Oviedo, opmærksom paa Monarkens Vink og vel vidende hvad han skyldte ham, lod strax beramme et Auto da Fé til d. 30 Juni 1680, den hellige St. Paulus's Mindedag til Hæder. Han tilbød den første Minister, Hertugen af Medina Celi, paa Grund af sin Families Arveret, den Ære, at bære Inquisitionens Fane, hvis Vaaben er et grønt Kors i sort Feldt paa den ene Side og en Oliegreen og et Sværd paa den anden. Inquisitörerne, Commissarerne, Notarierne og Inquisitionsbetjenterne fra Toledo, Avila, Segovia og Valladolid befaledes at komme til Madrid. Paa den hellige Ferdinands Festdag, der faldt paa Christi Himmelfartsdag, kundgjordes Festen. Med Henrykkelse

ihukom Erkebispen Ferdinands store Iver, selv i egen høie Person at tænde det for Waldenserne oprettede Baal med det Riisknippe, han havde baaret paa sine hellige Skuldre. Om Eftermiddagen Kl. 3 lod Storinquisitoren behænge sit Huus med Tæpper og Blomsterkrandse, og den med Guld og prægtige Perler rigt besatte Troes-Fane høitideligen vaie for Folket. Trommer, Piber og Skalmeier bebudede den almindelige Glæde. Derpaa kom alle til Inquisitionen hørende Personer ridende i to Rader, efter deres Rang, og foran dem bares Inquisitionens Fane. Toget begyndte fra Storinquisitorens Gaard. Han selv stod paa Balconen og bebudede Festen med følgende Ord: "Gjøres herved vitterligt for alle denne Stads og dens omliggende Egns Beboere, at denne Stads og Kongeriget Toledos hell. Inquisitionsret d. 30 Juni d. A., som er en Søndag, vil holde en offentlig Auto da Fé paa denne Residentses store Plads, paa det Forladelsen for de Synder, som kun de øverste Præster kunne tilgive, og fuldkomment Aflad kunde komme dem, der hjelpe ved denne Fest, til Gode: til den Ende skeer dette Udraab, og det offentligen, paa det Efterretningen kan komme til Enhvers Kundskab." Denne Kundgjørelse blev gjentaget af Toget paa otte forskjellige Steder i Madrid. Kongen ilede i største Skynding fra Lystslottet Buenretiro til Madrid, for midt iblandt Inquisitionsbetjenterne at overvære Kundgjørelsen af en Religionsfest, der ikke havde fundet Sted i 50 Aar. Man anvendte Alt, for at gjøre Festen saa høitidelig som mueligt. Paa en stor Plads oprettedes et Theater af 190 Fods Længde og 100 Fods Brede. Arbeidsfolkene, beherskede, som hele Nationen, af den blindeste Religionsiver, arbeidede med saadan Anstrængelse, at Bygningen var færdig i sex Dage; thi, i det de lode sig nøie med at tilfredsstille Naturens allernødvendigste Fornødenheder, og haabende for deres Arbeide at kjøbe sig Himlens høieste Løn, forsikkrede de, at de, for at fuldende et saa helligt Hverv, vilde, om der skulde mangle Træ, nedrive deres egne Huse. Snart vare alle Tilberedelser fuldkommen istand. Foran Kongens Balcon var et Amphitheater med 25—30 Trappetrin for Inquisitionsraadet og for andre spanske Raadscollegier, med et Altar ved

Siden. Paa det øverste Trin stod Storinquisitorens Stol under en Tronhimmel, høit over den Kongelige Balcon. Paa Venstre var et Amphitheater for Forbryderne. (Fortsættes.)

Den almindelig antagne Mening, at der i Tyrkiet endnu fandtes ubekjendte literaire Skatte, bevægede den engelske Regjering til at lade en i classisk, bibelsk og orientalsk Literatur velbevandret Lærd i Aaret 1799 følge med Grev Elgins Gesandtskab til den ottomanske Port, og den venskabelige Fod, paa hvilken Engelland stod med denne, begunstigede Sagen. Man valgte til dette Hverv Hr. Carlyle, Professor i den arabiske Literatur ved Universitetet i Oxford. Under hans Ophold i Constantinopel, siger hans Ledsager Dr. Hunt, i den af ham forfattede Reise i Lilleasien, besøgte de begge alle Klosterne paa Prindsesse-Øerne. Blandt de derværende Haandskrifter fandt de ikke et eneste Stykke af classiske græske eller romerske Forfattere, men adskillige Afskrifter af det nye Testament fra det 11te, 12te og 13de Aarhundrede. De bedste deraf bleve kjøbte, og findes nu i Erkebispen af Canterbury's Bibliothek i Lambeth. I den græske Patriarks Collegiehuus i Constantinopel, saavelsom i den hellige Sophias Mosche, i Seraillebibliotheket og adskillige andre fandt de ikke et eneste classisk Brudstykke af nogen græsk eller latinsk Autor, hverken i Original eller Oversættelse. Bøgerne vare i det arabiske, persiske og tyrkiske Sprog, og Carlyle forfattede en Fortegnelse over dem alle. I Klosterbibliotheket paa Bjerget Athos, hvor det længe hedte, at der skulde findes en fuldstændig Livius, fandt de kun saare lidet af Vigtighed for den classiske Literatur. I Klosterbibliotheket i Jerusalem opdagede de blandt 300 haandskrevne Bind, paa 29 Haandskrifter af Evangelierne, et af det nye Testaments Breve og et Haandskrift af Libanius nær, intet af Værdie. Den øvrige Deel bestod af Kirkefædre, Legender og Ritualier. Sex Haandskrifter, som han ansaae for de ældste, tillod man ham at tage med. I Seraillebibliotheket forefandt C. 1294, bestaaende af de bedste arabiske, persiske og tyrkiske Forfattere, men ingen græsk, hebraisk eller latinsk Bog. Dette, tilføier han, er det berømte Bibliothek, hvorom der hidtil er

fortalt saa meget Falsk, men som det forhen vel aldrig blev nogen Christen tilladt at undersøge. C. havde faaet Nys om, at der skulde gives endnu en anden Bogsamling i Seraillet, men Sultanen vilde ikke tillade ham at komme derind, under det Paaskud, at naar saadant blev tilstedt, vilde han udsætte sig for lignende Anmodninger fra Andre. Efter Sultanens Huushofmesters Forsikkring indbefattede det blot Afskrifter af Koran og forskjellige Commentarer derover; men efter alle indhentede Oplysninger var der ingen Grund til at formode dette. Heldigere var han i sine Undersøgelser i andre Bibliotheker. Han besaae og forfattede en Fortegnelse over Patriarchens Bibliothek i Jerusalem, og fik endog Tilladelse at medtage et Par af de betydeligste Haandskrifter til Engelland. I det Hele vidste han at forskaffe sig 29 paa Pergament skrevne og tildeels meget gamle Haandskrifter, de græske iberegnede; han forsikkrer derhos, at han ikke har tilvendt sig en eneste. Hine Haandskrifter indeholdt Evangelierne og Epistlerne; kun tre i den profane Literatur var han istand til at overkomme, nemlig en Libanius, en Eutropius med Fortsættelsen og en Historie om Tessalonichs Indtagelse ved Latini i Grev Balduins Tid. Cs. Udbytte paa Constantinopels Bazars var betydeligt; af 40 Gange saa stort et Antal Haandskrifter udvalgte han henved 100 Bind, indeholdende nogle af de bedste Historikere, Geographer og Digtere; han anseer dem for een af de betydeligste Samlinger, der nogensinde ere blevne sendte til Engelland. I Klosterne paa Athos undersøgte han et Antal af flere end 13,000 Haandskrifter, men Udbyttet var meget ringe; thi naar man undtager en Ilias, en Odyssee, et Par allerede udgivne Stykker af Tragikerne, en Pindar og en Hesiod, Demosthenes's og Aeschines's Taler, enkelte Dele af Aristoteles, en Philo og Josephus, saa fandt han ikke et eneste classisk Stykke. Han opdagede imidlertid dog en Deel meget ypperlige Afskrifter af det N. T., endskjøndt bestemt ingen af dem nærmede sig paa et Par Aarhundrede, den Alexandrinske eller selv den Byzanske Codex. Han traf kun to Haandskrifter af Dele af de LXX., og ikke et eneste af Betydenhed, hverken i det Syriske eller Hebraiske. Der findes her adskillige meget

skjønne Haandskrifter af forskjellige Kirkefædre, og en skrækkelig Mængde af den polemiske Theologie; den øvrige Deel af Manuskripterne bestod af Helgenes Levnetsbeskrivelser eller Udvikling af den græske Kirkes forskjellige Lærdomme og Pligter. Næsten alle vare meget slet conditionerede. I Klosteret i Butopaidu fandt han de betydeligste for Profanliteraturen, men disse gamle forrevne Haandskrifter laae i største Uorden, for det meste uden Ende eller Begyndelse, ormædte, beskadigede af Muus, og ganske muldne. Han fandt deriblandt to Tragoedier af Æschylus, Ilias, Batrachomyomachia, Demosthenes's, Athenæus, Lysius, Galens Værker, nogle Dele af Aristoteles, Hippocrates og Pluto, to Exemplarer af Apokalypse og Josephus. Intet af disse Manuskripter røbede imidlertid nogen synderlig høi Alder.

Det kunde synes som de Undersøgelser, Hunt og Carlyle her have anstillet, gjorde enhver videre Eftersøgelse overflødig. Men det vilde være til stor Skade for Videnskaberne, dersom man fattede en saadan Tanke. Om man end vilde antage, at i de af C. besøgte Bibliotheker, ingen græsk eller romersk Classiker findes mere i Original, saa kan man dog ikke ubetinget indrømme, at ikke et eneste Stykke af saadanne Classiker findes i Oversættelse. Vilde man end antage, at C., i de faa Timer, han undersøgte Serail-Bibliotheket, kunde eftersee alle 1294 Haandskrifter, for at erfare om de vare græske, latinske eller orientalske, saa kan man dog neppe forudsætte, at han i denne korte Tid kunde saa omhyggeligen undersøge hvert Bind, til bestemt at kunne paastaae, at i intet af hine Bind nogen Oversættelse fandtes af een eller anden romersk Forfatter? Ligeledes synes det at være et alt for overdrevent Foregivende, at C. i den korte Tid af tre Uger har forfattet et omstændeligt Catalog over de 13000 Haandskrifter, der fandtes paa Athos. Vist nok vare her to om Arbeidet, men man maa betænke, at Titlerne paa gamle, tildeels halv ulæselige, Haandskrifter, i det mindste ikke fuldstændigen lade sig afskrive i saa kort Tid. — Hvor ringe Tanke man end har og bør have om Tyrkernes Agtelse for Videnskaberne, saa synes den Eftergivenhed, hvormed de her lode de to engelske Lærde udpille Manuskripter og sende dem til Engelland, at være større end den kan tiltroes endog tyrkisk Literatur-Phlegma.

Kjøbenhavns Børs d. 21 April.

Cours. Hamb. 2 M. 264, a vista 267. Amsterd. 2 M. „, a vista „. London 2 M. „. Spec. 265. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 14½ ß. a 15 Rbmk. 15 ß. Oblig. 71½ a 72. Norske Rigsbs. 18 a 18¾. Svenske S. 61 ß. — Disconto 6 PC.

Anecdot.

En Engellænder vilde i et Anfald af Spleen skille sig ved Livet. Men førend han fuldførte Gjerningen, opsatte han følgende Brev, som efter hans Død fandtes paa hans Bord: "I det jeg her ærbødigst tager mig den Frihed at udmelde mig som contribuerende Medlem af Selskabet, kan jeg ikke undlade at tilkjendegive den høje Direction de vigtigste Bevæggrunde til denne min Udmeldelse. Pro primo er Hensigten af at være Medlem af et Selskab den at more sig, men jeg kan umueligen more mig ved de Concerter, hvori Bonaparte er Concertmester, eller de Baller, hvor Thistlewood fører op. Pro secundo bliver Medlemmernes Tal alt for stort, siden den hæderværdige Dr. Jenner har gjort saa stor Indskrænkning i Justitsdirecteuren Master Death's Exclusionsret, hvorved saa meget Skumpelskud indkommer i Selskabet. Pro tertio bliver Contingenten Aar for Aar alt højere, end en redelig Mand seer sig istand til at tilveiebringe den, uden at dog den Fornøjelse, man i Selskabet nyder, kan opveie de Penge, den koster. Endeligen er Cassens Tilstand af saadan Beskaffenhed, at jeg hverken vil eller kan deeltage i en mueligt nærforestaaende General-Bankerot.

John Kingstone.

Til
Directionen for Klubben Verdenen.

Rettelser.

I No. 31, S. 495, Lin. 15: civilembedsmands læs: Civilembedsmands

I No. 32, S. 503, Lin. 11: har lagt l.: har ligget

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 34.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 25 April 1820.

End nogle Bemærkninger i Anledning af det i Skilderiet No. 14 og 15 gjorte Forslag til de jydske Heders Opdyrkning.

"Frederik V. den Gode, han hørte det med Lyst, at Jyllands Hede skulde ei ligge hen og være eenlig Brokfugls eller hvislende Hugorms Bolig." Saa skrev vor forevigede Tyge Rothe Aar 1784 i Bogen: "Forklaring over Ønsket, at Kongen, især ved Premie eller Hjelp i Penge vilde skaffe Landboesagen nye Skik." Nu ere fulde 60 Aar henrundne siden Frederik V. den Gode, begyndte med Foranstaltningerne til Opdyrkningen af Alheden og Randbølheden i Midten af Jylland *), og dog ligge, paa denne Opdyrkning nær, de mange Tusinde Tdr. Hedeland endnu hen, og ligne endnu ganske Rothes nysnævnte melankolske Skildring af dem. Vel vil ingen Skjønsom forgjette eller oversee det Mangfoldige, der efter Frederik V. foranstaltedes under Christian VII's. Regjering til Landbosagens Fremme ved Udskiftninger, Stavnsbaandets Løsning o. s. v. Imidlertid troer jeg dog at man kan, uden at træde Sandheden for nær, paastaae, at just under samme Konges, for Landbosagen saa heldige Regjering, lod man den beqvemmeste Leilighed til at føre vore Heder i bedre Brug *), gaae unyttet forbi; en Leilighed, der ikke saa let vil komme igjen. Upaatvivleligen

*) Den første Transport af tydske Kolonister til disse Heders Opdyrkning, ankom, 100 i Tallet, Aar 1759. Flere kom siden. De erholdt Skattefrihed, Dagpenge o. s. v. Men til Uheld var en stor Deel af dem uregjerlige, med dansk Kost utilfredse, dovne og i Agerdyrkning uvidende Folk. Nogle vandrede igjen bort som Kolonister til Rusland, Andre igjen tilbage til Tydskland, efterat samme havde faaet Fred. Ogsaa havde man begaaet den Feil, at bygge ikke alene samlede, men alt for store Byer, saa at man siden maatte til at udflytte Gaardene. 1764 vare der ialt 150 Gaarde. Bekostningen med dette Anlæg anslaaes for de første 6 Aar til over 3 Tdr. Guld.

*) Jeg siger: til at føre dem i bedre Brug; thi ikke ere de ganske og uden videre overladte Brokfuglen og Hugormen til fri og uforstyrret Bolig. Nei, man afbenytter dem til Bagelyng, til Strøelselyng, til Over- eller Fladtørv, som man enten fører paa Bunden af Møddingestedet, eller meget mere brænder paa Skorstenen, for med sammes Aske at gjøde til Byg, og endeligen afbenytter man dem til Drift, især for Faarene. Men med Ret ansaae Rothe denne her anførte Afbenyttelse af Hederne, som ikke værd at nævne imod den, der kunde gjøres af samme.

var Christian VII's. Regjering, lige indtil mod Enden af samme, ei alene for Landbosagen, men i det Hele, paa enkelte Uheld, som Christiansborgs, Kjøbenhavns Ildebrand og Slaget ved samme Stad nær, den lykkeligste Periode, Danmark nogensinde har havt. Høistsamme Konge lykkedes det at vedligeholde den efter sine Formænd arvede 46aarige Fred, paa nysnævnte korte Dyst ved Kjøbenhavn nær, igjennem andre 41 Aar, lige indtil det engelske Overfald — en altsaa næsten hundredaarig Fred, hvortil nok faa eller maaske ingen Staters Aarbøger opvise Magen. Under Christian VII. blomstrede vor Handel og Skibsfart, især i den nordamericanske og franske Revolutionskrig, vore Vare havde en rivende Afsætning, Velstand udbredte sig i Kjøbstæder og paa Landet, Godseierne vare rige og formuende, deres Godser bleve udskiftede af Fælledskab, Udflytningerne understøttedes af Statskassen, Bønderne bleve frie, bleve mange Steder hoverifrie eller Selveiere, og naaede en hidtil ukjendt Velstand. Men nok, i denne Statens lykkelige og kraftfulde Periode er det at jeg formener, man skulde ret have lagt Haand paa vore Heder, og især ved de da foretagne Udskiftninger, da Gaarde saavidt muligt skulde været udflyttede paa samme. Jordegodseierne vare i Almindelighed dengang, som sagt, rige og formuende. De paa Hederne udflyttende Bønder kunde, efter Omstændighedernes Beskaffenhed, ei alene være tilstaaet flere Aars Skatte- men og Landgildefrihed m. m. *). Eng- var kommen i Forbindelse med Hedejorden og havde lettet dennes Opdyrkning, til hvilken Opdyrkning der allerede nogle Aar før Udflytningen burde været gjort Begyndelse ved Rydning, Brækning o. s. v. Nok fornuftige og planmæssige Udflytninger paa vore Heder, vilde forlængst have erstattet de til samme medgangne Bekostninger. At disse Udflytninger derimod ikke fandt Sted, er større Tab end man almindeligen forestiller sig, ja Tab i mange Henseender. For at oplyse Sagen og godtgjøre min Paastand, vil jeg tage til Exempel Byen Hjermind,

*) Forordn. af 30 Novbr. 1751 tilstod jo, foruden andre Fordele, 20 Aars Skatte- og bestandig Tiendefrihed.

hvori jeg boer, med dens underliggende Heder; thi hvad der gjelder om samme, gjelder mere eller mindre om vore øvrige Hedebyer. Til bemeldte By da, hvori der foruden Præstegaarden paa $5\frac{1}{2}$ Tde. Hartk. ere 17 Bondergaarde, hver paa $4\frac{1}{2}$ Tdr., høre omtrent 600 Tdr. Land af Hedejord. Det Bedste heraf er en sammenhængende flad Strækning af omgefær 300 Tdr. Lands Størrelse, hvis Jordbund staaer lidet eller intet tilbage for Byens Indmark, der i sidste Sommer blev taxeret fra No. 13—17. Og hvo kan nu vel omtvivle et lykkeligt Udfald af Udflytninger paa denne Hedestrækning, med Tilstaaelse af nysnævnte saa betydelige Friheder og Fordele? I det Sted skeete ingen Udflytning enten paa Hede- eller Agerjord, men af bemeldte Hedestrækning bleve Præstegaarden tillagte 83 Tdr. Land af det Nærmeste, og en Mand, der boer i den modsatte Udside af Byen, henved 70 Tdr. Land. Denne Mand, der i Indmarken fik en lang smal Strimmel Jord paa en 30 Tdr. Land, foruden andre mindre paa forskjellige Kanter langtborteliggende Lodder, skal nu i Bugter og Krumninger igjennempassere den hele By, skal passere paa slemme Veie hartad $\frac{1}{2}$ Miil, for at komme til hiin sin herlige og største Lod, paa hvilken ene han, udflyttet, vilde kunde have bedre ernæret sig, end nu ved den og øvrige — den han nu, da han derhos er Hoveriebonde til den 1 Miil fjerne Hovedgaard Ulstrup, har ganske maattet afstaae Brokfuglen og Hugormen. Da man tildelede denne Mand bemeldte Lod, kunde man jo, nær havde jeg sagt næsten ligesaa gjerne, have givet ham Anviisning paa een i Maanen. De Øvrige begyndte vel med at opdyrke noget af deres Hedelodder, men fandt og for mange Vanskeligheder for sig, og gjøre nu ingen anden end den ovennævnte Brug deraf. Ja, hvilket Tab, og hvilket uopretteligt Tab! at man ikke ved Udskiftningerne, saavel i Hedeegnene som Land og Rige over, anstrængede sig, for ved Udflytninger baade paa Heder og andre Udjerder, at gjøre samme saa frugtbringende som muligt, hvortil Opmuntring blev givet i Udskiftningsforordningen af 23 April 1781 §. 21, ved Tilsagn om Bygningshjelp. Nothe antog, at der ialmindelighed maatte idetmindste udflyttes $\frac{1}{3}$ af en By. Men hvor mangfoldige Byer endog paa 16—20

Gaarde gives der ikke Landet over, af hvilke blot en enkelt, eller slet ingen, er udflytter? Man har her, ja endog i de mindre Byer, enten blot en Tofte, eller en Strimmel af Lod i en høist ubeqvem Figur, eller ofte slet intet af sligt, ved sin Gaard, men maa over Andenmands Lod for at komme til sin. Man har 4—6, ja ofte flere, Lodder beliggende langt fra hinanden, i alle Verdens 4 Hjørner. Man kjedes, man trættes, man har hverken Lyst eller Leilighed til at anbringe Forbedringer, men lader det gaae i den eengang indførte Slendrian. Her er ikke at gjøre Regning paa Hegn, end ikke midt om Sommeren. Hvert Kreatur der rykker sig løs, overfarer let mange Mænds Lodder, og heri hvilken Kilde til evig Kiv og Strid? Ja, hvilken Møie og hvilken Tidsspilde med at dyrke de langt borte og langt fra hinanden liggende Lodder, og ved om Sommeren at passe Kreaturene! og heri hvilken Kilde igjen til Skoleforsømmelse!

Bønderne, som ved Udskiftningerne vare bange for at udflyttes, og glædede sig ved at kunne blive sammen i Byerne som før, fik snart Øinene op, og erkjendte hvor daarlig denne deres Glæde havde været. Hvor de imidlertid vare blevne Selveiere, udflyttede nu enkelte Formuende selv deres Gaarde, men dette lod sig vanskeligen og til liden Nytte gjøre, da det Hele nu eengang var forqvaklet.

Men for at komme til vore Heeder igjen, da maa jeg tilstaae, at jeg ikke anseer nærværende Tidspunkt for gunstig til at lægge Haand paa samme i. Vilde man ikke gjøre det i hiin Periode, da man baade kunde og burde det, og Omstændighederne opfordrede dertil, hvor Faa vilde nu, endog med den bedste Villie, kunne det, nu, da man har saa Ondt ved at holde ved de engang opdyrkede Jorder. Jeg har selv, i det Mindre, gjort tvende Slags Forsøg med en anden og mere frugtbringende Anvendelse af den' ovennævnte, Præstegaarden tillagte, Hedelod. Men jeg forsikkrer, at ihvor ubetydelige man end vil ansee disse Forsøg, om hvilke til Slutning et Par Ord, saa, hvis jeg ikke allerede i de bedre Tider havde foretaget dem, vilde jeg nu, under de for Landmanden saa mislige Omstændigheder, umueligen have kunnet det. I Forslaget til Hedernes Opdyrkning,

gives der vel, til dette Øjemeds Opnaaelse, Anviisning paa en Tobaksskat, som alle Tobaksrøgere skulde yde. At disse, saavelsom de, der bruge saa mange andre Luxusartikler, maatte ogsaa kunne taale at yde en Skat deraf, derimod har jeg, for min Part, aldeles Intet at indvende. Men lode endog slige Luxusskatter sig til nogen betydelig Fordeel paalægge, maatte de, efter min ringe Formening, istedetfor for Øjeblikket at anvendes til Hedernes Opdyrkning, snarere ønskes at indflyde i Statskassen, at denne igjen kunde lette Skatterne for Hedeegnenes Beboere, og Andre, der for at tilveiebringe disse, ofte have Ondt ved at tilveiebringe Livets første Nødvendigheder. At Hedernes Opdyrkning iøvrigt skulde medføre de mange Vanskeligheder man har foregivet, modsiger min Erfaring. Naar man derfor saaledes snart har foregivet, at der i Hederne intet Vand er, snart igjen intet Brændsel, saa ere disse Foregivender ikke allene uden Grund, men Hr. Kammerraad Just har endog Ret, naar han i Viborg Samler No. 34 henviser til de Gjødningsmidler, der til Hedernes Dyrkning gives i Hederne selv, og Resultatet bliver som han siger: Kan man skaffe Penge og sætte Hænder i Gang, saa vil Sagen kunne gaae an. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Det har behaget Hans Majestæt Kongen under 29de Marts d. A. allernaadigst at resolvere: "At, saalænge Armeen staaer paa Fredsfod, de i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen udskrevne Landsoldater, som ikke afhente de dem for Hen- og Tilbagemarscherne til og fra Regimenterne og Corpserne tilkommende Marschpenge inden det Aars Udgang, hvori de ere dem tilstaaede, ikke efter den Tid kunne vente dem udbetalte: dog at herfra undtages de Marschpenge, som tilkomme Recrutterne den første Gang de indkomme til Regimenterne og Corpserne."

Mariboe, d. 17 April. Den 14de dennes, om Aftenen omtrent Kl. 9, lynede det meget stærkt. Den ene Siksak fulgte uophørlig paa den anden med 3 a 4 Straaler. Først saaes Lynilden i N. V., derpaa trak den meer og meer

nordlig om. Hist og her i Stiftet hørtes enkelte fjerne Tordenskrald. — Fiskeriet paa Nørresøe her ved Mariboe drives i Aar paa det ivrigste. — Igaar solgtes Vaarsild her paa Torvet for 1 ß. Stkt.; idag Smør for 2 Mk. Pundet. — Det samme umenneskelige Barbarie, der fandt Sted ifjor med at transportere spæde Kalve fra Nielstrup, under Grevskabet Hardenberg, til Slagterbanken i Mariboe, finder ogsaa Sted i Aar. I Engelland vilde slig en ubarmhjertig og følesløs Personage blive dygtig afklappet.

Odense, den 21 April. I Onsdags Aftes gaves her paa Theatret en stor Aften-Underholdning, bestaaende af Musik, Deklamationer og et dramatisk Spøg, de sex Fættere kaldet, af Hr. Etatsraad v. Holten; det Hele vandt udeelt Bifald, saavel fra Indholdets som Udførelsens Side. — Natten mellem den 20 og 21 Marts afbrændte Rasmus Frandsens Huus i Høime her ved Odense; hvorved han med Familie mistede den største Deel af deres Indboe, 2 Køer, 2 Faar og øvrige Smaakreature. — I Tordenveiret afvigte Fredag Aften slog Lynilden ned i Masten paa et Fartøi ved Hindsholmen, men anrettede lykkeligviis ingen videre Skade. — Fredagen den 14 April blev den myrdede Hestehandler, Jørgen Povelsen fra Alsøe, ledsaget af sine Venner fra Faaborg og Omegnen, høitidelig begravet paa Vesterhæsinge Kirkegaard. Stedets Præst talkede i en rørende Tale den Afdødes sørgelige Endeligt, og de Tilstedeværende maatte med Taarer og veemodig Følelse see ham nedlagt i Gravens Gjemme, især ved Tanken om Maaden hvorpaa han var bragt af Dage. Morderne havde nemlig tilføiet ham et stærkt Slag paa Hovedet og et andet under Skulderen, hvorefter de med en Staver, omdreiet i hans Halstørklæde, have qvalt ham. Endnu er Ingen opdaget, men sikkerlig vil den aarvaagne Politiemester snart faae disse barbariske Mordere draget frem for Lyset til vedbørlig Afstraffelse.

I Aalborg Adresse-Aviser læses følgende: "Naar Lyngen afhugges eller afrives imens den er ung og staaer i Blomster, og de finere Spirer kommes i en Thepotte og paagydes varmt Vand,

da faaer man herved en Infusion, som ikke allene er behagelig for Lugt og Smag, men tillige overmaade sund og i mange Henseender at foretrække for den Thee, som kommer fra China. (Jevnfør Velærværdige Hr. James Hall's Meddelelse til det Engelske Landhuusholdningsselskab, Part. II. Vol. VI. Communications to the Board of Agriculture.) — De Jydske Heder nordenfor Kongeaaen udgjøre i alt 116½ Qvadratmiil eller 1,198,285 Tdr. Land geometrisk Maal efter Beregning af Overinspecteur Bruun, R. af D. Disse Hedestrækninger maae antages tilstrækkelige, til at kunne forsyne hele Europa med Lyng til Thee, og vi kunne ikke forudsee hvilken glimrende Rolle Nørre-Jydland engang vil kunne komme til at spille i den commercielle Verden, som et af de lyngrigeste Lande. At de store Heder, som saaledes i Tiden ville kunde vorde Landet en righoldig Guldgrube, skulle blive formindskede ved Opdyrkning, har man vel efter nuværende Udsigter ingen Grund til at befrygte. (Z.)" — (Men det er at befrygte, at det vil gaae Europa med Lyngtheen, som det engang gik Chineserne med Salvien. I Begyndelsen, da en hollandsk Skipper havde bragt dem Noget deraf, fandt de megen Smag deri, og de syntes saare begjerlige derefter. Men snart viste det sig, at det kun var en Flyvelyst, der forsvandt næsten lige saa hastigen som den kom, og Hollænderne, som havde ført hele Ladninger Salvie til China, maatte tage dem tilbage med sig igjen.)

Siden den sidste Anmeldelse om en betydelig Gave til Bombebøssen fra 2den Aprils Helten (s. Skilderiet No. 24, d. 21 Marts) var aldeles intet indkommet fra Nogen udenfor Confardiemandsstanden. Men omsider glædedes man dog uventet ved at modtage en Pakke, mærket C. S., med 34 Specier, fra Flensborg, hvor der er oprettet en Blik-Bombebøsse, en Migniatur, og hvori en Velynder af Indretningen har paataget sig det ædle Hverv, at samle Bidrag hos Søfolkene der paa Stedet, paa det ogsaa disse i sin Tid skulle kunne høste Gavn af Indretningen. Disse 34 Specier bleve samme Dag (d. 20 April) i sex Sømænds Overværelse nedlagde i Bombebøssen

paa Vaterskoutens Contoir paa Hiørnet af Holmens Canal og Ulkegaden, og for sammes rigtige Modtagelse af de Overværende tilbagesendt Qvittering.

Blandede Efterretninger.

Efter Toldbøgerne meddeles, i Tillægget til den Norske Rigstidende No. 31, en Underretning om Indførselen fra Udlandet af Kornvarer til Norge i Aarene 1815, 1816, 1817 og 1818. Efter samme var, af alle Slags Kornvarer, Antallet: 1815: 295,104 Tdr. og 10,524 Skippd.; 1816: 270,047 Tdr. og 13,018 Skippd.; 1817: 275,202 Tønder og 12,350 Skippd.; 1818: 380,201 Tønder og 7,872 Skippd. I Gjennemsnit for disse fire Aar: 305,137 Tønder og 10,944 Skippd. aarlig, foruden til Hammerfest i Aaret 1815: 125 Sække Rugmeel; i Aaret 1816: 271 Sække Rugmeel; i Aaret 1817: 103½ Sække Rugmeel, og i Aaret 1818: 2 Sække Hvedemeel til Laurvig. — Korntilførselen til Norge var i Aarene fra 1799 til 1808 i Gjennemsnit 680,000 Tønder aarlig, saaat i Aarene 1815, 1816, 1817 og 1818 et langt mindre Qvantum er indført, hvortil Aarsagen fornemmelig maa søges i en forøget Kornproduction i Landet. Iøvrigt maa naturligviis Høstens Udfald have Indflydelse paa Indførselen, saaat i et Aar mere indføres end i et andet. De offentlige Magaziner fandtes ved Slutningen af Aaret 1814 saa vel forsynede, efter Forbruget af Kornvarer i Fredstider for Armeen, Marinen og offentlige Indretninger at regne, at Indkjøb til dette Behov ikke skede før i Aaret 1818, og herfra hidrører tildeels den betydelige Indførsel af Kornvarer til det søndenfjeldske Norge i 1818 imod de foregaaende Aar.

Epoz Mina, der i denne Tid gjør saa megen Opsigt i Spanien, er født i Over-Navarra og har betydelige Besiddelser i denne Provinds. I Begyndelsen tog han ingen Deel i Urolighederne, og dyrkede i Stilhed sine Jorder, da hans Brodersøn, som Anfører for hans Provindses Guerillas, kom i fransk Fangenskab. Den Anseelse,

hvori Epoz Mina stod, og især det Ønske, at have en Mand af hans Navn i deres Spidse, bevægede Partiegjængerne, der nu vare uden Overhoved, i en vis Henseende at tvinge ham til at paatage sig Overcommandoen. Efterat han havde givet efter for deres Bønner, indførte han blandt sine Tropper en stræng Krigstugt, straffede hver Overtrædelse af Reglementet med Døden, og dannede et Armeecorps, hvormed han udførte nogle glimrende Bedrivter, der udbredte hans Ry. Han vidste ogsaa, trods alle de Franskes Anstrængelser, at holde Navarra besat, uagtet hans Magt kun bestod af 5000 Mand, men som alle vare prøvede, og blandt hvilke ingen uden Mænd af overnaturligt Mod optoges, værdige, saaledes hedte det udtrykkeligen ved Hvervingen, at døe for Fædrenelandet. Han nægtede ogsaa alle Officierer af de regulære Tropper Adgang, og sagde: "de ere stolte af deres Theorie, og dog lykkes intet Foretagende dem." Naar Mina befandt sig i en Leir, hvor han ikke kunde staae sig mod sine Modstandere, lod han, efter Vendeernes Exempel, sit Corps adsprede sig i smaa Hobe, og betegnede dem en almindelig Samleplads. Saaledes lykkedes det ham at tilintetgjøre alle Combinationer af de Franske, der heller ikke formaaede at bibringe ham et afgjørende Slag. Da blandt andre 20,000 Mand troede at have fuldkomment omringet ham, trængte de ind i hans Leier, og fandt det ganske tomt. Men Mina indfandt sig to Dage derefter 11 Mile længere borte, i Spidsen for et betydeligt Corps. Han tillod Plyndring en Masse, men lod de Maraudeurer, som efter Fægtningen overlode sig til strafværdige Udsvævelser, uden Barmhjertighed skyde. De franske Soldater gave ham, paa Grund af hans glimrende og tappre Handlinger, der tvang dem til at beundre hans Egenskaber, Navnet: Konge af Navarra. Spioner blev kun paa den tilkommende Sikkerheds Bekostning benaadede; blev een fangen, saa lod han ham bringe for sig og ikke slippe førend man havde afskaaret ham et Øre og med et gloende Jern brændt ham de Ord: viva Mina paa Panden. Adskillige af disse, som ikke turde lade sig see offentligen igjen, døde af Hunger i Bjergegnene, hvor de søgte at skjule deres Skjændsel. Imidlertid betjente han sig selv af

dette Middel, for at erfare, hvad der foregik i de ham omgivende franske Leire, og udførte ofte efter deres Beretning betydelige Foretagender, hvoriblandt Opbringelsen af en Transport, der var henved 1 Million Piastre værd. Han tillod ogsaa Navarrerne at drive Handel med Frankrig, og forskaffede sig paa denne Maade Levnetsmidler, Vaaben, ja endog Munition. Da Ferdinand d. VII. vendte tilbage til Spanien, stødte Mina først til de Tappre, der troede, at Monarkens Tilbagevendelse vilde sikkre Fædrenelandets Frihed, men da han, efter nogle Maaneders Forløb, saae Ferdinand regjere med despotiske Former, forjage Cortes, tilintetgjøre Constitutionen, og befale at forfølge Spaniens sande Forsvarere, som han kaldte Liberalos, da kunde han ikke længer dølge sin Utilfredshed. I Forening med adskillige Anførere af samme Tænkemaade som han, forlod han i Septbr. 1814 hemmeligen Madrid, og marscherede med sin Brodersøn, der nyligen havde faaet sin Frihed, i Spidsen for 4 Batailloner af hans Tropper, mod Pampelona, for at bemægtige sig denne Stad og dens Citadel. Dette Forehavende mislykkede, fordi den største Deel af hans Officierer, som han ikke kunde indtage for sin Lære, gjorde en uforudseet Modstand. Han udførte imidlertid i Orden sit Tilbagetog til Frankrig, hvor han indtil den sidste Tid havde Rang og Løn som Maréchal de camp. Den spanske Regjering fordrede ham gjentagne Gange udleveret, men forgjeves. Epoz Mina er nu vendt tilbage til Spanien og har betraadt sin gamle Heltebane. Hans Brodersøn blev, som bekjendt, skudt i Mexico.

Den spanske Inquisition. (Fortsættelse; see forrige Numer.) Ogsaa paa det store Theater stode tre Stole for de to, som oplæste Dommen, og for en Præst. Paa venstre Side af Kongen stod en Stoel for Dronningen, paa høire een for hans Moder. Begge Dronningers Hofdamer havde deres Sæde paa den øvrige Deel af Balconen. For Gesandterne og Hoffets øvrige Herrer og Damer vare andre Balconer, for Folket Forhøininger indrettede. Under Theatret vare 8 Værelser; 3 bestemte til Fængsler, 3 til Spisesahle, og de sidste vare opfyldte med Spiser og alle Slags Forfriskninger; det syvende var for Prædicanten til at samle sig, og det ottende for Præsten, som læste Messe. Hele Theatret var saa godt gjort, at det saae ud som om det var forfærdiget af eet Stykke. Det var prydet med kostbare Tepper og de fire første store Trappetrin beklædte med carmosinrødt Damask. Paa Alteret stod Inquisitionens grønne Kors, omgiven af brændende Lys i Sølvstager og bedækket med et sort Flor. For at vedligeholde Orden ved denne sjeldne Fest og tillige kjøbe sig en himmelsk Løn, var et Selskab af 250 unge Mennesker sammentraadt, som kaldte sig Troens Soldater. Disse Frivillige gav Inquisitionen Ret med dens øvrige Betjenter, blandt andet at bære Angrebs- og Forsvarsvaaben. Den 28de afmarscherede de fra Inquisitionens Huus og begave sig uden for Alcalaporten, hvor enhver af dem modtog et af de Riisknipper, hvoraf en stor Mængde var henlagt her. Derpaa droge de igjen tilbage, og ved Ankomsten paa Slotspladsen gik Anføreren med et prægtigt udsmykket Riisknippe, fæstet paa Spidsen af en Piik, op paa Slottet. Hertugen af Pastrana modtog det, bragte Kongen samme, som viste Dronningen det og derpaa tilbagesendte det Anføreren, ved Hertugen selv, med Befaling, at bære det i Kongens Navn, og at det skulde være det første, som kastes i Ilden. Anføreren befalede nu sine Soldater at sætte Riisknipperne paa Spidserne af deres Piiker, og saaledes med disse paa Skuldren marscherede de til Baalet og nedlagde der hver sit Riisknippe. Kongens Knippe blev lagt for sig selv og bevogtet af en Commando Soldater. — Den 29de Juni Kl. 3 om Eftermiddagen begyndte Ceremonien med en Procession fra St. Mariekirke i følgende Orden: Hundrede med Piiker og Musketter bevæbnede Kulsviere, som havde leveret Brænde til Baalet; Dominicanerne med et hvidt Kors foran sig; Hertugen af Medina Celi, som bar Inquisitionens Banner; et med sort Flor omvundet grønt Kors, fulgt af forskjellige Grandes og andre Standspersoner, som Inquisitionens Familier, indsvøbte i Kapper, hvorpaa hvide og sorte Kors vare broderede; 50 Hellebarderer eller Inquisitions-Livvagt, anførte af Marquis af Povar, Erkeprotector for Kongeriget Toledos Inquisition. Ved hele Toget befandtes 800 Personer, som bare Voxlys. Efter at Processionen i saadan Orden

var draget forbi Palladset, forføiede den sig til den store Plads, hvor Theatret var oprettet. Her blev Banneret og det grønne Kors hensat, og Toget gik igjen tilbage. Kun Dominicanerne bleve paa Theatret og læste uafbrudt Messe, lige fra Dagsgry indtil Kl. 6 om Morgenen. Den hellige Peter Martyrers Congregation bar det hvide Kors i Procession hen til den Plads, hvor Baalet fandtes, og det blev der sat paa en 3½ Fod høi Piedestal. Baalet var udenfor Porten Fuemaral, omtrent 300 Skridt fra Staden. En deel af Troessoldaterne bleve som Vagt ved det hvide Kors, de Andre gik ind i Inquisitionens Huse. — De til Luerne bestemte Ulykkelige vare fra Fængslerne i Toledo blevne førte til Madrid, hvor man satte dem ved Nattens Indbrud i hemmelige Fængsler. Efterat man havde ladet dem spise Kl. 10, traadte Antonio Zambranade Bobanos, den Ældste af Inquisitorerne, med Don Fernando Alvares da Valdes ind til de til Baalet bestemte Fanger, og forkyndte hver især sin Dom. "Min Broder", sagde han: "eders Sag er bleven undersøgt af Mænd, velerfarne i Retslæren og Videnskaberne. Eders Forbrydelse er saa svar, og af et saa utilgiveligt Slags, at man har kjendt for Ret, at I i Morgen, til velfortjent Straf og Andre til et afskrækkende Exempel, skulle døe. Dette tjene eder til Efterretning, og paa det I kunne døe, som sig bør, lade vi blive her hos eder to Ordensgeistlige." — Efterat man havde indladt to Munke, bleve to Retsbetjenter satte som Vagt for hver Dør af Fængslet. Allerede Kl. 3 om Morgenen iførte man Fangerne de for dem af Inquisitionen bestemte Klæder. Klokken 5 havde de allerede spiist Frokost, og bleve de overgivne til Alcaderne eller den hellige Rets Dommere, tilligemed to Fortegnelser, hvorpaa deres Navne fandtes. Efter den ene skulde Fangerne opstilles i Processionen, og efter den anden skulde Dommene oplæses paa det store Theater. Kl. 7 ankom Kongen, Dronningen, Enkedronningen og begges Damer paa Balconen. Folket stimlede til i Tusindtal, for at see et saa sjeldent og opbyggeligt Skuespil. Kulsvierne aabnede atter Toget og stillede sig paa venstre Side af den Kongelige Balcon, paa dens høire havde den Kgl. Livvagt allerede opstillet sig. Bag disse fremtraadte 30 Mænd, som bare Figurer af Pap i menneskelig Størrelse, forestillende deels dem, der vare døde i Fængslerne, og hvis Been man bar efter samme i Kister, bemalede med Flammer, deels Afbildninger af dem, der vare undvegne fra Inquisitionen, og dømte som forsætligen Udeblevne. Disse Figurer bleve hensatte paa den øverste Ende af Amphitheatret. Derpaa kom 12 Mandfolk og Fruentimmer, med Strikke om Halsen, Begfakler i Haanden, og tre Fod høie Huer af Pap, paa hvilke deres Forbrydelse var antegnet eller forestillet. Efter dem fulgte 50, ligeledes med Fakler i Haanden og iførte Sanbenitos, et Slags ærmeløse Lærreds Kitler. De, som bare Sanbeniter med paamalede Djævler og Flammer, og ligedan bemalede Paphuer, skulde levende brændes, fordi de viste sig forstokkede. De derimod, der viste Anger, skulde, efter Skik og Brug, qvæles førend de kastedes paa Ilden. De, som viste sig gjenstridigere end de Andre, havde Knævler i Munden, for at hindres fra at udstøde Gudsbespottelser, og Hænderne bundne paa Ryggen. Enhver af de Skyldige førtes af to af Inquisitionens Famuler, og de til Døden Dømte havde desuden 4 til 5 Munke af forskjellige Ordener omkring sig, som trøstede dem paa Veien. I denne Orden droge Misdæderne forbi Kongens Balcon, og bleve derpaa paa Amphitheatret satte paa venstre Haand imellem Inquisitionsbetjenterne og de Geistlige; Cleresiet fra St. Mariekirke=Sogn stillede sig i Nærheden af Alteret. Inquisitionsrettens Officianter, Inquisitorerne, Qualificatorerne, der ere Inquisitionens Referenter, alle øvrige Retters Officianter og adskillige andre anseete Personer af verdslig og geistlig Stand kom til Hest og toge Plads paa høire og venstre Side af Storinquisitorens Sæde. Denne kom tilsidst, klædt i Violet, og ledsaget af Præsidenten i Castiliens store Raad. Saasnart han havde taget Sæde traadte Præsidenten tilbage. Derpaa begyndte Messen; men Præsten læste den kun halvt, traadte bort fra Alteret, og tog Sæde. Storinquisitoren steg nu ned fra sin Trone, efter at have ladet sig give sin bispelige Ornat med Infel, og forføiede sig hen til den Kgl. Balcon. Han gik op ad Trappen til denne, ledsaget af Inquisitions=Officianter, der bare Korset, Evangeliebogen og

en anden Bog, indeholdende Formularen til den Eed, som Kongerne af Spanien maatte aflægge. Han bøiede sig dybt for Kongen og Dronningen, og, efterat Kongen havde reist sig, knælede Alle, som ledsagede Storinquisitoren. Monarken tog nu Hatten af, hvorpaa Storinquisitoren atter bøiede sig dybt, lagde Haanden paa Evangeliet, som hans Skriftefader holdt for ham, medens Storinquisitoren foresagde Kongen følgende Ord: "Eders Majestæt sværger og lover paa Allerhøistsammes Tro og Kgl. Ord, at I, som den af Gud beskikkede sande catholske Konge, med al eders Magt vil forsvare den catholske Tro, som den hellige apostoliske Moderkirke i Rom hænger ved og troer paa; at I vil hævde og udbrede denne Tro; at I saavel selv vil forfølge, som ved Andre lade forfølge Kjættere, Frafaldne og Troens Fiender; at I vil understøtte den hellige Inquisition og dens Tjenere, og vise dem den fornødne Bistand, paa det Kjættere og den christelige Religions Forvendere maatte blive paagrebne, og, efter Lovene og de hellige Canoner, tugtede, uden at fra Eders Majestæts Side derved noget forsømmes, eller at nogen Personsanseelse, af hvilken Stand han end maatte være, skal forandre noget deri." Kongen svarede: "Det sværger jeg, og giver mit Kongelige Ord paa at holde." Under denne Ceremonie holdt Connetablen af Castilien, der stod paa Kongens høire Side, det blottede Sværd opløftet. Da Eden var aflagt, bukkede Storinquisitoren sig atter meget dybt for begge Majestæterne, og gik derpaa tilbage til sin Plads. Kongen blev i samme Stilling indtil Storinquisitoren var kommen tilbage og havde aflagt sin bispelige Dragt. Inquisitionsrettens ældste Secretær besteg derpaa Prækestolen, og oplæste, medens en Præst med en Evangeliebog og et Kors stod ved Siden af ham, en lignende Eed, som alle Raaderne og de her Forsamlede maatte sværge. Derpaa besteg en Dominicaner den samme Prækestoel og holdt en med alle optænkelige Lovtaler over Inquisitionen opfyldt Præken mod Kjetterne. Texten var Inquisitionens Tankesprog: Exsurge Domine, judica causam tuam. Det var allerede næsten Middag, da man begyndte at oplæse de til Døden Fordømtes Dom, og derpaa opregnedes saavel de, der vare døde i Fængslerne, som de, der vare dømte

som Contumaces. Disses Billeder bleve bragte paa et lidet, særskilt bygt Theater, og satte i Bure. Derefter forelæstes hver Inquisit især sin Dom, og nu blev den Ene efter den Anden sat i et lignende Buur, paa det Alle og Enhver kunde see de Skyldige. Blandt de til Baalet Dømte fandtes 6 Mandfolk og 2 Fruentimmer, som aldeles ikke vilde bekjende deres Vildfarelse eller angre den. Et ungt Fruentimmer blev ført tilbage til sit Fængsel, fordi hun vedblev at paastaae, at hun var uskyldig, og man ansaae det for raadeligt, paa ny at undersøge hendes Sag. Endeligen oplæstes ogsaa deres Dom, som ansaaes for overbeviste om Bigamie, Trolddom, hellige Tings Vanhelligelse og adskillige andre Forbrydelser. Denne Oplæsning varede til Kl. 9. Storinquisitoren iførte sig nu igjen den bispelige Ornat, og tildeelte de Bodfærdige høitidelig Absolution. Kongen begav sig nu bort, og de Domfældte bleve overgivne i den verdslige Øvrigheds Hænder. Man førte dem paa Æsler til Baalet. Det var Midnat. Omkring Baalet, som var 9 Roder i Fiirkant og 7 i Høide, stode Troessoldaterne ligesom Mørkets Aander. Luerne stege, indhyllede i sorte Røgstøtter, til Himlen, hvis Hevn de syntes at ville nedkalde over frække Dødelige, der, misbrugende deres Magt, offrede Mennesket, Guds eget Billede, til fortærende Flammer, og bespottede saaledes selv den evige Almagt, i det de formastelige troede at ville hevne dens formeentlige Bespottere. De Paastaaelige kastedes levende i Ilden, de Angergivne blev først qvalte og derpaa brændte. Denne Brænding varede saalænge, at ikke førend næste Dags Morgen Kl. 9 Slagtoffernes Legemer vare forvandlede til Aske.

(Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs d. 25 April.

Cours. Hamb. 2 M. 263, a vista 266. Amsterd. 2 M. , , a vista , . London 2 M. , . Spec. 264. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 14 ß. a 15 Rbmk. $14\frac{1}{2}$ ß. Oblig. $71\frac{1}{2}$ á 72. Norske Rigsbs. $18\frac{1}{2}$. Svenske S. 61 ß. — Disconto 6 PC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Hõecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 35.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 April 1820.

End nogle Bemærkninger o. s. v. til de jydske Heders Opdyrkning.

(Slutning; see forr. No.)

Til Slutning tillade man mig nu med et Par Ord at omtale mine egne førnævnte Smaaforsøg i den omhandlede Sag.

Vore Heder kunde anvendes enten til Skovplantning eller Agerdyrkning. Til begge Dele har, som bekjendt, Regjeringen gjort Anvendelse af Alheden. Men hvad Skovplantningen eller Skovsaaningen der angaaer, da begik man fra først af den Feil, at man valgte Fyrren, der har nedløbende Rod, til Træet, man vilde opelske. Imidlertid vil nok neppe noget Træ lykkes der til det middelmaadige, end sige til Fuldkommenhed, da Alen ligger der ikke dybere end fra nogle Tommer til ½ Alen. At vore Heder ellers i Fortiden for en stor Deel have været overgroede med Skov, dette have vi ikke engang nødig at hente Beviis for hos Adam af Bremen, da vore Tørvemoser i Hederne vidne noksom derom, ved den Mængde af de i samme begravede Gran-, Fyrre- og Birketræer *). Da Alen ikke findes i de fleste øvrige Heder, saa kunde de ringere og skarpere Stykker af disse, og især de mangfoldige Lyngbanker, som Naturen bestemte til Skov, og ikke lade sig anvende til Andet, og der nu ligge der og frembyde et modbydeligt Syn, beqvemt anvendes til Naaletræ- og Birkeplantasier. Hederne her til Byen bleve først i den senere Tid, efter

*) Jeg har ofte med Forundring betragtet de næsten uforklarlige Revolutioner og Omvæltninger med Træerne i disse Moser. I een og samme Mose sidde tilsyne i nuværende Overflade Rødder af Birketræer; graver man i samme finder man snart eet, snart et andet af ovennævnte Slags Træer liggende med eller uden Rod, under disse igjen en Rod, siddende paa det Sted hvor sammes Træ er groet, og derpaa, ½ eller 1 Alen under denne Rod, igjen en Træstamme, og endeligen paa Sandbunden Fyrkongler og Nødder. Jeg har ofte fundet i bemeldte vore Moser første Slags Frøhuse, sjeldnere sidste Slags, men aldrig noget andet Slags. Gran- og Fyrstammer har jeg fundet, paa hvilke jeg har kunnet see Længden af hvert Aars Skud, og til min Fornøielse overbeviist mig om, at dette Slags Træer i hine af Naturen selv anlagte Plantasier, aldeles ikke have voxet stærkere, end i de vi nu selv anlægge. Fandtes ikke disse Naaletræer i Mængde i vore Moser, vilde vi vel ikke have vidst, at her engang ligesaavel have været naturlige Skove af dette Slags Træer, som af Løvtræer.

en Deel mødende Vanskeligheder, udskiftede. Med ovennævnte Lod af samme, der tilfaldt Præstegaarden, og ligger fra $\frac{1}{8}$ til fuldt $\frac{1}{4}$ Miil fra den, var min Plan lagt. Da jeg fra første Ungdom af har været lidenskabelig Ven af Træplantning, da jeg med Fornøielse saae de flere Tusinde Naaletræer, som jeg i mine yngre Aar havde plantet ved en Herregaard her i Egnen, tilligemed alle dem, hvormed jeg derefter havde omplantet Præstegaarden og dens Have, i en saadan Vext, at der i samme baade hist og her snart ere Sparrer, og i enkelte snart Smaabielker; ja, da endeligen ingen Skov i det sidste Aarhundrede havde været til Præstegaarden, saa vilde jeg anvende det Yderste af bemeldte Hedelod til Plantasie, derhos bygge et Huus, der skulde have Tilsyn med samme, og hvortil skulde efterhaanden opdyrkes saa meget af den omliggende Hedejord som mueligt; det Nærmeste agtede jeg at drive i Forbindelse med Præstegaardens ubetydelige, kuns af 43 Tdr. Land bestaaende Indmark. Nok, fra 1814 til 1817 inddigede jeg omtrent 7 Tdr. Land, og beplantede samme med 10—12000 forskjellige Slags Naale- og Løvtræer, som jeg for det meste selv af Frøe havde opelsket. Digevoldene bleve beplantede med Piil, almindelig, canadisk og carolinsk Poppel. At jeg ikke ligesaavel anvendte Besaaening som Beplantning, dertil var blandt andre Aarsager den, at jeg dertil ikke var istand til at tilveiebringe den tilstrækkelige Mængde Frøe *). Det Meste af det Plantede, og især af Birk og Naaletræarterne, slog temmelig vel an. Men nu indtraf de to sidste tørre paa hinanden følgende Sommere, i hvilke den høist sparsomme Regn sieldent naaede til Korn- og neppe nogensinde til Træroden — nok, to Aars Tørre i Forening med den stærke Nattefrost fra sidste 29 til 31 Mai, der her mange Steder ganske fordærvede Rugen og afklædte selve Træerne i sluttede Skove deres Løv, ødelagde mig ganske 2—3000 meest Løvtræer,

*) Imidlertid har jeg, for at fremme Træplantning og Lyst til samme, foruden mange Frugttræer, og gratis uddeelt flere Tusinde, især Naaletræer. Men Ingen har været at formaae til at modtage dem til Anlæg af Smaaplantasier.

der dog stode i ret god og ikke tør Jord. Efter dette Nederlag randt mig Ruslands Peter i Tanker, der, efter det første ulykkelige Slag med Svensken ved Narva, sagde: Fienden vil vel endnu ofte overvinde os, men jeg haaber, at han omsider vil lære os at overvinde sig. Saameget har jeg imidlertid allerede lært, at det er noget ganske andet at plante paa vore Øer, end her under et barskere Klima paa de aabne Heder — at har man her Banker mod Nordvest, som jeg ikke har, bag hvilke man kan begynde sin Plantasie, er der overmaade meget vundet — at hvis slige Banker ikke gives, maa man opføre Diget mod dette, Vegetationen ugunstige Hjørne, saa høit som muligt, gjøre Volden bag samme saa bred som muligt, og beplante denne tæt, og med een Rad Piil bag en anden, — udplante de første Rader af Træer ligeledes ikke for vidt, ikke over et Par Alen fra hinanden, — for Alting sørge for, saaledes først at faae det ret til at groe, og at lye for hinanden fra denne Side af, uden at gaae for hastig fremad med sin Plantasie fra Lyet, — at vil og kan man bruge Besaaening, enten i sammenhængende Strækning efter Pløining, eller pletviis i Huller efter Gravning og Hakning, istedetfor Udplantning, maa den øverste Jordskiold, eller Lyngtørven, ingenlunde afgraves, men vendes med Underlaget og raadne i samme, — og endeligen, at blandt Løvtræerne lykkes Birken, og blandt Naaletræerne Lærketræet bedst paa vore Heder *).

*) Birken saaer sig selv omkring i vore Heder, eller rettere, dens fine Frø føres i Fuglenes Fjer hen over samme, og opspringe der saa let, at hvis Hederne vare fredede, bleve de med Tiden, blot ved Fuglene, til Birkeskove. Men intet Træ har hos mig bedre holdt ud i al Slags Jord, imod Tørre og Kulde, end Lærketræet, der herhos langt snarere fremgroer end Grannen og Fyrren. Dette herlige Træ, som Forstmanden Lange først indførte i Frederik V's. Tid, fortjener megen Anbefaling. I indeværende Foraar sælges efter det Kongl. Rentekammers Befaling 1000 Pund Lærkefrøe hos Beck ved Frederichsborg, for 5 Rbmk. Tegn pr. Pd.

Men førend jeg ender disse Bemærkninger, maa jeg, til Bekræftelse for min oven yttrede Paastand, at Hedernes Opdyrkning vilde, i noget gunstigere Tider end de nærværende, ikke medføre saa store Vanskeligheder, anføre Exemplet af det Huus jeg, efter ovennævnte min Plan, opførte i Heden, deels til at have Opsyn med Plantasien, deels for ved samme med Tiden at gjøre en stor Deel af disse Jorder frugtbringende, der formedelst deres Fjernhed ikke vare til mindste Nytte for Præstegaarden. Og jeg kan da forsikkre, at Bekostning og Arbeide med at bringe Hedejorden omkring dette Huus i den Tilstand, at den frembringer ligesaa godt Korn som Byens Indmark, har været saare ubetydelig. Hvor Hedejorden er god, som her, og saa er den saa mange Steder, der findes gjerne under Lyngen et tæt Lag guul Mos. Er Lyngen ikke altfor lang og stærk, pløier man den med Mos og Alt ned. Faaer kuns Jorden derhos nok et Par Pløininger, og Alt faaer sin tilbørlige Tid til at raadne, saa har man allerede halvt gjødet. Mange brænde Lyng og Mos i Aske og pløier saa denne ned. Men denne Maade er ikke nær saa tjenlig til Jordens Frugtbargjørelse som den anden. For at faae Gjødning til Hedejorden, uden at tage den fra de allerede opdyrkede Jorder, graver man Hedetørv, kjører dem sammen og brænder dem i Aske, og lader denne ligge til den er raadden. Dette er den simple Maade, jeg for det første har betjent mig af, for at bringe dette Huses Hedejord i Drift; en Drift, der nu med hvert Aar mere og mere udvides. Og man tør vel slutte, at hvad der har ladet sig gjøre i det Mindre, lod sig og gjøre i det Større, naar Penge hertil kunde tilveiebringes, og end mere trængende Gjenstande ikke først havde Krav paa samme.

H. Bjerregaard,
Præst til Hjermind i Viborg Stift.

(Indsendt.)

Lige fra Reformationen, der forandrede saa meget Christenhedens Skikkelse, indtil Kong Christian den Sjettes Tid, kjendte man i egentlig Forstand intet til Ungdommens Confirmation i den danske Kirke. Denne Monark lod, efter at han

længe havde overveiet med sine Ministre denne Gjenstand, paa Biskop Worms og andre af de ypperste Geistliges Forslag, den 13de Jan. 1736 udgaae en Anordning, efter hvilken denne høitidelige Ceremonie indførtes, under Navn af Confirmation, med Hensyn til de unge Mennesker, som første Gang skulde communicere og hvis Daab skulde stadfæstes. Thi som protestantisk Fyrste vilde Kongen ikke gjerne indføre det, man i den romerske Kirke kalder Firmung eller Firmelung, som er en Sacrament, hvori Chrisma bruges. Det var hans Villie, at i Fremtiden, til Paaske og Michaeli, de underviste Catechumener skulle, overeenstemmende med de gamle Canoner, offentligen overhøres i Christendommen, derpaa med paalagt Haand og Korsets Tegn modtage Velsignelsen af deres Sognepræst. Denne høist opbyggelige Skik blev siden stedse fulgt i Henseende til alle unge Mennesker, uden Hensyn til Stand og Rang.

Uagtet Confirmationen, saaledes autoriseret af Regenten, var indført i Landet, gaves der dog endnu stedse Kirker eller Congregationer, som hiin Anordning, i Følge deres Forrettigheder, ikke paalagde nogen Tvang, og som havde deres særlige Liturgie. Dette var blandt andre Tilfældet med den franske Kirke af calvinsk Ritus, hvor, siden dens Stiftelse, 1685, ved de her fra Frankrig ankomne Flygtninger, Catechumeners Optagelse blandt Communicanternes Tal altid var, fra Sognepræstens Side, en simpel huuslig Handling, som Kirken ikke syntes at have nogen Deel i. Man havde imidlertid dog til Mønster den Genfer Kirke, hvori et Slags Confirmation (men som dog i Grunden ikke er andet end Catechumenernes offentlige Optagelse til denne hellige Handling, efter en Formular af Prof. Deroche den Ældre) finder Sted, og som ogsaa formeligen har været i Brug siden 1736. Jeg vil ikke engang beraabe mig paa andre Kirker af samme Ritus, franske og tydske, f. Ex. i Neufchatel, hvor man allerede for et Aarhundrede siden og derover, ikke har undladt at indføre, endskjøndt med forskjellig Ritus, en offentlig Confirmation for de som Børn døbte unge Mennesker. (Fortsættes.)

Svar paa de i Skilderiet No. 30 indførte 5 Spørgsmaale.

(Indsendt.)

1. Det er en bestemt Pligt for hvert Selskabs Bestyrelse, at aflægge Regnskab til Selskabets Medlemmer; det bliver for det meste altid til Fordeel for Instituter, der bestaae ved frivillige Bidrag, at deres Regnskaber indføres i de offentlige Blade, saafremt man deraf kan see at Indretningerne stifte Nytte, og efter Evne gaae fremad.

2. Et Selskab, der taaler at dets Bestyrelse ikke aflægger Regnskab, gaaer sin Opløsning med snare Skridt imøde; man maa formode, at denne Opløsning er Selskabets Ønske, siden intet Medlem falder paa at fordre Regnskab for sit Bidrag.

3. Da Bestyrelsen er til for Selskabet, men ikke Selskabet for Bestyrelsen, saa bliver det ogsaa en Følge: at den Bestyrelse, som ikke opfylder sine Pligter, bør fratages Bestyrelsen, hvis man ellers vil have sit Selskabs Øiemed opnaaet.

4. Et Selskab, som anvender sin hele aarlige Indtægt, eller det meste af samme, alene til Lønning for dets Betjente, skulde man troe, ikkun havde til Formaal, at give disse en aarlig Understøttelse eller Almisse; dette er vel i sig selv ædelt og godt, men et saadant Selskab maa da vælge sig en Titel, der svarer til dets Virken.

5. Det kan nok aldrig være nogen Tvivl underkastet, at det Selskab, som selv har givet sig sine Love, ogsaa har Rettighed til at forandre samme, især naar den foreslagne Forandring sigter til Selskabets større Fuldkommenhed. Derfor staaer der ogsaa gjerne mod Enden af slige Lovbøger: "Forslag til Forandringer i disse Love omhandles i en Generalforsamling, og tilføies da Originalexemplaret med samme forbindende Kraft som de ældre Love, og indføres saaledes naar et nyt Oplag trykkes."

Indenlandske Efterretninger.

Til den i denne Maaned afholdte theologiske Embedsexamen indstillede sig 12 Candidater,

af hvilke 3 tilkjendtes Caracteren Laudabilis & qvidem egregie, 7 Laudabilis og 2 Haudillaudabilis.

Til den i denne Maaned afholdte juridiske Embedsexam n indstillede sig 15 latinske Jurister, af hvilke 2 udebleve fra den mundtlige Prøve, 7 erholdt Caracteren Laudabilem, 5 Haud illaudabilem og 1 Non contemnendum.

Af de 17 danske Jurister, som underkastede sig denne Qvartalsexamen, bleve 3 rejicerede ved den skrivtlige Prøve, 12 erholdt Caracteren Beqvem, og 2 Ei ubeqvem.

Qvæstionerne, som bleve opgivne de latinske Jurister den første Dag, vare følgende:

1. Quomodo comparata sunt illa jura, quæ in statu naturali originario competunt hominibus intuitu rerum?
2. Num accessio secundum principia juris universalis est peculiaris quidam dominium adquirendi modus?
3. Num jus poenas capitales graviorum delictorum reis infligendi imperanti secundum principia juris civilis universalis recte conceditur?
4. An omne dominium maris, quod gentibus tribui potest, semper uno eodemque fundamento superstructum est?
5. Qualis differentia jure romano obtinet inter delicta vera et quasi-delicta, et num aliquis hujus doctrinæ in jure patrio usus est?

Den anden Dag:

1. Kan en Mindreaarig, som har erholdt veniam ætatis, med Gyldighed foretage sig alle de samme Handlinger, som en fuldmyndig Mandsperson?
2. Kan man tillægge den længstlevende Ægtefælle det Valg, som omtales i 5—2—20, naar den paa anden Maade, end ved den der nævnte Specification, kan bevise hvad enhver af Ægtefællerne har indført i Boet?
3. Kan man under alle Omstændigheder frakjende den Pantsætning, som er gjort af en Fallent kort førend han undveeg, Gyldighed?
4. Medfører den i 6—18—1 fastsatte Straf Ærens Tab.
5. Naar kan et Syn svækkes ved Oversyn, og naar skal det indankes for Domstolene.

De danske Jurister forelagdes følgende Spørgsmaale til Besvarelse:

1. Gives der Tilfælde, hvor Selvmord strider mod et Menneskes naturlige fuldkomne Pligter?
2. Kan man efter almindelige Retsgrundsætninger antage at Leie gaaer for Eie?
3. Er Svogerskab efter vor nu gjeldende Lovgivning en ligesaa stærk Hindring for Ægteskabs Indgaaelse, som Slægtskab?
4. Er en Udleier ordentligviis berettiget til, naar han trænger til sin Ting, at tilbagefordre samme før Leiemaalstidens Forløb?
5. Hvad Forskjel er der paa at staae Kongens offentlige Fiender bi med Raad, hvorom 6—4—3 taler, og at give Fienden Anslag eller forraade Kongens Undersaatters Gods og Formue, hvorfor den følgende Artikel fastsætter Straf?
6. Har Grever og Baroner endnu Arrestfrihed efterat Placaten af 8 April 1771 er udkommen?

I April Maaned d. Aar indstillede sig til den første Deel af Examen philosophicum 95 Studerende; 9 underkastede sig samme Examens anden Deel, af hvilke D. L. Blechingberg blev indkaldt, og een erklæredes som umoden.

Hr. J. W. Brunn har, under Titel af pædagogisk Maanedstidende begyndt et Tidsskrift, hvoraf, efter den udgivne Subscriptionsplan, et Ark i stort Octavformat hver Maaned skal udkomme og meddele korte Efterretninger om det Mærkeligste i Opdragelses- og Underviisningskonsten, og hvori henvises til de egentlige Skrifter og Recensioner, hvor omstændeligere Efterretninger og Grundene for Bedømmelserne kunne søges. Prisen er 16 ß. for hver Ark, og der betales for 3 eller 6 Maaneder.

I Søndags var een af de første ret skjønne Foraarsdage og en stor Mængde Mennesker havde indfundet sig paa de offentlige Spadsereveie. Fruentimmerne syntes for største Delen endeligen at have lært af den rigtig nok paalidelige, men sædvanligen alt for dyre Læremester, Erfaringen, at man ikke for tidligen bør lade sig lokke af den ofte saa forræderske Floras Lefferier. De havde klogeligen endnu beholdt deres Vinterdragt paa.

Men Mandfolkene, især de unge, der regne saa meget paa deres Kjæmpestyrke, havde kastet deres Frakker og Overkjoler, og derved aabnet Døren for Snue, Hoste, Feber o. s. v. Det synes ogsaa, som der hvert Foraar døe alt flere og flere unge Mennesker, til hvis Død ingen anden Aarsag kan anføres end — Forkjølelse.

Kiel, den 25de April. Et Selskab i Kiel har nu faaet overladt den Plads, som tilforn for Kongelig Regning var indkjøbt og bestemt til et Søbadeanlæg, til inden trende Aars Forløb at lade et Søbadehuus opbygge. Uagtet Hazardspil, hvilket var hos Mange den eneste Tillokkelse til at tage en Actie i dette Anlæg, for saaledes at kunne med Fordeel sætte deres Penge paa Rente, er forbudet, saa troer man dog, og har Grund til at nære det Haab, at faa og maaskee slet ingen vil træde ud af Selskabet, men at alle, som sande Patrioter, af Iver for dette vigtige Anlæg, mere ville tage Hensyn til den almindelige Nytte, end til egen Gevinst, og med forenede Kræfter fuldføre Planens Anlæg.

Aarhuus, d. 25 April. Det tredie jydske Infanterie-Regiment, under Kommando af Hr. Oberst v. Sames, indtraf i Gaaraftes hertil fra Kallundborg, hvorfra det samme Dags Morgen var bleven indskibet. I Dag holder det Rastdag i Omegnens Landsbyer. Chefen og Staben befinde sig her i Byen.

Viborg, den 22de April. Efter Resolution fra det Kongl. Danske Cancellie af 4de Marts d. A. blev i Gaar i Hospitalskirken her i Byen confirmeret af Pastor Friis, Pigen: Ane Kirstine Christensdatter, 28 Aar gammel. (Viborg Av.)

Viborg. Auctionen over afdøde Generalkrigskommissair Schuchardts og Frues Efterladenskaber, som begyndte Tirsdagen den 18de April, endtes Løverdagen den 22de. Endeel udenbyes Liebhavere havde indfundet sig, hvilket havde den Virkning, at næsten Alt betaltes til særdeles høie Priser. Forarbeidet Sølv betaltes fra 6 Mk. 15 ß. til 2 Rbd. Lodđet. En stor Deel Meubler saavelsom Sølv blev kjøbt til DHrr. Ph. H. Ree & Comp. i Aarhuus. (S. Bl.)

Blandede Efterretninger.

Om det Veirlig, som kan ventes i Sommerhalvaaret, fra Foraarets Begyndelse, indtil Enden af October, i Aaret 1820, af Prof. Dittmar.

I den anden Halvdeel af Marts vil man ikke see mange ret smukke Dage. Ved Solens allerede høiere Stand vil dens Straaler vel være grægende, og den organiske Naturs Livskræfter vel udvikle nogen oplivende Varme, men de kjølige Skymasser, som fra alle Sider, saavel fra Sydost som Nordost, fra Vest og Sydvest ꝛc. maa trække bort over os, ville endnu stedse, som de meget følelig kolde Østenvinde, bringe os Isslag og skjærende Luft, med Regn og Sneefog, og saaledes lade os savne den ellers milde Vaarmaaned. — April vil i sin første Halvdeel vel have nogle varme Dage, men ellers, for størstedelen, medføre en skybedækket Himmel, afvexlende Regn, smaa Hagel og vandkold Luft. Vinden vil blæse deels fra Vest og Sydvest, men deels ogsaa fra Ost- og Sydost. Østenvindene ville møde mange Vest- og Sydvestskyer, og forvandle deres Bestanddele til store Sneefoge, eller kold, sjeldent varm Regn. — Det bør derfor ikke forekomme os besynderligt, naar vi høre eller i offentlige Blade læse, at endnu i denne Maaned, i mange nær ved Bjerge liggende Lande, en høi Snee er falden; thi Europa frembyder i Aar ingen saa ubetydelig Mængde af samme til Afsmeltning. Men saa ofte Snee forvandles til Vand og dette til Dunster, saa ofte bindes ogsaa den frie Varme, hvorved kold Luft maa fremkomme. Om der end i April en behagelig varm Dag vil vise sig, maa dog altid en mørk og kold Dag følge derpaa. Indtil Midten af denne Maaned ville vi endnu have mange følelig kolde Nætter, stærk Riim og Nattefrost — og mørkt Veir. De i Værelser og Stuer med Dunster hver Morgen stærkt belagte Vinduer ville ved Opvaagnen bebude os Nattekulden. — I den anden Halvdeel af April vil vel paa nogle Dage Vegetationen begynde, men snart igjen standses ved kolde Vinde med kold Regn. I forrige Aar indfandt Svalerne og Flaggermusene sig allerede d. 10 April. Dette er i dette Aar, af de allerede anførte Grunde, ikke at vente. Ogsaa vil den anden Aprilhalvdeel bringe kolde Østenvinde, og ville vi endnu mangen Dag see Aanden for Munden i den fri Luft. — En stor Deel saadanne Træer, der efter nogle varme Dage ville fremdrive deres Blade, maa vi om kort Tid see hjemsøgte af Frost, og deres spæde Løv i slappet Skikkelse. Den, som vil forekomme Kirsebær-, Fersken-, Aprikos- og Mandeltræernes tidlige Blomstren, følgeligen og deres Fordærvelse, han lægge Isstykker omkring Træstammerne, paa det Blomstersaftens Omdrivning, følgeligen Blomsternes Fremkomst hindres og spares til varmere Dage. Det var endog raadeligt, at forhindre denne Træernes Blomstren — om mueligt — indtil sildigt i Maj. — Ingen Naturforsker vil det derfor være paafaldende, naar man henimod Enden af April vil erfare, at i Jurabjergenes Dale, ligesom og paa Bjerghøiene i mange tydske Provindser i Slutningen af benævnte Maaned endnu temmelig megen Iis er frossen; thi — de besneede Bjerge ville ved deres Aftøvning endnu afdrage en Mængde fri Varme. Nogle enkelte skjønne Dage ville lokke store Stæders Beboere til Spadseregange og Landpartier, men ofte ville de Skuffede ved temmelig kold Luft, vel ogsaa ledsaget af Regn, vende om Aftenen tilbage. — Afvigte Aars Høstmaaned var begunstiget af tørt og varmt Veir, derfor fuldkomment passende til Agerdyrkningen, og Landmanden kunde, uden at see vaade Jordklumper falde bag Plougen, uforhindret dyrke Jorden for Vaarsæden. Ogsaa har det saaede Korn let kunnet udbrede sine Rødder i den vaade Jord, trække mangen tilstrækkelig Næring til sig og derfor sætte sig bedre fast. Skulde nu ogsaa i dette Foraar noget ugunstigt Veir indtræffe, saa kan dog Udsæden stedse bedre taale den. En saadan fordeelagtig Forstørrelse og Styrke af Markfrugterne i deres Ungdom afvigte Vinter, vil endog qvæle det i Foraaret fremspirende Ukrud. Men den fugtige Aprilmaaned vil være Markfrugterne desto gunstigere, jo mindre den vil behage de Reisende. — Sommerfugle, Myg og Oldenborrer kunne i dette Aar kun i faa Egne være besværlige. De ofte for kolde Nætter og mangen Regn vil være skadelig for deres Fremkomst. Den forrige Sommer har

begunstiget Formerelsen af Markmuus og Muldvarpe. I det indeværende ville disse Underjordiske omkomme formedelst det i deres Huller indtrængende Vand, især i Nærheden af Floder. — M a j i M a a n e d kan ligeledes kun bringe faa varme Dage, og maa ydermere blive langt kjøligere end det afvigte Aars. At der paa de europæiske Bjerghøie findes et i ikke ubetydeligt Mængde opdynget Snelag, har allerede været anført. Til dens Optøening og Bortdunstning hører Tid. Det vil enhver, uden at være for Daarer en P r o p h e t, vel indsee; Hvo kan da vel undres over den Forudsigelse, at M a a n e d e n M a j i neppe vil have en T r e d i e d e e l ganske varme og lyse Dage? Skyskifte maa finde Sted fra alle Sider og uafbrudt fra Vest til Sydvest, til Ost og Nordost — og atter fra Ost og Sydost til Vest, og fra Nordost til Sydvest. Thi alle Bjerge ligge fulde af Snee. Til stor Lykke for Europa have dets Bjerge, som sagt, i de mange mørke Dage siden Midten af Januar — allerede hensendt en stor Sneemængde i bortdunstede Skymasser fra Vest og Sydvest, til modsatte Verdensegne. Der ere de ogsaa faldne ned som Snee, men — hiin Nord- og Ostsyd-, ligesom og vor Syd- og Sydvestsnee — der endnu ligger paa disse Verdensegnes Høie, maa nu for størstedelen forvandle sig til T a a g e, S k y e r og R e g n. En ikke mindre stor Deel Dunster vil derfor ogsaa endnu April Maaned frembyde. — I Mai vender Jordkloden de med høie S n e e l a g belagte N o r d s i d e r a f B j e r g e n e mod Solen, nogle Timer efter Op- og ligesaa længe før dens Nedgang. Ved denne Solstraalernes Indvirkning vil Sneens Afdunstning paa Middel-Bjerg-Regionerne befordres. Trække sig nu de opstigende Dunster fra de med Naaletræer begroete Bjerge, henad de varmere Dale, saa afdrages derved den friere Varme. Dette vil og maa, efter nogle varme og behagelige Dage, ogsaa foranledige k j ø l i g e og k o l d e. Derfor vil mangen Regnskyl ikke altid medbringe en varm Luft. Saadant Veirlig i Mai, er ikke aldeles skadeligt for Jordbyrkningen, og derfor Landmanden sjeldent ganske uvelkommen. — Jo mere Dagslængden i denne Maaned tiltager, desto stærkere bliver ogsaa Atmosphærens og Jordfladens Opvarmelse i det høje Norden. Ved denne lange Solindvirkning bliver megen bunden Varme befriet, men fri ogsaa bunden igjen, og maa følgeligen n ø d v e n d i g e n Snee- og Iisbortdunstnings-Processen begynde. Til denne Binding behøves megen fri Varme — hvis Afdragen hver Gang maa have en kjølig Luft til Følge. — Netop derfor blive Ost- og Nordostvindene ikke blot kjølige, men ofte, og især om A f t e n e n og N a t t e n, k o l d e. Maatte det kun ikke være skadeligt for Træernes Blomster! Den, som har tilstrækkeligt Iisforraad, lægge deraf i de varme Maidage, der forræderisk ville fremlokke Blomsterne, omkring de tidligen blomstrende Træstammer. — Begynde i Midten af Mai Maaned Iisflagenes Bevægelser for, bag og i det hvide Hav, ligesom og i Egnen af Nova Semla (Semlia) saa vil Nattefrost være at befrygte; ligeledes i de sidste Dage af denne Maaned, af den høiere opad liggende og derfor silldigere optøende Iis, over de yderste S a m o g i t i e n. Men da det aldeles ikke vil mangle Nordostlandene paa Snee og Iisforraad, saa kunne vi ogsaa med stor Sandsynlighed vente en skydækket Nordost-Himmel, som Beskyttelsesmiddel mod den koldere Luft eller Foraarsfrosten. — Efterretningerne om den stærke Nattefrost under 58, 59 og 60 Gr. N. B., der vil indfinde sig mellem d. 14 og 30 Mai, k u n n e i k k e u d e b l i v e. Til disse nordlige Jordflader, paa hvilke der endnu i Mai vil indfinde sig stærk Nattefrost, høre ogsaa den bothniske Havbugts øvre Øer, som Aaland, Oesel, Dagho rc. — Derfor raader jeg Gartnere og Haugeeiere, saa ofte de i den anden Halvdeel af Mai Maaned, efter Solens Nedgang, ad Nordost til, skulde see en klar Himmel, at bringe deres Bønner og andre exotiske eller fine Planter i Læ, ogsaa om Natten, paa den Side, hvorfra den kolde Vind blæser, antænde Græsrødder, og ryge dermed til tidligen om Morgenen. — Den paatrængende kolde Luft følger efter de varme Dampe og Røg, og, om end denne ikke skulde sprede sig overalt hen, saa blive de fremmede Planter derved alligevel forskaanede for Frosten. Førend Midten af denne Maaned lader intet stadigt Foraarsveir sig vente, og ligesaalidet tør man haabe, at Varmen i Pintsehelligdagene vil stige høiere end til 12 indtil 15 Grad Reaumur, og at Skovbærrene ville være modne.

Efter en Bekjendtgjørelse fra den i Christiania oprettede Direction for det ved Brødrene Benecke i Berlin optagne norske Laan, skee nu igjen Udlaanene i rede Valuta, og tilbagebetales af Laantageren i Løbet af 21 Aar med 13 pCt. aarligen af den oprindelig erholdte Capital i Renter og Afdrag, hvorved den paadragne Gjeld aldeles er afgjort; dog kan Debitor udtræde inden den Tid, naar han stiller en anden Debitor i sit Sted med ligesaa godt Pant, eller leverer en saa stor Deel af de endnu uindløste Partial-Statsobligationer, som den Sum, han oprindeligen laante udgjør, af det ved Afsætningen af samtlige Statsobligationer indkomne hele Beløb. Pantet skal bestaae i faste Eiendomme, helst i 1ste Prioritet, og i alle Tilfælde laanes i det Høieste kun ⅔ Deel af hvad de ere taxerede for.

Christopher Feye i Drammen har i den norske Rigstidende ladet bekjendtgjøre, at han, af Mangel paa Afsætning af den fabrikerede Seildug, har seet sig nødsaget til at nedlægge sin Seildugsfabrik, den eneste der er og har været i Landet. I 20 Aar har han bestræbt sig for at vedligeholde den med Opoffrelsen af en Deel af sin Formue, men i de senere Aar har Afsætningen været saare ringe, og i det afvigte blev neppe 60 Ruller solgte, da derimod, naar Afsætning havdes, 500 Ruller kunde tilvirkes, og 120 til 160 Mennesker, som nu maa falde det Offentlige til Byrde, sysselsættes. Han anfører, til Beviis paa at hans Seildug er ligesaa god som den udenlandske, at man fra 1809—11 fandt sig ved de Kgl. Værfter særdeles vel tilfreds dermed. Ogsaa troer han, at Fabriken ret godt maatte kunne bestaae, naar den patriotiske Opmuntring var større; thi allene i Aggershuusstift udfordres aarligen til Skibsfarten 1500 Ruller.

At grundig Videnskabelighed ret godt lader sig forene med udmærket Digtergenie, derpaa tjener Göthe til et stort Beviis. Denne 71aarige Olding sysselsætter sig nu, efterat han i et halvt Aarhundrede har leveret Phantasiearbeider, næsten ene med Forstandsarbeider, og nu da Vinterens Snee har gjort Indbildningskraftens Speil, om just ikke taaget, saa dog mat, troer han det er Tiden, da Forstandens og Kundskabens inderste Forraadskamre bør aabnes. Han har nyligen udgivet et

Skrift: "Westöstlicher Diwan" (556 S. 8vo.), hvori han, med et grantseende Digterøje, betragter den hele østerlandske Poesie.

I Berlin anlægges af et Selskab af Actionairer en Papirfabrik, hvori Papiret, efter fransk og engelsk Maade, skal forfærdiges, ikke som hidtil i Ark af bestemt Størrelse, men ligesom Klæde og Lærred — i et fortløbende Væv af selvvalgt Størrelse. Af Mangel paa Vand bruges en Dampmaskine, og Øsningen og de enkelte Arks Aftagelse, som hidtil forrettedes af tillærte Svende, udføres nu uafbrudt, ved Hjelp af en Mechanisme, uden mindste Anstrængelse eller Konstfærdighed, af Børn eller Fruentimmer, naar de i tilbørlig Mellemrum afløses, Dag og Nat.

Anecdot.

Da den nordiske Herkules nyligen viste sine herkuliske Konster i Helsingøer fandtes blandt Tilskuerne en for sin Styrke bekjendt svær Mand. Denne sagde til Herkules, da Alting var forbi: "Jeg seer De er en meget stærk Mand; men jeg giver Dem 300 Rdlr., dersom De kan bære et saa svært Jernanker som jeg. Vil De vinde denne Sum, saa følg med med mig paa Broen?" "Min gode Mand," svarede Herkules: "dette er Noget, som jeg ikke er øvet i. Min Styrke bestaaer egentligen i Tænderne. Vil De stille Dem op paa en Stige, saa skal jeg bære baade Dem og Stigen paa Tænderne." Herkules reddede sig her ved dette Tilbud næsten som Gascogneren hos Wessel, og Manden vovede lige saa lidet at indlade sig med ham som Svømmeren med hiin.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 36.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 2 Maji 1820.

Besvarelse paa et Stykke i Politievennen No. 149, d. 7 Novbr. 1818, med Titel: "Et Par Ord for at vække Vedkommendes Opmærksomhed for de Fattige og Syge blandt Landalmuen", af T. M. B. Galskiøt.

Saare ilde er det med Folk, naar de snakker om det, de ikke veed Besked om, skrive offentligt derom, endog benævne en Ting med Titel: "Et virkeligt paa flere Steder i Fædrenelandet gjængse Barbarie", skjøndt det, efter de gældende Love og alt det, der kan gjøres af Vedkommende, ei kan blive anderledes; ja! dertil vil paadutte en Stand dette Barbarie, fordi eget Sindelaug ikke er det ædle og værdige, som vil gjøre sig bekjendt med Tingene, vil tale og skrive af Overbeviisning og ærværdig Gavnelyst; men, destoværre, synes saa ondt (Man nødes til at slutte saaledes), at ville gjøre en Stand, hvis hellige Religion de dog bekjende sig til, og de havde høieste Gavn at leve efter, til hver Mands Trædebroe, ligesom de uden Frygt for Vovestykke have gjort den til sine egne Fødders Fodskammel. — Denne Mand fortæller: "At elendige, apoplectiske, spedalske (han skulde dog fortalt os, hvor han med egne Øine havde seet disse, som man dog ikke veed at skulde findes i Danmark), syge Mennesker, i høieste Grad Krøblinger, føres, eller rettere slæbes, jevnlig i visse Sogne i Landet (at dette skeer paa somme Steder i Siælland, fortæller denne Mand i Parenthesis som Øienvidne) fra een Gaard, fra eet Huus til et andet, forsynede med et Skrift eller en Seddel fra Sognepræsten, som bestemmer hvormange Dage at Enhver skal føde og huse den ham paatvungne Giest." Dernæst fortæller han, nyelig at have seet sligt et Qvindemenneske at kjøres omkring, som var aldeles ledesløs. (Doctor er jeg ikke; imidlertid at være ledesløs, synes vist at være af de nye, lidet bekjendte Sygdomme.) Derpaa en ung, før og stærk Mand, med en lignende Anviisningsseddel, til Aarsag, at han var lam paa den ene Haand. En 3die Giest i samme Smag indfandt sig efter en føie Tid næst derefter, som var fuldkommen vanvittig, eller rigtigere lidt dvadsk. (Dette Ord forstaaer jeg aldeles ikke, skjønt jeg dog er indfødt Dansk, ligesom det og ei synes synderlig at passe sammen, fuldkommen vanvittig og lidt dvadsk, da vanvittig og dvadsk dog nok maa være beslægtede Ord, og det da ei kan synes passende, at til det Ene lægges fuldkommen og til det Andet lidt.) Saadan Adfærd af Præsten kalder Indsenderen flere Steder: Ubarmhjertighed, Grusomhed og Barbarie imod den Syge, grusom og høist uretfærdig imod Beboerne. Han siger, at netop den meest trykkende, forhadte og barbariske Maade vælges til at opnaae Hensigten, mere Onde fremvirkende Midler, end som det Onde, man vilde formilde. (Man maa da slutte: At det at sulte ihjel, er et mindre Onde end at kjøres fra een Gaard til en anden,

for i varm Stue at faae Livets Ophold. En Usandhed maa det nok og være, at disse Syge ogsaa kjøres til Huusmændene. Beboerne skal hver have dem i 8 Dage, hedder det; men da var det rigtig nok Uretfærdighed imod Huusmændene, om de skulde have dem en heel Uge, ligesaavel som Gaardmændene; og hvorledes hænger det sammen? Huusmænd have hverken Heste eller Vogne. Hvorledes kan de da kjøre dem? Men maaskee Gaardmændene kjører dem fra sig, men Huusmændene slaber dem. Dette var visselig tungt for de Ledesløse og besværligt for Huusmændene.) Han giver adskillige Raad herimod; eller andre Midler og Omgang at bruge, som man alle veed, dersom de blot kunde komme tørre i Huus. I Henseende til den ledesløse Kone, Krøblinge, sengeliggende Syge siger han: "Maa vi, som have og bygge Skoler og Kirker (Skoler ere der dog ikke saa mange af, der bygges. Af Kirker ingen, saavidt jeg veed, med mindre de ere afbrændte, og da ere de assurerede, eller forsømte at repareres, og da bliver det Vedkommendes Sag) ligefuldt endnu see Sogne, ja paa sine Steder hele Amter, blottede for et uselt Huus med velklinede Vægge, tætte Dørre og Vinduer, hvorunder de i Rolighed i det mindste kunde lide og opgive deres Aand." Alt dette har vi veedst for længe siden; men nu skal Præsterne (thi hvor Giærdet er lavest, der er det lettest at krybe over) undgælde derfor. Nogle faa Aar efterat jeg var kommet til Hyllested, fik man i Fattigkassen nogle og 30 Rdlr. Da jeg kjendte et Fattighuses Gavnrighed, endogsaa af Erfaring, fra Odden, hvor jeg før var Præst, tilbød jeg, for disse Penge at opbygge et Fattighuus, og, hvad der fattedes, selv tillægge. Men forrige Amtmand afslog det paa Grund af at det siden skulde holdes vedlige, hvortil man ei havde Udvei. Da der siden i min Embedstid var samlet i Fattigkassen omtrent 400 Rbdlr., forestillede jeg igjen Sagen for nuværende Amtmand; Svaret, da der var meget, som i den Sag kunde siges med og imod, skulde Sagen afgjøres i Commissionen ved de fleste Stemmer. De fleste Stemmer vilde da, at der skulde bies med denne Sag i 1 til 2 Aar, saasom et af de flere Selveierhuse i Hyllested muligen i den Tid kunde blive tilfals, og da kunde Huus og Plads og Alt des beqvemmere og med Eet erholdes.

Saaledes er man nu ved Præstens Bestræbelser kommen ligesaa vidt, som man var, og dette er ikke her allene Præsten, der søgde at faae et Fattighuus, men og de fleste Steder, hvor der allerede er Fattighuus. — Dog, Manden i Politievennen veed andre Maader at gaae frem paa, dersom dette i sig selv saa lette at bringe afsted, skulde glippe. "Man kunde betinge disse i Kost og Pleie hos en anden af Sognets Beboere, og repartere det billigt Foraccorderede paa hele Sognet, deels at betale i Penge, tildeels for dem, der bedre kunde afstedkomme det, i Fødevare og Ildebrand o. s. v. Og da vilde i det mindste dette Barbarie være hævet! Gid Indsenderen ikke maa have talt forgjeves!!" (Og jeg vil sige: Gid Indsenderen havde erkyndiget sig bedre, saa havde han ikke, naar han var retskaffen Mand, kundet tale i saadan Tone eller paa saadan Maade.) At Politie-Bladskriverens paa Landet boende Ven ei vilde være Sygeopasser, kunde man nu nok forestille sig; men hvem ellers mener han kunde eller vilde være det? som Præsten for billig foraccorderet Betaling kunde faae til det. Den velstaaende Bonde vil det ligesaalidet som hiin; den fattige Bonde har ei Raad til at bygge eller indrette i sin Gaard et par Fag Huus til en slig Syg, og endnu mindre vil han have dem i sin Stue til at høre Stønnen og Vaanden af, og ei have Roe, ofte hverken Nat eller Dag, for deres Trangs Afhjelpning, deres Bønner og Beklagelser. Huusmanden endnu mindre; han er hver Dag i Arbeide hos Andre, eller paa sin egen Loe at tærske. Konen med ingen Børn, eller kun eet Barn, tager Barnet med sig, slaaer Laas for Dørren, og gaaer paa Arbeide ligesaa rask som Manden; og Konen med flere Børn sætter eet Barn til at passe de Andre og gjør det samme; thi hvem kan dog indbilde sig eller Andre, at Spinderokken kan indbringe det, som et Menneskes Dagleie, og Kosten til Een, ofte 2de, kan indbringe, foruden ofte en Stumpe, Konen bringer hjem med sig til de hjemmeværende Børn. Saa den Leie de kan faae for sligt et Menneske er alt for ubetydelig til, at de skulde agte den for Noget. En billig foraccorderet Betaling kan da aldrig ventes. (Fortsættes.)

(Forlangt Indrykkelse.)

Herr Udgiver!

Da jeg, under 29de Februari dette Aar, indsendte til Dem en Efterretning om Herr P. A. Heibergs her i Byen boende Forældre, ventede jeg mindst, at jeg næsten efter to Maaneders Forløb behøvede at skrive mere den Sag vedkommende. Hertil nødes jeg dog nu ved Herr Prof. F. Høegh-Guldbergs Opfordring til mig i Deres Blad No. 32, for at afgive den Erklæring, at jeg, uagtet denne Opfordring, ikke troer mig forpligtet til at navngive mig — og mener dog derfor ei at kunne ansees for mindre ærekjær eller retskaffen — ligesom det jo kan være Publikum ligegyldigt, hvem der ved hiin Indrykkelse har givet det første Stød, naar det kun veed, at Herr Prof. ei er Forfatter til min anonyme Indrykkelse. Dette kan De, Herr Udgiver! ligesaavel bevidne som jeg, da De med mine to i denne Anledning indsendte Stykker tillige fik mit Navn at vide. Iøvrigt gjør det mig ondt, at hiin Anmældelse, hvormed min Hensigt var især den, at skaffe to værdige Gamle Lindring i en høi Alderdom ved at vække Andres Deeltagelse, har givet Anledning til saa megen Omtale, og troer jeg altsaa, at min Taushed hverken kan forøge eller formindske det Skin af Nederdrægtighed, Prof. Guldberg befrygter i sin Forklaring af Herr Heibergs Par Ord til Vedkommende, ligesom han jo selv alene ved sin Indblandelse i denne ham uvedkommende Sag er Aarsag i dens større Vidtløftighed og mulige Ubehagelighed for ham.

Vordingborg den 20de April 1820.

Deres 2c.

Til
Udgiveren af Kjøbenhavns Skilderie.

* * *

At Hr. Prof. F. Høeg-Guldberg, Ridder af Dannebroge, saaledes som ovenstaaende Erklæring viser, ikke er Forfatter til Indrykkelsen fra Vordingborg i Skilderiet No. 20 f. d. A., bevidnes af mig som Bladets Udgiver.

S. Soldin.

Søebad ved Apenrade.

Badetiden begynder, som sædvanlig, den første Juni. Til Badegjesternes Beqvemmelighed og Fornøielse er indrettet en Pavillon ved Skibsbroen tæt ved Badehusene, og et Selskabshuus paa Høien Lensnack, hvis Beliggenhed er overmaade deilig. Begge ere overdragne til en Restaurateur, der, efter Forlangende, prompte vil beværte med alle Slags Forfriskninger. Det vil ganske komme an paa Badegjesternes Antal og Ønske, om der i Selskabshuset daglig skal være Table d'hôte og Musik, saa og, hvor ofte der skal foranstaltes Concert og Bal. Indvielsen af bemeldte Huus skeer midt i Juni Maaned, og det Fornødne herom bliver nærmere bekjendtgjort. Paa det at de Fremmede, der ville besøge Badeanstalten, i Forveien omtrent kunne beregne Omkostningerne, som deres Ophold der kunde beløbe sig til, tjener til Efterretning, at et møbleret Værelse med Seng udleies, efter Værelsets Beskaffenhed, for 2 til 4 Rbdlr. Sølv ugentlig; forlanges flere Senge, da betales 1 Rbd. 4 Rbmk. meer for hver Seng. Om Bespiisningen kan accorderes, enten med Verten hos hvilken Gjesterne boe, eller med een af de herværende Gjestgivere. Skulde der imidlertid indrettes Table d'hôte i Selskabshuset, da kan ogsaa, efter Behag, spises der. For Vinens gode Qvalitet vil man stedse have Omsorg. Badetaxten er saaledes: et varmt Søebad koster 4 Rbmk., et koldt Søebad 2 Rbmk., og et Vogn- eller Kærrebad 3 Rbmk. Sølv; tillige bemærkes, at Badevognen for Damerne er af en meget beqvem og ziirlig Indretning. De, der ønske at leie Værelser i Forveien, eller forlange en heel Etage, eller et heelt Huus til Leie, ville behage at henvende dem til underskrevne Direction, som med Fornøielse, efter Mulighed, skal opfylde Alles Ønsker. Da det ikke kan ventes, at Selskabshusets samtlige Værelser ville blive benyttede af Badeselskabet i den næstkommende Sommer, saa har man besluttet at bortleie tre eller fire af dem, i Fald der skulde findes Nogen, som vilde betjene sig af denne yndige Leilighed; men ogsaa i dette Tilfælde bedes de hertil Lysthavende om betimelig Anmeldelse hos

Apenrade, d. 22de April 1820.

Directionen for Søebadet.

Indenlandske Efterretninger.

Under d. 18 April d. A. er emaneret et Cancellie-Patent, angaaende en allerhøiest Autorisation for Sessionsdeputationerne til imidlertidigt at forbigaae Landmilitærreserverne med Udskrivning saalænge deres Læreaar vedvarer, for Hertugdømmene Slesvig og Holsten.

I Adresseavisen som udkom i Gaar læses følgende: "Underretning til Publicum, indeholdende Facta, der have fundet Sted i Anledning af mit Forehavende, angaaende den augsb. Troesbekjendelse, af Dr. Dampe, er under Pressen."

Et for Elskere af Natursjeldenheder høist mærkværdigt Stykke vil med det første blive offentligen at see her i Kjøbenhavn. Det er nemlig et udstoppet Dobbelt-Misfoster af en Hare. Sammenvoxningen af Ansigtet er, efter alle Sagkyndiges Forsikkring, saa fuldkommen, at endog det af Buffon beskrevne Exemplar i den Kgl. Samling i Paris, det eneste hidtil bekjendte, er langt ufuldkomnere. Det er saa meget mærkværdigere, som man sjeldent træffer paa Misfostere af vilde Dyr. Det anførte Exemplar er i sin oprindelige Tilstand blevet fundet i Sjælland.

Under Titel af: Vergleichs-Tabellen des Reichsbankgeldes Silber gegen Zettel und Zettel gegen Silber, nach dem Englischen des Herren Mortimer und Tate, begleitet mit einer Darstellung wie die nachtheiligen Wirkungen des Courses zu hemmen und die Circulation des Silbergeldes zu befördern *), von Hans Wilder, Kaufmann in Copenhagen, er nyligen, hos Hammerich i Altona, udkommet et Skrift, der fortjener største Opmærksomhed. Bogens Formaal er at vise, ved hvilket Middel en ustadig Courses skadelige Virkninger paa Handel og Vandel kunne afværges. Dette bestaaer i at bruge istedetfor Navneværdie, saaledes som hidtil Tilfældet har været, rede Sølv som Maalestok for Priserne i dagligt Kjøb og Salg, hvorved enhver Gjenstand vilde beholde sin virkelige Værdie, undtagen naar Mangel eller Overflødighed deraf fand Sted. Men da kun Sedler ere i Omløb, saa foreslaaer Forf. at give

*) Texten er baade paa Tydsk og paa Dansk.

alle i Hertugdømmene gjeldende Mynter en fast Værdie i Rigsbankdalere Sølv, efter en tilføjet Tabel, og modtage dem i Pengebetalinger som Landets Mynt, hvorved ikke allene dette Sølv vilde beholdes i Omløb i Landet, men ogsaa Massen af Betalingsmidlerne forøges. Sedlerne skulde da altid gjelde efter Sølvets sidst noterede Børscours. De, saavidt Anmelderen kan skjønne, med særdeles Flid udarbeidede sammenlignende Courstabeller, vise Sedlernes Forhold til Sølv, fra en Cours af 201 til 360, og de ere saa beqvemt indrettede, at man ved første Øjekast kan finde det, man søger. Med Hertugdømmenes Exempel søger Forf. at godtgjøre Gavnligheden af at gjøre Landets Mynt, efter et fastsat Værd, lige. Denne Fremgangsmaade er ogsaa brugelig i andre Lande. Saaledes seer man i Rusland meget hyppigen hollandske Ducater og Albertsthalere, i Engelland og mange sydlige Lande ere spanske Piastre i Omløb. Endnu almindeligere er det i Colonierne, hvor forskjellige Nationers Mynter ere gjængse. Blandt de anførte Fordele kunde endnu regnes den: at Afsætningen paa Landets Producter derved væsentligen vilde befordres, thi det kan vel ikke nægtes, at Udlændinger, som ville kjøbe deraf, ikke indlade sig paa vor Cours, men bestemme deres Priser i Hamborger Banco eller Species. Saalænge Coursen gaaer slettere, og Productionspriserne efter Navneværdie ikke stige i samme Grad, ville de kjøbe med Fordeel; men forbedrer Coursen sig, som er en naturlig Følge af store Opkjøb af Sedler, saa kunne Commissionerne ikke besørges, med mindre at Priserne falde i samme Forhold. Men da dette, som Erfaringen lærer, ikke altid er Tilfældet, saa fremstaaer deraf en Standsning i Forretningerne, og derfor er det kun til Skade for Landet, fordi ofte Conjuncturen derved gaar spildt. Af det Anførte fremlyser, at vore Product-Priser nødvendigen maa taale lige Forandring med Coursen, hvilket Onde ophører, naar de bestemmes i Sølv.

Slagelse, d. 29 April. Natten imellem Løverdag og Søndag sidstafvigte er af et ungt Menneske navnlig Hans Hansen, der allerede forhen 2de Gange er dømt og straffet for Tyverie, forøvet et afskyelig mordisk Overfald paa Sogneso-

ged Lars Nielsen og Kone i Kielstrup i Kirkestillinge Sogn. Under et foregivende Ærinde, blev han, efterat have banket paa Døren, indladt i Stuen, hvor Sognefogden og Kone vare allene og i Sengen, og efter at de vare komne op, hug han med en Hakkelsekniv, med hvilken han iforveien havde forsynet sig i Loen, løs først paa Konen og derefter paa Manden. Den Første har faaet et betydeligt Saar oven i Hovedet og Manden flere Saar, hvoraf et især er gaaet dybt i den ene Skulder, og sandsynlig har været tilrænkt Hovedet. Saavidt det kan erfares har Anledningen til denne Udaad været blot Hevnelyst. Hans fortjente Straf venter ham, og de Overfaldne forhaabes at være uden Fare. (Slagelse Av.)

Af nedenstaaende Anmeldelse fra vedkommende Øvrighed erfarer Man nu den sande Sammenhang af de hidtil endnu lidet bekjendte Omstændigheder ved det paa Hestepranger Jørgen Poulsen begaaede Mord. "Uagtet anvendt Bestræbelse har det dog ikke hidtil villet lykkes at komme til nøiagtig Kundskab om Hestepranger Jørgen Poulsens Endeligt. Vist er det, at hans Lig er plyndret; sandsynligt næsten til Vished, at han er myrdet. Da han, saavidt vides, havde fra Als medbragt noget Guld, af hvilket han rimeligviis endnu ved sin Død har været i Besiddelse, saa anmodes herved Enhver at være opmærksom paa, om mistænkelige Personer skulde ville udgive eller omvexle saadant (eller og Sølvmynt, hvoraf han dog neppe har havt meget hos sig) og i saa Fald derom behagelig underrette mig. — Da offentlige Blade have sysselsat sig med at fortælle denne Begivenhed paa en Maade, der berettiger til at ansee den Veifarendes Sikkerhed langt ringere end den dog, i det mindste endnu, virkeligen er, saa finder jeg mig forbunden til ved denne Leilighed at berolige mine Medborgere med den Forsikring, at Jørgen Poulsen i intet Fald er dræbt der, hvor hans Lig blev fundet, og neppe paa noget offentligt Sted; at der efter Districtslægens igjentagne Erklæring ikke er fundet mindste Tegn paa hans Lig til Slag eller Stød; at det derfor kun er Ukyndighedens Dictamen: at han skulde være tilføiet et stærkt Slag paa Hovedet og et andet under Skulderen; samt, at det eneste der med Rimelighed lader sig antage er,

at han er qvalt sovende, derpaa henbragt hvor han fandtes, og hans Halstørklæde der omdreiet med en Gjerdestaver for at forekomme Livets Tilbagegang, og sandsynliggjøre at han havde bragt sig selv afdage. Jeg har eftersporet hans sidste Vandring fra Faaborg igjennem Kalekoe, Diernisse og Granskoven til de saakaldte Nyeboegaarde, hvor han spurgte om nærmeste Vei til Sandholdt; senere endnu Sollerup forbi. — Maatte Nogen have seet ham i Selskab med Andre, eller have Formodning om hvor han er taget ind, den være nok saa ringe, saa opfordres han herved at give mig den tilkjende, da jeg herved i mit Embeds Navn forsikrer, at Anmelderens Person med samvittighedsfuld Taushed skal vorde fordulgt. — Salling Herreds Politiekammer i Faaborg den 24 April 1820. — Wiborg."

Hamborg, d. 28de April. I Dag Morges Kl. 3 opkom i et Sukkersyderie i Rosenstraße en Ild, hvorved den halve Bygning afbrændte. Leieren og hans Kone ere, paa Grund af at han for 8 Dage siden har kjøbt 2 Tønder Tjære og for 8 Mk. Cour. Spaaner, bleven arresteret i Tugthuset. 12 Familier ere blevne berøvede alle deres Eiendomme ved denne Brand, og for samme er nu aabnet et Sammenskud.

Blandede Efterretninger.

Norge.

Efter Kongeriget Norges Hof- og Stats-Kalender for 1820 bestaaer den Kongelige Hofstat af 1 Hofmesterinde, 4 Statsfruer, 1 Hofmarskalk, 1 Over-Intendant, 4 Cabinets-Kammerherrer, 2 tjenstgjørende Kammerherrer og en Liv-Medicus. Den Norske Regjering bestaaer af 1 Statholder, 1 Statsminister, 7 Statsraader, og er inddeelt i 5 Departementer, der have 5 Expeditions-Secretairer, 13 Bureau-Chefer, Bogholdere og Revisorer, 22 Fuldmægtige, og ere reglementerede 36 Copister; desuden 1 Regjerings-Advocat og 1 Sportel-Casserer. Den dømmende Magt bestaaer af Høiesteret med 1 Justitiarius, 7 Assessorer, 3 extraordinaire Assessorer og 2, som tiltræde i militaire

Sager, 1 Justits- og 2 Protocol-Secretairer samt 7 Advocater, 4 Stifts-Overretter med 4 Justitiarii og 8 Assessorer, 1 Overbergamts-Ret, 2 Overbirkedommere, 60 Sorenskrivere, 5 Sorenbirkeskrivere, foruden Politie-Retterne. Universitetet har 16 Professorer og en Lector. De 5 Lærde Skoler have 5 Rectorer, 1 Vice-Conrector, 6 Overlærere og 11 Lærere. Justitsvæsenet forvaltes ved 4 Stiftamtmænd, 12 Amtmænd, 44 Fogder og 89 Magistrats-Personer, Byfogder og andre civile Embedsmænd i Kjøbstæderne. Der gives 35 Physici og Chirurgi, samt 26 Apothekere. Ved Told- og Consumtions-Væsenet ere 20 Inspecteurer (hvoraf 2 tillige ere Cassere-re), 18 Casserere og 112 Overtold- og Kryds-Betjenter. Fremdeles 24 Postmestere og 2 Post-Expediteurer. 2 General-Veimestere og 7 Veimestere. 5 Bergmestere. Riget er inddeelt i 5 Bispedømmer og disse i 49 Provstier. Geistligheden bestaaer af 5 Biskopper og 379 Præster. Søe-Etaten har 1 Contre-Admiral, 1 Commandeur, 2 Commandeur-Capitainer, 6 Capitainer og 6 Capitain-Lieutenanter, 11 Premier-Lieutenanter og 8 Second-Lieutenanter. Søe-Cadet-Corpset har 20 virkelige og 10 Volonteur-Cadetter. Armeen er inddeelt i 1 Ingenieur-, 1 Artillerie-, 1 Cavallerie- og 5 Infanterie-Brigader, har 1 Feldtmarskalk, 1 General, 3 General-Lieutenanter, 5 General-Majorer. (Generalstaben bestaaer af en General-Adjutant som Chef, 2 General-Adjutant-Lieutenanter, 4 Over-Adjutanter, 5 Divisions-Adjutanter. H. M. Kongen har 7 Adjutanter og 13 Ordonnance-Officierer, Hs. K. H. Kronprindsen 2 Adjutanter og 3 Ordonnance-Officierer i den Norske Armee.) Fremdeles 9 Oberster, 26 Oberstl., 8 Majorer, 121 Ritmestere og Capitainer, 8 Stabs-Capitainer, 182 Premier-Lieutenanter og 116 Second-Lieutenanter, foruden Fæstnings-Officierer. Paa Vartpenge staae 3 Generalmajorer, 3 Oberster, 6 Oberst-Lieutenanter, 25 Majorer, 7 Ritmestere, 56 Capitainer, 57 Pr. Lt. og 44 Sec. Lt. Land-Cadet-Corpset har 60 virkelige og 30 Volonteur-Cadetter.

Guldalen, den 12te April 1820. For nogle Dage siden indtraf den Mærkværdighed, at en Fingut, omtrent 16 Aar gammel, som kom fra Femundsfjeldene, blev, paa et Sted kaldet Gjøsvigsvoldene, ⅛ Miil fra Røraas, overfaldet af fire Ulve. Gutten, som gik paa Skie, vilde i Førstningen undløbe, men da han ikke hertil saae Udvei, vendte han sig imod sine Fiender, slog med sin Skistav, i hvis Ende var en Jernring, til den Ulv, som var ham nærmest, og som kom løbende imod ham med aabent Gab, saa han kløvede Næsen paa den; ved dette satte den Blesserede sig paa Bagbenene, hvorpaa Gutten atter slog til, saa Hovedet kløvedes paa den, hvorved den gav et Dødsens Brøl fra sig, saa de tre andre Ulve bleve forskrækkede og toge Flugten, og denne faldt død til Jorden. Fingutten, ikke seen, bandt derefter Fødderne sammen paa den dræbte Ulv og iilede med den ind til Røraas, hvor den endda havde Liv og viste Tænder imod Folk. Guttens Behændighed og Raskhed, som gjerne er Tilfældet hos Finnen, frelste ham unegtelig denne Gang fra den skrækkeligste Død. — Slædeføret er her nu saa at sige ganske forbi, undtagen ude i Marken, da Sneen ved det milde Veir om Dagen formindskes stærkt hver Dag, og vi have det bedste Haab om en hastig Vaar. Nogle Gange i Marts faldt her ret meget Snee, som snart gik bort igjen, og har tæret meget paa den gamle.

Om det Veirlig, som kan ventes i Sommerhalvaaret 1820. (Forts. s. forr. No.) Den syvende Dag i Junii Maaned træder Solskiven under 66 Gr. 22 Minuter nordre Brede i 11 Maaneder over hine arctiske Landes Beboeres Synskreds, og forlader dem først igjen d. 23 August. Denne lange Dag af 1872 Timer nød den engelske Capitain Roß, i Aaret 1818, paa sin Opdagelsesreise med begge Skibene Isabella og Alexander. Der udvikler sig derfor i Polarlandene i disse 11 Maaneder en stor Deel fri Varme, og tiltager Sommerheden i Nordostlandene, som fra 66de Grad, opad, ligge Æquator indtil 58de og 56de Grad nærmere, indtil August mere end i Syd- og Sydvest-Landene. — En stor Deel af de i Lapland, Nordrusland og Sibirien, med høie Sneelag bedækkede Bjerge, sender sine Dunster deels til Norden, deels til Vesten. — Men Europa sender, i Løbet af denne

Maaned, sine Skyer til de varmere nordøstlige, meget af Solen beskinnede Lande, og disse ville desaarsag give os mangen Østenvind. At Viinstokken førend Midten af Juni vil have afblomstret, er neppe at vente. Derfor vil Juni i den første Halvdeel vel bringe vestlige Skytræk, ad Nordost, ogsaa enkelte Regnskyl, men dog varmere og behageligere Dage, end efter d. 21 Juni og i denne Maaneds Slutning. — Mod Sommersol-Hvervdagen og allerede tidligere ville de høie europæiske Bjerge, ved tiltagende Solvirkning bedækkes med Skyer, der, især paa Nordsiden af hine Høie, ved neddryppende fiin Regn, smelte og derved maa foraarsage betydelige Vandstyrtninger, men i de flakke Lande Regndage. — Næsten alle Floder i Tydskland vilde i Juni stige høit. Kornet vil staae godt paa de høitliggende og jevne Marker, men paa de lave lide af for megen Væde. — Alle ved Østersøen liggende Lande ville allerede i dette Foraar see deres Vandmangel afhjulpen. — I hele Europa vil det i denne Sommermaaned endnu overalt tordne og lyne, fordi en større Sum af Dunster kan decomponeres i Knaldluftens Luftblanding, end det i forrige Sommer var mueligt. — Mængden af kolde Luftstrøg, som ville frembryde i Dunstkredsens øvre Regioner, maa forvandle de nedfaldende store Regndraaber til Iis; derfor maa mangen Egn blive udsat for Hagel. — Den, som besørger sin Høhøst i den første Halvdeel af Juni, kan endnu gjøre Regning paa, at faae samme tør ind. — Juli Maaned vil aldeles ikke i sin første Halvdeel kunne sammenlignes med det afvigte Aars. Hvor mange Dunster og hvor stor en Mængde Fugtigheder der end indtil denne Maaned vil være nedslagne fra Atmosphæren, vil der ikke mangle paa vedvarende Avlingsstof til samme. — Den tiltagende Sommervarme, som kunde blive besværlig i den første Halvdeel af denne Maaned — vil ikke falde saa behagelig ud for Badegjæsterne, som man i mange bjergig eller med Høie omgivne Sundhedsbrønde eller Badestede vil ønske det. Kun faa Dage vil man indtil 17 Juli nyde en varm Morgenstund. Ogsaa vil Regnen i denne Maaned ikke være saa sjelden som i afvigte Aar. — Tordenveiret vil paa mange Steder være ledsaget af halve Skybrud; thi — de tilstrømmende Dunster, som i dette Aar ere til i større Overflødighed, vil træde til det, ved electriske Explosioner frembragte Vand, og hist og her forstørre Skylleregnen. — Mange Egne maa derfor hyppigere end andre hjemsøges af Regnveir, især saadanne Lande og Provindser, der ligge under Skystrømmene fra Sydvest og Vestnord, ligeledes nær ved meget høie Bjerge. Men dette ubehagelige Veir vil ikke overalt, saaledes som det climatiske Veirlig fordrer det, være at befrygte. — Neppe vil der være Udsigt til, at Solstraalerne ville begunstige Kornets Indhøstning og Binden i Neeg, førend en ny Strøg- eller Plaskeregn vil forhindre det. Dette maa gjøre Markfrugternes Indhøstning meget vanskelig. — Ogsaa ville nogle Aftener i denne Maaned være af saa kjølig Temperatur, at de varmere Skyer ville sænke sig ned og Stad og Land indhylles i Taage. — De varmeste Dage kunne denne Gang ikke ventes i den første, men vel i den anden Halvdeel af denne Maaned. — Ved en endnu hyppigen kjølig Maaned vil man ligefuldt endnu have mangen heed Time, og imellem Schweitz og Rusland vil der spores en Varme fra 24 til 18 Grader R. — De sidste Snelag, som i Begyndelsen af October 1819 vare de første paa Høibjergene, levere nu for Maaneden — August — de afvexlende Begyndelser til enkelte Strøgregnskyer, der ville drive omkring i mangfoldige Provindser og igjen falde ned i Draaber. Neppe vil det i disse fire Uge regne uafbrudt hele Dage. Sædvanligen vil Solen i Tydskland gaae i August om Morgenen op bag Skyer. Kun nogle meget behagelige Dage ville indtræffe i de første 14 Dage. Varmen vil, som i de første Dage af Juli, være meget velgjørende for Haugefrugter og Viinvæxter. — Høist sandsynligt vil dog August Maaned ved kjølige Nætter og Dage erstatte hvad der har manglet Frugterne i Juni og Juli. Viinen vil i Aar lykkes bedre end 1817, men dog ikke saa godt som i den sidste og næstsidste Høst. Hverken Korn- eller Viinhøsten synes at ville blive af en saa udmærket Qualitet som i begge de sidste Aar. Kornet vil vel ikke blive ringere i Skjæppetal, men det vil have længere Halm, og yde mindre Meel. Af Bærrene vil man vel faae en Mængde Saft, men ikke overalt perse sød Most, som giver god Viin.

Prof. Kügelgens Morder er nu opdaget. Det er en Canoneer, navnlig Fischer, der ligeledes for en Tid siden har myrdet en Snedkersvend, hvis Forældre græmmede sig saa meget over Tabet af deres Søn, at de snart derefter fulgte ham i Graven. Morderen var selv med blandt Tilskuerne, da Kügelgen, ledsaget af sine utrøstelige Sønner, blev jordet. Han har bekjendt, at den Myrdede døde ved det første Slag, han gav ham med en Muur-Hammer; men at derimod Snedkersvenden forsvarede sig overordentligen. Prof. Kügelgen blev kun 48 Aar gammel. Paa Viinbjerget, hvor han var i Begreb med at bygge sig et Lyststed, agtede han ganske i sin Families-Kreds at leve for Konsten. Arbeide var bestilt hos ham for hele Aar. Han var til Sinds at levere en dobbelt Række af Malerier: den ene fra den classiske Oldtid, den anden fra Religionens Gebet. De Læger, som have aabnet hans Liig, forsikkre, at alle hans Organer fandtes i saa fuldkommen sund Tilstand, at han kunde naaet den høieste Alder. I hans Konstværksted prunke Herders, Wielands, Goethes Billeder, som han i Weimar havde malet efter Naturen. Konsthandleren Artaria i Wien vil lade dem stikke i Kobber af de fortrinligste Konstnere.

Södertelge-Canal, (i Sverrig), som forbinder Mälaren med Södertelge-Bugt ved Østersøen, blev i Fjor færdig. Canalarbeidet begyndte i Mai Maaned 1807, og har kostet omtrent 600,000 Rdlr. Svensk Banco. Da Gjennemfarten er begyndt, saa har Hs. Maj. under 23de October forrige Aar bestemt, hvad der skal betales af de Fartøier, som benytte Canalen, der tilhører et Interessentskab eller Bolag, som det kaldes.

Kjøbenhavns Børs d. 2 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 261, a vista 264. Amsterd. 2 M. 248, a vista - . Paris 2 M. 43. Spec. 262. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 12 ß. a 15 Rbmk. 12½ ß. Oblig. 71. Norske Rigsbs. 17 a 17½. Svenske S. 58 a 59 ß. — Disconto 6 PC.

Den overspændte Fordring.

En Philosoph kom til vor Axelstad,

Og bragte med de herligste Attester,
Der vidned' om den Visdom, han besad,
Og som han havde lært hos Brama's Præster.
Men, trods sin store Visdom, Manden var
Saa erkefattig som en Kirkerotte;
Thi i sin Hjerne han sin Rigdom bar,
Og der den laae som i en Tryllegrotte.
Han drog omkring i hele Danmarks Land,
Og raabte: "kjøber Visdom Dana's Sønner!
Den i hver Livets Alder og hver Stand,
Enhver sin Dyrker kongehuld belønner."
Saa taled' han, og gik fra Stavn til Stavn,
Og fordred' op de Lærde med de Læge,
I alle Musers og Minervas Navn:
At tænde ved hans Fakkel Aandens Væge.
Men ak, hans Røst var kun en Røst i Ørk;
Thi døv var Folket for hans vise Tale,
Og mindre videlysten end en Tyrk
Var' selve Riddersmænd i Riddersahle,
Til Randers Marked han forsulten kom,
Ta'er ind i Kroen, hvor i Gjæstestuen
Han støder paa en Mand med vældig Vom,
Der tømmer Saften af Champagner-Druen.
Heel ydmyg sætter han sig ned hos ham,
Og fordrer kun lidt Brød og Æggekage,
Dertil, som Supplement, en simpel Dram,
Og lader alle tre sig kost'lig smage.
Medynksom den forædte Tykkert seer
Den vise Mand sin ringe Kost fortære,
Og, mens han halv om halv, i Skjægget leer,
Han spørger: "hvad kan Jert Metié vel være?"
Hiin svarer: "ak, min Lykke er kun smal!
Hvad kan min Lærdoms Kjærne mig vel nytte
Her, hvor man helst kun skjøtter om dens Skal?"
"Jer Lærdoms Kjærne?" — spørger han igjen —
"Siig: har I lært en Æggedans at danse?" —
"Nei, ak, nei!"
"Forstaa'r I paa Jer Næsetip, min Ven,
At bære Bjælke, Paafuglfjer og Lantse?" —
"Heller ei!"
"Kan I udryste af Jer Næstes Barm
En talløs Hær af vevre Kleverknegte?" —
"Nei, ak, nei!"
"Hvi gjør I da, Senjør, saa stor Allarm,
At Publicum sin Yndest Jer maa nægte?" —

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 37.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 Maji 1820.

Besvarelse paa et Stykke i Politievennen No. 149, d. 7 Novbr. 1818, med Titel: "Et Par Ord for at vække Vedkommendes Opmærksomhed for de Fattige og Syge blandt Landalmuen", af T. M. B. Galskiøt.

(Slutning; see forr. No.)

... Vilde man nu end regne for sligt et Menneske, som den saakaldede Spedalske eller Ledesløse, Hundrede Rbdlr. om Aaret, saa vilde man vel raabe: Gud forbarme sig, hvilken Urimelighed! hvad var saa dog dette? Man maatte først gjøre Regning paa den Syges egne første Nødtørftigheder, Huuslye, Seng, Mad, Drikke, og ansatte man dette til 50 Rbdlr., hvad blev det saa daglig? 13$\frac{1}{7}\frac{1}{3}$ Skilling; kunde man ikke synes at det var godt Kjøb, allene til Mad og Drikke. Maatte man saa tillige ansætte 50 Rbd. til Varme, Lys, Klæder, og et Menneske at passe hende Nat og Dag, og til dennes Lønning, Mad, Drikke rc., saa blev dette og kun 13$\frac{1}{7}\frac{1}{3}$ Skilling til Maden allene. Og tænkde man sig saa blot saadanne 2de, saa blev dette strax 200 Rbdlr. paa et Fattigdistrict, foruden alle de andre 1ste, 2den og 3die Klasses Fattige. Hvilken Raaben vilde da deraf ikke opstaae for Barbarie og Grusomhed. Virkelig har en Præst ondt at gjøre; thi hvor godt og vel overlagt han end søger at gjøre det, saa bliver det dog ei tilpas, saalænge han ei kan befrie dem ganske og aldeles for alle Udgifter, og dette er dog plat umueligt. Men endelig overalt, naar Nogen skal have nogen til Huse, saa vil de ikkun have arbeidsdygtige Folk, som de kan have nogen Nytte af, og Eieren kan jage og commandere over, naar og hvorhen han vil. Derimod de Elendige, som de ikke allene see, ingen Nytte at have af; men og, hvis Alder og Skrøbelighed bebuder dem, om kort Tid at fordre baade Tilsyn og Pleie, tage de paa ingen Maade imod. Og dersom nu disse Elendige dog skal have det Nødvendige, hvad skal da Præsten gjøre andet end disse Præster have gjort; og dersom intet Hospital eller Fattighuus er i Sognet, dersom intet for Tiden kan blive, dersom Præsten ei kan faae dem indleiede noget Sted, dersom han ei kan tage med Magt og forskaffe dem disse Nødvendigheder, dersom ingen anden lovlig Vei staaer aaben for ham, end at lade Alle bære lige Byrde, saa er det jo ikkun ugrundet Snak, og i høi Grad Uartighed, at jeg ei skal sige Uforskammenhed, offentlig at sige: at saadan Adfærd af Præsten er Ubarmhjertighed, Grusomhed, Barbarie, ja at sige: at netop den meest trykkende, forhadte og barbariske Maade vælges til at opnaae Hensigten. Et Exempel paa, hvilken Vanskelighed det er at faae slige Fattige indleiede et Sted, skal jeg anføre: Et Par Fattiglemmer i Hyllested har saa godt som af Naade og Barmhjertighed, og med megen Bønfalden faaet et Fag Huus at leie; Manden kan Intet udrette, og Konen meget

sidet. Men ikke paa anden Maade, end at Huusleie først man betales, og dernæst at den fattige Kone skal tillige være Barnepige for Huusmandskonen, naar denne om Sommeren eller andre beleilige Tider lader sig leie i Høstarbeide eller anden Gjerning. Den fattige Kone kan mangen Gang ikke engang gaae ud at sanke Ax om Sommeren. Dernæst fortæller Politiebladskriveren, at derefter kom en ung, føer, stærk Mand, med en lignende Anviisningsseddel, til Aarsag, at han var lam paa den ene Haand. Dette kalder Politiebladskriveren "en virkelig Misbrug af den Forpligtelse, som paaligger Sognet, i at ville paalægge det at føde en fuldkommen karsk, stærk og ung Mand, blot fordi hans ene Haand var lam. Qvægvogter, Hyrde, Vægter, Maskindreier, og uendelig flere Sysler, udkræve kun Helbred, og kunde alle give slige unge Mænd Føde og øvrige Nødvendigheder til Livets Ophold." I Henseende til alt dette vil jeg kun fortælle denne Mand, som veed saamange gode Raad imod alle Uraad, Følgende: For et Par Maaneders Tid siden kommer en sund, stærk, og i alle Henseender arbeidsfør Karl til mig med et Brev fra Birkedommeren, at denne Karl var grebet som Løsgænger og betlende, og at jeg vilde forsørge ham af Fattigkassen, indtil han kunde faae Tjeneste. Da jeg ikke veedste Tjeneste for ham, og ei kunde lade ham sulte, ei heller gaae ledig, lod jeg ham ved Sognefogderne oplyse paa Sognestevne, som tjenesteledig, og tillige indtil videre lod ham gaae om paa Sognet at faae Mad og Huuslye, imod at arbeide for dem. Men da Ingen behøvede ham i Tjeneste, og jeg troede, at Fattigkassen ikkun havde med Mennesker at gjøre, som ei ved egne Kræfter paa lovlig Maade kunne erhverve sig nødtørftig Underholdning, efter Fattig-Reglementets §. 5., men ingenlunde med arbeidsdygtige Folk, som med egne Kræfter paa lovlig Maade kunde erhverve sig rundelig Underholdning, saa skrev jeg til Amtmanden, med Ord af omtrent denne Mening: At ligesom det var Øvrighedens Kald, at beskytte sine Undergivne imod Fiender, der vilde fornærme deres Eiendom ved at stjele fra dem, eller deres Legemer ved at beskadige eller dræbe dem; saa var det og, saavidt jeg skjønnede, dens Kald, at beskytte sine Undergivne imod en lige ødelæggende Fiende, Hungeren, ved at skaffe dem Arbeide, ligesom Vaaben ihænde imod den anrykkende Fiende. Ogsaa ventede jeg, at Øvrigheden, som paa sit ophøiede Sted oversaae Statens eller Districternes Mangler eller Overflod, kunde finde Leilighed til at benytte og anvende en overflødig Arbeidskraft til det Offentliges mangehaande Fornødenheder. Men jeg fik til Svar, at han skulde vedblive at gaae paa Omgang paa Districtet, og at Commissionen vilde drage Omsorg for, at han, naar Leilighed gaves, kunde faae fast Tjeneste. Imidlertid havde en Officier, Capitain Wentzel, saavidt erindres, bekjendtgjort i Statstidenden, at der var Arbeide i Charlottenlund Skov at erholde. Jeg skrev da strax til ham om Arbeide for denne og endnu en anden tienesteledig Indsidder; men jeg fik Svar, at Arbeidet var allerede optaget. — Endnu eet. En Pige paa 3—24 Aar maatte til 1 Nov. 1818 forlade sin Tjeneste, og ei kunde faae anden igjen, formedelst Dunkelhed paa Øinene. Hun blev taget paa Fiurendahls Hospital, og Lægen paa Hospitalet anvendte forgjeves Allehaande til hendes Fordeel. Hr. Grev Holstein reiste ind i Foraaret til Kjøbenhavn, og var saa gunstig at tage hende med sig, for at consulere de Kjøbenhavnske berømteste Læger; men de erklærede hendes Svaghed for den sorte Stær og uhelbredelig. Jeg ventede da at hun, som et ungt rask Menneske, skulde kunne faae Arbeide paa en Fabrik, og anbød hende til Uldfabriqueuren paa Fiurendahl; men forgjeves, han havde Folk nok. Jeg reiste til Skielskiør, og ventede at faae hende anvendt til at dreie Hjulet for en Reebslager, og det for den blotte Føde, da Fattigvæsenet skulde klæde hende; men og de havde Folk nok, og behøvede hende ikke. Jeg opbød hende i Slagelse Avis til sligt Maskindreierarbeide, No. 29, Aar 1819, med Betingelse, at Fattigkassen skulde klæde hende; men der staaer hun endnu, uden at noget Menneske har spurgt efter hende. — Nu gad jeg dog veedst, hvad Præsten her skulde have gjort mere? Dersom Hr. Politiebladskriveren nu kunde skaffe os Udvei til den arbeidsføre Karl, til den blinde, men arbeidsføre Pige, som Maskindreier, samt endvidere til 3de arbeidsføre Indsiddere; ei at melde om en heel Deel Huusmænd, som vel have 3 til 4 Tdr. Land,

men ei har kundet faae Tjeneste, som man kunde være sikker paa at være passelig, vilde man være ham megen Tak skyldig, og min Addresse er "Hyllested Præstegaard ved Ringsted".

Om Confirmationen i den franske Menighed.

(See No. 35.)

Overbevist om Sagens Fortræffelighed, og den Opbyggelse, som ligeledes den franske Kirke kunde nyde af unge Menneskers offentlige Confirmation, føjede Kirkens Sognepræst (Hr. Prof. Mourier), ved Nærmelsen af Paasken 1795, efter foregaaende Overeenskomst med den anden Præst, og efterat have faaet Kirkeværgernes Samtykke, den Foranstaltning, at i Fremtiden Catechumenernes Confirmation, overordentlige Tilfælde undtagne, kom til at finde Sted i Templet og i Menighedens Overværelse, i Særdeleshed Skjærtorsdag, efter en meget simpel og af den Genfer Liturgie tagne og den anglicanske meget lignende Ritus. Fem Catechumener, nemlig to Drenge og tre Piger, bleve saaledes for første Gang confirmerede Skjærtorsdag d. 2 April s. A., og tre andre, nemlig een Dreng og to Piger, confirmeredes ligeledes Søndagen d. 18 Dec., foruden to andre unge Mennesker, som bleve særskilt confirmerede s. A. Hvad Methoden i Almindelighed angaaer, som Kirkens-Præst følger, da gjør han, efterat have holdt en passende Prædiken, fra Alteret, de for samme staaende Confirmander tre Hovedspørgsmaale, som de besvare ligefrem med: ja, og efter hvilket de give ham Haanden; og knæle under Confirmationen selv og saalænge Bønnen varer. For ei at gjøre Handlingen trættende, forbigaaes den egentlige Overhørelse, som allerede har fundet Sted i Præstegaarden eller i Templet nogle Dage i Forveien, paa en Tid, da ingen Gudstjeneste holdes. — Man vil uden Tvivl undres meget over det ringe Antal Confirmander, saavel private som offentlige, i den franske Kirke, baade fra 1785 af, i hvilket Aar man begyndte at optegne dem, og førend hvilket der intet findes antegnet i Kirkebogen, denne Gjenstand vedkommende (uagtet Kirken allerede har været til i et heelt Aarhundrede) og siden 1795, da denne offentlige Ceremonie blev indført. Tallet af Confirmander i denne lille Menighed, fra 1785 til 1794 inclusive, har ikke været over 34, nemlig 16 Drenge og 18 Piger. Fra 1795 til 1810 inclusive, blev der antagen 79 Catechumener, hvoraf 52 Drenge (deriblandt 2 Proselyter) og 47 Piger. Endeligen, fra 1811 inclusive til 1820 (et Tidsrum, da adskillige Medlemmer, under forskjellige Foregivender, havde draget sig tilbage fra Kirken) har Catechumenernes Tal ikke været over 40, hvoraf 15 Drenge og 25 Piger. Det maa endnu bemærkes, at der siden i de forskjellige Perioder neppe meldte sig een eller to Catechumener, og i Aaret 1790 aldeles ingen — Hvor liden Iver, vil man maaskee sige, vises her for en Indretning, der endog, blot med Hensyn til Sproget, er saa gavnlig, ei at tale om den egentlige Undervisning selv? Hvilken Contrast, naar man sammenligner det her anførte Tal med Tallet af de i andre Hovedstadens Kirker sædvanligen Confirmerede, som ofte er 100 og langt derover! Af benævnte Antal af Confirmander, der, ligesom og de Døbtes, altid har været saa ringe i den herværende franske Kirke, sees letteligen, hvor faa af Menigheden i en Residents, hvor det franske Sprog dog er temmelig brugeligt, søge en Kirke, der har sin egentlige Oprindelse fra de franske Flygtninger.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Det islandske literære Selskab har nu i fire Aar udgivet en Aarbog, kaldet Sagnablød, som blandt andet indeholder en historisk Beretning om det sidste Aars vigtigste Begivenheder. Den udkommer her i Staden. O saa udgives en Maanedstidende i Island kaldet Klosterposten (da den trykkes paa Vidse-Kloster) af Hr. Conferenceraad Stephensen. I Heftet for Februar 1820 læses en islandsk Selskabssang, i Anledning af den med Postskibet ankomne Efterretning om Amtmand Moltkes Ansættelse som Stiftamtmand, hvori den almindelige Glæde over denne elskede og agtede Embedsmands Forfremmelse yttrer sig i de varmeste Udtryk. Ellers erfarer man,

at den sidstafvigte Vinter har været overordentlig mild i Island, især i dets nordlige Deel. Det og Farøerne har altsaa i Aar i den Henseende gjort en Undtagelse fra hele Europa, hvor man overalt har klaget over Vinterens Haardhed. — Endvidere hører man fra Island, at den berømte Digter Præsten John Thorlaksen, Miltons og Klopstocks Oversætter, er afgaaet ved Døden i en høi Alder, efterat have for nylig faaet en temmelig betydelig Understøttelse fra Engelland og en aarlig Pension af den danske Regjering.

I Februar Maaned forlod, efter de sidst indløbne Beretninger, Prof. Rask Tiflis, for at indskibe sig i den persiske Havbugt, og derfra begive sig til Indien.

Der er forhen her i Skilderiet gjort Opfordring til Udgivelse af et Magazin, der indeholder Efterretning om Almueskolevæsenet. Begyndelsen af et saadant Værk er nu udkommet fra Bogtrykkeriet i Borris, under Titel: "Magazin for Skolevæsenet, med Hensyn til Lærere i Almueskolerne, udgivet af Seminarieforstanderne Amtsprovst Krarup og Pastor Bentzon, 1ste Hefte." Bogen indeholder Følgende: 1) Skolevæsenets Tilstand i Thisted Amts søndre Amtsprovstie, af Amtsprovst Bendix. 2) Hvad har en retskaffen Mand at gjøre, før og naar han tiltræder et Skolelærer-Embede? 3) Den stephaniske Læsemethode. 4) Om den nyere Bogstavere- og Stavelse-Afdelings-Methode. 5) Bør Almuesproget taales i Almueskolerne? 6) Skolelærerstandens Glæder og Ubehageligheder, i Breve fra en ung Skolelærer til hans Fader. 7) Nogle Bemærkninger af Skolelærer S... 8) Religiøsitet, en nødvendig Egenskab hos Skolelæreren. 9) Klogskabsregler for Seminarister, som blive Huuslærere. 10) Danske Skrifter i Skolefaget, som ere udkomne i Aaret 1819. — Prisen paa dette Magazin, hvoraf flere Hefter skulle udkomme, er saaledes: Paa Bogladerne 2 Rbmk. rede Sølv; for dem som ved Modtagelsen af 1ste Hefte subskribere paa de følgende, 1 Rbmk. 8 ß. r. S., og for Skolelærere som subskribere, 1 Rbmk. r. S. eller 10 ß. Slesvig Holst. Courant. — Bogen faaes i den Gyldendalske Boglade, hvor og Subskription modtages.

Med det første vil udkomme: nye Efterretninger om Bornholms Tilstand, forfattede af en Mand, der længe har bestræbt sig for at fremme dette Lands Bedste.

Paa den under Bygning værende Christiansborg Slotskirke er man nu i Færd med at opføre Kupplen.

Fiskeren Hans Jensen i Skovshoved, som Hs. Majestæt nylig benaadede med Dannebrogsmændenes Hæderstegn, har udmærket sig ved følgende ædle Daad: Den 5te Marts observeredes en Baad udenfor Taarbek at drive i Skraais langs med Kysten. Fra forskjellige Steder søgte man forgjæves at arbeide sig ud dertil for at frelse den. Da besluttede Hans Jensen at vove Alt. Han gik ud af Baaden med to Aarer, og krøb paa samme i Skraaisen, hvori han hvert Øieblik faldt igjennem, og blev vaad paa hele Underkroppen, holdende i Munden Enden af et Toug, som han slæbede efter sig. Touget gleed eengang fra ham, da det blev hængende fast i Skraaisen, hvorfor han maatte vende om, for at tage igjen fat paa det; men endeligen naaede han, ganske udmattet, saa langt, at der fra Baaden kunde kastes et Toug til ham, hvormed han blev trukket ombord. De andre Skovshoveds-Fiskere begyndte nu at hale i den anden Ende af Touget, for at Baaden kunde naae den faste Iis; men Touget sprang. Benævnte Hans Jensen krøb nu atter ud fra Baaden og hentede Touget med megen Anstrængelse tilbage. Ved dette Tougs Hjelp blev et dobbelt Toug trukket fra Landet til Baaden, og saaledes lykkedes det endeligen de øvrige Skovshoveds-Fiskere at hale Baaden tillands. De svenske Passagerer tilbøde strax Fiskeren Hans Jensen, at betale ham, hvad han vilde forlange; men denne uegennyttige Mands Svar var: "Jeg har ikke reddet dem for Penge, thi det er ethvert Menneskes Pligt, at hjelpe dem, der ere i Nød; dersom De vil give mig Noget, er det godt, men ellers er jeg lige fornøiet."

Maribøe, den 27 April. Som en Slags Fornyelse af det atter istandsatte Capel paa Gaarden Søeholt, helligholdtes afvigte Søndag den 23de dennes den nærværende Eiers, Hr. Kammerherre v. Bertouchs eneste Datters Confirmation. Den høitidelige Act foretoges i en meget talrig Forsamling af indbudne Venner og

Gaardens Folk i følgende Orden: En til den Anledning componeret høitilig Instrumental Musik aabnede Ceremonien og stemmede Gemytterne til Andagt og opløftende Følelser; derefter istemtes Psalmen No. 540. Hs. Høiærværdighed Stiftets Biskop messede for Alteret Collecten og Epistlen, hvorefter Psalmerne No. 542 og 193 bleve sjungne. En herlig Tale af Hs. Høiærværdighed forkyndte nu Forsamlingen Dagens høie Betydning fra samme Sted, hvor Danmarks store Biskop Kingo for 122 Aar siden indviede Kapellet, og hellig Ærefrygt knyttede sig til Mindet om Forfædrenes Daad. Efter Psalmen No. 534 indledede Hs. Velærværdighed Hr. Sognepræst Theil i en Tale Confirmantindens Examination, som paa det herligste overbeviste den hele Forsamling om sin religieuse Dannelse. Medens Psalmen No. 535 istemtes ledhedes hun af sine Forældre for Alteret, hvor hun knælende indgik den høitidelige Pagt og modtog Velsignelsen, hvorefter den hele hellige Handling sluttedes med Psalmen No. 536. Instrumental-Musik ledsagede samtlige gudelige Sange, og bidrog til hos de Tilstedeværende at vække en Stemning, som hele Dagen igjennem blev synlig og gjorde den til en af de herligste og opbyggeligste, Mennesket med Følelse kan nyde. Den fortryllende Egn og skjønne Have syntes at smile til den hellige Glæde, hvormed de af Alle i det deiligste Veir bleve betragtede og beundrede. — — Ved Auctionen igaar efter afgangne Birkedommer Dall, paa Aaserupgaarden, var der næsten ligesaa mange Mennesker, som paa et Marked. Alt, endog det ubetydeligste Skrimmel-Skramlerie, blev betalt overdreven dyrt. — Den 23de April fandt en sørgelig Nyhed Sted i Nakskov. Et ungt Menneske, omtrent 12 Aar gl., har med en Bøsse skudt en Møllersvend Hovedet fuldt af store Hagel. Bøssen gik af, uden at Drengen vidste det, da han og Møllerkarlen tilligemed en anden Dreng vilde gaae ombord i en Baad for at seile en Tour og tillige profitere af den ædle — men for Drenge for mandhaftige — Jagt. Der er kun lidet Haab om Karlens Liv, da to Hagel have igjennemtrængt hans ene Øie, og overhovedet den halve Side af Ansigtet er som spækket med Hagel. — I Søndags afbrændte man de saakaldte Tomter eller Trunter paa Marken ved Hardenberg. Ved den Leilighed gik Ilden uden for sine Grændser, saa at der kom Ild i et derved nærliggende Gjærde, som dog lykkelig og vel blev dæmpet; men Ildinspecteuren fik dog sin ene Arm noget forbrændt. — Dette er den anden Ildoperation, som man har tilladt sig uden behørigt Varsko. (Mariboe Av.)

Odense. Hs. Høihed Prinds Christian Frederik har, efter sin Tilbagekomst til Rom, paa en Tid af 14 Dage havt jevnlige Anfald af en let Feber, der dog den 8 April ganske var udebleven; og lover Lægen Morichinis Bulletin for den Dag en hastig og fuldkommen Helbredelse. — Hds. Høihed Prindsesse Caroline Amalia befandt sig i høieste Velgaaende. — Græsset og Haugevæxter sættes meget tilbage af den nye Kulde, som siden medio April følelig har hjemsøgt Os, og i Forening med Blæsten holdt Regnen, der vilde være saa velgjørende for Vegetationen, ude. (Hempels Av.)

Blandede Efterretninger.

Om det Veirlig, som kan ventes i Sommerhalvaaret 1820. (Forts. s. forr. No.) Efterat August er gaaet forbi med afvexlende Vinde — Skylleregn og mangen meget heed Time, saa vil dens Efterfølger, September Maaned, fremkomme med en noget mørk Mine, men dens Alvor vil i dens første Halvdeel forvandles til Mildhed og Behagelighed. Indtil denne Høstmaaned have de umaadelige Dunster, Skyer, Taage, Snee og Iislag afdraget utallige Grader af fri Varme. Naar derfor de ofte følgelig kjølige Sommerdage for mange Mennesker have misfornøiede Timer til Følge, saa vil September igjen opmuntre disse Ulykkelige med en qvægende Høstsoel. Mange Middags- og Eftermiddagstimer maa endog medføre nogen betydelig Varme. Men allerede i de første Uger ville ogsaa falde mange Stinger — og i de sidste 14 Dage Taage. — Da Foraarsveiret i Almindelighed ikke kan falde gunstigt ud for Træernes Blomster, eftersom der i dette Tidsrum vil indtræffe for stærk Riimfrost, saa kan der neppe ventes saa megen Frugt, som begge de sidstafvigte Aar have

leveret. Men det hænder imidlertid ikke sjeldent, at i mange Lande og Egne paa det ene Sted falder mere Frugt end paa et andet. — October. Af den store Mængde mørke Dage, som Sommerhalvaaret maa bringe os, og uden Tvivl ogsaa de fjerne Nordostlande, lader sig let forudsee, at i de sidste Sommerheden ikke vil have taget saa meget Overhaand. Neppe kan det derfor og, i de første Dage af dette Aars Juli Maaned fryse, som i forrige Aar, under 68de Grad, og dette lader ikke formode nogen megen tidlig Frost i October, endskjøndt en fugtigere og koldere Luft end i den sidste October. — Hvilken Gang den afgjørende Vind for de derpaa følgende Maaneder, ligesom og for Vinterens Beskaffenhed vil tage — det beroer paa de Ostasiatiske Høibjerge, i hvilke disse, siden den sidst forløbne Vinter, ved Nedslag og i Sommerhalvaaret ved Bjergsneens Bortdunstning, er bleven sat. Derom næste Gang.

Hovedcharacteren

af de forestaaende 6 Maaneder af den gode Aarstid kan nu hver Læser, af den her leverede udførlige Skildring deraf, udfinde af sig selv, omtrent paa følgende Maade:

Maanederne April og Maji ville vel have deres behagelige Dage, men størstedelen fugtigt og koldt Veir.

Juni Maaned vil i den første Halvdeel have smukke Foraarsdage med formindsket Regn — ikke uden Torden og Lynild, efter de korteste Dage imellem den 21 og sidste Juni, men mere fugtigt og kjøligt Veir, og ligeledes og i den første Halvdeel af

Juli Maaned. Mindre fugtige ville de sidste Uger af Juni Maaned være. Med Begyndelsen af

August Maaned indtræffer igjen det behagelige Veir, dog med Ilinger i den anden Halvdeel, og med vedholdende Natteregn og varme Dage.

September Maaned vil i sin anden Halvdeel have venlige og skyfrie Dage; mere end i begge de første Uger vil

October Maaned derimod bringe et langt ringere Antal af mindre klare Dage end i Aaret 1818.

Høitliggende og Sand-Lande kunne i Sommermaanederne vente et mindre skadeligt Veirlig end fede og side Egne.

En stor Deel Fugtighed trækker, efter Jordbundens Udtørring i forrige Aar, endnu ind i samme, og den vil formindske Væden.

Saa overordentlig kan derfor den Skade ikke være, som en noget fugtig Sommer, i Almindelighed, vil foraarsage.

Ogsaa det forgangne af mig i Begyndelsen af November forkyndte Vinterveirlig, — siger Prof. Dittmar — er i alle Punkter saa nøie indtruffen, som jeg ventede den og som den opmærksomme Læser af mit derom udgivne Skrift, saavel af de maanedlige Beretninger i den Vossiske Berliner Avis, vil have fundet.

Iøvrigt er det Skrift aldeles ikke bestemt til at opgive Forskjelligheden af det climatiske Veir i enkelte Provindser, men endnu mindre for ganske individuelle Veirforandringer i særskilte Stæder, Flekker og Landsbyer! — Paa denne Bemærkning beder jeg, ikke den indsigtsfulde Læser, men kun den indskrænkede Dadler behageligst at agte.

Nihil est humanum — quod omnino reprehensione maledicorum et invidorum carere possit! — Com. Natalis p. 1026.

Den spanske Inquisition. (Fortsættelse; s. No. 34.) Denne Beskrivelse over hiin Auto-da-fé er saa meget mere paalidelig, som den er et Udtog af een af Inquisitionens Retsbetjenteres udførlig trykte Fortælling derom. Denne, som kalder sig Joseph des Olmo, har skildret det hele Rædselsoptrin med en Troskyldighed og Aabenhjertighed, som maa bringe hver Menneskeven til at gyse. — Ellers holdes en Auto-da-Fé aldrig førend man har faaet endeel Offere samlede, og Misdæderen maa derfor sidde hele Aar førend den over ham fældte Dødsdom fuldføres. Sædvanli-

gen vælges til en saadan Henrettelse, der betragtes som et offentligt og glimrende Bevis paa Religionsiver, Søndagen mellem den Hellige Trefoldighedsfest og Adventstiden. Ved Solens Opgang ringes med Domkirkens store Klokke. De anseeligste og fornemste Folk forføje sig, paa dette Losen, til Inquisitionens Huus, og tilbyde sig at ledsage Inquisiterne. Naar Alt er i Beredskab, stiller Storinquisitoren med en Notarius sig for Porten af dette Huus og oplæser de Domfældtes Navne. Paa samme Tid oplæser Notarius ogsaa deres Navne, som beæres med at følge hine til Baalet. De ordnes derpaa og føres i et Tog ganske barfodede til Brændestedet. De, som ikke skulle brændes, have Sanbenito paa og den med Djævler bemalede Hue, hvorpaa Flammerne vende nedad; de, som skulle brændes, bære Huer, hvorpaa Flammerne vende opad; men de, som have anklaget sig selv, eller viist sig bodfærdige, have aldeles djævel- og flammeløse Huer paa. Dominicanerne med Inquisitionens Fane aabne Toget. Først komme de Misdædere, som ikke skulle miste Livet; efter dem følger een, som bærer et Crucifix, og efter ham de til Døden Dømte; derpaa kommer en sort med Djævler og Flammer bemalet Kiste, hvori de Flygtedes og de i Fængslerne døde Forbryderes Billeder og Been ligge. Præster og andre Geistlige slutte Toget, som gaaer igjennem de fornemste Gader til Kirken, hvor der holdes en høitidelig Præken om Troen. Efter Prækenen træde to Personer frem, og oplæse med høi og tydelig Røst Forbrydernes Dom, og de, efter Foregivende, dem overbeviste Forbrydelser og tildømte Straf. Hver Inquisit staaer, under sin Doms Oplæsning, med et slukt Lys i Haanden for et Crucifix. Endeligen tilkjendegiver man dem, at de ingen Naade have mere at vente, hvorpaa een af Inquisitionens Embedsmænd giver hver et Slag for Brystet, som Tegn paa, at nu Inquisitionen ikke har mere noget at gjøre med dem. En verdslig Øvrighedsperson fremtræder derpaa, og modtager Forbryderne. Man paalægger dem i Inquisitorernes Overværelse Lænker, og fører dem først til Fængslet, og dernæst til den høieste Kgl. Dommer. Denne spørger dem ikke om deres Forbrydelse, men blot i hvilken Religion de ville døe. Den, som vælger den catholske Religion,

føres da strax til Rettersstedet, og bliver, som en Naade, qvalt førend han kastes paa Ilden. De, som ville døe i en anden Religion, brændes levende. Paa Rettersstedet staae saa mange Pæle, som Forbrydere, der skulle døe. Først henrettes de Frafaldne, derpaa de, som nægte deres Forbrydelse. De Ubodfærdige føres til Pæle, som ere 12 Fod høie. En halv Alen fra Spidsen af Pælen er befæstet et smalt Brædt, hvorpaa siden den Ulykkelige maa sætte sig. Han føres derpaa af to Geistlige lige op til Sædet. Naar disse i et Korteers Tid have formanet ham til at forsone sig med Kirken, forlade de ham. Böddelen stiger derop, lader Synderen sætte sig paa Bænken, og binder ham med Lænker tæt til Pælen, hvorpaa han forlader ham, og de Geistlige igjen fremtræde. De gjentage deres Formaninger, og finde de ham endnu ubøjelig, saa erklære de, at de nu overlade ham til Djævlen, som allerede ganske begjerligen staaer ved hans Side, for at modtage hans Sjel. Efter denne Erklæring skraaser Folket ganske forfærdeligen: gjører Hundene Skjægge. Dette skeer saaledes: man befæster brændende Riiskoste paa en lang Stang, og kaster den Ulykkelige dem saalænge i Ansigtet, indtil dette er blevet ligesom et Kul. Under disse djævelske Piinsler udstøder Folket uophørligen et stort Frydeskrig. Derpaa tændes Træet nedenfor ved Pælen, men den Ulykkelige sidder saa høit, at Flammerne sjeldent naae ud over Sædet. Naar der kun blæser en svag Vind, saa stiger den sjeldent op til Misdæderens Knæer. Men naar en heftig Blæst bortdriver Luen, saa døer en saadan Mishandlet først efter to Timers Forløb. I stille Luft varer Pinen omtrent en halv Time. Saalænge han kan tale, raaber han i en jamrende Tone: *Misericordia por amor de Deos!* Det Skrækkeligste herved er, at ingen har mindste Medlidenhed med en saadan Beklagelsesværdig, men alle er med største Rolighed Vidner til hans ubeskrivelige Qvaler, og prise med høit Skrig Inquisitionens Naade. Dagen efter Henrettelsen blive de Henrettedes Billeder ophængte i Dominicanernes Kirke, og derunder sat en kort Efterretning om deres Fædreneland, Familie, foregivne Forbrydelse o. s. v. De Misdædere, man har skjenket Livet, blive fra Rettersstedet, hvor de hen-

bringes, for at give et afskrækkende Exempel, førte til deres Fængsler; næste Dag forestilles de Inquisitionen; de mindes høitideligen om deres Forbrydelse, og trues med den haardeste Straf, naar de ikke ydmygen forrette den dem paalagte Bod. Egne dertil beskikkede Inquisitionsbetjenter føre dem til deres Bestemmelse. De til Galeierne Dømte, kastes i de afskyeligste Fængsler; andre pidskes igjennem Hovedgaderne, og atter andre maa bære Sanbenito, hvormed det yderste Kjendetegn paa Æreløshed er forbunden, saavel for deres egen Person, som deres Familie. Men alle maa gjøre Eed paa, at de ville fortie hvad de have sagt og hørt, og overhoved hvad der er foregaaet med dem for den hell. Ret og andre Inquisitionen tilhørende Pladser. (Fortsættes.)

I den for sine Sundhedsbade saa bekjendte Stad Wisbaden var der nyligen udbrudt Uroligheder. Anledningen dertil var, at en Mand havde paa sin egen Grund ladet grave efter en varm Kilde, for at benytte den til de Bade, han anlagde. Kilden blev vel funden, men Vandet i de andre Bade blev med eet saa formindsket, at man befrygtede den varme Kildes fuldkomne Bortledning.

I samme Stad døde den forhenværende engelske Charge d'Affaire Horn, der først havde været Munk, siden var bleven Protestant, derpaa havde giftet sig med en Stiftsdame eller fordums Nonne, og paa sit Sygeleie igjen var bleven Catholik.

Kjøbenhavns Børs d. 5 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 258, a vista 261. Amsterd. 2 M. , , a vista , . Paris 2 M. , . Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. (i Dag, den 6 Maji, 15 Rbmk. 6 ß.) Oblig. 70. Norske Rigsbs. 17. Svenske S. 59 a 60 ß. — Disconto 6 PC.

Anecdot.

Ved intet Hof har Fylderie været mere i Brug, end ved Peter den Førstes. Hver Gang

et nyt Krigsskib skulde løbe af Stabelen forærede han Admiralitetet 1000 Rubler til et Gjæstebud, hvor Alle, Høie og Lave, Mandfolk og Fruentimmer, maatte drikke til de vare beskjænkede, og ingen af dem turde, uden Keiserens udtrykkelige Tilladelse, forlade Skibet. Efter Fredsslutningen med Sverrig i Nystæd (30 Aug. 1721) gaves blandt andre Lystigheder i St. Petersborg en Maskerade, der varede otte Dage, og hvor der fremkom en Maske, under Navn af Knæs Pave, ledsaget af Cardinalerne, alle i deres Høitidsdragt. Gruppen bestod af de største Drikkebrødre i Rusland, men som derhos vare af Stand. Det var dem paalagt, at drikke sig hver Dag fulde i stærkt Øl, Brændeviin og Viin. — Ved en anden Leilighed havde Peter ladet anstille et Pavevalg, med de sædvanlige Ceremonier, hvori han lod vælge sin forhenværende Skrivermester til Pave; men baade denne og Cardinalerne maatte drikke saalænge, til de vare ganske beskjænkede. Man har villet undskylde Keiseren med, at han gjorde alt dette, for at afvænne sine Undersaatter fra at drikke, ved at gjøre denne Lyde latterlig. Men denne Undskyldning falder bort, naar man veed, at Peter ikke allene selv drak dygtigen, men ogsaa fandt største Morskab i at see Folk, uden Hensyn til Kjøn eller Stand, perialiserede. Engang lod han en stor Deel af de fornemste Damer indbyde, og i Forveien tilkjendegive, at det blot skete i den Hensigt, at de skulde drikke sig en Ruus, og det i almindeligt Kornbrændeviin. Ingen turde udeblive og ingen Undskyldning gjeldte. En vis tydsk Dame, der var høi frugtsommelig, søgte, ved Keiserindens Forbøn, at blive fritagen, men Peter var ubevægelig. Den arme Kone gik det saa nær til Hjerte, at hun foer ilde derover.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 38.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 Maji 1820.

* * *

I det 26de Nummer af Kjøbenhavns Skilderie har Hr. Zeno v. Sølnwanger tilladt sig at tage til Gjenmæle imod en, allerede en heel Maaned tidligere, i samme Blad indført Bekjendtgjørelse, angaaende Componisten af den ved ham udgivne Musik til hans Oversættelse af Frøken J. M. Jessens kronede Folkesang. Maaden, hvorpaa dette er skeet, nøder Indsenderen af hiin Bekjendtgjørelse til at give et kort Svar.

Lykkeligviis formaaer han at besvare Hr. v. Sølnwangers Brev til Skilderiets ærede Udgiver med et andet Brev, som den samme Hr. v. Sølnwanger har tilskrevet Hr. Musikdirector Apel i Kiel. For Læsernes Skyld har Hr. Apel lettet Brevets Forstaaelse og Bedømmelse ved nogle tilføiede Anmærkninger. Brevet lyder som følger:

* * *

Sr. Wohlgeb. Hrn. Hrn. Ch. Apel, Universitäts Mußik- 1) Director zu Kiel.

Kopenhagen, d. 19 Octbr. 1819.

Euer Wohlgebohrn!

Es war Ihr Wille, daß Ihr Name als Compositeur des Nationall-Liedes von Juliane Marie Jessen nicht bekannt werde 2). Der Beyfall den hier die Musick wie die Uebersetzung allgemein erhielten, und der Wunsch Seiner Majestät des Königes, daß es allgemein verbreittet werde 3), mit der Auffoderung es Seiner Majstät zu dediciren, bestimten mich, es Hrn. Lose zur Auflage zu übergeben. Daß mich kein pekuniäres Intereße, sowohl bey dem ersten, als letztem Schritte leittete bedarf ich wohl nicht zu beweisen, und eine Sume von 500 Thlr. R. B. N. W. hat mich diese Artigkeit, (die Menge von geschriebenen, wie gestochenen Exemplaren nur sehr mäßig angeschlagen, die ich an Hoff und Stadt vertheillte) gering gekostet. Es war mir angenehm, Ihren eben so erhabenen, als guten Monarchen, und Seinen biedern Unterthanen den Beweiß meiner Erfurcht, wie meiner Hochachtung dadurch am Tage zu legen, und indem ich Sie bitte auf meine Erkentlichkeit für Ihre Mitwirkung in jeder Hinsicht zu zählen, ersuche ich Sie einstweillen meinen inigen Dank dafür anzunehmen 4). Ich würde mir in keinem Fall erlaubt haben die Mußik für mein Werk gelten zu laßen 5), und so frey ich von der Sucht mich mit fremden Federn zu schmücken, bin und war; so blieb mir doch keine Wahl als den Compositeur auf dem Titel ganz zu umgehen, und nur den des Dichters zu setzen. Es ist warlich nicht meine Schuld, wenn es troz dem Menschen giebt, die in mir zugleich den Compositeur vermuthen 6), ich habe der Beantwortung der Frage von wem die Mußick sey, theils ausgewichen, theils die Warheit gesagt, nämlich daß der Compositeur Seinen Nahmen nicht bekannt wünsche. Dieß zu meiner Rechtfertigung,

bis ich das Vergnügen habe Sie mündlich der Achtung zu versichern mit der ich mich zeichne als

Euer Wohlgebohrn!

ganz ergebensten

Zeno v. Sölnwanger.

Ich habe mir erlaubt Ihnen 6 Exemplare durch Hrn. Loose zu übermachen 7), und wünsche daß Sie selbe in dem Sinne empfangen, der mich leitete als ich selbe übersandte.

Z. v. S.

* * *

Anmerkungen.

1) Die Abschrift des Briefes ist buchstäblich genau mit dem Original übereinstimmend.

2) Nicht das Nationallied des Fräuleins Jessen, sondern nur die deutsche Uebersetzung des Herrn v. Sölnwanger habe ich auf sein dringendes Ersuchen komponirt, um einen Zudringlichen, dessen öfteres Kommen mir lästig fiel, los zu werden; habe mich auch auf meinem Originalmanuscript, welches ich ihm übergab, als Komponisten genannt, wie ich mit vollem Rechte konnte: denn eine alte, ungarisch oder russisch seyn sollende Nationalmelodie, die er mir vorsang (nicht auf dem Fortepiano vortrug, wie er in No. 26 der Skilderie äußert), konnte ich bey dem von ihm gewählten Metrum durchaus nicht gebrauchen, so sehr er es auch wünschte, und erkläre hiemit als ehrlicher Mann, daß ich von ihr auch nicht einen einzigen Tact in meine Komposition aufgenommen habe. Auch können sehr achtungswerthe Personen es bezeugen, daß Herr v. S. mich hier in Kiel als den alleinigen Komponisten seiner Uebersetzung anerkannt habe. Er selbst hat mein in seinen Händen befindliches Originalmanuscript von dem Musicus Scheel hieselbst mehrmals copiren lassen, und die Abschrift hiesigen Personen überreicht, und auf jedem dieser Exemplare ist zu lesen: "in Musik gesetzt von G. Chr. Apel." Höchst ungerne mache ich so viele Worte um eine solche Kleinigkeit, und wenn Herr v. S. diese Komposition "in jeder Rücksicht anspruchlos" nennt, so stimme ich ihm hierin gerne bey. Sie war aber auch nicht zur Publicität

bestimmt, und verdankte ja ihre Existenz überhaupt nur dem Wunsche, sich von einem zudringlichen Unbekannten baldmöglichst zu befreyen. Wie nun aber Herr v. S. so dreist seyn kann, mir zu schreiben, und später drucken zu lassen, es sey mein Wille gewesen, daß mein Name als Compositeur dieses ꝛc. nicht bekannt werde, begreife ich so wenig, als nach dem eben angeführten meine Leser es begreifen werden; ich hatte mich auf dem ihm übergebenen Manuscript ja selbst genannt, und war in Abschriften, die er vertheilt hatte, genannt worden. Nur gegen seinen mir späterhin gemachten Vorschlag, Text und Musik mit ihm gemeinschaftlich drucken zu lassen, protestirte ich, ohne ihm geradezu die Gründe anzugeben, welche mich von diesem öffentlichen Zusammenstehn mit Herrn v. S. abhielten.

3) Wenn dies wirklich der Fall war, so war es die Pflicht des Herrn v. S., mir solches zu melden, und ich würde dann keinen Augenblick den Druck meiner Komposition verweigert, vielmehr mich beeilt haben, das Manuscript nochmals sorgfältig durchzusehn, um es hie und da noch zu verbessern, statt daß es jetzt durch die Indiscretion des Herrn v. S. sogar entstellt ins Publicum gekommen ist.

4) Eine vortreffliche Erkenntlichkeit und Dankbarkeit, die Hrn. v. S. mir erzeigt hat! ganz seiner würdig! erst publicirt er meine Komposition ohne meine Erlaubniß und wider meine erklärten Willen; dann spricht er sie mir gar ab, und krönt seinen Eingriff in fremdes Eigenthumsrecht mit Ausdrücken, für welche den richtigen Namen aufzufinden, ich ihm selbst überlasse!

5) Wirklich nicht? woher denn jener Brief in No. 26 der Skilderie? es ist wohl handgreiflich genug, daß angemaaßtes "Vaterrecht zu jenem Unglückskinde" dadurch vertheidigt werden sollte, sey es immerhin auf Kosten des Anstandes und der Wahrheit.

6) Und doch war es Herr v. S., der den Titel so absichtlich und künstlich zweydeutig gestellt hatte, daß niemand anders glauben konnte, als er sey der Komponist.

7) Den richtigen Empfang derselben quitire ich hiemit. Herr v. S. hat mir dadurch wenigstens Ge-

legenheit gegeben, die gedruckten Exemplare mit den von ihm selbst hier vertheilten Abschriften des Originalmanuscripts zu vergleichen. Ich setze die Stellen, wo die gedruckte Ausgabe von dem Manuscript abweicht, hieher:

I. In der Komposition des Liedes mit der Pianoforte-Begleitung fehlt gleich zum Anfange die Bezeichnung des Tempo: Moderato.

II. Im 4ten Tacte ist das im obern System der Begleitung als zweites 4tel vorkommende g nur als einfach anzusehen, der herabgehende Strich muß wegfallen.

III. Im Chor muß der Tenor vom Anfange bis zum Ende eine Octave höher stehen.

IV. Der 3te und 4te Tact des Klavierbasses im Chor muß dem vorhergehenden 1ten und 2ten Tacte ganz ähnlich seyn, weshalb dieselbe Notenfigur des 2ten und 4ten Viertels des 2ten Tactes auch auf denselben Tactgliedern des 3ten und 4ten Tactes, eine Stufe höher, auf d, Statt finden muß.

V. Der 6te Tact des Klavierbasses in der Chorbegleitung muß eben so heißen wie der vorhergehende 5te.

VI. In der Bearbeitung für 4 Singstimmen ohne Begleitung, steht, vom 2ten Tacte an bis ganz zum Ende, der Tenor wieder eine ganze Octave zu tief.

G. Chr. Apel.

* * *

Spørgsmaalet, hvo der har Ret, enten denne Hr. v. Sølnwanger, der i et Brev til Hr. Musikdirector Apel, tilstaaer at være ham som Componist Tak skyldig, eller hiin Hr. v. Sølnwanger, der i et Brev til Skilderiets Udgiver blot indrømmer Hr. Apel Fortjenesten af at have opskrevet en ham forespillet Musik, kan ikke længere være nogen Lovkyndig, Skjønaand eller hvem der ellers har Lyst og Villie til at dømme derom, tvivlsomt.

Ligesaalidet kan Nogen drage i Tvivl, om det var Hr. Apel, eller, med dennes Villie, Indsenderen (for hvem ikke Hr. v. Sølnwangers utydske Oversættelse, men Compositionen har Værd, og som stedse var en Fiende af slige Tvetydigheder, som den af Hr. v. Sølnwanger valgte Titel indeholder) tilladt at nævne den sande Componist, naar en af dem fandt dette for godt. Hr. v. Sølnwanger havde saa meget mindre Aarsag til at vredes derover, som det utilbørlige i hans Fremgangsmaade fortiedes, og blot Aftrykkets Feilagtighed bekjendtgjordes, hvilket var nødvendigt med Hensyn til Hr. Apels Ære. Man skulde snarere have troet, at Hr. v. Sølnwanger vilde have været glad ved at være befriet for de Forlegenheder, som han skildrer i Slutningen af sit Brev til Hr. Apel. En anden Forlegenhed er det, at finde det rette Navn for en Mands Adfærd, der først ved Paatrængenhed nøder Hr. Apel til en Composition, siden udgiver denne uden Hr. Apels Samtykke, ja imod hans Villie, og endeligen, til Tak, gjør ham Compositionen stridig paa den fornærmeligste Maade; thi unægteligen sige de Benævnelser, som Hr. v. Sølnwanger foreslaaer, nemlig Arroganz og Dumhed, alt forlidet.

At have talt om Curator bonorum, hvormed Indsenderen skal være meent, maa tilgives Hr. v. Sølnwanger; thi skulde han raadspørge sig hos en lovkyndig Mand om hvad en Curator bonorum egentlig er, da vilde han selv blive overbeviist om, at en slig ikke behøvedes for en saa holden Mand som Hr. Apel er, der, hvis han vilde bevise Nogen en Artighed, skulde den endog koste ham 500 Rbd. N. V, ikke vilde forlade en Bye, uden at betale Afskriveren og Bogbinderen.

Indenlandske Efterretninger.

Foruden de Lærde, som erholdt Doctor-Graden i forskjellige Videnskabsfag i Anledning af Reformationsjubilæet, tilkom senere, efter speciel Kongel. Bevilling, Justitiarius i Islands Landsoverret, Conferentsraad Magnus Stephensen, hvis Doctor-Disputats, angaaende de for Island gjeldende Love, udkom 1819, og er recenseret med megen Berømmelse. Foran Disputatsen findes Forfatterens Autobiographie, hvorefter han (en

Søn af afg. Stiftamtmand Oluf Stephensen) er født paa Leiraa, i Island, den 27de December 1762; blev dimitteret fra Skalholts Latinskole 1779; tog juridisk Attestats 1788. Efter Kongel. Befaling reiste han, som ogsaa havde lagt sig efter de physiske og mathematiske Videnskaber, til Island, for at undersøge den der i Aaret 1783 udbrudte Jordbrands Beskaffenhed og Følger, og vendte tilbage til Kjøbenhavn i det følgende Aar. En Frugt af denne Reise blev det bekjendte Værk: Beskrivelse over den nye Vulkans Ildsprudning i Vester-Skaptefjelds Syssel paa Island i Aaret 1783 — siden oversat paa Tydsk og Engelsk. I de følgende Aar reiste han omkring i Skalholts Stift som Kongel. Commissar til Skalholts Bispestols og dens Jordegodsers Registrering og Bortsælgelse ved Auction. 1788 blev han Vicelaugmand og 1789 virkelig Laugmand over Norder- og Vester-Laugdømmet, samt var tillige fra 1793 til 95 constitueret Landfoged i Island. I Aaret 1800 blev han udnævnt til Justitiarius i den da stiftede islandske Landsoverret, samt tillige til virkelig Justitsraad — siden 1808 til Etatsraad og 1815 til Conferentsraad. Efter de i Island udbrudte Krigsuroligheders Standsning 1809 forestod han Stiftamts- og Sønder-Amts-Sagerne i et Aars Tid, ligesom han og havde Forsædet i Islands Overkriminalret fra 1808 til 1816. I Aaret 1795 oprettede han det Kongel. islandske Landsoplysningsselskab, og har siden forestaaet alle dets Anliggender. Hans mange øvrige Skrifter i de physiske, naturhistoriske, oeconomiske, statistiske, juridiske og æsthetiske Fag, opregnes for en stor Deel i Nyerups Literatur-Lexicon, men flere ere dog siden udkomne i det islandske Sprog, fra det af Conferentsraaden paa Vidøe Kloster nyanlagte Bogtrykkerie.

Maji Maaned er i sin Begyndelse ikke bleven saa frydelig, som den lunefulde April, med sine enkelte skjønne Foraarsdage, syntes at have lovet os den. Paa mange Steder seer man sig endnu nødsaget til at have Stuevarme, der i den langvarige og seie Vinter desuden har medtaget Brænde nok, og Prof. Dittmars Spaadom, at neppe en Trediedeel af denne Maaned vil levere varme og lyse Dage, lader til at gaae i

Opfyldelse, hvor meget end Mange drage hans Spaadomsævne i Tvivl. Det er virkelig at beklage, at vi Nordboer i Almindelighed have maadelige Sommere. En Trediedeel af Aaret, der egentligen skulde være den skjønneste Tid, gaaer bort i lutter Fortrøstninger og Forhaabninger, der saa ofte skuffes. Har man Regn, Slud og Blæst i April, saa trøster man sig med, at det er Aprilsveir. Er det koldt og taaget i Maji, saa hedder det: en kold Maji giver en fuld Lade og er et godt Middel mod Insecter. Øser Regnen ned i Juni, saa beraaber man sig paa, at det altid regner ved St. Hansdags Tider. Plages man af en vestindisk Varme i Juli, saa trøster man sig med, at Aarstiden fører det saaledes med sig. August er sædvanlig den Maaned, hvor man her tillands har det skjønneste Veir; men saa gaaer det gjerne os som Manden, der i sit 80de Aar vandt det store Lod i Classelotteriet. Dagene begynde at blive kortere, og det er i det Høieste de smukke Aftener, vi kunne nyde. Saaledes ere vore Sommere et Billed paa vort hele Liv. Haabet, skjøndt en Engel i sit Væsen, leder os ikke sjelden som en skuffende Lygtemand.

Nakskov, d. 1 Maji. Igaar gaves paa Hr. Apotheker Bagges Sahl her i Byen en meget skjøn Concert af en hertil ankommen Tonekunstner Ferrari med Familie; især erholdt Demoiselle Ferrari, for sit over al Forventning skjønne Spil paa den saakaldte Pedalharpe, alle Kunstkjenderes Bifald. Forsamlingen var denne Gang ikke saa stor, som man maatte have formodet. — Frøken Jessens kronede og parodierede Nationalsang blev afsjunget af Hr. Ferraris Døttre, med Accompagnement af Pedalharpen.

Odense. Atter fortælles følgende fæle Mordhistorier, som nyeligen skal have tildraget sig i Fyen og Jydland. Den første fortælles saaledes: "her i Fyens sydvestlige Kant blev en Pige sendt med en Koe til en Kroe hvor en Kjøber skulde modtage den, og til hende betale derfor samme accorderede 30 Rbd. Da det er Aften, er Pigen frygtsom for at gaae tilbage med disse Penge og beder Kroemanden at lade sin Karl følge med; men da han nægter hende denne Villighed gaaer hun allene, og tvende Ridende

som paa samme Tid vare tilstede i Kroen, love at følge hende i langsom Skridt til et Sted, hvor hendes Vei gik af fra Landeveien. Neppe have de vel forladt hende, førend de høre hende skrige. De vende da om og finde Pigen død med overskaaren Strube og Pengene frarøvet. De ride da tilbage til Kroen, spørge efter Verten, og da man siger at han allerede var i Seng, trænge de ind til ham, og da de finde ham overstænket af Blod, foranstalte de hans Paagribelse." Den anden Historie fra Jydland fortælles saaledes: "En riig Gaardmand kommer mod Aften til en nærliggende Mølle med Korn, men Mølleren nægter ham at faae det malet førend anden Morgen, og tilbyder ham Natteleie hos sin Karl. Om Natten vaagner han, vækker Karlen og siger: jeg maae hjem, for jeg drømte i dette Øieblik, at Nogen var hjemme og min Kone i Fare. Hans Uroelighed bringer omsider Karlen til at tilbyde sig at følge med ham og tage sit ladte Gevær med. Da de nærme sig Gaarden see de Lys i Stuen, de liste sig til Vinduet og see hans Kone og Pige ligge døde paa Gulvet og en fremmed Mand randsage alle Gjemmer. Karlen skyder da ind af Vinduet og rammer den Fremmede, som falder bedøvet til Jorden, og da de komme ind, finde de at det er — Mølleren." — Gid begge Historier maatte være usande! Ere de derimod, til Skjændsel for Menneskeligheden, ikke Digt, da erfares vel det rigtige egentlige Sammenhæng snart af vedkommende Øvrighed. (Iversens Av.)

I Aalborg Avis af 4de Maji læses følgende: "Ved at forlade Aalborg, denne saa behagelige og gode Garnison, anseer Jeg det for en Pligt, herved paa Egne og Officier-Corpsets Vegne, at yde denne Stads Øvrighed, Magistraten og samtlige gode Indvaanere, Vores inderligste og forbindligste Tak, for den Forekommenhed og det Venskab, de have beviist Os, samt for den gode Forstaaelse og den Enighed der har hersket uafbrudt imellem Borgerne og Militairet i den hele Tid Regimentet har lagt her; Vi anbefale Os i samtlige Indvaaneres venskabelige Erindring, og vil stedse med Glæde mindes den Tid, Vi have tilbragt iblandt dem. — Wilhelm, Prinds til Hessen, Generalmajor og Commandeur for det 2det jydske Infanterie-Regiment."

Aalborg, den 4 Maji. Igaar ankom hertil igjen det 3die jydske Infanterieregiment under Commando af Hr. Oberst von Sames, som dets Chef, efterat det siden 1816 i Maji Maaned havde lagt i Garnison i Kjøbenhavn. Det er bemærkningsværdt, at det ogsaa var den 3die Maji i Aaret 1779 at dette Regiment, som dengang kaldtes det Falsterske, ankom hertil fra Cronborg under Anførsel af vores nu hedenfarne, men uforglemmelige General v. Moltke. Man finder ogsaa, at de 10 Compagnier af samme bleve da indqvarterede her i Aalborg, og at de øvrige 2de Compagnier, nemlig Grenadererne, kom til Ribe, hvorfra disse dog nogle Aar derefter forfløttedes igjen til Aalborg.

Aalborg. Fra Nordstrand er indløbet den sørgelige Efterretning, at der Torsdagen den 27de April, da Fiskerne med godt Magsveir roede ud tilsøes, opstod hastig en overordentlig stærk Dønning, hvorfor de igjen maatte søge ind til Landet, men Brændingen paa den langs Kysten løbende Revle var saa stærk, at Baadene brækkedes under og Fiskerne omkom i de fraadende Bølger. Kuns ganske faa bleve reddede. De Druknedes Antal paa hele Kysten vides ikke endnu, men da der forliste adskillige ved hvert Fiskerleie, saasom Lønstrup, Løkken, Blokhuus, Thorupstrand 2c., kan man uden Frygt for Overdrivelse antage, at der omkom over 50 Fiskere i Bølgerne. Denne ulykkelige Tildragelse er saameget sørgeligere, fordi de fleste af dem vare Fædre for talrige Familier i maadelige Omstændigheder.

Blandede Efterretninger.

I den Norske Rigstidende leveres et Udtrag af de til Regjeringen indkomne Beretninger om Antallet af de Personer som, i Aaret 1819, i Norge af det Offentlige ere tiltalte for Forbrydelser. Den største Deel af Forbrydelserne har, som sædvanligt, bestaaet i Tyverie, deels simpelt, deels qvalificeret, og i Hælerie, hvorfor et Antal af 513 Personer have været tiltalte. I Christiania Bye er, af en Folkemængde af 11,000, 40 tiltalte, altsaa 1 af 270; i Christiansands Bye 6 af en Folkemængde af 7,200, altsaa 1 af 1209;

i Bergens Bye 27 af en Folkemængde af 17,000, altsaa 1 af 630; i Trondhjems Bye 34 af en Folkemængde af 9,800, altsaa 1 af 290; i søndre Trondhjems Amt 44 af en Folkemængde af 52,000; i nordre Trondhjems Amt 2 af en Folkemængde af 44,000; i Nordlands Amt 1 af en Folkemængde af 44,000, og i Finmarkens Amt 5 af en Folkemængde af 25,000. Af et Folketal af 885,400 har i Gjennemsnit 1 af 1726 været anklagede for denne Forbrydelse. — For Røverie bleve 5 Personer tiltalte. — For Mord og Deelagtighed 16 Personer, og for Mordbrand 1. — For Barnefødsel i Dølgsmaal 5. — Kun Faa have været tiltalte for Hoer eller Leiermaal, da disse Forbrydelser sjeldent ere blevne Gjenstande for Domstolenes Kjendelse, hvorimod Vedkommende som oftest have underkastet sig en efter Forseelsens Beskaffenhed afpasset Straf, som efter høieste Befaling har været dem forelagt. Kun 17 Personer bleve for Domstolene anklagede i 1818. — Foruden de allerede omtalte Forbrydere tiltaltes 2 Personer for Mishandling af Forældre eller Børn, 7 for Overfald eller Undsigelse, 3 for Vold og Voldtægt, 4 for Qvaksalverie, 89 for Falsk, Bedragerie og Svig, 3 for ulovligt Ægteskab, 1 for falsk Vidnesbyrd og i søndre Bergenhuus Amt 272 Personer for ulovlig Omgang med Vraggods. — I Aaret 1819 bleve for Forbrydelser af ethvert Slags ved Domstolene tiltalte 938 Personer, de saakaldte Politie-Forseelser uberegnede. I Aaret 1814 var Antallet: 861, i 1815: 649, i 1816: 686 og i 1817: 672.

Følgende er en Miniaturmalerie af Christiania, som en Tid lang, især i den Berent Ankerske Tid, med Rette kaldtes: det norske Kjøbenhavn. Hanget til Vellevnet og Morskab, Afsky for alle de Forretninger, der medføre Kjedsommelighed eller Tvang, er endnu ikke udryddet. De private Selskaber ere, formedelst den aftagende Velstand og den slette Cours, sjeldne, derimod ere de offentlige de almindeligste. Tonen er bleven temmelig sleben, hvorom man overbevises ved at besøge de dramatiske Selskaber, der ere blevne næsten en uundværlig Adspredelse, og som regelmæssigen give 12 Forestillinger, foruden endeel offentlige, til Bedste for Trængende. Dertil kommer et eller flere Balselskaber og nogle Klubber, som dog ikke vil trives saa godt som paa andre Steder. Naar undtages Statholderens særdeles gjæstfrie Huus, gives kun faa Familier hvor større Selskaber finde Sted. Man indskrænker sig meest til snaae Cirkler. Overdaadighed i Mad og Drikke har meget aftaget, og i private Selskaber ere 3 til 4 Retter det Høieste. Musik udgjør her en Deel af den selskabelige Fornøielse, og er dreven langt videre her end paa noget andet Sted af lige Størrelse. Tegning hører til den gode Opdragelse, men udmærket Sands for Konsten savnes, maaskee fordi Stadens Beliggenhed er saaledes, at den sjeldent besøges af fremmede Konstnere. Spillesyge er ikke herskende, og man taler sjeldent om høie Spil. Dansen har vundet i Ynde ved Foreningen med Sverrig.

I hele Aarhundreder have Kongerne af Engelland ogsaa kaldet sig "Konger af Frankrig", til Erindring om de Besiddelser, de fordum have havt i dette Rige, og som de ogsaa gjorde Fordring paa. Henrik den Sjette blev saaledes i Paris virkeligen kronet til Konge af Frankrig. Men paa Grund af de i Frankrig indtrufne Regieringsforandringer havde Georg den Tredie givet Slip paa denne Titel, og siden 400 Aar er Georg den Fjerde den første engelske Monark, som ikke er blevet proclameret til Konge af Frankrig. I den Krone, som Hs. Majestæt ved Kroningen skal have paa, falder derfor Lilien bort, og i Fremtiden udelades Ordet "Frankrig" i den Kongelige Titel. Derimod skulle Rosen, Tidslen og Kleverbladet paradere i den engelske Kongekrone, som Emblem paa Engellands, Skotlands og Irlands Forening.

Engellænderen Thomas Hulm meddeler i sin Reise en interessant Efterretning om den nordamericanske Colonie Harmony, som han besøgte 1818. Den ligger i Indiana og beboes af en mærkværdig Sect, Harmoniterne kaldet. Denne Sect blev stiftet for 40 Aar siden i Würtemberg af dens nuværende geistlige Hyrde og Mester Georg Rapp, der besluttede at samle en Deel af sine ulykkelige Landsmænd, og føre dem til Frihedens Land, hvor han uforstyrret kunde lade dem leve efter hans religiøse Grundsætninger, og hvor han selv, som følte sig skabt til at byde,

kunde opnaae en Ypperstepræsts Værdighed. Efterat han havde gjort 7—800 Proselyter, hvoriblandt en Mengde erfarne Agerdyrkere og Professionister, forenede han dem i et Selskab. Da han var ankommet med dette til Pensylvanien, oprettede han Colonien Harmonien i Aaret 1805; dens Constitution, som han troede at finde bestemt i Apostlernes Gjerninger IV. 32, hvor der tales om eet Hjerte, een Sjel og fælles Eiendom hos de Troende. Imidlertid forlod ham endeel af hans Tilhængere, og netop af de rigeste, det være nu fordi Eiendoms-Fællesskabet, Disciplinen eller Indskrænkningerne ikke huede dem. Dette foraarsagede vel nogen Uleilighed, men efter 6 eller 7 Aars Forløb, var Colonien desuagtet i Flor. De Tilbageblevne havde opdyrket 3000 Acres Land (⅓ Deel af alle deres Besiddelser) og tillagt henved 2000 Faar. De havde anlagt Hauger, Viinbjerge, bygget Kornlofter, Huse til at berede Cyder, Øl og Viin, indrettet Bryggerier, alle Slags Møller &c. De opførte ogsaa et Forsamlingshuus, en Kirke, Præstebolig &c. Derhos arbeidede de som Manufacturister for Omegnens Beboere. Coloniens Capital voxte saaledes til 200,000 Dollars, hvoraf de bestemt i Begyndelsen ikke eiede ⅟₄ Deel. De verdslige og geistlige Anliggender bestyres endnu efter lige Grundsætninger. Alle Besiddelser ere omgivne med en fire Fod høi frugtbar Damjord, og have paa den ene Side Bredden af en skjøn, seilbar Flod, og paa den anden en uhyre Skov, der næsten gjør det umueligt for enhver anden Sect at forstyrre dem. Een af deres Hovedforbedringer ere deres Møller og Maskiner, som de drive med Damp. De ere nu i Færd med at bygge en Dampbaad. Dette Selskabs Regjeringsform bestaaer i Afdelinger, som hver især har en egen Forretning og en Formand, der leder den under Selskabets Hovedbestyrelse. Den lovgivende Magt er i Overpræstens Hænder, men han kan ikke give Love uden de andre Afdelingers Samtykke. Den offentlige Oeconomie besørges af een Person. Ogsaa have de en Bank, hvori Penge kunne nedlægges og igjen udtages. De arbeide og besidde Alt tilfælles, paa enkelte mindre betydelige Ting nær. Deres Stad ligger ganske fortræffeligen, Husene ere smukke og regelmæssige, foran hvert en Hauge, beplantet med de

skjønneste Blomster og Vexter. Det som har beriget Colonien, er især dens Manufacturer. Med Solens Nedgang forlade alle Colonisterne deres Arbeide og begive sig hjem. Deres Overpræst, G. Rapp, holder Præken for dem i det tydske Sprog. De opholde sig nogle Timer i Kirken, og deres Forsamling er ikke ulig Qvækernes. Søndagen derimod tilbringe de næsten hele Dagen fra det de staae op, indtil Sovetiden, i Kirken. Hænder det, at Rapp ikke kan komme der, saa samles Menigheden dog ligefuldt. De Ældste tale om religiøse Gjenstande. Een af deres Hovedtroesartikler er Kjønsforplantelsens Indskrænkning. Kun i et bestemt Antal Aar tør eengang fødes Børn, og naar disse komme, saa komme de alle, efter de trufne Foranstaltninger, i een Maaned.

Stockholm, den 24de April. Den 10de i denne Maaned begyndte Ladningen af Jern i denne Havn, og vedvarer nu med uafbrudt Livlighed. Læseren vil vist ikke uden Interesse see følgende Beretning om Tilstanden af Stockholms Metal-Forraad (paa Svensk Metal-Våg) den 31te December 1819. Debet: Beholdning paa Vågen den 1ste Jan. 1819: Kobber 1,585 Skippund; Manufacturjern 38,598; Stangjern 94,608, Summa Stapelstads Metal-Vegt: 134,792 Skppd. Indkommet under Løbet af samme Aar: Kobber 5,834 Skppd., Manufacturjern 28,992, Stangjern 197,274, Summa: 232,100 Skpp. — Credit: Udtaget til Export Aar 1819: Kobber 5,818 Skpp., Manufacturjern 23,931, Stangjern 199,097, Summa Stapelstads Metal-Vegt: 228,848 Skppd. Dito til indenrigs Brug: Kobber 752 Skppd., Manufacturjern 7,580 Skppd., Stangjern 8,836, Summa: 17,168 Skppd.; Beholdning den 1ste Januar 1820: Kobber 848 Skppd., Manufacturjern 36,078, Stangjern 83,948, Summa: 120,876 Skppd. — Prisen er nu for ordinairt Stangjern 21 Rd. Banco pr. Skppd. Manufacturvarerne (d. e. smiddet Baandjern, Boltjern, Staal, Jernplader o. s. v.) er nu i Underpriis i Forhold til Stangjernet. Paa Kobber er stærk Afgang; Prisen paa det Raffinerede (Går-Koppar) er 141 til 142 Rd. Banco pr. Skppd. Det Smiddede gjælder 24 Rd. Bco. mere end det Andet. Om man beregner Prisen paa Stangjern til 7½ Rd. Hamb. Bco, saa var forleden Aars

Priis høiere end dette Aars, thi den var da paa den Tid, da Udskibningen begyndte, 19 Rd. Svensk Banco og følgeligen 42 ß. høiere end denne Summa $7\frac{1}{2}$ Rd. Hamb. Banco, efter 116 ß. Cours.

Kjøbenhavns Børs d. 9 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 251, a vista 254. Amsterd. 2 M. : , a vista : . Paris 2 M. : . Spec. 252. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 3 ß. Oblig. 70. Norske Rigsbanksedler $16\frac{1}{2}$. Svenske Sedler : ß. — Disconto 6 PC.

Skjelskør ikke Skjelskjøre.

Da Indsenderen heraf flere Gange i de offentlige Tidender har seet Avertissementer udstedte af Hr. Overauditeur Johnson fra Skjelskjøre, saa tager han sig herved den Frihed at gjøre Hr. Overauditeuren opmærksom paa, at Byen bør skrives Skjelskør ikke Skjelskjøre, hvilket vil sees af:

1) At man, hvis man burde følge Etymologien, da burde skrive Skjelfiskøre, saasom baade Pontoppidan i sit danske Atlas 2 Deel Pag. 26 og Hofmann i sine Fundationer 8 Deel Pag. 2 bevidne, at dette er det ældste Navn, hvis Oprindelse Pontoppidan l. c. hidleder "fra Skjelfiskens Fangst, som fordum var overflødigere og gjorde den (sc. Byen) navnkundig."

2) At flere Navne, saasom Helsingør, Korsør, Dragør o. a. f. noksom vise, at Endelsen "øre" er bleven forvandlet til "ør", og det saaledes vilde være ligesaa latterligt at forandre denne, stadfæstet ved Sprog- og Skriftbrug, som at ville forsøge paa at omdanne alle vore Ord efter disses formeentlige Etymologie.

3) At Byen neppe nogensteds findes skreven Skjelskjøre, saasom den i alle de Fundationer Hofman nævner, denne Bye angaaende, hvoraf nogle fra første Halvdeel af det 17de Aarhundrede, bestandig nævnes Skjelskør, ligesom og i Pontoppidans danske Atlas.

* J. *

Hvor er hun?

Fahr wohl, fahr wohl Erscheinung!
Fahr wohl! dich kenn' ich wohl!
Kosegarten.

Hun staaer i Aftenrødens milde Flammer,
Og rosensmilende til Jorden seer.
Hun svæver hen imellem Lundens Stammer,
Naar Luna natligblid foroven leer;
Hun titter venlig til mit lille Kammer —
Naar Stjernen blinker da hun er mig nær.
Hun svæver hen paa svanelette Vinger
Og blid i stille Glands sig om mig svinger.

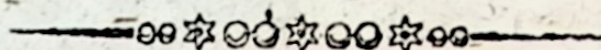
Hun hæver sig i Kildens lyse Bølger;
Hun bader sig i Duggen klar og rund.
I Fuglens Sang sig hendes Stemme dølger,
Og tidt jeg hende seer i dunkle Lund.
Hun blid den unge Morgenrøde følger;
Hun vinker mig til hver en Tid og Stund.
Hun for mig staaer med milde Rosenblikke,
En venlig Lysets Alf, som glemmer ikke.

Hun kjerlig slynger sig i mine Drømme,
Kjermindeblid med hellig stærke Baand.
Med Fantasus paa vidtudspredte Strømme
Hun svæver for mig som en salig Aand,
Mens hendes Rosenblik, de milde, ømme,
Sig fæste paa mit Bryst med stærke Baand.
Hun som en Stjerne paa min Bane blinker,
Og sødt som Haabet over Graven vinker.

Hun huld mig følge vil i Aftenrøden,
Som nu i Livets vaarligunge Tid.
Hun saligsødt mig i sin hulde Møden
Tilhvidsker mangen Tanke, stor og blid,
Og naar engang jeg slumrer ind i Døden,
Hun hæver mig paa Svanevingen hvid.
O! hvis hun maatte døe, paa Himlens Fjerne
Hun lysner for mig som en natlig Stjerne!

M. Winther.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 39.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 13 Maji 1820.

* * *

Forvisset om Nytten og Vigtigheden af at give al mulig Leilighed til Udbredelsen af technologiske Kundskaber, har det Kongelige Landhuusholdningsselskab beæret mig med en Anmodning om at gjennemgaae, i et populairt, men videnskabeligt Foredrag, et Cursus over den techniske Chemie, med stadigt Hensyn paa Næringsveiene i Fædrenelandet; og Selskabet har i den Henseende bestemt at anvende en vis Pengesum, for at sætte mig i Stand til at bestride de dermed forbundne Bekostninger.

Da jeg i en lang Række af Aar har dyrket Chemien som mit egentlige Fag, og ved Ophold paa hensigtpassende Steder i Udlandet fortrinligen har rettet min Opmærksomhed saavel paa de mangehaande vigtige Anvendelser af Chemien, som der finde Sted, som ogsaa paa den Maade, hvorpaa man der med saa stor Nytte søger at udbrede anvendelig Indsigt især i denne for Borgersamfundet saa vigtige Deel af Naturvidenskaben, saa kunde naturligviis en Opfordring, som hiin, ei andet end være mig velkommen, hvorfor jeg og uden Opsættelse bestemte, efter Evne at søge at fremme Selskabets nyttige Bestræbelser.

Hvo, som har gjort sig bekjendt med Chemien, er med det samme blevet overbeviist om, at den i en udmærket Grad med egentlig videnskabeligt Værd forbinder Anvendelighed paa ligesaa mange som vigtige Gjenstande for Næringsdrift: ogsaa maa dette være indlysende for Enhver, som betænker, at Opgaven for Næringsvirksomheden er den, paa den fordeelagtigste, meest indbringende Maade at behandle og gjøre Brug af Naturgjenstandene, at dette bedst maa kunne skee ved Kundskab om deres Kræfter og Egenskaber, og at det er Chemien, som for en stor Deel søger at fremstille disse; og vi behøve kun at see hen til de Stater, hvor denne Overbeviisning alt længe har været almeen og herskende, hvor den er Folkemening, for ved derfra hentede Erfaringer at overtyde os om dens herlige Frugter.

Men er det af Vigtighed for Staten at nære og befordre denne Almeen-Overbevisning om Nytten af chemiske Kundskaber, saavel for den egentlig producerende Klasse, som for dem, hvis Embedsforhold kunne give Indflydelse paa Industrien, Leilighed til at virke til dens fordeelagtige Gang, saa er det i Sandhed ei mindre vigtigt, paa hvilken Maade Chemien i denne Henseende fremstilles og bibringes dem, som man anbefaler og tilraader at gjøre Anvendelse deraf. Skal den Interesse, som man ønsker vakt for samme, de Bevæggrunde, som man vil fremkalde til at dyrke den, ei blot grunde sig paa dens selvstændige videnskabelige Værd, men paa de borgerlige Fordele, som den kan yde sine Dyrkere, saa maa den og foredrages med stadigt Hensyn til disse Fordele; og er det ikke blot de, som føle Kald og Tilbøjelighed til at modtage Videnskaben i sin egentlige akademiske Form, som man vil sætte i

Stand til at høste af dens Frugter, saa maa dens Sandheder saa meget som muligt gjøres umiddelbart tilgjængelige for enhver, d. e. uden Forudsætning af andre akademiske Disciplinær, og dens Lærdomme saavidt muligt knyttes til og oplyses ved de almindelig bekjendte Erfaringer: i denne Forstand, mener jeg, bør Foredraget være populairt.

Men en Hensigt med Udviklingen af en for Næringsveiene saa vigtig Videnskab som Chemien, maa sikkert være den, at bibringe dem, som have det vigtige Kald i Staten, paa det fordelagtigste at benytte dens Næringskilder, ikke blot andre Kundskaber end de, som erholdes i Arbeidsstederne, men for endeel ogsaa en anden Dannelse, ved nemlig stedse at føre til Tænksomhed ved Arbeidet, ved at give Anvisning til selv at dømme om det enkelte og væsentlige af de Erfaringer, hvorpaa et vist Foretagende beroer, ved at bibringe en vis Færdighed og Lyst til i det Specielle at erkjende det Almindelige, og til saaledes at anvende Grundsætninger. Den practiske Duelighed, som derved bibringes, staaer i Sandhed langt over den, som erholdes ved Meddelelse af Forskrifter for allehaande nyttige Sager, da man ved saadanne Forskrifter kun sjeldent kan være vis paa, saaledes at have taget Hensyn til alle Betingelser og Omstændigheder, at de stedse kunne lede den blot maskinmæssige Arbeider til heldige Udfald. Thi kun da er en Arbeider i Stand til, paa egen Haand med Sikkerhed at lede en chemisk Operation, naar han selv kjender de Kræfters Natur, som skulle sættes i Virksomhed, og kun da altsaa forstaaer han at bestemme, hvorledes eet og andet maa varieres efter mangfoldige mulige Biomstændigheder, som tildeels ikke forud kunne bestemmes. Vi høre saa ofte Klager over, at visse Fremgangsmaader, som anbefales af Een, ei ville lykkes for en Anden. Grunden dertil er ofte den, at de forudsætte tænkende og kyndige Arbeidere. Ligesom og den ofte høist urimelige Frygt for at ombytte bedre, men nye og uvante Behandlingsmaader med slettere og ældre, som findes hos nogle, eller og den utidige Beredvillighed til at anprise og følge det første det bedste Forslag, som vi møde hos andre, sikkert for en meget stor Deel er en Følge af Ukyndighed om det, hvorpaa saa-

vel det Ældre som det Nyere i det Væsentlige grunder sig, og hvad dermed egentlig tilsigtes. Ogsaa er at bemærke, at Hensigten med Udbredelsen af chemiske Kundskaber, ei blot er den, at give Underretning om alt prøvede Fremgangsmaader, men ogsaa den, at udstrøe Sæden for nye Erhvervgrene, at foranledige nye fordeelagtige Anvendelser af Videnskaben: det er saaledes en vis anvendelig, men grundig Indsigt i Chemien, som det er saa vigtigt at gjøre almindelig.

At forbinde Videnskabelighed, i den antydede Forstand, med Popularitet, ved en Fremsættelse af Chemien med Hensyn til dens Anvendelse paa Konster og Næringsdrift, er saa vigtigt, at Mangel paa denne Forbindelse let kan stifte megen Skade; thi ogsaa her kan halvt forstaaede Læresætninger føre til Tab og Fordærvelse. Det kan ikke være Hvermands Sag at danne sig til egentlig Chemiker. Det er altsaa med Hensyn hertil, at man ved et populairt Foredrag af den techniske Chemie maa indskrænke sig til visse Dele deraf, men Udviklingen af disse bør skee med Grundighed.

Det Skin af Tydelighed, som ledsager de Behandlinger af Videnskaben, hvorved det, som fordrer en vis Anstrængelse forbigaaes som ligegyldige Ting, bifaldes kun til en Tid. Ved blot at have denne Art af Veiledning ved sine Foretagender, støder man snart paa saa mange Hindringer, at det endog hos Nogle let vækker Fordom mod videnskabelig Anvisning i Almindelighed.

Jeg har troet, ei at burde lade denne Anledning ubenyttet, til at antyde den Maade, hvorpaa, ogsaa efter min Overbevisning, Chemien maa behandles, naar det kommer an paa at gjøre den almeennyttig; jeg haaber saaledes at man vil finde de her gjorte Bemærkninger at være hensigtpassende. Det er min Tænkemaade og mine Grundsætninger i denne Henseende, som jeg herved har villet lægge for Dagen: i mit Foredrag skal jeg søge paa det nøiagtigste at følge dem.

Mit første Lærecursus har jeg bestemt for Chemien, anvendt paa Kunster og Næringsdrift i Almindelighed; vel med stadigt Hensyn til Næringsveiene i Fædrenelandet, men uden just at gjøre nogen af disse til Gjenstand for en særskilt

omstændelig Behandling. Naar dette Cursus er gjennemgaaet, agter jeg dermed at forbinde forskjellige Rækker af Forelæsninger angaaende Chemiens Anvendelse paa visse særskilte Næringsveie, saasom Agerdyrkning, Bryggerie og Brændevinsbrænderie, Farvekunsten m. m. Men i disse specielle Lærecursus er det min Plan, saameget som muligt at forudsætte de almindelige chemiske Sætninger, som jeg fremsætter i det for den almindelige techniske Chemie. At Foredraget stedse skal ledsages af et rigeligt Antal Forsøg, forstaaer sig af sig selv, da uden disse hverken de rigtige Forestillinger eller den anvendelige Indsigt, som her er Øiemedet, kunne bibringes.

Jeg agter at begynde disse Forelæsninger Løverdagen d. 27de Mai Kl. 6 Eftermiddag, og fortsætter dem hver Mandag, Onsdag og Løverdag fra 6 til 7. De holdes i Universitetets Læresal paa Nørregade No. 35. Ved Begyndelsen og Slutningen af Forelæsningen skal en Liste her være fremlagt for dem, som ville antegne sig til at bivaane disse Forelæsninger. Adgangen er uden Betaling aaben for Enhver.

Kjøbenhavn, d. 11 Mai 1820.

W. C. Zeise,
Doctor philos.

Indenlandske Efterretninger.

Under 3die d. M. er emaneret en Kongelig Bekjendtgjørelse af følgende Indhold: "Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, rc. rc. Giøre vitterligt: At da Vi allernaadigst have bifaldet, at de af Rigsbanken for 10, 5 og 1 Rigsbankdalere udstædte Sedler, saavelsom af de ældre Repræsentativer de paa 24, 12 og 8 Sk. Courant lydende Sedler, samt ligeledes de Courant-Sedler, der ved speciel Paategning ere authoriserede som Betalingsmiddel paa Vore Lande Island og Færøe, maa indkaldes, for at sættes ud af Omløb; saa er hermed Vor allernaadigste Villie, at Ihændehaverne af bemeldte Rigsbank- og Courant-Sedler, inden 6 Maaneder fra denne Vor allerhøieste Befalings Kundgjørelse, skulle melde sig hos Nationalbanken i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, eller paa de

Steder, som af Nationalbanken nærmere blive offentligen bekjendtgjorte, for der at erholde bemeldte Sedler omvexlede, da de Sedler af fornævnte Slags, hvormed Ihændehaverne ikke melde sig inden den foreskrevne Tid, skulle være døde og magtesløse og uden Kraft eller Gyldighed, til derefter at kunne gjøre nogen Fordring. Dog skal denne allerhøieste Bekjendtgjørelse, foruden at læses til Tinge, oplæses fra alle Prædikestole i Landets Kirker, samt 3 Gange efter hinanden indføres i den danske Statstidende, Kjøbenhavns Addresse-Contoirs Efterretninger, samt den altonaiske Mercur. — Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette og for Skade at tage vare."

Det har behaget Hans Majestæt, paa Cancelliets allerunderdanigste Forestilling, under 18de April d. A. allernaadigst at resolvere: 1) at i de Tilfælde, Mandskabet paa Skibe, der fare indenrigs, ønske at lade sig forhyre og afklarere hos Vaterskouten her i Staden, denne da derfor maa nyde samme Betaling, som den, der efter Instrux af 30te Junii 1752 §. 1. tilkommer ham, naar Mandskabet forhyres til, eller afklareres fra Reiser paa Østersøen; og 2) at Bestemmelsen om, at Mandskab, som har faret udenrigs med i Kjøbenhavn hjemmehørende Skibe, der afklarere her i Staden, skal afklarere for Vaterskouten, ogsaa maa gjelde om andre danske Skibe, der, efter fuldendt Reise udenrigs, afklarere her i Staden.

Det har behaget Hans Majestæt, paa Cancelliets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling, under 19de d. M. allernaadigst at resolvere: at Restancer af den Staden Kjøbenhavns Kasse tilflydende Jordskyld maae inddrives ved Udpantning, dog at Inddrivelsen skeer inden eet Aar, efterat de til Betaling ere forfaldne; samt: at Restancer af den bemeldte Kasse tilkommende Jordleie inddrives paa sædvanlig Maade, dog at de flere, der staae tilbage med denne Afgift, efterat Forlig med dem anordningsmæssigen er prøvet, kunne søges ved eet Stevnemaal og under een Sag.

Mandagen den 8de Maji blev paa Exerceerpladsen ved Rosenborg Have, i Overværelse af Nationalbankens Repræsentantere, Directeurer og Revisorer, offentligen brændt 4,142,300 Rbdlr. af de af Nationalbanken udstedte Sedler, hvilken Sum i Maanederne Februar, Marts og April

var indkommen paa det ved Bekjendtgjørelse af 4de Febr. d. A. i Banken aabnede Laan. — Ved samme Leilighed bleve tillige opbrændte følgende Summer, for hvilke nye Sedler ere udgivne, nemlig: 8,514,000 Rbd. i diverse Rigsbanksedler; $115,087\frac{1}{2}$ Rd. i indløste holstenske Skatkammerbeviser, a $2\frac{1}{2}$ Rd. slesvigholstensk Courant, indløst med samme Sum i Rigsbanksedler; holstenske Laane-Institutsedler, a 5 Rd. slesvigholstensk Courant, indløste med 8 Rbd., til den Sum 76,668 Rbd.; 6,973 Rbd., eller 41,838 Rd. dansk Courant, i diverse Courantsedler. — Endelig blev ligeledes opbrændt og tilintetgjort: 6,636 Specier i altonaiske Speciesbanksedler; 4,175 Rd. slesvigholstensk Courant i Assignationer, efter Patentet af 19de December 1810; 26,100 Rd. slesv. holst. Courant, i slesvigholstenske Skatkammerbeviser, a 20 Rbd. slesvigholstensk Courant; for hvilke Banken har udstedt rentebærende Obligationer. — Denne Masse af Sedler udgjorde fire Vognmandslæs. De vare i sammenbundne Bundter indpakkede i Sække, og bleve Bundt for Bundt lagde i en dertil indrettet Ovn, hvorunder der lagdes store Favnestykker Brænde. Brændingen varede fra Kl. 8 om Morgenen til henimod Kl. 8 om Aftenen.

Det er en temmelig almindelig Mening, at Luxus i vore nordiske Lande er i nyere Tider stegen til en forhen aldeles ukjendt Høide. I sine "Bidrag til nordisk Archæologie" godtgjør imidlertid Hr. Prof. Finn Magnussen, at her i Norden allerede i de hedenske Tider har hersket i visse Dele en orientalsk Pragt blandt de Store og Rige. Mandfolkene bare f. Ex. til Stads Skarlagensklæder, det fineste Peltsværk, Fløiel og fint Linned, store Arm- og Finger-Ringe af Guld, andre Smykker, ja endog Skjolde af Guld, besatte med Ædelstene. Nogle bare, selv i Island, store vide Silkekaaber med Slæb, besatte med Guldknapper. Fruentimmernes Dragter vare ikke mindre kostbare. Sengeklæder, som Omhæng, Tepper, o. s. v. svarede hertil, og vare, som oftest, besatte med Perler; Pudevaarene vare af Silke, Borddugene og Haandklæderne skjønne; Tapetserierne og Gulvtepperne prægtige; paa Paneler, Ornamenter og Møbler var der undertiden anbragt Malning, Forgyldning, ja endog massivt Guld og Sølv. Andet Huusgeraad, som Drikkehorn, Bægere, Kar, Fade og Tallerkener m. m. vare ofte af Guld og Sølv eller og forgyldte, eller af blaat eller grønt emailleret Metal. Emailleringen var saa fortræffelig, at vore nulevende Konstnere tilstaae, ei at kunne forfærdige den saa varig. Guldsmed- og Metalarbeidet var ypperligt og smagfuldt, hvilket de faa Levninger deraf, man endnu har, vise. Armaturen og Vaabnene vare særdeles prægtige. Kobberet forstode de Gamle at hærde saaledes, at det i Skarphed lignede Staal, og 1744 fandtes i Jorden i Island et 3 Alen langt Sværd af det allerfineste Staal, med forgyldt Løvværk og Bogstaver paa Klingen, saa ældgamle, at de ikke kunde læses. Sadler og Ridetøi vare kostbare og bedækkede med Guld og Sølv. Spørger man: Hvor kunde al saadan Pragt og Rigdom komme til det fattige Norden?, saa svares, at Nordboerne havde adskillige Kilder, som: Handel, Fiskerie, Krigsbytte, Subsidier eller fremmed Sold. Handelen var i de sidste hedenske og første christne Tider, i Forhold til det øvrige Europa, vigtigere end den er nu, da Britternes og Americanernes har naaet en saa høi Pynt. Rav (Bernsteen) var allerede i Romernes Velmagtsdage en dyr Handelsartikel. Siden vare Rusland, Sverrig og Danmark næsten de eneste europæiske Lande, der besadde den betydelig orientalske Handel. Nordmændene fore paa Biarmeland (det nuværende Permien), og de russiske og norske Peltsværker bragte Sølv, Guld og andre Kostbarheder til Norden, hvor der fandtes betydelige Handelsstæder. Islændere og Nordmænd, Americas første bekjendte Opdagere, førte, tillige med de Danske, en Tidlang Handel derpaa, indtil denne, ved adskillige ulykkelige Begivenheder, blev forstyrret og gik i Forglemmelse. Indiske Kjøbmænd besøgte Norden og adskillige Armenianere endog Island, hvoraf vi nu kunne forklare os det store Antal østerlandske og græske Mynter, saavelsom de kostbare østerlandske Røgelsesorter, som indtil de nyeste Tider ere fundne i Jorden. Fiskeriet, især af Sild, indbragte uhyre Summer. Vikingskab eller Caperie, der stundom udartede til Sørøverie, var ogsaa en vigtig Indtægtskilde. Endeligen var Nordboernes Krigstjeneste blandt Fremmede, saasom Varangernes, en stor Kilde til Rigdom. Saaledes kunne vi forklare os den virkelig

store Velstand og Pragt, som i Hedenolds Dage fandt Sted i vore nordiske Lande. Naar vi derfor høre Nutidens Folkeformanere, skjøndt med Rette, klage over en alt for meget overhaandtagende Luxus, saa maa man henvise dem til Krøniken, der vil overbevise dem om det gamle Sandsagn: Intet Nyt under Solen!

I den fra Kiøbenhavns Politiekammer, den 31 December 1819, udgivne Fortegnelse (see Skilderiet No. 3 for d. A.) over Hovedstadens Ægteviede, Fødte og Døde fra 21 Decbr. 1818 til 21 Decbr. 1819, og den i Collegialtidenden No. 23 for d. A. bekjendtgjorde General-Tabel over Ægteviede, Fødte og Døde i Kirkeaaret 1819 i Kongeriget Danmark, findes, blandt andre, følgende betydelige Afvigelser for Kjøbenhavn:

	Efter Coll. Tid.		Efter Politielisten.
Ægteviede	757 Par.	—	789 Par.
Fødte	2416.	—	3409.
Dito uægte	765.	—	
Døde	2319.	—	2786.
Dødfødte	173.	—	125.

Man udbeder sig Sagkyndiges Oplysning om Aarsagen til denne betydelige Afvigelse i to officielle Lister.

Det er ikke ualmindeligt blandt Bagere at ælte Rugbrød med Fødderne, endskjøndt en saadan Æltning ligesaa let lader sig udføre ved Hjelp af en Maskine. I Silkegaden No. 45 er nu udhængt et Skildt med Paaskrift: Maskinæltet Brød, og der er ingen Tvivl om, at saadant Brød, naar Folk først ret blive overbeviste om, at det virkeligen æltes med en Maskine, vil finde langt større Afsætning end det, der æltes med Fødderne.

Odense, d. 9 Maji. Nye Efterretninger fra Rom give den glædelige Forsikkring, at Hs. Høihed Prinds Christian Frederik atter befandt sig saa vel den 4 April, at han gik ud. I denne Maaned begive de høie Reisende sig tilbage til Neapel. — Liebhavere og andre Vedkommende maa det interessere at erfare, at den forrige Gang udsatte Auction over Badens Manuskript- og Bogsamling, nu virkelig er begyndt igaar, efterat Auctionsretten havde afgivet Eragtning: at den burde nyde sin Fremme. — Nogle frygtelige Mordhistorier her i Provindserne,

som det tjenstfærdige Rygte alt længe har ladet løbe fra Mund til Mund, synes til Lykke ikke at fortjene nogen Opmærksomhed. — Luften har i disse Dage været mild og Svalen — hvoraf der dog hører mere end een til at gjøre Sommer — er alt kommen. — Det var hele 4 af vore Bankoseddelmagere, som i Søndags Morges ved høilys Dag fik isinde at søge frie Luft, ved at smutte ud igjennem Raadstuedørren; men 2 af dem bleve indhentede endnu paa Gaden. Hvorvidt de Alle eller Nogle havde aftalt nogen Plan til at undvige eller ikke, ved Man ikke, da det om dette som om saa Meget kan hedde i vore caute-Tider: "Det Raadstuesager er." Da imidlertid Høiesteretsdom er afsagt og den Kongelige Resolution om Fuldbyrdelsen ligeledes falden, kan denne talrige Samling af arbeidsføre Mennesker snart vente at slippe ud af deres langvarige Arrest. (Hempels Av.)

Aalborg, d. 6 Maji. Ved det 3die Jydske Infanterie-Regiments Indrykken her den 3die Dennes, vare mange af Stadens Indvaanere gaaede udenfor Staden for at modtage samme og see gamle Venner igjen efter næsten fire Aars Fraværelse. Udenfor Vesterport blev det modtaget af Officier-Corpset af det 2det Jydske Infanterie-Regiment under sammes durchlauchtige Commandør Prinds Wilhelm til Hessen. Ved Budolphi Kirke blev det budet velkommen af Hs. Excell. Stiftsbefalingsmanden, Hs. Hoiærv. Biskoppen, med Stadens civile Authoriteter, Embedsmænd og Honoratiorer. Paa Gammeltorv paraderede det borgerlige Jægercorps under Capitain (Consul) Wigelsens, og det borgerlige Infanterie under Stadshauptmand Kruuses Commando. Fra Nytorv bleve Regimentets Faner henførte i Chefens Bopæl og Regimentet adskiltes. Den 4de blev Vagten besat af det 3die J. J. Regiment. Den 5te blev paa Compagniehuset givet et Middagsmaaltid til kjærlig Afsked med det bortdragende og Velkomst for det gjenkomne Regiment, hvilket bivaanedes af begge Regimenters samtlige Officerer og af Stadens Embedsmænd og Honoratiores. Ved Bordet blev afsjungen en skjøn Sang. Stedse bestaae det Broderskab imellem Stad og Regiment, som allerede den uforglemmelige Moltke lagde Grunden til for 41 Aar siden, som gik i Arv fra

3die til 2det Jydske, under den vennehulde Prinds til Hessen, og som nu fortsættes igjen med 3die Jydske under Oberst v. Sames. — Idag den 6te, omtrent Kl. 9, begav 2det Jydske sig paa Marschen under flyvende Faner og klingende Spil, efterat have givet paa Nytorv et tredobbelt Hurra for Hans Excell. Stiftsbefalingsmand von Moltke og for Aalborg og igjen modtaget et lignende fra Prindsen og Regimentet. Hs. Excellence, tilligemed Stadens Embedsmænd, Officerer og Honoratiores ledsagede Regimentet udenfor Staden, hvor ogsaa Officeercorpset af 3die Jydske sagde de bortdragende Vaabenbrødre Levvel. Ved Frederikskilde hilsedes Regimentet af Borgernes Janitschar-Musik, ved Sandgraven af et der i denne Anledning plantet Batterie. Da Veiret var særdeles skjønt, vare Folk ude i Tusindeviis at følge de Bortdragende paa Veien. Mange Ridende, Kjørende og Gaaende fulgte med til Svendstrup. — Idag marscherer Regimentet til Buderupholm og de der omkring liggende Landsbyer midtveis imellem Aalborg og Hobroe.

Viborg, d. 8 Maji. Den kolde Maji have vi i høi Grad faaet. Snee- og Haglbyger med Storm og Riimfrost om Natten standse saavel Mark- som Havevexterne, der allerede i April stode saa frodige. Allerede længe have Køer og Heste maattet, her i Jylland paa de skarpe Egne, hvor intet uden Lyng og Engmoos er, gaae ude — da Foderet er sluppet. Som man nu seer, bliver meget af den i Fjor saaede Klever borte. Blant flere Aarsager dertil; thi Sneen blev liggende saalænge og trak i Jorden, altsaa groede den, er fornemlig Jordlopperne. De ere i Aar saa graadige, at de æde alt, saasom Erteblade, Vikkeblade, og at de have fortæret den spæde Kløver er høist rimeligt, da man har seet gamle Kleverbuske, som de have i denne Tid saaledes beskaaren alle Bladene paa, at de saae ud, som Ribsblade i Formen. Det vil altsaa, hvis Kleverroden ikke hos de spæde Planter har Vextevne, være raadeligt, at saae Klever igjen naar Varmen kommer i Luften, eller til Efteraaret, og da gjøde den, eller dog overstrøe den mod Vinter med Aske og slig kort Gjødske, for til næste Aar ei at savne denne vigtige Græsplante. Det er rigtig

nok noget dyrt; men dog faldbydes meget i Kjøbenhavn. Saaledes falholder DHrr. Halkjer & Comp. paa Kristianshavn ved Snorrebroen No. 155 extra got Frøe af sidste Aars Avl for 4 Rbd. 3 Mk. pr. Lispund, der er billigt. — End eet Hjelpemiddel staaer endnu aabent for mange til at faae velsmagende og nærsomt Hø, der i visse Maader erstatte Kleverhøet. — Det er, at saae Havre, Byg og Boghvede sammen, eller og hver Deel for sig, afmeie det inden det sætter Ax, og gjøre det til Hø. — Det smager Kreaturerne meget got.

Blandede Efterretninger.

Efter Beretninger til den norske Regjering ere i Aaret 1818 til Foretagelse ved Retterne i første Instants noget over 2000 private Sager tilstevnede, private Politie-Sager, Skifte- og Gjæsterets-Sager ikke derunder indbefattede, saa at Antallet er det dobbelte imod hvad det var i Aaret 1814, da 1,000 Sager bleve tilstevnede. I Aaret 1815 var Antallet 1,100, i Aaret 1816: 1,400 og i Aaret 1817: 1700. Af hine 2,000 tilstevnedes omtrent de 1,200 i Aggershuus Stift, 300 i Christianssands Stift, 250 i Bergens Stift, 250 i Trondhjems og 18 i Nordlandene og Finmarken. Der anmærkedes i Rigstidenden for forrige Aar, at Rets-Sagernes Forøgelse havde fornemmelig fundet Sted i Aggershuus Stift, hvor Antallet var steget fra 500 i Aaret 1814 til 1,000 i Aaret 1817, og den her meddeelte Forklaring viser, at de 300 Sager, hvormed Antallet for hele Riget for Aaret 1818 er forøget, alle vedkomme Aggershuus Stift, hvor 1,700 Sager tilstevnedes i 1817, men i 1818: 2,000. Ved Forligelses-Commissionerne har Sagernes Tal tiltaget i endnu større Grad end ved Retterne. I Aaret 1814 foretoges til Behandling ved Commissionerne, efter de indgivne Lister: 12 000, i Aaret 1815: 15,000, i Aaret 1816: 20,000 og i Aaret 1817: over 26,000, men i 1818 over 36,000 Sager, hvoraf 23 600 i Aggershuus, 5,200 i Christianssands, 3,200 i Bergens, 4,000 i Trondhjems Stift, og 600 i Nordlandene og Finmarken, saaat Antallet var i

Aaret 1818 omtrent det Dobbelte imod i Aaret 1814 i det hele Rige. — Naar det hedder, at ved Forligelses Commissionerne behandledes i et vist Aar over 36,000 Sager, hvoraf kun 2,000 indstevnedes til Retten, skulde man letteligen troe, at i 34,000 Sager vare Forlig ved Commissionerne indgangne, men saaledes forholder det sig ikke. Omtrent 13,000 henvistes af Commissionerne som uforligte til Afgjørelse ved Domstolene, og blot 2,000 indstevnedes for Retterne.

I Kingservigs Præstegjeld i Hardanger, i Norge, er i Løbet af Martii og til 16de April indtrufne følgende mærkværdige Dødsfald: 4 Sødskende, 3 Brødre og 1 Søster, bortdøe efter Alderen saaledes: Ved den ældste, næsten 80aarige Broders Begravelse, bliver den ham i Alder nærmeste Søster og den hende næstældste Broder begge syge, døe og føres hjem; ved Søsterens Begravelse er den yngste Broder, næsten 70 Aar gammel, bliver der syg, døer og hjemføres. Alle fik Sygdommen paa een og samme Maade, efter alle Mærker, Betændelse i Underlivet. Ingen af de Andre, som vare med ved Begravelserne, er bleven syg. Den eneste endnu levende Søster, som er den Ældste af alle 5, var ikke, formedelst hendes høie Alder, ved nogen af sine Sødskendes Begravelse.

Den spanske Inquisition (Forts.; s. No. 37.) Alle spanske Inquisitioner staae under en af Kongen udnævnt og Paven stadfæstet General-Inquisitor. Denne udnævner alle Inquisitionsbetjenterne, som de fornemste Personer gjorde sig en Ære af at være. De kaldes Familiares, og deres Tal beløb sig til over 20,000, skjøndt man neppe betjener sig af en Fjerdedeel af samme. Men de besidde store Forrettigheder, og ved Autos da Fé har man ofte seet spanske Grandes føre Slagtofferne til Baalet, da dette hedder at staae Fadder (Padrino) hos dem. Alle Inqvisitionerne staae under det høie Raad, uden hvis Tilladelse ingen Auto da Fé tør holdes, og hvis Myndighed er saa stor, at alle spanske Indbyggere pleie at skjelve ved det blotte Ord Inquisition. Det kan give nye Love, og dets Domme ere inappellable. Kongerne selv maatte være bange for at tale imod Inquisitionen, i hvis Anliggender de aldrig blandede sig. To Franciscanere

dømtes engang til Baalet, fordi de havde præket den protestantiske Religion. Da de førtes til Rettersstedet, takkede de Gud for, at han havde værdiget at besegle Evangeliets Sandhed med deres Blod. Philip den 3die, som hørte dette, kunde ikke bare sig for at sige lydeligen: "Hvor ulykkelige ere ikke disse Folk, at de maa bøde med Livet for en Sag, de føle sig saa inderligen overbeviste om!" Da Inquisitionen erfarede dette forargedes den saa meget derover, at den kun af Agtelse for Kongen lod sig nøie med en Tallerken fuld med Blod, der blev ham aftappet, og derpaa brændt af Bøddelen. — De Inquisiter, der redde sig ved Flugten, blive opfordrede til ved Indkaldelser, der opslaaes paa de offentlige Pladser, at møde inden en bestemt Tid. Indfinde de sig ei, dømmes de in contumaciam, og brændes, naar de befindes skyldige, in effigie. Denne Indkaldelse lyder saaledes: "Vi Troens Inquisitorer til eder N. N., født i N. N. og Sognet N. N. Gud give eder større Visdom. — Det har altid været vor ivrige Bestræbelse, at vaage over, at Gud Zebaoths Viinbjerg, som den himmelske Faders høire Haand har plantet, hans Søns Blod vædet, den Hellig Aands Naade befrugtet, og den signede og ubegribelige Trefoldighed med de herligste Privilegier benaadet, ikke af Skovens Vildsviin, det er Kjetterne, ædes, eller af Kjetteres Ukrud qvæles, eller den fiendtlige Slanges pestilenzialske Aande forgiftes. Vi anvende al vor Omhu for, at Samsons Ræve, som ere Kjetterne, ikke fortære Huusfaderens Høst eller stikke den med deres brændende Haler i Brand, d. e. ved deres fordømmelige Spidsfindigheder besmitte den catholske Troes Reenhed. — Da Vi derfor fandt, at I vare henfaldne til Kjetterie, saa have Vi bemægtiget os eder, og beredet eder gode Lægemidler, Olie og Honning for eders Saar; men drevne og forførte af den onde Aand, ere I undvegne fra eders Fængsler. Vi have stevnet eder for Vor Ret, men I har vægret eder ved at møde. Vi have sat eder i Ban, og I ere forblevne længe i Ban. Vi vide ei, hvor Djævlen har ført eder hen. Vi have ventet at I skulde vende tilbage til Kirkens Skjød, men da I fremture i eders syndige Forehavende, saa indkalde vi

eder for sidste Gang at møde paa den og den Dag, paa det og det Sted, i egen Person." — Inquisitionens tveeæggede Sværd forfølger de saakaldte Kjettere, som i Livet ere undgaaede det, endog i Graven. Man forbander den Dødes Minde, erklærer ham for een, der er død i Kirkens Ban, og forbyder enhver Christen at bede for ham. Hans Been blive, naar de endnu ere at finde, opgravede, og brændte. Kommer det ikke førend efter 40 Aars Forløb for Dagen, at han er død som Kjetter, saa beholde hans Arvinger vel hans Eiendomme, men de gjøres ærelø se og erklæres for uværdige til at beklæde offentlige Embeder. Hans Billed, hvorpaa hans Navn staaer skrevet med store Bogstaver, opstilles i Retten, og, efter at man har oplæst for dette alle de kjetterske Handlinger, som den Afdøde er bleven overbeviist om, i samme Form, som om han personlig var tilstede, overgives det til den verdslige Øvrighed, for at brændes. (Fortsættes.)

Hovedmændene for de Sammensvorne, som have havt den Plan at myrde de i Lord Harrowby's Huus forsamlede engelske Ministere, stikke adskillige Bygninger i Brand, oprette en midlertidig Regjering, bestorme Banken og fordele de Penge, der fandtes der, ere nu, overeenstemmende med den over dem fældte Dom, blevne henrettede i London. Man har sammenlignet dette Mytterie med Krudtsammensværgelsen 1604, men det er kun i deres mulige græsselige Følger, at disse to Sammenrottelser taale nogen Sammenligning; thi til hiin var religiøs, til denne politisk Fanatisme Anledning; i hiin vare de Sammensvorne yderst bigotte, i denne derimod, paa den farvede Davidson nær, aldeles uden Religion, og de vilde end ikke tilstede nogen Geistlig at berede dem til Døden. Slagteren Ings sang endnu i det sidste Øieblik: give me dead or liberty (giv mig Død eller Frihed), og Brunt tog en Priis Tobak af et Papir. — Iøvrigt er det mærkeligt, at saavel Gaden, hvori Mytteriet blev smeddet — Cato-Street — som adskillige af de Sammenrottede, have meget caracteristiske Navne, der i Tilfælde af, at Anslaget ikke lykkeligviis var glippet, havde hos Sværmere kunnet givet deres Gjerning et Slags Betydning. Ved Cato's Gade mindes man om hiin store Romer, der valgte en frivillig Død, for ei at overleve sit Fødelands Frihed, Brunt

betegner det første hidsige Angreb, Slag, (fig. Ulykke), og Thistle-wood, Tidsel-Skov, der let kunde være bragt i Forbindelse med den skotske Tidselorden, hvis Devise er Espérance (Haab).

I allgemeine Zeitung læstes for en rum Tid siden en Efterretning om adskillige Studenters utilbørlige Opførsel paa en Maskerade i Halle. Ved en officiel Bekjendtgjørelse, grundet paa Acterne, berigtiges denne Beretning nu saaledes: Ingen Student er fremtraadt i uanstændig Dragt, og endnu langt mindre nøgen. Det Sande er, at nogle Studenter, efter at Selskabet allerede var gaaet fra hverandre, i Drukkenskab have udstødt usømmelige Ord og viist kaad Opførsel, hvorfor fire af dem allerede have faaet deres Straf, og deriblandt to ere blevne relegerede.

I Lemberg forevises nu et Spille-Tale-Uhr, der besvarer sytten Spørgsmaale i det tydske og polske Sprog, med menneskelig Stemme, og paa Forlangende spiller adskillige musicalske Stykker.

Baron Praun, en Dreng paa ni Aar, som spiller Violin med en for hans Alder beundringsværdig Færdighed, gjør i denne Tid, ledsaget af sin Lærer, en Konstreise i Italien. Keiseren af Østerrige har benaadet ham med Medaillen for Fortjeneste.

Overforster Märker har anslaaet den Skade, som Tørken i Sommeren 1819 har anrettet i Nordtydsklands unge Skove, til henved 5 Mill.

Kjøbenhavns Børs d. 12 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 250, a vista 253. Amsterd. 2 M. 240½, a vista : . Paris 2 M. : . Spec. 254. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 5 ß. a 15 Rbmk. 7 ß. (I Dag, d. 13 Maji, 15 Rbmk. 7 ß. til 15 Rbmk. 4½ ß.) Oblig. 70 a 70½. Norske Rigsbs. 16½ a 17. Svenske S. 60 ß. Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 40.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 Maji 1820.

(Indsendt.)

I No. 30 S. 468 af Kjøbenhavns-Skilderie gjøres det Forslag, at anvende de Kapitaler, der udfordres til at anlægge den projecteerte Canal, som skal forbinde Nederelben med Østersøen, til at forskaffe Helsingøer en Havn, paa det at en ved Canaler frembragt Forbindelse imellem Stokholm og Gothenborg, imellem Hamborg og Østersøens Havne ei skulde aflede Handelen fra Danmarks Kyster.

Vist nok var det meget at ønske, at Havne anlagdes ved alle Kyster, for at aabne Skibe et Tilflugtsted mod Storm og Iis, og derved forebygge Skibbrud, men at Anlægget af en Havn ved Helsingør vil bidrage til at lede Handelen til de danske Kyster og derved forøge Statens Indtægter, nu da Hovedstaden med sin fortræffelige Havn, omtrent 5 Mile fra Helsingør giver en sikker Nhed, er aabenbar urigtigt; det er ydermere klart, at Hovedstadens Handel ved et saadant Anlæg vilde tabe betydeligen.

Medens Naboelandene beskjæftige sig med at gjøre Udkast til fordeelagtige Veie for Handelens Udbredelse, og kappes om at aabne en kortere og mindre kostbar og farlig Vei til Fordeel for Skibsfarten, for at give Handelen en ny Vending, og vinde de Fordele, som Danmark ikke mindre end Hertugdømmene ved den ny Canal, efter Landets Beliggenhed, kan forskaffe sig, gives der endnu dem, som kunne drage Planens Fordeel i Tvivl, og af Uvidenhed, for ei at sige Misundelse, søge ved et utidigt Ønske at lede Opmærksomheden hen paa en Gjenstand, hvis Udførelse sikkerligen vil hindre Canalens hurtige Anlæg i Holsteen.

Det vilde være aldeles unødvendigt at bevise Hensigten og Nytten af den foreslagne Canals Anlæg, da disse Gjenstande, saavelsom de offentlige og private Fordele, ere i et af Landinspecteur Gudme udgivet Skrift: "Bemerkungen über die projectirte Verbindung der Ostsee und der Niederelbe mittelst eines Barkenkanals", efter beføjede Dommeres Udsagn, tydeligen og nøiagtigen fremstillede og udviklede. Jeg vil derfor blot korteligen søge at godtgjøre, at det er urigtigt at gjøre den Slutning, at den Slesvig-holsteenske Canal directe eller indirecte skal have skadet den danske Handel og Skibsfart paa Østersøen, og at det strider aabenbart mod Sandheden, at de af de Nedertydske byggede Skibe ei tilforn skulle have vovet sig i aaben Søe.

Det er enhver, ei aldeles Ukyndig, bekjendt, at det ei allene er den danske Skibsfart, som i Begyndelsen af dette Aarhundrede blomstrede, og siden 1807 betydeligen har aftaget, men at og den hollandske, meklenborgske, pommerske og preussiske Skibsfart siden den Tid, ja endnu tidligere, fra Aaret 1804 af, næsten ligger aldeles stille. Et Tilbageblik paa Handelen vil vise os Aarsagen til denne Forandring. Medens Continentalsystemet varede, besørgedes Handelen for Portugal, Spanien, Frankrig og andre Lande ei over Ham-

borg, men allene ved Mellemhandling med Hamborg. En Hovedartikel for Hamborg — nemlig Sukkerraffinaderie — maatte af Mangel paa raat Sukker, hvis Indførsel strængeligen var forbuden, ophøre. Saavel Fabricanterne, som Arbeidsfolkene, hvis Antal beløber sig til mere end 200,000 Mennesker, maatte af Mangel paa Fortjeneste og Underholdning udvandre. Disse i deres Fag duelige Mennesker bleve i andre Lande af virksomme Kjøbmænd vel optagne. Paa denne Maade bleve betydelige Sukkerhuse i Rusland, Preussen, ja selv i Meklenborg og Sverrig anlagte. Holland og England, som tilforn udførte raa Sukker til Østersøen, Hamborg og Bremen, tilføre os nu skjøn Raffinade. Hvilken Skade denne Forandring har tilføjet saavel den danske som tydske Skibsfart, kan blot den indsee, som har Leilighed til at trænge dybere ind i Handelens Historie. Adskillige Millioner Pund Raffinade bleve tilforn forsendte fra Hamborg til Østersøen, deels over Lübeck, deels directe til Vands. Det dertil brugte raa Sukker blev tildeels paa engelske, men for det meste saavel paa danske som tydske Skibe, bragt fra Portugal, Vestindien, ja selv Ostindien, til Hamborg for at forædles. At og ved denne Leilighed adskillige andre Handelsartikler, som enten slet ikke eller og blot indirecte med engelske eller fremmede Skibe ere blevne indskibede og forsendte, behøver jeg vel ikke at erindre. Da nu mere end $\frac{4}{5}$ af Sukkerraffinaderierne i Hamborg, til Skade for Skibsfarten, ere indgaaede, og Raffinade føres direcke fra England til Østersøen og Tydskland, saa have saavel de danske som tydske Skibe tabt denne Fragt, ligesom og Fragten af Raffinade fra Hamborg, da denne Artikel forsendes directe over Lübeck til Østersøen.

Portugal, Spanien og Amerika kjendte for Aaret 1800 aldeles ikke den directe Handel til Østersøen. Riis, Rosiner, Citroner, Viin, Brandeviin og Rom førtes tilforn af danske og tydske Skibe til Østersøen. Hertil kommer, at den betydelige Mængde Hør, Glas og Jernvare, som bleve tilførte Amerika og Vestindien, ei mere sammesteds er at afsætte, da alle disse Artikler saavel produceres som forædles i Amerika. Hr. Etatsraad v. Schmidt-Phiseldek har i sit interessante Skrift: "Europa und America, oder die

künftigen Verhältnisse der civilisirten Welt" tydeligen lært os, hvilke Udsigter Fremtiden aabner for Europa, dersom dens mægtige Regentere ei i Tide søge at forebygge samme.

Endelig maa endnu bemærkes, at alt Korn, som produceres og ei forbruges her i Landet, indskibes i engelske og ei i vore egne Skibe, da Afgifterne af fremmede Skibe i England, f. Ex. Lods- og Fyrpenge, Told &c., ere saa overdrevent høje, at engelske Skibe for en ulige mindre Fragt kunne bringe Kornet til Engelland: saaledes erholder en engelsk Skipper i Fragt for en Quarter Hvede 4 Skilling engelsk (omtrent 1 Rd. Courant), hvorimod vore egne Skibe, om de end erholdt $5\frac{1}{2}$ Skilling engelsk (omtrent 1 Rdlr. 18 ß. Courant) ei kunne have nogen Fordeel.

Disse anførte Grunde ere ene og allene Aarsagen til, at saavel den danske som tydske Handel og Skibsfart ei er saa vigtig, som den tilforn har været, og hidrører dette ei fra den holsteenske Canal. Desuden passerer et ligesaa stort, om ei større, Antal Skibe Sundet nu, som tilforn, hvoraf tydeligen sees, at den Slesvig-holsteenske Canal ei skader Danmarks Transithandel.

Da nu Handel og Skibsfart i Danmark og Hertugdømmene vanskeligen ville erholde en saa lykkelig Periode, som i Begyndelsen af dette Aarhundrede, maa vi med de varmeste Taknemmelighedsfølelser erkjende for særdeles vise og retfærdige alle de anvendte Midler, som sigte til at befordre og fremme Landets Cultur, Vindskibelighed og Industrie, og da Canalers Anlæg, hvor saadanne, efter Landets Beliggenhed, ere nyttige og nødvendige, ere et Hovedmiddel til at befordre saavel den intensive som extensive Cultur, saasom man ved Afbenyttelse af disse, kan i Øjeblikket nytte de fordeelagtige Handels-Conjuncturer, og befordre almeennyttige og velgjørende Anlæg, ligesom og den nye Canal aabner for Østersøens Transithandel en kortere og mindre farlig og kostbar Vei, der vil bringe Staten og Private betydelige Fordele; saa maa man beklage og have Medlidenhed med den Mand, som med et misundeligt Øie betragter Broderlandet, og af denne Aarsag udbasuner, uden Local- og Sagkundskab, at den nye Canal, som skal forbinde Nederelben med Østersøen, vil skade Danmarks Fragt- og Transithandel.

Hvad angaaer de af de Nedertydske for indenlandsk Flodfart byggede Skibe, da forstaaer vel Forfatteren derved de saakaldte Tialker, Smakker og Kuffer, hvilke fornemmelig passere den holsteenske Canal, og allene bygges i Holland. Disse Skibe have existeret fra Arilds Tid, og særdeles ofte, førend man tænkte paa at anlægge den holsteenske Canal, besøgt Spaniens, Portugals, Frankrigs, Englands, Norges og Østersøens Havne.

Det var hollandske Skibe, som under Peter den Store blandt de første seilede til Petersborg. Fra den Tid, at Ruslands Ind- og Udførsel, formedelst Landets Tiltagelse i Cultur og Folkemængde, forøgedes, har den hollandske Skibsfart aftaget, og har nu allene Fragten af de Varer, som directe ere bestemte til Holland, da alle Nationer, hvilke, som sagt, tilforn frygtede og neppe kjendte Østersøen, nu i de senere Aar selv beseile disse Farvande.

Saaledes troer jeg at have godtgjort, at Forfatterens anførte Grunde og den deraf udledte Slutning ere aldeles falske, og stride aabenbart mod Sandheden, og ligesom jeg vel unavngiven, men dog villig til offentlig at nævne mit Navn naar forlanges, hverken directe eller indirecte har nogen Fordeel af den nye Canals Anlæg, saaledes har hverken Partiskhed eller Vindesyge bevæget mig til at nedskrive dette; meget mere besjelet af Iver for den gode Sag, har jeg besluttet at besvare og med Grunde gjendrive Alt, som Dadlesyge, Misundelse og andre slige Bevæggrunde kunde indvende mod dette for Danmark og Hertugdømmene saa høist vigtige Anlæg, hvorimod jeg og med Fornøielse og Interesse skal læse Alt, som, langt fra Partiskhed og Egennytte, kan med Grund indvendes mod denne Canal, og tjene til at forbedre Planen og dens Indretning.

....e.

Forslag og Ønske, som Fortsættelse af de S. 550 og S. 582 fremsatte Bemærkninger.

Dette Materie er, jeg tilstaaer det, kun lidet smigrende for Stiftelsens fremtidige Skjebne,

dersom, hvilket Gud forbyde, Tingene skulde vedblive saaledes; thi det vilde da være bedre at have den. Men et Middel, vi tør sige, et sikkert, ufeilbarligt, og som forekommer os at være det eneste, tilbyder sig her, til denne, som det synes, døende Kirkes Gjenoprettelse og Forstørrelse. Dette Middel bestaaer, efter vore Tanker, i at gjøre Kirken (i Henseende til hvilken man ofte glemmer, at det, der udmærker og caracteriserer den, er langtfra ikke saa meget den eller hiin Confession, som det Sprog, hvori dens Gudsdyrkelse holdes), ved en Udvidelse eller et Slags Generaliseren af den oprindelige Plan fra 1685, til det franske Sogn i Kjøbenhavn, f. Ex. saaledes som St. Petri (uagtet den ikke har noget særskilt Qvarteer) er det tydske; thi, vi forstaae her ved Sogn ikke, i topographisk Betydning, en vis Strækning eller Terrain, men en Samling af Kirkens Medlemmer, hvor de end maatte boe. Dog, hertil udfordres (jeg beder at glemme al personlig Fordeel, al smaalig Egenkjerlighed og al Langsaand, ligesom og al slavisk Vedhængen ved gamle Vaner) en ganske anden Organisation for Indretningen, under forskjellige Forhold, en Bestyrelse, mutatis mutantis, lig den, andre Kirker og Stifte have. Da Troeslærdommene og Gudsdyrkelsen, ogsaa i Henseende til Eucharistia, ere i Grunden (som adskillige Kongelige Rescripter vise) saavel for den ene som den anden Confessions Kirker de samme; og nogen Afvigelse i deres Skikke ikke kan lægge Hindring i Veien for en af alle Forstandige med Rette ønsket Sammensmeltning, der kun har Fordommen og Egensindigheden imod sig; saa indseer man ikke, hvorfor den franske Kirke, formodentligen under Paaskud af dens Oprindelse og Sprog, behøver en særlig Forfatning eller Bestyrelse for sig selv, som om den var af en anden Tro, og ikke allerede for længe siden, Sproget fraregnet, i Henseende til Religionen stod paa lige Fod med de andre Sognekirker, som en, skjøndt nendelig liden Deel af Landets Kirke. Maatte derfor i Fremtiden denne Kirke, som, (uagtet en anden Menighed allerede siden 1689 har taget Deel i dens Tempel), i enhver Henseende er selvstændig, aldeles særskilt, autoriseret og ægte national; som, liig hver anden Sognekirke i Hovedstaden, staaer under fælles Kirkelov

og Regjeringens umiddelbare Beskyttelse; som, uden at ophøre at besidde Selvstændighed, særlige Midler og sin egen Liturgie, ikke er forskjellig fra de andre, med hvilke den, paa Tungemaalet nær, som det eneste udvortes Særkjende, har fælles Læresætninger, maatte denne Kirke, uden Hensyn til Forskjelligheden af dens Lemmers Confession, komme til at indbefatte, ikke allene vore saakaldte franske Reformeerte, hvilket de aldrig have været, da man altid kun saae her en Haandfuld Mennesker, men alle Protestanter fra Hovedstaden og dens Omegn, Lutheraner, Calvinister, Anglicanere rc., der alle, talende det franske Sprog, ønske at støde til Menigheden og communicere der. Men naturligviis maatte alt dette skee, saaledes som den gode Orden kræver det, efter faste Regler, og paa Vilkaar, som Regjeringen finder passende og bestemmer.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Den for sin Elde uden Tvivl mærkværdigste Bygning i Kjøbenhavn er det saakaldte Consistorii-Huus ved Studiigaarden. Det bestaaer af een Etage med hvælvet Kjelder, og er en Levning af de roskildske catholske Bispers Residents. Det er i det mindste 600 Aar gammelt; thi man har et Brev af den roskildske Biskop Oluf Mortenssøn, hvori det hedder: Datum in curia nostra Episcopali Hafnis 1464. Junge beretter, efter Pontoppidan, i sin Kjøbenhavns Beskrivelse (S. 272), at Kong Christian den Fjerde, da han lod de gamle Bygninger nedrive og opføre en ny Studiigaard, lod han dette Huus blive staaende, og reparere, hvilket sidste Junge slutter deraf, at hans Navn i Chiffre med Krone over findes udhuggen i Steen med den Indskrift: Domus Consistoralis Regiæ Academiæ Hafniensis, og over Christian 4des Chiffre Kong Frederik den Tredie i Chiffre med Krone over; hvoraf hiin Forfatter slutter, at ogsaa denne Konge man have ladet Bygningen reparere. Men ingen af disse Kongers Chiffre er her mere at opdage, skjøndt den anførte Indskrift endnu læses tydeligen, og

der synes ikke nogen Grund for, at de skulde være borttagne. Derimod findes rigtig nok, som Junge opgiver, Christian d. 5te 1671 ved det første Vindue, og da samme Aarstal læses paa den store Steen, som Kakkelovnen i Salen staaer paa, saa er det høist rimeligt, at Kong Christian d. 5te har ladet Bygningen reparere, og indrette Salen, der formodentligen har bestaaet af flere Værelser, saaledes som den nu er. Naar man kommer op af den høie Steentrappe, som har et Jernrækværk, hvoraf det Halve er afslaaet i Bombardementet, træder man igjennem en lav Dør ind i et som et Capel hvælvet Værelse med kalkede Vægge, hvilket upaatvivleligen har været et Slags Celle, hvori Bispperne holdt deres huuslige Andagt og tillige tjente dem til Studeerkammer. Fra denne Celle er en Nedgang til Kjelderen. Paa venstre Side er Consistorii-Stuen. Paa Væggen hænge 7 gamle originale Portræter, i Oliefarve, af Academiets Patroner og Legatorer, men ikke, som Junge siger, af Konger af den oldenborgske Stamme. De ere alle efter Bombardementet blevne restaurerede. Et ottende er drevet i Kobber og har den Paaskrift: Johannes Hoppner Fund. stipend. ½ Hoppneriani ✠ Anno 1675. — Denne Hopner var født i Kjøbenhavn 1642, blev Student 1660, reiste udenlands 1662, blev Licentiatus i Orleans 1666, og døde i Kjøbenhavn 1675, hvor han havde levet for Videnskaberne. Det, der forskaffede hans Portræt Plads her, er hans Velgjerning mod Universitetet; thi sin Gaard skjænkede han til en Professorresidents, og 5000 Rdlr. til et Reisestipendium. Han findes afbildet, efter de Tiders Smag, med en lang Alongeparyk. Portrætet er iøvrigt nok det eneste i sit Slags her i Kjøbenhavn, og er sandsynligviis forfærdiget paa Hopners Udenlandsreise. — Consistoriehusets udvortes Form er ældgammel, især røber den taggede Gavl, at det har seet Sekler henrinde. Til Huset hører ogsaa en liden Hauge, og naar man seer ud til denne, trylles man ganske tilbage i en Verden, hvoraf kun den svage Gjenklang er tilbage. Tre store Ildebrande — 1728 — 1795 — 1807 — har det lille Huus overlevet, og dets langt yngre Søster, den egentlige Studiigaard, der i to Aarhundreder har

kneiset over det, staaer nu ved dets Side som Beenrad. Det synes ordentligen at kappes med det ligefor staaende løvfulde gamle Lindetræe, om at holde fast ved Livet.

Hr. Suhrs Panoramacabinet er nu blevet forøget med følgende nye Prospecter: 1) Staden Aachen; 2) Pest og Ofen, Hovedstæderne i Ungern; 3) Torvet i Pest; 4) Nürnberg; 5) Pantheon i Rom; 6) Horatiernes og Curiatiernes Mindesmærke ved Albano, nær Rom; 7) Linz ved Donau; 8) Prospect af Nordsøen ved Cuxhaven.

Udtog af en Skrivelse fra Holsteen, af 9de Maji 1820. I Slutningen af April Maaned havde vi særdeles skjønne og varme Dage, som vækkede Naturen af dens Søvn og gav den nyt Liv til at udbrede sine velgjørende Virkninger. Alt bebudede Sommerens tidlige Ankomst, og aabnede den virksomme Landmand glade Udsigter, da Vinterkornet og Græsset staae i fuld Pragt. Begyndelsen af Maji Maaned har derimod hindret Naturen i sin Virksomhed, og især skadet meget den nedlagte Vintersæd. Uagtet vi have havt saa lidt Regn, og paa adskillige Steder en saa betydelig Mangel paa Vand, at man i Kiel i den forløbne Vinter har maattet kjøbe Vand, da Kilderne vare udtørrede, saa maa man dog undres over, at Græsset overalt paa Marken staaer saa skjønt, og at Landmanden paa adskillige Steder har drevet sine Køer ud paa Marken. I Dag har Luften pludselig forandret sig. En trykkende Hede endtes mod Aften med et stærkt Tordenveir, som slog ned i Kiel. Til Lykke for Staden var Slaget koldt og beskadigede blot 3 Huse. Lynilden, som, efter al Sandsynlighed, har berørt Taget af det første Huus, sønderslaaet Vinduerne, hvorigjennem den har fundet en Udvei, og streifet de tvende andre Huse, har truffet en liden Dreng paa omtrent 12 Aar, som strax derpaa blev bragt ind i Hr. Advocat Schiffs Huus, hvis Hauge vender mod disse Huse, og efter Lægernes Sigende, som i et Øieblik var tilstede for at hjelpe, skal Drengen være uden al Livsfare. Lynilden har efterladt betydelige Kjendemærker af sin electriske Virkninger, lige fra Hovedet til Fodspidsen. Det var for en Reisende et særdeles skjønt og rørende Syn at see, hvorledes alle Brandfolkene, det i Kiel i Garnison liggende Jægerchor, efter Allarmtegn ilede i Hobetal til deres anviste Plads, og i et Øieblik saae man disse, tilligemed Kieler Indvaanere, forsynede med alle Slags Brandredskaber, i fuld Spring at ile til det Sted, hvor Lynilden havde slaaet ned, for at slukke Ilden, da man troede, at Alt stod i Brand. Man maae tilstaae, at Brandvæsenet er i Kiel særdeles vel indrettet. Hvad der i Særdeleshed i det første Øieblik tiltrækker sig en Reisendes Opmærksomhed i Kiel, er de skjønne Lygter, som Hr. Hof- og Overrets-Advocat Schmidt sammesteds har skjænket Staden. Disse Lygter hænge tildeels i Midten af Gaderne, befæstede med en Line paa de tilgrændsende Huse, og ere, hvor Gaderne ere for brede, eller af andre Aarsager, anbragte paa Hjørnehusene. Fra den første Maji af ere Gaderne ei blevne oplyste; derimod skal i det klareste Maaneskin Lamperne, efter Hr. Schmidts Ordre, have brandt. Det var i Sandhed bedre, at man sparede Olien, naar Maanen lyser klart, og derimod anvendte samme til de Aftener i Maji Maaned, som ere mørke, at man ei skulde i et mørkt Veir støde paa hinanden om Aftenen, og være udsat for at falde. Medens mit Ophold i Kiel har Horizonten undertiden været saa stærkt oplyst, at dens reflecterende Skin har oplyst Kieler Gader, og hidrører dette fra de i Nærheden af Kiel afbrændte Bygninger. Saaledes brændte i Forgaars Aftes i Vieh Bargum, i Provstiet, 21 Bygninger, hvorved, efter Sigende, 5 Mennesker skal være opbrændte, og i Gaar Aftes brændte et Huus af i Suksdorf. Da i de senere Tider adskillige Huse ere afbrændte, burde det særdeles strengt undersøges, om en physisk Aarsag kan have foraarsaget Ildebranden eller om slette Mennesker have anlagt Ilden, hvilket sidste i det mindste synes muеligt, da Ildebranden stedse opstaaer om Aftenen eller om Natten. — Den 1ste Maji er i Kiel en Frimurer Loge bleven indrettet i et Huus, tilhørende Hr. Musikdirector og Organist Apel. Den blev høitidelig indviet af Ordenens Brødre i Kiel og Omegnen. Adskillige Ordensbrødre fra Rendsborg, ja endog fra Slesvig, bivaanede denne Høitidelighed. — Uagtet Kornpriserne igjen ere faldne, seer man dog ved Kieler Skibsbroe adskillige engelske Skibe ligge, som bringe de nød-

vendige Producter og igjen føre Korn tilbage til Engelland, hvorimod vore egne Skibe ei have noget at fortjene, da de ei mod en saa liden Fragt, som hine Skibe, kunne føre Korn til de engelske Havne. Saaledes har Engelland forstaaet, ved at paalægge de fremmede Skibe betydelige Afgivter, at fremme og befordre sin egen Skibsfart.

Odense, d. 12 Maji. Da endnu i ingen jydsk Avis sees nogen Bekræftelse om de forleden i No. 61 af disse Aviser omtalte Fortællinger angaaende et forøvet Mord af en Møller i Jydland, saa maa man Gudskeelov! formode at det er et af de sædvanlige opdigtede Rygter, hvoraf roullere saa mange Slags, ligesom ogsaa den anden Historie fra Fyen ikke kan være andet. Det var unægteligen den nemmeste Maade at tilintetgjøre saamange dumme Rygter, der ere i alles Munde, naar de, som upaalidelige Fortællinger bekjendtgjortes i offentlige Blade; thi saa var der Leilighed igjen at standse samme ved Modsigelser; men naar man vil gjøre Hemmeligheder af Alting, der i sig selv som oftest er Ingenting, saa vedbliver enhver løgnagtig Fortælling at tilhvidskes fra Øre til Øre, og bliver aldrig, eller dog som oftest for seent, modsagt og afbeviist.

Nu maae vi da troe at Sommeren har indfunden sig; thi efter de første 8 Dages kolde Blæst og Fugtighed af V. N. V., gik Vinden sydlig og strax føltes Sommervarmen, og med samme indfandt sig Svalerne, Kukkeren, Nattergalen og Oldenborerne, saa at alle Sommerens Forvarsler have indfunden sig. Varmen og en velsignet Væde har i disse faa Dage grønklædt baade Mark og Skove. Igaar Nat saaes fierne Lynglimt og igaar Middags da Varmen var steget til 17 Gr., hørtes en ikke ubetydelig Torden nærme sig; men snart gik Vinden efter en stærk Regn af S. V. til V. N. V., Thermometret faldt fra 17 til 11 Gr., og strax var Luften fuldkommen klar. Ved Midnat gik Vinden igjen til S. V., bragte atter Regn, som ogsaa idag har været betydelig.

(Iversens Av.)

Aarhuus, d. 12 Maji. Hertil indtraf andet Jydske Regiment i Gaarmiddag. Allerede en Miilsvei fra Byen bødes det velkommen af det her garnisonerende Dragonerregiments hele Officeerkorps, og udenfor Porten af Hs. Excell. Stiftsbefalingsmanden, Borgemesteren og Stadshauptmanden. Mangfoldige Mennesker havde benyttet denne Anledning for at gjøre en Udvandring i det herlige Foraarsveir. Hs. Durchl. Prinds Wilhelm af Hessen steg af hos Hr. Apotheker Koster, hvor der var truffen Anstalter til den høie Gjæsts Modtagelse. Allerede i Morges blev Regimentet indskibet og afseilede med temmelig god Vind herfra til Sjælland.

Historisk Notice om Indqvarteringen i Staden Aalborg. — Naar undtages et Regiment norske Dragoner, som havde lagt i Holsten, dengang Danmark skulle havt Krig med Keiser Peter af Rusland, og som paa dets Tilbagemarsch til Norge, i nogen Tid var indqvarteret her; var den første Indqvartering, Aalborg har havt, det Slesvigske Dragon-Regiment, hvoraf 220 Mand, den 20de April 1772, ankom hertil; men afmarserede herfra den 10de Juli samme Aar. — Den 7de October 1772, ankom hertil det Jydske Rytterie-Regiment anført af dets Oberst og Chef, Hr. Kammerherre von Numsen, i alt 5 Escadroner, hvoraf siden den 1ste og tredie Escadron forlagdes til Randers; og afmarserede herfra den 27de October 1774. De overblevne 3 Escadroner, afmarserede herfra den 18de April 1779; hvoraf de 2de Escadroner bleve forlagte til Randers, og 1 Escadron til Mariager. — Den 6te Juni 1816, ankom den 2den Bataillon af 2det Jydske Infanterie-Regiment hertil fra Viborg, og den 14de Januari 1819, ankom den 1ste Bataillon af ovenmeldte Regiment hertil fra Frankrig, under Anførsel af dets Chef, Hs. Durchlauchtighed Prinds Wilhelm til Hessen.

Blandede Efterretninger.

I et Bilag til den Norske Rigstidende No. 37 leveres Extracter af Norges Banks Regnskaber, fra dens Oprettelse i Aaret 1817 til 31 December 1819. Følgende er det væsentlige Indhold af disse Extracter. Det paalignede Indskud udgjorde for Norges 5 Stifter 2 Millioner Sølv-Sp. Deraf er betalt 1 Million 752,921 Spd. 32 ß., og Restance 247,078 Spd. 88 ß. I Renter for Bankindskud indkommen 7,774 Spd. 118 ß. — Efter Bankens Hovedbog er dens De-

bet: 1) Udlaan 3,176,042 Spd. 78 $\frac{1}{40}$ ß.; 2) Eiendomme 10,057 Spd. 12½ ß.; 3) Afgivet til den Banken annecterede Laane-Indretning 324,095 Spd. 103 ß.; 4) Diverse Debitorer 1,110 Spd. 16 ß.; 5) Deficit ved Vinden og Tab 20,539 Spd 77 ß.; 6) Cassebeholdning af Specie-Sedler 594,399 Spd 111 $\frac{1}{20}$ ß. Credit: 1) Seddel-Stok 3,771,065 Spd.; 2) Af Fonden til Sølv-Indkjøb haves 310,997 Spd. 70 ß.; 3) Statscassens Laan til Banken 38 309 Spd. 39 ß.; 4) Paa Folio indestaaer 5000 Spd.; 5) Diverse Creditorer 873 Spd. 49 ß. — Efter Hovedbogen er den Banken annecterede Laane-Indretnings Debet: 1) Udlaant imod foreskrevne Sikkerheder 260,243 Spd. 110 ß. i Sedler; 2) Sølvbeholdning 129,219 Spd. 62 ß. Sølv; 3) Cassebeholdning af Species-Sedler 61,733 Spd. 71 ß.; 4) Resterende Renter 2,118 Spd. 42 ß. Sedler. Credit: 1) Banken afgivet af dens Seddelfond 324,095 Spd. 103 ß.; 2) Sølv-Deposita 129,219 Spd. 62 ß. — Af Extracterne findes, at af Bankens Species-Sedler ere satte i Circulation: a) paa fundationsmæssig Maade 2,854,689 Spd; b) ved Udlaan mod Sølv-Deposita 260,243 Spd. Som ere funderede 1) paa det indkomne Bank-Indskud 1,752,921 Spd. 32 ß., og 2) paa Sølv-Beholdningen ved den annecterede Laane-Indretning 129,219 Spd. 62 ß.

I No. 33 af Skilderiet har man Side 520 tilladt sig, i Anledning af den i Handelen herskende Stilhed, at gjøre den Bemærkning, at denne Stilhed finder Sted paa en Tid, da der er temmelig Stadighed i Coursen, men at det er en Erfaringssandhed, at Coursustadighed medfører Liv og Virksomhed i Handel, medens Stadighed i Coursen sædvanligen medfører Stilhed i de fleste Næringsveie. Dog tilføjedes her udtrykkeligen, at dette siges, uden at paastaae at Coursustadighed er noget Gode, da den tvertimod kan blive et føleligt Onde.

For at forekomme en muelig Mistydning hos Mænd, hvis Dom fortjener Agtelse, fremsættes her følgende nøjere Udvikling af ovenanførte Tanke.

Da Coursustadighed — naturligviis den, der

har fundet Sted siden Krigen, thi om Fredens Dage før 1807 kan her ikke være Tale — nævnes i Anmeldelsen udtrykkeligen som et "føleligt Onde", saa vil hver forstandig Mand ved første Øjekast indsee, at Hensigten af den yttrede Mening ikke kan have været at erklære Coursustadighed, der saa ofte har været klaget over i nærværende Blad som et Onde, for et Gode. Men fordi en Ting er et bestemt Onde, kan den jo gjerne i enkelte Tilfælde og under enkelte Omstændigheder være et temporairt, negativt Gode, og et gammelt Ordsprog siger: intet er saa slemt, at det jo er godt for Noget. Saaledes er det noksom bekjendt, at jo lavere Pengenes Værd er, desmindre agtes de af Menneskene i Almindelighed; at jo mindre de agtes, desto stærkere circulere de, og jo stærkere de circulere, desto større Liv og Virksomhed i Handel, Omsætning og Næringsveie. Man spørge vore Handlende og Professionister, og man vil snart erfare, om de have havt mere at bestille nu, da Coursen er 250, end da den var 600? Det er desuden en Selvfølge, at ingen holdt eller behøvede at holde saalænge og saameget paa sine Sedler, da den i Omløb værende Masse, under en Cours af 600, var saa meget større end nu, da den staaer 250, og dens Forbedring er jo netop en Følge af Seddelmassens Formindskelse. Er Anmelderens Mening urigtig, saa har han den tilfælles med berømte Forfattere. I det fortræffelige Værk om almeen Velstand, efter J. B. Say, ved Etatsr. og Deputeret Stoud, hedder det, T. I., S. 104: "Et Pengevæsen, som daglig bliver slettere, er for Afsætningen endog et mindre Onde (end et ustadigt Pengevæsen) *). Det fremmer den endog paa

---

*) Skjøndt enig i Tingen selv, er Anmeld. dog ikke enig med Forf. om Udtrykkene. Et ustadigt Pengevæsen er her, efter Anmeld. Formening, det eneste passende Udtryk; thi et Pengevæsen, der bliver dagligen slettere, gives der, saavidt Erfaringen hidtil har lært, ikke. Ethvert slet Pengevæsen er ustadigt, og ethvert ustadigt slet; dette ligger i Sagens Natur. Vor Cours blev aldrig i eet væk ved at forværre sig. Den gjordelige til Aaret 1816 altid Frem- og Tilbagespring. Saaledes stod den f. Ex. 1813 i

en Maade, saalænge det varer. Dette var Anledning til den uhyre Mængde Kjøb og Salg, som fandt Sted under de franske Assignaters Fald, og i Aarene 1811—12 med dansk Courant. Alle Mennesker bleve opfindsomme, for at hitte paa Anvendelser af Papir, hvis Værdie Dag for Dag synes at bortdunste. Man modtog det allene for strax at blive af dermed. Det var, som om det brændte Enhver, der rørte derved. Folk, som aldrig havde vidst hvad Handel var, bleve den Gang Handelsmænd. Fabriker opstode i Mængde og trivedes frodigen. Man giftede sig for Pengene, malede sine Huse, betrak sine Værelser om igjen og brød sig om ingen Udgivt, endog til Forlystelse, naar man blot den Dag som var, kunde faae sine Penge anvendte." Hvad i Aarene 1811—12 fandt Sted i det Store, var ogsaa Tilfældet fra 1812—16 i det Mindre. Himlen være takket, at den har befriet os fra denne tilsyneladende blomstrende Tilstand; thi kan det end ikke nægtes, at et slet og ustadigt Pengevæsen bringer, i det mindste for en Tid, Liv og Virksomhed i Handel og andre Næringsveie, saa er det Liv og den Virksomhed, der flyder fra en saadan Kilde, naar man henseer til Statens Tarv i Almindelighed, dog altid et høist føleligt Onde. Men i Henseende til den større Mængde Mennesker, som deels enten ingen Capitaler have at tabe i deres Handel, eller som leve af deres Arbeide, som det hedder, af Haanden i Munden, ere Penges Slethed, hvor paradox det end maatte synes, saalænge det varer, snarere et Gode end et Onde. Vist nok kunne de leve saameget ringere, naar Pengene ere gode, men naar de forholdsviis have saa meget mindre at fortjene, saa kommer det jo ud paa eet. Det er noksom bekjendt, at i de Lande, hvor man ei kjender til Papirpenge, der er Levemaaden vel billigere, men Fortjenesten ogsaa i samme Forhold mindre og vanskeligere at erholde. Anmelderen gjentager endnu engang, at den, som ei forsætligen vil mistolke hans Ord, letteligen indseer, at det her siges, ikke anføres for at anbefale slette Penge, eller fremønske en Tilstand, som hver redelig Mand helst gider seet ethvert Land evig

Aug. 950, i Sept. 780, i Nov. 1100 og i Decbr. 600.

befriet for. Men en simpel Erfaringssandhed som denne, kan hverken være det Almindelige eller den Enkelte til nogen Skade, naar den fremsættes af den, som tænker over Tingenes Gang i Verden, paa Prent, til Andres nærmere Eftertanke. Derved opklares i det mindste Ideerne, naar Spørgsmaalet er: hvorfor vare Klagerne over Tiderne ikke saa lydelige for tre Aar siden, som de ere nu? Man vil finde at Aarsagen ikke saa meget ligger i en lykkeligere Forfatning og større Velstand, som i den daværende større Seddelmasses hurtigere Circulation, der var en umiddelbar Følge af den mindre Værdie, Folk satte paa deres Sedler. Selv Expeditionerne paa Ost- og Vestindien &c., der strax efter Fredens Tilbagevendelse fandt Sted, men som bidrog til mangt et Handelshuses Ruin, var en Virkning af den store Seddelmasse. Men de sysselsatte imidlertid mangfoldige Mennesker, som nu ere uden Fortjeneste. At mange, der havde indgaaet Forpligtelser, bleve ødelagte, synes især at kunne tilskrives den uheldige Omstændighed, at Coursen stod for længe omtrent paa 500, hvorved Udsigten til Forbedring alt for meget formørkedes, og at den faldt for pludseligen ned til Pari. Var den gaaet langsomt ned, saa havde mangen Mand faaet Leilighed til at redde sig, og Tabet var da blevet fordeelt paa Mange, som naturligviis lettere kunde taale det end en Eneste, som det nu faldt knusende paa med sin hele Vægt, og som ved Coursens lange Faststaaen over 450, var bleven forledet til at indgaae Forpligtelser, han ellers nok havde vogtet sig for. Hvad den reelle Handlende i Almindelighed angaaer, da bør han, som ogsaa saa mange under alle Coursens Afvexlinger have gjort, kjøbe og sælge, saavidt muligt er, i Banco eller rede Sølv: Noget, hvis Gavnlighed Hr. Grosserer Wilder i sit nyligen udgivne Skrift paa det Klareste har beviist.

Kjøbenhavns Børs d. 16 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 252, a vista 255. Amsterd. 2 M. — , a vista — . Paris 2 M. — . Spec. 257. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 5½ ß. a 15 Rbmk. 7 ß.) Oblig. 70½ a 71. Norske Rigsbanks. 17. Svenske S. 60 a 60½ ß. Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 41.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 Maji 1820.

Folketro og Folkestemme.

Hvad kan man ikke faae Folk til at troe? Ingen Idee er saa vrang og latterlig, at den jo, begunstiget af Omstændighederne og understøttet af Statsklogskab, kan blive til Folketro. De Exempler, Historien herpaa opviser, er næsten uden Tal. Saaledes er Indianernes Høiagtelse for Elephanten, som grunder sig paa deres Begreber om Sjelevandringen, saa stor, at hele Nationer allerede indvikledes i de blodigste Krige, for at kunne erobre en hvid Elephant, og at Kongen af Siam skriver sig Konge over alle Elephanterne. Denne Monark eier en hvid Elephant, til hvis Opvartning hundrede Officierer ere ansatte, som give den at æde paa Guldkar, stedse føre den under en Tronhimmel og lade den staae under et prægtigt Telt af Guldtæpper. — Endnu i Aaret 1650 kom en indisk Sværmer til Japan, og blev der ophøiet til en Afgud. Hans Navn var Ingen. Ved den udmærkede Iver, han viste for at fremme Schakens Ære, blev han af Japanerne modtagen med største Høiagtelsesbeviser, og snart betragtede de ham som en Helgen. Tilfældigviis indtraf just paa samme Tid en stor Tørke. Japanerne have en Bøn, Kitro kaldet, som de tilskrive den Kraft, at den, forrettet paa den tilbørlige Maade, formaaer at afværge en almindelig Ulykke. Den snilde Ingen forstod at benytte sig af denne Omstændighed. Han stillede sig op paa et høit Bjerg, og holdt denne Bøn. Neppe var han færdig dermed, førend det begyndte at regne saa stærkt, at endog mange Broer svømmede bort. Nu var der ingen Tvivl mere om Ingens Hellighed. Han blev ophøiet til en Afgud, hvis Billed, forestillende en Bedende, er opstillet i mange Pagoder, og nu almindeligen tilbedes der. — Hvo der i Siam vover at tale eller skrive mod den hvide Elephant eller i Japan mod Ingen, er forloren. Intet Ordsprog er derfor i de fleste Tilfælde mere falsk end det: Folkets Stemme er Guds Stemme, med mindre man ved Folket ene forstaaer Kjærnen af Nationen, de Viseste og Ædleste iblandt den. Tager man det derimod efter Tallet, saa er der vist intet urimeligere og uretfærdigere, end at betragte den bedøvende Surren i den store Biekube, man kalder Stat, for Guds Stemme. Man maa af et heelt Folk, siger Montaigne, vælge et Dusin Mennesker til at dømme om en Morgen Land, og Dommen over vore Tilbøieligheder og vore Handlinger, den allervanskeligste og den vigtigste Sag der gives, overlade vi til den store Hobs Stemme: denne Moder til Uvidenhed, Uretfærdighed og Ustadighed. Kan der være noget daarligere, siger Cicero, end at agte dem samlede, som man foragter enkeltviis? — Den store, udannede og uforstandige Hob regjeres kun af sine Lidenskaber og sin Egennytte. Hvor begge disse komme med i Spillet, er den ustyrlig. Den troer at forstaae Alt, at kunne dømme om Alt. Der-

for er den vanskeligste og meest sammensatte Videnskab, Regjeringskonsten, den, som næsten alle Mennesker troe at være fødte til at forstaae. Derfor taler Mester Hermann paa offentlige Steder, hvor Folk af forskjellige Haandværker og Haandteringer ere samlede, ikke om at støbe en god Tinkande, Richard Skomager ikke om at gjøre et Par Sko, som man ei faaer Ligtorne af, Gert Skræder ikke om at tilskjære en Kjole, at den ei sidder som en Sæk paa Kroppen, eller at sye en Vest saaledes, at den ei løber næste Dag op i Sømmen — nei, man discourerer med megen Iver om Staters Financebestyrelse, om Generalers Operationer, om Ministeres Negotiationer: altsammen Ting, hvoraf den ypperligste Kandestøber, den mesterligste Skræder og den kyndigste Skomager ikke forstaaer det Ringeste, fordi den, der har maattet anvende sin Tid paa at lære at støbe Kander eller sye Klæder og Sko, ligesaalidet har faaet Leilighed til at lære Regjeringskonsten, Financevidenskaben, Krigskonsten eller Diplomatiken, som Regjeringsmanden, Generalen, Financeministeren, Diplomatikeren til at lære noget af hines Haandværk. Det er vist ingen Feil, men snarere et Bevis paa Almeensind, naar Borgerne, uden Forskjel, ikke ere aldeles ligegyldige ved Samfundets vigtigste Anliggender, og at de tale derom med sømmelig Beskedenhed. Men naar man ved et Kruus Gammeltøl eller en Bolle Punsch, i fornemt eller lavt, i sluttet eller offentligt Selskab, mønstrer Regjeringerne, dadler de største Generalers Operationer og de største Statsmænds Foretagender, da fortjener man hver Snært af den satiriske Svøbe, Holberg har svinget over alle saadanne selvgjorte Politikere. Dobbelt taabelig bliver en saadan Fremfærd, naar den Mand, der Kl. 10 ved sit Glas Punsch og sin Keiserpibe, trumfende paa Bordet, raabte, at naar man kun vilde lade ham raade, saa skulde Tingene faae et ganske andet Udseende, ved sin Hjemkomst til sit Huus Kl. 11, hverken kan styre sin Hustrue, sine Børn eller sit Tyende, men ganske maa danse efter deres Pibe. At saadanne Mennesker derved gjøre sig selv latterlige, er det mindste Onde. Den Skade, de i Henseende til Andre stifte ved deres Kandestøberie, er langt uberegneligere. Først virke de paa den opvoxende

Ungdom, der lytter efter deres urimelige Raisonnement, og fører det over i det daglige Liv, hvorved den saa nødvendige Agtelse for Foresatte og Kyndigere ganske undergraves, og en kaad, uværdig og nedrig Tone saa let bliver den herskende. Det gamle Ordsprog: Som Herren er, saa følge hannem Svende, gaaer her fuldkommen i Opfyldelse, og den nyere Tids Opdragelsesmethode, ved Medailler, Præmier og offentlig Bram, at nære den høieste Grad af Indbildskhed og Forfængelighed endog hos Bonde- og Læredrenge, fremmer ikke lidet dette utilbørlige Maal. Fra Vertshusene forplanter saadant Raisonnement sig til Værkstederne, og virker ved Exemplet ilde paa den opvoxende Læredreng. Forgjeves arbeider man derfor paa ved Skolelærdom og Skoledannelse at befordre Almuesfolks Cultur. Den Dannelse, som gjør varigst Indtryk, faae de i Forældrenes Huus og i Kredsen af deres Jevnlige paa de Steder, hvor de tilbringe det Meste af deres Liv. Forgjeves lader man dem nyde i Skolen Thiemes Næring for den sunde Menneskeforstand, naar de hjemme hos Forældrene eller hos deres Læremestere, dagligen næres med den urimeligste Uforstand. Forgjeves indprænter man dem Pligter mod Foresatte og Medmennesker i Lærebøger, naar disse Pligter ringeagtes og tilsidesættes af dem, der nærmest burde opmuntre dem til deres Opfyldelse. Men af Kandestøberie og Raisonnement, der kun røber Lidenskabelighed og Egennytte, forenede med Uvidenhed og Taabelighed, flyder endnu et andet ikke mindre Onde. Det nedsætter Folkets Stemme i de Regjerendes Øine; det forleder dem ofte til at slutte fra Hobens Tale til al Tale i Almindelighed, og en Demetrius til skjærdsende at sige, at det er ham lige meget, om Pøbelens Stemme kommer ovenfra eller nedenfra. Det gaaer da Folket som i Fabelen Hyrden, der saa ofte skuffede de andre Hyrder ved Gjækkerie, at de tilsidst, naar han virkeligen taler Sandhed, heller ikke troe ham. Hvad der gjelder om Kandestøberie i daglig Tale, det gjelder ogsaa om al prentet Talen hen i Taaget. Menneskene i Almindelighed ere vel blevne alt for meget overtydede om, at det, "at tale som en Bog," ikke altid i vore Dage kan betegne at tale som en Sokrates; men Mængden

troer dog helst hvad der smigrer dens Sandselighed, Egennytte og Lidenskaber, og Den, som vil gjøre Lykke med det, han skriver, behøver derfor kun at istemme Døgnets og Øieblikkets Tone. Ingen Tanke er saa skjæv, at den jo engang har været fremsat paa Prent, ingen Grundsætning saa afskyelig, at den jo engang har været hyldet af Skribenter.

Det Islandske Litteraire Selskab.

Ligesom i nogle af de foregaaende Aar, i dette Tidsskrift, er bleven meddeelt Underretning om Selskabets Øiemed og Tilstand, saaledes afgives herved Forklaring om dets Foretagender og oeconomiske Forfatning for Aaret fra 31te Marti f. A. til 1ste April sidstleden.

Selskabet har fortsat Udgaven af det store Islandske historiske Værk, kaldet Sturlunga Saga, hvoraf 2det Binds sidste Afdeling, der indeholder Biskop Arne Thorlaksens Historie, med Fortale paa Dansk og Islandsk, saavelsom fuldstændigt Navne-Register til hele Værket, nyeligen er udkommen. Udgaven af dette, for Islands og Norges Historie saa overordentligen vigtige Værk, der udgjør over 120 Ark, er saaledes fuldendt, og det er Selskabet meget kjært, at den er bleven tilendebragt endog inden kortere Tid end man i Begyndelsen torde gjøre Regning paa. Selskabet har ligeledes udgivet historiske Beretninger eller Sagnablød, for sidstafvigte Aar, ligesom for nogle af de nærmest foregaaende Aar. Hensigten dermed er, at udbrede Kundskab i Island om de vigtigste Begivenheder, som foregaae udenfor dette Land, saavelsom at opsamle Notitser af det Slags, der ellers vilde være udsatte for Tilintetgjørelse, men som fortjene at opbevares. Allerede for nogle Aar siden har Selskabet formaaet duelige Mænd til (hvis Navne i sin Tid skulle blive offentligen bekjendtgjorte) at udarbeide en almindelig Geographie paa Islandsk, da Landets Litteratur er aldeles blottet for et saadant Værk. Dette Arbeide er nu saavidt fremmet, at Trykningen deraf er begyndt, og det forventes at blive færdigt i næstkommende Foraar. Selskabet ønsker ogsaa da at udgive en Samling af Landkort for Island, hvoraf enkelte allerede ere færdige; men om dette Forehavende til den Tid kan bringes ganske i Udførelse, beroer paa Omstændigheder, som for en stor Deel endnu ere ubestemte. Naar Geographien er færdig, agter man at udgive en Samling af de bedste Islandske Digtere, som Selskabets Afdeling i Island har paataget sig at lade ordne, samt at forsyne med behørige Indledninger, angaaende Digtenes poetiske Værd, saavelsom Oplysninger om Digternes Levnetsomstændigheder. Efter de locale og andre særegne Omstændigheder i Island udkræver dette Arbeide meget lang Tid, især af den Aarsag, at Digtene haves, for det meste, ei anderledes end adspredte, da nogle af de bedste, endog nyere Skjalde, saasom den berømte nu afdøde Præst John Thorlaksen, sjelden have efterladt sig authentike Samlinger af deres poetiske Arbeider.

Fra Island er Selskabet bleven tilsendt en af Distriktschirurgus O. Hialtelin forfattet Afhandling der indeholder Veiledning til at bestemme Aarets forskjellige Tider m. m. Men da dette Slags Kundskab, eller i det mindste de simplere Elementer dertil, er temmelig udbredt i Island, og derom tillige haves flere trykte Skrifter paa Islandsk, har Selskabet anseet det ufornødent, for det første, at paatage sig Udgaven af denne Afhandling. Forfatteren har og Selv ønsket hist og her at rette den, samt at give den en større Fuldstændighed. I sidstafvigte Aar har Sysselmand John Espolin i Island, der er almindelig bekjendt for sine udbredte Kundskaber i det historiske Fag, ligeledes indsendt til Selskabet et af ham udarbeidet Skrift, kaldet Islands Aarbøger i det 14de Aarhundrede. Dette Arbeide, som slutter umiddelbart til den Tidsalder, da Sturlunga Saga ophører, og som fortsætter Islands Historie, skjønt i annalistisk Form, indtil Udgangen af det 14de Aarhundrede, var det Selskabet en stor Fornøjelse at modtage. Uagtet Forfatteren har anvendt derpaa megen Tid og Bekostning, har han dog, som sand Patriot, overladt det til Selskabet uden Betaling. Saasnart Udgaven af de Skrifter er fuldendt, som Selskabet allerede har besluttet, og Sysselmand Espolin har forsynet berørte Aarbøger med nogle

faa Tillæg, hvorom man har anmodet ham, blive de, paa Selskabets Bekostning, udgivne. Maaske bliver Selskabet ogsaa, understøttet af denne for Fædrenelandets Litteratur virksomme Mand, i sin Tid, sat i Stand til, at udgive Aarbøgernes Fortsættelse i de paafølgende Aarhundreder, da Sysselmand Espolin allerede har udarbeidet dem. I saa Fald vilde man have tilveiebragt særdeles vigtige Materialier til en fuldstændig Historie for Island, især i verdslig Henseende, fra Begyndelsen af det 14de Aarhundrede og indtil nyere Tider. Til Oprettelsen af et Bibliothek ved Stiftet i Island, har Selskabet bidraget ved, af egne Midler, at betale de Udgifter, som have været forbundne med Oversendelsen herfra til Island af nogle Bøger, hvilke Lieutenant v. Rafn, der er Stifter af dette Bibliothek, deels selv har givet, og deels har indsamlet hos dem, der ere Velynder af denne Indretning. Videre har man ikke kunnet blande sig i denne Sag, da den er Selskabets egentlige Øiemed uvedkommende og det tillige, saavidt vides, endnu er uafgjort, om den paa højere Steder af Vedkommende ansøgte Understøttelse til Indretningen af et for Bibliotheket tjenligt Locale i Reikevig Kjøbstæd, bliver bevilget.

Selskabet har i afvigte Aar, ligesom forhen, havt den Lykke at nyde Opmuntring og Understøttelse af flere høje Velyndere baade her og i Island. De, som fortrinligen have bidraget til dets Virksomhed, ere: Hans Majestæt Kongen, Hans Excellence Geheimeconferenceraad Bülow til Sanderumgaard i Fyen, Ridder af Elephanten, m. m., Kammerherre Grev A. W. Moltke, Deputeret i Rentekammeret og for Financerne m. m., Grev Knuth, Committeret i Rentekammeret, Conferenceraad og Amtmand S. Torarensen paa Island, Ridder af Dannebr., Etatsraad B. Thorlacius, Dr. i Theolog. og Ridder af Dannebr., Capitain v. Frisack i Norge, Ridder af Dannebr., og Professor R. Chr. Rask, Selskabets Stifter, som nu opholder sig paa en Udenlandsreise.

Selskabets Indtægter, bestaaende i Medlemmernes Bidrag her og i Island, overordentlige Gaver, og hvad der er indkommet ved Salg af Selskabets Skrifter m. m., have, i det forbigangne Aar, beløbet ialt til 1170 Rbd. 72 Sk. S. og T., samt 43 Rbd. r. S. Hvorimod Udgifterne have beløbet sig til 778 Rbd. 45 Sk. S. og T. Selskabets Ejendom, til Dato, Bøger og andre deslige Effekter fraregnede, er 2200 Rbdlr. i Kongelige og Bank-Obligationer, hvilke udgjøre dets faste Fond, og i Contanter omtrent 500 Rbd. Sedler, samt 43 Rbd. rede Sølv, der anvendes til at bestride de Udgifter, som Tid efter anden indløbe. En mere detailleret Forklaring herom indeholdes iøvrigt i det af Selskabets Casserer indtil 30 Marts d. A. aflagte Regnskab, hvilket er trykt in extenso i de for afvigte Aar udgivne Sagnablød.

I Selskabets Møde den 27de April sidstl. blev Auditeur ved Søekadetacademiet, Sekretair og Fuldmægtig i Rentekammeret B. Thorsteinson valgt til Formand istedetfor Professor F. Magnusen, som fratraadte. Tillige bleve da valgte, til Kasserer, Studiosus juris Th. Sveinbiørnsen, og til Skriver Candidatus Theologiæ G. Brinjolfsen. Selskabets Afdeling i Island bestyres af Domkirkepræsten i Reikevig A. Helgesen som Formand, af Landfoged S. Thorgrimsen som Kasserer, og Lector Theologiæ ved den lærde Skole paa Bessestæd J. Johnsen som Skriver.

Det Islandske Litteraire Selskabs Afdeling i Kjøbenhavn, den 10de Mai 1820.

Forslag og Ønske o. s. v.

(Fortsættelse; s. forr. No., S. 629—31.)

Der vil da, naar vort Forslag finder Bifald, intet være mere at befrygte; ja det vil, naar den franske Kirke er saaledes nyorganiseret, være umueligt, at den nogensinde vil ophøre, eller at man vil kunne nære nogen Tanke om at undertrykke den som unyttig. Tvertimod vilde dens Anliggender faae en ny Interesse; og inden en kort Tid, Kirkebygningen, som nu sædvanlig er tom, neppe kunne rumme Forsamlingerne. Dens Sprog selv, der med hver Dag kommer mere i Brug, og der, som jeg har sagt, burde være dens Særkjende, vilde forekomme dens Opløsning, og sikkre Varigheden af en Indretning, som oprindeligen stiftet, ved den gudfrygtige og ædle Dronning Charlotte-Amalias Forbøn, men efter en meget indskrænket Plan, ene for de franske

Flygtninger, maatte udvide sig til Alle, som tale Fransk og ere Protestanter. Den er ogsaa, med Hensyn til Sproget, uanseet andre Fordele, langt gavnligere end et paatænkt fransk Nationaltheater, som et Slags offentlig Skole eller Institut, hvor man havde saa god Leilighed til at blive fortrolig med et Sprog, der i vore Dage er saa uundværligt i den dannede Verden. Hører nu Kirken paa denne Maade eengang fuldkommen til Stiftet, saa vil der ikke mere gives noget Paaskud til med visse Personer, der ere saa ilde underviste, som om de kunde være af en anden Religion, at kalde den en tolereret, en fremmed, kun nogle Enkeltes Eiendom; eller til at betjene sig, naar Talen er om de forskjellige Kirker, af Benævnelserne Secter, hvilke upassende Udtryk ei allene ganske stride mod vore Reformatorers Hensigt, men ogsaa tjene til at nære Fordomme og Splid: af hvilke Benævnelser nogle, i sig selv tvetydige og intetsigende, dog, uagtet de kun ere Ord, lægges megen Vægt paa af Adskillige, ihvorvel dette, som ofte er Tilfældet, vanskeligen lader sig forene med Irreligiositet og Indifferentisme. Vi tør saaledes haabe, at i Betragtning af den skjønne Orden og den Harmonie, der vilde flyde deraf, de adspredte Medlemmer vilde kappes om at samles i een Hjord, til dens Leders største Tilfredshed, som derved saa meget mere vilde opmuntres i alle sine Kaldsanliggender, og at man snart vilde see Andagten og Nidkjerheden opildnes for den rene Christendoms hellige Sag, hvorpaa Fædrenelandets i saa høi Grad beroer: en unægteligen langt vigtigere Sag end den eller hiin Privatinteresse. Denne Forøgelse af Medlemmer vilde desuden gjøre det lettere, at finde, ved de indtræffende Fratrædelser, i de hvert Aar Afgaaendes Sted, duelige Mænd til de verdslige og oeconomiske Sagers Bestridelse. Endnu fortjener her at anføres en Erindring, som ei er at foragte i financiel Henseende, nemlig: det forøgede Antal af de til Sognet Hørende, der, man tillade os det Udtryk, have abonneret paa Kirken, vilde forøge Indretningens Hjelpemidler, i Forening med dem, den allerede besidder, og endydermere bidrage til det, som udfordres til Cultus's Værdighed og den geistlige Forstanders og hans Underordnedes Underhold. Og hvad behøves der vel mere til at un-

derstøtte de her med Ærbødighed for og Tillid til en viis Regjering, ene med Hensyn til det offentlige Vel, fremsatte Bemærkninger? Aldrig havde man villet offentliggjøre disse Tanker, der ere Frugten af den varmeste Hengivenhed for Kirken, angaaende det, vi her have sagt om de faa Confirmationer, uden den inderligste Overbevisning om, at man derved ei allene ikke fornærmede Nogen, men at det her Anførte passer efter vor Tids Tarv og er til dens største Gavn. Man vil iøvrigt ikke kunne beskylde os for at ville gjøre Proselyter til en Sognekirke, som har den samme Religion som Landets andre Sogne. Men disse pia desideria, allerede yttrede ved Nærmelsen af det sidste Jubileum, da der, blandt Protestanterne, var saa stort Spørgsmaal om at sammensmelte vore Kirker, thi, vis unita maior: disse pia desideria, saa overeenstemmende med Evangeliets Aand, naar skulle vi vel see dem bragte til Virkelighed?

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar henimod Middag ankom her til Staden det andet jydske Infanterie-Regiment. Det marscherede med sin Chef, Hs. Durchl. Prinds Wilhelm af Hessen i Spidsen, og med flyvende Faner og klingende Spil ind i Kongestaden.

Dr. Dampe har nu udgivet: Underretning til Publicum, indeholdende Facta; som have fundet Sted i Anledning af hans Forehavende med den augsburgske Troesbekjendelse, 62 Sider i 8vo.

Hr. Suhr, fra Hamborg, forevisér i denne Tid et stort Rundmalerie, forestillende Alexander den Stores Slag mod Darius, malet efter de berømteste Mestere, som Raphael, Julius Romano, Peter de Cortoni, Lebrun, Rubens, Leonhardi da Vinci, det første originale Forsøg, efter Perspectivets Regler ordnet, i et stort Landskab ved Granicus. Konstneren har valgt det interessante Øieblik, da Perserne, hentrængte af Macedonerne paa en indstyrtende Bro, drukne i Floden. Man seer her Ryttere og Heste i alle muelige vanskelige Stillinger. Belysningen er ypperlig og Virkningen af det Hele skjøn. Anmelderen har seet adskillige Panoramer, men intet, der

var udarbeidet med saa megen Konst, Smag og Delicatesse som dette. Det er opstillet paa Østergaden No. 68, og Adgangskortet koster 3 Rbmark i Tegn.

For nogen Tid siden udkom et Skrivt under Titel: "Fremstilling af Slaget ved Waterloo, samt af de mærkværdigste Begivenheder, som tildroge sig i Frankrige, fra den Tid af, da Napoleon forlod Øen Elba, indtil hans Forviisning til St. Helena var fuldbyrdet; uddragen og oversat af det Engelske ved H. F. Helsesen". Anmælderen, som har læst det Vigtigste, der hidtil er skrevet om vor overordentlige Tidsalders overordentligste Mand, maa tilstaae, at han hidtil ikke har fundet hiint afgjørende Slag og dets nærmeste, høist vigtige Følger, samt dets Hovdinger: Napoleon, Wellington og Blücher, saa almeendeeltageligen og upartisk skildrede, som i ovenmældte Værk, hvorfor han ogsaa har anseet det for en Pligt, at gjøre den læsende Almeenhed opmærksom paa Samme.

Den Plan, hvorefter Elementarværket i Tegnekonsten skulle udføres, og som findes i Afhandlingen: "Om Vigtigheden af Synets Dyrkelse ved Tegneøvelser, i Forening med Naturhistorie," egner dette Værk især til en almindelig Skolebog. Men, da Nogle dadler dets Omfang, og finde, i nærværende Tider, Udgiften for stor, saa overlades deraf, til Skolebestyrere og Lærere, Forældre og Opdragere, hvilkensomhelst enkelt Deel, efter deres Børns forskjellige Alder og Fatteevner, Stand og Bestemmelser. — Da Foraaret nu nærmer sig, og mange Familier tager paa Landet, saa kunde for deres Børn især anbefales, den færdige tredie Deel af Elementarverket. Denne indeholder Dyrhistorie og leder derved til Naturens Studium, hvoraf nu især Insektklassen behageligst kan sysselsætte Opmærksomheden, give Ungdommen gavnlige Beskjæftigelser, og tillige vække høie Følelser for Skaberens Almagt og Viisdom. — I Følgeskab dermed kunde studeres Blomsterfaget. Derved kan bruges: "Anviisning til at tegne og male Blomster efter Naturen." — Kobberne deri vise: Enkelte Blade og Blomster i blotte Omridse; tuskede og colorerede Blomster, samt en Farve-

Tabel, som viser de nødvendige Farver, og deres Blanding. Texten indeholder: Om at kopiere og gjøre Udkast; om Udførelse og Skattering; om Farverne og deres Blanding; at illuminere og male Blomster, og at tegne Frugter efter Naturen. Disse hensigtsmæssige Hefter faaes i den Gyldendalske Boghandling, og hos G. L. Lahde, i Gothersgaden No. 125.

Til skriftlig Besvarelse ved theologisk Embedsexamen i April 1820, bleve følgende Spørgsmaal fremsatte:

1. Evangel. Marci 16, 9—20.
2. Aut Psalmus XCVII. aut Joelis 2, 5—14.
3. Quibusnam præcipue erroribus se prodidit Pharisæorum particularismus? inque iisdem impugnandis quomodo versati sunt Christus & Paulus?
4. Ex quibusnam partibus conflatum est bonum consummatum, & quomodo id secundum præcepta religionis christianæ obtinemus?
5. Describantur vexationes Christianorum sub imperatoribus Nerone, Domitiano & Trajano.
6. Exposita notione substantialitatis, quæ Deo competit, ostendatur, duce S. Scriptura, quænam corollaria practica inde sint eruenda.

Agersøe Mølle, den 12te Mai 1820. Idag strax efter Solens Opgang saaes herfra for første Gang et Dampskib; paa sin Retour fra Kiel var det i Nattens Mørke forsat af Strømmen herned, da den paa denne Aarets Tid med næsten alle Vinde løber stærk nord efter; det var et prægtigt Syn at see en slig Maskine i Havblik uden Aarer at arbeide sig med Force frem paa den speilklare Vandflade. Til Kl. 5 observerede jeg det efter Gisning i en Afstand af 1¾ Miil og inden 5½ var det ganske ude af Sigte, endskjøndt jeg i en saa tynd Luft godt kunde see det med Kikkert i næsten 3 Miiles Frastand. I nogen Afstand saae det næsten ud, som et Skib paa Søen kunde være i Brand og snart som Røgen af flere Kanonskud; vi kunde undertiden see 2 Røgskyer over det og en tredie efter en Pause af næsten et Minut at stige op i Ligning af en Tegning af Ætna eller Hekla, og snart saae det ud som en Vandhose undtagen at Røgskyen havde ikke saa mørk en Farve. — N. Larsen, Møller og Dannebrogsmand. (Slagelse Av.)

Mariboe, d. 11 Maji. Skjøn og yndig smiler nu Maji os imøde. Naturen er opstanden fra de Døde i forherliget Glands. Skoven pranger med Haabets Farve; Floras Børn pryde Engene; Sommerens Herolder, Svalen og Kukkeren have indfundet sig. Den 9de tordnede og lynede det fra S. V., hvorpaa fulgte en mild og qvægende Regn; ligeledes den 11te og 12te om Eftermiddagen. — Igaar fandt her ved Mariboe en Ildebrand Sted, der er den eneste i sit Slags. Man var nemlig beskjæftiget med at transportere noget Flyttegods fra Herreborgen Hardenberg her i Lolland; men da den ene Vogn næsten var kommen til Mariboe, mærkedes først at der var Ildløs udi den og dens Ladning. Et Kar, udi hvilket Luerne rasede, blev kastet overborde. Et Chatol, en Comode med allehaande Rariteter o. s. v., blev meget beskadiget. Formodentlig hidrørte Ilden fra uforsigtig, skjødesløs og vindig Omgang med Svamp og Tobakspiber.

Aarhuus, d. 16 Maji. Naar en Mand, hvis Tilværelse Hundreders Held var knyttet til, river sig ud af Livets Malstrøm, at søge Hvile efter sin Vandrings Møie, da sørger den Gode, hvis Skytsaand er bortvegen, da sukker den Betrængte som ved en Faders Bortgang. — Det saaes her, da Hs. Excellence, Geheimekonferentsraad, Baron de Güldencrone hørtes at have fratraadt sit Embed som Aarhuus Stiftsbefalingsmand. Ville vi her blot med korte Penselstrøg søge at udmale denne Ædlings Fortjenester af vor Bye i Almindelighed, som af dens enkelte Borgere, da begyndte vi et forgjæves Værk; ei heller er saadan Skildring fornøden her, thi Hans Roes toner fra alle Læber, som den staaer præget i alle Hjerter, og ligesaa almindeligt som velmeent er det Ønske, at Han, hvis daadrige Livs Middagssol udbredte Glæde og Velsignelse over Andre, selv maae frydes ved en venlig Aftenrøde. —

Horsens, d. 7de Maji. Det Franckske Skuespillerselskab er ankommet hertil for at fornøie os her med nogle Forestillinger. Størstedelen af Personalet skal være nyt og, som man siger, bedre end de afgaaede. Sikkert vil det faae talrigt Besøg, da Priserne efter Forlydende blive meget billige, nemlig 3 Mark og 1 Mark 8 Skilling, og Menigmand her gjør meget af Komedie.

Viborg, d. 15 Maji. Veiret, som fra i Onsdags den 10de Maji bedredes, blev meget blidere paa Kristi Himmelfartsdag med Varme, Bygeveir, Storm, fjern Torden og Lynild. I Gaar, den 14de, og i Dag, har en velgjørende Regn bragt Ager- og Havedyrkere til at glæde sig. — Kornet staaer godt, men Græsvæxten var ved Kulden og Tørken meget sat tilbage.

Blandede Efterretninger.

Kirkeraadet i Dresden har consisqueret det Brockhausiske Skrift: "Müllneriana No. 11," paa Grund af dets pasquilagtige Indhold, befalet at Exemplarerne deraf skulle borttages i Bogladerne, forbudet Salget deraf under 5 Rdlr. Mulct for hvert Exemplar, og paa Embedsvegne underrettet Müllner herom. — Hvis saa er, at Skriftet virkeligen er en Pasquil, saa er denne Kirkeraadets Fremgangsmaade meget rosværdig; thi i en velordnet Stat bør den Private ligesaavel beskyttes mod Pasquiller som Regjeringen og Regjeringspersonerne, og det synes at være en Modsigelse, at Staten blot skulde undertrykke og siden straffe Skrifter, der ere stilede imod den og dens Embedsmænd, medens den ikke bryder sig om, hvad der siges mod Private. Æren er et Klenodie, der ikke bør have mindre Værd for den Ene som for den Anden. Vel staaer det den Private frit for, at søge sin lovlige Ret mod enhver Pasquillant, men førend denne ved Dom er straffet, har hele Verden allerede læst Libellen. Kan man forbyde Skrifter mod Staten førend de publiceres, saa burde man vel og kunne gjøre det samme ved aabenbare Pasquiller mod Private.

Stockholm, den 4de Maji. Swea-Hofret har nylig beordret sin Advocat-Fiscal at anlægge Sag imod Landshøvdingen i Nerikes Lehn, General-Major Grev Niels Gyldenstolpe, for en af ham afsagt Kjendelse i en Sag angaaende en Pengefordring, hvilken Kjendelse Hofretten har ophævet og erklæret for "ikke grundet paa Loven." — Stockholmernes aarlige Valfart og Promenade til den Kongelige Dyrehauge paa 1ste Mai, og som har megen Lighed med Parisernes Promenade til Longchamp paa Langfredag, faldt i Aar bedrøve-

ligen ɤd. Klokken 1 paa Dagen, just da Eqvipagerne og Fodgængerne havde sat sig i Bevægelse, begyndte det at regne og vedblev saaledes uafbrudt til Klokken 10 om Aftenen. — Molieres Tartuffe, oversat i Svenske Vers af Expeditions-Secretair Remmer, gives nu med overordentligt Bifald paa vort Theater.

I den Norske Rigstidende for 9de Maji d. A. meddeles Underretning om, at under 29de April er Stats-Regnskabet for Aaret 1816 af Finants-, Handels- og Told-Departementet overleveret til Stats-Revisorerne. Departementet har ved denne Leilighed for Stats-Revisorerne forklaret, hvorfor det saalænge har henstaaet med at aflægge Stats-Regnskaberne for den forbigangne Tid, da Stats-Regnskabet for 1815 ikke aflagdes før i November 1819 og Stats-Regnskabet for 1816 først nu er aflagt. Under Krigen fra Aaret 1807 var Regnskabsvæsenet kommet i megen Uorden, saaat i de første Aar efter Aaret 1814 manglede Regnskaber for flere Aar fra Oppebørsels-Betjenterne og Hoved-Cassererne. Disse manglende Regnskaber kunde alene efterhaanden og tildeels ved Tvangsmidler tilveiebringes, og den gamle Orden i Regnskabsvæsenet gjenvindes. De Stats-Revisorerne overleverede Fortegnelser over manglende Regnskaber til hver 1ste Juli og 1ste Januar i de forbigangne Aar vise, hvorledes de manglende Regnskabers Tal hvert Halvaar er aftaget, og at der saaledes er bestandigen virket til Opnaaelse af det nævnte Øiemed.

Trondhjem, den 3die Maji. Nogle Fartøier ere nu hjemkomne fra Nordlandene, og bringe tilforladelige Efterretninger derfra. I Østlofoden og i Vesteraalen har Fiskeriet været uselt, men i Vestlofoden og paa de nærliggende Banker har det, især i Slutningen, været overmaade godt. Naar man tager Hensyn til Fiskernes bestandige Klynken, til deres store Haab paa Grund af forrige Aars Fiskerie, og dertil, at en større Mængde af Almuen har freqventeret Fiskeriet i Lofoden i Aar fremfor i de foregaaende Aar, saa kan man vel antage, at Fiskeriet har, i det Hele taget, været godt.

Kjøbenhavns Børs d. 19 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 254, a vista 257. Amsterd. 2 M. 241, a vista = . Paris 2 M. = .

Spec. 259. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. (I Dag, d. 20de, 15 Rbmk. 6 ß. a 15 Rbmk. 6½ ß. Oblig. 71½. Norske Rigsbanks. 17. Svenske S. 59 a 60 ß. — Disconto 6 pC.

---

* * *

Dersom Herr Skolelærer J. i Skilderiet No. 33 havde berigtiget mine Yttringer om Seminarister, hvorom saa mange Mænd have skrevet djærve Sandheder, især Pastor Anke i Lolland, saa kunde hans Titel: Nødværge, dog have nogen Grund; men nu fristes man til at spørge: Hvad vil alt dette sige? især da alle hans Data angaae allene de Kongelige Selveierbønder, — efter hans egen Erklæring, — og om disse har jeg ikke meldet noget i mine Skriverier i Særdeleshed, — saa har jeg herpaa intet at svare!!!

Dog, — da et Skrift om Landvæsenet med det første udkommer fra min Pen, saa kan jeg jo sagtens opoffre nogle Blade, for at drøfte hans Udtryk og veie hans smukke Stiil, correcte Dansk og nydelige høilærde Perioder. Man veed, at til at blive høilærd udfordres kun 3 Aar og nogle Steder kun 3 Maaneder — Risum teneatis!!!

Jeg haaber da at godtgjøre, at han har flere Steder, der ere tantagtige, og, i Henseende til Sandheden, temmelig uheldigen affattede; hvilket enhver Sandhedsven nok vil indrømme mig, naar han kun besidder meer end overfladisk Ideegang, og kan skjelne imellem det Tilsyneladende og Virkelige, efter Knigge, 3die Oplag, S. 91, 417 og f. St. Rummet i Skilderiet tillader ikke at fremsætte alt dette udførligen, og i sin Tid venter jeg, at Hr. J. gunstigst beærer mig med, hvad han kan indvende; thi som Seminarist maa han dog have større Kundskab end en simpel Mand, der kun i 36 Aar har været Landsbyepræst.

Everdrup Præstegaard, d. 28 April 1820.

Wedel.

Rettelser. I No. 38, S. 603, Lin. 14 fra neden, for: en Miniaturmalerie læs: et Miniaturmalerie. — I No. 40, S. 631, Lin. 15 fra neden, og de øvrige Steder, for: Junge læs: Jonge.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 42.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 23 Maji 1820.

Dyden.

Der gives dem, som kalde Dyd Chimære,
Som paastaae: at den ei engang er til;
Som sætte deri en forbrydersk Ære,
At troe den er et Phantasiens Spil.

Som nævne den en ussel Blændværkskygge,
Et Irlys, der til Afgrund lokker hen;
Og ei formaaer sin Dyrker at betrygge,
Men kun med Armod lønne kan sin Ven. — —

O I! som vil for Lastens Dæmon bukke;
Viid, Dyden fødtes og i eders Bryst;
Hvi dræbte I den Engel i dens Vugge?
Hvi overdøved' I dens Varselrøst?

Husk, at der engang komme vil en Time
Naar Livet svundet er i Tidens Strøm,
Da, naar I høre Dødens Klokke kime,
For sildig vaagne I af eders Drøm.

Da piner Mindet om begangne Brøder;
I skjelve for hiinside Gravens Bred.
Ei Haabet Dødens bittre Kalk forsøder;
Her ingen Dyd; — og hisset ingen Fred. —

Endskjøndt en Tvivl man stundom kunne nære,
Naar Dyden martres i et Helvede;
Imens en Glorie af Held og Ære
Omstraaler Millioner Nedrige.

Jeg selv saae Lykken tidt en Nidding krandse,
Og Dyden i en skummel Afkrog staae;
Jeg Ørkesløshed saae paa Roser dandse
Mens stræbsom Dyd tidt hungrede paa Straae.

Saae Christne øve Lasten som en Vane,
Og mærket Smiger at lovsynge dem;
Jeg saae dem Andres Ejendom at rane,
Og dog med stolte Fjed gaae Banen frem.

Jeg saae dem spotte Uskylds brukne Lillie,
Imens med fræk Triumph dens Morder leer. —
Mon ogsaa det kan være Herrens Villie?
Hvad eller, mon hans Øje det ei seer? —

Og dog — formasteligt at jeg tør spørge!
Hans Faderøje skuer overalt.
Hvi skulde han ei for sin Yndling sørge?
Ei uden ham en Spurv til Jorden faldt.

I Mulmet sig hans Veie ofte dølge,
Hans Viisdom stundom tog hvad først han gav,

Men dog en hellig Tillid os bør følge,
En venlig Ledestjerne til vor Grav.

O, Dyd! du Engel, som blandt Støvet vanker,
At Præg af Guddom ei skal slettes ud,
Du, som besjeler alle mine Tanker,
O, du, som jeg tilbeder efter Gud!

Du, som jeg saae i Barndoms Drømmerier
Indhyllet i et rosenfarvet Slør;
Du, som jeg al mit Hjertes Kraft indvier,
For hvem jeg lever og for hvem jeg døer.

Du, som omsvævede mit skyldfrie Leie,
Og aanded' Fryd i Barnets sorgfri Leg;
Som fulgte mig paa alle mine Veie,
Og aldrig end min fromme Tillid sveg.

Du som til Datter huldrig mig udkaared',
Og traadte mig i tabte Moders Sted.
Som trøsted' mig, naar Skjebnen grumt mig saared'
Og lønned' mig med stille Sjelefred.

Du som opklarede mit dunkle Øje,
At Blikket Fremtids Taager gjennembrød;
Og øined' Glimt af Herren i det Høje,
Hvor Liv er ikke Liv — og Død ei Død.

Dig er det, som meddeler mig den Styrke,
Hvormed jeg møder hvert af Skjebnens Bud,
At om end Naaden hyller sig i Mørke,
Jeg aldrig vakler i min Troe paa Gud.

O vilde mig en Guddom Tonen lære,
Og lød som Circes Sang min Harpes Lyd;
Jeg skulde synge freidig til din Ære
Du himmelske, tilbedelige Dyd.

Men ak! jeg kan kun Følelser fremstamme,
Og Harpen knuste Skjebnen i sin Harm;
Dog evig skal jeg frede om den Flamme,
Du tidlig tændte i min unge Barm.

Og var jeg riig, jeg bygged' dig et Tempel,
Af luttret Guld og hvide Marmorsteen.
Symbolisk smykket med hiint Fredens Stempel:
En Sølverlilie og en Palmegreen.

Der skulde sig et helligt Altar hæve,
I ydmyg Andagt — ei i jordisk Pragt.
Der skulde purpurklædte Laster bæve
For Dyden, selv i Armods Betlerdragt.

Der skulde man da dybt indgraven skue,
Med gyldne Chiffrer paa et høit Portal:
"Kom du, som Avind lumsk vil underkue,
Her vinker et Paulun, en viet Hal."

"Kom du, som man foragter og misunder,
Som man beleer, og dog beundre maae;
I Dydens Tempel læges dine Vunder,
Om Skjebnen dem end nok saa dybt vil slaae."

Og om da Ondskab paa din Nakke træder
Og Venskab lægger Hyklermasken af;
Du kan undvære hine Verdens Glæder,
Der svinde liig en Skygge ved din Grav.

Og naar blandt Livets kolde Hverdagssjele
En Skorpe Iis sig samler i dit Bryst,
Og truer med hiin Spires Kraft at kvæle
Der kunne blomstre, dig til salig Trøst.

Iil did da før den stivner koldt dit Hjerte,
Og Dydens milde Aande den skal tøe;
Men er det brustent alt i dulgte Smerte;
Der skal du freidig smile, tie og døe — — —

Dog sligt et Tempel aldrig Jorden pryder! —
Hvor Stjernen vinker bleg paa Himlens Blaa
Der først er et Asyl for hine Dyder,
Som her i Livet fredløs vanke maa. — —

Og end et Raad til dig, du Helgenæde!
Som bærer Dydens skjønne Tornekrands;

En Maske bør du for dit Aasyn binde,
At den tilhyller Uskylds Etherglands.

Veed du en Grund til hine mørke Miner,
Til hine kolde Smiil, som møde dig
Naar du med stille Værdighed fremtriner,
Den bly Viol, den ranke Lillie liig:

Det er fordi du ei kan undertrykke,
Et Høiheds Blik, som følger med dit Kald.
Sligt stiller sig i Veien for din Lykke,
Thi det bebreider Andre deres Fald.

Vær derfor taus! lad Avind ei erfare
Hiin Himmel, som du bærer i din Barm;
Som oftest hildet selv i Lastens Snare,
Den Andres Uskyld seer med blodig Harm.

Og hvæsser flux den lumske Ondskabs Pile:
Bagtalelser med œddret Slangebraad;
I Mørket skjult, fra Vraae til Vraae de ile
Og sprude Gift paa selve Uskylds Daad.

Og mens du er for dydig til at frygte,
Den undergraver — stundom saare let,
Dit Livs Klenodie, dit gode Rygte. —
Paa Sneen syner allermeest en Plet.

Byg Dyden da et Tempel i dit Hjerte;
Og nyn dens Lov med sagte dæmpet Røst.
Og ty dertil i Modgang og i Smerte,
Og du skal aldrig — aldrig mangle Trøst.

Giovanna Orfanella.

(Indsendt.)

Uden at indlade sig i at anstille Bemærkninger over Vigtigheden af den Anke imod Hr. Over-Auditeur Johnson, Byefoged i Skjelskør, at han skriver Skjelskjøre og ikke Skjelskør, (see: Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 38, undertegnet *I.*); at man, naar man turde følge

Etymologien, burde skrive Skjelfiskøre, — hvis Oprindelse Pontoppidan hidleder fra Skjelfiskens Fangst; — at flere Navne, saasom Helsingør, Korsør, Dragør o. a. f. noksom vise, at Endelsen "øre" er bleven forvandlet til "ør", og at Byen neppe nogetsteds findes skreven Skjelskjøre, — maatte det tillades Indsenderen at give sin Mening om Etymologien af Endelsen "øre". — I det gamle danske Sprog blev en noget udgaaende Landpynt, især af en noget bøiet Dannelse, kaldet Øre; det samme findes i det Islandske Sprog; slige udgaaende korte Landpynter kaldes der Eyre. Eyra betyder paa Islandsk Øre. Det er derfor uden Tvivl rigtigt, at Endelsen "øre" er bleven forvandlet til "ør", men og somme Steder til "øe"; thi man siger i almindelig Talemaade ikke Dragør, som *I.* siger, men Dragøe, skjøndt der ingen Øe er. Indsenderen udleder derfor Etymologien af Navnet Helsingør, som, efter hans Tanker, naar denne skulde følges, burde hedde Helsingeøre, deraf, at Stedet ligger ved en noget udgaaende Landhuk. Tilnavnet Helsinge er uden Tvivl kommet af, at der i Fortiden har paa visse Aarets Tider opholdt sig der en Mængde af en Art Vildgjæs, som kaldtes Helsinger; de komme endnu om Sommeren, og yngle i de ferske Søer og Moser der i Egnen.

Dragøe eller Dragøre har uden Tvivl faaet sit Tillægsnavn af, at der først har nedsat sig Dragere eller Arbeidsfolk, som lode sig bruge til at drage Fiskegarn eller deslige.

Korsør har maaske faaet Navn af, at der paa et af derværende Landører har været opsat et Kors, til Minde af et eller andet Tilfælde, eller til Tilbedelse i Catholicismens Tid. Efter Etymologien skulde Stedet uden Tvivl skrives Korsøre, med et lidet s, og ikke som *I.* med et langt ſ.

Paa samme Maade, mener Indsenderen, kunde forklares, hvorledes Navnet Skielskør, efter Etymologien, skulde skrives *), naar man først

*) Indsenderen mener, det efter Etymologien og den efterfølgende Forklaring, egenlig i alle Tilfælde skulde skrives Skielsøre; men for Velklang, eller fordi det er blevet et Byenavn, kunde man kalde det Skielskør.

kjendte Oprindelsen af For- eller Tilnavnet, om det kommer af et Skiel paa Landet, hvilket adskilte tvende Jordlodder eller deslige Districter fra hinanden, som Land-Øret endte med, eller af Skjælfiskefangst, som i fordum Tid har været der betydelig — han maa tilstaae sin Ukyndighed, og har ikke Pontoppidan ved Haanden, men han kjender ikke den Saltvandsfisk, som paa Dansk kaldes Skjælfisk. Paa Vestkysten af Holsteen, nemlig i Nordsøen udenfor Elben, har man Schellfisch, som ligner meget dem, vi her kalde Kuller.

Sluttelig, da her er Talen om det danske Sprog eller Steders Benævnelsers Retskrivning, ønsker den, der har skrevet disse Linier, Forklaring paa, i hvilke Ord og Stavelser man skal bruge det danske i og j, som Vocal eller Consonant. Til Begyndelsesbogstav i Ord, saasom jeg, o. s. v., forekommer det Indsenderen, at man nødvendig bør bruge j, som og i Ord, hvori det er Begyndelsesbogstavet af en Stavelse, kan og maa det bruges saaledes, men i Ordet Skielskør, synes ham det lille i at henhøre til Retskrivningen.

P—n.

(Indsendt.)

Bidrag til Kundskab om Culturens og Smagens Fremskridt i Store-Ravnekrog.

(Af Hoftidenden.)

"Hertil er paa sin Konstreise ankommen den vidtberømte store Comi-Tragiker Hr. Buldrian v. Donnerwetter, som vil have den Ære at opvarte det konstelskende Publicum med en Aftenunderholdning, ialt bestaaende af 97 forskjellige deels declamatoriske, deels musicalske, deels mimiske Stykker, hvoraf man her giver sig den Frihed at nævne de vigtigste:

1.) Ouverturen af die Zauberflöte, hvortil Hr. v. Donnerwetter accompagnerer som Papagena, og der faaer Leilighed til at lade sin Fløitestemme høre, til Alles Forundring.

2.) En Scene af Ulysses v. Itacia; declameres paa Tydsk.

3.) Madame Vulgivaga i Costume, som declamerer, siddende i et Bad, et nyt af Hr.

Panchrus forfattet Digt, "Susannes Klagesang" kaldet.

4) Protheus, et stort mimisk-declamatorisk Forsøg, hvori Hr. Buldrian v. Donnerwetter vil efterligne adskillige velmeriterede Mænd i Ugleby, deres Stemme, Gang, Manerer &c. paa det frappanteste.

5.) Et Quodlibet ingeniosum, hvori Hr. v. Donnerwetter afsynger een af Mad. Catalanis Bravourarier, og viser sin beundringsværdige Færdighed i Fistelens og Bassens Sammensmeltning.

6.) Hr. Stopsa declamerer, i Costume af Souffleuren i Skuespilleren mod sin Villie, en Scene af det store Sørgespil Gjelden (die Schuld) ved Müllner.

7.) Udvalgte Stykker af Grecourt, declameres af Mad. A-Chaq'un.

8.) Pas-de-deux paa den slappe Line af Hr. v. Donnerwetter og den lille Mademoiselle Amourette.

9.) En stor Cantate, Jerichos Beleiring kaldet, med Musik af Abbed Vogler, hvori Hr. v. Donnerwetter vil lade sin Bas træde i Basunernes Sted og derved bringe Murene til at falde.

10.) Øiensproget, et splinternyt Forsøg i Øien-Mimiken; Scene af et stort Syngespil.

11.) Scener af Nathan den Vise. Den Vises Rolle declameres af Hr. v. Donnerwetter i spansk Dragt. (NB. Da det tyrkiske Costume ikke klæder Hr. v. Donnerwetter, saa vil Publicum gunstigst undskylde, at han iører sig det spanske.)

12.) David og Goliath; begge i Costume. (Da Goliaths Philisterdragt heller ikke klæder Konstneren, saa vil Publicum ligeledes undskylde, at han iører sig en tydsk General-Feldtmarschal-Uniform, især da Digtet bliver declameret paa Tydsk.)

13.) En Æggeballet, efter Hr. Jacobi Francks Composition.

Det ærede konstskjønnende Publicum vil heraf gunstigst see, at denne Aftenunderholdning vil yde det en ligesaa mangfoldig som interessant Konstnydelse, og det udeelte Bifald, som Undertegnede overalt i Europa, ved de fornemste Hoffer, har fundet, er ham Borgen for, at han heller

ikke vil savne den tilbørlige Opmuntring hos det herværende Publicum.

Buldrian v. Donnerwetter,
Declamatør og første Sanger ved det store Theater i Plaun."

Svar, i Anledning af det i Kjøbenhavns Skilderie No. 7 og 8 d. A. fremsatte Spørgsmaal: "Er Underviisning i Landsbyeskoler om Agerdyrkning, gavnlig eller ikke?"

Forfatteren af det opkastede Spørgsmaal har yttret, at det for ham var vigtigt at komme til et sikkert Resultat af denne Sags Undersøgelse, og har, i dette Øiemed, opfordret Indsenderen af nogle i Kjøbenhavns Skilderie No. 98 f. A. indførte Bemærkninger, angaaende det Meget og Mangehaande, som har været foreslaaet til Almue-Ungdoms Underviisning i Landsbyeskolerne, til nærmere at udvikle den i disse Bemærkninger yttrede Paastand: at Underviisning i Landsbyeskoler i Agerdyrkning, ikke allene ansees overflødig, men endog skadelig; det vorder saaledes Pligt, at yde mit ringe Bidrag til Sagens nærmere Undersøgelse og derhos gjøre Rede for, hvad der foranledigede forbemeldte Bemærkninger, saa meget mere, som Forfatterens Interesse for Sagen og derhos yttrede Gavnelyst, er umiskjendelig.

I Kjøbenhavns Skilderie No. 76 f. A. læstes et med Varme skrevet Forslag, under Overskrivt: "Bidrag til at besvare Spørgsmaalet: hvori skal Almuesmanden i vort Fædrenelands Skoler underviises?" Deri tilraades udtrykkelig, at indføre i Almueskolerne Underviisning i Agerdyrkning, Technologie, hvorved Ungdommen lærte at kjende de mathematiske, physiske Principer, som ligge til Grund for alle Haandværker, og endelig Underviisning i de militaire Øvelser. Dette Forslag blev underkastet Kritik i Skilderiet No. 79, og Forfatteren tog i denne Anledning til Gjenmæle i No. 83.

Ved at have læst disse Modbemærkninger, hvori Forfatteren af forbemeldte Forslag yttrer: "at vort Underviisningsvæsen ikkun endnu er i sin

"Vugge; at vi ikke engang have fattet Øiemedet "for Underviisning rigtig i Sigte; at vi bør "give Slip paa Munkeansynet af Underviisningen "og træde ud i en renere Sphære i den virkelige "Verden"; da maae jeg aabenhjertig tilstaae, ikke at kunne skjule Frygten for et farligt Spring af den udvuggede og i Tiden fremvoxende Yngling, og med min indskrænkede Munkeanskuelse af Underviisningsvæsenet torde jeg ei træde ud i den renere Sphære, uden ængstelig Frygt for at blændes af det bebudede pludselig fremstraalende Lys. Denne ubetvingelige Frygt foranledigede mine Bemærkninger, hvorved jeg tilraadte: roligen, uden Sidespring, at fortsætte Almue-Underviisningen, efter den Kongelige Forordnings Bydende, tilføiende den Paastand: at Underviisning i Skolerne i Agerdyrkningen, ikke alene ansaaes overflødig, men endog for en Skoledrengs Alder skadelig. Imidlertid skyldes Sandheden den Tilstaaelse: at den mig ubekjendte ærede Forfatter af bemeldte Forslag, som let kunde blænde den med Skoleunderviisning mindre Bekjendte, har med sand Interesse for Sagen søgt at anbefale de Underviisnings-Gjenstande, som ligge Ham paa Hjerte, og derhos tillige med sand Humanitet, med understøttende Grunde fra sin Synspunkt, gaaet de yttrede Modbemærkninger i Møde.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Under 13de d. M. er, igjennem Rentekammeret, emaneret en Placat, angaaende Repartition af de af den Kongelige Kasse til Arbeide paa de nye Hovedlandeveie, samt til Broers og Steenslusers Anlæg i Danmark, forskudsviis udbetalte Bekostninger for Aaret 1819, hvis Hovedindhold er: at, efter Afdrag af hvad de, i Følge Placaten af 22de Junii 1819, indkomne Bidrag til den almindelige Veikasse have udgjort mere, end den af den Kongelige Kasse til Arbeide paa Hovedlandeveiene i Danmark, med videre, indtil Udgangen af Aaret 1818, forskudte Bekostnings-Sum, saavelsom efter Afdrag af bemeldte Veikasses i Aaret 1819 havte tilfældige Indtægter, er den, for Vei- og Broe-Arbeide og til øvrige

derhen hørende Udgivter, af den Kongelige Kasse for nysnævnte Aar 1819 forskudte Sum beregnet at have i alt beløbet 54,916 Rigsbankdaler 83 Skilling Sølv, hvorunder tillige ere indbegrebne Renter indtil 31te December 1819 af Forskuds-Summen, forsaavidt denne har oversteget den ved Placaten af 31te December 1813 til et sligt Forskuds Afholdelse udskrevne og i den Kongelige Kasse indbetalte Fond. — Til at erstatte bemeldte 54,916 Rigsbankdaler 83 Skilling Sølv blive, i Overeensstemmelse med Forordningen af 13de December 1793, dens 66de §., og Cancellie-Placaten af 30te November 1804, samt i Følge allerhøiest Resolution af 10de i denne Maaned, af Hartkornet i Danmark med indeværende Aars Julii og October Qvartalers Skatter, hver Gang det Halve, at udrede de i nærværende Placat bestemte Bidrag pr. Tønde, efter de i fornævnte Forordnings 30te og 31te §§. foreskrevne Regler.

Natten imellem Løverdag og Søndag Kl. 2 afbrændte Hovedbygningen af det fordum som Vertshuus kaldte Tagenshuus, i Falconeeralleen, nu, som Lyststed, tilhørende Hr. Grosserer M. Fonnesbech. Til Udhusene naaede Luerne ikke. — For omtrent 30 Aar siden overgik Tagens Huus samme Skjebne.

Det usædvanlig skjønne Veir i Pintsehelligdagene havde, især anden Pintsedag, udlokket den halve Deel af Stadens Indvaanere til Charlottenlund. Man saae Mennesker af alle Stænder, Aldere og Kjøn, tildeels i al deres Pragt og Herlighed, drage derud til Vogns, til Hest og til Fods. Den ny Vei igjennem Skoven er et meget nyttigt Arbeide, og som, naar den om et Par Aar bliver ret sammenkjørt, vil blive behagelig saavel for Kjørende og Ridende som Gaaende. Veien begynder, som forhen, ved Indkjørselen forbi Slotsforvalterens Bolig. Saalangt denne strækker sig er Veien brolagt, det øvrige er Steen- og Gruusfyldt. Veien gaaer i lige Linie op til Slottet, hvor den til høire Side bøier af ad Christiansholm, hvilket Stykke er ganske færdigt, og til Venstre til Bernstorffs Allee, hvilket Stykke endnu er ufuldendt. Alle Biveie til Skoven over Grøfterne ere opførte af hugne Quadersteen og ved Fordybningerne ved Siderne af Veien er, hvor det har syntes at være nødvendigt, sat stærke Egetræes Rækværker. I Skoven er efter høie Vedkommendes Tilladelse opslaaet fem Telte, hvori beværtes med alle Slags Forfriskninger. — Charlottenlund kaldtes fordum Gyldenlund. Efter Prindsesse Charlotte Amalia, som undertiden valgte det til Sommerophold, skal det have faaet Navnet Charlottenlund.

Mariboe, d. 15 Mai. En forhenværende Gaardmand i Vesterskjørringe, under Grevskabet Christianssæde, fik netop Christi Himmelfartsdag det fortvivlede Indfald at hænge sig selv. — I Aftes blev en Gaardmand fra Engestofte saa voldeligen overfalden tæt ved Mariboe, uden for Østerports Bom, at han, efterat have faaet 3 Saar i Hovedet, faldt i Besvimmelse, saa at den herværende Stiftsphysicus maatte ile ham til Hjelp. Ligeledes fandt ogsaa igaar 8 Dage om Aftenen nogle lapsede Drengestreger Sted ved Vesterport imellem en Skoemager- og Snedkersvend.

Odense, d. 19 Maji. Med Glæde sees nu, at nogle af Odensees Indbyggere have fattet den for Øinene velgjørende Idee, at lade deres Gaarde og Huse overstryge med mørk Farve. Det ellers almindelige Overkalken burde, især paa de Steder, der ligge mod Solen, aldeles forbydes, som ogsaa i mange andre Stæder er Tilfældet. Især Gjenboernes Øine lide skrækkeligen derved; endog de blot Forbigaaende svækker det Øinene, som ikke kan erstattes, endskjøndt Byen har en Brillemager. Desuden er det hvide Anstrøg en aarlig Depence, og medfører den Ubehagelighed, at det er en bestandig Indbydelse for Drenge at bemale saadanne Bygninger med Kull eller Rødkride, og ved Kjørsel og Riden overstænkes ogsaa de skjønne hvide Vægge ideligen, til Eierens Harme. — Suhrs Panorama er i Kjøbenhavn atter bleven forøget med særdeles interessante Prospecter. — Det var at ønske at Hr. Suhr og Brødrene Frey, naar de forlader Kjøbenhavn, ogsaa vilde besøge Odense, hvor vi saa ideligen hjemsøges og udpumpes af de jammerligste Giøglerier, der trække skuelystne Folk Pengene af Lommen, og efterlade yderste Mishag istedet. — Her i Odense sees i denne Tid

den Sjeldenhed af en bruun, Hingst med aldeles hvide Extremiteter; Hoved, Hale og alle 4 Been, lige fra Kroppen af, ere hvide. Forresten ikke en hvid Plet paa hele Kroppen. — I Onsdags Formiddag hørtes fiern Torden her ved Odense, og med samme faldt ved Klinteberg, hvor Skibene losse om Vinteren, Hagl saa store som Hesselnødder. De idelige Regnbyger og den frugtbare Varme, ere en Følge af den vedholdende Tordenluft. (Iversens Av.)

Odense, d. 19 Maji. Imorges bleve 6 af de falske Bankoseddelmagere under Eskorte udførte fra Arresten paa den yderste Heed her ved Byen for at kagstryges (2 vare forud transporterede til Kjøbenhavn, hvor de havde hjemme, 1 er syg og 2 ere undvigte). Efter Sædvane stimlede Folk i Hundredtal til for at see Exekutionen. Maatte Exemplet nu kun tjene til et afskrækkende Speil for Andre, som enten i det Store eller Smaa kunde begaae lignende Udaad! (Hempels Av.)

Blandede Efterretninger.

I det nys udkomne 2det Hefte af Okens Isis for 1820 anmeldes Etatsraad Schmidt-Phiseldecks Bog: Europa und America oder die künftigen Verhältniße der civilisirten Welt, paa følgende Maade: "Vi kunne ikke meddele vore Læsere nogen Beretning om dette Skrift, men kun melde dem dets Tilværelse, paa det de, der bekymre sig om Europas, især Tydsklands, tilkommende Skjebne, maatte læse det og lægge det paa Hjerte. Det er skrevet i et blomstrende Sprog, med stor, liberal politisk Sands, og med Bekjendtskab om Alt, som, især i de sidste 50 Aar, har bevæget Europa. Paa en Tid, da alle Nationer paastaae Indrømmelsen af deres evige Rettigheder og som Rettigheder forlange dem; medens man kun vil sælge dem samme ligesom en fremmed Vare, og desaarsag handler og skakrer med dem som med et Allodialgodses Skjæppe-Korn, og kun tilmaaler dem saa meget deraf, som netop den derfor givne Kjøbesum beløber sig til, paa en saadan Tid, sige vi, er det raadeligt, at henvende sine Øine paa et Land, hvor, i det mindste endnu i dette Øieblik,

Menneskerettigheder ere Eiendomsrettigheder, hvor ethvert Menneske tør gjøre og tale, hvad der ikke modsiger, eller rettere ophæver de Andres evige Eiendomsrettigheder; thi det lille Ord modsige er underkastet Udtolkninger, eftersom der gives Læsere, der indbilde sig, at Modsigelse ogsaa ophæver de saakaldte evige Rettigheder. Denne Tilstand af Europa paa den ene og af America paa den anden Side, skildres saa mesterligen, at enhver Tydsk, især den, som har Hoved, kan hente Raad der angaaende hvad han skal vorde."

Den norske Rigstidende har atter taget til Gjenmæle mod en i Nationalbladet fremsat Paastand, at det ikke paaligger Norge at bære nogen Byrde, der hidrører fra den forrige Dansk-Norske Statsgjeld. Blandt andre Modgrunde anføres, at naar det ((tages, at den inden- og udenlandske Gjeldsmasse, hvorom der var Spørgsmaal, beløb sig til 45 Million Species, til forskjellig Rentefod, deels opsigelig, deels uopsigelig, eller betalbar til bestemte Terminer, for en ringe Deel i Rigsbankpenge Navneværdie, men ellers i Rbp. Sølvværdie og i rede Sølv, og hvoraf Danmark siden Adskillelsen i 6 Aar allene havde baaret Renterne, saa bør det besvares, om det for Norges Anpart er for meget, til Betaling heraf at bidrage 3 Mill. Rd. Hamb. Bco., mod 4 pCt. Renter 2c., hvorhos Norge ved Conv. 6 Art. er tilsagt en nærmere bestemmende Deel af de offentlige Casser og Fonds, hvortil begge Riger have bidraget, og hvorom en Opgjørelse senere har fundet Sted, hvis Resultat med det første kan ventes. Tilstaaer man, at Bidraget ikke er uforholdsmæssigt stort, saa undersøge man fremdeles, om det, da de 3 Millioner fordredes, og Fordringen var retmæssig, var rigtigst at paatage sig denne Sum, eller at vælge en uretfærdig, kostbar, maaskee langvarig og for Handelen ødelæggende Krig. — Udredelsen af de 3 Millioner vil for Norge blive byrdefuld, men neppe vil nogen Rettænkende for Alvor paastaae, at paa den Grund burde Danmark allene bære den hele Byrde.

I Paris var man nyligen i Færd med at udføre en ny Udaad, som dog lykkeligviis blev forebygget. Politiepræfecten var bleven underrettet om, at man forberedede en Explosion under Hertuginden af Berrys Vindue. Kl. 10 om

Aftenen (Natten fra d. 6 til 7 d. M.) begav den tjenstgjorende Major-General ved Garden, Marschal Macdonald, sig derhen, efterat han i Forveien havde føjet Anstalter til Misdæderens Paagribelse. Et Korteer efter Midnat indfandt sig virkeligen et Menneske, som henlagde en Petarde, der indbefattede $2\frac{1}{2}$ Pund Krudt, og tændte, i det han gik bort, Lunten med en Cigarre. Han blev strax greben og ført i Vagten, hvor han, udraabende "jeg er forloren", faldt i en Besvimelse; men da han var kommen til sig selv igjen, forklarede han, at han hedder Graviers og var Regimentsqvarteermester ved det 5te Reg. Lantsenerer. I hans Lomme fandtes en skjændig Vise om den Kongel. Familie. Efter hans Forklaring ere endnu 3 Personer, hvoriblandt en Postillion, blevne arresterede. Han tilstod at være Forfærdigeren af den forhen henlagde Petarde. Hertuginden af Berry's, nu officiel bekjendtgjorte, Frugtsommelighed, forklarer tilstrækkelig den sataniske Hensigt med at ville forskrække hende ved Krudtexplosionen.

Første Paaskedag var i Aar, som bekjendt, d. 2 April. Dette er noget, som vi bestemt ikke, og af vore Børn kun saare faa atter ville opleve, thi det vil ikke indtræffe igjen førend 1893 og 1899.

Hvor lidet selv den meest indbringende Udførselsartikel i Tidens Løb er at stole paa, det viser Norges Trælasthandel, som tilforn var saa anseelig paa Engelland, og nu er hensvundet til en Ubetydelighed. Den engelske Flaade faaer nu uhyre Forraad af Træ fra Asien, Africa og Dalmatien. I Africa koster det saare ubetydeligt. Kun er Umagen at fælde det og bringe det til Kysten meget stor, og mange Mennesker tilsætte Livet ved Anstrængelsen i det hede Clima.

I den Berliner Statstidende erklæres den Efterretning om en i Ostindien allerede for 20 Aar siden afdød Capitain Morgenstjerne, der skulde have efterladt 25 Millioner, for noget, der er opdigtet af Bedragere, der gjøre sig en Næringsvei af at indbilde de efterladte Arvinger slige Opdigtelser, for at fralokke dem Penge.

Selskabet for den practiske Haugedyrknings Befordring i London, bestod i Mai 1819 af 601 Medlemmer, og fra Mai til Nov. vare 230 in-

denlandske Medlemmer komne til. De berømteste Botanikere og Gartnere i andre Lande optages som virkelige Medlemmer, men deres Tal tør ikke overstige 20. Derimod kan der optages saa mange corresponderende Medlemmer, som man finder for godt. Kongen af Engelland er Selskabets Protector. Det eier i Kensington, 1 Miil fra London, en Hauge, hvori de foreslagne nye Dyrkningsmaader practisk prøves, og aarligen udgives dets Skrifter i 2 Qvarthefter. I dets Forsamlinger har blandt andet været forelagt en ny Drivekasse og skjønne modne Druer (d. 18 Mai); en Green af Loquastræet med derpaa siddende modne Frugter. Dr. Fischer i Moskou havde indsendt en Beretning om en ny Maade at drive Ananas i Casser, fyldte med Jord, ved Hjelp af Vanddampe. Der forevistes Guldpepins, gjemte fra October 1818, som endnu fandtes velsmagende. I en oplæst Beretning fra en Hr. Regnier i Cairo paastodes, at Apricosen ikke havde hjemme i Armenien, men at den oprindeligen findes vildtvoxende i de frugtbare Egne af Africa. Et nyt Slags Kirsebær af fortrinlig Smag, og en ny Art Ananas (Lemon queen pine) indsendt fra Præsident Banks, forevistes. Gartneren Anderson underrettede Selskabet om hans Maade at forbedre Løgdyrkningen ved Forplantning. De forplantede Løg vare tre Gange saa store som de ikke forplantede. Tre Stykker veiede tilsammen $3\frac{1}{4}$ Pund. Ogsaa fremlagdes modne Figner af et Træ, som Pococke 1648 havde plantet i Oxford. Blandt de indsendte sildig modne Frugter udmærkede især et i Lewes voxet Æble sig, der var 1 Fod 5 Tommer i Omkreds, og veiede 1 Pd. 12 Lod.

Kjøbenhavns Børs d. 23 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 252, a vista 255. Amsterd. 2 M. „ , a vista „ . Paris 2 M. „ . Spec. 256. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 6 ß. Oblig. $71\frac{1}{2}$ a 72. Norske Rigsbanksk. 17 a $17\frac{1}{2}$. Svenske S. 59 a 60 ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Hoecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 43.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 Maii 1820.

* * *

Det kan ikke være de fleste af dette Blads Læsere ubekjendt, at Hr. Justitsraad Stenfeldt har af det Kongel. danske Landhuusholdnings-Selskab modtaget dets første Guldmedaille for et, med Hensyn til Agerdyrkningens Fremme, forfattet Forslag til et velordnet Land-Politie, og at dette Forslag, tilligemed Censorernes Vota, er indsendt til det Kongel. danske Cancellie, ventelig i den Hensigt at bevirke en ny Politie-Lov, overeensstemmende med Forslaget og Landhuusholdnings-Selskabets derved gjorte Bemærkninger.

Omendskjønt dette Forslag vist nok omhyggeligen vil blive drøvtet og reengjort, før det forelægges Hans Majestæt, har dog Indsenderen troet, at et Gran fra en gammel Landmand, henlagt til Afbenyttelse i Undersøgelsens Vægtskaal, vilde, om det endog skulde ansees aldeles ubrugbart og overflødigt, dog i det ringeste ikke opvække nogens Utilfredshed.

At Politie-Øvrighederne paa Landet, saaledes som Sagerne nu staae, mangle den fornødne Assistence til at overholde Politie-Lovene, er en Sandhed, som ingen kan nægte; men blot ved de foreslagne ridende Politiebetjente, 2 eller fleere, i Forhold til Jurisdictionernes Størrelse, vil Mangelen uden Tvivl tilstrækkelig afhjelpes, især naar Sognefogderne vælges, eller i det ringeste til Amtmandens Valg foreslaaes af Politiemesteren, og ikke, som nu undertiden skeer, af andre uvedkommende Personer; samt naar de tillige forsynes med tydelige og fuldstændige Instruxioner. Skeer dette, da indsees ikke, hvorfor det lille Danmarks store Antal af Embedsmænd skulde forøges ved Districts-Fogder, hvis Lønning, i Foreening med det, der udfordres til de ridende Politiebetjente, vil blive et ikke ubetydeligt og vist nok alt for trykkende Paalæg paa Landmanden, især naar der tages Hensyn til, at disse Embedsmænd ventelig, ligesom alle Andre, skulde i Embedssager nyde fri Befordring, Brevtransporter og deslige. En af de meest trykkende Byrder for Landmanden ere de saakaldte fri Reiser, der nærme sig til et haardt, ubestemt Hoverie. At forøge det er neppe forsvarligt og vil for Landvæsenet have de skadeligste Følger.

Hvad Procesmaaden i Politie- og Justitssager angaaer, da er denne ved de seenere Anordninger saaledes indrettet, at Districts-Fogdernes Assistence i saa Henseende synes unødvendig. Vist nok forekommer det Indsenderen besynderligt, at der i et heelt Amt, som ofte indeholder fire og flere Jurisdictioner, ikkun er en eneste Forligelses-Commission; at denne som oftest holdes i en Kjøbstæd, hvor Brændeviin er Sjelen i Alt, og forestaaes ene af Amtmændene, som paa disse Forretninger synes at opofre for meget af deres kostbare Tid. Mon det ikke var hensigtsmæssigere og med de gamle Loves Aand meere overeenstemmende, at Sognepræsterne tillige med Sognefogderne, eller en anden duelig Mand i hvert Sognedistrict, bleve ansatte som Forligelses-

commissairer? En saa kristelig og hæderlig Forretning vilde vel neppe nogen retskaffen Almueslærer finde byrdefuld, eller upassende med hans Embeds Stilling? Naar Forligelsesvæsenet blev deelt mellem saa mange, vilde Forretningerne for hver især blive ubetydelige.

Hvad Markfred angaaer, da formeener Forfatteren, at det ikke er nok, at der gives Landmanden Midler i Hænde, hvorved han kan sikkre sin Eiendom, men der bør sørges for, at han ikke, ved at anvende dem, staaer Fare for at komme i saa uvenskabeligt Forhold med Andre, at han heller undlader at anvende de ham givne Midler og taalmodigen taaler Forurettelsen, o. s. v., desaarsag han foreslaaer: "at det skulde være "Enhver tilladt, ligesaavel som den Fornærmede, "at paatale, naar nogen gjorde Ufred, og Politiet "skulde, ex officio, søge at komme paa Spor der"efter og da paatale det. Boderne skulde da "ikke tilfalde den Fornærmede, men Fattigvæsenet "og Angiveren."

Hvorledes Nogen, der har mindste Følelse af Manddom, skulde frygte for det uvenskabelige Forhold, han kunde komme i med sine Naboer, fordi han anvender de ham ved Statens Love givne Midler, til at sikkre sin Eiendom, kan Indsenderen ikke fatte. Man maatte jo da ogsaa frygte for, selv at opdage eller paatale enhver anden privat Fornærmelse. — Den, der fornærmer mig forsætlig, bør afholdes derfra ved Fasthed og Alvor. Slige Handlinger begaaes enten af Egennytte, eller i Affect, og naar jeg ikke selv, ved foregaaende Forseelser, har givet Anledning dertil, da har jeg aldrig erfaret, at den Revsede har hadet mig, fordi jeg søgte mit Forsvar ved lovlige Midler; thi hvor fordærvet den menneskelige Tænkemaade end er, føler dog selve Skurken Agtelse for Retfærdighed. Fornærmer nogen mig af Forseelse, da foreholder jeg ham hans Feil og maaskee tillige revser ham lemfeldig; derved opvækkes hans Eftertanke, og, ved gjentagen Erfaring om min Fasthed, vover et saadant Menneske ikke let at komme mig for nær. Mig synes denne Fremgangsmaade ret godt lader sig forene med de nugjeldende Love for Markfred; og det var sørgeligt, om Politiebetjente, og lumpne Angivere skulde gjøre mig det vanskeligt, eller umuligt, uden at eludere Lovene, at vise

Skaansel og Ædelmodighed, hvor jeg fandt den anvendelig. Jeg siger: eludere! thi hvad var lettere, end at foregive, at det optagne Kreatur gik der med min Tilladelse? Dog! da skulde vel dette Foregivende berigtiges ved et Politieforhør og maaskee tilsidst afgjøres ved Eed? Nei! Sligt vil vor vise Regjering vist aldrig bifalde.

Nu et Par Ord om Angiverne: Lovgiveren skulde ved en lumpen Belønning søge at forlede svage og egennyttige Mennesker til at blive de nedrigste Skurker, ikke allene ved en i sig selv rigtig Angivelse, men endog maaskee ved at indliste den ene Mands Kreature paa den andens Jorder, for at hente Fordeel ved disse og lignende Bedragerier? Politiet! Kan dette, uden handelseviis, bedre end jeg selv opdage Ufred? Kunde dets Agtpaagivenhed ikke bringes til at vakle? Mon den frygtsomme og lumske Eier, som søgte at skjule sig under Politiets Kappe, ei af hans agtpaagivende Naboe skulde blive opdaget? Mon Venskabs Masker da skulde være istand til at dække ham for den fortjente Foragt og det rimelige Had, slig en uædel Opførsel fortjente? Nei! Lad Lovene aldrig forlede Folk til Nedrigheder eller foreskrive Bestemmelser, som enhver kan undvige, naar han vil! Lad os derimod handle aabenlyst, mandigen og broderligen med vore Medmennesker. Vi skulle da vist meget sjelden blive forfulgte med Had og Efterstræbelser. En enkelt Skurk møder man vel undertiden paa Livets Bane. Af ham maa man ikke lade sig skræmme, men man vandre frem uforstyrret; derved, og ved intet andet Middel, vil han enten ophøre at forfølge os, eller hans Anfald ville i det ringeste blive meget svækkede. (Fortsættes.)

Svar, i Anledning af det i Kjøbenhavns Skilderie No. 7 og 8 d. A. fremsatte Spørgsmaal: "Er Underviisning i Landsbyeskoler om Agerdyrkning, gavnlig eller ikke?"

(Slutning; see forr. No.)

Forfatteren af det i No. 7 og 8 opkastede Spørgsmaal, har anført sine Bemærkninger over de for min Paastand fremførte Grunde, som ikkun

spørgsmaalsviis vare fremsatte for derved at indlade Sagen til Kyndigeres Dom, og det forekom mig, at Meningerne ikke let vilde blive deelte, saalænge vi blive staaende ved Begrebet om Underviisning. Fra dette Standpunkt bliver min Overbeviisning urokkelig i Henseende til min Paastand: at theoretisk Underviisning i Agerdyrkning er for Skoledrengen ikke allene ikke gavnlig, men endog skadelig. Derimod bliver Sagen af en ganske anden Natur, naar Spørgsmaalet ikke er om Underviisning i Agerdyrkning, som et særskilt Underviisningsfag, men blot om en enkelt passende almeen nyttig Bogs Læsning, som meddeler en praktisk Veiledning til et velindrettet Agerbrug, og at en saadan Bog til Afverling kunde bruges i Skolerne til Læse- og Forstandsøvelser.

Et saadant Forslag vilde neppe møde nogen grundet Modsigelse; thi hvorfor skulde denne Bog ikke med sand Nytte kunne bruges i Forening med andre Læsebøger i Skolerne? Dette tilstaaet, kunde vi derfor dog ikke sige, at Ungdommen i Skolerne underviises i Agerdyrkning; men Drengen vorder allene bekjendt med en Bog, som i Tiden for Manden kan blive brugbar og veiledende, ligesom den og paa denne Maade vilde vorde almindelig udbredt og læst af den Klasse, for hvilken den nærmest er bestemt. Heller ikke kunde man troe; at Forfatteren, ved det opkastede Spørgsmaal, blot meente en oeconomisk Bogs Læsning; thi til at udtømme Begrebet om Underviisning, udfordres noget mere, end en almeennyttig Bogs Læsning. Man kunde da med samme Grund sige, at der i Almueskoler underviises i Physik, Astronomie, Botanik &c., fordi de forskjellige Læsebøger, som bruges, berøre disse og flere Videnskaber. Ved Underviisning i Skolerne om Agerdyrkning kunde man neppe undgaae at tænke sig fulgt et vist System, og en Theorie lagt til Grund for Lærerens Foredrag, i behørig Form af Forelæsning over Agerdyrkningsvidenskaben; og Følgerne af en saadan Underviisning behøver jeg da ikke nærmere at berøre, men allene lade Sagkyndige selv dømme.

Det var mig derfor en behagelig Opdagelse, i Slutningen af den mig ubekjendte ærede Forfatters Bemærkninger at erfare, at Begrebet om Underviisning i Agerdyrkning skulde, efter Hans Mening, gives en begrændset Betydning og allene indskrænkes til Læsning af en passende oeconomisk Bog, som til Læse- og Forstandsøvelser kunde afverle med andre Læsebøger. Under denne Bestemmelse, er det da saa langt fra, at jeg imod saadant Forslag kan finde nogen Indvending, at jeg tvertimod meget mere ønsker, at en saadan Bog, hvis Indhold var en praktisk Veiledning for Bonden i Mark og Gaard, maatte vorde udarbeidet til dette Øiemed, hvorved Landsbyeskolerne erholdte en gavnlig Læsebog mere, til Afverling med andre nu brugelige; og for den ærede Forfatter vilde det vorde en ikke ringe Fortjeneste at kunne medvirke til et saa gavnligt Øiemeds Fremme.

Vi have vel allerede enkelte af saadanne Bøger, og man skulde neppe tage i Betænkning; blandt disse, at lade Skoleungdommen læse Etatsraad Zeuthens Anviisning til Bønderlodders Dyrkning, saa meget mindre, som den i kjernefuld Korthed meddeler en hensigtsmæssig fattelig Veiledning, og ikke Faa her i Egnen med Held have fulgt og anvendt den ved deres Jorders Inddeling til en planmæssig Drivt. Denne for Bondestanden saa passende Anviisning, er bragt til almeen Kundskab ved nogle Exemplarers Fremsendelse til ethvert Pastorat, og endnu forventes flere i samme Hensigt skjenkede til Holbechs Amts oeconomiske Selskab. I Forbindelse med flere lignende Materialier, vilde den sikkert vorde et ikke uvigtigt Bidrag til Samling af en gavnlig Læsebog for Skole-Ungdommen paa Landet. At en saadan Bog, bestemt til Læse- og Forstands-Øvelse i Skolen og til Veiledning for Manden, blot maae indskrænkes til practisk Veiledning for Bonden i hans Agerdyrkning og Alt, hvad som indgriber i hans daglige Sysler, tør jeg forudsætte som afgjort, ligesom og, at dens Anviisning maae være grundet paa sikker Erfaring og let anvendelig uden synderlig øieblikkelig Opofrelse. Endvidere forudsættes ved dens Brug i Skolerne, at da heri ingen Underviisning skal finde Sted, saa maae det være Læreren nok, at Lærlingen fatter Meningen af det Læste, og at saaledes al videre Udvikling af Agerdyrkningsvidenskaben, omhyggelig undgaaes. Som Følge heraf, anstilles da ingen Prøve ved de aarlige Examina over Drengens Fremgang i Agerdyrkningslæren, som et særskilt

Fag, men denne Bogs Læsning bliver allene at henføre i Examens-Listerne, under Rubriqven, for almeennyttige Kundskaber.

Paa denne Maade kan Almue-Underviisningen, uden noget Sidespring, roligen fortsættes efter den udgangne allernaadigste Anordning; og med al vor velmeente Bestræbelse for at danne den Unge for sit jordiske Kald, maa vi omhyggelig vogte os, ikke at tabe af Sigte Skole-Underviisningens Hovedøiemed: at vække religiøse Følelser i det barnlige Hjerte, saalænge vi ikke ville nægte den Sandhed: At Retfærdighed ophøier et Folk; at Religionen er en Støtte for alle borgerlige Dyder, den Grundstøtte, paa hvilken et Lands Velfærd og Sikkerhed urokkelig hviler!

Den 11te Febr. 1820.

—r.

Indenlandske Efterretninger.

De Deputerede for Finantserne have under 12te d. M. udstedt følgende Bekjendtgjørelse: "Hans Majestæt Kongen har under 26de forrige Maaned, paa vor allerunderdanigste Forestilling, allernaadigst resolveret saaledes: „Vi bemyndige allernaadigst Vore Deputerede for Finantserne, til at foranstalte det Fornødne til Inddragelsen af den endnu i Omløb værende Skillemynt paa 1 Skilling forhenværende Dansk Courant eller $\frac{1}{6}$ Rigsbankskilling." I Overeensstemmelse hermed blive bemeldte til 1 Skilling Dansk Courant stemplede Kobberpenge, der nu giælde for $\frac{1}{6}$ Rigsbankskilling, indløste, i Kjøbenhavn ved Nationalbanken, og i Provindserne ved Amtstuerne, naar Ihændehaverne af bemeldte Skillemynt indlevere den paa benævnte Steder inden dette Aars Udgang, fra hvilken Tid den ansees som aldeles sat ud af Circulation."

Gaarden No. 206 paa Kongens Nytorv er solgt ved Auction til Frue General-Krigscommissairinde Lange for 30,000 Rbdlr. Sølv. I Aaret 1803 blev en paa samme Grund staaende gammel Gaard, der blev nedbrudt for at give Plads for den nærværende, betalt med 27,000 Rdlr. D. C. eller omtrent 40,000 Rbdlr. Sølv.

Der eneste Slags Aandsarbeider, som her

tillands nogenlunde lønnes tilbørligen, ere dramatiske Værker, der opføres; thi en Aftens Indtægt, naar Stykket vinder Bifald, og Salget deraf, naar det er trykt, kan dog altid anslaaes til 1000 Rbdlr. Dette er en uhyre Betaling i Sammenligning med hvad andre originale Arbeider kaste af sig; thi i Almindelighed faaer man neppe Papiir og Trykkerlønnen betalt. Men selv denne høie Æresløn for opførte dramatiske Arbeider, er intet, naar man henseer til, hvad Digtere faae i andre Lande, hvor man ikke har een, men mange Skuepladse at tye til. Saaledes forbeholdt Müllner sig, da han tilbød det Berliner Theater sit nye Sørgespil, die Albaneserin, en fem Aarig Fordeel, paa samme Maade, som Grillenparzer fik den i Wien, og Kongen af Preussen lod ham, som Forskud, foreløbigen anvise 200 Ducater.

Udtog af et Brev fra Middelfart, af 19de Maji d. A. Du veed, at den skjønne Eiendom Billeshauge skal ved sidste Auction bortsælges den 3die Juni førstkommende. Der er ved de foregaaende Auctioner intet Bud gjort, uagtet anden Panthaver har erklæret, at ville lade en Deel af sit Tilgodehavende blive henstaaende uopsagt i fem Aar, ja endog tilbuden, at sætte 16,000 Rbdlr. r. S., mod 4 PC. Rente, paa første Prioritet, dersom de foregaaende Panthavere, som have tilgode 16,000 Rbdlr. Sølv, skulle forlange samme udbetalte, og det saaledes, at denne Summa kunde afbetales med 500 Rbdlr. r. S. aarlig. Man maa virkeligen undres over, at paa disse Vilkaar intet Bud er skeet paa en saadan Eiendom, hvortil der hører en Korntiende af 200 Tønder Byg aarligen, imod en ringe Afgivt; hvortil haves 20 Huse med tilhørende Jord; hvortil ydes 1400 Arbeidsdage; der har en ypperlig Borggaard med 2de Fløie, som ved murede Piller og Jernlænker er adskilt fra Ladegaarden, hvilken for 3 Aar siden af ny er opført; hvortil hører en velanlagt Hauge, paa 20 Tdr. Land, med mange og gode Frugttræer, samt en Lystskov, der indeholder mere end 600 Favne Brænde; som ligger nær ved Stranden og i Nærheden af Middelfart og Fridericia, til hvilke begge, saavel som til det lille Belt, med de derigjennem seilende Skibe, haves Udsigt fra Bygningen og Haugen, og

det saa meget mere, som dertil skal henhøre over 200 Tdr. Land gode Jorder, i hvis Midte Bygningerne ligge.

Rendsborg, den 23 Maji 1820. Vi have havt skjønne Sommerdage i denne Maaned og de have bragt os Overflødighed paa Græs og Havevexter. Sæden paa vore Agre staaer ogsaa næsten overalt ypperligen, og vi kunne gjøre os Haab om en velsignet Høst. Men da Skibsfarten til Udlandet for det meste standser, saa finde Landmandens Producter ikke saa god Afsætning, som det var at ønske. En naturlig Følge heraf er, at Jordegodsernes Priis falder, og det samme er ligeledes Tilfældet med Husene i Kjøbstæderne, og især med Lyststederne, som nu maae sælges for det Halve af hvad de have kostet før. — I disse Dage er vor meget agtede og virksomme Toldforvalter, Justitsraad Esmarch, afgaaet ved Døden. Da han beklædte et godt Embede, saa ville rimeligviis mange Supplicantere melde sig dertil.

Skrivelse fra Holsteen. Directionen for Badeindretningen i Oldesloe har i offentlige Blade ladet indrykke en Bekjendtgjørelse om, til hvad Tid Badene i Sommer aabnes, saavelsom og om de til Badegjæsternes Bequemmelighed trufne Foranstaltninger, hvilken Efterretning vel fortjente at komme til almindelig Kundskab, formedelst de velgjørende Virkninger, som disse Salt- og Svovlsaltbade alt hidtil have viist i fuldkommen Svækkelse, Lamhed i enkelte Lemmer, rheumatiske Onder og Gigt, Nervesvækkelse, Kjertelsyge, Scrophler og scrophulose Sygdomme, som og i alt Slags chronisk Udslet. Ifølge hiin Bekjendtgjørelse er Midten af Juni Maaned bestemt til Badetidens Begyndelse; men der raades dog, i Betragtning af Uvisheden, om denne Maaned atter vil medføre et saa vedvarende gunstigt Veirlig, som i de sidst forløbne Aar, i Almindelighed til, at opsætte Brugen af de varme Bade til Begyndelsen af Juli Maaned. Beværtningen har Hr. Meyer, hidtil Gjæstgiver i Kongen af England i Hamborg, paataget sig, og Directionen vil, i Forening med denne Mand, der er bekjendt for sin Omhu og Artighed, sørge for, at Gjæsterne kunne vorde tilfredse, saavel med Hensyn til god Beværtning, som Billighed. Til Boelig for Badegjæsterne er allerede i de sidste Aar istandsat

et temmeligt Antal velindrettede Værelser i Byen, og foruden disse ere nogle Bygninger, der stode tæt op til Badeanstaltens Hauge, forsynede med de nødvendige Meubler, for at kunne overlades til dem, der fortrinligen ønske at boe i Nærheden af Badehuset. Ligeledes har Hr. Meyer ladet istandsætte nogle Værelser for Fremmede i Nærheden af den smukt liggende Papiirmølle. Hvo, som ønsker at leie Værelser i Uge- eller Maanedsviis, kan desangaaende henvende sig til Badeanstaltens Directeur, Doctor Lorentzen, Ridder af Dannebroge, eller ogsaa til Hr. Meyer, og vente, at man paa hver muelig Maade vil søge at opfylde hans Ønsker. Paa Grund af den gode Fremgang, som denne Badeindretning hidtil har havt, tør man haabe, at Badegjæsternes Tal, der hidtil aarlig er steget, ogsaa vil forøges i indeværende Aar. Med Hensyn hertil har man, ligesom forrige Aar, atter ladet indrette en egen bequem Reisevogn, der, saalænge Badetiden varer, hver Løverdag Eftermiddag gaaer fra Hamborg til Oldesloe, hver Mandag Morgen tidlig tager tilbage til Hamborg, og egentlig blot er indrettet for Badepersonalet.

Blandede Efterretninger.

(Udaf: The calcutta Journal, af 27 Aug. 1819.)

Omstændelige Efterretninger angaaende Hans Burmanske Majestæt, Kongen af Avas*) Død, ere indløbne; men de Hændelser, der ledsagede den, ere, til Ære for Menneskeligheden, som vi troe, saare sjeldent indtrufne selv i de despotiske Lande i Ostindien. Kongen døde d. 5 Juni 1819, i en meget høi Alder, og, efterat have regjeret i 38 Aar. Prinds-Regenten, hans Sønneson, fulgte ham i Regjeringen, og besteg Tronen d. 6te, og d. 7de bleve den Afdødes jordiske Levninger med største Ceremonie og Høitidelighed lagt paa Liig-Baalet, der bestod af Sandeltræ og andet

*) En Landstrækning i Indien, der grændser i Østen til Siam, Lao og China, i Vesten til Bengalen, forenet ved en stor Flod med Pegu. Landet kaldes ogsaa Burmah.

lugtende Ved, ledsaget af hans Tronfølger, Prindserne af Tauonoo og Prone og andre af de fornemste Sørgende. Vedhøben blev tændt af Prindserne, og Sørgeskaren øste kostelig Olie paa Vedet indtil Liget var ganske opbrændt. Da Asken omhyggeligen var samlet sammen, blev den lagt i en Urne, og hensat i en Kongelig Begravelse som en Reliquie, til Tilbedelse for Kongens Efterkommere og Paarørende. Skjøndt Regentens sidste Sygdom blev holdt meget hemmelig, saa var den dog den største Deel af Folket bekjendt, og den frygtede ikke uden Grund for Følgerne af en Begivenhed, der sædvanligen er forbunden med Blodsudgydelse. Hvorledes den ny Konge forebyggede denne og al Urolighed, vil erfares af efterfølgende: Da han havde Grund til at frygte for sin egen Broder, Prindsen af Tauonoo (hvis forvovne og trodsige Sind forledte ham til at gjøre Anslag paa Tronen), befalede Kongen, at han skulde arresteres, tilligemed alle hans Børn, Børnebørn og øvrige Familie, og den 10de bleve de puttede i røde Sække, og kastede i Søen: en hæderlig Dødsmaade, som Landets Love og Vedtægter have forbeholdt de Kongelige Ætlinger. Prinds Pona, den nuregjerende Konges Oncle, som havde Deel i det forræderske Forbund, blev ogsaa heftet, og efterat Kongen havde lemlæstet ham paa Pinebænken, befaledes at indspærre ham i et Fængsel, hvor han, som det hedder, blev qvalt d. 12te. — Samme Dag blev en anden Prinds, navnlig Ma-au-woody, en Svigersøn af Prindsen af Pone, der ligeledes var indviklet i Sammenrottelsen, fængslet; men Kongen havde siden faaet ham til at skille sig fra sin Kone, og har derpaa frigivet ham, men han har tillige maattet underkaste sig sin yngre Broders Befalinger og Tykke. D. 15de blev ligeledes Prinds Leh-Gain, hvis ældste Broder er en Svigersøn af den nuværende Vicekonge af Rangoon, henrettet som en Sammensvoren, og den 18de een af de første Ministere, tilligemed Gouverneuren i den vestlige Provinds Allounwoon. Tallet af de vigtigste Personer, der maatte døe fordi de havde viist Hengivenhed for de afdøde Prindser, skal have beløbet sig til fjorten Hundrede, og af de lavere Classer have ti til femten Tusinde maattet dele samme Skjebne. Prinds Tauonos Eiendom, som strax blev confisqueret, beløb sig i Guld, Sølv, Diamanter, Juveler og andre Kostbarheder, til 1 Mill. 400,000 Ticals Sølv eller 1 Million 840,000 Sicca Rupier (omtrent 900,000 Spec.). Prinds Pones ligeledes confisquerede Eiendom skal have været endnu betydeligere. Den skal, efter Kongens Befaling, uddeles blandt Armeen, som har hjulpet ham at fuldføre sit blodige Forehavende. Alle Geværer og andre Vaaben, som fandtes i Magazinerne, bleve bragte i det Kongel. Arsenal. Besætningen af 5 Krigsbaade, tilhørende Prinds Prone, blev benaadet, men skal, indtil videre Befaling, føres til Martaban. Efterat den fuldkomneste Rolighed igjen var tilveiebragt, foretog Hs. Majest. adskillige vigtige Promotioner, og lod dernæst udgaae et Mandat. — Den nuregjerende Souverain i Burmah er omtrent 35 Aar gammel, blid, og i mange Henseender maadeholden; retfærdig mod Alle, af en meget liberal Tænkemaade, og besidder mange andre gode Egenskaber, der gjør ham dyrebar for Folket, som agter ham indtil Tilbedelse!! — Den 3 Juli ankom den Kongel. Befaling angaaende disse Foranstaltninger til Rangoon, og d. 6te begav Folket sig til Shoa-Dagon, den store Pagode i Rangoon, hvor det, efter den sædvanlige Form og Ceremonie, aflagde den nye Konge Troskabseden.

Den 10de August 1819 meldte Præsidenten for Collegiet paa Fort William i en offentlig Tale, at dets Bibliothek havde modtaget fra Universitetet i Kjøbenhavn, til Vederlag for en dette tilstillet Samling af orientalske Værker, en Foræring af Bøger i den skandinaviske Literatur, og at Vedkommende have yttret den varmeste Erkjendtlighed for den dem sendte Foræring, og det inderlige Ønske, at fremme et Samqvem imellem begge Instituter, hvilket Ønske Collegiet paa sin Side ogsaa nærer.

Den Færsel, der finder Sted i London, overgaaer næsten al Forestilling. Hver Dag gives her 1500 Reise-Leiligheder, hvoriblandt 300 i Fire hængende Postkareter, af hvilke der afgaaer til Birmingham 84 dagligen og 40 ugentligen; til Manchester 70 (hvoraf dagligen

54); til Liverpool 60 (dagligen 56); til Badestedet Brighton 40; til Chester 19; til York 18 (dagligen 11); til Hull 12; til Preston 12; til Newcastle 6; til Edimbourg 39; til Glasgow 13; til Aberdeen 9; til Inverneß 3. Ved Parlamentets sidste Sammenkomst vare paa een Station, i Bernett, 2 Mile fra London, 108 Heste, alle tilhørende een Mand, paa een Tid i Gang. Foruden disse 300 Postkareter afgaae dagligen, til bestemt Tid, et stort Antal andre Kjøretøier, Barker, Baade, hvortil komme de paa Gadehjørnerne i og udenfor London holdende og adskillige Gange om Dagen afgaaende Vogne. — Ikke mindre levende er Færslen til Vands, deels som Kystfart, deels paa Strømmene og Canalerne i det Indre af Landet. Paa Clyde, Skotlands Hovedstrøm, ere 25 Dampbaade i Gang, hvoraf kun 4 gjøre Fragtfarter, men de øvrige medtage Passagerer. I Gjennemsnit er i hver Baad Plads for 120 Personer, men hver fører hele Aaret igjennem dagligen 50 Personer. Paa Forth gaae 4 Dampbaade hele Sommeren hver Dag, og befordre 500 Personer. Imellem Edimbourgh og Glasgow gik der i Aaret 1818 ialt 94,250 Personer med Dampbaadene. Saadanne Dampbaade gives ogsaa paa Themsen, Dee, Mersey, Tey, Humber og Trent. — Færslen til Lands har i de sidste 50 Aar tiltaget saa meget, at f. Ex. i Manchester, hvor der 1770 kun var 2 Postkareter, hvoraf den ene kun afgik to Gange om Ugen til London, og den anden to Gange til Liverpool, afgaae nu derimod tyve Postkareter dagligen derfra til London og Liverpool, og igjen tilbage.

Den spanske Inquisition (Fortsat; s. No. 39.) Inquisitionen har sine Love, hvorefter dens Sager behandles. Storinquisitoren i Kongeriget Arragonien, Nicolaus Eimerico, forfattede henimod Midten af det 14de Aarhundrede, til Brug for samme, et Slags Corpus juris, som han kaldte Directorium Inquisitorum. — Foruden anførte Straffe maa endnu nævnes her: evig ensomt Fængsel, Arbeide paa Galeierne, Formues Confiscation, der ikke allene rammer Inquisitens, men endog hans Børns Eiendom, og som er saa meget vigtigere for Inquisitionen, som den faaer to Tredjedele, medens Kongen kun faaer $\frac{1}{3}$ Deel af det Confisquerede. Men er end den Anklagede saa lykkelig at slippe fra sit græslige Fængsel, saa er hans og Families Lykke dog for stedse spildt. Han kan ingensinde beklæde mere noget geistligt eller verdsligt Embede, og hans Børn og Børnebørn gjøres æreløse. Sædvanlig paalægges det den, der skal gjøre Bod, til Straf, at bære Sanbenito, og derunder en sort Kjole. Derved udsættes han for den laveste og bigotteste Pøbels Haan og fjernes han fra alt menneskeligt Selskab. End ikke hans Venner tør have noget at bestille med ham, naar de ei ville udsætte sig for lignende Mishandling. Alligevel er det dog en stor Naade at slippe med Sanbenito, som kun forundes den, der strax ved Paagribelsen bekjender og afsværger. Vover han at skjule eller aflægge denne Skjændselsdragt førend den bestemte Tid, saa straffes han som en Ubodfærdig; men er Tiden forbi, saa ophænges Kjolen i den Kirke, hvortil han hører; hans Navn og hans Brøde skrives derhos, og naar Bogstaverne blive ulæselige, opfriskes de fra Tid til anden. Ingen tør under stor Straf udslette dem. Gjør en saadan Bodfærdig sig paa ny skyldig i en saakaldt Forbrydelse, saa er Baalet ham vist, og den høieste Naade, han nu har at vente, den, at qvæles førend han brændes. (Fortsættes.)

En muhamedansk Derwisch saarede nyligen den franske Generalconsul i Tanger, Sourdeau, med en Kølle, men som en hellig Person vilde ingen arrestere ham. Endeligen lod Gouverneuren ham sætte fast, og Personen erklærede, "at Gud havde indgivet ham den Tanke, at rydde en Mand af Veien, der ved sin Gavmildhed mod fattige Maurer, let kunde faae Muhamedanere til at troe: at en Vantro ogsaa kunde være et ædelt Menneske."

Den augsburgske Confessions Historie er i Korthed denne: Da Keiser Carl V. udskrev en Rigsdag i Augsburg, befalede han, at de protestantiske Stænder skulde i et eget Skrift opsætte deres Meninger og Lærdomme. Churfyrste Johannes af Sachsen havde, paa Grund af Keiserens Befaling, paalagt M. Luther, J. Bugenhagen, Just Jona, og Philip Melanchthon det Hverv,

at forfatte et saadant Hovedindbegreb af den protestantiske Lære, som ogsaa blev ham overleveret i Torgau. Men Luther havde førend Keiserens Befaling, efter Begjering fra en Convent Protestantere i Schwobach, gjort Udkast til adskillige Artikler, for at tilveiebringe større Eenhed i Lærdommene, og ladet det overgive de protestantiske Stænder i denne Stad. Disse Artikler lagdes til Grund for den augsburgske Confession, hvis Hovedforfatter Luther var, men som dog tillige blev gjennemseet af de andre Theologer. Churfyrsten reiste med dette Skrift til Augsburg, og lod Luther, fordi han endnu var i Rigsact, blive i Coburg, men tog Melanchthon, J. Agricola og G. Spalatin med sig. Han ventede der Keiseren d. 15 Juni 1530. Imidlertid maatte Melanchthon conferere med de sachsiske, schwabiske og frankiske Theologer, der ogsaa havde medbragt deres Udkast til en Troesbekjendelse, og af deres Opsatser og de torgiske Artikler sammensatte han den Augsburgiske Confession. Luther havde imidlertid ikke allene sendt sine Erindringer til Augsburg, men den hele Confession blev ogsaa tilbagesendt til Coburg, hvor han skulde gjennemgaae den. Den er saaledes, i Henseende til Stilen, besørget af Melanchthon, dens Indhold selv er derimod af Luther. Det varede saa længe førend Keiseren ankom til Augsburg, at Protestanterne fik Leilighed til at bringe Troesbekjendelsen i sin nuværende Orden, og da den var færdig, blev den underskreven af de protestantiske Stænder. Paa Rigsdagen, som aabnedes d. 20 Juni, blev den Keiseren overleveret paa Latin og Tydsk. I det sidste Sprog blev den d. 25 offentligen oplæst af den chursachsiske Cantsler, Dr. C. Beier, i Keiserens og Rigsforsamlingens Overværelse, men undertegnet var den allerede d. 20de. Det latinske Exemplar beholdt Keiseren, som lod det bringe til Brüssel, det tydske overleveredes Churfyrsten af Maynz, der, som Rigskantsler, lod det opbevare i Rigsarchivet. Derpaa blev den sendt omkring til adskillige Rigsstæder. To andre, paa samme Tid overgivne Troesbekjendelser, forfattede efter Zwingels Lærebegreber, bleve ikke antagne men tilbageleverede, og den augsburgske Confession derimod trykt i 4to 1530, dog uden at Trykkerstedet nævnes. Den første Udgave, hvorpaa Stedet nævnes, har Melanchthon udgivet med en latinsk Fortale 1531 i Wittenberg. Keiseren selv lod den oversætte paa Spansk, Portugisisk og Italiensk og sende til alle Hoffer. Den blev ogsaa snart oversat paa Fransk, Polsk, Böhmsk, Nederlandsk, Vendisk og Croatisk. Den bestaaer af Fortale, Afhandling og Slutning. Afhandlingen er deelt i to Dele; i den første foredrages Lærdommene, i den anden Misbrugene. Under Afdelingen Lærdommene ere kun de fornemste i 21 Artikler anførte, hvori Protestanterne deels forsvare deres Lærebegreber, deels gjendrive de angivne Vildfarelser. Den første danske Oversættelse af denne Troesbekjendelse er besørget af M. J. J. Sadolin 1533 og trykt hos Hans Wingaard i Kjøbenhavn. I Kongelovens 1 Art. nævnes den augsburgiske Confession af 1530, og i D. L. 2 B. 1 C. 1 A. fastsættes, at den Religion skal i Kongens Riger og Lande alene tilstædes, som overeenskommer med den Hellige Bibelske Skrift, det Apostoliske, Nicæniske og Athanasii Symbolis, og den uforandrede 1530 overgivne augsburgiske Bekjendelse &c.

Kjøbenhavns Børs d. 26 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 251, a vista 254. Amsterd. 2 M. , , a vista , . Paris 2 M. , . Spec. 255. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 5 ß. a 15 Rbmk. 6 ß. Oblig. 71½. Norske Rigsbanks. 17. Svenske S. 58 ß. — Disconto 6 pC.

---

* * *

Prisen paa Badene i den Kongel. privilligerede Badeanstalt i lille Strandstrædet, er nu for Sommermaanederne den samme, som forrige Aar, nemlig for et enkelt Bad 1 Rbdlr., for 6 abonnerede Bade 5 Rbmark pr. Stykke, for 12 abonnerede Bade 4 Rbmark pr. Stykke, alt i Sedler og Tegn, samt alle Slags Sundhedsbade i lige Forhold meget billige, og skal det stedse være Eierindens Bestræbelse, at vedligeholde den Yndest og Tillid, som hun hidtil har nydt.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 44.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 Maji 1820.

Ogsaa et Par Ord om Oversættelsen af Saxo og Snorro.

"Hver Mand sin Lyst."

Det er nu paa andet Aar siden Hr. Pastor Grundtvigs Oversættelse af Saxo og Snorro traadte for Lyset. Et Foretagende, der, som dette, ei blot var enkelt Mands, men Folkets, forsaavidt samme bidrog til dets Fremme, maatte ei blot være mærkeligt i dets Oprindelse, men burde og i dets Følge være Gjenstand for almindelig Interesse. Hensigten med dette Foretagende var, ogsaa fra denne Side at sørge for Folkets, især menig Mands, aandelige Tarv. Mirakler skulde naturligviis de Bøger ikke gjøre; men Midler skulde de dog vorde til at fremkalde, hvad Tiden savnede, det aandelige Liv, der af Ord og Daad at skjønne, i mange Maader besjelede Oldtiden, og ved et sandfærdigt Billede af Heltelivets Idræt og Kaar bidrage til at forjage den Sløvhed, der som en Smitte havde udbredt sig over Tiden og lammet dens Kraft. Bøgerne kom, og med Grund maatte man vente, at de, hvem Aand og Lærdom berettige til at beklæde det aandelige Dommersæde, vilde have fremstaaet, og paa en Maade, der var denne Sag værdig, have undersøgt, hvorvidt Oversætteren havde tilfredsstillet de Forventninger, den billige Mand maatte nære. Var Værket mislykket, burde saadant grundigen lægges for Dagen, men var det modsatte Tilfældet, da burde det ei heller forties, men derimod ved en passende Anmeldelse bidrages til at opnaae den med Skriftet tilsigtede Virkning. Men er nu dette skeet? Mangen en ubetydelig Bog har mellem Aar og Dag maattet indstille sig for det aandelige Forum, for der at anmeldes og bedømmes, men om disse for hver ærlig Dansker saa mærkelige Oldskrifter har der næsten hersket Taushed. Et Par Stemmer have vel ladet sig høre, men den Eensidighed og Overfladiskhed, de ved en saadan Sag have røbet, kan ikke andet end berøve dem deres Vægt i den upartiske Læsers Øine, og tilintetgjøre den Nytte, enhver billig og retfærdig Daddel kunde medføre. Endelig er i disse Dage atter en Anmeldelse traadt for Lyset, og gjennem Litteraturtidenden stemplet som gangbar Vare i den litterære Verden. Hvorvidt nu denne opfylder hvad den som saadan burde, derom vil naturligviis enhver opmærksom, upartisk Læser bedst selv kunne dømme; imidlertid har samme dog foranlediget Indsenderen heraf til at skrive disse Linier og ved denne Leilighed berøre enkelte af de i Recensionen forekommende Yttringer.

Efter Indsenderens Mening udfordres af en Recension, der skal svare til sit Navn, at den i en efter Omstændighederne sammentrængt Fremstilling skal give en Udsigt over det Hele, og saavidt muligt fremstille den Aand, der gaaer gjen-

nem samme. Hermed bør den forene en upartisk Vurdering af hvad den bedømmer, og ved at anføre Exempler saavel paa det Gode som det Feilfulde, sætte Læseren istand til at gjøre sig en nogenlunde rigtig Forestilling om Værkets Fortrin og Mangler. Men udfordres nu dette med Grund, da sees ikke rettere end at Grundtvigs Oversættelse endnu ikke er bleven recenseret.

Anmelderen i Litteraturtidenden erklærer vel at det er værd at undersøge, hvorvidt vi kunne være fornøjede med Hr. Grundtvigs Oversættelse; men finder man da ogsaa, efterat have læst Anmeldelsen tilende, at den Sag er undersøgt som den bør? Eller findes der da slet intet godt i denne Oversættelse? og hvis saa er, kan man da bedømme dens Værd, uden at kjende begge Dele? Anmelderen lover at give nogle Prøver af Stilen og den Frihed, hvormed Hr. Grundtvig har oversat, og disse skulle da sætte Enhver istand til let at bedømme det Hele. Og hvilke ere nu de Prøver? Omtrent hvad vi før have seet: et Register over Talemaader og Ordsprog, en Række af Sætninger, tagne ud af deres Forbindelse, og endelig nogle sammenhængende Stykker af Originalen, anførte med hosføiet Oversættelse. Kan nu dette være tilstrækkelig for at bedømme et Værk paa henved 100 Ark?

Hvad nu de af Anmelderen anførte sagkaldte Særheder i Sproget angaaer, saa er her ikke Stedet til at gjentage dem; man see dem efter i Litteraturtidenden og dømme saa, om de ikke ere gode gamle danske Talemaader, som det var bedre at gjemme end udstøde af Sproget. For dog at nævne et Par, tages her de allerførste: "At give Saxo Skam til Tak" — "at hjelpe en Oversættelse paa Fode" — "Holberg en Mand med det store Hoved, de skarpe Øine, den rappe Tunge og den skrappe Pen" o. s. v. Fortjener nu dette at kaldes Særheder? Ere ikke de 2 første almindelig bekjendte og brugte Talemaader? Og har ikke Hr. Gr. i det sidste med faa Ord, dog paa en treffende Maade skildret Holberg saaledes som det kunde være passende, hvor han kun omtaltes i Forbigaaende? En anden vilde maaskee have skrevet mere og udtrykt mindre. Og nu i det Hele de mange Ordsprog, der findes i Oversættelsen, udtrykke ikke de som oftest paa en træffende

Maade Kjærnen af Saxos Mening, og bidrage til at give Foredraget den Livlighed og Fynd, man just maa finde stemmende med hine Tiders trohjertige og kraftfulde Karakteer. At Ordsprogene ere en saare vigtig Deel af vort Sprog, det sees jo aabenbar deraf, at det besidder en saadan Rigdom af samme. Skulle vi nu udstøde disse og ikke hellere gjemme paa dem, som et karakteristisk Billede af Sprogets Aand? At mangt et allerede kan være glemt, er Skade; at mange kunne falde uvante og stødende for Nutidens Øre, er heel rimeligt. Men betænkes maa det jo og, at det Sprog, hvori den senere Tids i mange Henseender unaturlige Aand har afpræget sig, er heel forskjelligt fra den Tale, der fordum lød i Heltelag. Skulde nu de hensovne Fædre stige frem af deres Grave for at vorde kraftløse som deres Etmænd; det er Helteskygger; de bør fremstaae i en Dragt, der er dem værdig, og deres Kjæmpeaand føre et Sprog, der vidner om Kraft. Men hvor er nu den Mand, der har vist at han bedre kjendte dette Sprog end Hr. Gr.? Imidlertid er det jo naturligt, at naar man lægger an paa, at udhæve de enkelte Talemaader og Kraftudtryk, for at samle dem i en Dynge, at de da maa tabe deres Virkning og stundom synes stødende; thi saaledes henkastede have de jo ingen videre Betydning. Det er ikke mere Oversættelsen, jeg har for mig, og kan ligesaalidt gjøre mig nogen rigtig Forestilling om samme, som om Blomsten, hvis afpillede Blade jeg seer henkastede i en Dynge. Men, indvender man, Saxo giver ikke Anledning til de mange Ordsprog, som Oversætteren har anvendt. Denne Paastand er neppe rigtig. Enhver opmærksom Læser af Originalen maa dog vist tilstaae, at Saxo flittigen har søgt at anbringe sententieuse Udtryk og Antitheser; og høist rimeligt er det, at han vilde have brugt langt flere, om han havde skrevet i sit Modersmaal, og ikke følt sig indskrænket af de Baand, et fremmed Tungemaal paalægger Enhver, selv Mesteren. Men maa man da ikke tilstaae, at Oversætteren, ved at benytte Modersmaalets Rigdom paa slige Ordsprog, skriver i Saxos Aand. En sand Fortjeneste er det unægtelig af Hr. Gr., at han har benyttet denne Leilighed til, ikke i et tørt Register, som man kun vilde lægge hen og glemme,

men i et livligt, aandfuldt Foredrag, at samle og opbevare denne Skat af Ordsprog, kjærkommen for Enhver, der inderlig elsker sine Fædres Tungemaal. Og ville vi nu tage Hensyn til Oversættelsens Bestemmelse, især for menig Mand, da er det upaatvivleligt, at Hr. Gr. intet heldigere Foredrag kunde have valgt til at gjøre sin Oversættelse kjærkommen og brugbar for samme. Læse de ikke den, da læse de vist ingen; det er Indsenderens faste Overbevisning. Men skal nu den mere Dannede støde sig over enkelte Udtryk, der kunne falde hans Øre uvante, eller over enkelte Provincialismer, det jo dog var umueligt at undgaae for den, der leverer en saadan Oversættelse. Tonen, som gaaer gjennem det Hele, er vist ægte dansk, og hvor der kun slaaer et ægte dansk Hjerte, hvad enten det saa er under Stjernen eller Koften, vil den vel ogsaa finde Gjenklang.

Hvad nu de af Originalen anførte sammenhængende Steder angaaer, da tillader Rummet ikke at gjentage dem her. Enhver, der interesserer sig for den Sag, see dem efter i Litteraturtidenden, og spørge sig da selv upartisk, om han med Rec. finder Grund til at sige: "Hvo vil kalde dette en dansk Oversættelse". At Hr. Gr. i Almindelighed heldig har truffet Saxos Mening, det kan neppe nægtes; og at han har seet mere paa Aanden end paa Bogstaven, det fortjener vist at bifaldes. Enhver, der kjender det latinske Sprog, finder jo ogsaa let, at dets lange ofte indviklede Perioder, og de mange concise participialske Sætninger, ere svære Hindringer for den, der vil oversætte i vort, fra samme meget forskjellige Modersmaal. Vil nu Oversætteren følge den sædvanlige Oversættermethode, og holde sig nøje til Ordene, da gaaer det ogsaa gjerne ud over Aanden. Man undersøge blot de bedste danske Oversættelser af latinske Forfattere, som ere udarbeidede efter hiin Grundsætning; hvor ofte støde vi da ikke paa Periodebygninger, som vort Modersmaal neppe kjender sig ved. Dette kan nu imidlertid være hvad det er ved Oversættelser, der blot ere beregnede paa de mere Dannede, og hvis Bestemmelse i Almindelighed er at være Hjelpemidler til at lære at forstaae de Gamle, i det mindste saare sjelden kunne gjelde for træffende Aftryk af deres Aand. Men nu en Bog, som

Saxo's Krønike, skulde den oversættes i samme Smag, da maatte man i det mindste ikke have tænkt paa, at virke for menig Mand; thi denne vilde sikkert lade en saadan Oversættelse ligge, hvori den ikke gjenkjendte sit rette Modersmaal, men kun fandt et tørt, ofte trættende Foredrag. Derfor har sikkerlig Hr. Gr. handlet rigtigt i at vælge den Fremgangsmaade, ifølge hvilken han først har søgt nøje at opfatte Saxo's Mening, og derpaa, uden at være Slave af de enkelte Ord, i et frit og livligt Sprog, at gjengive os Originalens Aand. Men vil man nu imidlertid bestride denne Frihed i Oversættelsen, da gjøre man det paa en Maade, der kan medføre et afgjørende Resultat, men dette naaes ikke ad den Vei, man hidtil har valgt, ved blotte Citater af Original og Oversættelse. Een vil sige: "Det behager mig ikke". En Anden: "Det behager mig", og den Enes Ja kan jo da være saa godt som den Andens Nei. De gaae ud fra modsatte Grundsætninger, disse maa altsaa først undersøges, før det kan afgjøres, hvis Dom der har den største Vægt. Et fast Punkt maa der være, hvorfra man kan gaae ud, et Hovedspørgsmaal, som kan afgjøres. At nu Hr. Gr. er afveget fra den sædvanlige Oversættermethode og har valgt en friere, deri er man enig. Hovedspørgsmaalet, der skal afgjøres, er altsaa: Er denne Grundsætning rigtig eller ikke; thi paa den er Oversættelsen bygt, og fra den er den som nødvendig Følge udsprungen; hermed maa den staae eller falde. Bevises det at hiin er vrang, da maa denne som Følge deraf ogsaa forsaavidt være mislykket; men er den rigtig, og dette er Indsenderens Overbeviisning, da maa man vist erkjende Oversættelsen for særdeles vel lykkedes. Naar dette Hovedpunkt er bleven afgjort, da først kunne de anførte Steder af Original og Oversættelse faae deres behørige Vægt, og, valgte med Upartiskhed, bidrage til at fælde en rigtigere Dom om Oversættelsen i det enkelte. Den Rec. der da efter en grundig Læsning af Bogen, seer sig istand til at opvise Steder, hvor Originalen er misforstaaet, og med Aand og Smag rette hvad der behøver at rettes, han fortjener Enhvers Tak; men den, hvis Ledestjerne kun er Partiskhed og Eensidighed, bør tie. Det er langt fra Indsenderens Hensigt, at sværge

paa hvert Ord i Oversættelsen, eller stemple den som fuldkommen i Alt; det bliver jo intet menneskeligt Arbeide. Lad der være mangen Sætning, der kunde nøiere udtrykkes, mangt et Ord, der kunde heldigere vælges: men skal dette afgjøre et saadant Værks Værd? Er nogen saa snæverhjertet, at han for enkelte i hans Øren stødende Udtryk, kan glemme alt det herlige der findes, nu han lægge Bogen hen, for ham er den vel ikke skreven. Men ærlig og oprigtig maa Indsenderen erklære, at denne Bog har skjænket ham mangen en glad Time, tryllet ham tilbage i hine fjerne Tider, hvis straalende Glands den maler, nedrevet Skranken, som de mange Aarhundreder have opreist mellem dem og os, og banet en Vei, ad hvilken Aanden kan fare did, skue deres Daad, og gjennemtrængt af dette herlige Billede, vende tilbage, for som de, at fuldføre den beskikkede Gjerning i Livet. Derfor er denne Bog ham saa kjær, og aldrig skal han glemme den Ædling, der saa ufortrøden offrede Tid og Kraft for at tjene sit Fædreneland.

Opfordring til Hr. Pastor Wedel i Everdrup.

I mange Tider har man nu paa forskjellige Maader og ved forskjellige Leiligheder læst Deres Udfald imod og Anfald paa Skolelærerne, Seminarister og Seminarier. Hvorledes disse Deres Yttringer bør bedømmes, derom kan iblandt sindigt Tænkende kun være een Stemme. Men da det uagtet Alt, hvad De uleiliger Dem med at skrive derom, er umuligt ret at indsee, hvad det egentligen er, De har imod Skolelærere og Seminarister, saa opfordres De herved til, offentligen og bestemt at fremsætte Dette, med den Sindighed og Upartiskhed, som man er berettiget til at fordre af Enhver, der vil yttre sig imod en heel Stand. Der skal da gives dem Svar i samme Tone, og Sandheden — men ikke Lidenskabeligheder, haanende Spidser og aldeles uvedkommende Vittighedsøvelser, vil da ved Sagens Drøftning kunne fremkomme.

Indsenderen af Dette, som hermed opfordrer

Dem, er en af Deres Embedsbrødre, er selv Præst, og uagtet han kun er omtrent saa gammelt Menneske, som De er Landsbypræst, (see Skilderiet No. 41 d. A.), saa haaber han dog, at De ikke af den Grund vil underkjende hans Opfordring. Naar Deres Velærværdighed fremsætter i Kjøbenhavns Skilderie — som jo er det Sted, hvor man hyppigst seer Deres Skriverier, som De selv behager at kalde det — hvad De egentlig har imod Seminarister og Seminarier i det Hele, da skal Indsenderen af Dette i samme Blad stræbe at besvare Dem, og nævne Dem og Publikum sit Navn; thi da, mener han, er det Tiden. Da hans Embede iøvrigt giver ham Arbeide nok, og levner ham kun liden Tid til Skriverier — noget Præsterne desuden, mener jeg, have rigelig nok af — saa ønskes, at Sagen selv alene, uden nogen Indblanding af aldeles uvedkommende Ting, maa komme under Betragtning.

En Præst.

(Indsendt.)

Det er en ikke priselig Skik, saavel i vore egne som i tydske Tidsblade, at optage Stykker af danske Blade, uden at nævne sin egentlige Kilde. Ei at tale om, at det røber en saare smaalig Forfængelighed, at ville prunke med fremmede Fjere — saa er dette tillige høist skadeligt for Literaturen. Ofte ere Afskrifterne, eller Oversættelsen, eller Udtogene urigtige, og endnu oftere indsnige sig Trykfeil. Istedetfor at den tilkommende Historieskriver eller Publicist ellers kunde raadføre sig med Kilden, saa maa han nu lade sig nøie med Noticen, saaledes som den i et andet Blad er copieret, enten i Originalsproget eller Oversættelsen. Kjøbenhavnske Blade anføre stundom Provindsialblade som deres Hjemmel for Artikler, som disse Blade allerede to Postdage i Forveien have taget af et andet kjøbenhavnsk Blad, og tydske Blade lade sig nøie med at anføre "ein hiesiges Blatt". — Anmelderen skjønner ikke hvorfor man er saa ængstelig for at nævne sin Kilde. Enhver opmærksom Læser vil jo dog nok vide hvor han første Gang har læst et Stykke.

(Slutning af Anmeldelsen angaaende Hr. Justitsraad Stenfeldts til det Kongel. Landhuusholdnings-Selskab indsendte Forslag o.s.v. see forr. No.)

Det Forfatteren foreslaaer i den 24, 25, 26 og 27 §§, til Hegns-Lovenes Skjærpelse og nøiere Bestemmelse, forekommer Indsenderen vel grundet; men derimod er det besynderligt, at Forfatteren ganske forbigaaer den Ufred, som foraarsages af løse Hunde, vilde Dyr og Folk, der, uden Nødvendighed, overstige en Eiers Hegn, hvor ingen Vei eller Stie er, eller bør være.

Ikke allene Jagthunde beskadige Jordernes Afgrøde, naar de om Sommeren føres derigjennem, eller jage med Vildt; men endog andre løse Hunde, især nær ved Byerne, samles ikke sielden flokkeviis og paa den skammeligste Maade nedbaltre Sæden.

Naar den Jagtberettigedes vilde Dyr, enten enkelte, eller undertiden flokkeviis, nedtræde og opæde Frugten af Bondens Arbeide og Bekostning; mon det da kan bestaae med Retfærdighed og Hegnslovenes nu antagne Grundsætning, at Eieren selv skal vogte sin Afgrøde, at han ikke engang har Ret til, ved høie og spidse Stavre, at forhindre Adgangen, men blot maa bortkyse Vildtet og dette endda ikke ved Hunde, eller paa en saadan Maade, at Dyret derved kunde blive udsat for Beskadigelse.

Bonden kan ved blot Øiemaal, med temmelig Nøiagtighed beregne saavel rette, som krumme Liniers Længde. Han søger altid, saavidt muligt, den korteste Vei. Dette er Aarsagen, hvorfor man ofte seer en Bonde, naar han skal et eller andet Sted hen, hellere kryber over fleere Gjærder, eller Diger, end følger den alfare Vei, naar han kun troer derved at kunde spare paa Gangen; men derved lider Hegnet og ofte Jordernes Afgrøde, især om Efterhøst, Vinter og Foraar, betydelig Skade; thi paa disse Aarets Tider troer Bonden han har Ret til, at skyde Gjenvei hvor han vil, og bryder sig ikke om, eller tænker maaske ikke engang paa, at naar flere paa eet Sted overstige et Hegn, eller gaae over en Rug- eller Klever-Ager, da bliver der, inden kort Tid, Gab paa Hegnet og Gangstie over Jorderne. Det er, saavidt jeg skjønner, indlysende: at disse Ting bør ikke saa at være, men at Statens Love kraftigen bør haandhæve Fred, saavidt muligt, saavel mod Hunde, som Sviin, saavel mod vilde, som tamme Dyr, saavel mod Mennesker, som andre levende Skabninger.

I § 29 siger Forfatteren: "Uagtet det vist nok er det rigtigste Princip, at overlade til enhver efter eget Skjøn og Overbeviisning at bestyre sin private Eiendom, uden at Regjeringen paalægger Baand, eller Tvang, saa kan det i enkelte Tilfælde dog ikke være ligegyldigt for Staten, om den private Mand saa aldeles forsømmer sin Eiendom, at den enten ganske, eller tildeels er uden Nytte. Jeg formener derfor, at det kunde gjøres enhver Jordeier til Pligt, naar paa et nogenledes betydeligt Areal af hans Jord stod skadeligt Vand, der ei havde Afledning, inden en vis Tid at bortskaffe det."

Upaatvivlelig har Forfatteren her, af alt for stor Iver for Landvæsenets Fremme, ladet sig forlede til en Konklusion, som, naar den var rigtig, kunde undskylde ethvert despotisk Indgreb i privat Mands Eiendoms Ret. For Ex.

1) Det kan ikke være Staten ligegyldigt, at Sommer-Gjødningen spildes paa Marken. Derfor skal alle Landmænd føre deres Kreature paa Stald hele Sommeren.

2) Det kan ikke være Staten ligegyldigt, at Folk slide deres Klæder saa nær, at der blive Huller under Armene og paa Albuerne. Derfor skal Politiet, eller en Commission af Skrædere, paasee, at Enhver vender sin Klædning betimelig.

3) Det kan ikke være Staten ligegyldigt, at Folk gaae deres Støvler skjæve, eller slide Sollerne saa nær, at Overlæderet derved beskadiges. Derfor skal Politiet, eller en Commission af Skoemagere, afvarge denne Skade. ꝛc. ꝛc.

Nei! lad os for Himlens Skyld ikke alt for ofte fravige det af Forfatteren selv, som rigtigt, antagne og vist nok eneste sande Princip: "at overlade til enhver, efter eget Skjøn, at bestyre sin private Eiendom." Dertil vil den hele Nation og ethvert kultiveret Folkesamfund raabe af Hjertet: Amen! Amen! Alt hvad Statsbestyrerne, efter Indsenderens Mening, bør gjøre, for

at rette privat Mands falske Begreber om hans Eiendoms gavnligste Anvendelse er, at forskaffe ham rigtigere Kundskaber ved offentlig Underviisning, at opmuntre ved Belønninger og, saavidt muligt, at bortrydde alle Hindringer for Oplysningens og Velstands Fremme. Skeer dette, da vil alt gaae godt; thi ingen, med sund Forstand, arbeider imod sit eget Vel.

Det Forfatteren har sagt om Handel, Haandværker, Kroehold, Fattigvæsenet, Løsgjængere, Tyende-Væsenet og Vei-Politiet, fortjener særdeles Opmærksomhed, især hvad Fattigvæsenet angaaer, som vil blive det fattige Danmark alt for byrdefuldt, dersom derimod ikke i Tide gribes rigtige og alvorlige Forholdsregler. Dog troer Indsenderen, at alt dette kan bringes i god Orden af Politiemesteren ved Hjelp af velvalgte Sognefogder og ridende Politiebetjente.

I Slutningen af den 4§ siger Forfatteren: "Vore nu gjeldende Politie-Love findes adspredte i adskillige Anordninger og stundom findes en og anden Bestemmelse, Politievæsenet angaaende, i Anordninger, der omhandle tillige ganske andre Gjenstande; enkelte Bestemmelser i ældre Politie-Love ere hævede ved nye og endeel af hine ere endnu gjeldende, saa at det baade for Øvrighederne og især for menige Mand er meget vanskeligt at vide, hvad der i ethvert Tilfælde er overenstemmende med Lovene." Og dog slutter Forfatteren Districts-Fogdernes Instrux saaledes: "I øvrigt er det Districts-Fogdernes Pligt, at forskaffe sig nøie Kundskab om de gjeldende Politielove, for at kunde paasee disses Efterlevelse og vide, hvad de i ethvert Tilfælde have at iagttage." Hvorledes kombineres dette? Skulde en uindviet Jurist, om han endog var Gods-Eier, Skovrider, Branddirecteur &c., kunne, uden at tilsidesætte sine egentlige Forretninger, forskaffe sig saadanne vidtløftigen adspredte og forviklede Kundskaber, som selve Øvrighederne meget vanskelig kunne erhverve? Mon det derfor ikke skulde være klogest og billigst, at de vedkommende Politie-Opsynsmænd, eller Betjente, i det ringeste saalænge, indtil den foreslagne Revision af Politielovene var fuldført, bleve forsynede med ganske fuldstændige Instruxer, saa at de deraf med Vished kunde erfare deres Pligter og Rettigheder, samt i enhver Hensigt blive angerløse, naar de havde fulgt deres Instrux, uden Hensyn til, om en forborgen, eller uanført Politielov var overseet, eller ikke. Den Klogere bør altid handle bestemt og aabenhjertet med den Enfoldige. Aldrig bør Overmanden lægge Snarer for Undermanden, eller lade denne staae i Uvished om, enten han har opfyldt sin Pligt, eller ikke.

Sjelland, den 1 Maji 1820.

Otto Frederichsen.

Indenlandske Efterretninger.

Det oeconomiske Velfærds Selskabs Secretær, Bogholder og Casserer, Hr. Ch. Wiesing, har, efter en foregaaende Indbydelse i Adresseavisen, foranstaltet d. 26 d. M. en Generalforsamling for de af Medlemmerne, som indtil 1816 have erlagt Bidrag. Selskabets ham betroede Capital bestaaer af 6225 Rbd. Sølv og 76 Rbd. 7½ ß. Sedler i Kgl. og andre Obligationer. Efter sine Love har dette Selskab samme Formaal som Selskabet for indenlandsk Konstflid, men da dets vigtigste og oprindelige Øiemed har været Brændebesparelse, saa synes det at være afveget lige saa meget fra denne sin Plan, som Konstflidsselskabet fra den, det først gik ud fra: engelske Manufacturvarers Bandlysning. Disse ere ligesaalidet blevne bandlyste, som hiint besparet.

Odense, d. 26 Maji. Den, Magners Hustrue Ulrika Boe, for at have udgivet en falsk 10 Rigsbankdalersseddel, om hvis Ægthed hun bar Tvivl, ved Høiesteret tilkjendte Straf af Fængsel paa Vand og Brød, er, i Betragtning af de oplyste Omstændigheder, af Hs. Majestæt Kongen hende allernaadigst eftergivet, imod at hun erlægger en Mulkt af 25 Rbd, Sølv til Odense Amts Fattigkasse. — Der fortælles, at ved Assens skal en Mand have slaaet sin Kone ihjel. De nærmere Omstændigheder, og om det overalt er sandt? erfares da vel snart. — I Tirsdags saae en Reisende mellem Indslev og Middelfart et ungt Menneske ligge paa Ryggen i en Eng, som vakte hans Opmærksomhed ved dennes besynderlige stive Bevægelser med Armene. Han lod Vognen holde og gik med Kudsken hen til ham, hvor han da saae et ungt 17aarigt Menneske drages med Døden.

Det var sandsynligt at han havde haft et stærkt Krampeslag; thi rundt om ham hvor han laae, havde han rykket Græsset op om sig, hvoraf endnu noget sad imellem Fingrene, der vare blodige. De reiste ham strax op og holdt ham i denne Stilling i nogle Minuter. Da der paa Stedet ikke var noget ved Haanden til at vedergvæge ham med, tog den Reisende en hos sig havende Appelsin, og knugede ham deraf noget Saft i Munden; hvorved bevirkedes, at han kom til at kaste op alt hvad han i den liggende Stilling havde været nødt til at synke, og som venteligen havde qvalt ham. Et Par Minuter derefter glædedes den Reisende ved at see ham, efter anvendte Bestræbelser, aabne Øinene. Omsider indfandt sig hans Fader, som fortalte at han allerede i 2 Timer med sin Kone havde søgt ham overalt, da det var kommet dem for Øre, at Karlen eller Manden i den Gaard, hvori han tiente, havde saa forslaaet ham i Hovedet, at man frygtede for han laae død et Sted. En forbikiørende Vogn fik man nu til at kiøre den Syge hiem til Forældrene, der dog nu var bragt saavidt, at han kunde røre sig noget og vaande sig; men at tale formaaede han ikke. Ved Ankomsten til Middelfart anmeldte den Reisende Tildragelsen paa Herredscontoiret, hvorfra blev lovet, strax at sende en Læge til den Syge.

(Iversens Av.)

Aarhuus. Et nyt Selskab af den Kongl. Khvnske Theateretats Medlemmer kan ventes hertil Jylland i Sommer. Blandt Damerne nævnes Madame Spindler. Ogsaa nogle af Theatrets yngre Dandsere og Dandserinder følge med, for at give smaae Divertissements. Af Kunstnere som ventes enkelte hertil i Sommer, nævnes: den udmærkede Violoncellist Hr. Funch, Guitarspilleren Hr. Kammermusikus Lemming, og Tenorsangeren Hr. Rosenkilde.

Viborg. Ovenpaa den stærke Regn, vi havde de første Dage i Ugen for Pintse, er fulgt Storm, Bygeveir og i Pintsedagene Sommerveir og Varme. Regnormene, der under Regnveiret laae saa tykke paa den gravede Havejord, at de næsten skjulede den, ødelægge de Planter Jordlopperne have levnet, ved at trække dem overende og langt ind i deres Huller, der underminere Jorden. Oldenborrerne ere allerede komne. Frugttræerne

blomstre frodigen og spaae os megen Frugt. Paa Marken findes store Stykker tidlig saaede Vikker fordærvede af Jordlopper. Dog hjelper Regnen dem atter til Vext.

Blandede Efterretninger.

I det Pariser Videnskabers Academie foredrog i f. A. Fournier sine anstillede Forsøg over Musikens Indflydelse paa det sunde og syge Menneske. Efter samme virker Musiken paa Nervesystemet paa to Maader: 1) i det den frembringer physiske Virkninger; 2) ved Bestemmelsen af en Reaction paa Indbildningskraften. Hos adskillige Dyr yttre Musikens Virkninger sig paa en mærkværdig Maade. Hvad en Concert virkede for nogle Aar siden paa Elephanten i den Kongelige Hauge, er bekjendt af de offentlige Blade. Ved denne Leilighed beraaber Pictet sig paa en stor Puddel, der, uagtet den syntes temmelig ligegyldig saavel ved Vocal- som Instrumentalmusik, dog, naar man foresynger eller forespiller den en vis temmelig gammel, ynkelig lydende Romance, først seer stift paa den Syngende eller Spillende, derpaa gaber og stedse tydeligere viser Tegn paa Utaalmodighed og Mishag, indtil den omsider sætter sig paa Bagbenene, begynder at hyle stærkere, saa man tilsidst hverken kan høre Sangeren eller Instrumentet. Holder man inde dermed, saa holder den ogsaa op. Man har gjort Forsøg med andre Arier og er da uden Afbrydelse igjen faldet ind i den omtalte gamle Arie. Hunden blev ganske ligegyldig, indtil denne forekom, som var ham uudstaaelig, og nu begyndte han igjen ligesom før. — Fournier søger at vise Musikens Virkning paa Nerverne og Indbildningskraften; for Nerverne er den et Beskjæftigelsesmiddel, og paa Indbildningskraften er dens Indflydelse forskjellig, efter Musikens Art. Man har endeel Exempler paa dens gode Virkning i Febere, og Fournier anfører adskillige, deels af gamle Forfattere, deels af hans egen og hans Venners Praxis, og iblandt andre følgende: Bourdois, en udmærket Læge, behandlede en ung Kone, der var syg af en meget ondartet Feber. Den 18de Dag opgav han Haabet om at hun

skulde komme sig. Tilfældigviis fik han Øie paa en Harpe, og dette bragte denne duelige Læge paa den Idee, at lade noget spille paa dette Instrument for den Syges Seng. Man hentede en flink Musikus, der i $\frac{3}{4}$ Timer spillede udtryksfulde Stykker. Man sporede snart, at Respirationen blev mærkeligere og raskere; nu blev der spillet stærkere; snart blev Pulsen fuldere, Varmen kom igjen, den Syge sukkede dybt; der indfandt sig en critisk, velgjørende Blodafgang; Øinene aabnede sig igjen og Mælet indfandt sig atter; efter 3 eller 4 Dage var den Syge i fuldkommen Bedring og har nu i 20 Aar været fuldkommen sund. Forfatteren anfører derpaa adskillige Exempler paa Musikens Virkning paa Forrykte, og siger til Slutning, at har man end paa den ene Side for meget overdrevet Musikens Indflydelse, saa er den paa den anden dog blevet for meget forsømt i Lægernes Praxis. Han undersøger derpaa, hvorledes og paa hvilken Maade den er at anvende, og meddeler desangaaende meget gode Raad.

Den 20de d. M. er Sand bleven henrettet med Sværd paa en Slætte, paa venstre Side af Landeveien fra Manheim til Heidelberg. Han blev kjørt fra Tugthuset til Retterstedet, klædt i en brun Kjole og hvide Beenklæder. Hans Udseende var meget blegt og hans sorte Haar nedhængende. Hos ham sad en Tugthuusbetjent, der holdt ham om Livet, og som han talte med næsten uafbrudt. Han syntes munter og saae sig meget omkring, som det lod, for at blive seet af Folket. Da han kom til Echaffottet maatte han ledes derop. Paa Echaffottet kastede han fortrædelig et hvidt Tørklæde fra sig, og efterat hans Dom anden Gang var oplæst, satte man ham paa en Stoel, afskar ham Haaret, bandt ham Hænder og Fødder, og derpaa afhuggede Skarpretteren, der havde aftrukket Kjole og Vest, ham Hovedet, som dog først ved det andet Hug faldt. 1200 Mand Infanterie og 250 Mand Cavallerie vare ved denne Leiligbed paa Benene. Alting gik meget roligt af; endog Sladdren tillodes ikke af det Militaire, som havde skarpe Patroner. Endeel Studentere fra Heidelberg havde indfundet sig som Tilskuere. Sands Lig blev jordet i et Hjørne af samme Kirkegaard, hvor Kotzebue er begravet.

Imod det Vossiske Skrift mod F. Stollberg er nu udkommet et lidet Skrift paa 140 S. i 8vo., som indeholder et særskilt Aftryk af en Bedommelse derover, udaf det forventede 6te Hefte af Tidsskriftet Hermes. Allerede Titelen "J. H. Voß der Freie (?)" viser, at Recensenten er imod Voß. I Indledningen siger han: at endskjønt de høje Bevæggrunde, V. anfører at have havt, lade formode et højere Formaal, saa lærer dog allerede Afhandlingens Overskrift, at en personlig Bevæggrund ved dens Udarbeidelse har været den herskende.

For ikke længe siden har man erklæret Mad. Catalani for Sangerindernes Dronning. For nu ei at lade Skuespillerinderne staae tilbage, har man gjort den berømte Mad. Schrøder til de tydske tragiske Skuespillerinders Generalfeldtmarchallinde. Kun Skade at hendes Armee er saa liden.

Et Skib, ladet med 37,000 Flasker af den bedste Champagner, stødte an mod en Pille af Broen de la-Tournelle, og af 700 Kister bleve 130 beskadigede.

Fra Mandagen den 8de Maji er, paa Foranstaltning af Bestyrelsen for den midlertidige offentlige Tegneskole, en offentlig Udstilling af Malerier og andre Konstsager aabnet i Hr. Sommers Gaard i Raadhuusgaden i Christiania, og vedvarer i 3 Uger. Adgangen betales med 24 ß., til Fordeel for Tegneskolen. Catalog over de udstillede Konstsager erholdes imod 12 ß. pr. Exemplar.

Kjøbenhavns Børs d. 30 Maji.

Cours. Hamb. 2 M. 252, a vista 255. Amsterd. 2 M. , a vista . Paris 2 M. . Spec. 256. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 6 ß. a 15 Rbmk. 7 ß. Oblig. 71$\frac{1}{2}$. Norske Rigsbanks. 17. Svenske S. 60 ß. — Disconto 6 pC.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 45.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 3 Juni 1820.

Vaarsang.

Naturens søde Kildevæld,
Du unge Vaar, med al din Ynde,
Mon Lærkens Slag din Priis forkynde?
Er Blomsten Gjensmiil af din Sjel?
Og disse blide Zephyrvinde,
Og Bølgerne, som sagte rinde,
Er de dit Sprog, dit Aandedrag,
Dit Livs Behag?

O din, din er den skjønne Dragt,
Din Blomstens Duft og Fuglens Toner,
Og hvert et Smiil fra Skovens Kroner
Forkynde sødt: det er din Magt!
Og disse Lufte, som omsvæve,
Og disse Vover, som nu bæve,
De strømme fra dit Kildevæld
Ind i min Sjel.

Derfor min Sjel taknemmelig
Og glædedrukken dig lovsynger,
Mens Tanken paa din Ynde gynger
Og Øiet speiler sig i dig.
Du ofrer af din Rigdoms Kilde,
O, vee mig! om jeg ikke vilde
Fast klynge mig til Moderbryst,
Og drikke Lyst.

Det unge Græs staaer ved min Fod,
Den klare Himmel høit sig hvælver,
Og Rosen huldt i Knoppen skjælver,
Som Hjertet af det varme Blod; —
I lyse Dal nu Bier surre,
I dunkle Hal Skovduer kurre;
Min Glæden er i Biens Dal,
I Duens Hal. —

Og derfor jeg fra Green til Green
Med Fuglen flagrer og med Myggen,
Og hviler glad mig ud i Skyggen
Paa gamle, mosbegrote Steen;
Da tænker jeg paa dig, o Sommer,
Og paa den gyldne Høst, som kommer,
Men og at Vintren da er nær
Med nøgne Træ'r.

Hviil længer ei, spring om, vær fro;
Svind Sommer, Høst, lad Vintren komme, —
Indtil den hulde Vaar er omme
Jeg vil i Vaarens Tempel boe. —
Kom, Brødre! Søstre! værer glade,

See Haabets Smiil paa alle Blade,
Drik af Naturens Kildevæld
Guld for din Sjel!

L. Fischer.

Et Skjærsommerblad,

af Jean Paul.

Sandelig, om jeg enhver Aften malede Solens Opgang, og enhver Morgen saae den: jeg vilde dog raabe, som Børnene: end engang, end engang!

Venusstjernen og en Skov smile skjønnest Morgen og Aften: paa begge falde da Solens fleste Straaler. Derfor forekom det vor Viktor i Skoven, som gik han gjennem et nyt Livs Porte, da han i denne Morgen vandrede med Solen, som fløi ved Siden af ham fra Grane til Grane, gjennem de brusende, sangfulde Kroner, over det i grøn Solild staaende Moos og under Granernes Toppe, som badede sig i det himmelske Blaa. — Og i denne Morgen fornyede sig i hans Hjerte den smertelige Lighed af fire Ting, — af Livet, af en Dag, et Aar, en Reise, som ligne hverandre i den friske Jubel-Begyndelse, — i den tunge Midte, — i den svage, overmættede Ende.

Derude i Skovens Baggrund oprullede Naturen sit milelange Alterblad for ham med sammes smaa Bjergkjæder, med sine blændende Landhuse, der prydede sig med Haver som med Frugtsnore, med Blomsternes Miniaturfarver, hvilke bevægede sig med Bækkenes sølverne Skjønhedslinie. Og en Skye af legende, boltrende Miniaturvæsener af Silkestøv drog og hang over det bølgende Malerie. — Hvilken Vei skulde Viktor tage i Skjønhedens Labyrinth? — Alle Kompassets 64 Radier udstrækkede sig som veivisende Arme, og han havde saa megen Forstand, at han ikke fastsatte sig en bestemt Time til Ankomsten — han steeg ned i enhver Dal, som skjulede sig bag en Høi — han besøgte enhver Trækolonades gjennembrudte Skyggepartier — han lagde sig ned ved enhver udmærket skjøn Blomsts Fødder, og vederkvægede sig ved dens Aande med platonisk Kjærlighed, uden at berøre eller bryde dens Legeme — han var enhver pudret Sommerfugls Reiseselle, og saae med Glæde dens Kjærlighed til hans Blomster, og han efterfulgte Græsnygen gjennem Budskene ind i dens Yglecelle og Barnestue — han stod stille i Kredsen, som Bierne droge om ham — han exerseerte Gjennemgangsrettigheden i enhver Landsbye, som den brogede Grund fremviste ham, og mødte helst Børnene, hvis Dage endnu legede, som hans Timer — —

Men for Mennesker gik han til Siden ..... Og dog sprang udaf hans Hjerte Kjærlighedens høie Kilde, som naaede til de fjerneste Brødre; og dog var han saa ganske uden Egoismus, saa ganske uden hiin sentimentalske Intolerants, som har Grad og Kilde fælleds med den hernhutiske. — — Grunden var den: hans Reises første Dag var ganske anderledes end den anden, tredie, ottende. Thi den anden, tredie, ottende var han prosaisk, humoristisk, stiptisk, d. e. han hang sig som haget Sæd i ethvert Menneskehjerte, og slog hans Lykkes Rødder ind i enhver fremmed Skjæbne. Men den første Dag kom de gamle Timers indhyllede Aander i hans Sjel, som forsvandt, naar en Tredie talte — en blid Ruus, som Naturens Dunstkreds, lig et Viinbjerg, meddeelte ham, lagde sig, som en magisk Eensomhed om hans Sjel ...

I Reisens første Time var han frisk, fro, lykkelig, men ikke salig; han drak end, men han var ikke beruset. Men, da han i nogle Timer saaledes havde vandret med skabende Øine og sugende Hjerte over det beduggede Grønnes Perlesnore, gjennem de surrende Dale, over syngende Høie, og naar den kjærmindeblaa Himmel lagde sig fredelig paa de dampende Høie og dunkle Skove; naar Naturen aabnede alle Livsstrømmens Rør, og naar alle dens Springvande stege op og legede straalende i hverandre, overmalede af Solen: da blev Viktor, som vandrede med et stigende og drikkende Hjerte gjennem disse flyvende Strømme, opløftet og blødgjorde af dem; da svømmede hans Hjerte, bævende som Solbilledet, i det uendelige Ocean.

Da opløste Blomsterne sig i en dunkel Umaalelighed, ligesaa Græsgangene og Skoven; og Naturens Farvekorn smeltede sammen i en eneste viid Flod, og o v e r den dæmrende Flod stod den Uendelige som Sol, og i den Menneskehjertet som t i l b a g e s p e i l e n d e Sol.

Alt blev Eet — alle Hjerter bleve et større — et eneste Liv slog — de grønne Billeder, de vorende Statuer, Jordklodens Støvklumper og den uendelige, blaa Hvælving bleve en eneste umaalelig Sjels beskuende Ansigt. — —

Om han end sukkede Øinene: i hans dunkle Bryst hvilede dog denne blomstrende Uendelighed. —

Ak, naar han havde kunnet styrte sig op i Skyerne, for paa dem at drage gjennem den viftende Himmel, over den uoverskuelige Jord! Ak naar han havde kunnet rinde over Blomsterne med deres egen søde Duft, boltret sig med Vindene over Bjergene gjennem Skovene! O, nu var han gjerne faldet til et stort Menneskes Hjerte og salig-grædende sjunket i hans Bryst, for at stamme: "hvor lykkelig er Mennesket!"

Han maatte græde uden at vide hvorover — han sang Ord uden Mening, men Tonerne gik til hans Hjerte — han løb, han stod — han vilde tabe sig i den surrende Verden mellem Bladene — han lædskede det glødende Ansigt i det høie, kjølende Græs, og hang sig i Svimmelen ved Foraarets udødelige Moders Bryst.

Hvo som saae ham, holdt ham for vanvittig, maaskee endnu mange, som aldrig selv have erfaret, at Stormvinde kunne drage gjennem det klare, salige Bryst, som gjennem den lyseste Himmel, og at de i begge kunne sammenflyde til Regn.

I denne hans Gjenfødsels Dagstid gav hans Genius Hjertet den Kjærlighedens Ilddaab, som indsluttede alle Mennesker og alle Væsner i dens Flammer. Der gives visse køstelige Fryd-Minuter — ak hvorfor ikke Aar? hvor der gjennem dit hele Væsen flyder en uudsigelig Kjærlighed mod alle menneskelige Skabninger og hvori dine Arme aabne sig blidt for enhver Broder. Det mindste var, at Viktor, hvis Hjerte var i Kjærlighedens Solside, gik til Side for Enhver, som han mødte ved Bjerget, og stedse mod den skraa Side — at han ikke gik forbi nogen, som anglede, for ei at kaste en skræmmende Skygge i Vandet — at

han langsomt vandrede gjennem Faareflokken, og at han tog en Omvei for det Barn, som frygtede ham. Intet overgik den blide Stemme, hvormed han ønskede enhver Pilgrim meer end een god Morgen; intet overgik det forudrørte Blik, hvormed han i enhver Landsbye vilde erkyndige sig om de Arme og Trængende, som havde smertelindrende Draaber nødig. "Ak jeg veed det saa godt, som en Famulus hos en Professor i Moralen, (sagde han til sig selv) at det er ingen Dyd, men kun en Vellyst, at borttage Tornekronen af et smertefuldt Hoved; men, da der paa saa mange Veie ligge sønderknuste Mennesker, hvorfor strækker da ingen sin Haand ud mod min, at jeg kunde ligge noget i den som ringe Betaling for denne ufortjente Himmel i mit Bryst."

L. F i s c h e r.

F r e d e r i k s d a l.

Blandt de Steder, som Kjøbenhavnerne i denne Tid sædvanligst gjøre Lystvandringer og Lystfarter til, hører især Frederiksdal, omtrent $1\frac{3}{4}$ Mile fra Kjøbenhavn. Beliggenheden er een af de skjønneste i Sjælland, og den til Gaarden hørende Lund meget romantisk. Endnu paa den Tid, da de roeskildske Biskopper eiede Kjøbenhavn, havde de her et Herresæde, Hjortholm kaldet, der dog laae noget nærmere ved Furresø. I Grevens Feide (1535) blev dette Slot beleiret af Grev Christopher af Oldenborg, og ikke overgivet førend alle Murene vare nedskudte. Endnu i Pontoppidans Tid (1764) saaes Rudera deraf, og han mener, at Bygningerne maa have været stærke og vidtløftige. Af Bordings danske Mercurius sees, at Kong Christian den Femte har givet Stedet Navnet Frederiksdal, i Aaret 1668. Hans Ord (S. 66) ere disse:

"Dan-Kongen nylig fik Hiortholms Gods i Volde,
Hvor han vil stundom Jagt og Lystspadsering holde:
Vil og at samme Sted sit Navn forandre skal
Og kaldes efterdags af Hannem F r e d r i c h s d a l."

Den nuværende Bygning har salig Grev Schulin opført, og over Altanen læses: Optimi Regis Beneficium. — Ramdohr beskriver i sine "Studien" Frederiksdal paa følgende Maade: "Bygningen ligger paa en Høi, hvorfra Terrasser føre ned i en Dal, gjennem hvilken et lidet Vand, der driver en Mølle, slynger sig, og paa hiin Side Dalen ligger en temmelig høi Bakke, der i Sjælland med god Grund kan gjelde for et Bjerg. Det hele Partie begrændses paa Venstre af en stor Sø (Furresø), ved hvilken der i en Afstand ligge Landsteder og Bønderbyer rundt omkring, og paa Høire af en stor Skov. — En Tryllestav kunde ikke heldigere skabe dette, og hvad har Konsten gjort derfor? Intet af Alt det, den kunde gjort, og Alt, hvad den ikke skulde gjort. Hvor man venter Aabning, der har man modvilligen beplantet Stedet, f. Ex. Udsigterne til den skjønne Søe ere spærrede ved en Væg af Træer. Hvor man burde have plantet, der er det ikke skeet, f. Ex. Bjerget lige over for Bygningen gjør nu i sin nøgne Skikkelse langt fra ikke den Virkning, som om det havde været bedækket med Træer, og i alt Fald i Midten besat med en Obelisk. De udsnittede Bøgehækker i Haugen passe aldeles ikke i denne Egn, som Naturen har begavet med alt for mange Yndigheder til at man skulde vanskabe den med Konstlerier. Med Bygningens Architectur kan man være tilfreds. Det Ydre er udziret i den Smag, som var almindelig i Midten af det 18de Aarhundrede. Man finder deri nogle Malerier af la Pierre, et lidet Landskab af Ruysdal og en liden, skjønt maadelig Ludowico Caraccio paa Skifer."

Udtog af en Skrivelse fra Bestyrerne for Bombebøssen, paa Vaterskoutens Contoir i Kjøbenhavn, til S. T. Hr. Commandeur P. N. Sølling, Ridder af Dannebr., som offentligt Regnskab for de indkomne Bidrag.

I Overeenstemmelse med Hans Majestæts allerhøieste Befaling af 21 April d. A., som læses i

Collegial-Tidenden af 20 Maji, vare vi Undertegnede, efterat have modtaget fra det Kongel. Danske Cancellie den indtil den Tid i dets Bevaring værende Nøgle til Bombebøssen, første Gang samlede paa Vaterskoutens Contoir i Kjøbenhavn, og aabnede bemeldte Bøsse, hvori fandtes:

1.)	I Sedler og Tegn . .	279 Rbd. 30 ß.
2.)	3 hollandske Ducater, 3 danske Ducater og ¼ Doublon, samt i rede Sølv 695 Rbdlr., som udbragte tilsammen i rede Sølv	723⅔ Rbd. —

Dette rede Sølv blev omvexlet efter Coursen, og, tilligemed de under No. 1 i Sedler og Tegn anførte 279 Rbdlr. 30 ß., udgjorde tilsammen 1210 Rbdlr. 90 ß. i Sedler og Tegn, af hvilke de 1200 Rbdlr. bleve indsatte i Banken paa Obligation, lydende paa rede Sølv og udstedt til Bombebøssen. Bankens Beviis leveredes Hr. Commandeur og Ridder Sølling, og de 10 Rbdlr. 90 ß. bleve igjen lagte i Bøssen, denne forsegtet, og Nøglen, under Forsegling, givet Hr. Etatsraad og Ridder Smith i Bevaring.

I Haab om, at Bidragene med samme Godgjørenhed fremdeles ville forøges, see vi med Glæde den Tid i Møde, da det attraaede Øiemed vil blive opnaaet.

(Dat.) Kjøbenhavn, den 25 Maji 1820.

(Undertegnet:)

Smith. C. W. Jessen. Schack. L. Larsen. F. Duntzfelt. H. Duntzfelt.

Høivelbaarne
Hr. Commandeur P. N. Sølling,
Ridder af Dannebr.

* * *

Af disse 1200 Rbdlr. i rede Sølv, som nu staae i Banken, med 5 PC. aarlig Rente, ere, saavidt man kan skjønne, de 500 Rbdlr. indkomne fra Velgjørere udenfor Standen, 300 Rbdlr. fra vore Herrer Skibs-Capitainer, og 400 Rbdlr. fra de underhavende Coffardie-Søefolk selv. P. N. Sølling.

---

* * *

Da det Bidrag, som er indført i Skilderiets No. 36, 1820: "Besvarelse paa et Stykke i Politievennen No. 149, 7 Nov. 1818", var skrevet ifjor Efteraar ved Michelsdags-Tider, men, efterat forgjeves at være anbudet Politievennen til Indrykkelse, deels fordi jeg boer langt fra Kjøbenhavn, deels og fornemmelig af andre mig ubekjendte Aarsager, nu først den 2den Maji har seet Lyset; saa maa jeg herved melde, at de Mandspersoner, som i Vinter have gaaet ledige, og ere anførte i Bidraget som Tjenestesøgende, nu til 1ste Maji have faaet Tjeneste, i det ringeste nogle Dage om Ugen, som gjør, at de nu, ikke kunne forlade Stedet, saa gjerne ellers de havde ønsket det i Vinter, og ventelig i Sommer med.

T. M. B. Galskiøt.

Indenlandske Efterretninger.

I Dag, den 3 Juni, holder Universitetet sin aarlige Hoitidelighed i Anledning af Rectoratets Omskiftelse. Hr. Dr. og Prof. J. D. Herholdt, Ridder, nedlægger dette Embede, og Hr. Prof. og Justitsraad N. Skow bliver hans Eftermand. — Indbydelsesskriftet er forfattet af Hr. Etatsraad, Prof. og Dr. B. Thorlacius, Ridder. — Ved denne Leilighed tildeles de forhen tilkjendte Præmier for videnskabelige Afhandlinger følgende: i Lovkyndigheden: C. F. Holm, Cand. jur.; i Medicinen: P. J. Estrup, Cand. Medic.; i Philosophien: P. C. Bøttger, Studiosus Theol.; i Mathematiken: B. Gunnlaugsen, Cand. Philos.; i Philologien: C. Hassager, Studiosus Philolog.; i Naturhistorien: A. M. Mørch, Cand. jur. — Accessit erholde: i Lovkyndighed: O. C. Blechenberg, Cand. jur.; i Philosophien: B. Borgen, Cand. Philos.

Som man erfarer vare Deres Høiheder Prinds Christian Frederik af Danmark og Prindsesse Caroline Amalia den 6te Maji endnu i Rom ved høieste Velbefindende, og agtede midt i samme Maaned at reise derfra. (Iversens Av.)

Mariboe, d. 25 Maji. Igaar fandtes Anders Errebøs Kone død i en Mødingepøl i Haulykke, under Grevskabet Knuhtenborg. I Forhøret, som ved den Leilighed blev optaget, tilstod hendes Mand, at han havde qvalt hende og derpaa kastet hende i Pølen. Efter Sigende skal hun have været en Xantippe af første Skuffe og et sandt Huuskors. — I denne Tid har Proprietair Qvade kjøbt Christinefeldt her i Lolland for 8300 Rbd. Sølv. — Af Sognekaldet i Nakskov skal nu herefter svares Pension til 4 Enker, nemlig Provstinde Borch, Madame Obel, Raffenberg og Holst. — I Nysted har Tonekunstneren Ferrari givet 2de Concerter med udmærket Bifald; men skulde den onde Aand, saaledes som ved Kong Saul, uddrives ved Harpespil af en eller anden Nysteddianer, da maa der mange flere Concerter til. (Mariboe Av.)

Odense, d. 30 Maji. Den fra Nyborg bortrømte Slave Rasmus Andersen Tommerup, bekjendt under Navn af den sorte Skomager, blev igaar indbragt hertil fra Steenløse Sogn, her i Narheden, hvor han blev fundet i Marken og paagrebet af Bønderne. — En brandlidt Mand fra Landet, som var bleven indbragt for at have bedet om Brandhjelp udenfor Distriktet, har i forrige Uge skaaret Halsen over paa sig i Raadhuset, af Fortvivlelse over at være sat i Arrest. — I Løverdags blev den sidste Transport af Rigsbanksedelmændene afsendt herfra under Militær-Vagt til Nyborg, hvorfra de igaar overførtes paa en Færgesmakke til Sjelland. Flere af disse ulykkelige Menneskers Skjebne, som have Familie og for Resten tildeels gode Vidnesbyrd, findes saa meget beklageligere, som de efterhaanden vare blevne forførte ved den Dristighed, hvormed Hovedmændene i saa lang Tid dreve dette farlige Haandværk. Efter Forlydende skal den ene af de Bortrømte være fundet druknet ved Strandkanten paa den vestlige Side af Fyen. — I Assens har en Snedker, som skal være kommet beskjænket hjem om Aftenen, givet sin Kone, der alt var gaaet tilsengs, et saa voldsomt Slag med et Træstykke i Hovedet, at hun døde 3 Dage derefter. Han sidder nu arresteret. (Hempels Av.)

Aalborg, den 27de Maji. Gjøgen og Storken have allerede betimeligen indfundet sig her, for at bebude et behageligt Majmaaneds Veirligt, som dog undertiden afløses ved Nordens Kulde og Nattefrost, til Skade for Mark- og Haugevæxter-

ne, og endnu i denne Uge har man mærket Riim om Natten. Et Par Gange har det allerede tordnet her og renset Luften. Alt, hvad der kan groe, stræber at komme fremad; kun Menneskene synes i visse Maader at holde ved en tilbageskridende Gang, af Mangel paa den væsentlige Drivekraft — Penge.

DHrr. Jens og Niels Kjellerup i Aalborg bekjendtgjøre, at de ere Befuldmægtigede for alle offentlige og private Assurance-Compagnier i Hamborg, og ønske af de Kongl. Embedsmænd og Strandings-Commissairer snarest Efterretning om, naar Strandinger indtræffe, der meget vil fremskynde Sagernes hastige Afgjørelse.

Paa Aarhuus Gader saaes i Gaar (d. 30 Maji) et sieldent Syn: et Fruentimmer spadsere omkring splitter nøgent. Saaledes skal hun have vandret en halv Miilsvei herind fra Landet. Hun var rimeligviis ikke rigtig i Hovedet, og blev strax taget i Forvaring af Politiet. (Aarhuus Av.)

Den indbyrdes Underviisning.

Det er tilforn bleven erindret i dette Blad, at det allernaadigst har behaget Hans Majest. at forunde Kobberstikker Sonne et Forskud, til strax at kunne begynde at stikke i Kobber den Række af Skrivetabeller, som Commissionen har foreslaaet, til Brug ved den indbyrdes Underviisning. Det vil derfor glæde hver Skolemand i Almindelighed og hver Ynder af den indbyrdes Underviisning i Særdeleshed at erfare, at en Fjerdedeel af disse Tabeller, eller 23 Stykker, nu ere færdige; det er nemlig de to første Classer, de to første Størrelser, og saaledes allerede, skjøndt kun en Fjerdedeel af hele Rækken, dog et Heelt for sig. De faaes for 4 ß. Stykket hos Kobberstikker Sonne, i Myntergaden No. 53. — Særdeles vel ere disse Tegninger lykkedes for denne udmærkede Konstner, hvilket erfares bedst i Casserneskolerne, hvor de allerede ere i Brug, og hvor Nytten ogsaa allerede spores i Virkningen af disse ypperlige Tegninger, da de første Træk, Børnene lære, alt vise sig saa bestemte og blive efterhaanden saa meget smukke.

Blandede Efterretninger.

Den spanske Inquisition. (Sluttet; s. No. 43.) Ikke mindre stræng end mod Mennesker har Inquisitionen altid været mod Bøger. Da der blandt dens Betjentere og Tilhængere fandtes mange ørkesløse Folk, saa var en ny Bog aldrig saasnart udkommen, førend dens Indhold paa det omhyggeligste blev drøftet, og naar kun det mindste var at udsætte derpaa, strax blev angivet hos Inquisitionen. Munkene havde især travelt med at spille Angiverrolle, og aarligen udgaves en Fortegnelse over de fordømte Skrifter, som, fra det Øieblik af, den var blevet offentligen opslaaet, betragtedes som aandig Contrebande. Den, som havde anskaffet sig eller læste en forbuden Bog, faldt i Inquisitionens Hænder, og den Bogtrykker, som havde ladet trykke eller udgaae en mistænkelig Bog, maatte ved sin Eiendoms Confiscation see sig for stedse ødelagt. Man gik saa vidt i at forbyde Bøger, at selv Kirkefædrene ikke vare fritagne, og den spanske Oversættelse af Beccarias berømte Værk om Forbrydelser og Straffe blev endnu 1783 confisqueret og under haard Straf forbudet. — Inquisitionen fortsatte sit Uvæsen lige til de nyeste Tider, paa den korte Standsning nær, som de Franske, under deres Ophold i Spanien, gjorde deri. Endnu 1798 blev en Præst i Esco, ved Navn Michael Solano, bragt for denne Rædselsret, i en Alder af 64 Aar, fordi han havde opsat et Religionssystem, der havde Lighed med Protestantismen. Han flygtede fra Fængslet, men da han var vendt frivillig tilbage, saa blev hans Dom Relaxation, der antyder Døden. Men da Tidsaanden ikke tillod Fuldbyrdelsen, lod man ham, efter Lægens Kjendelse, erklære for sindssvag. Bestormet af Omvendere blev han virkelig syg, og døde 1805. Ferdinand den Syvende havde aldrig saasnart besteget Tronen (1814), førend han gjenoprettede Inquisitionen og atter indsatte den igjen i alle sine Rettigheder. Hvad denne afskyelige Tribunal virkede til Despotismens Fremme, Aandens Undertrykkelse og især Frimurernes Forfølgelse, er bekjendt. Kun en Statsrevolution, der kuldkastede ganske Tingenes bestaaende Orden, formaaede at fælde dette Uhyre med sin talrige Yngel.

Som eet af Tidens mærkværdige Tegn fortjener det at anføres, at Aly Pascha af Janina har forladt Islamismen, og er gaaet over til den christelige Religion, opfordrende alle Grækere til, under hans Banner at bekjempe Muhamedanerne. — Janina, eller Janna, Janina, Joannina er en Stad paa Grændserne af Epirus, nær Bjerget Pindus i Thessalien. Den beboes af rige græske Kjøbmænd, og var, hvilket ikke er umærkværdigt, fordum et under Naupactus hørende Bispedømme, om hvilket det i Notitia Andronici Palæologie hedder:

Joanninorum cum Naupacti
Episcopatui subderetur honore
Metropolitano honestata est.

Uberegnelige vilde Følgerne være for hele Europa, ja hele den cultiverede Verden, dersom Christendommen for det første i det europæiske Tyrkie kunde vinde Seier over Islamismen, som saa forfærdeligen trykker den, og om Paschaen af Janina kunde bane den Veien dertil. Derved vilde de herligste Landstrækninger paa Jorden, nu nedsjunkne i det dybeste Barbarie, skjøndt eengang en Vugge for alt Ædelt og Skjønt i Daad og i Skrifter, atter kunne blive et Tilflugtsted for Europas mangfoldige forarmede og nedtrykte Sønner. Men haard vilde upaatvivleligen denne Kamp blive; thi Islamismens Aand er Kilden til alle politiske Misbruge i hine Lande. Koranen, der skulde være den Bog, der mildnede de muhamedanske Sæder, da den betragtes af Muselmændene som Lovgivningens og Statskonstens Grundkilde, er ikke allene et Væv af tankeløse Phraser, overdrevne Declamationer om Guds Egenskaber og en Samling af de latterligste Fabler, men den præker tillige uophørligen den afskyeligste Fanatisme. Den taler ideligen om Ugudelige, Vantro, Guds og Prophetens Fiender, Oprørere mod Gud og Propheten ꝛc. Ophøiet over al Tvivl foregiver den at føre alle, som troe paa den og stride for den, til Himlen. Muhamed gjorde sig til Guds Tjener for at undgaae hvert Skin af Egen-Fordeel, og han prækede vel paa adskillige Steder af Alcoranen Tolerance, men for hvilken Priis denne kjøbes sees bedst af de Efterretninger, som den nyligen afdøde Volney meddeler angaaende de Christnes Skjebne i Syrien (i hans Reise til Ægypten og Syrien 1783—85, T. 2.), hvoraf man kan slutte sig til deres Stilling i andre ottomanske Lande. "Gudstjenestens Forskjellighed, siger han, har for den borgerlige Forfatning de skadeligste Følger; Muselmændene og de Christne behandle hverandre gjensidigen som Vantro, Rebellere og Ryggesløse; de have saadan Afsky for hverandre, at et Slags evig Krig opstaaer deraf. Man veed, hvilke Udskeielser hos den ufornuftige Pøbel Opdragelses-Fordomme stedse frembringe; disse Landes Pøbel gjør ingen Undtagelse, og det værste derved er, at Regjeringen, istedet for at bilægge disse Uroligheder og hæve dem, ved sin Partiskhed vedligeholder dem. Volney anfører derpaa alle de Undertrykkelser, som de Christne lide her, og viser, hvormeget Adskillelserne maa hos begge Partierne vedligeholde Hadet, hvis Følger yttrer sig endog hos de laveste Folkeclasser. Den elendigste Muselmand lader sig hverken hilse med Salam-alaik eller takker dermed, og man maa endog være fornøiet, at han ikke betjener sig af de almindelige Tillægsord Vantro, Frafalden, Hund. — Af alt dette sees, hvormeget Fanatismen, lige fra Korstogenes Tid indtil de Franskes Tog til Ægypten, maa have lagt Hindringer i Veien for enhver europæisk Erobring, og intet Under, at Napoleon selv maatte lempe sig derefter og udgive sig i Ægypten for en Muselman. Nyere Forfatteres Idee om at udvide Europas Grændser ved at tilegne sig det europæiske Tyrkie, vilde derfor neppe ved Vaabenmagt allene kunne opnaaes, saalænge den islamitiske Fanatisme viser en saa stor Modvægt, og allerede i Middelalderen har tilintetgjort Frugterne af sex Korstoge, kjøbte med Millioner Menneskers Blod. Derimod vil Øiemedet lettere naaes, naar man søger at vinde de mindre mægtige muhamedanske Fyrster, og ved mildere Sæders Indførsel at dæmpe en altfortærende Fanatismes Luer. Et Skridt af saare stor Vigtighed synes at være gjort ved den anførte Aly Paschas Overgang til den christelige Religion. Enhver anden Erobring synes at ville blive ødelæggende for de Europæere, som i disse Lande udføre den. Østerlænderne ere maaskee ikke saa utilbøielige, som man troer, til at modtage en bedre Cultur og afryste det despotiske Aag, der

nedtrykker dem i Støvet. Mueligen er den Fremskridt i et Slags Cultur, som Egypterne under den nuværende Pascha synes at gjøre, en Frugt af de Franskes Erobring i Aarene halvfemsindstyve, ligesom den spanske Revolution for en Deel synes at være en Følge af deres senere Ophold i Spanien.

I Calcutta gaves et Bal ombord paa Skibet Bengal, der om faa Dage skulde afgaae til Engelland. Hele Selskabet blev saa syg af en Feber, at, foruden Capitainen og Skibschirurgen, ti Mennesker døde. Aarsagen dertil vare 1500 upræparerede Oxehorn, der laae i Rummet og vare gaaede over i Forraadnelse. Skibet er derpaa afseilet uden Læge; men de engelske Ministere have befalet, at det ikke maa tilstedes Adgang til nogen brittisk Havn, førend det har holdt Quarantaine.

I Politisches Journ. f. April 1820 læses efterfølgende Dom over "Bemerkungen über die Verbindung des Ostsee und der Niederelbe, Schleswig 1820." — Dette nyiigen udkomne, og af den fortjente Landinspecteur Gudme forfattede Skrift, behandler en Gjenstand, der for Nordtydsklands Handel er af yderste Vigtighed. Med den grundigste Indsigt viser os her en Mand, der er ganske hjemme i sit Fag, den efter Omstændighederne lette Udførelse af en kortere Forbindelse imellem Øster- og Nordsøen, end hidtil den slesvig-holsteenske Canal har tilveiebragt. Denne Canal har ikke paa en tilfredsstillende Maade afhjulpet den længe følte Trang til en hurtigere Omsætning imellem begge Søer; kun paa en mindre Strækning af denne Indlands-Fart, den egentlige Canal, kunne Skibene, uafhængige af Vind og Veir, befordres ved Trækheste; Farten paa Eiderens mange Krumninger er meget langvarig, denne Strøms Ind- og Udfart, og Omseilingen af de sig vidtstrækkende Sandbanker paa Vestkysten af Holsteen, vanskelig og stundom farlig; for store Skibe for snever, og, ligesom Overeideren, for flad, bliver denne Canal kun brugbar for Skibe af meget maadelig Størrelse, da Farten paa samme er for kostbar og langvarig for de smaa Indlandsfartøjer. Hurtig og sikker Omsætning er Sjelen i Handelen, og derfor har man,

følende Nødvendigheden af at lette Omtuskningen af Østersøens og Nordsøens Producter, allerede ofte, skjøndt hidtil forgjeves, arbeidet paa at indrette Steckenitz til en beqvemmere Skibsfart. Hamborg, Centralpunkten for den Nordtydske Handel, har især følet Trangen til en lettere Forbindelse med Østersøen, og tilkjendegivet det ved det af Forfatteren anførte Tilbud, at bidrage til at bestride Omkostningerne af et lettere Forbindelsesmiddel. (Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs d. 2 Juni.
Cours. Hamb. 2 M. 253, a vista 256. Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8 ß. (I Dag, d. 3 Juni, 15 Rbmk. 7½ ß.) Oblig. 71½. Norske Rigsbanks. 17. Svenske Sedler 59 ß. — Disconto 6 pC.

Nattergalen og Lærken.

En Nattergal sad i en Bøgekrone
Og sang til hele Lundens største Fryd;
Hver Trille var en sød og himmelsk Tone,
Og henrykt Fugle lytted' til dens Lyd.
Selv Lærken den med høi Beundring hørte,
Men troed' Vaaren svandt for hurtig bort,
Og at den Sang, som alle Hjerter rørte
I Grunden dog kun vared' alt for kort.
"Min Sang er kort", fra Bøgens Tinde svarer
Den kjelne Sangerske med kraftig Røst —
"Med Vaarens første Blomster bort den farer,
Og stakket tier Orglet i mit Bryst.
Men hvis man, efter Længden, Konst vil maale,
Da Ravn og Krage end min Mester er;
Thi hele Aaret man dem hører skraale,
Og deres Skraal dem selv er meget kjer;
Min Konst bestaaer ei i at synge længe,
Men i at tie til den rette Tid;
Derfor ei slappes mine Harpestrenge,
Og lønner Skjønsomhed min korte Id."

I, som Jer Pegasus saa grusomt spore,
At Blodet strømmer af det arme Dyr;
Vil I at Verden Jer skal kalde store,
Saa holder paa Jer Heftighed dog Styr!

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 46.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Juni 1820.

(Indsendt.)

At den der, med ærlig Hu pønser paa nyttige Foretagenders Fremme, anseer sin Plans Udførelse for den beste, er saare naturligt; men ligesaa almindeligt er det, at Forfatterens Anskuelse, i det han fornemmelig har sin Yndlings Gjenstand for Øie, enten paa Grund af hans Standpunkt eller Synskreds, vorder eensidig, og umærkelig taber — det, der skulde være Hovedgjenstanden for hans Pønsen — Almeenvellet af Sigte. At dette er Tilfældet med mange i god Hensigt udkastede Planer, bekræfter Erfaringen. Selv den skarpsindigste Lærdes Tankeflugt i det forborgne Tilkommende, standser dog ved Sandsynlighed og Mulighed, og strander ikke sjeldent paa Erfaringens Klippe. Det tør derfor være den, som mener det redelig med sit Fædreland, tilladt, beskeden og sømmelig at yttre sin Mening om almeenvigtige Gjenstande, uagtet den maatte være afvigende, thi det er dog tilhobe kun menneskelige, og saaledes ufuldkomne Ansyn. Den gyldne Regel: "Prøver Alt, og beholder det Gode", var Formaalet for de i Skilderiets No. 30 fremsatte Tanker, om Gavnligheden af en Havn ved Helsingøer, og uagtet dermed menes at være talet et Ord i rette Tid, saa var det dog ikke vanskeligt at forudsee, at denne Sag vilde møde Anfægtere, snarere end Talsmænd; men Forsættet var, rolig at overlade Prøvelsen til kyndige og upartiske Dommere, i den faste Overbeviisning, at den gode Sag, ved den lysende Sandheds Bistand, engang vil seire over alle Hindringer.

Dog ere disse Tankers Yttring angrebne i Skilderiets No. 40 paa en Maade, som gjør det nødvendigt at tage til Gjenmæle: ikke forsaavidt Indsenderens Ansyn dadles, thi han gjør ingen Fordring paa Fuldkommenhed; men fordi Bevæggrundene til hans Ønske anfaldes med en Bitterhed, som mulig kunde have Indflydelse paa Sagen, erklæres herved: at hverken Had, Misundelse, eller nogen af de urene Hensigter, der tillægges ham mod Broderlandet, nogensinde har besmittet hans Hjerte. At det er ham, som Individ, aldeles ligegyldigt, enten det holsteenske eller danske Projekt fremmes; kun Lyst til at gavne er hans eneste Hensigt, i hvor forskjelligt Ansynet end maatte være fra Recensentens.

Forudsættende, at Sandhed intet Stempel behøver, men at den Retsindige kun veier hvad der siges, og ikke af hvem det er sagt, har Indsenderen vovet, unævnt at give sine Tanker Offentlighed. Langt fra at ville fordriste sig til at dadle bestaaende offentlige Indretninger, har han end ikke tilladt sig at yttre nogen positiv Mening, men kun et ubestemt Maaskee, angaaende den projecterede Kanal, hvis vordende Almeennytte han ikke kan kjende. Han erkjender, og hvo kunde vel betvivle det, at den slesvig-holsteenske Kanal er et priseligt, den danske Regjering hædrende og nyttigt Storværk, men tillader sig at bemærke: at dens Aabning for fremmede Skibe har havt

en skadelig Indflydelse paa den danske Handel og Skibsfart derved, at fremmede, for indenlandsk Flodfart byggede Skibe, og det ei allene Kuffer og Smakker, men især de saakaldte Tjalker, hvis Besætning sædvanlig er 3 Mand, Skipperen iberegnet, som tilforn sjeldent vovede sig i anden Søe, nu formedelst den aabnede lette Vei, i stor Mængde befare Østersøen, ikke sjeldent nedsætte Fragterne saaledes, at intet andet til ordentlig Søfart udrustet og bemandet Skib kan bestaae ved Farten. At det her Sagde ikke er Usandhed, vil nok enhver tænkende Sømand, af hvilkensomhelst tilgrændsende Nation, saavelsom vore egne Rhedere og Sømænd bekræfte. Det vilde vistnok røbe Ukyndighed, at ville nægte Kanalers Nytte til Handelens Lettelse, uagtet det neppe med Grund kan paastaaes, at de bringe Skibsfarten Fordeel. Men om den Lettelse, der paa denne Maade kan gives Handelen, tillige medfører overvejende Gavn eller Skade for danske Undersaatteres egen Handel og Skibsfart, eller fremmede Stæders Ind- og Udførsel derved fortrinlig begunstiges, er her upaatvivlelig en saare vigtig Betragtning.

At enhver Meningsyttring, som ikke er formet efter visse Ideer, skal være foranlediget af Had, Misundelse eller Dadlesyge, fordi den ikke udbryder i Lovtaler over dette eller hiint Aandsprodukt, vil neppe nogen Upartisk indrømme. Her forbigaaes den historiske Udsigt over Handelen og Continentalsystemet, som egentlig ikke hidhørende. Vanskeligt er det at indsee, hvorledes Danmarks Fragtfart fornemmelig skal være gaaet tilbage, formedelst Hamborgs Sukkerraffinaderiers Forfald, og forbausende er det Tab, denne berømte Stad skal have lidt ved Udvandringen af 200,000 Sukkerfabrikantere og disses Arbeidere; men denne nyttige Næringsgreens Aftagelse i Fædrelandet, maa imidlertid være en ømmere Gjenstand for hver dansktænkende Mands Medfølelse.

Disse Bemærkninger skulle tjene til at afværge den mulige Mistydning, som et ufortjent Angreb kunde foranledige; hvad Emnet selv angaaer, torde det ikke være uhensigtsmæssigt her at tilføje: det er af alle, saavel Fremmede som Danske, tænkende Mænd, hvis Øje ikke blot flygtig har overseet Stedet, erkjendt, at Helsingørs Situation,

ved Grændseskjellet imellem Nord- og Østersøen, har en af Naturen særdeles egnet Beliggenhed for Oplags- og Transithandel, hvortil Europa neppe kan opvise Mage. Men skjøndt aarlig 8 a 12,000 Skibe passere denne Bye, er dens egen, saavelsom Transithandelen, af liden Betydenhed, thi den fattes en Havn, dyb og rummelig for Skibe. Dette Savn er forlængst følt, og flere gjæve og agtede Mænd have længere end et halvt Sekulum stræbt at afhjelpe det; men det synes stedse som en uheldig Skjebne har gjort disse Bestræbelser frugtesløse. En dog neppe grundet Frygt har endog villet ansee denne Byes Opkomst som skadelig for Hovedstaden, ja selv Ønsket skal være utidigt; imidlertid er Byens, i merkantil Hensigt, skjønne Beliggenhed, ikke bleven benyttet som den kunde, og Hovedstaden har sikkert ingen Nytte havt deraf; denne vil, ifølge Beliggenhed, fortræffelige Havn og overvægtige Handelsmidler, stedse forblive Hoved-Centralpunkt for Danmarks inden- og udenlandske Handel, og ingen anden Stad vil nogensinde kunde gjøre den Forrangen stridig. Ikkun for Transithandelen allene er den ikke saa velbeliggende som Helsingør; thi naar strenge og vedholdende Vintre indfalde, er Hovedstadens Havn ofte spærret med Iis, 4 a 6 Uger tidligere om Efteraaret og længere om Foraaret, medens Kattegattet er seilbar og Sundet paa samme Tid tilgjængeligt. I denne Mellemtid forefalde ofte vigtige Forandringer i Udlandets Handelsspekulationer, hvoraf Landet kunde drage stor Nytte, hvis en Havn fandt Sted i Sundet; saaledes kunde især Engelland og Holland drage sine Fornødenheder, det være sig indenlandske, eller fremmede østersøiske Producter fra Sundet i Februar og Marti, medens der ellers maa ventes paa Østersøens Havnes Aabning til April eller Mai, og vilde en fordeelagtig Indflydelse paa Fædrelandets Skibsfart være høist sandsynlig. Nu søger Handelen, som let lader sig lede til fordeelagtig beliggende Steder, naar den finder villig Modtagelse og Opmuntring, men efter sin Natur ikke lader sig tvinge, andre Udveie, og gaaer Danmarks Kyster forbi, som taber Deeltagelsen og tillige Fordelen, som kunde drages af den østersøeske Handel.

Til dette Emnes nøiere Udvikling er her

ikke Stedet. Om Ønsket skal forsvinde som en Stemme i Ørkenen, eller vorde herlig forklaret af Dannishedens gode Aand, det staaer i den ubøjelige Skjebnes Alstyrers Haand. Velmeent er Tanken yttret, og Bevidstheden herom skal aldrig svigte dens Tolk, skulde end Miskjendelse vorde hans Løn. Her nedlægger Indsenderen den Pen, han fri for Bihensigter har fattet; hans sidste Bøn skal være: Edle Dannemænd! værer ikke ligegyldige ved den Fare, som truer Danmarks anden Hovedvelstandskilde, Handelens og Skibsfartens dyrebare Selvstændighed, som vise Fyrster have erhvervet og i Sekler hævdet. Bevarer, og til Held for stundende Slægter, udbreder den Deeltagelse i Østersøens Handel, som den gunstige Natur har beredt Fædrelandet. For Klogskabs lyse Blik svinde Blændelsens Skyggebillede, og Daniens Genius lede til Erkjendelse af det, som Godt og Nyttigt er.

Den 31te Mai 1820.

Endnu nogle Tanker om det projecterede franske Sogns Oprettelse i Kjøbenhavn.

Det Forslag, som en synkretisk Theolog har gjort i No. 40 og 41 af dette Blad, om at generalisere, i en vis Henseende, den franske Kirkes oprindelige Plan, ved at udvide den til alle Franske af Fødsel og Sprog, Calvinister eller andre evangeliske Christne, der ønske at høre til Menigheden, og at gjøre i Fremtiden denne Kirke til Kjøbenhavns franske Sogn, dette Forslag, i Theorien saa tillokkende, er i Udførelsen ikke frit for Vanskeligheder. Fremfor Alt vilde det først være nødvendigt, at de, lige fra d. 3die Jan. 1685, emanerede forskjellige Rescripter, Anordninger og Privilegier bleve paa ny af Regjeringen drøftede, hvilket sandeligen ikke synes at være nogen uovervindelig Sag. Dernæst vilde det til Planens Udførelse være fornødent, at bekjæmpe, ikke vil jeg paastaae nogen Sects Fordomme i vore Dage, men Privat- eller Laugs-Interesse, eller Enkeltes Vane og Higen efter herskesyg Indflydelse; hvorhos dog maatte undgaaes al Collision med andre Sogne i Hovedstaden, saa-

ledes som, efter Sigende, Tilfældet skal have været med St. Petri Sogn, hvor lidet end det franske er i Sammenligning med dette. Endnu en Vanskelighed vilde Forslaget muligen møde hos dem, hvis Grundsætning er, at lade Tingene blive saaledes som de ere, hvor slemme de end i og for sig maatte være, og som ikke letteligt troe, at der kan gives en Nidkjerhed, uden Egenfordeel og Forfængelighed. Men, alle disse Vanskeligheder uagtede, forekommer den foreslagne Plan os dog at være meget hensigtsmæssig og at fortjene i det mindste at tages i Overveielse af Alle, som Religionen og Gudsdyrkelsen ligge paa Hjerte. Vi ansee den for meget overenstemmende med Tidens Aand, og dersom den bliver udført, for saare skikket til at fremme den herværende franske Kirkes Tarv, og gjøre den til en National-Stiftelse af Betydenhed, som da ikke mere vilde være nogle eller faa Familiers Eiendom. Det vilde være at ønske, at den, som har foreslaaet og offentliggjort hiin Plan, maatte nøiere og fuldstændigere udvikle den, især for vedkommende Collegium, Stiftsgeistlige og deres Overhoved, hvilken sidstes Forudbetænkning i Almindelighed udfordres i saadanne Anliggender; og om end Planen ei skulde blive bragt til Virkelighed, vil de her fremsatte Tanker dog altid tjene til et Bevis paa Forfatterens gode Villie.

Indenlandske Efterretninger.

H. H. Prinds Christian af Danmark og Gemalinde ere i Rom blevne optagne til Medlemmer af Arcadiernes Academie. Hans Høihed er tillagt Navnet: Biantes Morantonius, og Hendes Høihed: Telesilla Aganippea. — Dette Academie skal have sin Oprindelse fra de Sammenkomster, som endeel Lærde havde i Rom hos Dronning Christina af Sverrig, i Aaret 1674. Hensigten af disse Sammenkomster var, at forbedre Italienernes Digte- og Talekonst, især ved skriftlige Arbeider. Arcadiernes Academie kaldes det, fordi et af dets Medlemmer, der engang forelæste paa en grøn, yndig Slette, sine Digte, sagde: "Man troer at det gamle Arcadien er blomstret frem paa ny". Man bandlyste fra nu

af al Fortrinsret blandt Medlemmerne, der alle gave sig arcadiske Navne. Selskabet holdt sine Forsamlinger udenfor Rom, under fri Himmel. Johannes den Femte af Portugal forærede det en anseelig Gave til at anskaffe sig en Hauge, hvor det kunde holde sine Forsamlinger. Disse holder det nu syv Gange om Aaret, men altid kun om Sommeren. Enhver, paa Cardinalerne og Fruentimmerne nær, oplæser her sit Digt; den syvende Forsamling er bestemt til Oplæsning af udenlandske Medlemmers Arbeider. Naar den er tilende, opbevares alle Digtene i Selskabets Archiv. Ogsaa om Vinteren holdes ofte Forsamlinger i en Hyrdes Hytte, naar Academiets Custos finder det passende. Dennes Embede er det eneste i dette Selskab, og hver fjerde Aar vælges en ny Custos. Medlemmernes Tal beløber sig ofte til nogle Tusinde, og der optages ogsaa Cardinaler, Fyrster og Fruentimmer, men altid kun Personer af Stand og Lærdom. Døttre har dette Selskab i Italiens anseeligste Stæder; de have samme Love og Formaal, som det i Rom; men uden det sidstes Samtykke tør intet Medlem optages, og uden dets Censur intet Arbeide udgives. Blandt det arcadiske Academies Skrifter er især at mærke: Vite degli Arcadi illustri, udgivne i Rom fra 1708 til 1727 i 4 Dele. Foran hver Levnetsbeskrivelse staaer Billedet af den, hvis Liv deri beskrives.

Blandt de Fonds, der efter Conventionen imellem Danmark og Norge ansees udelukkende at tilhøre Norge, og hvis Capitalformue hidtil har været i Danmark, ere ogsaa 100,000 Rbd. S. V. i Obligationer, som Hs. Majestæt Kongen 1811 har skjænket til det norske Universitet.

Vi have hidtil altid været vante til at faae vore Orangeriefrugter, saasom Citroner, Appelsiner og Pommerantser, fra Italien. Nu kan man endelig ogsaa opvarte os med Orangeriefrugter fra H. H. Deyen af Tripolis Lande. Disse tripolitanske Frugter, som man nok aldrig tilforn har seet Noge til her i Kjøbenhavn, ere komne ved et Tilfælde hertil. Capitain A. C. Feldsted fra Flensborg havde i Middelhavet faaet Fragt paa Tripolis, og medtog derfra tilbage, i Mangel af andet, 1266 Kurve Appelsiner, Pommerantser og Citroner, som i Fredags solgtes ved Auction paa Børsen. De ere ikke, som de italienske Orangeriefrugter, indpakkede i lukkede Træcasser, men i et Slags Pindekurve, fordi der i Tripolis skal være stor Mangel paa Træ. Frugterne ere mindre, men modnere, end dem, man ellers pleier at faae fra Messina og St. Michel. Hver Kurv indeholdt 250 Stykker. Appelsinerne betaltes med 8 til 9 Rbdlr. Kurven. Mueligen ville flere følge Capitain Feldsteds Exempel og i Fremtiden hente saadan Frugt fra hine Egne, istedet for, som hidtil, fra Italien, som disse Producter ere saa indbringende for, at Sicilien allene aarligen kan forsende 30,000 Kister Citroner paa 440 Stykker, 3000 Casser Appelsiner paa 300 Stykker, og 500 Casser Pommerantser. Disse Frugters egentlige Fædreneland er Orienten, især Persien og Medien. Man mener, at de gamle Romere ikke have kjendt dem, thi de omtales ikke i deres naturhistoriske og oeconomiske Skrifter, og først i det andet Aarhundrede, efter Christi Fødsel, har man beskrevet deres Dyrkningsmaade. Men fra den Tid af ere de ogsaa med Held blevne dyrkede i Europas sydlige Lande. I Tripolis voxe de saa godt som vilde, og kunne derfor kjøbes for en Ubetydelighed; men i dette Land, som saaledes hører til de Egne, om hvilke Digteren synger:

— wo die Citronen blühn,
Im dunkeln Laub die Gold-Orangen glühn,
Ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
Die Myrthe still und hoch die Loorbeer steht,
Dahin! dahin ꝛc.

hersker saa stor Fattigdom og Elendighed, at man ved Standkanten ideligen finder i Sandet Børn, der ere omkomne af Hunger; men hvortil Aarsagen mere maa søges i Indbyggernes Dovenskab end den rigtig nok sandede Jordbunds Ufrugtbarhed. — Ved denne Leilighed fortjener at anføres en Mærkelighed, som læses i Philosophical Transactions No. 114, angaaende et i en Lund ved Florenz blomstrende Pommerantstræ, der er blevet saaledes podet, at det har tre Slags dannede Grene, Blomster og Frugter. Nogle ligne Pommerantser, andre Citroner, og atter andre begge; men hvad der er høist mærkeligt, denne blandede Frugt har aldrig frembragt noget fuldkomment Frø; stundom var der aldeles intet Frø i Frøkapslerne, og stundom nogle faa ufrugtbare Frøkorn.

Kjøbenhavnerne kunne nu med Føie udraabe med Senior Studenstrup: "O, du bedrøvelige ellevte Juni!" Vel skrive vi i Dag først den 6te; men vi have nu allerede siden i Fredags havt et Veir, som snarere ligner Efteraars- end Foraarsveir. Kjølighed og Blæst afvexle med Regn. Vor eneste Trøst er det, at det i andre Lande ikke er meget bedre. De med sidste Post fra Hamborg ankomne Breve melde, at man ogsaa der ved Postens Afgang har havt et høist ubehageligt Veir, der temmelig lignede vort.

Dyrehaugen lader til at blive i Aar temmelig glimrende. Et Konstberiderselskab, under Tiernes Bestyrelse; Brødrene Deneques Marionet-Theater; et Voxcabinet; et mekanisk Cabinet; to mærkelige Dværge, den qvindelige paa 28, den mandlige paa 50 Aar — ville, blandt andet, blive at see der. Konstberiderselskabet skal bestaae af 15 Personer, og være eet af de bedste, om ei det bedste, man hidtil har seet her tillands. Marionet-Theatret roses meget i Henseende til Forvandlingerne og Machineriet.

Mariboe, d. 30 Mai. I Aftes hørtes et stærkt Tordenskrald over Mariboe. I nogle Dage er falden megen Regn. Korn, Græs og Haugesager staaer i frodigste Vext.

Kjøbenhavns Børs d. 6 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 253, a vista 256. Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 8½ ß. a 15 Rbmk. 9 ß. Oblig. 71⅞ a 72. Norske Rigsbanks. 17 a 17¾. Svenske Sedler 58 a 59 ß. — Disconto 6 pC.

Blandede Efterretninger.

Et Bilag til den Norske Rigstidende No. 43 indeholder paa et heelt Ark Opgjørelsesacten angaaende de i Conventionen mellem Danmark og Sverrig af 1 September 1820 omtalte andre Punkter, undertegnet af begge Magters Commissairer i Kjøbenhavn, d. 20 April 1820, og ratificeret d. 13 Mai s. A.

Wardøe, den 31te December 1819. Fra Juni Maaneds Begyndelse til Udgangen af August havde vi her en saa skjøn og blid Sommer, at gamle Mænd, der ere opdragne her paa Stedet, ikke kunde erindre sig den saa ypperlig; men i September var Veiret noget uroligere, men dog ingen Kulde. Formedelst dette gode Sommerveir havde vi ikke aleneste her paa Wardøe, men ogsaa allevegne paa Fastlandet en ualmindelig Mængde Græs, og Ribsbærrene, som paa mange Steder i Waranger og Thana voxe vild, bleve i denne Sommer saa modne, som de nogensinde kunne blive i de dyrkede Hauger, og Multebærrene, som dog blive den fornemste af al Jordfrugt her oppe, vare paa de tvende Øer, Reenøen og Hornøen, i en saadan Mængde, at ikkun Endeel deraf kunde, uagtet al Anstrengelse, blive indsamlet; især paa Reenøen, der tilhører Wardøehuus Fæstning, stode Multebærrene i en saadan Overflødighed, at, endskjøndt Garnisonen indsankede saa meget, som den muligen var istand til, var der dog ligemeget tilbage, og dette blev staaende under Sneen, uagtet denne dog ikke faldt over dem for Alvor før den 14de October, da Multebærrene endnu vare meget gode. I October var Veiret meget godt, men den 1ste November viste Vinteren sig ret for Alvor — Hvad Fiskeriet angaaer, da begyndte vi først i Marts at blive Lodden vaer (en liden Slags Fisk, omtrent som en Smaasild af Størrelse, men dog noget længere og spids), som om Foraaret i stor Mængde søger under Land, og er en kjær Føde for alle større Fiske-Arter; den 18de Marts saae vi vel Hvalfisken, der sædvanligen søger efter Lodden, men Dagen efter kom den ret for Alvor under Land, og det i saadan Mængde, at den var aldeles utællelig, thi kun et Steenkast fra Strandbredden og derfra saa langt ud, som Øiet kunde overskue Havfladen paa alle Sider, saae man intet Andet end de Vandstraaler, som Hvalfisken med sine Luftrør drive op imod Luften, og igjennem mit Stue-Vindue kunde jeg ofte paa eengang see 8, 10 til 12 Stkr. at ligge tæt under Land og boltre sig omkring paa forskjellige Maader, ligesom for at lege sig, og undertiden at gjøre store Spring, der foraarsagede saadanne Brag og Havhvirvler, at intet Menneske turde vove sig ud med Baad paa Søen, for at søge efter Fisk.

(Slutning af Landinspecteur Gudmes Skrift i polit. Journal; see forr. No.) Men nærmest vilde dette Foretagende være af største Nytte for Holsteen. Omtuskningen af Øster- og Vesterkan-

kens forskjellige Producter med dette lille, men frugtbare Lands Inderes Frembringelser, Udførslen af disse Producter til begge Sider i Udlandet, udenlandske Varers Afhentelse fra Øster- og Nordsøen, vilde vinde uendelig meget i Transportens Hurtighed og Lethed. Alle disse Fordele vilde fordobble sig, naar, hvilket sandeligen ikke synes at have saa stor Vanskelighed, fra de omliggende Havgrunde Vandet kunde ledes i Canalen, og den foreslagne Canal Alster og Trave sættes i Forbindelse formedelst Barnitzau, der udspringer i Nærheden af Alsterkilderne og flyder i Trave, og Schmalfeldter Aue, der ligeledes udspringe nær Alsterkilderne og Brachenaue, som har sin Munding i Stöhr. — Fordum skal en Forbindelse og Canalfart have fundet Sted mellem Alster og Trave, fra Egnen ved Stege til Grabau og den Grabauer Park eller Sø, hvor endnu det gamle Leie af Canalen skal være kjendeligt. Canalers Gravning møder i vort Fædreneland, og især i det for største Deel af let Sand- og Mosegrund bestaaende District, igjennem hvilket den foreslagne Canal skal føres, langtfra ikke de Vanskeligheder, som i mange andre Lande, hvor man støder paa Klippegrund og Bjergkjæder. Det af Forf. med Sagkundskab fremsatte Overslag af Bekostningen, som er saa omfattende og nøiagtigt, som det til Udførelse for de nøjeste Localundersøgelser kan gjøres, viser, at Summen er saa moderat, at man ved et saa i øinefaldende nyttigt Foretagende ikke bør afskrækkes derved; af Forfatterens videre Beregninger erfares, hvorledes, efter alle fornuftige Forudsætninger, Omkostningerne ved Anlægget og dets Vedligeholdelse fuldkommen kunde dækkes ved den Indtægt, der kan ventes af Canalfarten. — Ikke ubekjendt med den store Vanskelighed i de nuværende Tider, da Staternes Financer og Nationernes Næringsveie lide lige Tryk, at tilveiebringe betydelige Summer til store Foretagender, viser Forf., S. 67 af hans Skrift, en Udvei til at bringe dette Foretagende lettest istand ved Regjeringens og Privatfonds fælles Samvirken, og hver Patriot maa nære det ivrige Ønske, at et saa almeennyttigt Værk, der, i Forhold til sit Værd for Landets Handel og Vandel, kræver meget maadelig Bekostning, maatte snarest mueligt med Indsigt og Kraft blive udført.

I Anledning af Kjøbenhavns Skilderie No. 44.

Med Anonymer indlader jeg mig slet ikke, efter min eengang givne Erklæring. Men man nævne sig kun: da skal jeg være redebon at tage til Gjenmæle, og fremsætte den rene Sandhed.

Som Student ved Universiteterne har jeg havt nogle Penne-Feider; som Præst siden 1784 har jeg havt nogle paa Dansk med Lærde og læg Folk: saa denne hersens Feide aldeles ikke kyser mig.

Everdrup Præstegaard, d. 1ste Juni 1820.

Wedel.

Forslag

til en formeentlig gavnligere Indretning af det Kongelige Klasse-Lotteri.

1. Forudsat, at Almeenhedens Gavn altid maae foretrækkes Enkeltes, maaskee ikke altid afgjorte, store Fordele, og den Anseelse, saa meget høie Gevinster kunne give Lotteriet, staae tilbage for den Nytte, et større Antal af mindre, dog altid gode Gevinster, kunne give, synes en Reduktion af de store Gevinster, til Fordeel for de mindre, at være tilraadelig.

2. Naar 6 Klasser bestemtes, isteden for 6 Trækninger, og samme foretoges hver anden Maaned, næredes det gode Haab hele Aaret igjennem, og Lotteriet vandt Interessentere.

3. Indskuddet, 20 Rbdlr. aarlig, kunde enten vedblive uforandret for de 4 første Klasser, for ei at forrykke Beregningen af Indtægten, i hvis Følge de 2de sidste Klasser blive fri for Indskud, eller, som synes bedre, Indskuddet fordeles paa alle 6 Klasser, som anført, og bliver da Basis, 39060 Lodder, at forandre.

4. Naar til Planens eneste Præmie 756 Rbdlr. lægges 300 Rbdlr., kan enhver Klasse erholde for sidste Lod en passelig Præmie, hvilken liden Sum, om synes bedre, let kan fordeles paa Gevinsterne.

5. Skjøndt Indtægtssummen for hver Klasse er noget forskjellig fra den i Planen for 1820, kommer dog, som strax sees, naar man lægger Planen for sig, den samme Hovedsumma ud.

1ste Klasse.

Januar. Indskud efter Planen 2 Rbd., ellers 1 Rbd.

1	Gevinst	à	1000	Rbdlr.	er	1000	Rbdlr.
2	—	-	500	—	-	1000	—
3	—	-	400	—	-	1200	—
4	—	-	300	—	-	1200	—
5	—	-	200	—	-	1000	—
13	—	-	100	—	-	1300	—
38	—	-	50	—	-	1900	—
3216	—	-	6				
	de 12 prCt. mediberegnet					21927	—
	Præmie for sidste Lod					50	—
3282 Gevinster.						30,577	Rbdlr.

2den Klasse.

Marts. Indskud efter Planen 4 Rbd., ellers 2 Rbd.

1	Gevinst	à	2000	Rbdlr.	er	2000	Rbdlr.
2	—	-	800	—	-	1600	—
3	—	-	600	—	-	1800	—
4	—	-	300	—	-	1200	—
11	—	-	200	—	-	2200	—
15	—	-	150	—	-	2250	—
42	—	-	50	—	-	2100	—
2215	—	-	12	—			
	de 12 prCt. mediberegnet					45205	—
	Præmie for sidste Lod					100	—
3393 Gevinster.						58455	Rbdlr.

3die Klasse.

Maji. Indskud efter Planen 6 Rbd., ellers 3 Rbd.

1	Gevinst	à	3000	Rbdlr.	er	3000	Rbdlr.
2	—	-	1000	—	-	2000	—
3	—	-	600	—	-	1800	—
9	—	-	300	—	-	2700	—
13	—	-	200	—	-	2600	—
17	—	-	150	—	-	2550	—
46	—	-	100	—	-	4600	—
3374	—	-	20	—			
	de 12 prCt. mediberegnet					76,682	—
	Præmie for sidste Lod					150	—
3465 Gevinster.						96082	Rbdlr.

4de Klasse.

Juli. Indskud efter Planen 8 Rbd., ellers 4 Rbd.

1	Gevinst	à	4000	Rbdlr.	er	4000	Rbdlr.
2	—	-	1500	—	-	3000	—
3	—	-	800	—	-	2400	—
9	—	-	500	—	-	4500	—
13	—	-	400	—	-	5200	—
38	—	-	300	—	-	11400	—
2709	—	-	25	—	-	67725	—
	Præmie for sidste Lod					200	—
2775 Gevinster.						98425	Rbdlr.

5te Klasse.

September. Indskud efter Planen 0, ellers 5 Rbdlr.

1	Gevinst	à	6000	Rbdlr.	er	6000	Rbdlr.
2	—	-	2000	—	-	4000	—
3	—	-	1000	—	-	3000	—
4	—	-	600	—	-	2400	—
11	—	-	500	—	-	5500	—
24	—	-	400	—	-	9600	—
60	—	-	200	—	-	12000	—
3055	—	-	25	—	-	76375	—
	Præmie for sidste Lod					250	—
3160 Gevinster.						119125	Rbdlr.

6te Klasse.

November. Indskud efter Planen 0, ellers 5 Rbdlr.

1	Gevinst	à	10,000	Rbdlr.	er	10,000	Rbdlr.
2	—	-	4000	—	-	8000	—
3	—	-	3000	—	-	9000	—
4	—	-	1500	—	-	6000	—
5	—	-	800	—	-	4000	—
21	—	-	500	—	-	10500	—
69	—	-	300	—	-	20700	—
246	—	-	200	—	-	49200	—
3304	—	-	25	—	-	82600	—
	Præmie for sidste Lod					306	—
3655 Gevinster.						200306	Rbdlr.

Ballance.

Indtægt.

1	Klasse	39060	Lodder	à	2 Rbdlr.		78120	Rbdlr.
2	—	35778	—	-	4	—	143112	—
3	—	32385	—	-	6	—	194310	—
4	—	28920	—	-	8	—	231360	—
				Summa Indtægt			646902	Rbdlr.

Udgivt.

1	Klasse	3282	Gevinster	er	30577	Rbdlr.
2	—	3393	—	-	58455	—
3	—	3465	—	-	96082	—
4	—	2775	—	-	98425	—
5	—	3160	—	-	119125	—
6	—	3655	—	-	200306	—
		19730	Gevinster med 6 Præmier		602970	Rbdlr.
		19330	Frilodder			
			Rabatten mediberegnet		43932	—
			Summa Udgivt		646902	Rbdlr.

Oversigt af Gevinsterne i Planen for 1820, og Forslaget.

Planens Gevinster.

1	Gevinst	paa	50,000	Rbdlr.	er	50,000	Rbdlr.
1	—	—	20,000	—	-	20,000	—
3	—	—	10,000	—	-	30,000	—
1	—	—	8000	—	-	8000	—
6	—	—	4000	—	-	24,000	—
2	—	—	2500	—	-	5000	—
7	—	—	2000	—	-	14,000	—
2	—	—	1500	—	-	3000	—
3	—	—	1200	—	-	3600	—
10	—	—	1000	—	-	10,000	—
en Præmie		—	756		-	756	—
6	—	—	600	—	-	3600	—
25	—	—	500	—	-	12,500	—
12	—	—	400	—	-	4800	—
15	—	—	300	—	-	4500	—
13	—	—	200	—	-	2600	—
135	—	—	100	—	-	13,500	—
389	—	—	50	—	-	19,450	—
9194	—	—	25	—	-	229,850	—
3374	—	—	20	—			
	de 12 prCt.		mediberegnet		-	76,682	—
3315	—	—	12	—			
	de 12 prCt.		mediberegnet		-	45,205	—
3216	—	—	6	—			
	de 12 prCt.		mediberegnet		-	21,927	—
19,730	Gevinster med 1 Præmie.					602,970	Rbdlr.

Forslagets Gevinster.

1	Gevinst	paa	10000	Rbdlr.	er	10000	Rbdlr.
1	—	—	6000	—	-	6000	—
3	—	—	4000	—	-	12000	—
4	—	—	3000	—	-	12000	—
3	—	—	2000	—	-	6000	—
6	—	—	1500	—	-	9000	—
6	—	—	1000	—	-	6000	—
10	—	—	800	—	-	8000	—
10	—	—	600	—	-	6000	—
43	—	—	500	—	-	21500	—
43	—	—	500	—	-	21500	—
40	—	—	400	—	-	16000	—
en Præmie		—	306	—	-	306	—
124		—	300	—	-	37200	—
en Præmie		—	250	—	-	250	—
en dito		—	200	—	-	200	—
335	—	—	200	—	-	67000	—
en Præmie		—	150	—	-	150	—
32		—	150	—	-	4800	—
en Præmie		—	100	—	-	100	—
59	—	—	100	—	-	5900	—
en Præmie		—	50	—	-	50	—
80	—	—	50	—	-	4000	—
9068	—	—	25	—	-	226700	—
3374	—	—	20	—	-		
	de 12 prCt.		mediberegnet		-	76682	—
3315	—	—	12	—			
	de 12 prCt.		mediberegnet		-	45205	—
3216	—	—	6	—			
	de 12 prCt.		mediberegnet		-	21927	—
19,730	Gevinster med 6 Præmier.					602,970	Rbdlr.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 47.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 Juni 1820.

Et nylig opdaget Maleri af Correggio.

(Uddrag af et Brev af en dansk Reisende fra Bologna.)

Efterat jeg havde seet saameget Skjønt i Bologna, og efterat mit Øie næsten var mæt af at betragte Konstværker, som jeg slet ikke er skikket til at see i alt for stor Mængde i en kort Tid, havde min gode Skjebne endnu gjemt det Skjønneste for mig tilsidst. Ved en Hændelse erfarede jeg, at her i en privat Malerisamling findes et Maleri af Correggio, og skjøndt min Cicerones, en gammel, slov og kjedsommelig Leietjeners Roes og udenadlærte Lovtale over dette Maleri ikke var den bedste Anbefaling, behøvedes kun den herlige Mesters Navn for at bringe mig til at ile derhen, saasnart jeg i Eftermiddag havde udhvilet mig en Times Tid. For to Dage siden havde jeg i Parma seet nogle af Correggios ypperste Konstværker og med Henrykkelse beundret hans tryllende Skaberkonst. Jeg ventede her ikke noget saa Stort, saa Udmærket, saa Overordentligt, som det, der hist næsten blændede mit Syn. Hvor forbausedes jeg, ved at finde min Forventning i saa høi en Grad overgaaet! — Efterat jeg i tre eller fire Værelser havde seet en heel Deel Malerier af Værdi, og af gode Mestere — en sovende Amor af Guido hører endog til det Skjønneste, jeg her har fundet — aabnede Opsynsmanden med et Slags Stolthed Døren til et Cabinet, hvor denne Samlings ypperste Juveel er opstillet. Eieren er en Signor Gaetano Rossi, som uden Tvivl har arvet dette Gallerie, og nu, jeg veed ikke af hvilken Grund, vil sælge hele Samlingen. Blandt flere ringeagtede Stykker, der hang afsides eller gjemtes i en Afkrog, var eet, af en tyk Ambra-Fernis fordunklet, ved Støv og Smuds ganske ukjendeligt Maleri, som man for syv eller otte Maaneder siden faldt paa at tage frem og lade rense. Jeg kan forestille mig hvor forbauset man er bleven ved at finde en Skat, hvorfor Eieren nu forlanger 240,000 Francs (10,000 Louisd'ors), og hvorfor han alt er budet det Halve af denne Sum. Man fandt et af Correggios Arbeider af første Rang.

Man vidste, at Correggio fire Gange har malet den samme Gjenstand: St. Catharinas Vielse til Christusbarnet, og at af disse fire Malerier eet findes i Paris, eet i Neapel og eet i Polen. Kun af Tradition kjendte man det fjerde, og vidste af det engang havde været i Bologna. Nu aabenbarede det sig; og man fandt maaske det skjønneste af alle fire. Compositionen i dette Maleri, hvis Figurer ere i naturlig Størrelse, er reen og simpel. Madonna sidder til Høire (i Maleriet), med Ansigtet noget bøiet over Barnet, som hun holder med begge Arme i Skjødet. S. Catharina, siddende til Venstre, rækker sin høire Haand mod det yndige Christusbarn for at mod-

tage Ringen, medens bag hende, næsten i Midten af Maleriet, eller rettere noget længere mod Venstre, en lille Johannes, mere liig en Engel, end et Barn, synes fuld af Glæde at betragte Scenen, og runder den herlige, ædle Gruppe. Et rigt Gardin af Purpursilke, opttrukket til Venstre, aabner Udsigten til et Landskab i Baggrunden, hvorover en italiensk Himmel hvælver sit luftige, azurblaae Slør. Man seer en lille Flod, med stille, speilklare Vande, rinde gjennem Dalen i det Fjerne; og paa hiin Side af Floden nær ved dens Bredder ligger en By, med et Slot og en Kirke. Man forsikkrer, at endog Bønder fra Egnen, der have seet Maleriet, kjendte Staden Correggio med dens Borg og Taarne.

Forgjeves vilde jeg prøve at beskrive dette Maleri videre, eller med Ord at udtrykke det Liv, der speiler sig i Ansigtet af enhver af de fire Figurer. Jeg forstaaer heller ikke med konstrigtige Udtryk at betegne enhver Fuldkommenhed i Maleriet, og jeg har lykkeligviis ikke det Kjenderøje, der behøves for at opdage en eller anden ubetydelig Feil, som den forfængelige Kritik finder sin Trøst og Glæde i at opholde sig ved. Alle, som have seet dette Maleri, ere i øvrigt enige i at beundre det. Man tillægger det Correggio's fuldkomneste Stiil; og den rigtige Tegning, det fortreffelige Perspectiv, den rene Tone og skjønne Harmonie i Farverne taler for denne Mening. Hvad der her, som i Correggios Mesterværker i Parma, fortrinligen henrev min Sands og vakte min Beundring, er den ubeskrivelig sande og til Følelsen talende Natur, der lever i dette Maleri, og den fortryllende, henrykkende Ynde, der ligesom gjennemstraaler Skjønheden i Ansigterne. Disse Fortrin, hvori Correggio maaskee er den eneste og største Maler, Verden har seet, findes i saa høi en Grad i dette Maleri, at det koldeste, det mest sløve og uøvede Øje ei vil kunne see det, uden at modtage i det mindste en Deel af dets underfulde Virkning. — Christus, med det søde, uskyldige Smiil, der svæver over det hele Ansigt; Madonna med den dybe, rige, moderlige Kjærlighed; Catharina med et af de deiligste og yndigste Ansigter, jeg nogensinde saae, med halv nedslaaet Øje, fuldt af den reneste, qvindelige Blufærdighed, med Udtrykket af Glæde, Ydmyghed og Kjærlighed; den barnlige Engel, med det klare, smilende, salige Aasyn, som kun den uskyldige Alder kjender — naar, kunde jeg sige, saae jeg vel noget Konstværk, der i høiere Grad har aabenbaret mig den hellige Skjønheds og den rene Yndigheds Mysterier? Alt er ligesom opfyldt og gjennemtrængt af disse. Enhver Skikkelse lever, ethvert Ansigt taler, og dybt til Hjertet, til den inderste Følelse. Her finder ingen kold, afmaalt og beiente Beundring Sted. Konstværket henriver os, og bringer os ligesom i Berøring med Naturen selv. Hvad Konstnerens herlige Gemyt undfangede, hvad hans Aand og hans genialske Kraft bragte for Lyset, det taler umiddelbar til vor Sjæl; vi føle med ham, vi aande og leve i et af de mest levende Malerier, som nogen Konstner har frembragt.

Jo mere jeg seer af Correggio, jo mere henrykker han mig, jo mere lærer jeg at fatte og beundre hans herlige Genialitet. Maaskee gives der større Maler end han; og han kom vel aldrig Raphael nær i Ideernes sublime Høide og straalende Klarhed; men har Nogen vidst at fastholde det Skjønneste i den menneskelige Natur, Sjælens rene Udtryk i den qvindelige og barnlige Ynde, har Nogen vidst at bringe Naturen i dens hele Sandhed paa Lærredet, da var det vel ham, der i Følelsen af sin indre Rigdom kunde udraabe: jeg er ogsaa en Maler! — O, hvad er den hele kolde, beregnede Konst i den franske Skole, hvad er Alt hvad jeg har seet af disse brogede, glimrende Udstillinger af rigtigt tegnede, rigt draperede, theatralsk henplantede Figurer paa en stor Dug, imod et eneste Maleri, som dette, som Madonna del S. Girolamo i Parma, som Bern. Luinis hellige Familie i Milano? Hvad nytter al Konst, alle Skjønhedslinier, naar Naturen, naar Livet fattes? I dette Maleri af Correggio, hvor saamegen Ynde og Skjønhed taler, har jeg tillige beundret de ædle og ideale Former. Catharinas Ansigt er ikke blot deiligt og yndefuldt, men af den reneste Skjønhed. Børnene høre til de skjønneste, jeg har seet af Correggio, og Madonna nærmer sig næsten til raphaelisk Reenhed og Høihed. Endnu ikke et Aar har dette Maleri været bekjendt, og allerede forlader næsten ingen Reisende Bologna uden at have seet det. Opsynsmanden, der har

Grund til at ønske, det aldrig maatte blive solgt, fortalte mig, uden at vide hvorfra jeg var, med en vis Stolthed, at il Principe di Danimarca ogsaa havde været her for at see det, og opholdt sig meget længe ved at betragte og beundre det.

Om Agerdyrkning og Landvæsen.

Af Pastor Wedel i Everdrup.

8.

Der er flere Steder i Landet oprettet Bibliotheker for Almuen, forsynede med gode, brugbare Bøger, efter Bondens Fatteevne, hvorved udryddes saare megen Vantroe og Overtroe; skjøndt der hist og her endnu findes de gamle Historier, trykt i dette Aar, der udsælges til Almuen af Visekræmmerne, om: Uglspil, Ridder Rød, Burman, Holger Danske og flere saadanne Legender, der ere opfyldte med Fabler og mange unaturlige Ting, og have skadet Almuens Tænkemaade, især de Ældres.

Det er saare godt og hensigtsmæssigt, naar Bonden lærer noget om Forfædrenes Bedrivter og tappre Daad, naar Fortællingerne ere virkelige; derfor ere de ypperlige Skrifter af Ove Malling, Patriotiske Handlinger af Danske og Norske, og Graahs lille Bog om Forfædrenes Tapperhed saa meget nyttige, da den simplere Mand deraf lærer sande Begivenheder, udgivne af troværdige Forfattere.

Men Saxo Grammaticus, der nu fortræffelig er oversat af vor flittige og lærde Grundtvig, meget bedre end den gamle Fordanskning af min Stammefader And. Sør. Wedel, 1570, kan nok ikke blive nogen gavnlig Læsning for Almuen; thi Fr. Sneedorff, der er en befoiet Dommer i saa Fald, siger derom, i hans Forelæsninger over Fædrenelandet, 1ste Bind: "Denne ældste danske Historie er saa opfyldt med Fabler og Modsigelser, at den ikke fortjener nogen Troværdighed, og er til liden Nytte." Vi have andre gode smaa Fædrenelands-Historier, som ere ikke for kostbare; thi ellers kan Bonden ei formaae at kjøbe dem.

Til anden nyttig Læsning have vi endeel gode Bøger: Peder Jensen — Jesper Hansen — Bøgelunds Beskrivelse — Nød- og Hjelpebog, samt de mange Smaastykker om Kartofler, Hør, Hamp, Tang, Bier, Staldfoering, Sviin o. s. v. Desuden er nyeligen fremstaaet Anders Johansens Liv og Levnet ved Götzsche, 1819; men Literatur-Tidenden No. 46 viser de mange Feil, Bogen besidder, der gjør den kun saare lidet gavnlig for Bonden; desuden er det et Ideal, som aldrig har været saa i Virkeligheden, næsten som hiin Carl Grandison, der var saa fuldkommen, at ingen kunde ligne ham. Vel har en Ven i Kjøbenhavns Skilderie No. 2 paataget sig at gjendrive Literatur-Tidenden. Men Bogen kan være ligegyldig ved Dadel eller Roes, da Forfatteren har erholdt Guldmedaillen, og bringer det nok derhen, at dette Almueskrift overgives i manges Hænder, uden just at kjøbe samme; thi ellers er den, da den koster 2 Rbdlr., for dyr for en Bonde; vanskelig at kjøbe og vanskelig at forstaae.

Man har i de senere Tider skrevet saa meget om Oplysning blandt Almuen. Høiagtelse og Tak bør man yde den høie Øvrighed, der har forelagt Hs. Majest. Kongen Planen til Skoleforordningen af 1814, og efter den vil Bondens Kundskab saare meget udbredes ved duelige Lærere. Men det er især den yngre Slægt, som derefter skal dannes. Det er sædvanligt at give Børn Catechismus som Læsebog; men Religionens dyrebare Sandheder, synes mig, fordre en modnere Alder, og naar Børn under 12 Aar lære at fremplapre denne Bogs hellige Sætninger, saavelsom andre om Christendommen, saa er det vanskeligt, siden at bibringe dem den Ærbødighed, som man skylder den sande Gudsfrygt, naar de i høiere Alder skulle forberedes til Confirmation. Tør jeg derfor yttre min Formening, da bør Skolebarnet, især det yngre, blot lære godt at læse og tænke, Hovedregning og Skrivning, og iblandt saa mange andre gode Bøger i den Henseende, hvad Læsning og Tænkning angaaer, finder jeg Nønnes Læsebog særdeles god og hensigtsmæssig i flere Henseender. Ogsaa kan Barnet veiledes til at kjende noget af sin Bestemmelse af de mange smaae oeconomiske Skrifter; smaae siger jeg, thi Thaer og Landoeconomiske Tidender passe

sig ikke for den yngre Alder; thi de Ældre og Kyndigere have nok med at følge Ideerne deri.

Saa vigtigt det er for enhver Mand i sin Stilling at antage den Sætning til Efterfølgelse: Gudsfrygt og Flittighed, saa vigtigt er det og for den Unge, i Tide at lære at tænke, at læse rigtigt, at regne og bruge Forstandsøvelse; derved veiledes han i en modnere Alder til at dømme om Religionens hellige Sandheder. En duelig og ferm Skolelærer kan derfor udvirke meget Godt for den tilvoxende Slægt, og kan den unge Bondedreng i en Alder af 12 til 13 Aar lære mere, end Forordningen kræver, saa kan det være brugbart for ham i hans hæderlige Stilling; men den Dreng, som kun stammende læser i en dansk Bog og dog har overfladisk Kundskab om Australien, Uranus, Quadrat-Hypothenuse o. s. v., kan derfor ei kaldes kyndig eller tilbørlig oplært.

Man undres ikke over, at en simpel Landsbyepræst fremsætter disse Yttringer; thi Erfaring har lært ham meget i 36 Aar; dog vil han alligevel meget gjerne modtage Berigtigelse i sine Sætninger af den mere Kyndige, der kan have mere Læsning og Overbeviisning, end han, der kun lader Pennen nedskrive sine ringe Formeninger.

Et Par Ord i Anledning af Forsvaret for Grundtvigs Saxo.

(Indsendt.)

Det er ikke min Hensigt, her at stride om Grundtvigs Saxo med Indsenderen af hiint Stykke, der fører det Motto: "Hver Mand sin Lyst". Det er langt fra mig, at misunde denne "Mand" sin Lyst ved den nye Saxo, eller den Henrykkelse, hvori den har bragt ham; kun skulde han ikke i Henrykkelsen skjælde alle dem for "Snæverhjertede", der ei, saaledes som han, finde Smag i den "Skomager-Tærte eller Skrædersteeg" *),

Grundtvig har lavet af den gamle Saxo's zirlige Krønike. — Den af Indsenderen med heel ubetydelige Vaaben angrebne Recension i Literatur-Tidenden behøver ikke mit Forsvar. Jeg har ikkun villet med et Par Ord paaanke den i Grundtvigs Fortale til hans Saxo givne, og af Indsenderen som "i faa Ord træffende og passende" anpriste, Skildring af Holberg, paa hvem Grundtvig og Tilhængere, naar de lade, som de rose ham, gjerne ville tillige saa uformærkt sætte en eller anden lille Klik. Holberg var efter bemeldte Skildring "en Mand af Vælten (!!) . . . en Mand med det (hvilket?) store Hoved, de skarpe Øine, den rappe Tunge og den skrappe Pen". Skulde Indsenderen endog ville undskylde Udtrykket: "rappe Tunge" dermed, at det hjelper at frembringe den fornødne Klingklang i den beundrede Grundtvigske Stiil, saa er det dog derfor ikke mindre uforskammet, at tillægge Holberg Noget, som man ellers tillægger sladdervorne Kjællinger. Eller trøster han sig til at bevise (paastaaet det har han ved at bifalde Grundtvigs anførte Ord), at Holberg nogensinde har ladet Pennen løbe ligesom snaksomme Qvinder den rappe Tunge?

*) Dette er en af Grundtvigs Oversættelses "gode gamle danske Talemaader", som Indsenderen kalder dem, og som han mener "det var bedre at gjemme end udstøde af Sproget". Det er unegteligt, at paa denne Maade ere "skü" og "Fa'en gale mig" ogsaa gode gamle danske Talemaader, og kunde lige saa vel som f. Ex. Bitterdød, Rakkeren, Hel lystig Korads, skjær vi Rumpen af Mads, og: en slem beskidt Kjæft (lutter "gode gamle danske Udtryk og Talemaader", som forekomme i Oversættelsen) været brugte i den Grundtvigske Saxo.

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af det i forrige Numer omtalte Rectorskifte ved Kjøbenhavns Universitet, holdt den fratrædende Rector, Professor og Doctor Medicinæ Herholdt, R. af D., en Tale, hvori han fremstillede de vigtigste Forbedringer i Lægefaget, siden Hs. Maj. Kongen i Aaret 1784 som Kronprinds tog Deel i Regjeringen.

Hr. N. Wiwild har udgivet: "Forslag og Plan til en Giro-Disconto-Casse i Kjøbenhavn." Efter samme skulde Cassen være ganske privat, og dens bestemte Realfond 150,000 Cöllnsk Mark, hvori der skulde tages Actier. Indskudet skulde i det mindste blive 16 Aar i Casseadministrationens Værge, efter hvilken Tids Forløb hele den oprindelige Capital, ved Renter og Renters Renter opløben til det Dobbelte, bliver aldeles disponibel Casse-Valuta. Udlaanene skulde skee mod 5 PC. Rente.

Mariboe, d. 2 Juni. Det vedbliver endnu at regne af og til hver Dag; igaar var det meget koldt. Paa sine Steder her i Stiftet er Bygget ikke allene nedslaaet, men endog meget guult. Vikkerne have hist og her lidt meget af Jordlopper.

Odense, d. 2 Juni. I Tirsdags holdt her i Odense det Kongel. privil. Skydeselskab sin sædvanlige aarlige Skiveskydning paa Heden, hvorved 1ste Gevinst tilfaldt (ved Hr. Skomagermester Frantzen juniors Skud) Hr. Malermester Fich; 2den Gevinst (ved Hr. Procurator Rasmussens Skud) Hr. Kiøbmand C. Møller; og 3die Gevinst (ved eget Skud) Hr. Brændeviinsbrænder Roulund. Udmarschen med Feldmusik og flyvende Fane skete som sædvanlig fra Odense Torv om Morgenen Kl. 7, og fra samme indtil Indmarschen, vaiede fra Hr. Forligelsescommissair Hempels Taarn et himmelblaat Flag med en forgyldt Globus omgivet af Stierner, med Dannebrogs-Flaget i øverste Hiørne. — Den nye Brolægning igjennem Vestergade, som i endeel Aar har standset, er nu atter begyndt, og Vognpassagen i den Deel af Gaden, som er under Arbeide, saalænge standset. — Hidindtil har Dithmars Forudsigelse af dette Aars Sommerveirligt atter til Punkt og Prikke holdt Stik; og det tegner til, at vi iaar ikke faae Aarsag til at klage over for stor Tørke. I den senere Tid regner det daglig med Blæst og Kulde, hvorved Oldenborrerne og andre Insekter da have faaet deres Løbepas. Som naturligt er der Overflødighed af Græs, og Kornet staaer saa frodigt, at Man endog paa sine Steder har maattet afhugge den faldne Rug og Hvede. Frugttræerne ere i fuld Blomstring og Alt lover et frugtbart Aar.

Odense, d. 6 Juni. Byens Omegn faaer i

denne Tid en ny Forskjønnelse ved den smukke Veirmølle, som Eieren af Næsbyhoveds Mølle lader opføre, istedetfor den for nogle Aar siden afbrændte. Den er nu reist lige for Enden, hvor Bogense-Veien bøier om fra Kanalen, og yder et vakkert Prospekt, naar Man kommer fra Kanalbassinet, midt imellem det yndige Tolderlund og Næsbyehovedsskov. — I Søndags Formiddag indtraf her den sørgelige Tildragelse, at en Urtemands Kone i Vindegaden aldeles uventet fandt sin Død derved, at hun var gaaet ned til Haugedammen for at skylle nogle Radiser. Da Kurven, hvori disse vare, ventelig var flydt ud i Vandet, er hun, ved at ville række derefter, styrtet ud paa Hovedet, og da Husets Folk ikke vare tilstede, kunde Ingen strax komme hende tilhjelp. Saasnart Man fandt hende, bleve alle Midler af Lægen anvendte til hendes Redning, men forgjeves. Den Afdøde var bekjendt som en brav og virksom Kone. — Igaar druknede her ogsaa en Professionist i den store Aae.

Aalborg, d. 3 Juni. Ved det i Onsdags (den 31te Maji) holdte Dronninglunds Hestemarked, skulle, efter Forlydende, Priserne have været følgende: Ret gode Heste solgtes for 60 til 100 Rbd. Stykket; Arbeidsheste for 16 til 20 Rbd., og de ringeste for 5 a 10 Rbd. Stykket.

Viborg, d. 5 Juni. Regnen har nu vedholdt 12 Dage med Kulde og Næsten alle Slags Vinde, saa at Mange atter have tyet til Kakkelovnen. Tordenilinger have i de sidste Dage viist, at Skyerne endnu ikke have udtømmet sig. Græsset og Kornet er ligesom standset i Vexten, men vil med et Par Dages Tørre og Varme snart fremdigen fremskyde. Vegetationen i Haverne er og betydelig sat tilbage. Regnormene gjøre de spæde Vexter endnu megen Skade. Jordlopperne ere nu ventelig i sidste Aandedræt. De have og ærlig mæsket sig i dette Foraar. Som en Sjeldenhed kan det anføres, at man her i Byen den 30te Maji maatte slaae Vikker og Havre i et Indelukke, fordi de vare gaaede i Leie. De bleve saaede for 8 Uger siden.

Blandede Efterretninger.

Londons Indbyggere ere nu paa det ivrigste sysselsatte med Kong Georg den Fjerdes forestaaende Kroning. Nysgjerrigheden er saa stor, at Vinduerne i de Gader, som Toget skal gaae igjennem, betales uhyre; af et Hjørnehuus kan Eieren vente sig denne ene Dag i Leie 8000 Pd. Sterl. (32,000 Spec.), en Sum, hvorfor man i Kjøbenhavn kan kjøbe to af de største Gaarde. — Ved Kroningen er især mærkværdig den Eed, som Kongen (og Dronningen) maa aflægge (i Følge Statuterne I W. & M. St. I. c. 6.). Den oplæses af Erkebispen eller Bispen, i hele Folkets Nærværelse, og lyder saaledes: Erkebispen eller Bispen. "Vil I love og sværge at regjere det brittiske Kongeriges Folk og de dertil hørende Lande, overeenstemmende med de i Parlamentet antagne Statuter og sammes Love og Vedtægter?" — Kongen eller Dronningen svarer: "Jeg lover høitideligen at gjøre saa." — Erkebispen eller Bispen. "Vil I, saavidt det staaer i eders Magt, bevirke, at Lov og Ret, i Naade, udøves i alle eders Domme?" — Kongen eller Dronningen. "Jeg vil." — Erkebispen eller Bispen. "Vil I af eders yderste Kræfter hævde Guds Love, Evangeliets sande Bekjendelse, og den protestantiske reformeerte, ved Loven indførte Religion? Og vil I beskytte dette Riges Biskopper og Geistlighed og de Kirker, der ere betroede deres Omsorg, i de Rettigheder og Privilegier, som, efter Loven, tilkomme dem, eller i Fremtiden maatte forundes dem, eller Nogen af dem?" — Kongen eller Dronningen. "Alt dette lover jeg at gjøre." — Derefter lægger Kongen eller Dronningen sin Haand paa Evangeliet, og siger: "Alt det, jeg her har lovet, vil jeg opfylde og holde. Saa sandt hielpe mig Gud." — Derpaa kysse de Evangeliebogen. — Først i Henrik den Fjerdes Tid begyndte de brittiske Regenter at føre Titel af Naade (Grace), og i Henrik den Ottendes af Majestæt; før den Tid kaldtes de blot Naade, Høihed ꝛc. I alle offentlige Papirer stiler Kongen sig nos we, endskjøndt Regenterne indtil Kong Johans Tid kun betjente sig af Enkelttallet.

I London er der opstaaet to nye Privatselskaber til Videnskabernes Befordring: et astronomisk, og et andet, som kalder sig det ægyptiske. Det astronomiske vil ved sine Medlemmer foranstalte en nøie og systematisk Mønstring af Stjernehimlen, samle astronomiske Jagttagelser, beregne dem og udgive Tabeller derover, meddele Efterretninger om alle mærkværdige Phænomener, udsætte Priisspørgsmaale, sætte sig i Forbindelser med lignende Anstalter i og uden for Engelland, dog med Udelukkelse af de ved Academier ansatte Astronomer af Profession. — Det ægyptiske Selskab vil udgive nøiagtige Copier i Steentryk af hvad der forekommer af Mindesmærker i den gamle ægyptiske Bygnings- og Billedhuggerkonst, ligeledes af Mumier og i Haandskrifter, og forsøge: "om man ei ved en Sammenligning af alle disse Tagn kunde komme til at dechiffrere samme?" Ethvert Medlem af dette Selskab betaler ved Indtrædelsen til Trykomkostningernes Bestridelse en Guinee, og bidrager i samme Diemed to Guineer aarligen. Derfor faaer hvert Medlem et Exemplar af benævnte Værk, hvoraf der aarligen skal udkomme et Bind, indbefattende 20 til 50 Kobberplader med hieroglyphiske Indskrifter. Foruden Medlemmerne tilstilles dette Værk det brittiske Museum, det Kongel. Bibliothek i Paris, det vaticanske i Rom, og Universitetsbibliotheket i Göttingen. Andre Bibliotheker saavelsom Privatpersoner kunne subskribere derpaa; men i Boghandelen kommer det ikke.

Ved de Forsøg, der nu gjøres for at komme til Nordpolen, maa det interessere at erfare, hvor nær man, uden just at gjøre det til Diemed eller anvende stor Bekostning, hidtil er kommet Polerne. Den nuværende engelske Søofficier Scoresby (der ogsaa har deeltaget i Nordpolexpeditionen under Commodore Roß), er, da han i Aaret 1806 ledsagede sin Fader med Skibet Resolution, fra Whitby, paa en Hvalfangst, trængt frem, under 19 Grader østlig Længde, til 81 Gr. 30 Min. nordlig Br., og var altsaa kun endnu 125 geographiske Mile fra Nordpolen. Sydpolen er man ikke kommet nærmere end til 72 Gr.; følgeligen har man endnu været 250 geographiske Mile borte fra Polen.

Den afdøde Præmierminister Arrugo lod komme et Dusin Chinesere fra Batavia til Brasilien,

for at anstille Forsøg, om Theeplanten kunde lykkes der. Men man fandt snart, at hverken Climatet eller Jordbunden var skikket til dens Dyrkning. Theen vilde lige saa lidet lykkes her, som, ved foregaaende Forsøg, Muskatnødden og Krydernelliken.

Talma har paa Reisen fra Antwerpen til Brüssel mistet sin med ægte Stene besatte tragiske Dolk, for hvis Tilveiebringelse han nu lover en god Belønning.

Brandassurance-Compagniet Phønix i London giver 60 PC. i Udbytte.

Den nyligen afdøde Volney hørte til Frankrigs meest geniale Forfattere fra Revolutionens Dage. Matthison omtaler ham i hans 1794 udgivne Breve paa følgende Maade: "Volney, Forfatteren af Reisen igjennem Syrien og Ægypten, har været her i nogle Dage. Han gaaer til Corsica, og har det Hverv, at udkaste og udføre hensigtsmæssige Planer til Opdyrkelsen af udyrkede Egne, hvoraf der i dette Land endnu gives saa mange. Jeg saae ham adskillige Gange. Han har en indtagende og fiin Ansigtsdannelse. I hans Adfærd hersker den Urbanitet, som er de fleste Pariser Lærde egen. Under Titel af Ruinerne har han nyligen udgivet et nyt Værk. Det indeholder politiske og philosophiske Betragtninger, som han blandt Palmyras Ruiner har anstillet over Statsforfatninger og Revolutioner. Jeg har endnu ikke læst meget over Begyndelse-capitlet, og kan altsaa ikke sige andet om det Hele, end at Maleriets Indfatning røber Smag og Originalitet. I Gaar spiste jeg med ham i et talrigt Selskab hos Hr. F. Enhver glædede sig paa interessante Fortællinger fra den berømte Mand, der havde seet Nilen og Palmyras Ruiner, men Volney talte under hele Maaltidet kun om den constituerede Nationalforsamling, hvis Medlem han var, og hvor nødvendigt det er, at dyrke hidtil forsømte, men til Dyrkning skikkede Egne, da, efter al Sandsynlighed, andre Verdensdeles europæiske Colonier, følgende Nordamericas Exempel, om faa Aar ville falde fra deres Moderlande og danne egne Stater. Mig indfaldt her — tilføier Matthison — Brasilien, denne Kjæmpegreen af en dvergagtig Stamme, som det er ubegribeligt, hvorfor den ikke allerede for længe siden ved sin egen Vært er bleven isoleret." Saavidt Matthison. — Det er bekjendt, at det portugisiske Hof i Aaret 1807 saae sig nødsaget til at flygte til Brasilien, og at derved "Kjæmpegrenen" er bleven til Stamme. Man seer heraf, hvor upaalidelige alle politiske Spaadomme ere, og hvor saare let der kan komme en heel uforudseet Streg i Regningen, der tilintetgjør de skarpsindigste og vittigste Gisninger og Forudsigelser. Mueligen vil det ikke gaae bedre med de nyeste Prophetier angaaende Europas og Americas tilkommende Skjebne. Det er vist, at dybtskuende Mænd besidde i deres Indsigter og Skarpsindighed et Slags Spaadomskraft, og det er bekjendt, at blandt andre Mably af den franske Financeforvirring har forudsagt den siden indtrufne Revolution; men *hvorledes* den vilde yttre sig, var det ham dog umuligt at kunne forudsige. Der indtræffer tusinde Ting i Verden, der kuldkaste de fornuftigste Beregninger og skuffe de viseste Gisninger. Historien beviser dette med mangfoldige Exempler. Spanien stod paa Brinken af sin Undergang, da man saa at sige maatte tvinge det til at sætte sig i Besiddelse af en ny Verden. Frankrig saae sig paa Spidsen af sin Vælde, da Napoleon maatte komme paa det ulykkelige Indfald, at gaae til Rusland, hvor en uforudseet haard Vinter kuldkastede som et Korthuus hans Kjæmpeplan, der, lykket, vilde og maatte have givet Europa en ganske ny Skikkelse. Hvo havde vel eet Aar i Forveien kunnet endog blot ahne denne hans Skjebne? Kan man altsaa ikke forudsige hvad der vil møde en *enkelt* Regent om et Aar, hvorledes er det da mueligt at spaae hvad der vil møde hele Verdensdele om ti eller flere Aar? At America i sin nuværende frodige Fremvæxt truer at vorde et Svælg for Europas Handel og Befolkning, det see vi; men meget kommer det an paa de Grundsætninger, dets Styrere i Fremtiden ville følge, hvilken Vending dets Fremvæxt skal tage. Om det som Krigsmagt saa let vil voxe sin Moder, Storbritannien, over Hovedet, bliver endnu tvivlsomt; det vil end i mange Aar nødsages til at indskrænke sig til eget Forsvar; thi en for tidlig Underkuelseslyst vilde snart standse det i sin politiske Stigen, som desuden Engelland dog altid vil og maa have et vaaget Øje med.

Den næsten i alle Europas Lande herskende Financeforlegenhed, og den ulykkelige Vending, dets Handel har taget, er vist nok, især for den nuværende Slægt, der har vant sig for meget til undværlige Fornødenheder, et stort Onde, men den vil ophøre at være det for den næste Generation, som Nøden vil lære at undvære det, som den nuværende under ingen Betingelse vil give Slip paa. Europa behøver kun i fem Aar at forbruge halv saa meget Tobak, Bomuld, Thee, som nu, kun at sende halv saa meget Sølv til hiint umættelige Sølvsvælg: China, hvorfra Engelland allene henter aarligen for 4 til 5 Mill. Pd. St. (16 til 20 Mill. Spec.), og dets Financeforlegenhed vil snart kunne bødes paa. Vi tale her ikke om de Stater, som have en directe Handel paa Ost- og Vestindien; skjøndt ogsaa de gjøre her en unyttig og skadelig Opoffrelse, saa er, fra den financielle Side, Tabet for dem ikke saa stor, da deres Handel med saadanne Producter altid maa kaste saa meget af sig, at den Deel deraf, de bruge til egen Fortæring, ikke kan koste dem saa meget, og det maatte være en daarlig Viinhandler, der ikke kan have den Viin, han selv til Huusbrug behøver, aldeles fri. Men vi tale her om Europa i Almindelighed, der sender alt for meget af sit Sølv til Lande, som ikke trænge til dets Producter, f. Ex. til China, (og som det aldrig kan vente at faae det tilbage fra) for en saa unyttig Plante som Thee. Men den nuværende Slægt er nu eengang alt for forvænt: førend Nogen skulde ville drikke hver Dag en Kop svagere Thee, vil han heller see sit Fædreneland ødelagt. Fem og tyve Aars uafbrudt Krig har gjort saa Mange af de lavere Stænder raae og balstyrige. Den Entring, den Prisedeling, man før var saa vant til, ligger saa Mange endnu i Hovedet, og de synes ikke at ville gjøre Forskjel mellem en Krigstilstand og en Fredstilstand. Men skal Europa blive lykkeligt, saa maa disse Ideer efterhaanden uddøe. Dets Styrere maa foregaae Folkene med deres Exempel paa Maadehold, Agtelse for Eiendoms- og Borgersikkerhed, og mandigen stræbe efter at befæste den Frihed, som kan bestaae med god Orden. Vise Folk og Fyrster da saadan Enighed for deres fælles Tarv, som de i Aaret 1813—14 viste for det franske Herredømmes Betvingelse, da ejer

Europa endnu i sit eget Skjød Midler nok til at læge de Saar, Krigen har slaaet, og ingen Udvandring vil blive nødvendig.

Kjøbenhavns Børs d. 9 Juni.
Cours. Hamb. 2 M. 252, a vista 255. Spec. 256. — Specier solgtes fra 15 Rbmk. 7 ß. til 15 Rbmk. 6 ß. (I Dag, d. 10de: 15 Rbmk. 5 ß.) Oblig. 71 a $71\frac{1}{2}$. Norske Rigsbanks. 17. Svenske Sedler 58 a 59 ß. — Disconto 6 pC.

---

* * *

Er det vist, at et Navn ikke er nogen ligegyldig Ting, saa er det ligesaa vist, at det heller ikke er ligemeget, hvorledes det skrives. Ligegyldighed for Navnes rigtige Skrivemaade giver først Anledning til en liden og siden til en stor Sprogforvirring. Vigtigt bliver det altid i ethvert dannet Sprog, at vide hvorfor man udtaler og skriver et Navn eller Ord saa og ikke anderledes. Dette til Undskyldning for, at man her opholder sig noget ved Navnet Helsingøer.

Pontoppidan finder den Gisning rimeligst, at Navnet kommer af Helsinge, et gammelt i Danmark og Sverrig bekjendt Folkefærd. Saxo Grammaticus kalder Staden Helsinga, Helsingum og Helsingorum. Men denne Uovereensstemmelse i Skrivemaade maa nok snarere tilskrives Afskriverne og Udgiverne end Saxo; thi hvor meget den Lundske Kanik Christiern Pedersen har rettet deri, og hvor rigtigt det Haandskrift, hvorefter han lod den første Pariser Udgave trykke, har været, bliver dog stedse en endnu temmelig uafgjort Sag. Rimeligst er det, at Saxo har skrevet Helsinga; thi ikke allene gives der i Sjælland nogle Landsbyer, som hedde Helsinge, men i Sverrig findes, som bekjendt, endog en heel Provinds, der fører Navnet Helsingeland, ligesom og Byen Helsingborg. At nu Helsingør er sammensat af Helsing og Øre, fordi det ligger ved Øre-Sund, derom kan ikke være nogen Tvivl. Helsingør har altsaa faaet sit Tillægsnavn efter Øresund, som Helsingborg efter Borgen. — I Island har man Vatneyre, Byldusevre, o. fl. I Norge Riisør, sc.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 48.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 Juni 1820.

Huus-Folkets Vise om Hosbonden.

Min Dreng, om du vil i Huset frem,
Følg Strøm!
Og, skjælder nogen en Ting for slem,
Strax døm!
Veed ej du, hvor vidt med Grund man skjælder,
Saa skyd dog smukt efter, naar Vognen hælder!
Benyt du Tiden!
Skjæld først! Hør siden!
Skjæld væk!

Om nogen dadler din Hosbonds Feil,
Skjæld væk!
Husk paa, hvor du selv er Dydens Speil!
Skjæld væk!
Gak ei til Hosbond og spørg ham: "Kjere,
"Mon dette kunde ei bedre være?"
Skik dig i Tiden!
Skjæld først! Spørg siden!
Skjæld væk!

Naar Uslinger lede din Hosbond galt,
Skaan dem!
Vel bør det ham eene at lide for alt,
For dem.
Tael djærft, hvor han det ikke kan høre;
Men, er han nær, du din Mund ei røre!
Lyd blindt hen Tiden!
Skjæld først! Tack siden!
Skjæld væk!

Naar Røver æsker din Hosbonds Guld,
Vær viis!
Din Hosbond gram, giv Røveren huld
Din Priis!
Jo meer der skjældes, des mindre røves,
Des før vil Resten, som levnes, røves.
Skik dig i Tiden!
Skjæld først! Græd siden!
Skjæld væk!

Lad Hosbond for Lud og koldt Vand gaae
I Nød!
Vælg snart en anden, hos hvem du kan faae
Dit Brød!
Der gives anstændige Dyr, som bære
Hvad Herres Sadel det saa skal være.
Skik dig i Tiden!
Slæb Sadlen siden!
Skjæld væk!

Naar hele Huset slaaer Haanden af ham,
Skjæld væk!
Hans Dyder, som passe kun slet i din Kram,
Tildæk!
Ved Spot man lettest faaer Navn af mandig,
Og hedder uden Forstand forstandig.
Skjæld og nyt Tiden!
Fortryd det siden!
Skjæld væk!

Har du først græmmet ham vel i Grav,
Saa godt!
Var end hans Eftermand nok saa brav;
Ny Spot!
Der kommer nok Karl, som veed at tæmme
De modige Skrallere Gade-Stemme.
Til da, skjæld stedse!
Tie aldrig! Skjæld stedse!
Skjæld væk!

Aleteia.

Nødværge.

I Hr. Pastor Wedels Anmeldelse, i No. 87 af forrige Aars Skilderie, er der rigtig nok, paa en vis Maade, talt om Bønder i Almindelighed, men nægtes kan det ikke, at Hans Velærværdighed jo i Særdeleshed har taget Hensyn paa Selveierbønderne; thi ved at læse Historien om Mogens, hvori Hr. Pastoren fortæller os, foruden saa mange andre smukke Ting, at Trangen omsider nødte Mogens til at sælge Gaarden, overbevises man paa den haandgribeligste Maade om, at han var Selveierbonde; thi en Fæstebonde har ikkun Lov til at beboe Gaarden og benytte sig af dens Avling, efter foreskrevne Vilkaar, men ingenlunde Rettighed til at sælge den. Hr. Pastorens Benægtelse, i Skilderiet No. 41, at han ikke i sine Skriverier har meldet noget om Selveierbønderne i Sær-

deleshed, er derfor ugrundet og en ilde anbragt Undskyldning.

Det lader, som om Hr. Pastoren slet ikke kan begribe, hvorfor jeg til min Anmeldelse, i Skilderiet No. 33, har brugt den Titel: Nødværge; men vil Hans Velærværdighed blot indrømme mig, at den Sætning er sand: "Du skal elske din Næste, som dig selv," saa skal jeg strax hjelpe ham ud af Drømmen; men maaskee Hans Velærværdighed er ikke saa føielig imod mig, og lige godt kan det ogsaa være; thi det er egentligen ikke Hr. Pastor Wedels Domstol, jeg appellerer til. Mine ringe Tanker om den Ting ere i Korthed disse: Skulle vi elske vor Næste som os selv, saa følger ligefrem deraf, at vi skulle hjelpe de Trængende, trøste de Bedrøvede, raade de Vildfarende, og værge for de værgeløse Lidende. Dette sidste har netop jeg gjort, ikke af Lyst til at vise mig, eller af Had til Hr. Pastor Wedel, som jeg ikke har den Ære at kjende; men fordi jeg fandt det nødvendigt, at værge for en Stand, der, i Henseende til Pennefeide, kan ansees som aldeles værgeløs. Paa den Grund brugte jeg den Titel: Nødværge, hvorover Hr. Pastoren udbryder i fuld Forundring: Hvad vil alt dette sige?

Skal Hr. Pastoren og jeg endeligen tale et Par Ord sammen om Smaating, som jeg vel nødes til, ifølge hans Opfordring, uagtet jeg anseer det for urimeligt og barnagtigt; saa gad jeg nok spurgt Hans Velærværdighed om, hvad Adkomst hans foregaaende Anmeldelser have til den Titel: Om Agerdyrkning og Landvæsen, da det er Gud og hver Mand bekjendt, at deri tales ikke et Ord om det, man i Almindelighed kalder Agerdyrkning og Landvæsen. Derom kunne man nok med større Grund spørge: Hvad vil alt dette sige?

Den øvrige Deel af Hr. Pastor Wedels opbyggelige Anmeldelse i Skilderiet No. 41, finder jeg mig ikke befoiet til at give Gjensvar paa. Rigtig nok havde jeg i Førstningen besluttet at sige Noget derom, men jeg begav det, da jeg fandt, at den var alt for nydelig og høilærd for en simpel Mand at indlade sig paa; men i sin Tid, naar Herr Pastoren, efter givet Løfte, har veiet og drøftet min Anmeldelse i Skilderiet No. 33, skal

jeg nok svare ham paa hans Tale, aldenstund den ikke bliver alt for høitravende.

Haarløse Skole, d. 30 Maji 1820.

Jørgensen.

Misceller.

Retskaffenhed.

Ludvig XIV. vilde benaade en fornem Forbryder. Hans Cantsler Voisin vægrede sig ved at forsegle Benaadningsbrevet. Kongen æskede altsaa Signetet selv og flyede ham det, efter gjort Brug, tilbage. Voisin skjød det fra sig med de Ord: "det er besudlet, og jeg tager det ei meer i min Haand." "Hvilken Mand!" raabte Kongen og kastede Benaadningsbrevet paa Ilden. "Nu", sagde Cantsleren, "kan jeg tage Signetet til mig igjen. Ild lutrer Alting". (Af Oppositions-Blatt, Weimarische Zeitung)

Der har fra de ældre indtil de nyeste Tider været Mænd, som levede efter Klokkeslættet og befandt sig vel derved. Alfred, Angelsachsernes Konge, inddeelte Dagen i tre lige Dele, hvoraf den første var bestemt til Søvn og Maaltid, den anden til Regjeringsforretninger, og den tredie til Videnskaberne og Religionen. Da hiin uvidende og barbariske Alder (han døde i Aaret 900) intet kjendte til noget Slags konstig Tidsmaaler, saa brugte han, for nøie at bestemme hver Afdeling af Dagen, Voxlys af lige Længde og Tykkelse, som han, det ene efter det andet, lod nedbrænde i en Lygte. — Den berømte Historieskriver Gibbon inddeelte sin Dag paa samme Maade. Efter Klokkeslættet gik han til sit Arbeide, til Bords og i Selskab, og blev i intet af ham afhængigt Anliggende længer end den fastsatte Dagsorden krævede det. En Friseur fik sin Afsked fordi han kom nogle Minuter efter Kl. 7. Hans Efterfølger indfandt sig, for større Sikkerheds Skyld, noget tidligere, og havde samme Skjebne. Kun den tredie, der paa Klokkeslættet traadte ind i Gadedøren, beholdt sin Bestilling.

I Slotshaugen i Celle staaer, ved Enden af en Lindeallee, paa en med Granner og Taarepile beplantet Høi, den afdøde Dronning Caroline Mathildes Monument, af Oeser. Sandheden med sit Speil ved Siden, kroner en Urne med Palmgrene. Foran den staaer Fædrenelandskjerligheden, som en smuk Qvinde med et Barn ved Haanden, Blikket heftet paa Dronningens Brystbillede. Ved Siden holder en Genius en Rose frem med høire Haand; men hun synes, over Gjenstanden for sin Betragtning, at glemme Alt omkring hende. — I "Min Resa til Fots", af D. N. B., Christianstad 1815, berettes, at Møblerne ere bortflyttede fra det gamle Slot, Dronningen beboede, og at en gammel Forvalter, som viste Forfatteren hendes Værelser, eier endnu en Pude, som han har reddet, og hvorpaa hun er død.

Klosteret paa St. Bernhard ligger 1246 Fod over Havet, og er den højeste menneskelige Bolig paa Jorden. Her hersker næsten en evig Vinter. Den lille, paa den søndre Side af Klosteret liggende Sø, tøer næsten aldrig op, og i August Maaned staaer, endog i Middagsstunden, Thermometret ikke sjeldent under Frysepunkten. Man forbruger der en utrolig Mængde Brænde, som ad den øde og steile Vei, der kun i to Maaneder er tilgjængelig, bæres op af Muulæsler. De ædle Munke, som boe i dette Kloster, leve med mageløs Opoffrelse, forsagende enhver Nydelse, ganske for Opfyldelsen af Menneskelighedens Pligter. Uden Betaling, uden Hensyn til Stand og Religion, beviises og huses her den trætte Reisende; den Syge bliver pleiet indtil han er helbredet, og den Forfrosne fravristet Døden. Dagligen i den raa Aarstid, og saa ofte det sneer eller er taaget, gaae nogle af Brødrene, ledsagede af deres fortræffelige Hunde, og forsynede med lange Stange, ud paa Landeveien, som disse Dyr, uagtet den tykkeste Taage eller Sneefog, aldrig forfeile. Hundene opsøge det Sted, hvor en Reisende er bleven begravet under en Lavina eller ligger stivfrossen, og tilkjendegive det ved deres Skraben og Snusen. Den Forulykkede trækkes frem, bringes ind i Klosteret og alle Midler til hans Redning anvendes. Men trods disse Menneskevenners Bestræ-

belser forløber dog intet Aar, hvor jo, naar Sneen begynder at smelte bort, Liig af Reisende komme tilsyne. Disse henlægges i et Capel, paa den østlige Side af Klosteret, hvis Vægge ere forsynede med store Aabninger, saa Luften kan trække igjennem. Da i denne skarpe og kolde Luft intet Liig forraadner, men efterhaanden indtørres, saa holde Ansigtstrækkene sig længe, og Adskillige ere af deres Paarørende blevne gjenkjendte to til tre Aar derefter. De sidde opreiste ved Siden af hverandre, og enhver Nyankommen sættes med Hovedet mod sin Forgjængers Bryst. Ansigterne, Hænderne og Fødderne, som hos Nogle ikke ere bedækkede med Liigklædet, have samme Farve som Mumier. I Klosterkirken findes General Desaix's Gravmæle af Marmor. Han fandt, som bekjendt, sin Død i Slaget ved Marengo, og blev derpaa bragt til Klosteret.

Indenlandske Efterretninger.

Paa Volden ovenover Vesterport have med Allerhøieste Tilladelse Brødrene Frey opsat deres store Camera obscura, som er Noget af det Skjønneste i sit Slags. De Fleste, der ikke have seet det, tænke sig derved intet andet end et simpelt og almindeligt Camera obscura; men det er det langtfra ikke. Man seer her Gjenstandene for sig ligesom paa et stort Malerie, som kun Naturen, ingen Konst, kan frembringe saa klart og rigtigt, og hvor Alting er i fuldt Liv og i uophørlig Bevægelse. Møllerne gaae, Bladene paa Træerne bevæge sig, Menneskene paa Gaden, Volden, i Philosophgangen og paa Broen gaae, løbe, ride, kjøre; Fuglene flyve i Luften, kort, man seer her et i egentlig Forstand levende Malerie. Da det fortræffelige Speil kan dreies til alle Sider, saa kan Scenen ogsaa forandres efter Behag i et Nu. Ingen vil fortryde at tage dette sjeldne Konstværk, især i Middagsstunden, naar det er klart Veir, i Diesyn, og Forældre ville neppe kunne fornøie Børn, der have nogen Skjønsomhed, bedre, end ved at føre dem herhid, og forklare dem hvorledes dette Trylleri frembringes, og at det er paa samme Maade, at det menneskelige Øie seer. Nærværende Camera obscura svarer virkeligen til sit Navn; thi Fladen, hvorpaa

Gjenstanden sees, staaer i et formørket lidet Kammer, som oventil har en Aabning.

Under det Kongel. Livjæger-Corps Exercise paa Nørrefælled i Onsdags Morges døde pludselligen Livjægeren J. C. Schwarz, i en Alder af 35 Aar, efterat have tjent ved Corpset i 12 Aar. Han var forlovet og skulde snart holdt Bryllup, og agtede at etablere sig som Snedkermester i Kjøbenhavn. I Søndags Middags blev hans Lig, med militaire Honneurs og Sørgemusik af blæsende Instrumenter, af hans Vaabenbrødre bragt til sit Hvilested paa Garnisonens Kirkegaard her i Staden. Et anseeligt Følge, blandt hvilket de fleste af Corpsets Officierer, ledsagede Liget til Graven.

Natten fra Søndagen til Mandagen den 12te Juni havde vi her et Hagelveir, som Anmelderen ikke erindrer at have oplevet her saa stærkt. Paa visse Steder laae Hagelen om Morgenen saa tyk som en Haand og bestod tildeels af temmelig store Isklumper. Efterat Hagelen havde ophørt at falde, nedstyrtede en Tidlang fra de uveirsvangre Skyer en skyllende Regn, som flød ned i flere af de lavtliggende Kjeldere i Staden. Udenfor Kjøbenhavn sporede man ei synderligen til dette Hagelveir.

Man læser nu et Forslag til Lystfarter paa de mange Canaler, som vor Hovedstad gjennemskjæres af. Denne Idee har allerede været yttret engang tilforn af Ramdohr i Aaret 1792. "Ubegribeligt er det mig", siger han i sine "Studien" (S. 356): "at ikke flere Vandpartier gjøres i Kjøbenhavn. Mig tykkes, der lod sig intet behageligere tænke end et Selskab af Chalupper, der paa en lummer Sommerdags Aften under Musik anstillede Spadserefarter. Men deraf veed man intet her." — Den sande Aarsag, hvorfor saadanne Farter ikke yndes her, ligger nok snarest i Veirets Ustadighed, og overalt i Climatet, som ikke i fjerneste Henseende kan sammenlignes med Italiens. Lysttourerne med Dampbaaden til Dyrehaugen ɔc. hører i en vis Henseende vel til dette Slags Forlystelser og finde ogsaa Yndere nok. Men deels forfeiles Hensigten derved, at i Almindelighed alt for mange Mennesker ere sammenpakkede paa Dampbaaden, deels afgaaer den paa Tider af Dagen, da det enten er alt for varmt

eller alt for kjøligt. Desuden er Bevægelsen her saa godt som ingen.

Capit. Orgaard er med det asiatiske Compagnies Skib fra Ostindien ankommen til Kjøbenhavn. Ladningen bestaaer, blandt andet, af endeel Indigo.

Mariboe, d. 6 Juni. Afvigte Søndag gav Tonekunstneren Ferrari den bebudede Concert i Themis's Tempel her i Byen for omtrent 30 Tilhørere. Om den onde Aand blev fordreven ved det skjønne Harpespil, vil Tiden lære.

(Mariboe Av.)

Odense, d. 9 Juni. Efter den skjønne April, der for tidlig gav os Forsmag paa Sommervarme, fulgte med Maimaaneds Begyndelse 8 kolde og vaade Dage, siden havde vi igjen ved Pintsdagstid skjønne Sommerdage med 15 til 18 Gr. Varme i Middagsstunden; men ogsaa kun omtrent 8 Dage; siden have vi hver Dag haft mere eller mindre Regn, med saa kold Blæst af vestlige Vinde, at mangen een, som Vinteren ikke havde optæret alt sit Brænde, tyede igjen til Kakkelovnen. Endnu vil Veiret ikke fatte Stadighed, og igaar, Medardidag, der hos Jyderne især, prognostiserer Sommerens Veirligt, var Veirets Ustadighed endnu det samme og Blæsten af N. V. kold. Saameget Landmanden i April sukkede efter Regn, saameget længes han nu efter Tørreveir; paa adskillige side Steder har man seet sig nødsaget at afhugge den nedfaldne Rug, for at give Hestene inden den raadnede. Mueligen dog at Nyemaane (d. 10de Juni, Efterm. Kl. 8, 27 Min.) giver nogen Forandring, hvis ei, er at befrygte, at Veiret ikke forandres før Soelhverv mod St. Hansdag. — Alt vil dependere af Vinden, da ingen med Vished kan forudsige det, hvorom man har det levende Exempel i Professor Otthmar, endskjøndt de faa Grunde, han anfører, ere meget rigtige; men ingen Regler holde nu Stik i disse Aaringer, da Vindens Forandring maa have flere Aarsager end Dunsternes Mængde.

(Iversens Av.)

Aarshuus, d. 9 Juni. Her under Kysten vil man i Tirsdags have seet et Par overmaade store Havdyr, som man holdt for Hvalfiske, der havde forvildet sig ind i disse Farvande. Man saae dem leege paa Havets Overflade og sprude Vand fra sig i mange Favnes Høide. De lode til at komme fra Vigen, og toge Veien over ad Thunøe til.

Aalborg, den 7de Juni. Igaar begyndte da dette Aars Pindsemarked her. Blandt de talrigt ankomne Markedsgjæster har man det nye Syn af en Hollænder, navnlig Jan de Bruin, som i et smukt indrettet Fjellehuus udenfor Compagniehuset opvarter, efter hans Skildt, med varme Vafler, samt Punsch, Limonade, Biskopviin, Rom og andre Liquerer; saaog af nogle fra Christiansfeldt hidkomne Fruentimmere, som udsælge af det saa berømte christiansfeldter Brød, tilligemed skjønne Sukkerkager. — I forrige Aars Pindsemarkedstid var Klagen over vedholdende Tørveir; iaar er det omvendt, og man begynder at klage sig over det Regnveir, der nu i saa lang Tid næsten dagligen har vedholdt. Igaar havdes her atter Tordenveir med Ilinger.

Til Bedste for Bombebøssen vil der med det første blive givet en offentlig Concert af endeel Konstnere, der besjeles af ædel Iver for den gode Sags Fremme. Ved denne Leilighed fortjener at anføres to mærkelige Exempler paa sand Ædelmodighed. En Dag i afvigte Vinter, da Gaderne vare ligesom belagte med Glatiis, og ingen, som ei havde noget nødvendigt Ærinde at gaae ud efter, forlod sit Huus, søgte en aldrende Dame af Stand efter Bombebøssen, først paa Bryggernes Laugshuus, siden paa Skippernes gamle Laugshuus, og, uden at afskrækkes af Veirets eller Forets Ubehagelighed, vedblev hun at søge saalænge, indtil hun omsider fandt Vaterskoutens Contoir, hvor hun, i den der opstillede Bombebøsse nedlagde sit Bidrag til en Matrosbolig; men uden at hun vilde nævne sin Stand eller sit Navn. — Ligesaa kom nyligen en afskediget Soldat ind paa Contoiret og nedlagde 1 Sølv Rigsbankdaler i Bøssen, uden at ville nævne sit Navn.

Blandede Efterretninger.

Norge.

Eger i Buskeruds Amt, den 31te Maji. Det

nu i lang Tid havte Regnveir har meget forsinket Foraars-Arbeidet ved Agerbruget, da Jorden paa mange Steder er saa blød, at man hverken kan pløie eller harve den. — Denne Overflødighed af Regn har og foraarsaget, at Stor-Elven (Drammens Elv) er stegen til en betydelig Høide, hvilket i flere Henseender er til Uleilighed for de Gaarde, der stode til den. — I Pintsedagene havde man her et deiligt og varmt Solskins-Veir, men efter den Tid har neppe nogen Dag været fri for Regn, og især havde man her i Gaar en vedvarende Regn indtil over Midnat, som har bevirket alle Bækkes og Elves mærkelige Stigen, endog i den Grad, at en liden Elv, Krogstad-Elven kaldet, har i Nat gjort adskillig Skade, ved at undergrave nogle Bygninger, som ligge ved dens Sider, hvoriblandt ogsaa en Spiger-Fabrik, samt ved at bortskylle en Hauge, med mere. — Engen tegner sig her ret godt og ligesaa Ageren paa høilændte Steder, hvor man har faaet Jorden tilsaaet; men paa de Gaarde, som have sidlændt Jord, ere Udsigterne meget maadelige med Hensyn til Agrene, især om Almanakens Veir-Spaadom (som i de sidste Aar har været temmelig paalidelig) ogsaa nu skal gaae i Opfyldelse; thi da maae vi endnu vente mere Regn i den øvrige Deel af Sædetiden. — Den i forrige Aar saalænge vedholdende Sommervarme, som pludselig omvexledes med Vinterens Kulde, har her havt en meget skadelig Indflydelse paa Frugttræerne; thi, da Kulden kom, medens Træerne endnu stode i fuldt Løv og Safterne endnu ikke vare gaaede tilbage, saa blev Følgen den, at Løvet ikke faldt af, men en stor Deel Træer er uddød. — Her viser sig og i dette Aar et særegent Tilfælde paa Fyrreskoven, nemlig at dens Naale visne og falde af, hvilket mueligens kan være en Følge af forrige Aars stærke Væxt; om dette Tilfælde kan vorde skadeligt for Træerne, det vil Tiden opklare. — Her er i Dag klart Solskin med Blæst, dog have vi ogsaa i Dag havt en Regnbyge.

Stockholm, den 29de Maji. I Torsdags døde Hans Exellence Grev Ruuth, en af Rigets Herrer, Ridder og Commandeur af de Kongel.

Ordener, forhen General-Gouverneur i Pommern m. m. Faa Mænd vare besjelede af større patriotisk Iver, eller have i deres Liv været mere virksomme end denne agtede Olding. Tilvirkning af den fortræffelige Schweitzer-Ost, den mere udbredte Forædling af Fiorin-Græsset, Driften af Höganäss Steenkuls-Gruber, og at Pottemageriet er bragt til en høi Grad af Fuldkommenhed i Sverige, tilligemed mange andre Arbeider og Foretagender, vidne om hans utrættelige Virksomhed. Han døde 74 Aar gammel, og efterlader sig 40 Børn og Børneborn. — Syv Ladninger med Sild ere i den sidste Maaned ankomne hertil fra Bergen, og Prisen paa denne Vare er nu falden til 14 a 15 Rd. pr. Tønde.

For Digteren Goethe skal der oprettes et Hædersminde i hans Fødestad. Basrelieferne dertil skulle være af Thorvaldsen.

Aldrig er der i Frankrig paa een Tid bleven saa mange Mindesmærker for fortjente Mænd oprettede som i dette Øieblik, nemlig: for Malesherbes, Fenelon, Turenne, Biskop des Belzunte, Lafontaine, Cantsleren de l'Hopital, Pascal. Mærkeligt nok: kun 1 Hærfører, men derimod 6 Lærde og Statsmænd!

Det academiske Museum i Göttingen besidder en høist mærkværdig Samling af Sjeldenheder fra Sydhavet. Deriblandt findes een af de Stores Sørgedragt paa Otaheiti, der ikke allene er et Non-plus-ultra af Eventyrlighed, men tillige tjener til Bevis paa hine Beboeres mageløse Taalmodighed i Forfærdigelsen af deres Konstarbeider. Den paa Brystet befæstede Smække bestaaer allene af 1086 Perlemors Stifter, hvoraf hver paa det omhyggeligste er bearbeidet og paa begge Ender har Huller. En paa Sandwichøerne forfærdiget Høvdingkaabe er paa det konstigste besat med guldgule og purpurfarvede Fjer af Chertia coccinea, som kun findes paa disse Øer, og denne Fjermosaik er høist beundringsværdig. Fierene ere ordnede efter et bestemt Mønster, ligesom Stenene paa et musivisk Gulv. De forskjellige Klædebon ere af gjennemblødt Bast af Brødfrugt- og Papirmorbærtræet; andre ere af fin Fletning. De nyseelandske ere af Silkebast. — Et Halsbaand af sammenradede Snogepander vises her som en Hovedartikel af Ildlændernes

Punt, hvoraf man seer, at det usleste af alle Folkeslag ikke er uden Toiletkonster. En otaheitisk Ørenring, bestaaende af tre ægte Perler paa en Snor af Menneskehaar, og et nyseelandsk Øresmykke, bestaaende af fem Mennesketænder.

I Liverpool er den 1ste Jan. d. A. aabnet et Museum for Naturhistorien, som ved denne Stads udbredte Handel lover at blive meget betydeligt. Allerede fylder Samlingen af Dyr to Sahle, og Zoophyterne, ordnede efter La Marks System, ere overordentligen fuldstændige. Et Maler- og Billedhuggeracademie skal ogsaa stiftes der, og til det allerede tilværende Gallerie har Hr. Forster, der i Forening med Hr. Cockwell lader opgrave Billedhuggerværker i Grækenland, foræret en Samling Afstøbninger af de i Phygalia fundne antike Værker. — I Bristol er den 29de Februari lagt Grunden til en for videnskabelige Forsamlinger bestemt Bygning. Ogsaa skal der stiftes her et lærd Selskab.

I en Damask-Fabrik ikke langt fra Glasgow har Hr. Anderson forfærdiget paa sin Væverstoel en Skjorte uden Sting. Kraven og Linningerne, saavelsom Axelstykkerne og Spjællene ere af dobbelt Lærred og synes at være meget nydeligen syede; Knaphullerne paa Ærmerne og paa Halsen ere virkede med Stikning; de fornødne Knapper og et Kalvekrøs ere anbragte deri. Denne Skjorte har Hr. Anderson foræret Hurtesan-Museum i Glasgow.

I Barclay's & Comp. store Ølbryggerie i London har man gjort Forsøg med en ny opfunden Maskine, af Hr. Parker, til at fortære Dampmaskinens Røg i sig selv. Apparatet var i 5 Dage anbragt paa forskjellige Kjedler. Hr. Taylor, der nyligen i Underhuset har talet om de for Sundheden skadelige Følger af de bestandige Dampe, London er indhyllet i, var tilstede, ligesom og flere Medlemmer af Parlamentet, der alle bleve overbeviste om, at ved denne Røgfangs- og Fortæringsmaskine Uleiligheden vil afhjelpes.

Quant fortæller i sin Reise til Italien: "Aldrig har jeg nogensteds seet saa mange Tiggere samlede som i Loretto. I Italien gives ingen anden Fattiganstalt end Klosterne; disse ere ophævede og intet Forsørgelseshuus er blevet oprettet. Italienerne overlade Veldædigheden til

Munkene og give Tiggerne intet uden deres Velsignelse, i det de med de tomme Hænder slaae et Kors for den, der beder dem om Almisse. Jeg betragtede, da jeg gik ud af Kirken, endnu de smukke Døre af Bronze; de Fattige, der stedse ligge paa Gaden, mærkede heraf, at jeg var en Fremmed, og bestormede mig med deres Bønner; jeg gav Nogle noget, og gjorde de øvrige derved saa meget mere paatrængende. Snart saae jeg mig omringet af en talløs Mængde; de holdt mig fast i Klæderne, og om Knæerne, og mine Penge havde ikke været tilstrækkelige til at tilfredsstille det halve Antal af dem; nogle bleve vrede, fordi jeg ikke vilde give dem noget. Jeg tog derfor alle de Penge, jeg havde i begge Hænder, og slængte dem ud iblandt dem; de slap mig nu, styrtede løs paa de udslængte Penge, og saaledes vandt jeg Tid til at undflye."

En Klagestemme fra en Nybygger i America har atter ladet sig høre, formodentligen for at skræmme andre fra at drage did. Den er fra en Missionair paa St. Louis (i Louisiana) og lyder saaledes: "Vi befinde os midt iblandt et talrigt Folk, der er sammensat af Vilde, Halvvilde og forskjellige andre Nationer og Secter. (Mon dette ikke ogsaa er Tilfældet paa de fleste Steder i Europa?) Man har indrømmet os en Qvadratmiil øde Land til Beboelse. Vore Huse maa vi bygge os selv (det samme maa man i Europa), hvorfor mange af os maa arbeide som Dagløннere (hvad kan det skade?). Vi have Brød, som ikke bages i Ovne (i Europa har man Brød, som bages i Ovne, og alligevel er kun halvbagt). Vor sædvanlige Føde bestaaer i Kartofler, Bælgfrugter og Grønt (en meget sund Spise!). Den største Plage er her Insecter, hvoraf et Slags, der ligner smaae Skorpioner, trænger sig ind i Kjødet, foraarsager en utaalelig Smerte, ja ofte Døden, naar den er trængt ind paa et farligt Sted". (I Europa har man Nervefeber, Svindsot, Kraft, og mange andre Plager, som alle dets medicinske Faculteter ikke kunne helbrede Folk for.)

I Aaret 1813 havde Magistraten i Erfurt, der bestaaer af catholske og evangeliske Medlemmer, besluttet, at deres Lig, uden Hensyn til Troesbekjendelse, skulde jordes paa Kirkegaarden, og den preussiske Regjering stadfæstede Indretningen. Men

da Erfurt nu staaer under Corvey, saa har den derværende biskoplige Autoritet nægtet at vie Gravstederne og forbudet catholske Geistlige at følge Lig did. Da nyligen en catholsk Geistlig skulde begraves der, forlod den catholske Præst Ligfølget, da han var kommen til Kirkeporten.

Balthaser Lopez skulde, som eet af Inquisitionens Offere, den 29de Juni 1645 levende brændes ved en Auto=da=Fé i Caruca, men aflagde indtil det sidste Øieblik de mærkeligste Prøver paa Aandsmunterhed. Munken, der fulgte ham til Baalet, udmærkede sig ved sine Formaninger — "Ja, Balthaser!" raabte han uophørligen — "Tak I Gud! Tak I Gud! I kommer for et Smørebrød i Paradiset!" — "Ei, Hr. Pater," svarede Balthaser: "troer I da at 200,000 Ducater (Beløbet af hans confisquerede Formue) er et Smørebrød? Og hvo indestaaer mig for, at Handelen deroppe bliver erklæret for gyldig?" — Den samme Munterhed viste den gamle Mand paa Baalet. Da Bøddelen var en Begynder i at trække Halsen til, saa raabte Lopez: "Hør Peter! — naar du ikke vil bære dig bedre ad med mig, saa tænd kun strax Ild paa hele Kramboden!" — Da Halsen allerede var ham halv tilsnøret, raabte igjen Munken: "Nu Balthaser, føler I virkelig Smerte over eders Forseelse?" — "Ei, Hr. Pater!" udstødte med Møie den Halvqvalte: "I er forbandet spøgefuld", og opgav Aanden under langsom Stegning.

Kjøbenhavns Børs d. 13 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 251, a vista 254. Amsterd. 2 M. = , a vista = . Paris 2 M. = . Spec. 256. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 5 ß. a 15 Rbmk. $6\frac{1}{2}$ ß. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. f. A.) 71. Norske Rigsbanksedler $16\frac{3}{4}$. Svenske Sedler 57 a 58 ß. — Disconto 6 pC.

Anecdot.

I en Kjøbstæd laae en Træmmer i uophørlig Strid med en der boende Kammerraad, og beskyldte denne omsider i Klubben for at være en Fritænker. Sagen gjorde Opsigt, og kom for Birkeretten. Træmmerens Sagfører fremsatte blandt andet det Argument, at eftersom Tanker ere toldfrie, maatte det ogsaa tillades enhver, at være Fritænker, og at det, som er enhver tilladt at være, ikke kunde gravere Nogen, naar det tillagdes ham. Modpartens Procurator meente derimod, at dette var Træmmer=Stiil, da Tanker kun vare toldfrie saalænge de laae paa Oplag, men at de nuomstunder, i de fleste Lande, anholdes og confisqueres, som andre forbudne Varer, saasnart de bragtes over Toldlinien, d. e. Læberne. Træmmerens Sagfører vedblev imidlertid at paastaae sin Principal frikjendt og hans Modpart dømt for unødig Trætte, saa meget mere, som den udødelige Lessing selv havde været en Fritænker, og det ikke kunde være en Kammerraad nogen Skam at gjelde for det, en Lessing havde været. "Hvad Characteer havde da denne Hr. Lessing?" spurgte Birkedommeren med en meget alvorlig og betænksom Mine, i det han tog en Priis af sin paa Bordet staaende massive Sølvdaase. — "Han var Magister", svarede Procuratoren. — "Magister?" raabte Birkedommeren ganske hidsig: "Saa har Hr. Procuratoren læst sin Hof= og Statscalender, som Fanden læser Bibelen; thi ellers vilde han nok vide, at en Magister rangerer under No. 3, og en virkelig Kammerraad under No. 2 af Rangforordningens sjette Classe."

---

* * *

Onsdagen den 14de Juni gives paa Sommertheatret paa Vesterbro en ny heroisk Pantomime: Apollo, eller den af Sarband bortførte Hyrdindes Befrier, hvortil Musiken er af Hr. C. Lehmann. Førend Pantomimen gives et Thema med Variationer paa Davidsharpe af Hr. C. Lehmann, og en Allegro paa Valdhorn af F. S. Agthes Concert.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 49.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 17 Juni 1820.

Om Agerdyrkning og Landvæsen.

Af Pastor Wedel i Everdrup.

9.

"Det er en gemeen Karl", en Titel, som er afskyelig blandt cultiverede Borgere; men en gemeen Mand, naar Almuen saaledes benævner Forvalteren, Præsten eller Mølleren, har en god Betydning, ja bruges endog om de fornemste Adelsmænd, naar de ere nedladende i deres Tale imod Bonden, og vide at lempe sig efter hans simple Fatteævne. Da siger Peder eller Povl i Samqvem med sine Jevnlige: "Det er en rar gemeen Mand, som slet ikke er storsnudet, om han endog taler med en Inderste eller Skoeflikker, og skjelder ikke Folk ud, om de ere af andre Tanker end han." "Thi for mange Aar siden", siger Hans: "talte min Farfader med denne hist henne paa Gaarden, som fra ringe Stand havde opsvinget sig til Rigdom ved Giftermaal og til Ære ved tilfældige Omstændigheder. Naar man i al Underdanighed yttrede sin Mening, som han ei vilde bifalde, svarede han som oftest: Hold Mund! ikke et Muk; veed du ikke, at jeg er Herremand? vil du have een paa Snuden?: fort, ud paa min Dør." — Han var sandeligen ikke nogen gemeen Mand, efter Almuens Fortolkningsmaade!

Jeg vil derfor ikke sige, at Birkedommeren, Præsten eller den cultiverede Møller just skal være familiær og spille Kammerat med enhver af Almuen; men vise ham Agtelse og Overbærelse, og betyde ham Tingene paa en lempelig og fornuftig Maade; thi alt for stor Fortroelighed med sine Undergivne skader lige saa meget som Stortalenhed og Foragt. Det er Bonden, hvoraf de Fleste skulle leve; han er hæderlig og agtværdig, og fordi en Anden har mere Formue, Cultur og Hæderlighed, skal man ikke deraf bryste sig og fremføre sine Ord og Handlinger paa en stolt og hovmodig Maade; thi Manges Skjebne inden Dagenes Ende kan blive sørgelig nok, og da maaskee mangen En ønskede at være en brav Bondemand.

Den gamle Digter Schandorph har ellers taget Ordet gemeen i en anden Udtydning, nemlig: simpel — ligefrem Mand, uden al Ring og Titel. Blandt andet siger han om en Provstekarl, der klager sin Nod for sin Hosbonde, saaledes:

Gemene Præsters Karle mig —
Herr Provst! — har slaaet erbarmelig,
Og handlet meget ilde — — — —
Gemene Præster kaldes de
Som ikke ere Provstede,
Og ei bær Navn af Mester.

Det vil sige: Magister, som var en kjer Titel for vore gamle Præster; og da der ved et Gjæstebud kom en Disput imellem en Mester Hans og Borgermester Hans, hvo af dem der skulde sidde øverst, som ikke kunde bilægges, saa fortæller

Sagnet, at Kongen lod begge Parterne svare: "Der er stor Forskjel paa Mester for og Mester bag." Skal denne Sætning endnu være gjeldende, saa Gud bedre det; da ere der mange gemene Præster, der slet ingen Titel have, uden allene: Deres Velærværdighed. Men, Herre Gud! der maa jo og gjøres en Udmærkelse paa de hæderværdige og fortjente Mænd, og de andre maa finde sig i at forblive i deres Simpelhed. Men vore fordums Præster vare nok ikke altid de lærdeste, fornuftigste og meest cultiverede, fordi de havde Magistergraden, da man veed, at det kostede ikke mange Penge eller stor Erudition, for at erholde denne Titel; men et Slags da gjeldende Rangsyge var ofte — ei altid — Drivefjederen til saaledes at udmærke sig fra simple gemene Præster. Jeg veed det af Erfarenhed fra een af mine Forfædre i det 18de Seculum, der havde sex Sønner, hvoraf de tre vare Magistre og de andre tre kun simple Landsbyepræster; men disse kunde dog nok maale sig med de andre i alle Tilfælde, især i grundig Lærdom og Menneskekundskab.

Det er derfor ikke Rang, Titel eller Hæderstegn, der udmærke Præsten i Fornuftiges Öine fra andre simple Folk; men Duelighed, Moralitet; at læmpe sig efter Omstændighederne, overbære med de Feilende, og bestyre sit Kald i det Hele med Klogskab, skjøndt han er mindre sproglærd end A., B., C, og mindre veed at holde Skridt i Litteraturen med Tiderne end D., fordi han ei har Midlerne i Nærheden til saadan Kundskab; og skjøndt han er meget tilbage for E. i Formue, Møbler, Eqvipage og Besætning, saa er han dog altid hæderværdig nok, naar han besidder de ovennævnte gode Egenskaber.

Sporon, i hans Eenstydige danske Ords Bemærkelse, fremfører endeel om gemeent som synonymt med almindeligt; men vil ikke vel, at man nu maa bruge Talemaaden: den gemene Mand, men hellere: Menigmand. Nu hører man og sjeldent det første i Samtaler eller Skrifter, men oftere: den lavere Classe.

Og dette Udtryk kan og vel anvendes, naar man taler i Skrifter om Geistligheden, da der til den høiere Classe henhører Biskopper og de fornemme Præster; til mellemste Classe maaskee

utitulerede Præster i Kjøbstæder og paa Landet, og til den lavere Classe maaskee ordinerede Catecheter, Personel-Capellaner og Missionærer flere Steder.

Efterat Hr. Pastor Wedel her har viist os, hvad man paa Landet forstaaer ved gemeen, vil det neppe være af Veien, at en Kjøbenhavner her viser, hvad man i Hovedstaden forbinder for Begreber med dette Ord. Den Forskjel, som Sporon gjør paa gemeen og almindelig, synes ikke at være bygget paa nogen fast Grund. Gemeen er ligefrem en urigtig Oversættelse af det tydske gemein, der formodentlig kom herind med de hvervede tydske Soldater, som man kaldte Gemene. I de Tider, da man ikke gjorde sig Umage for at opsøge virkelig danske Ord, fandt man det mageligst at betjene sig af Udtryk, som: den gemene Mand istedetfor menig Mand, hvilket allerede Sporon foreslog, det gemene Beste ꝛc. Imidlertid er Ordet gemeen bleven temmelig almindeligt i sin ufordeelagtige Forstand, og gemeen Adfærd, gemene Udtryk, gemeen Tænkemaade findes nu ikke blot hos den gemene Mand: d. e. den store Hob, men ogsaa blandt ugemene, d. e. Folk, der henregnes til den mindre Hob, saa man med Føie kan sige, at det Gemene nu er blevet temmeligt gemeent. Hvor man end kommer, det være paa Spadseretourer eller i Skuespillet og paa andre offentlige Steder, saa finder man Stadfæstelser nok herpaa. Og det er besynderligt, at jo fornemmere mange Mennesker ere blevne i det Udvortes, desto gemenere ere de blevne i det Indvortes, og at en fiin Casimirs Kjole ofte skjuler det gemeneste Hjerte. Saa længe Gemeenhed blev i de lavere Stænder, var den længe intet uden simpel Jevnhed, men da den gik op til de højere og derfra igjen tilbage til de lavere, saa blev den til Gemeenhed, efter det Begreb, vi nu forbinde med Ordet. Naar Bonden siger om sin Herremand: "det er en Lyst at tale med den Herre, han er saa gemeen", betyder det noget ganske andet, end naar en Kjøbstadsmø trækker paa den lille Mund og siger om samme Herre: "o, han er saa gemeen!" og naar hiin siger: "vi har en rar Præstegvinde,

hun er saa gemeen", saa er det det Modsatte end naar denne siger: "hun vil gjerne være fornem, men har dog et gemeent Væsen paa sig."

Gemeenhed i Tænke- og Handlemaade tiltog i nyere Tider, ligesom de Gemenes Tal forøgedes med Folk af de ugemene Stænder, der ved at spænde Buen for høit og leve for meget over deres Kræfter, nedsank til Pøbelens Classe. Gemeenheden er, ligesom en vis Smitte, ikke bragt fra Landet ind i Hovedstæderne, men fra Hovedstæderne ud paa Landet, og længe vil det neppe vare, at selv Bonden ikke vil kalde det gemeent, naar een af hans Bymænd ei er klædt paa Kjøbstædsmaneer, eller Pigerne i hans Landsby føre sig op som Kjøbstædsjomfruer. Hvor urimeligt det end maatte synes, saa er det dog vist, at det vi kalde Gemeenhed, som oftest kommer ovenfra, fra de saakaldte bedre Stænder. Hos disse findes den store Retorte, hvori al Gemeenhed præpareres, og hvorfra den gjennem tusinde fine usynlige Rør udbreder sig til de laveste Stænder. Det Gemeene, der snakkes i Krostuer og Ølhuse, er sædvanligen kun det svage, forvirrede Eccho af det, der tales i Assembleesahle.

Til Hr. Pastor Wedel i Everdrup, i Anledning af hans unyttige Feide imod Seminaristerne.

"Vee den, fra hvem Forargelsen kommer!" ɩc.
vide: Luc. 17. 1, 2.

Mange have med Rette forundret sig over at læse de idelige Sarcasmer og sletvalgte Anmærkninger, Hr. Pastoren i den sildigere Tid har tilladt sig imod Seminaristerne. Indsenderen heraf vil ikke indlade sig i at bedømme, hvorvidt Hans Velærværdighed bør yttre saadanne imod en Classe af Mennesker, med hvilke han (vist nok i en langt ædlere Hensigt) kunde og burde arbeide til et fælleds Maal. Ei heller vil han undersøge, hvori Vedkommende kunde have syndet, siden de

saa ofte og ved saa mange Leiligheder maae staae aabenbar Skrivte i offentlige Blade. Kun maa han tilstaae, at han har tænkt sig een af tvende Aarsager, som Bevæggrund til H. V. Fremfærd, enten nemlig, at Hr. Pastoren — Gud maa vide hvorfor — kunde have personligt Had til Seminaristerne; eller og, at det Hele er Virkning af en Indbildskhed, som kun en Magister Stygotius pleier at give Tøilen. Er det første Tilfældet, saa spørges: sømmer slig en Tænke- og Handlemaade sig for en Christi Discipel, eller gjør Sligt hans Forstand, eller Hjerte Ære? Mon han ikke her gandske har glemt St. Pauli Epistel til de Epheser, Cap. 4 26, 27, 31.? Er det blot Indbildskhed, der har avlet Fosteret, da tykkes det, som om H. V. havde gjort langt bedre i at gjemme slige Bemærkninger hos sig selv, end sætte disse til Skue i offentlige Blade, hvor saa letteligen skee Anvendelser, der som oftest aldeles mangle Grunde, men dog i mange Henseender kunde vorde skadelige. Hr. Pastorens Frygt for og Fortrydelse over, at Skolelærerne, paa sine Steder, med Hensyn til Indkomster, endog skulde være bedre aflagte end Præsterne, falde nok bort af sig selv, hvis han, som en erfaren 36aarig Landsbypræst, erindrer sig det gamle Ordsprog: "Naar det regner paa Præsten, saa drypper det paa Degnen." Overalt maa jeg slutteligen tilføie, at Erfaringen til enhver Tid noksom har lært, at sligt Præk, hverken i aandig eller sædelig Forstand, har havt den forønskede Virkning. Mit Raad til Vedkommende skal derfor være: herefter aldrig at besvare Hans Velærværdigheds Skriverier, saa meget meer, som disse correcte Correxer, hvori der dog stundom mangler en rigtig Eftersætning, (Man see H. V. Skriveri desangaaende i Kjøbenhavns Skilderie No. 41), efter hans Formening gaae over Seminaristernes og langt — maaskee vel langt — ind i Hr. Pastorens Forstand. — Sapienti sat!!!

C. Selstrup.

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar Eftermiddags begave Deres Majestæter Sig med Hoffet til Sommerresidentsen Frederiksberg.

Onsdagen den 16de August førstkommende bortsælges ved Auction den med det Asiatiske Compagnies Skib Kronprindsessen, Capitain S. W. Ørgaard, fra Bengalen hertil medbragte Ladning, bestaaende af: Circa 369111 Pund Salpeter, 92994 Pd. Sukker, 312864 Pd. Riis, 96700 Pd. Ingefær, 34056 Pd. Peber, 9617 Pd. Sago, 92450 Pd. Gurgunieye, 4497 Pd. Cassia Lignea, 171278 Pd. Indigo, 3872 Pd. Lack=Dye, 1498 Pd. Schellac, 96894 Pd. Tobak, 15000 Pd. Cowries, 141900 Stykker Snør=Rottinger, 3436 Stkr. Sooty Romals, 776 Stkr. Shambusay Tørklæder, 2041 Stkr. røde Gillas Tørklæder, 762 Stkr. fine Tørklæder, Madras Mønster, 3637 Stkr. Guilliadeur blaae superfine og fine Tørklæder, 507 Stkr. Makerdanty Sooty Romals, 347 Stkr. Engelsk dito, 150 Stkr. Puttah Potty Tørklæder, 300 Stkr. Gouripore Castahs og 122 Stkr. Mora Fothas.

Odense. DD. HH. Prinds Christian Frederik og Gemalinde forlode Rom den 11 Maji om Morgenen, og ankom samme Aften til Velletri, efter at have tilbragt endeel af Dagen med at besee Egnen og Mærkværdighederne om og i Albano. Den 12 fortsattes Reisen til Terracina, hvor DD. HH. besaae Levningerne af den gamle Havn, og derfra til Mola di Gaeta. Om Eftermiddagen, d. 13, ankom de høie Reisende til Caserta, hvor Hs. Majestæt Kongen af begge Sicilierne allerhøistselv var tilstæde og modtog Høisamme. Efter den 14de at have bivaanet en landlig Fest, som Hs. Majestæt aarligen giver ved Slottet Carditello, indtraf DD. HH. samme Aften til Neapel. (Hempels Av.)

Odense, d. 13 Juni. Efter tilendebragte Vaabenøvelser i dette Foraar, blev af Hr. Stiftbefalingsmanden, Kammerherre Cederfeldt de Simonsen sidstafvigte Løverdag Eftermiddag holdt Revue over Byens hele Borgervæbning, der for Tiden bestaaer af 2 Borger=Compagnier, det borgerlige Ridende Corps og de Unge Karles Corps, som derpaa hvert især af Hs. Høivelbaarenhed blev tilkjendegivet sammes Tilfredshed med udviiste Flid og Iver. Samme Aften gik Tappenstregen med skjøn Janitskarmusik igjennem alle Byens Gader. — Huustiggeriet gaaer her nu atter i fuld Svang, Fattigskatten, Tvangsarbeidsanstalten ꝛc. ꝛc. uagtet. Man er snart som bestormet i Husene fra Morgen til Aften; der trygles under alle Paaskud af Gamle og Børn, og ikke sjelden med den meest uforskammede Paatrængenhed og Grovhed, den de Fleste da maae frikjøbe sig for: Løgn og List gaae Haand i Haand, og ingen Afviisning eller Trudsler hjelpe. Et Middel imod dette forhærdede Onde vilde det maaskee være, om det offentlig bekjendtgjordes ved Navn, hvergang Nogen blev paagrebet og straffet for Betlerie, saavel som trykte Fortegnelser over alle Almisselemmer med den Enhver især tillagte Understøttelse, gratis uddeelt; thi hvem Man nu spørger selv derom, faaer naturligviis — Intet. (S. Bl.)

Odense, d. 13 Juni. Raadstue=Arresten i Odense var neppe bleven udtømt ved de bortsendte falske Banksedlers Fabrikantere og Medhjelpere, førend den strax igjen er bleven fyldt af Tyve, som tildeels have stjaalen Tøi, der laae til Blegs m. m. Der frembringes mueligen flere Deeltagere. — Ogsaa paa Thorseng skal være opdaget en Tyvebande, under fæle Omstændigheder. — Franck gjør i Horsens med sin Donauweibchen samme Lykke som førstegang her i Odense. — Det er nu allerede givet der 3 Gange efter hinanden. — Nyemaanen hjalp kun for saavidt at Luftens Temperatur blev saa kjendelig mildere at man kunde undvære Kakkelovnsvarmen — men Regn= og Haglbyger vedholde desværre endnu; dog med længere Mellemrum, og Barometret stiger langsomt, som da nok snart vil igjen bringe os stadigere Veirligt. (Iversens Av.)

Aalborg. Den offentlige Examen i Dronning Maries Institut begyndte i Aar den 30te Maji og sluttedes den 2den Juni. Prøver i Haandarbeide, Tegning, Skjønskrivning og skriftlige Udarbeidelser, var, som sædvanlig, fremlagt til almindelig Eftersyn. Den 5te kundgjordes Examens Udfald, samt Caracteerlisten for sidstforløbne Halvaar, og Præmier uddeeltes til de af Eleverne, som havde udmærket sig ved Flid og Sædelighed. Høitideligheden aabnedes ved en Cantate, ledsaget af Instrumental=Musik, hvorefter Hr. Pastor Fuhr i en lige saa hjertelig som grundig Tale, besvarede det Spørgsmaal: Hvi er den unge Piges omhyggelig

Dannelse, nu mere end nogensinde elleres, vigtig og ønskværdig? — Endelig sluttedes med en kort Sang. To Elever forlode ved denne Examen Institutet og fire traadte ind. Samtlige Elevers Antal er for Tiden 21.

Aarhuus, d. 13 Juni. Da i Søndagseftermiddag, formedelst det for i Sommer usædvanligt smukke Veir, foruden andre Steder, Skibsbroen og Haverne ved Søen, vare besøgte af en Mængde Mennesker, bleve disse paa en frappeerende Maade overraskede ved, omtrent Kl. 4, at see et kolossalsk Havuhyre at reise sig, et Bøsseskud fra Land, lodret op fra Havets Overflade. Snart forsvandt det, snart skjød det sig atter op med skummende Fart og sprudede en overmaade tyk Vandstraale fra sig, snart gav det i Solen en Glands fra sig, som straalede det af tusind Diamanter. Efter Øiesynet var den Deel af Dyret, som befandtes over Havet, høiere end det største Menneske. Nogle Fiskere ilte forfærdede ind, da Uhyret reiste sig i Nærheden af dem. De beskrive det med et uhyre stort Gab og glindsende Skjæl paa Kroppen. Da det henved en halv Timestid havde tumlet sig her omkring, forsvandt det over imod Thunøe. En Time efter blev det atter synligt en Miilsvei herfra, over imod Mols. En Mængde Maager som bestandig omflagrede det, var et Mærke for, hvorhen man skulde vende Øiet for at opdage dets Fremkomst. For nogle Dage siden havde man her seet et Par af samme Slags. — Personen, som i den senere Tid har begaaet saa mange dristige Tyverier her i Byen, er nu i Politiets Varetægt. Det er et Fruentimmer, neppe en Snees Aar gammel, ret pyntelig klædt. Hvor hun egentlig hører hjemme, vil man nu snart erfare. — En Mand har for nogle Dage siden indtaget en Skeefuld Vitriololie, formodentlig for at ende sit Liv, men lever dog endnu.

Om Høre-, Tryk- og Skrivfeil.

I Goethes Skrift: "Ueber Kunst u. Alterthum, 2 B. 2 H., læses et interessant Stykke om Høre-, Tryk- og Skrivfeil. De Sproglærde, hedder det deri, er det længst bekjendt, at det ved gamle Haandskrifters Forbedring ofte bemærkes, at disse ere blevne dicterede, og at man derfor har Aarsag til at være opmærksom paa Hørefeilen, hvoraf Skrivfeilen er opstaaet.

Herpaa kan jeg af egen Erfaring anføre de forunderligste Exempler, thi da jeg altid har været vant til Dicteren, ofte ogsaa dicterede udannede, i det mindste til et vist Fag just ikke dannede Personer, saa har jeg havt en egen Uleilighed deraf. Især skete det, naar jeg dicterede over videnskabelige Gjenstande, som jeg kun kunde hellige Mellemtider, ja Hefter, og ikke kunde gjennemsee samme strax. Men naar jeg nu, efter hele Aars Forløb, igjen tog dem i Haanden, saa maatte jeg opdage deri de forunderligste og uforstaaeligste Steder. For at dechiffrere Meningen af et saadant Abracadabre, forelæser jeg mig det uforstaaelige Ord saalænge, indtil i Talens Strøm det rette Ord fremkommer.

Men i Hørefeilene er alt for ofte den Dicterende selv Skyld. Man lytte kun, naar der forelæses i Selskaber, om vel alt kommer til Klarhed? Man lægge Mærke til Skuespillerne! Disse, selv de bedre ikke undtagne, have den forunderlige Nykke at udtale Personers, Landes og Stæders Egennavne utydeligen. Mig synes det, efter mangeaarig Erfaring, at komme deraf, at et saadant Ord ikke svarer til deres Følelse, og de derfor, som ligegyldigt, behandle det løseligen. En anden Art af Utydelighed kommer deraf, at den Foredragende midt under Talen forandrer sin Stilling, vender sig omkring, eller farer hid og did med Hovedet. — De Studerendes Hefter er for det meste vel saa rigtige, fordi den Dicterende ikke forandrer sin Plads, og det er ham magtpaaliggende at fyldestgjøre saa mange opmærksomme, lærebegjerlige unge Mennesker. Hører man derimod Tilhørerne klage over deres Lærers Uforstaaelighed, saa kommer det deraf, at disse vel bære Videnskaben i sig, men ikke vide at sætte den uden for sig, hvortil der hører et eget Studium og ikke enhver er denne Gave af Naturen forundt. — Men Høreren og hans Øre bidrage ligeledes til den nævnte Feil. Ingen hører uden det, han veed, ingen fornemmer uden det, han kan føle, imaginere og tænke. Den, som mangler Skolestudium, kommer til at omsætte alle latinske

og græske Udtryk i bekjendte Ord af hans Modersmaal; det skeer ligeledes med Ord af fremmede Sprog, hvis Udtale er Skriveren ubekjendt.

Høist mærkværdig bliver i et beslægtet Tilfælde den Maade, hvorledes en udannet Mængde forvandler fremmede, sælsomt klingende Ord, i bekjendte, meninggivende Udtryk, hvorover en liden Ordbog var ønskelig. Fremdeles indtræffer det vel ogsaa ved Dicteren, at Høreren sætter sin indere Mening, Lidenskab og Trang i det hørte Ords Sted, indføier en elsket Persons eller attraaet god Bids Navn.

Hørefeil *).

Drikkefrihed læs:	Trykkefrihed
fortøiet Pige	fortøiet Pige
Residenz	Evidenz
Afsnakke	Aftakke
Lyseprofet	Lyseprofit
Romanskole	Normalskole
Krænkefrihed	Tænkefrihed
providere	profitere
Skathul	Chatoul
Neutral	Naturel
Fugtig	tugtig.

Tryk- og Skrivfeil af Uagtsomhed.

Udannet læs:	Uddannet
Slet Lærd	Ret Lærd
Fugtbar	Frugtbar
Tiger	Tigger
Trojansk Støtte	Trajansk Støtte
Pukler	Bukler
Tykke	Tygge
Yndling	Yngling
Sucat	Ducat
naadig	raadig
Maskebaljer	Maskeballer **).

*) Man har her, som let skjønnes, maattet afvige fra Originalen og blot følge Ideen.

**) Een af de groveste Trykfeil, der vel nogensinde har existeret, findes i en hallisk Bibel i det Wolfenbüttelske Bibliothek; thi det sjette Bud lyder deri saaledes: Du skal bedrive .... Overs.

Franske og Latinske Ords Forvandling i Ord og Mening af den store Hob.

Malitsen (s. Jeppe paa Bjerget)	Militsen
Complet eller Complot	corpoulent
Ektime (naar det kommer til)	Extremité
Neutral	Naturel
Manqueret (stødt, fornærmet)	Moqueret
Coquetten (af Mexico)	Conquetten
Madradse	Maitresse
Frank Schæse	Française
Urin	Ruin *).

Over disse Mangler har ingen mere Aarsag at tænke efter end vi Tydske (mon ikke ogsaa vi Danske?) da i vigtige Værker, hvoraf vi skulle belæres, alt for ofte sløve, efterladne Correctører, især naar Forfatteren boer langt borte, lade utallige Feil blive staaende, der stundom ikke førend i Enden af andet og tredie Bind anføres.

Er man ved Læsningen af videnskabelige Bøger ikke allerede bekjendt med Sagen, saa vil man fra Tid til anden støde an, og neppe vide at hjelpe sig, naar man ikke har en spaaende Aandsnærværelse, tænker sig Forfatteren, som en forstandig Mand, lige for sig, der intet Urimeligt vil eller tør sige. Men er man da istand til en saadan Anstrængelse, og er man det altid?

Da nu den agtværdige tydske (mon ikke ogsaa danske) Nation, der har saa mange Fortrin at rose sig af, i denne Punkt desværre staaer tilbage for alle Andre, der saavel i skjøn, prægtig Tryk, som, hvad der er endnu mere værdt, i en feilfri, sætter sin Ære og Glæde, saa var det vel Umagen værd at tænke over, hvorledes en saadan Ulempe kunde modarbeides ved fælles Bestræbelse for Skrivningen og Trykningen. Et betydelig Skridt vilde allerede være gjort, naar Personer, der desuden af Pligt eller Tilbøielighed have uafbrudt Kundskab om det Hele eller de enkelte Dele af den løbende Literatur, vilde give sig den Umage,

*) Hertil kunde maaskee ogsaa føies Ordsprogs Fordreielser, som Følge af Sproguvidenhed, f. Ex. gule og grønne Skove, skyde Hunden paa Haren (sagde engang en Tydsker, istedetfor: skue Hunden paa Haarene); Øgler i Mosen 2c. Overs.

ved hvert Værk at see efter Trykfeilene *), og optegne fra hvilke Bogtrykkerier de fleste incorrecte Bøger udgaae. En saadan Anke vilde sikkerligen oplive Trykherrernes Ærefølelse; disse vilde være strængere mod deres Correctører, som holdt sig igjen til Forfatterne, angaaende utydeligt Manuskript, og saaledes kom een Ansvarlighed efter den anden paa Bane. Vilde de nyligen i Tydskland ansatte Censorer, hvilke, som literarisk dannede Mænd, et saadant Uvæsen nødvendigen maa være paafaldende, naar de, som Loven tillader, censurere Udhængsarkene, ogsaa fra deres Side stedse paaminde om Trykfeilene, saa vilde sikkert det Gode ogsaa desto hurtigere fremmes. Opkaster man det Spørgsmaal, hvorfor i Tidenderne og andre Dagblade, som dog iilsomt, ja overilet, trykkes, færre Trykfeil forekomme end i Værker, hvortil man kan tage sig god Tid? saa kan man svare: netop fordi der til dagligdags Arbeider ansættes vigilante Mænd, og man derimod ved langvarige Arbeider troer, at den Uopmærksomme endnu stedse har Opmærksomhed nok. Dette være nu som det være vil, naar det Onde først er levende bringes paa Bane, saa er dets Helbredelse forberedet. Maatte kyndige Trykherrer yttre i Tidsbladene deres Mening om dette dem saa nær vedkommende Anliggende, og give, hvad der til den gode Sags

*) Trykfeil kunne hidrøre af to Aarsager: enten skjødesløst Haandskrift eller Sætteruvidenhed. Mange Forfattere skrive ikke allene usselt, men deres Krageføer endog saa flygtigen, at man ofte maa gjette sig til Meningen, og sammenligne deres af andre Skrifter anførte Steder med Kilderne, naar ikke Citaterne skulle blive gale. Atter andre betjene sig af aldeles udannede Haandskrivere, der endnu gjøre Ondt værre. Adskillige skrive endog deres Navne som Hieroglypher. Der udfordres en sand Herkules af en Corrector til at rense en saadan Stald af alskens Skriv- og Afskrivningsfeil. Men selv det tydeligste Haandskrift kan forfuskes af en maadelig Sætter, og det, som fra Begyndelsen af er slet sat, kan sjeldent blive ganske frit for Trykfeil, med mindre man vil læse fire, fem Correcturer. Overs.

Fremme var ønskværdigt, efter deres nøjere Indsigter, de virksomste Oplysninger.

Blandede Efterretninger.

Den 24 Mai Kl. 2 om Eftermiddagen opkom Ild i det Keiserlig Russiske Pallads i Zarskojo Selo, hvorved en stor Deel af Bygningen, som allerede i to Uger havde været beboet af Keiseren og Keiserinde Elisabeth, tilligemed det af Alexander opbygte Lyceum, lagdes i Aske. Ilden udbrød i Paladskirkens Kuppel, og greb, da det just blæste stærkt, hurtigen om sig. — Dette skjønne Lystslot ligger 28 Werster (omtrent 4 Mile) fra Petersborg. Veien did gaaer igjennem en Lund, under en konstig Klippe, hvorover der er et chinesisk Vagttaarn; man kommer forbi en chinesisk Stad, hvor den uhyre, tre Etager høie, Keis. Bygning, som er 1200 Fod lang, præsenterer sig. Cathrine I. lod dette Slot bygge, Elisabeth lod det udzire og plumpt forgylde, og Cathrine II. forskjønne og indrette efter en nyere Smag. Blandt de mange Cabinetter findes et stort, der er tapeseret med Rav, som Friedrich den Iste havde foræret Peter den Store. Eet af Stykkerne viser ved sine Aarer det Aar, det blev foræret. I et andet Værelse er Gulvet indlagt med Perlemor, der forestiller de mangfoldigste Blomster og skjønneste Figurer. De to berømte Glasværelser overgaae i Skjønhed og Nyhed enhver Beskrivelse. Væggene og Lofterne bestaae af tykke Glasstykker, af omtrent en Qvadratfod, hvidagtige og lyseblaa, sammenføiede ved forgyldte Rammer. Endog Dørene, Sophaerne og Stolene ere af coulørt Glas af den skjønneste Form. Fra Værelserne kommer man paa en stor Terrasse under en Colonnade, og derfra til Badene, der indbefatte en Række af prægtfulde Værelser, hvoraf eet er ganske sammensat af de skjønneste Agater og Porphyr. Ikke langt fra Badene er en stor Terrasse paa Buer, med et meget langt bedækket Gallerie i Midten, der kan tjene til Promenade. Paa Terrassen staae et betydeligt Antal berømte Mænds Brystbilleder. I Haugene, som ere meget store, findes en Eremitage, i hvis første Etage Keiserinde Cathrine II., i et udsøgt Selskab af Venner, pleiede at spise uden Betjenter. Hun havde til den Ende

ladet med stor Bekostning forfærdige et Bord, hvori der var anbragt et yderst sammensat Maskinværk, formedelst hvilket Dækningen gik ned, og ved en stor Central Lem igjen reiste sig, hvilket ogsaa var Tilfældet med Tallerkenerne, formedelst Cylindere. Saaledes blev Selskabet forsynet med alle Delicatesser, uden at man saae eller hørte noget dertil. Maskineriet optog et heelt Værelse.

Hr. Justitsraad N. H. Weinwich har skjænket os en Oversættelse af den russiske Etatsraad og Ridder S. v. Ouwaroffs høist interessante Tale, som Curator for den petersborgske Undervisnings Omfang, i det pædagogiske Central-Institut, d. 22 Marts 1818, 43 S. 8vo. Forf. begynder med at skildre os Keiser Alexander som Videnskabernes og Oplysningens høie Befordrer i hans vidtløftige Riger. Han gaaer derfra over til at vise de orientalske Sprogs Vigtighed, fordi Asien var Vuggen for alle Religioner, alle Videnskaber og al Philosophie; men at kun de Sprog blive vigtige, som have en egen Literatur. Det græske Sprog og det med samme forbundne romerske, giver Nøglen til Kundskab om hele den vestlige Verden; det arabiske, forenet med det persiske, Nøglen til det hele vestlige Asien, ligesom det længe var Kilden til Kundskab i hele den østlige gamle Verden. Bekjendtskab med Sanskrit vakte end mere Opmærksomheden for det asiatiske Sprog. Lægges hertil det hebraiske, de tatariske Stammers, samt Japanesernes og Chinesernes Sprog, saa har man omfattet de Gamles System af Asiens sande Stammesprog. Forf. gjennemgaaer nu disse Sprogs forskjellige Literaturer, og viser, at af alle, den indiske er den første, meest omfattende og ældste. Sanskritsproget er fuldkomnere end det græske, rigere end det romerske, og mere udarbeidet end begge, men har ogsaa Lighed med disse Tungemaal. Den indiske Literaturs ældste Frembringelser ere dens hellige Bøger, de saakaldte Vedas og Samlingen af Menus Love; Sanskritsprogets Triumph er Digtekonst. Taleren undersøger derpaa det Spørgsmaal: hvilken Deel Rusland maa tage i Udbredelsen af de asiatiske Sprog og hvilke Fordele kan det skabe sig af deres Kilder? — Naar man har læst dette Skrift, saa synes den Frygt, som nogle i nyere Tider have næret i Henseende til Ruslands

voxende Kjæmpemagt, ganske at forsvinde; thi en Stat, der saaledes som denne, mere arbeider paa at forædle end at forstørre sig, der, allerede følende sig stor nok i physisk Kraft, kun endnu higer efter den intellectuelle; der mere søger at erobre andre Nationers oplyste Mænd, og derved at udvide sine Kundskabers og sin Culturs Grændser, end at tilrive sig deres Lande, en saadan Stat, med en Alexander paa Tronen, kan neppe blive farlig for de Dele af Europa, der, paa Spidsen af en med saa megen Anstrængelse tilkjæmpet Cultur, synes ved Monopol- og Kræmeraand, Ærgjerrighed og Forfængelighed, at synke tilbage i Middelalderens Mørke, og, skjøndt under andre Skikkelser, at ville beplette sig med alle de Lyder, som beskjæmmede endog de raaeste Aarhundreder. Maaskee bliver Rusland et venligt Tilflugtsted for saadanne Landes flygtende Genius! Stort og mægtigt nok i sig selv, behøver det ikke at stræbe efter nogen anden Erobring end "at seire ved Oplysning, og overvinde Gemytterne ved Religionens milde Aand, ved Udbredelsen af Konster og Videnskaber, og ved forhøjet Dannelse og forøget Velstand."

Stockholm, den 1ste Juni. Man skriver fra Skaane, at Vandet ved Höganäss Steenkuls-Gruber har aldeles uventet gjort sig en Aabning, trængt ind igjennem denne og derved dannet ligesom en liden Søe paa Bunden af Gruberne. Den kyndige Mineralog, Directeur af Uhr, afgaaer i disse Dage herfra til Höganäss, for at undersøge, om dette Uheld ikke endnu staaer til at afhjelpe, og for derefter at træffe de bedste og meest hensigtsmæssige Foranstaltninger.

Kjøbenhavns Børs d. 16 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 251, a vista 254. Amsterd. 2 M. „ , a vista „. Paris 2 M. „ . Spec. 256. — Specier solgtes til 15 Rbmk. 6½ ß. (I Dag: 15 Rbmk. 6 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Decbr. f. A.) 71. Norske Rigsbanksedler 16½. Svenske Sedler 58 a 58½ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 50.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Juni 1820.

Saxos Aand til Hr. F. S. Grundtvig.

Du vil drage mig for Lyset? Tak være dig for din Willie! Men, hvilken Kjortel giver du mig paa? Festlig smykket viste jeg mig for Verden i en sømmelig Dragt. Du fremstiller mig i en skiden Kjortel som en Mand, der søger sit Selskab i Kroen og Kippen. Hvilke Ord og Talemaader lægger du mig i Munden? Har min danske Tunge nogensinde talet saaledes? Mener du, at det kuns var paa Romernes Tungemaal, at mit Ord klingede zirligt? Mener du, at jeg saalidet agtede mit Fædrelands Oldsagn, at jeg, dersom jeg havde skreven dem paa dansk Maal — vilde have tale, som du lader mig tale? Nei! saa ægte dansk var jeg visselig dog, at jeg ikke vilde nedværdige Danmarks sælsomme Historie til en — Krønike. Hvorledes har du kunnet oversee, at jeg af Frygt for, at den skulde vorde det, nedgrov den herlige Skat til en Arv for Efterslægten, men skjulte den ikke i en uskjøn dansk Kappe, men i en guldbræmmet romersk Toga? — Fordi jeg følede, at de underfulde Sagn ikke kunde rummes og omfattes af min Tids danske Sprog, skrev jeg dem paa Latiens Maal. Din Tids danske Maal er nu mere riigt og fuldkomment: velan! kast min borgede Dragt bort — men giv mig en bedre dansk eller en ligesaa god i det mindste, som den laante, hvis du er Mand derfor. Eller har du glemt, at Classikkernes Fortrolige Rotterdamus agtede og elskede Danmark for Saxos Latin? Har du maaskee ikke veedst dette? —

Hvem sætter du til Dommer over dit Værk? — Folket, har du svaret. — Daare! kan da Folket dømme? Dit Sprog kan vel maaskee behage Folket — men er det derfor mig værdigt? er det et tro Billede paa mit? — Kyndige, stemmeberettigede og boglærde Mænd, der kunne læse selv, hvad jeg har skrevet, vil du ikke høre. De have talt lydeligt imod dig, ikke af Had, men af Kjerlighed til Videnskab, — du foragter deres Røst; du haaner dem; du erkjender ikke deres retsindige Dom. — Hvo vil du da erkjende over dig? Folket er det ikke, det veed du — som ikke er en Demagog saare uliig, — alt for vel. — Men jeg er over dig; mig skal du høre; mig skal du stande til Regnskab nolens volens! Jeg taler til dig og du fornemmer min Røst i dit Indre, hvorledes du end gebærder dig for Verdens Øine; hvor kjæk og selvklog du end anstiller dig. — Hører du, min Søn! — Dersom du havde en ret Kjerlighed til mig, og det ikke var et poetisk Sværmerie, men ægte historisk Sands, da vilde du ikke vove noget Brud paa den historiske Orden, ved at knuse min Form, som ogsaa er en nødvendig Betingelse for en Aand, der vil virke. Men du har ingen Sands derfor: du maatte ellers ved ethvert Træk spørge dig selv: "hvad vil Saxo synes om mit Arbeide? vil han kjende det for sit Værk?" — og ikke "hvad vil Folket synes derom". Her vil jeg ikke gaae i rette

med dig om, hvad Fornuften kunde have at indvende imod at mit Arbeide blev Folkebog: andre Mænd veed jeg ville tale med dig alvorsviis derom. Men beklage maa jeg, at den Sum, som anvendes paa dit Arbeide ved offentligt Sammenskud, ikke bedre er bleven anvendt, f. Ex. til en classisk Fortsættelse af min Danmarks Historie: da vilde vist dygtige Mænd, som den fortreffelige Borgruinernes Beskriver, med skarpt Blik og grundig Lærdom have fremstaaet, og Fædrelandets Roes være bleven mangefold udbredt. —

Siig nu ikke, naar du farer fort i den slemme Vane at skrive plat, at ingen Stemmer have hævet sig imod dig: vilde du ingen Andens høre — saa skulde du dog høre — Saxos! At smykke de Dødes Værker er skjønt og røber Kjerlighed, grundet i Fornuft: at skamskjænde dem, røber et Sindelag, som jeg ikke ønsker at maatte findes hos dig, min Søn! Jeg tugter dig, men elsker dig maaskee mere end du mig! —"

Søtoft.

Hovedaarsagerne til den nuværende Næringsløshed i Danmark.

"Da vi aldeles ikke ville, at redelige og oplyste Mænd skulle hindres fra, med Frimodighed og Anstændighed, offentligen at tilkjendegive deres Tanker om hvad der, efter deres Indsigt, kunde bidrage til at fremme det almindelige Bedste; saa skal det ei heller være Nogen forbudet, at yttre sin Mening, angaaende hvad han troer, der kunde være at forbedre, eller rette i Landets Love, Anordninger og offentlige Indretninger" ......

Trykkeforordningens 7de §.

Qvartalscoursen og Aagerlovene ere, efter min uforgribelige Mening, Hovedaarsagerne til den ødelæggende Næringsløshed, der nu hos os nedtrykker den største og nyttigste Deel af

Statssamfundet, nemlig næsten Alle, undtagen Aagerkarlen. Bemeldte min Mening er fornemmeligen grundet paa det daglige Livs Erfaring, denne gamle, strenge Læremesterinde, hvis Jernhaand ubarmhjertigen omstyrtede saa mangt et statsvidenskabeligt, glimrende Luftslot fra Tankens regelrette Verden. Paa sin jevne Papiirgrund kneisede dette ofte saa stolt, som dets unge, statskloge Byggemester, da han første Gang, med et selvtilfreds Skabersmiil, overskuede det stolte Værk, der skulde gjøre ham udødelig og Millioner lykkelige. Ak! — ofte vaktes han først af sin søde Drøm ved et almindeligt Jammerskrig over hans kunstige Bygnings sønderknusende Fald, der for sildigen lærte ham, at ingen Læge handler saa uforsvarligt, som Den, der gjør et heelt Folk til sin Prøveklud for nye Erfaringer!

Eftertanken lærer og Erfaringen bekræfter, at Bestemthed og Almeenfattelighed ere enhver Almeensags, men især et Pengevæsens, første, nødvendigste Egenskaber. Mangel paa Bestemthed tilintetgjør al Beregning, og ødelægger, selv den Klogeste, paa Slump. Mangel paa Almeenfattelighed forvirrer den Eenfoldige, og gjør ham til et Offer for Bedrageri. Ja, ødelægges han end og stundom ikke aldeles, saa vorder han dog endelig saa ængstligen forsigtig, at han blot søger, at redde sine Stumper paa Kistebunden. Herved begraver han imidlertid ei alene sine døde Skatte for sig selv, men han berøver tillige Statslegemet den Livssaft, uden hvilken det maa henvisne og døe: Penge-Omløbet!

Sædvanligen, skjøndt ofte urigtigt, antager man, at Hovedgrunden til Penge-Omløbets Formindskelse er en utilstrækkelig Pengemasse. Dette er ogsaa den gjængse Mening hos os, men vist uden Grund, da vor Pengemasse sikkert vilde være tilstrækkelig nok, ifald den kun brugtes til almindeligt Omløb. Vist er det, i alt Fald, at, ligefra Finantsministeren til Spækhøkeren, Intet saa ganske er Hvermands Sag, som Penge, og at herlands disse fortiden hyppigst have deres Hjem hos enkelte af de mindre tænkende Mennesker. Men, ligesaa vist er det ogsaa, at Intet gjør denne Hvermandssag meer ubestemt og almindeligen ufattelig, end dens mange Navne, og at, iblandt disse, Qvartalscoursens Benævnelse Sølv,

for Det, som ikke er Sølv, fortrinligen bidrager til en for det Hele frygtelig Dødssøvn i Penge-Omløbet. Exempler virke bedst, fordi de sandseliggjøre, og derfor vil jeg her anføre en Kjendsgjerning.

Coursen, hvis pludselige, betydelige Forverrelse og Forbedring ligemeget ødelægge Mennesker i tusinde Tal, forbedrede sig, som bekjendt, for et Aars Tid siden, pludseligen til Pari. Enhver klog Mand, som let indsaae, at vi aldrig kunde faae en bedre, men vel, og det sandsynligen snart, en verre Cours, troede nu, at formuende Folk uopholdeligen vilde anbringe deres lykkelige Papiir som Specier, fornemmeligen i Kjøb af de allerede da lavt staaende Huse og Gaarde. Dog — den Kloge traede feil, fordi den indskrænkede Pengemand tænkte og regnede feil, eller, rettere sagt, ingen af Delene kunde. Kort efter, da Coursen igjen forverredes betydeligen, opløste den Eenfoldige hiin Gaade, som havde forbauset den Kloge. Adskillige formuende Folk af den simplere Classe yttrede nemlig, efter bemældte Coursforverrelse, at det nok dog nu var bedst, at anbringe Sedlerne, da det ikke længere saae ud til, at en Specie vilde gaae ned til 7 Mk. og 8 Sk. Navne-Værdi!? — Paa det Spørgsmaal, om de da ogsaa troede, at 2 Gange 2 kunde blive Mindre, end 4, svarede de vel nei, men det holdt dog saare haardt, at gjøre dem begribeligt, hvor urimelig deres Forhaabning havde været, med Hensyn til vor forringede Møntfod, ifølge hvilken en Specie aldrig kan gaae under 2 Rigsbankdalerssedler. Sædvanligen spurgte slige Pengemænd om Priser paa store Gaarde, hvorfor de igjen fik det Spørgsmaal, om de kunde udbetale Betydeligt, og her forbauses man ved at høre de fleste af dem tale om 20—30—40—50 tusinde Rigsbankdaler, som, efter deres Forsikring, havde ligget adskillige Aar urørte i deres Chatol! — Paa den Bemærkning, at det dog nok havde været bedre, om Pengene imidlertid vare blevne gjorte frugtbringende, svarede de som oftest: "Vi forstaae os ikke paa de mange Navne, vore Penge nu have. Ja, Sedler — det er da begribeligt; Specier kjende vi jo ogsaa fra gamle Dage; men, dette Qvartalsølv gaaer langt over vor Forstand! — Vi brugte ogsaa vore Penge i Førstningen, men, da vi ikke kunde finde ud af disse kunstige nye Anstalter, saa

bleve vi snydte, og derfor lode vi Pengene ligge." Nogle tilføiede: "Siden forsøgte vi vor Lykke med at laane vore Par Skillinger ud, men, der gik det os ligesaa galt, fordi vi ikke bar os rigtigt ad med den ulovlige Rente. Fra den Tid af have vi ladet Pengene reent ligge, fordi brændt Barn vogter sig for Ilden!" —

Man seer heraf, hvor vigtigt det er, at gjøre Menigmand tydeligen opmærksom paa Forskjellen imellem vor gamle og nye Møntfod, samt, hvor høist skadeligt det er, at forvirre ham ved mange Pengenavne, hvilke saa hyppigen, fornemmeligt der, hvor en fattig Aand styrer den rige Haand, avle Bedragerier, Standsning og Næringsløshed. Overalt yde flere Pengebenævnelser Vendepuncter for den fordærvelige Pengespeculation, og sikkert har en Stat Mere end Nok i Sedler og (efter Dagscoursen i Sedler betalbar) Sølvmønt, for ei at sige "rede Sølv", hvilket omtrent klinger som "vaadt Vand". Qvartalscourens saakaldte Sølv er vist nok, ifølge det Anførte, en saare ødelæggende Middelting, der næppe fandtes paa den gyldne Middelvei. At dette Papiirsølv skulde kunne standse Sølvmøntens Stigen er en forunderlig Paastand, da den lovmæssigen satte Qvartalscours jo følger Sølvmøntens Værdi. Men, at det derimod er et fjerdingaarligt Speculations-Vendepunct imod Næstens Pung, det viser Erfaring os dagligen. De Fleste søge nemlig, at bestemme deres Gjæld i "Sølv", og deres Tilgodekommende i "rede Sølv", fordi "Sølv", om Egennytten derved vinder, kan betales med "rede Sølv", men derimod ei "rede Sølv" med "Sølv".

Hvad den 2den af de ovenmældte Hovedaarsager: Aagerlovene, angaaer, da er Sammes Skadelighed allerede forlængst fuldstændigen udviklet og beviist af de største iblandt vore egne og fremmede, forretningskyndige Retslærde. Jeg kan derfor her fatte mig saare kort over denne Gjenstand.

Det gaaer med Pengelaan, som med Varer: Mængde af Varer frembringe lave — Mangel frembringer høie Priser; Mængde af Udlaanere frembringer lav — Mangel frembringer høi Rente. Stedse er derfor Renten lav, hvor der findes mange Udlaanere, og dette er altid Tilfældet, hvor Rentefoden er fri, og skaber en talrig Con-

currence. Ogsaa har Erfaring viist, at man, under den, for nogle Aar siden endte, langvarige Krigs verste Tidsføininger, ikke har kunnet drive Renten høiere, end til 7 Procent, i de Lande, som have en fri Rentefod. Hos os derimod, hvor de strengeste Aagerlove herske, anbragte man, paa samme Tid, Statspapirer, fornemmeligen Committeesedler, i ødelæggende Laan paa kort Tid, til 70 Procent. Grundene hertil er det let at opdage. Den retskafne, kloge Riigmand vil ikke brændemærkes med Navnet Aagerkarl, men indseer tillige, at han, under visse Tidsomstændigheder, ikke kan bestaae ved at udlaane sine Penge til 4 Procent. Han anvender derfor som oftest i Udlandet den Formue, ved hvis Udlaan han ellers vilde befordre gavnlig Virksomhed i Fædrelandet, ifald han der lovligen kunde erholde passende, billige Renter. Den retskafne, eenfoldige Riigmand vover vel først paa at udlaane sine Penge til ulovlige, skjøndt derfor ei ubillige, Renter, men vorder ofte, formedelst Aagersigtelse, snydt af slettænkende Skyldnere, enten, fordi han troede dem for vel, eller, fordi han ei, som den ægte Aagerkarl, havde lært den lette Kunst, at undvige Aagerlovenes Virkekreds. Som den ovenanførte Kjendsgjerning viser, lader han da sine Penge fremtidigen henligge uvirksomme, eller ogsaa forvandles han fra en skikkelig Mand og billig, almeengavnlig Udlaaner til en nederdrægtig, steenhjertet, almeenskadelig Aagerkarl. De uundgaaelige Følger af alt det Anførte ere almindelig Næringsløshed og Blodsugeri, fordi Kraften til at virke enten aldeles mangler, eller dog maa tilveiebringes ved ødelæggende Midler fra Aagerkarlens Alt opslugende Pung. Den drivtige Laansøgende maa nemlig, efterat han forgjæves har henvendt sig til 19 retskafne Riigmænd, enten ganske lægge Hænderne i Skjødet, eller ogsaa tye til den 20de Pengemand, der, med den meest christelige Barmhjertighedsmine, først, vægrende, længe seipiner ham, men dog tilsidst lader sig bevæge til at flaae ham for uhyre Procent. Og denne sidste ægte Aagerkarl ændser ligesaa lidet Aagerkarlenavnet, som Aagerlovene, hvilke han saa let kan undvige paa mangfoldige Maader, f. Ex. ved Transport af Gjældsbeviset til 3die Mand, ved Laansalg af Statspapirer, eller

andre Varer o. s. v. Ingen tænkende og erfaren Lovkyndig, eller Forretningsmand kan derfor betvivle Aagerloves Hensigtsstridighed og Skadelighed for Samfundet, hvis gavnligste Medlemmer de ofre til ubarmhjertige Aagerkarle, i det de bortskræmme de fleste billige Udlaanere. Den Mening, at en Regjering ikke, uden Aagerlove, skulde kunne erholde Laan til lav Rente, er aldeles grundløs, fordi Tvang aldrig kan befordre, men vel, som ovenmældt, forhindre frivillige Laan. Tvungne Laan behøve naturligviis ingen Aagerlove, da Renten jo er af samme Slags som Capitalen.

I det jeg saaledes hermed slutter disse Bemærkninger, nærer jeg det Haab, paa Erfaringens og Tænkningens sikre Vei, at have fundet Beviser for, at jeg ikke uden Grund anseer Qvartalscoursen og Aagerlovene for Hovedaarsagerne til vor nuværende, sørgelige Næringsløshed, til hvis Afhjælpning hine Indretningers Ophævelse, efter min uforgribelige Mening, vilde være eet af de kraftigste Midler. At høie Vedkommende, ifald de maatte finde ovenstaaende, velmeente Bemærkninger grundede, ville benytte ogsaa denne min ringe Skjærv paa Sandhedens Altar til Gavn for Almeenheden, derom tør Ingen tvivle, som bærer undersaatlig Høiagtelse for Danmarks Regjering.

Blok Toxen.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage er udkommet det andet forbedrede og forøgede, med et Titelkobber forsynede, Oplag af: H. A. Martensens almeennyttige Lommebog, indeholdende de europæiske Stæders og Landes Mynt, Maal, Vægt &c., med deres nøiagtige Forhold til Dansk, fornemmelig for Kjøbmænd, Commissionairer, Fabricanter, Mæglere og Skibsførere, og enhver Anden, som har Forretninger i det daglige Liv, 84 S. 8vo, fiin Stiil.

Odense, d. 16 Juni. Efter at vi nu i 14 Dage have havt hver Dag Iilinger med Regn og Hagl og gjennemtrængende blæsende Kulde, begyndte det med Nyemaane at mildnes i Luften, og i Tirsdags havdes igjen en behagelig Som-

merdag uden Regn, som ogsaa i Onsdags, endskjøndt ved graae Luft, ikke var ubehagelig; men i Torsdags var det hele Dagen en sand Octoberdag med vedholdende Støvregn, som var saameget desubehageligere, som samme var det her i Odense garnisonerende fyenske lette Dragonregiments Revue-Dag, der begyndte med den tidlige Morgenstund og varede indtil Kl. henimod 4 om Eftermiddagen. Vilde Vinden snart gaae østlig, tor man igjen vente stadigt Veir, der er saameget mere at ønske som Rugen nu blomstrer. — Den af vor Bye i saa mange Henseender fortjente og almeenelskede Stadshauptmand Kellinghuusen, er sidstafvigte Nat, efter et langvarigt Sygeleie, afgaaet ved Døden. — Af 3de Karle fra Bellinge (en Miils Vei herfra), som Søndagen den 11 d. vilde bade sig i Aaen ved Solevad, sank den ene navnlig Peder Pedersen, 19 Aar gl., i et Dyb, Ingen af dem formodede, og da han ikke kunde svømme, bortreves han af Strømmen og druknede. Uagtet al Anstrængelse af de Tilstædeværende, hvoriblandt den Forulykkedes Fader, var det dem ei muelígt at redde ham.

Aalborg, den 14de Juni. Fra Aars Herred berettes, at den 7de d. M. ved Middagstid faldt ved Moesbæk i Giver Sogn en saa skrækkelig Mængde svære Hagl, at de skjulede Jorden, og vare først bortsmeltede den næste Dags Middag. Derhos var det overhaands kold Luft, lig en stærk Frost. Under Haglregnen hørdes et Tordenskrald. Paa Moesbæk Mark blev Kornet tildeels ganske nedslaaet; men det haabedes dog, at det vilde endnu kunne reise sig igjen efterhaanden. — Nu paa tredie Uge har neppe nogen Dag været fri for Regn, og neppe heller nogen Nat fri for meer eller mindre stærk Riimfrost.

Horsens, den 13de Juni. Hr. Generalmajor Ridder von Lassons Jubilæum eller halvthundredaarige Tjeneste som Officier i den danske Armee, feiredes her i Løverdags hjerteligt og høitideligt. Den hæderværdige Olding blev om Formiddagen complimenteret af sit Officiercorps, Byens Embedsmænd og Honoratiores. Ved Directionen for Klubben Eenigheden blev Generalen inviteret til en Souper i Selskabets Locale, hvor Hr. Catechet Rosen, som Forsamlingens valgte Ordfører, hilsede ham med en herlig Tale, der heldigen tolkede de almindelige Følelser paa denne sjeldne Hædersdag. Under Maaltidet bleve tvende Sange, af DHrr. Rosen og Haste, afsjungne. Det hele Selskab fulgte slutteligen Generalen til sit Hjem under Musik og Kanondrøn, og bragte ham endnu der er tredobbelt Hurraraab. — Den Bondekarl fra Endelave, som forrige Vinter qvalte en gammel Kone i Horsensegnen for at tilvende sig en Pung med nogle faa Penge af hendes Kiste, har forleden dræbt sig selv i sin Arrest. Han kjøbte sig en Pægel Brændeviin, som han drak, slog derpaa Flasken sønder og skjar med Stumperne Aarerne over paa sig i Haandleddene, saa han blødte sig ihjel.

Aarhuus, den 16 Juni. Den Bondekone fra Farre, som var actioneret for at have forgivet sin Mand, ja mistænktes endog paa samme Maade at have skaffet sig af med to, har i Nat hængt sig selv i Arresten.

Blandede Efterretninger.

Forholdene mellem Dronningen af Engelland og Kongen, hendes Gemal, ere nu komne til et aabenbart Brud. Kongen har tilstillet Overhuset en Anklage imod hende. Allerede i Forveien var Hr. Brougham og Lord Hutchinson blevne sendte til hende med Forslag, hvis Hovedindhold var: at der skal tilstaaes hende 60,000 Pd. Sterl. i aarlig Appanage for Livstid, imod at hun frasiger sig Rangen og Titelen som Dronning af Engelland eller enhver anden med den engelske Familie i Forbindelse staaende Titel; at hun ikke resiserer i noget af de forenede Kongeriger eller nogensinde kommer i Besøg der, da et saadant Besøg vilde drage alle Underhandlingers Afbrydelse efter sig. Dronningen vilde ikke indlade sig herpaa, men fortsatte sin Vei lige til Engelland, hvor hun af Folket blev modtagen med de lydeligste Glædesyttringer. Den 6te Juni ankom hun, ledsaget af en stor Mængde Mennesker, til London, hvor hun steg af i Alderman Woods Huus. I Westminster herskede stor Bevægelse. Gaden, hvor hun boede, var propfuld af Mennesker, som idelígen udraabte: "Vor Dronning Caroline leve!" og paa Gadehjørnerne var der opslaget Sedler,

hvori Folket opfordredes til at hjelpe hende til hendes Rettigheder. Hendes Ankomst foranledigede, at der i Overhuset, ved Lord Liverpool, blev oplæst et Budskab fra Kongen, hvori han erklærede, at han finder det fornødent at forelægge Huset visse Papirer angaaende Dronningens Forhold siden den Tid, hun forlod Engelland; at han havde søgt alt, hvad der stod i hans Magt, for at undgaae et Optrin, som ikke allene maatte være smerteligt for hans Folk, men ogsaa for hans egne Følelser; men at Dronningens Skridt tillod ham intet andet Valg. — Denne for hele Engelland, især i dette Øieblik, høist vigtige Begivenhed, har bragt de fleste Gemytter i en ganske besynderlig Spænding, og forøget Partieaanden i et Land, hvor denne saa let og saa hyppigen finder Næring. Anledningen til de spændte Forhold imellem Kongen og Dronningen ville vi her korteligen vise. (Fortsættes.)

I Landsbyen Krassow, Fyrstendømmet Pleß, lever en Kone, Moder til 12 Børn, som nu er 119 Aar gammel, i Huset hos sin yngste Datter. Denne sin usædvanlig høie Alder uagtet kan hun endnu fortjene noget ved at sye, har et klart Syn og tolv Tænder, og hun er i den Tanke, endnu at kunne leve 50 Aar, hvis hun fik noget bedre Kost, da hun er kjed af blot at nyde Kartofler, Kaal, Rødder ɔc., som hun i flere end 100 Aar dagligen har spiist 3 til 4 Gange. Den regjerende Fyrste af Anhalt-Köthen-Pleß har sendt sin Livlæge, Doctor Pfaff, til hendes Bolig i Krassow, for at overbevise sig om hendes legemlige Omstændigheder og bestemme, paa hvilken Maade hendes Ønsker lettest kunde opfyldes. Efter Doctor Pfaffs Indberetning, "at hos gamle Folk, der have vant sig til en vis regelmæssig Levemaade, den alt for hurtige Overgang til en anden Levemaade er farlig for deres Sundhed, ja endog deres Liv", blev, paa hans Forslag, føiet den Indretning, at den gamle Hedevig nu faaer dagligen et Pund Kjød, hvoraf hun dog kun maa nyde Suppen med Grønt eller Bankebyg, og derhos erholder hun Brød og Smør. Dernæst faaer hun ved Fyrstens Mildhed, ligesom og ved adskillige Menneskevenners Pengebidrag, til hendes Smaafornødenheders Tilfredsstillelse, 14 Sølvgroschen ugentligen. Endeligen er hun og til sin

største Glæde af disse Bidrag bleven ny klædt fra Top til Taa. Ogsaa hendes Datter, der saa omhyggeligen pleier hende, er af en høi Alder, men trængende, og kunde gjøre billigt Krav paa Menneskevenners Understøttelse. *)

Foruden den berømte Volney, Pair af Frankrig, som døde i Paris, døde ogsaa i Aar i London de to navnkundige Skribenter: Arthur Young (80 Aar gammel og siden 10 Aar blind) og Patrik Colqhoun, Forfatter af Værkerne om Londons Politie, og Storbritanniens Hjelpekilder (76 Aar gammel).

Etatsraad Cramer i Kiel har for to Aar siden i Klosterbibliotheket i St. Gallen fundet et Haandskrift fra det 11te Aarhundrede, der indeholder Scholier over Juvenal af større Vigtighed end de hidtil trykte, og leveret en Prøve deraf i et af ham i Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag forfattet Program: Specimen novae editionis Scholiastae Juvenalis.

Domherren Marina, en oplyst Geistlig, og Forfatter til en Theorie om Cortes, er bleven udnævnt til Kongen af Spaniens Skriftefader.

Da Frederikshald i Aaret 1814 havde overgivet sig til de Svenske, besøgte Mange af disse det Sted, hvor Carl den 12te var falden, og besaae det der opreiste graa Trækors med forgyldt Paaskrift: Carl XII ved Beleiringen af Fredrichshall, d. 11 Dec. 1718. Den russiske Minister, Greve v. Suchtelen, var den første, som udskar deraf et Stykke, derpaa have næsten alle Svenske gjort det samme, og endeligen er Korset forsvun-

---

*) Ogsaa i Danmark gives der ikke faa over 100 Aar gamle Folk. Udgiveren kjender allene i Kjøbenhavn 3. Der er noget særdeles Interessant ved saadanne Mennesker, der have seet Slægter opstaae og forsvinde. De ere levende Mindesmærker fra Tider, hvorom kun Aarbøgerne have bevaret os Erindringen. Det skulde glæde Udgiveren meget, om Nogen, hvis Stilling giver ham Leilighed til, nøiere at kjende saadanne ældgamle Menneskers Levnetsomstændigheder, behageligst vilde meddele ham Noticer derom til Afbenyttelse i nærværende Blad. Udg.

det tilligemed en Deel af Stenen. Man har i dets Sted opsat en Pyramide af Steen, fundet i en Kjelder paa Fæstningen, med lige Paaskrift som Korset, og den er bestemt til at staae der indtil det Monument, som den svenske Armee, med H. K. H. Kronprindsens (den nuværende Konges) Tilladelse, efter tilendebragt Krig, ønsker at hellige denne store og tappre Konges Minde. (Af: Min Resa till Fots.)

I Aaret 1819 havde man i Ostindien et usædvanlig haardt Veirligt, hvis Virkninger vare yderst sørgelige. Indtil over 30 Mile fra Staden Fyzabad var Sæden uden Kjarne. Indbyggerne i disse Egne truedes med Hungersnød, og Klagerne vare almindelige.

Man læste nyligen i de offentlige Tidender, at der paa det storhert. Slot i Schwerin, under Taget af det Fløi, som Wallenstein havde ladet opføre, var fundet en Samling af Antiquiteter. Af et nyt i Rostok udkommende Tidsskrift (Vaterländ. Unterhaltungsblätter) sees nu, at disse saakaldte Antiquiteter bestaae af tre store Speilplader, to Marmor Bordplader, med tilhørende forgyldte Fødder, to Cylindere af Jernblik, to Broderrammer, tre tomme Kister og en Reisekoffert!

Man paastaaer nu, at Hovedaarsagen til den for Tiden i Europa herskende Pengemangel, og den deraf flydende Standsning i Handel og Vandel, især maa søges deri, at de uhyre Pengeforsendinger fra Sydamerica til Spanien, og derfra igjen til det øvrige Europa, ere ophørte. Tilforn fik Spanien en uberegnelig Mængde Guld og Sølv fra Peru (især fra Gruberne Potosi, som dog tilhøre det endnu), Chili og Granada. De saakaldte Sølvflaader vare sædvanligen ladede med Sølvkar, Sølvstænger og Sølvmynt. Det var ogsaa Private tilladt at lade komme Guld og Sølv fra America paa Kongel. Skibe, mod en Afgift af 10 pCt. Denne Afgivt kunde indbringe Kronen 10 Mill., skjøndt den ved Underslæb og Smuglerie formindskedes til 3 Mill. I fordums Tider skal der aarligen være kommen over for 100 Millioner Guld og Sølv fra America, men allerede for endeel Aar siden har det begyndt at aftage meget. Den spanske Sølvflaade kom aarligen fra America til Spanien, under Bedækning af Kongel. Krigsskibe. Coffardieskibene, som egentligen vare ladede med Guld, Sølv, andre Metaller og kostbare Mineralier, afgik fra Consualdo i Sevilla, hvor de befragtedes; de landede i Porto Bello, hvor de holdt 6 Ugers Marked, og samledes siden i Havanna, hvorfra de alle i Selskab vendte hjem igjen. Betænker man, hvilke uhyre Summer Guld og Sølv der i en Række af Aar ere komne fra America til Europa, ei at tale om det Sølv, det sidstes egne Bjergværker frembringe, saa er det ubegribeligt, hvorledes Standsningen af de senere Aars Tilførsel fra America skulde have frembragt saa stor en Udtømmelse. Man maa snarere antage, at de ædle Metaller ved Handelsstilstand og den gjensidige almene Mistillid ere bundne i Banquerne og Skatkammerne, og kun vente paa Løsningsmidler til atter at komme i frit Omløb.

Hr. Schwan i Berlin har ladet bekjendtgjøre: Hvormeget man i Tordenveir maa vogte sig for, ikke at komme enkelt staaende Gjenstande for nær, sees af følgende: Den 25 Marts befandt jeg mig paa en ny opbygt hollandsk Mølle, i nogen Afstand fra Berlin. Neppe var jeg ankommen der, førend der udviklede sig pludseligen fra adskillige Kanter stark Torden. Da Regnen tillige øsede ned i Strømme, saae jeg mig nødsaget til at forblive nogle Timer paa Møllen, endskjønt denne hvert Øjeblik rystedes af Tordenen. Efterat Uveiret nogenlunde havde lagt sig, og Regnen for en føje Tid standsede, benyttede jeg mig af Leiligheden til at give Arbeidsfolkene nogen Underretning angaaende Møllevingerne. Da jeg nu berørte den ene Vinge med den venstre Haand, fandt jeg og alle de Tilstedeværende os øjeblikkeligen omgivne af en Ildmasse, og jeg fik et temmelig stærkt Stød af den Electricitet, som under Uveiret havde samlet sig i Møllevingerne.

Dr. L. Ritter, der er reist til Brasilien, har der fundet en ædel Beskytterinde i Kronprindsessen, Prindsesse af Østerrige, som strax egenhændigen overleverede hans Ansøgning til Kongen af Portugal, hos hvem han blev forestillet af den derværende preussiske Minister Grev v. Flemming. Han fik fra den Tid af Tilladelse at komme 2 Gange ugentlig til Hove. Efter nogle Maaneders Forløb ankom det første Skib med Schweizere, 30 voxne Mennesker og adskillige Børn, men om-

bord paa hvilket Lægen nyligen var død. Ritter søgte om den ledig blevne Doctorplads i Schweizercolonien, og 2 Dage derefter fik han Kgl. Bevilling derpaa. Nogle Uger derefter fik han Befaling at afgaae til Coloniens Hospital, som ligger 10 Mile fra Colonien selv. Her gik det atter sørgelig. Hans Søn blev syg, han selv fik en Betændelsesfeber, Hospitalets Directeur, en portugisisk Læge, fik Betændelse og Rosen paa Armen, og adskillige Schweizere døde. Det var i den derværende Sommertid (Decbr. og Januar Maaned), Heden var stor, og mange Floder vare traadte over deres Bredder. Efterat han havde tilbragt her omtrent 2 Maaneder og hans Søn var helbredet, modtog han et Brev fra Kronprindsessen, hvori han opfordres til, strax at komme med sin Søn og alle sine Sager til Rio, da Kongen havde udnævnt ham til Læge i St. Cruz, 12 Mile fra Rio Janeiro. I St. Cruz har Kongen et Lystslot, som han hvert Aar beboer i adskillige Maaneder. Ved Ritters Ankomst tilkjendegav den bestyrende Minister ham, at han skulde have et eget Huus til Beboelse, Opvartning, Ration af Levnetsmidler og Viin, en Ridehest fra den Kgl. Stald og 600 Piastre aarlig Løn.

De portugisiske Missionairer dreve i fordum Dage deres Omvendelsesværk i Africa ofte paa en meget pudseerlig Maade. I Midten af det 17de Aarhundrede kom een af dem i Congo ind til en Smed paa hans Værksted. Der begyndte en Samtale om Religionen, og Pateren gjorde sig Umage for at overbevise Africaneren om den Sandhed, at der kun er een Gud til. Smeden svarede smilende, at han nok tog feil, da der endnu gaves en anden, og paa Paterens Spørgsmaal, hvo denne Gud da var? svarede hiin: det er jeg! Man undersøgte Sagen nøjere, og erfarede, at han virkelig havde mange Dyrkere, der troede, at de beundringsværdige Arbeider, der kom fra hans Hænder, kun kunde forfærdiges ved overnaturlige Kræfter. Missionairerne slæbte nu den africanske Vulcan for Kongens Domstol, og denne, der selv gjorde nogen Fordring paa Guddommelighed, vilde ikke vide af nogen Medbeiler blandt sine Undersaatter, og overgav ham derfor til Missionairerne, for efter bedste Evne at gjøre ham til en Dødelig. Da Paterne fandt, at Inquisiten paa ingen Maade vilde lade sig overbevise, saa toge

de deres Tilflugt til ultimo ratio — Pidsken. Alle Smedens Dyrkere fnurte Haser, da de saae ham i saadan Knibe. Han selv blev derimod, for at overtyde de Tilstedeværende om sin Guddommelighed, urokkelig ved sin Paastand. Men da Blodet strømmede ned fra Skuldrene og Ryggen, gav han efter, og tilstod at der kun var een Gud, og at han selv ikke var denne Gud. For end syndigere at indprænte ham dette, fortsatte Paterne den velgjørende Hudfletning, indtil Delinqventen paa det tydeligste indsaae sin Vildfarelse.

Christiania, den 13de Juni. Siden Aaret 1814 er det kommet mere og mere i Brug, at indtage Trælast ved Sannesund, 1 Miil fra Frederiksstad, da Skibene godt kunne løbe saa langt op ad Glommen, og hvorved betydelige Omkostninger spares, som vilde medgaae, hvis man fremdeles førte Producterne ned til Frederiksstads Forstad, for at indskibe dem, som før skede, fra de derværende Bordtomter. Meget faa Skibe indtage derfor nu Ladninger i Frederiksstad, da næsten alle lade ved Sannesund, hvorved en kostbar Transport er undgaaet og Udskibningen meget lettet.

Trondhjem, den 31te Maji. Trondhjems Sukkerraffinaderie, som bestod af 300 Actier, hvilke før Krigen gjældte 3 til 400 Courantdalere Stykket, er nu gaaet ind. Det var i den senere Tid kommet i en Gjeld af 18000 Norske Spd. for raae Sukkere, og, da Interessentskabet formodentlig tvivlede om, at det under nærværende Conjuncturer med Fordeel kunde drives, naar det tillige skulde betale en saa betydelig Gjeld, saa skal det nu have indvilget, at overdrage Eiendommen af Sukkerraffinaderiet og Alt, hvad dertil hører af Inventarium og faste Grunde, til Creditorerne, et Handelshuus her i Byen, imod af Samme at faae Qvittering for Gjelden.

Kjøbenhavns Børs d. 20 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 253, a vista 256. Spec. 258. — Specier solgtes til 15 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß. a 15 Rbmk. 8 ß. Oblig. (med Renter fra 11 Dec. f. A.) 70 a $70\frac{1}{2}$. Norske Rigsbanksk. 16 a $16\frac{1}{4}$. Svenske Sedler 58 a $58\frac{1}{2}$ ß. — Disconto 6 pC.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syttende Aargang. No. 51.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 24 Juni 1820.

Om Grundtvigs danske Saxo.

Jeg kan umulig troe, at denne Bog skulde trænge til Forsvar hos Nogen, der har Modersmaalet kjært, og elsker den Aand, der rører sig i det, naar det faaer Snørlivet af, som Træmændene fra forrige Aarhundrede efterhaanden havde piint det ind i, og faaer Lov til at udfolde sig i sin naturlige, yndige og fordringsløse Simpelhed. Imidlertid ere der vel Nogle blandt Krønikens Læsere, der, skjøndt de have havt deres kostelige Morskab af, at Konger og Helte kunde føre slig jævn og munter Tale, alligevel paa dansk Viis ere blevne undseelige for sig selv, da de mærke den ene Gluffer efter den anden træder op og gjør Skjævmund ad hvad de i Eenfoldighed fandt var herlig sagt, og disse er det jeg her vil prøve paa at give lidt Styrkelse, der kan holde den utidige Rødmen tilbage fra Ansigtet.

Det gjøres slet ikke Behov at undskylde Tonen i Grundtvigs Saxo med det, at han har grebet den for Menigmands Skyld; thi der ere, foruden dette særdeles Hensyn, Grunde nok til at kalde denne Tone den eneste rette. Hvad der er Hovedsagen bør nævnes først, og Hovedsagen er, at uden denne Tone bliver Krøniken ikke det speiltro Billede af Danmarks Folkeliv, som den skal være, men Fortællingen faaer eet Præg, medens det der fortælles om, har et andet, hvilket giver kun en uklar og sønderreven Forestilling, der ikke tillader Læseren, som han skal, at leve i og med de forsvundne Tider. Det er nemlig øiensynligt af Saxos hele Fortælling, at det danske Folk, saavel Konger og Høvdinger som menige Almue, har behaget sig paa en synderlig Maade i en vis Trohjertighed og Jevnhed, der spiller igjennem den fineste Kløgt, og kommer tilsyne baade i Ord og Gjerninger. Historieskriveren, som Folkeaandens Tolk, kan ingenlunde, trods det fremmede Maal, fordølge sin Andeel i hvad han havde tilfælleds med Alle, men man seer ham brydes med det Sprog, hvori han skrev, for at ikke hans eiendommelige danske Liv, den Maade, hvorpaa han tilegner sig de enkelte Ting, skal gaae tabt i de pæne og pyntelige latinske Talemaader. Allermeest viser sig dog denne Lyst til at fatte og fremstille Alt trohjertigt skjemtende, hvor han anstiller Betragtninger over større Begivenheder, thi der rører han sig med en godlidende Lunemagelighed, som just er Trohjertighedens Kiendemærke, og endnu imellem kan spores hos opvakte danske Bønder, naar man kan komme til at høre dem snakke utvungen efter deres Hjertens Lyst. Men ligesom Saxo ved hvad han beretter med sin latinske Tunge, giver os et saadant Billede af Dannemarks Aand, saa gjør og Riimkrøniken det selvsamme i Modersmaalet. Ingen sprænglærde, pertentlige Anmærkninger, men jævne, magelige Betragtninger, saaledes som de tilbyde sig strax for den sunde Menneskeforstand, og derhos krydrede med hvad man nu kalder Bondevittighed, hvorigjennem der imellem gaaer dyb Alvor, dog

uden Blyklumper ved Fødderne. Dette er den Ramme, hvori Maleriet er fattet, der desforuden af hele Farveblandingen faaer et eiendommeligt Skjær, der forlyster danske Sjele endnu mere end Snorros klare Alvor og heltemæssige Kjækhed. — Giver nu Danmarks Krønike gjennem sine to ypperste Tolke os en saadan Forestilling om Folkets egentlige Liv og Lyst, da bør unægtelig dette samme gjennemgribende Træk være synligt overalt i enhver ægte Fremstilling, og det er ikke nok man siger: saadan var de Danskes Sind og Tænkemaade, ei heller er det nok, man lader ved en enkelt Leilighed et Par handlende Personer udtale det i Ord, men i Fortællingens hele Tone skal det lyde os for Øren, og i de enkelte Træks Udmaling skal det stilles os for Øie. Dette er nu vel nemt at sige, men gjøre det kan rigtig nok ikke hver Stymper, dertil hørte just en saa dyb og stærk dansk Følelse, som er vorden Grundtvig til Deel, ja dertil hørte den inderlige Kjærlighed til Fædrene, som han eier, og det Samfund i Aanden, han staaer i til dem, og hans Gjerning er en Bedrift, som man, alene fra denne Side betragtet, ikke nok kan takke ham for, i det han derved skaffer os en Deelagtighed i de forsvundne Tider, som man vel kunde ønske sig, men ikke, uden en saadan livlig med ægte Poesie opfattet Fremstilling, kunde erhverve sig selv.

Mon fremdeles Nogen, der har Forstand paa Aandens Udvikling, virkelig skulde troe, at Danmark i det Hele kan igjen faae en livlig almindelig Folkestemning, eller en Litteratur med Eiendommelighed d. e. med særegen indvortes Værdie, uden at disse Ting tilsammen maa blive en Fortsættelse af Noget, der har været tilforn i Folket, eller er en saadan Fortsættelse mulig, uden at det, Gud skee Lov! ikke sønderskaarne, men dog stærkt forrevne og saa godt som opløste Baand sammenknyttes paa nye, der i Sprog og Ihukommelse forenede den efterfølgende Slægt med de hengangne, og de enkelte Lemmer i hver Slægt med hinanden. Det er egentlig et underligt Spørgsmaal her er opkastet; thi det er omtrent som man vilde spørge: kan et Menneske, der engang har været Noget, men er hensjunken i Dorskhed og Slethed, igjen naar han opreises blive en retskaffens Karl paa en ganske anden Maade end han var det fra Be-

gyndelsen, saa at Kraften, naar den igjen vaagnede i ham, ikke mere var den gamle, men en splinternye, og han selv f. Ex. af en Augustin blev en Luther, eller af en Daniel Ranzau en Palle Rosenkrands, og hvilket vilde være fornuftigst af den, der tænkte at vække ham, enten at pege i Øster og Vester og byde ham stirre efter Drømmebilleder, eller at minde ham om, hvorfra han var falden, og faae ham til at komme sine forrige Gjerninger ihu. Man seer let hvad Svaret her maa blive, naar Talen er om det enkelte Menneske, men kan det nu ikke blive noget andet, naar der spørges om et heelt Folk, skulde det da være saa stor en Forbrydelse, Grundtvig har gjort sig skyldig i, ved at give Danmarks Krønike en saadan Skikkelse, at de henslumrede Minder paa nye kan komme tillive, og hver Mand paa en let Maade, naar Lysten er der, kan tilegne sig baade de beskrevne kraftige Idrætter, og tillige det Sprog, hvorigjennem Hjertelaget, der avlede dem, udtalte sig, og som endnu svæver paa den store Mængdes Læber. Kan man kalde det andet end sløv Uforstand; naar et saadant Værk bedømmes efter de stive Skoleregler, der kræve Bogstav for Bogstav og Stavelse for Stavelse, og partere Led for Led, indtil Aanden udfarer under de anatomerende Hænder. Det maa tilvisse synes aabenbart for hver, som vil lukke Øinene op, at med Krønikens Fornyelse, saadan som den er begyndt, ere tvende Ting forberedte, som man maa kalde høist fornødne, den ene: at et Bogsprog vil danne sig, hvori man kan tale forstaaeligt til Menigmand om aandelige Ting, og hvorved altsaa det Skilledyb udfyldes, som hidindtil afsondrede Folket fra dem, der skulde være dets Styrere og Ledere, den anden: at med det samme er Tilbagegangen sættet mod den ældre Eenfoldighed i Betragtning og Tænkemaade. Disse to Ting ville upaatvivlelig følge af Krønikernes nye Skikkelse, saafremt de ei ere komne aldeles i Utide, som de vist ikke ere; thi man sige hvad man vil, læste blive de nok almindelig, da selv de, som rynke Næse ad Formen, lade sig dog Indholden behage, og hvad man morer sig ved, dets Indtryk kan man ikke værge sig for. Men man skulde heller ikke vente, Nogen vilde værge sig derfor, thi det er dog vel Alvor og ikke Spøg med den Priis over den

gamle Simpelhed, som har lydt fra saa mange
Munde, det er dog vel ei i Indbildningen alene
man vil have den, for at kimse ad den i Virke-
ligheden; man har dog vel ædt sig mæt i de bittre
Frugter af det forkonstlede Sind, eller skulde man
ikke endnu have faaet nok af den selvkloge Hjerte-
løshed, der har løst Statens Lemmer fra hinan-
den, og er nær ved at opløse Staten selv. Frem-
deles vil vel Ingen kalde det en Ulykke, at de
dannede Stænder og Almuen, de Myndige og U-
myndige komme til at forstaae hinanden, at
Skillerummet nedbrydes, der i Sproget har reist
sig saa afsondrende, at Bogskrivernes og de offent-
lige Taleres Udtryksmaade er for Menigmand et
halvt Kragemaal, hvis enkelte Lyd vel klinge be-
kjendt, men dog i Sammenføiningen blive saa
fremmede, at ingen Meddelelse kan finde Sted af
den finere Beaandelse, der egentlig giver Talen
Liv og Lys og Fynd og Klem. Enhver som under
Almuen Deel i en virkelig Aandsudvikling, efter
dens Tarv og Leilighed, føler bedst hvor fornødent
et nyt Sprogs Dannelse er, endog blot af den
Aarsag, og en saadan kan bedst paaskjønne Grundt-
vigs store Fortjeneste, som ved den her omtalte
Bog saa kraftigen har brudt Isen, ja en saadan
takker Gud, at det just skede ved Kroniken; thi
selv naar Forsøget lykkedes med Lærebøger for
Almueskoler, kunde det dog aldrig have den om-
gribende Virkning, da de næsten ingen Indfly-
delse have paa den ældre Slægt; men Saadant
skal komme ved et Slag, der ifølge sin Natur
gaaer igjennem til Alle. Denne her omhandlede
Punkt er af større Vigtighed, end de Fleste troe,
thi det er ved Hjelp af den man skal modarbeide
den mekaniske Retning, som Tiden stræber efter.

(Fortsættes.)

(Indsendt.)

En i disse Tider forefalden Begivenhed, har Indsenderen troet rigtigst offentligen at bekjendtgjøre, for at vise, hvorledes en Godseier kan chicaneres af en Fæstebonde, maaskee og derved hente et godt Raad, bygget paa Erfarenhed: hvorledes man paa den korteste Maade kan afværge slige Chicaner.

En Fæstebonde, som sidder i en god Gaard,
har i endeel Aar ikke betalt Skatter eller Land-
gilde, og af overbærende Medlidenhed har Gods-
eieren crediteret ham; men da Gjelden steg til
en Størrelse af flere Hundrede Rigsbkdlr. Sølv,
og Gaarden tillige Dag for Dag forfaldt ved
Fæsterens Efterladenhed, anlagde Godseieren Sag
mod Bonden, efter først at have tilbudt ham at
ville overdrage Gaarden til en Karl, af sin eller
Kones Familie, mod Erlæggelsen af et saare bil-
ligt Fæste, og Eftergivelse af de resterende Skatter,
hvilket Tilbud han med Taknemmelighed modtog;
men neppe vare nogle Dage forløbne, førend han,
ventelig forledet af Andre, forkastede det. Over
fem Maaneder henrandt, inden Dommen ved
første Instants blev afsagt, og Fæsteren fradømt
sit Fæste. Saare haardt er det, at en Sag, som
dog er saa klar og tydelig, skal kunne traineres
fra Tid til Tid, og Godseieren i den Tid betale
Skatterne, som for Tiden ere trykkende; Bonden
taber jo intet ved slig Trainering; thi han er-
holder fri Procurator, saa at Sagen ikke koster
ham noget, og Procesomkostninger tildømmes han
jo ikke; taber Bonden sin Sag og sættes ud af
Gaarden, skal Fattigkassen underholde ham og
Kone, saa at Godseieren altid, med den største
Ret, er og bliver den Lidende, hvilket bliver dob-
belt trykkende for den Mand, der ved enhver
Leilighed har søgt at fremme Bondestandens Op-
komst. Kan en Sag henstaae i flere Maaneder
ved Hjemtinget, saa kan jo ventes, at halvandet
Aar kunne forløbe, inden Godseieren kan siges
at have fuld Raadighed over sin Eiendom; thi
om Fæsteren end sættes ud af Gaardens Besiddelse,
saa tør dog Godseieren ikke bortfæste Gaarden,
omendskjønt Fæsteren er fradømt sit Fæste, men
maa lade den bestyre af nogle dertil antagne
Folk, af hvem man ikke kan vente den Paapas-
senhed, som af den, der veed, at anvendt Bestræ-
belse giver egen Fordeel, og følgelig er der intet
andet for, end at Godseieren maa i denne lange
Tid ikke allene betale Skatterne, men endog ingen
Indtægt have af Gaarden, og at sligt i nuvæ-
rende pengetrange Tider er byrdefuldt, er vel
overflødigt at anføre.

Indenlandske Efterretninger.

Til den latinske juridiske Embedsexamen anmeldte sig i indeværende Qvartal 14 Studiosi juris, af hvilke 5 udebleve fra den mundtlige Prøve. Af de øvrige 9 erholdt 7 Karakteren Laudabilem, og 2 haud illaudabilem. — Af 26 danske Jurister, der vilde underkaste sig Examen i samme Qvartal, forlod 1 den skrivtlige Prøve og 2 bleve udelukte fra mundtlig Prøve, hvorfra 4 frivillig udebleve. Af de 19, der udholdt begge Prøver, tilkjendtes 12 Karakteren Beqvem og 7 Ei ubeqvem.

De opgivne Spørgsmaale til de latinske Jurister vare følgende:

Den første Dag:

1. An omnis obligatio supponit superiorem?
2. An talio vera poenarum norma est?
3. Quomodo differt jus possessionis a jure possidendi?
4. Num foedera, mutata imperii forma, nova confirmatione indigent?
5. Quænam jure Romano est differentia inter donationem mortis causa & testamentum, & num hæc distinctio obtinet jure danico?

Den anden Dag:

1. Kan en Umyndig tage Tjeneste uden Værgens Samtykke?
2. Kan Tiendefrihed erhverves ved Hævd?
3. Til hvilke Vexler sigter Fdg. 26 Novbr. 1736, forsaavidt den bestemmer, at Vexler, med hvis Protest der ikke omgaaes efter dens Forskrifter, skal confiskeres?
4. Hvorledes skal en Moder straffes, der selv har begaaet adskillige Tyverier, og tillige forføre sine uopdragne Børn til at begaae andre simple Tyverier?
5. Kan en Debitor, hvis Arrest er ophævet formedelst Mangel af Underholdningspengenes Betaling, paa ny arresteres for samme Gjeld?

De danske Juristers Antal gjorde det nødvendigt at bestemme to Dage til skrivtlig Prøve. Den første Dag vare Qvæstionerne disse:

1. Er Ægteskab nødvendigviis et lige Selskab?
2. Kan fuldkommen Eiendom bestaae med Servitus?

3. Kan den, som, medens han efter Bevilling levede separeret fra sin Kone, har havt legemlig Omgang med et andet Fruentimmer, ægte denne sidste, naar Ægteskabet er blevet aldeles ophævet?
4. Hvilke Virkninger medfører en tinglyst Kjøbecontrakt?
5. Hvorledes skal den straffes, som fjerde Gang begaaer Hælerie?
6. Kan egen Bekjendelse i Sager om Hoer ingen Beviiskraft have, naar der spørges om Ægteskabets Ophævelse?

Den anden Dag:

1. Hvorledes forholdes der i Strid mellem forbydende og befalende Love?
2. Kan man bemægtige sig ulegemlige Ting?
3. Hviler den Forpligtelse, at sørge for et uægte Barns Underholdning, alene paa Faderen, naar Moderen ikke kan forsørge Barnet, og naar ophører i saa Fald denne Pligt?
4. Kan en kongelig Obligation, lydende paa Ihændehaveren, tilbagefordres af Eieren, som ved Tyverie har mistet samme, fra den, af hvilken den bona fide er kjøbt?
5. Hvorledes bør Ordet "fornemme" i 6—13—10 fortolkes?
6. Hvilken er Forskjellen imellem 1—2—19 og 1—2—24?

Den 21 Juni døde paa Gjorslev i Sjælland Etatsraad Jacob Brønnum Scavenius. Han var født 1751 i Skagen, hvor hans Fader, af Familienavn Brønnum, var Handelsmand. Han deponerede 1770, og fik i sit Testimonium Binavnet Scavenius, d. e. Skavbo. Efter at han som Student havde været nogle Aar Volontair i Rentekammeret, gik han, 1776, som Assistent i det asiatiske Compagnies Tjeneste, til Indien, hvor han snart blev Factor i Bengalen, og kom i denne Egenskab 1792 tilbage til Kjøbenhavn. Som Elsker af den fædrenelandske Literatur kjøbte han P. T. Wandals betydelige Samling af danske Bøger, hvoriblandt de ældste og sjeldneste; men forend han endnu modtog den, brændte den med Christiansborg Slot, hvor den var opstillet. Han lod imidlertid trykke en Fortegnelse derover 1795, under Titel af Bibliotheca Scaveniana. Ikke hel-

digere gik det ham med Notarius Publicus Justitsraad Smidts sjeldne Samling, hvilken han siden havde kjøbt og som brændte i Bombardementet 1807. Som Eier af Godset Gjørslev har han viist sig som een af Danmarks erfarneste og driftigste Landmænd. Han efterlader en stor Formue.

I Torsdags Middags sammentrak et stærkt Tordenveir i Nord, som især har været heftigt et Par Mile her fra Staden; her hørtes ved klar Luft og Solskin flere Tordenskrald; men i Landsbyen Øverød, noget over to Miil her fra Staden, slog Lynilden ned paa tre forskjellige Steder, hvorved en Bondegaard lagdes i Aske.

Odense, d. 20 Juni. Den nordlige Vind bragte os i Løverdags Eftermiddag paa eengang 4 Skibe til Odense fra Aalborg, Bergen, Østerriisør og Drøbak. — I 3 Uger havde Veirliget her en fuldkommen lignende rhevmatisk Feber med idelig Febergysen, afvexlende Kulde og Varme, omsider gik det over til en anden Dags Vexelfeber; men med Maaneskiftet i Søndags lod denne til at tabe sig og i 2 Dage havdes med S. O. Vindret godt Veir, dog var Luften kold, hvor Solen ikke virkede. Denne Glæde varede imidlertid kun kort; thi iaftes Kl. 11 begyndte det stærkt at regne med vestlig Vind, som holdt ved til idag hen paa Formiddagen. Imorgen have vi Soelhverv og den 27de Syvsoverdagen. Forandrer det sig nu ikke inden den Tid, saa seer det beklageligt ud. Vil Vinden derimod tage varig fat i Østen, kan vi igjen faae lang Tørre og Varme, som Jorden hos os nu trænger til.

Aalborg, den 19 Juni. Det nu tilendebragte Pintsemarked har ikke givet det forrigeaars noget efter ihenseende til Overflødighed af Varer til Forhandling. Saaledes var der iaar opsat paa Nyto., Gammeltorv, i Slotsgade, langs med Østeraae og paa det saakaldte Vendelboernes Torv ved Toldboden: 77 Boder med Alenvare, Nyrnberger- og Isenkram, Galanterie-, Kniplingers- og Kunstvarer, hvoriblandt Hr. Blikfabrikør Meyers fortrinlige Arbeide m. v.; 98 Boder med inden- og udenbyes Haandværksvarer; 26 Boder med Øl og Viin; 102 inden- og udenbyes Flatter og Borde; 78 Læs sorte og røde Leerkar, samt Trævarer. I Østeraae laae desuden en stor Mængde Baade fra Skagen, Aalbæk o. s. v. med

allesłags tørt Havfisk. Foruden den allerede omtalte store Fjellebod, opreist uden for Compagniehuset, med varme Vafler, bagte af et Par Hollænderinder og en Hollænder fra Grøningen, bør ogsaa Wiener-Congressen og Russernes Indtog i Paris nævnes som noget, der var særdeles skjønt at see. — Ialmindelighed skal Afsætningen af Handelsvarerne ikke have været af synderlig Betydenhed, som Følge af den almindeligt herskende store Pengeforlegenhed.

Aarhuus, d. 20 Juni. I Løverdags holdt Hs. H. Prinds Ferdinands Dragonerregiment Mynstring for Hr. Generalmajor Ridder v. Lasson. I Morgen skal det passere Special-Revue for Kavallerie-Inspecteuren, Hr. Kammerherre og Oberst v. Flindt, R. af D. og Dannebrogsmand. — Et af de store Havdyr, hvoraf man paa nogen Tid har seet endeel her ved Kysterne, et i Søndags drevet død ind i Caløe Viig, og afgivet en god Fangst for nogle derboende fattige Fiskere, som har faaet det slæbt paa Land og nu ere beskjæftigede med at hugge det istykker. Det er over ni Alen langt med et uhyre stort Gab, og den grønlandske Hval meget liigt. Naturkyndige, som have seet det, kalde det Nordkaperen, under hvilket Navn det findes beskreven i de fleste Naturhistorier.

Viborg, d. 19 Juni. Regnen og Kulden vedholdt i 24 Dage, i saa høi Grad, at der neppe kunde siges uden 2 halve Dage Tørveir i al den Tid. Endelig har det i 2 Dage været Varme uden Regn. Nattefrosten, der undertiden fulgte efter Dagens kolde Regn med Hagelbyger, har standset Korn, Græs og Haveverter saare meget. Det sildig saaede Byg standsede ganske i Vext; Havren ligesaa. Rugen staaer godt, om det ellers nu vil give mags Veir i dens Blomstertid. Det mærkeligste er, at Jordlopperne, den megen Regn uagtet, dog vedblive at ødelægge Havesagerne. Regnormene have og gjort stor Skade ved at underhule Jorden og omvelte og fortære Kaal, Salat, Bønner, Erter og andre dem smagende Ting. — Af Snapsting mærkes endnu kun enkelte Handlendes Ankomst; men den hollandske Vaffelbager er allerede i Forgaars arriveret hertil med sine Apparater, der udgjøre, efter Sigende, 3 a 4 Læs.

I Colding skeete Søndagen den 11 d. en Styrtning i Slotsruinerne, som let kunde bleven farlig for mange Menneskers Liv. Dakstenen, som holder Taarntrappen tæt uden for Slotskirken, var løsnet i sine Fuger, og drog ved sit Fald den hele øvre Masse af Sandstene ned med sig. Heldigviis var paa den Tid kun faa Folk i Ruinen. Dog blev en Haandværksdreng temmelig betydelig qvæstet og en anden saaret i Hovedet.

Skuespildirekteur Franck og Skuespiller Mieljot bekjendtgjøre begge i Aarhuus Stifts Adresse-Avis, at De Hrr. Sackmann og Steinau, der vare engagerede ved Førstnævntes Skuespillerselskab, have om Natten hemmelig forladt Horsens, og derved foranlediget Selskabets aldeles Opløsning. Den Sidste kalder dem ovenikjøbet Skurke og Spitsbuber — Titler, som ellers skurre vel stærk fra Thalias Dyrkeres Læber.

Af den i Overeensstemmelse med det Kongelige aabne Brev af 6te April 1818 til Qvartalscoursens Bestemmelse anordnede bestandige Committee er den Cours, hvorefter Rigsbanksedlerne i Juli, August og September Maaneder d. A. skulle modtages i alle de Sølvbetalinger, der, efter allerhøistbemeldte aabne Brev, kunne afgjøres med Rigsbanksedler, bestemt til 250 mod 100 Species eller 200 Rigsbankdaler Sølv, saa at følgelig 1 Rbdlr. Sølv, i alle foranførte Tilfælde, kan betales med 1 Rbdlr. 24 ß. i Rigsbanksedler og Tegn.

Blandede Efterretninger.

Dronningen af Engelland. (Forts; s. forr. No.) Caroline Amalia Elisabeth (født 17 Maji 1768) er den anden Datter af den ved Auerstädt dødeligt saarede Hertug Carl Friedrich Ferdinand af Brunsvig og Prindsesse Auguste af Engelland, Kong Georg III. Søster. Hun var saaledes allerede ved Slægtskabsbaand forbunden med Prindsen af Wales, da hun d. 8 April 1795 blev formælet med ham i en Alder af 27 Aar. Som Prindsens Gemalinde tilstod Parlamentet hende en Indkomst af 50,000 Pd. St. (200,000

Species). Nogle Maaneder efterat hun havde født ham en Prindsesse, Charlotte Augusta (d. 7. Jan. 1796), foranledigede Tvistighed af en meget delicat Natur hendes Adskillelse fra hendes Gemal. Prindsen skrev nemligen den 30 April til sin Gemalinde, at da deres Tilbøieligheder ikke samstemmede, vilde de undgaae den nøiere Omgang med hinanden; selv da, om et Uheld skulde tilstøde hans Datter. Prindsessen svarede ham d. 6 Maj, at hun underkastede sig de Betingelser, som han selv, ikke hun, gjorde, men at hun, paa det det ei skulde synes som hun havde ønsket Skilsmissen, maatte forelægge Kongen hans Erklæring og sit Svar, af hvilken Aarsag hun meddeelte ham sit Brev til Kongen. I denne Unddragelse levede hun i 10 Aar, da i Aaret 1806 Rygter, der vare fornærmende for Prindsessen, foranledigede Kongen, at lade undersøge visse af Prindsen af Wales meddeelte Bemærkninger over en foregiven Forbindelse mellem Prindsessen og Capitain Manby samt Admiral Sir Sidney Smith. Denne "delicate Investigation", som den kaldtes, blev overdraget Lord Kantsleren, Lord Grenville, Lord Erskine, Grev Spencer og Lord Ellenborough. De afhørte en Mængde Vidner, deriblandt Hertugen af Kent selv, og disses Forklaring gik ud paa, at Prindsessen hverken havde været frugtsommelig eller i Barselseng. Drengen Billy Austin, som hun opdrog, var Søn af en fattig Kone fra Deptford; dog troede Commissarierne, at burde bemærke for Kongen, at Prindsessens Adfærd ikke var fri for Uagtsomheder. Hr. Perceval, der stod i Spidsen for Oppositionen, skrev til Prindsessens Forsvar et Skrift angaaende den hele Opførsel; men da han kom i Ministeriet, blev saavel Undersøgelsesskrifterne som Bogen selv undertrykt. Men for dog at oplyse Prindsessens Uskyldighed, aflagde Kongen et formeligt Besøg hos ham i Blackheath, og udmærkede ham ogsaa ellers offentligen. Det samme gjorde Prindserne, hendes Svogere. Hun kom til Hove og i Operaen, ledsaget af een af hendes ivrigste Forsvarere, Hertugen af Cumberland. Ogsaa stadfæstede Geheime-Raadets Kjendelse, under Percevals Ministerium, ikke allene Prindsessens Frisindelse, men erklærede tillige, at de Vidner, der beskyldte hendes Handlinger for Ubetænksomhed, ikke fortjente

nogen Tro. En stor Deel af Nationen glædede sig over, at Prindsessen var bleven frikjendt for en Anklagelse, der, som det hedte, især Sir John og Lady Douglas skulde have foranlediget; dog modsagde Lord Erskine i en Skrivelse til Lady Douglas dette Rygte. Adskillelsen varede ved, uden videre gjensidig Forurolígelse, indtil Prindsessen d. 14 Jan. 1813 skriftligen beklagede sig hos Prindsregenten; at hendes Datter alt sjeldnere og sjeldnere besøgte hende; en Unddragelse, der kunde udtydes til Fornærmelse for Moderens Ære. Prindsen sendte Brevet to Gange uaabnet tilbage. Den tredie Gang modtog han det, og noget derefter blev det offentligen bekjendtgjort. Man nævnte Hr. Brougham som Prindsessens Raadgiver, som Brevets Forfatter. Allerede vilde Oppositionen (Whitebread, Burdet og Fl.) føre Prindsessens Sag, da Prindsregenten overgav samme til Geheimeraadets Prøvelse. Dette erklærede enstemmigen, at de Beskyldninger, man havde gjort Prindsessen, vare falske, men at de af Regenten føiede Anstalter, der indskrænkede Omgangen mellem Moder og Datter, vare nødvendige. Nu forlangte Prindsessen i et Brev, hun skrev til Taleren i Underhuset, at dømmes offentligen; men efter adskillige stormende Ordkampe, gik de af Oppositionens Medlemmer gjorte Forslag ikke igjennem. Imidlertid tilbød General Douglas og hans Gemalinde sig at gjentage edeligen mod Underhuset deres 1806 gjorte Forklaring angaaende Prindsessens Svangerskab og Nedkomst d. 1 Nov. 1802, for en Domstoel, medens 20 andre Forklaringer og tre ministerielle Kjendelser ganske havde frikjendt Prindsessen. Da de forenede Monarker besøgte Engelland, lod Dronningen Prindsessen ikke komme til nogen Hofcirkel. Fra August 1814 af forlod Prindsessen Engelland og gjorde adskillige Reiser i Tydskland og andre Lande. Hun begav sig til Wien, hvor hun dog ikke kom til Hove eller modtog Besøg af nogen af det Keis. Huses Prindser, og opholdt sig nogen Tid i Rom og Neapel. Derpaa reiste hun over Algier, Tunis og Constantinopel til Jerusalem. Fra Palestina medbragte hun den hellige Fader nogle Reliqvier og andre Sjeldenheder. Derpaa kjøbte hun sig et skjønt Lyststed ved Comersø, hvor hun boede, og opholdt sig afvexlende der og i Rom. Hun nød nu en Indkomst af 100,000 Pd. St. Mange Personer af hendes Følge bære den hellige Gravs Orden og den af hende stiftede Carolineorden. I Tydskland lod hun 1817 uddele Journal d'un voyageur anglais, som indeholder en Beretning om hendes Reise og adskillige Begivenheder i hendes Liv. Hendes Datter Charlotte Auguste blev d. 2 Maj 1816 formælet med Prinds Leopold af Coburg, der i de allierede Souverainers Følge var kommen til Engelland, men døde i Barselseng den 5 Nov. 1817.

I de Parlamentsforhandlinger angaaende Dronningen af Engelland, som de offentlige Tidender meddele, tales om "den grønne Pose". Det hedder deri blandt andet, at Hr. Brougham sagde, i Anledning af den grønne Pose, der fremlagdes mod Dronningen, "at man ogsaa paa hendes Side kunde fremkomme med en grøn Pose, hvis Indhold kunde blive Vedkommende ligesaa haardt at fordøie, som det, der findes i hiin." — Dette trænger til efterfølgende Forklaring, uden hvilken det vil være uforstaaeligt for mange danske Læsere: De engelske Advocater bære deres Mandants Documenter i en grøn Pose, og Green-Bag (grøn Pose) er derfor i Engelland en satirisk Benævnelse paa en Procurator, ligesom f. Ex. hos os Tingstud.

Den 7de d. M. er Louvel bleven henrettet paa den berygtede Greveplads i Paris — ikke som Ravaillac og Damiens, paa den i ældre Tider grusomme Maade — men med Guillotine, der uden Tvivl er det letteste Aflivningsredskab i Europa. Ved hans Henrettelse vare 200,000 Mennesker forsamlede; men Alting løb dog for saavidt roligt af, naar undtages, at en Hob af omtrent et Hundrede Mennesker, der stedse voxte, om Aftenen løb sammen og raabte: leve Chartet! leve Keiseren! rc. Men de bleve dog drevne fra hverandre, og adskillige af dem arresterede.

Kjøbenhavns Børs d. 23 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 251, a vista 254. Amsterd. 2 M. , , a vista , . Paris 2 M. , . Spec. 256. — Specier solgtes fra 15 Rbmk. 8 ß. til 15 Rbmk. 6 ß. (I Dag, d. 24de: 15 Rbmk. 6 ß.) Oblig. (med Renter fra 11 Dec. f. A.) 70½. Norske Rigsbankf. 15 a 15½. Svenske Sedler 57 a 58ß. — Disconto 6 pC.

Letsindighed.

(Frit efter Voltaire.)

Det, som meest overbeviser mig om, at der er et Forsyn, siger den dybsindige Forfatter af Bacha Billoquet, er det, at Naturen, for at trøste os i vore utallige Elendigheder, har gjort os letsindige. Vi ere snart drøvtyggende Stude, der nedtrykkes af Aaget, snart adspredte Duer, der skjelvende flygte for Høgens Kløer, dryppende af vore Brødres Blod, Ræve, forfulgte af Hunde, Tigere, som sønderrive hverandre indbyrdes. Med eet forvandles vi til Sommerfugle, og glemme i vor Flugt alle de Rædsler, vi have maattet friste.

Dersom vi ikke vare letsindige, hvo kunde da saa vel tilmode kjøre Lysttourer forbi det Fængsel, hvor engang den store Griffenfeld sad, uvis om han skulde leve eller døe, forbi den Plads, hvor han knælende maatte see Bøddelsværdet blinke for sine Øine og høre det skrækkelige Ord, ti Gange skrækkeligere end Døden selv, "Pardon!" d. e. evigt Fængsel paa Munkholm?

Dersom vi ikke vare letsindige, hvo kunde da gaae forbi det Frue Taarn, hvis stolte Spiir engang syntes at tabe sig i Skyerne, uden at tænke paa dem, der nedskjøde dets tre Kroner, og med dem Danmarks Lykke og Tilfredshed?

Dersom vi ikke vare letsindige, hvo kunde da gaae forbi Rundetaarn, uden at tænke med Veemod paa den store Tycho, hiin Udødelige, der, forfulgt og miskjendt i sit eget Fædreneland, maatte døe, fjern fra de Kyster, hans Navn har gjort saa berømt?

Dersom vi ikke vare letsindige, hvo kunde da betræde Toldboden, uden med Taarer i Øine at see de tomme Rum, hvor siden Arilds Tid vort Fødelands Stolthed, vor Flaade, laae, indtil Britterne voldsomt udrev Barnet af Moderens Skjød?

Hvor var det muligt at kunne taale Synet af Nedrige, der have villet undergrave vor Lykke, vanære vort Rygte, glæde sig ved vore Taarer, hovere over vor Undergang?

Hvor er det Menneske med det ædleste Hjerte, som, efterat have seet saa megen Ondskab udøves, bifaldes, belønnes, ikke maatte blive en anden Timon, og sværge hele Menneskeheden evige Fiendskab?

Lykkeligviis ere Menneskene saa ligegyldige, saa letsindige, saa slagne af det Nærværende, saa følesløse for det Forbigangne, at af ti Tusinde neppe to eller tre anstille disse Betragtninger.

Hvor mange Folk af god Stand har jeg ikke seet, der havde mistet deres Børn, deres Ægtemage, en stor Deel af deres Formue, og følgeligen af deres Anseelse, og endog adskillige af deres Tænder ved Salveren, som vare blevne bedragede, forladte, dømme om et nyt Skuespil, og fortælle ved Aftensmaaltid Anecdoter, som man ansaae for morsomme! Grundigheden bestaaer i Tankernes Eenshed. Et fornuftigt Menneske, siger man, maa altid tænke eens: dersom man var kommet saavidt, var det bedre, ikke at være født.

De Gamle tænkte sig intet bedre for dem, der skulde beboe de elysæiske Marker, end at drikke af Lethe Flod.

Dødelige! ville I kunne taale Livet, saa glemmer og nyder.

Anecdot.

En Bondekarl, som nys var kommen fra Jylland, bragte et Brev til sin Moster i Thy paa Posten. Da han traadte ind paa Contoiret, faldt det ham ind, at han havde glemt, at melde sin Moster, der holdt saa meget af ham, hvorledes han befandt sig. Men da han troede, at Controlleuren selv afleverede Brevene, sagde han til denne: "Maa a be bitte Faer, at seie min Moster, at a befinder mig Gu'sketak karsk og vel, og at Han selv har seet mig saa sund som en Hest."

Rettelser.

I No. 46, S. 728, Lin. 14, for: 500 Casser Pommerantser, læs: 5000 o. s. v. — I N. 49, S. 780, Lin. 4, for: corpoulent læs: corpulent — I No. 50, S. 795, Lin. 25, for: og hun er i o. s. v. læs: og hun staaer i o. s. v.; S. 797, Lin. 18, for: det Fløi, læs: den Fløi,

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syttende Aargang. No. 52.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 Juni 1820.

Et Par Ord
om
Grundeiendommes Værd,
saavel for Staten, som for Enkeltmand.

Princes and lords may flourish, or may fade —
A breath can make them, as a breath has made:
But a bold peasantry, its country's pride,
When once destroy'd, can never be supply'd!
(Lad Stormænd blomstre, eller visne hen —
Et Mundsveir skabte — skaber dem igjen:
Men, Landets Kraft og Stolthed, Bonden bold
Erstatte, ødelagt, ei hele Old!)

Goldsmith.

At Grundeiendom er Statsbygningens Grundvold, det er en afgjort Sag; men ligesaa afgjort er det derfor ogsaa, at Statssamfundet maa opløses, naar dets fleste Grundeiere ødelægges. Grundeieren yder nemlig det Stof, som den forarbeidende Haandværker og Kunstner forædle, Kjøbmanden omsætter, Krigeren beskytter, Stats- og Embeds-Manden bestyrer, Videnskabsmanden bedømmer. Uden Grundeieren ere alle disse Intet, skjøndt ogsaa han i høi Grad behøver dem. En rigtig Anskuelse af Grundeiendommes Værd er derfor saare vigtig, baade for Staten og Enkeltmand.

Erfaringen lærer, at det er ligesaa usikkert, at bygge paa Underspændingen — om jeg saa tør sige! — som paa Overspændingen af Grundeiendomspriser.

Hvor ødelæggende det Sidste er, bevise og bejamre fortiden mange af vore forarmede Grundeiere. Disse vilde, for nogle Aar siden, ikke sælge til de meest overspændte Priser, fordi de da, som Mængden i Almindelighed, ansaae deres Eiendomme for Guldgruber, og vore Penge for et Intet af vordende Assignater. Bladet har vendt sig! — Med Forundring skue vi nu tilbage paa den Tid, da mangen Huuseier, med umenneskelig Stolthed, erklærede den Leiesøgende, at han intet Huusly havde for Leiere med Børn! da mangen Kræmmer, med et opblæst Speculantsmiil, rev sine Varer ud af den betænksomme Kjøbers Haand, med den overmodige Yttring, at man gjorde ham en Tjeneste ved ikke at kjøbe! — Medlidende sammenligne vi hiin nys henrundne Fortid med Nutiden, da den samme Huuseier, den samme Kræmmer, med et beskedent Høflighedssmiil, forsikre, at man nok skal komme tilrette. Ja, Bladet har vendt sig, thi den overspændte Bue maatte briste! Men, lad de bittert skuffende Forhaabninger, som saa Mange byggede paa det høittravende Indhold af Bladets 1ste Side, sikre os for ligesaa overspændte Forventninger af den nu opslagne 2den Sides synkende Tone! — Tidens

Bog har mange Blade; men Vee Den, der over Nutidens Raab glemmer Fortidens Røst og Fremtidens Stemme!

Som ovenmældt, er det nemlig ligesaa usikkert, at bygge paa en dybere Synken af vore nuværende, lave Priser paa Grundeiendomme. Vi have levet og leve i en Tidsalder, der har været og sandsynligen vorder mageløst riig paa store, følgerige, pludselige Forandringer. Ligesom Pengevæsenets hurtige Seddelforbedring i vort Fædreland har lært os, at mistroe høit steegne Varepriser, saaledes bør andre Landes ligesaa hurtige Forbedring af dybt sjunkne Varepriser lære os, at mistroe Disse. Bayern og Spanien yde os de kraftigste Exempler herpaa. Næppe havde disse Landes Regieringer antaget en repræsentativ Forfatning, ved at give Statens retskaffenste og dueligste Mænd Deel i Statsstyrelsen, paa et Folketing, hvis faste, herlige Grundstøtter ere: offentligt Regnskab og Ytringsfrihed — næppe var dette skeet, førend hine Landes Eiendomsværdi af ethvert Slags steeg fra næsten Nul til Fuldt. Men, hvilken god Dannemand, som besjæles af Tillid til sit Fædrelands Statsstyrelse, kan tvivle om, at vore nuværende, ringe, ødelæggende Grundeiendomspriser ligesaa hurtigen kunne hæve sig, ved een, eller anden viis Foranstaltning af vor Regiering? — At dette skeer, maae vi Alle ønske og haabe for vort elskede Fædreland! Og da — hvor Mange, som nu, i daarlig, overspændt Forventning af endnu lavere Priser, lade deres Penge henligge uvirksomme (hvorved de befordre almindelig Næringeløshed, og derved især mange Grundeieres Ødelæggelse) hvor mange Saadanne ville da bitterligen beklage, at de ikke nu have kjøbt Huse og Gaarde? Disse sælges nemlig fortiden, selv i Kjøbenhavn, til en Priis, hvoraf enhver uforarmet Eier kan have 10 til 12 Procent reen Fordeel, endog efter den laveste Maalestok. Ogsaa de, som i den sildigere Tid saa ivrigen have anbragt deres Penge i uopsigelige Nationalbankobligationer — formodentligen, fordi de ei kjende de langt større Fordele, hvilke Nutidens Kjøb af Grundeiendomme yder — ogsaa Disse ville da faae ganske andre Synsmaader. Det Samme vil ligeledes hændes dem, som vore mange Navne paa Landets Penge: Sedler, Sølv, rede Sølv, nu have gjort saa øre i Hovedet og saa ængstlige, at de aldeles ei tør virke. For sildigen ville ogsaa de indsee, at de havde staaet sig langt bedre, om de fortiden havde kjøbt faste Eiendomme for deres Mammon, den de nu, af utidig Forsigtighed, begrave i Chatoller, til uberegnelig Skade for Almeenheden, under den nuværende, almindeligen trykkende Pengetrang, og deraf flydende Standsning i alle Næringsveie. Denne Pengetrang er virkeligen for Øieblikket saa stor, at endog nogle af Hovedstadens største og bedste Gaarde sælges ved tvungen Auction, fordi Eierne ei kunne erholde Prioritet indtil det Halve af Brandforsikringen.

Blok Tøxen.

Om Grundtvigs danske Saxo.

(Slutning; see forr. No.)

Med det Sagte skulde jeg nu troe det tilstrækkelig beviist, at Grundtvig snarere fortjener Tak end Last og Skam, fordi han trodsede den gjængse Fordom, som er imod at føre i en Bog et Sprog, der ellers ikkun høres paa Bondemænds levende Tunge, og Modsigelsen skal nu værdiges al den Opmærksomhed, den fortjener, det vil sige: kun liden.

De lærde Herrers Anke gaaer i Grunden ud paa 2 Poster. Den første: at Tonen i det Hele ikke er fiin nok, klinger især rart i Dr. Badens Mund, af hvis Fiinhed og Belevenhed der gaaer Rye, i det mindste saavidt Skilderiet læses; men den Punkt, tænker jeg, vi kan gaae forbi, som tilstrækkelig oplyst ved det foregaaende. Den anden: om Utroskab og Forvanskning, seer forfærdelig farlig ud, dog kun hvis man er angest i Blodet og troer hvad Herrerne siger; thi ellers er der ikke mindste Fare paa Færde. Et nøjere Eftersyn lærer nemlig strax, at Forvanskningen bestaaer deri, at Meningen er givet med lette, naturlige og livlige, istedenfor de tvungne, stive og døde, som baade Hr. B. og Hr. — ja hvad skal man kalde ham — og Hr. X. er forliebt i. Saaledes f. Ex. det Sted om Palnatoke, som Grundtvig har oversat: "Der tjente en Mand i

Kongens Gaard ved Navn Toke, som i Flinkhed til alt hvad han skulde bestille overgik sine Medtjenere, men fik netop for sin Dyds Skyld en Deel Avindsmænd", det kan Recensenten ikke lide, men foretrækker Schousbølles: "En ved Navn Toke, som en tidlang havde tjent Kongen i Krig, havde ved sine mange Fortjenester, hvori han overgik alle sine Kammerater, forskaffet sig mange Fiender, som med skjele Øine ansaae hans dydige Opførsel" og det, som følger strax paa: "nu traf det sig engang, som han sad i et godt Lag og havde kikket vel dybt i Kruset, at han blandt anden Ølsnak roste sig o. s. v." over det skriger Recens. Ak og Vee, skjøndt man seer nok Grundtvig har alene ved de spasende Ord: Ølsnak og kikke i Kruset, udhævet hvad i Originalen dunkelt antydes ved Ordet temulentius, nemlig at Snakken kom af Drik, altsaa virkelig var, hvad man paa godt Dansk kalder Ølsnak. Hellere vilde den lærde Mand havt det Hele dødt og livløst efter Schousbølle: "denne havde engang til et Gjestebud anført nogle ubesindige Ord og brystede sig af" ꝛc. Det samme er Tilfældet, hvor Udtrykket: Skræddersteg og Skomagertærte forekommer, det vilde de Lærde efter Originalens obsonium agreste vel oversat ved Bondesuul eller grovt Flesk eller Landsbykost, men ei at tale om Meningen, saa har man ved Skræddersteg og Skomagertærten Spasen ovenikjøbet. Endnu et Exempel: prudentiæ monitor tametsi despicabilis videatur respuendus non est har Grundtvig givet ved Ordsproget: et godt Raad er Guld værd, om saa Rakkeren gav det; og maae man ikke tilstaae det rammer paa en Prik; lige efter Ordene hedder det: den, som raader til Klogskab, skal man ikke foragte, om han end synes foragtelig. Hvad skal man nu sige til saadanne Stavelseslikkere, som her skraale: Plathed, Forvanskning, Uhøviskhed; maae man ikke sige: deres Hjerner ere baade platte og flakke, og deres Skraal en uhøvisk Forvanskning af Sandheden. Jeg veed meget vel at mange ville tænke jeg anfører kun saadanne Steder, hvor de kloge Folks Dumhed falder ret i Øinene, og det gjør jeg rigtig nok ogsaa, deels for Kortheds Skyld, deels ogsaa fordi det er mig nok at vise, Herrerne have paa visse Steder aabenbare recenseret op ad Væggene. Naar dette indsees af hvem der ei selv kan dømme mellem Dansk og Latin, da har jeg naaet min Hensigt, thi da tager man sig i Agt for at blændes af den fældte Dom, og saa sandt det staaer fast, hvad jeg har udviklet om Stilen i det Hele, da siger det ikke stort, om en ordentlig lærd Mand kan bevise, at paa et enkelt Sted Meningen virkelig er forfeilet; thi Grundtvig har aldrig udgivet sig for, i noget Stykke at være en Pave, og en rimelig Modstander kan hos ham finde et rimeligt Gjensvar, som hans Adfærd mod Prof. Rask viser, der er den eneste ordentlige Recensent, han nogensinde har havt.

Til Slutning kan jeg ikke lade den Taabelighed uberørt, at man laster Versene fordi de ikke ere ordrette efter Latinen. Hvem i al Verden kan faae danske Vers med Riim og Klang til at udtrykke latinske, Ord for Ord, og hvem har i det Hele lovet Folk en saadan ordret Oversættelse af Saxo? Grundtvig i det mindste aldrig; tvertimod har han jo ved flere Leiligheder paa det bestemteste erklæret, at naar han kan faae Meningen livlig og klar frem, da bryder han sig ikke om at gaae fra Originalens Ord. Ligesaa klog er den Dadel, at Navnerækken over Heltene i Braavallaslaget er sat paa Riim. Hvordan lod den sig ellers læse; Ingen holder jo ud at arbeide sig igjennem en saadan Navneræ[kk]e, naar den staaer bar og tør, men ved Rimene og Klangen og de enkelte malende Træk faaer alt en Livlighed, saa at man mynstrer det lange Geleed med en velbehagelig Munterhed. Riimsættelsen var altsaa noget, som skulde roses og ikke dadles.

Vil man endelig have mig til at give Recensenterne Ret i noget, da kan det gjerne skee, f. Ex. i den usædvanlige Brug af Ordet: gjerne, forekommer det ogsaa mig der paa enkelte Steder er grebet feil, men Gr har dog gjerne Ret paa 10 Steder, naar de kloge Herrer i det høieste gjerne kan faae Ret paa to. Dog hvem vil snakke meget om, at en enkelt Ting ikke er efter hans Smag, naar han føler det Hele er ypperligt, og det maa vist Enhver, der læser med sund dansk Sands og kan glemme den stive Pertentlighed, hvorved vi Alle som almindelig læse Bøger, ere forvante fra Barnsbeen af.

C. Olsen,
Præst i Næsbye ved Ringsted.

Indenlandske Efterretninger.

I Hall. Liter. Zeitung No. 120 f. d. A. læses en Recension over Dr. og Etatsraad Ørsteds Værk: Ueber die Grundregeln der Strafgesetzgebung. I Indledningen hedder det: "Forf. til nærværende Skrift er det danske Publicum allerede længe hæderlig bekjendt ved sit indholdsrige juridiske Arkiv og et fortræffeligt Værk om Tyverie; vore tydske Landsmænd lære at kjende den agtværdige Forf. ved nærværende Skrift, paa en Maade, at man kan glæde sig over Bekjendtskabet. Om end Værket ikke udmærker sig ved dybtgaaende theoretiske Udviklinger og ved Yppighed af Lærdom, saa ytrer sig deri saa meget mere sund Menneskeforstand, en practisk, skarpt iagttagende Aand og en Masse af Erfaring, der gjør Skriftet til et interessant Bidrag til Criminalpolitik. Meget af det, Forf. foredrager, er vel tydske Læsere af andre Skrifter, som ofte maaskee ikke ere komne ham tilhænde, bekjendt; men ogsaa i disse Lærdomme finder man overalt saa mange nye Vendinger og klare Fremstillinger, at man sikkerligen ikke fortryder Skriftets Studium."

I Søndags var det den første Dag, Dyrehaugen viste sig i sin fulde Glands; thi Dagen i Forveien, St. Hansdag, var den ikke, som i fordums Tider, synderlig besøgt, da den simpleste Almuesmand nu finder det for simpelt at komme der uden om Søndagen, naar den galante Verden er samlet her. Vrimmelen var ubeskrivelig. Alt, hvad der kun havde Been at gaae paa, Vogn at kjøre i og Heste at ride paa, maatte derud, og allerede i Fredags vare alle Hyrevogne bortleiede. Paa Bakken, hvor Konstmagernes Fjællehytter ere opslagne, maatte man trænge sig frem, og de fleste af det smukke Kjøn vare klædte som til Galla. – I Charlottenlund vrimlede der ogsaa af Mennesker.

Odense, d. 23 Juni. I Onsdags blev vor afdøde Stadshauptmand Kellinghuusen begravet med al den Høitidelighed, hvortil hans sjeldne Værd i Livet havde gjort ham saa forskjent. Ved Sørgehuset indfandt sig et meget talrigt Følge, hvoriblandt mange Uindbudne, selv fra Landet, for at deeltage i denne sidste Hædersbeviisning. Liget blev udtaget af Officerer ved det borgerlige Ridende Korps, hvis elskede Chef den Afdøde var, og derefter udbaaret til Graven paa den nye Assistentskirkegaard af 24 borgerlige Underofficerer. Liigfølget aabnedes af det Ridende Korps til Fods med dæmpede Trompeter; derefter kom 100 Mand borgerlige Infanterister under Capitain Breinebergs Anførsel, med samtlige Korpsers Sørge-Musik, 2 Tambourer, 2 Pibere samt 8 Underofficerer med det første Compagnies Fahne. Ved Sørgehuset og Kirkegaarden paraderede 4 Borger-Underofficerer, 2 af første Compagnie, 1 af 2det og 1 af de Unge Karles Korps. 2de borgerlige Premierlieutenanter fungerede som Sørge-Marschaller. Nærmest Sørgeparrene efter Liget fulgte Hs. Excellence den commanderende General med Regimentets Officerer, Stiftsbefalingsmanden, Biskoppen med Byens Præster, andre Embedsmænd, Honoratiores og det øvrige Liigfølge. Medens Liget førtes igjennem Gaderne, som vare bestrøede med Blomster, blev fra Nonnebanken givet Canonskud, efter Foranstaltning af det Ridende Corps. Paa Kisten laae, foruden en Egekrands, den Afdødes Sabel, som af Adjutanten igjen blev aftaget, forinden Liget nedsattes i Graven, hvilket skete ved det Ridende Corpses Officerer. Efter Jordspaakastelsen tolkede Sognepræsten ved St. Hans Kirke, Hr. Steenbuch, i en hjertelig og lærerig Tale den Afdødes Fortjenester som Menneske og Borger. Over Graven blev endnu til Slutning fyret 3 Salver af de borgerlige Corps til Fods. — Som denne Liigbegjængelse nok var den første af sit Slags her i Odense, saa frydeligt var det, at see sand Borgerværd paaskjønnet og udmærket ved Medborgeres fælleds Agtelse; thi derom er kun een Stemme: at Odense i Kellinghuusen tabte en af sine første Borgere, der ved sin utrættelige Virksomhed og Iver for det offentlige Bedste, sin Lyst til at understøtte hvert almeennyttigt Foretagende, sin Retskaffenhed, sin for Venskab og uskyldig Glæde altid aabne Barm, med eet Ord ved sin Dannished, har stiftet sig et varigt Minde. I hvert et Anliggende, som angik Byens Tarv, virkede han

med Liv og Sjæl, med Raad og Daad, var stedse den Lidendes Talsmand, og besad med sin fyrige Aand endnu ved tiltagende Alder Ynglingens Kraft og elskværdige Munterhed. Kun for tidlig blev han bortrevet, og vel maa Man med hans sanddru Mindetaler istemme Ønsket: "at Odense maatte tælle mange Borgere som Peter Engelbreth Kellinghuusen!"

(Hempels Av.)

Odense, d. 23 Juni. Som atter et sørgeligt Beviis paa Jordeiendommes ulykkelig tabende Værd, bemærkes, at den skjønne Herregaard, Billeshauge, er solgt ved Auction for 10,000 Rbdlr., og nogle Selveiergaarde i Assens Amt for 15 til 1600 Rbdlr. Bliver dette saaledes ved, saa maa de fleste Landmænd snart see sig ruinerede, og hvad bliver da Følgen for Kjøbstædnæringen? — I Onsdags Formiddags slog Lynilden ned i en Udflytters Gaard imellem Næsbye og Brobye og lagde den i Aske. Beboeren var i Odense, og har altsaa neppe faaet Noget reddet. (Iversens Av.)

Horsens, d. 22 Juni. Den af alle Gode saa høit elskede og agtede Stiftsbefalingsmand, Hs. Excellence Geheimeconferentsraad Baron de Gyldencrone, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmand, har i disse Dage paa sin Reise gjennem Stiftet ogsaa til Afskeed besøgt Horsens. Under sit Ophold her behagede Hs. Excell. den sidste Aften, efter Indbydelse, at beære Borgerklubben med sin høie Nærværelse, hvor Byens Embedsmænd og første Borgere offrede ham deres uskrømtede Tak for den Bevaagenhed, han som Overøvrighed i flere Aar har viist denne Bye. — Ham følge vore bedste Ønsker!

Kjøbenhavns Børs d. 27 Juni.

Cours. Hamb. 2 M. 250, a vista 253. Amsterd. 2 M. 238$\frac{3}{4}$, a vista : . Paris 2 M. : . Spec. 255. — Specier solgtes fra 15 Rbmk. 6 ß. til 15 Rbmk. 5$\frac{1}{2}$ ß. Oblig. 67$\frac{1}{2}$ a 68. Norske Rigsbanksedler 15$\frac{1}{2}$. Svenske Sedler 58 ß. — Disconto 6 pC.

Blandede Efterretninger.

Digteren Lord Byron.

Enhver Nations Digterrige har til enhver Tid, om man saa vil, en Konge, som de Samtidige, det være med eller uden Føie, hylde. Om ogsaa Efterverdenen vil erkjende hans Krones Retmæssighed, derom kunne Samtidige ikke dømme, da der ligesaavel gives usurperede poetiske, som usurperede politiske Troner. Den, som i dette Øieblik ansees for Konge i det brittiske Digterrige, er den berømte Lord Byron. Goethe yttrer (i sit Skrift "Ueber Kunst und Alterthum", 2 B. 2 H. 1820) nogle mærkværdige Ord om denne Digter i en critisk Anmeldelse af hans Manfred, a dramatic Poem. "Et forunderligt, mig nærberørende Særsyn", siger han: "var mig Sørgespillet Manfred, af Byron. Denne selsomme, aandrige Digter har optaget i sig min Faust, og, hypochondrisk, suet deraf den selsomste Føde. Han har paa en egen Maade benyttet de til hans Hensigt passende Motiver, saa at ingen deraf er mere den samme, og netop derfor kan jeg ikke noksom beundre hans Aand. Denne Omdannelse er saa ganske af det Hele, at man derover, og over Ligheden og Uligheden kunde holde høist interessante Forelæsninger, hvorhos jeg ikke kan negte, at den mørke Ild af en grændseløs, rig Fortvivlelse tilsidst bliver os byrdefuld. Dog er den Fortræd, man føler, stedse forbunden med Beundring og Høiagtelse. Vi finde altsaa i dette Sørgespil ganske egentlig Quintessencen af det forunderligste, til egen Qval fødte Talents Sindelav og Lidenskaber. Lord Byrons Leve- og Digtemaade tillader neppe en retfærdig og billig Bedømmelse. Han har ofte nok tilstaaet hvad der piner ham; han har gjentagne Gange fremstillet det, og neppe har Nogen Medlidenhed med den utaalelige Smerte, hvormed han, drøvtyggende, stedse arbeider omkring med. Egentligen er det to Qvinder, hvis Gjenfærd uophørligen forfølge ham, som ogsaa i det nævnte Stykke spille store Roller, den ene under Navn af Astarte, den anden, uden Skikkelse, blot en Stemme. Om det græsselige Eventyr, han havde med den første, fortæller man følgende. Som en ung, dristig, høist indtagende Mand fatter han Kjerlighed til en florentinsk

Dame. Hendes Gemal opdager det, og myrder si: Kone. Men ogsaa Morderen findes samme Nat død paa Gaden, uden at imidlertid Mistanken kan falde paa Nogen. Lord Byron forlader Florenz og slæber sit hele Liv igjennem saadanne Spøgelser efter sig. — Den eventyrlige Begivenhed gjøres ved utallige Hentydninger i hans Digte sandsynlig, ligesom han, f. Ex. høist grusomt rasende i sine egne Indvolde, anvender hiin spartanske Konges ulykkelige Historie paa sig. Den er følgende: Pausanias, Lacedæmonisk Feldtherre, hæderkronet ved den vigtige Seier ved Platæa, men siden, formedelst Overmod, Tværhed, raa, haard Adfærd, tabende Grækernes Kjerlighed, formedelst hemmelige Forstaaelser med Fienden, sine Landsmænds Tillid; denne paadrager sig en svær Blodskyld, der forfølger ham indtil hans forsmædelige Endeligt; thi da han paa det sorte Hav anfører de forbundne Grækeres Flaade, fatter han en brændende Lidenskab for en smuk byzantisk Mø. Efter lang Modstræben fravinder Magthaveren endeligen Forældrene hende; hun skal om Natten føres til ham. Undseelig beder hun Betjenterne at slukke Lamperne; det skeer, og, ravende i Mørke, støder hun Lampestøtten omkuld. Pausanias vaagner af Søvnen; mistænksom formoder han Mordere, griber Sværdet og nedhugger den Elskede. Det græsselige Syn af denne Scene forlader ham aldrig; Skyggen forfølger ham uophørligen, saa at han forgjeves anraaber Guderne og de manende Præster. — Hvilket saaret Hjerte maa den Digter ikke have, der opsøger en saadan Begivenhed i Forverdenen, tilegner sig den, og bebyrder sit tragiske Mageblillede dermed. Efterstaaende af Mismod og Livslede overvældede Monolog bliver nu ved denne Anmærkning forstaaelig; vi anbefale den alle Declamationens Venner til Øvelse." — Her leverer Goethe en tydsk metrisk Oversættelse af denne Monolog; men med al den dybe Agtelse, man har og bør have for den store Digter, kan det dog ikke negtes, at han paa adskillige Steder ganske har misforstaaet sin Original. Her nogle Prøver:

Days
Steal on us and from us; yet we live;
Loathing our life, and dreading still to die
In all the days of this detested yoke.

Dette oversætter Goethe saaledes:

Tage
Bestehlend stehlen sie sich weg; Wir leben
In Lebens Ueberdruß, in Scheu des Todes.
In all den Tagen der verwünschte Posse.

Ordret oversat lyder det saaledes:

Dage
Stjele sig paa os og stjele sig fra os; end vi leve
Hadende vort Liv og frygtende end at døe.
I alle Dage af dette afskyelige Aag.

Steal on, er ikke bestehlend, men at stjele (liste) sig paa, og hele Tanken bliver ved denne Feil meningsløs, ligesom overalt den hele Tirade er misforstaaet her.

— I can call the dead,
And ask them what it is we dread to be:
The sternest answer can but be the grave,
And that is nothing — if they answer not —
The buried prophet answered to the hag
Of Endor.

— Die Todten ruf' ich
Und frage sie: was ist denn das wir fürchten?
Der Antwort ernsteste ist doch das Grab.
Und das ist nichts, antworten sie mir nicht — &c.

Ordret lyder Stedet saaledes:

— Jeg kan kalde de Døde,
Og spørge dem: hvad er det vi frygte for at vorde?
Det værste Svar kan kun blive Graven,
Og det er inter — hvis de svare ei —
Den jordede Prophet gjensvarede Hexen
I Endor.

Degrandpré, en fransk Marineofficeer, som opholdt sig i Aarene 1787 og 1788 paa Kysten af Africa, og udgav 1801 sin Reise*). Han fortæller deri nogle Exempler paa Ourangoutangens Forstand, som ere høist paafaldende. Den han havde ombord paa sit Skib, besørgede en Fyrbøders Forretninger, beregnede Kakkelovnsvarmen nøje efter Veiret, og passede paa Ilden. Den gav siden Kokken ved Tegn at forstaae, naar det var Tid at skyde Brødene ind i Ovnen. Ogsaa hjalp den at vinde Tougene op, og vidste nøie, naar den skulde trække eller fire. Den gik stedse paa Bagbenene, støttet ved en Stok. Negerne troede,

*) Voyage à la Côte occidentale d'Afrique, Paris 1801.

at det kun var af Frygt for at den skulde kaldes til Arbeide, at den ikke talte. — Han fortæller endvidere, at der i Kongo findes et Træ, som hele et Skibs Mandskab, Haand i Haand, ikke var istand til at omspænde, og som han anseer for det største i hele Skabningen, men uden at han dog kan indsee, hvilket Øjemed Naturen har havt dermed, da dets Frugt smager slet, det ikke giver nogen Skygge, og dets svampagtige Ved til intet duer. — Prindserne og Prindsesserne i Congo besidde store Rettigheder. Tronfølgen tilfalder imidlertid kun Kongens Søstersønner, der ene ere fødte Prindser, have den højeste Rang i Staten og ere den eneste Classe, der ikke maa sælges som Slaver. Derimod have Folk af hver Stand Ret til at sælge ringere Folk som Slaver, og derfor have fødte Prindser Privilegium paa at sælge enhver af deres Medundersaatter. Man har havt det Exempel, at af to Sønner af de meest anseete Mænd i Kongeriget, blev den ene solgt som Slave, og den anden Konge, begge i Følge deres Fødsel. En Prindsesse kan vælge hvo hun vil til Gemal, uden at denne tør undslaae sig derfor; han maa endog give alle sine andre Koner Afskeed, og indskrænke sig til hende allene. Men Prindsessen kan saa ofte hun vil, og uden nogen Grund, give sin Gemal Løbepas. Det er derfor aldeles ingen Sjeldenhed, at hun vælger en rig Ægtemand, og afskediger ham, naar hun har tilsat hans Formue, hvorpaa den Forskudte vender tilbage til sin oprindelige Stand. Men opløses Ægtebaandet ved Døden, saa bliver han sin hele Levetid Prinds. En saadan Prindseværdighed forskaffer man sig ofte ved en Portion Gift.

David Garrick var uden Tvivl een af de største Skuespillere, der nogensinde have levet. Men, som saa mange store Genier var hans første Bestemmelse noget ganske andet end Skuepladsen. Hans Fader vilde han skulde studere Lovkyndigheden. Men Melpomene og Thalia spillede Themis et Puds, og i sit 24de Aar betraadte han den Løbebane, hvortil Naturen havde bestemt ham. Hans Hovedtalent var **Pantomimen**. Han forstod at udtrykke alle Lidenskaber, og kunde i et Nu gaae over fra Vrede til Glæde, fra Harme til Blidhed, fra Enfoldighed til Livfuldhed. Ofte declamerede han for Folk, som ikke

forstode Engelsk, Steder af forskjellige Roller, og vakte ved sin Mimik og sin Stemmes Toner alle de Følelser, der bevæge Sjelen, uden at de vidste, hvad han egentligen talede. Han havde en saadan Magt over sit Physiognomie, at, da man ønskede den kort forhen afdøde Fieldings Billede, gik han til Hogarth, svøbte sig i et Sideværelse i en Kappe, han til den Ende havde medbragt, og antog paa en skuffende Maade Fieldings Miner og Udtryk; han forandrede derhos sin Stemme, kaldte saa paa Hogarth, og bad ham male sig. Hogarth forfærdedes, og troede at see Fielding selv. "Skynd Dem at male mig", sagde Garrick. Denne gjorde det, og dette Portræt er det, der staaer foran Digterens Værker. Uagtet Garrick besad en saa udmærket Færdighed i at efterligne andres Lader og Gebærder, saa taler hans Biographer dog ikke om, at han nogensinde nedlod sig til, at efterligne virkelige Personer og give dem til Priis for Pøbelhaan og Pøbellatter. Men det er derpaa man altid vil kunne skjælne det sande Genie, der stedse søger sin Storhed i at efterligne Naturen i sin Almindelighed, ikke Menneskene i deres let kjendelige Enkeltheder, fra det underordnede Talent, der netop gjør det Modsatte, for at være saa meget vissere paa Galleriets Bifald. Pøbelen er altid beredt til at yde den, der smigrer dens Fordomme, sin snart visnende Krands. Derfor er det fra Skuepladsen, at alle Pøbelagtigheder lettest kunne udstrømme, naar der ikke sættes tilbørlige Diger for saadan Udstrømning. De lavere Menneskeclasser tænke sjeldent over det, de see paa Skuepladsen: De mene, at det, som der siges, nødvendigen maa være rigtigt, og da de komme her for at mores, saa antage de den Morskab, som der tilbydes dem, for anstændig og efterlignelsesværdig.

Jo føleligere med hvert Aar den i Aarhundreder forsømte Brug af Bade overhoved bliver, og jo mere man lærer at kjende Søvandets store Lægekræfter, saavel med Hensyn til den udvortes som indvortes Anvendelse, især i Forening med et samtidigt Ophold i Søluften, desmere tiltager ogsaa Tallet af Badeanstalter og Søbade, men saa meget nødvendigere bliver det for Publicum, nøjere at kjende ethvert Badesteds Egenskaber,

saavel med Hensyn til sine Lægekræfter og Behageligheder, som til sine oeconomiske Forhold, paa det Enhver kan vælge efter sit Behov og sine Ønsker. Undertegnede anseer det altsaa for Pligt, korteligen at anføre her det herværende Søbads Eiendommeligheder. Apenrade ligger under 55° $2\frac{1}{2}$' Nord. Brede og under 9° 22' østl. Længde fra London, altsaa noget nordligere og vestligere end de hidtil indrettede østersøiske Bade. Den nordlige Beliggenhed vilde gjøre Climatet noget raaere, dersom ikke Staden og Havbugten laae i en af skovbekrandsede Høie indsluttet, meget frugtbar, og kun mod Sydost noget mere aaben Dal, hvorved Luften gjøres mildere, end det er Tilfældet hos mange nogle Grader sydligere liggende Stæder, der savne en lignende Beskyttelse. Den vestlige Beliggenhed sætter Apenrades Havbugt ved det lille Belt i nærmere Berørelse med Kattegattet, og følgeligen Nordsøen, hvoraf det herværende Søvands større Saltgehalt lader sig forklare; thi i 1 Pund Vand af 32 Lod, øst umiddelbar ved Skibsbroen, ved sydlig Vind eller Middel-Vandhøide, indbefattes 175 Gran Søsalt, af hvilke 1000 Dele, efter en Decomposition ved Hr. Doctor Schmeisser i Altona, indbefatte 25,0000 Selenit, eller svovelsuur Kalkjord, samt nogle harpixagtige og farvede Stoffer, 167,5980 saltsuur Bitterjord, 2,0000 svovelsuur Bitterjord, 90,0355 svovlsuur Sode og 715,3665 Kogsalt. — Egnen er een af de behageligste i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen, og sammes Beliggenhed paa den cimbriske Halvøe sikkrer den, som alle paa samme liggende Stæder, en stedse reen og sund Søluft, men som er behageligere og i det Hele roligere, end paa Vestkysten af denne Halvøe, fordi der al Læ af Høie og Skov mangler, og de raa Nordsøvinde umiddelbar bestorme Kysten. Derimod have Nordsøegnene forud for samme Søvandets endnu større Saltgehalt og Skuespillet af Ebbe og Flod, hvilket sidste rigtig nok i mangen Henseende snarere fortjener at kaldes en Ubehagelighed end en Behagelighed. — Uagtet der ved Opførelsen af et Selskabshuus og Indretningen af en Restauration ikke langt fra Badehusene, ogsaa er sørget for Fornøielsen, saa har man dog ved Anstaltens Indretning fortrinligen været betænkt paa Personer, der virkeligen ville benytte sig af Søbadet til deres Helbreds Gjenerholdelse eller Befæstelse, og mere leve i stille,

landlig og hyggelig Indgetogenhed, end i Tumlen af sværmende Selskab. Hvad endeligen Bekostningerne angaaer, som Opholdet her kan foranledige, saa ere Priserne paa Værelserne og Badene allerede i Kundgjørelse fra Directionen blevne bekjendtgjorte, ligesom og den størst muelige Billighed loves fra Spiseværternes og Huuseiernes Side. Hvo, som vil opholde sig her med Familie og selv føre sin Huusholdning, finder ogsaa hertil den beqvemmeste Leilighed. De, som det altsaa virkeligen er om at gjøre, i landlig Rolighed, omgiven af en yndig, fordringsløs Natur, at samle deres Aand, opmuntre deres Sind og forskaffe deres af Gigt, Rheumatismus, Huudsygdomme, Skrophuler, Huudsvækkelse, Epilepsie, Krampe, Hysterie, nerves Hypochondrie og alskons Nervesvagheder svækkede Legemer ny Kraft og Sundhed, dem indbyde vi venskabeligen til den yndige Barm af den romantiske Apenrader Hoidals beskedne Nereide, overtydede om, at de med Glæde ville leve iblandt os og med Tilfredshed vende tilbage til deres Hjem. — Apenrade, d. 24 Mai 1820.

Dr. A. W. Neuber,
Physicus og Badelæge.

Indvielsen
af
Søbadeanstaltens Selskabshuus Frederikslyst ved Apenrade.

Bemeldte Fest bliver høitideligholdt førstkommende 11te Julii med Middagsspisning, Concert og Bal. Middagsspisningen begynder Klokken 3, Concerten Klokken 8 om Aftenen, og Ballet strax derefter. Entréen, indbefattende Concert, Lys, Musik og Thee, medens Ballet varer, betales med 2 Rbdlr. 5 Rbmrk., og Middagsspisningen med 4 Rbmrk. $12\frac{2}{3}$ Rbß. Sølv. Tillige bekjendtgjøres, at man herefter, hver Sondag-Eftermiddag og Aften, finder Dandsemusik i benævnte Selskabshuus; og skulde Tilfældet være, at et anstændigt Selskab ønskede det, da kan her ogsaa dandses paa enhver anden Dag i Ugen, som man vilde bestemme.

Directionen.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.